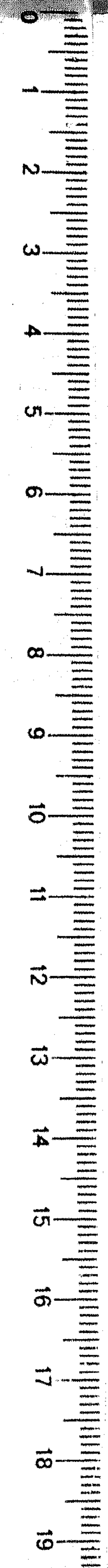

Handwritten: 72

Biological Unit
STATION
NO. 1
TABLE
NO. 225

2 400 40

IOANNIS BERNARDI DIAZ DE LVCO EPISCO

pi Calagurritani, practica criminalis canonica. B. 1485

AB INFINITIS PROPE MENDIS EXPURGATA & aucta analyticis additionib⁹, ac nouissimis annotationib⁹ illustrata, à Ignatio Salzedo de Leon, in decretis designato eorumq[;] sacratissimorum decretorū in Cōplutēsi Academia publico, ordinarioq[;] p^rfessore.

AD ILLVSTRISSIMVM, AC REBERENDISS. D.D. BERNARDUM Fresnoeda Episcopum Conchensem, Philippi II. Hispaniarum Regis à sacris confessionibus, eiusdem quæ confiliatū suūmum.

104 de la lib^{ra}. del colleg^{io} cathedra no leña m. r. de del Licen^{do}

CVM PRIVILEGIO REGIO.
Compluti. apud Petrum Robles, & Franciscum Cormellas.
Anno domini. 1565.
Venundantur in domo Ludouici Gutierrez Bibliopola.

Don Felipe por la gracia de Dios, rey de Castilla, de León, de Aragón, de las dos Sicilias de Jerusalén, de Navarra, de Granada, de Toledo, de Galicia, de Mallorca, de Sevilla, de Cerdeña, de Cordoua, de Corcega, de Murcia, de Jaén, de los Algarues de Algezira, de Gibraltar, conde de Flandes y de Tirol. &c. Por quanto por parte de vos el licenciado Yñigo Lopez de Salzedo cathedratico de decreto en la universidad de Alcalá de Henares, nos fue hecha relación que vos teniades hechas ciertas addiciones con recapitulaciones y repertorio a la practica criminal canonica que hizo don Iuan Bernardo Diaz de Luco, Obispo que fue de Calahorra, las quales eran muy vtiles y prouechosas, y nos suplicastes os diessemos licencia y facultad para que lo pudiessedes imprimir y vender, mandando que por el tiempo que la nuestra merced y voluntad fuesse, ninguna otra persona lo pudiesse imprimir ni vender so graues penas o como la nuestra merced fuesse, lo qual visto por los del nuestro consejo, por quanto en el dicho libro se hizo la diligencia que la premativa por nos ahora nueuamente hecha dispone, fue acordado que deuiamos mandar dar esta nuestra carta para vos en la dicha razon, e nos touimoslo por bien. por la presente vos damos licencia y facultad para que qualquier impressor destos nuestros reynos pueda imprimir el dicho libro que de suso se haze mencion, en que por ello caygan ni incurran en pena alguna: y mandamos que despues de impresso no se pueda vender ni venda sin que primero se trayga al nuestro consejo, juntamente con el original que en el fue visto, que va rubricado y firmado al fin del de Domingo de Zabala nuestro escriuano de camara de los que residen en el nuestro consejo para que se vea si la dicha impresion esta conforme al original y se le de preuilegio, mandando dar licencia para lo poder vender con que se tasse ante todas cosas el precio porque se ouiere de vender cada volumē so pena de caer e incurrir en las penas contenidas en la dicha premativa y leyes de nuestros reynos y no fagades ende al so pena de la nuestra merced y de veynte mil maravedis para la nuestra camara. Dada en Madrid a 10. dias del mes de Julio de 1564. años.

Iuã de Figueroa. El licenciado Baca de Castro. El licenciado Villa Gomez. El licenciado Espinosa. El doctor Durango. El licenciado pero Gasco.

Yo Domingo de Zabala escriuano de camara de su. M. la hize escriuir por su mandado con acuerdo de los del su consejo,

AD ILLUSTRISSIMUM AC
reuerendissimum dominū D. Bernardum Fres-
neda episcopum Cōchensem Philippi huius nomi-
nis secundi Hispaniarum regis à sacris confesio-
nibus eiusq; consiliarum summum & c. Ignatius
à Salzedo de Leon, in decretis designatus, eorūq;
sacratissimorum decretorum in Cōplutēsi
Academia publicus professor, in Pra-
ctica Criminalē Canonica
Praefatio.

LAUDABILI quidem more sanxerūt antiqui
patres & virtutū summi cultores, Praesul amplissi-
me, ut qui communem vtilitatem amantes, & po-
steris se dixisse, studiosi laboris testimonio patefacere
cupientes, opus aliquod edere decreuerint, illud sub alicuius
magni ac strenui viri numine, quo animosius prodeat, & se-
curius per diuersa legentium iudicia discurrat publicare satā-
gant, & totis viribus anhelant. conscij, quod nisi aliqua in-
signi stella duce, inuidorum fluctus, superborum scopulos, de-
tractorum vē turbines, sine magno naufragij discrimine, non
valebunt euadere. Qua quidem antiquorum lege perstrictus
cum proximis hisce diebus, eximij D. Ioannis Bernardi Diaz
de Luco Calagurritani Episcopi practica criminales cano-
nicam scholiis, annotationibus, summarijs, numeris quos vo-
cant, necnon cum vtili materiarum indice locupletassem
tuae amplitudini dedicare constitui: tum quia ob singulares
animi tui dotes, adeo literarum studiosos beneficis foues, meri-
tis ornas, maximisq; donis prosequeris ut omnium bonarū
lite-

literarū cultores tibi vniquā maximè debere fateantur. Dii
immortales q̄ faustū, quā augustū, quā salutare. sydus nascenti
affulsit, & illuxit: quod genus, quod numē te ad res maximas
gerendas, ad vtilitatem patriæ ad tuendos, decorandos, ampli-
andosq; totius Hispaniæ fines, ad omnium deniq; sciētiarum
decus, et ornamentum formauit, sculpsit, & ad istum tuum
principatū, & tuæ dignitatis culmen appositissimum, oppi-
do quā feliciter euexit. Quæ quidem omnia cum iam pridē
christianissimus ac inuictissimus Philippus huius nominis se-
cūdus Hispaniarum rex cognita perspectaq; habuit tibi cum
maxima totus orbis felicitate propriæ conscientiæ examen cō-
missit: tua quæ consilia in tanto negotiorum omnium successu,
in tam arduis arcanis, ditionisq; suæ curis ac negotijs secum
expendit & consiliorum optatum experitur euentum. Tum
maximè me mouit quod in hoc opere fere omnia flagitia quæ
à clericis committi possunt, cū eorum pœnis describātur: quo-
rum equidem punitio tui muneris sit, cum aspirante diui-
no nutu Conchensi sanctissimæ ecclesiæ præsideas, iam ut liber
tuus verius quā tibi nuncupatus esse videatur. Age ergo
Praesulum decus, & ornamentum, hosce nostros labores,
quos amplissimo nomini tuo dicamus, sub tuo sinu fouē-
dos, ac tuendos suscipe, meq; tui obseruantis-
simum ea qua soles beneuolentia prosequere. Bene vale atque iterum feli-

cissime vale.

Ludouicus Gutierrez bi-

bliopola Complutensis candido.

lectori.

Um hisce annis, candide lector, omnibus inseruiens, sed præsertim in iure candidatis, practicam hac criminalem canonicam eruditissimi doct. Bernardi Diaz de Luco Calagurritani episcopi excussissem, eam à studiosis quibusq; ita auide exoptatam reperi, vt nonnulli paucis post diebus me ipsum expostularét, quod eis tantum fontem subindicassem & aditus ad eum interclusus esset per exemplarium inopiam: ego vero qui noctes diesque nullum non verso lapidè quo rei literariæ totiquè rei publicæ in re aliqua proficiã. cū summo desiderio intenderem eam iterum excudere vt præteriti temporis versuram solueré Ignatium Salzedo De Leon istius Compluētis Academiæ sacrorū decretorū professorem virum de vtroque iure benemeritissimū, addi vt sedulo eã recognosceret precibus

cum

cū eo egi vt mihi esset adiuuēto Nā cū hisce diebus eã mihi tradidisset sic locupletatã illico sum conspicatus, vt quam vix dum embrionē antea visisses in virilē ætatē puenisse affirmare quas, adeo enim excreuit, sic rebus & sententijs aucta, tot virorū doctissimorū testimonis illustrata est vt nihil amplius in hac criminū materia sis de sideraturus, & me fidē meam abunde superque exoluisse profitebere. accesserunt singulis capitibus acomodalissima summaria, cum congruentibus numeris propriis in locis collocatis, nec nō copiosissimus index, ita vt nullo labore, quæ tibi vsui futura sunt, derepente se offerant. fruerere igitur lector optime & tibi persuade me nec labori, nec impēsis vllō vnquam tempore

esse parciturum vt tibi toti que
ordini literario gratum faciam. vale.

PROOEMIUM.

9

SICUTI dignum & sacra scriptura consonū
 fuit, legibus humanis eximere eos, qui in sortem
 domini vocari meruerunt, quos clericos appella-
 mus: nec patiarum seueritate puniri, si quan-
 do eos labi fecerit humana fragilitas, quæ cuiusvis ordinis
 suscepti, seu professionis amplexatæ regulis, nusquam sic po-
 test subigi, quin aliquando resiliat: sic etiam necessarium
 fuit, ne clerici tali immunitate insolentes effecti effrenatè vi-
 uerent, sanctionibus sacris noxios eorum affectus compesce-
 re, & in earum trāsgressores animaduertere. Quamobrem
 in aurea ac florentissima illa militantis ecclesiæ ætate, per re-
 ligiosissimos suos gubernatores, aduersus omnia ferè, quæ à
 clericis possunt perpetrari facinora, descriptæ extant ultio-
 nes ac pœnæ. Tātus insuper fuit in illis antiquis ac sanctis pa-
 tribus clericalis honestatis zelus, ut aliquando leuia etiam
 & parum perniciofa crimina sub grauibus pœnis prohibue-
 rint. Sic tādē clericorum excessibus pœnas cōdignas statue-
 runt, ut nisi executorum tepiditas ac segnities illas parū me-
 tuendas reddiderit, non minus illæ clericos omnes à perpetra-
 tione criminum cobibere possent, quàm sibi subditorum vi-
 tia reprimunt. Casaræ leges, quæ membrorum trūcationes,
 ac vitæ periculum comminātur. Itaque sæpe mecum sancto-
 rum illorum patrum zelum consideravi, huius autem tem-
 pestatis incuriam cōtemplatus sum, quæ pristina illa, ac pia
 instituta non modò ob non usum abrogata, sed per contra-
 rium usum cōtempta, ac irrisa cuius licet intueri. Præterea
 quæ in clericali statu hinc successerint incōmoda, ac quantus
 censurarum adsit contemptus, qualis morum peruersio sub-
 sit pensitavi quàm pluries. Et summo quodam ardens deside-
 rio, ut sacrarum illarum sanctionum gladius, Iudicium iner-

B

tia

tia, ac tepiditate, ne dicam vitiosa, muneribusque redempta
 dissimulatione, magna infectus rubigine, purgatus splendeat,
 ac sese offerendo clericorum oculis ac mentibus, timorem in-
 gerat delinquendi, libellum hunc componere statui, quò iu-
 dices ecclesiastici facilius instruantur, ac expergesfacti à som-
 no vitiorum, gravitatem clarioribus metis oculis intelligant,
 intellecta celerius ac debitis pœnis coerceant, utque clerici
 omnes in eo, in quibus delinquere possint, agnoscant, ac errã-
 tes, quales deceat eos pertimescere pœnas perpendant. Vidi
 namq; sepius in clericis minima puniri acriter, leuia cautius
 quandoq; vitari, magna verò aut dissimulari, aut leuiter
 corrigi, unde accidit in grauiã eos facile labi, & sine metu
 pœnã torpere, ex quo ecclesiastici ordinis facies non parum
 deformata conspicitur. Quod Bernardus reprehendit dicēs:
 Prælati nostri culicem ligant, & camelum deglutiunt, dum
 maiora prætermittentes, minora discutiunt. In hoc igitur par-
 uo libello quisq; præsulum, aut eius vicem gerens breui tem-
 pore leget quæ possunt clerici committere crimina, quanti-
 que illa faciant canonica iura. Quas insuper ex antiquis san-
 ctionibus ætate illa æditis, quæ & fortiora corpora, & ma-
 iora merita noscebantur, fragilius sæculum succedens tempe-
 rauerit. Quid de doctores pœnalia iura canonica exponētes
 tradiderint. Quo fiet, ut qui zelo corrigēdi æstuant iudices,
 quò facilius desiderium expleant, adinueniant, discant etiã qua-
 liter decet eos zelum suum sacris canonibus adæquare, ne eum
 cum periculo animæ suæ, ac subditorum dispendio in crude-
 litatem ac asperitatem quandã conuertant, instarque imperi-
 ti ac crudelis chirurgi vulneribus minimis, & quibus leui-
 bus valet mederi pharmacis, carnis adustione, aut resecatio-
 ne medeantur. Sunt enim plerique iudices, qui suæ prauæ tẽ-
 pera

peraturæ impetus, & quasi insitam rabiẽ, iusticiæ zelũ re-
 putantes, semota omni humanitate, quæ necipsis defuit pe-
 cudibus, in captos quosque desæniunt, illisque defensionis co-
 pia subtrahita, ac iuris ordine peruerso, asperius infligant
 supplicium, quàm pro ratione culpæ, legalis cœsura decer-
 nat. Ac insuper sic dolent reum aliquem innoxium reperi-
 re ac declarare, velut si accusati liberatione, ipsi rei effice-
 rentur. Est & alia iudicum species, non parum pernicio-
 sa Republicæ, qui inquirendi pigriciam, corrigendique se-
 cordiã, misericordiæ cuiquam adscribere nituntur, quique
 dum impijs misereantur, sceleratissimis hominibus vrbes
 ac loca replent. Hi forsã perlecto libello hoc, ineptam illã
 ac crudelem clementiam deponent, cõsiderentesque quam
 ti fecerint clericorum facinora patres antiqui, quantum de
 ad Christianã religionem propagandã censuerint illi cõ-
 ducere vitam honestam clericorum, non sic segniter illa pu-
 nient, nec faciliẽ quibusuis oblati sibi precibus aut munu-
 sculis, dissimulabunt. Pollentes præterea iudices doctrina,
 zelo, ac prudẽtia in officijs requisitis, ne aliorum excessum
 neglecta correctio, sibi interitum parturiat, ut accidit Eleli
 summo sacerdoti, hoc opusculo prouocati, ad reformandos
 clericorum mores, accingentur. Quo fiet, ut illis reforma-
 tis, laicorum etiã vitã, qui exemplo quoquam pernicioso à
 clericis habito, plura sibi alia quantũuis grauiã licere con-
 tendunt, purgari, ac perfici merito sperandũ erit, aut si hoc
 se tẽ bonum defuerit: nõ enim videri continget aliquando,
 in magnam Christianorum perniciem, clericos sceleratiores
 esse laicis: cum et diuus ille Hieronymus dixerit: Quòd ve-
 hemẽter destruit Ecclesiam Dei, laicos meliores esse quàm
 clericos.

DENUNCIATIO.

CAPVT I.

CORAM Vobis Domino N. Officiali ac Vicario generali, ego N. presbyter promotor seu fiscalis curiæ vestræ, denunciatio quod Coluberius & Serpelion dicecesis huius originarij, in ea domicilium habentes, & beneficia, graua & plura perpetrarunt facinora. Cum enim laici essent, sine ordinibus ministrare, ac celebrare sunt ausi. Tandem vero excommunicati, illegitimi, rebaptizati, bigami, serui sine dominorum suorum licentia, & illiterati, & post peractã pœnitentiam solẽnem, per saltum, furtiue, extra tempora, & ante ætatem debitam, & ab alieno episcopo, ac simoniaco, excommunicatoq; hæretico, & à collatione ordinum suspenso, & qui episcopatu renunciauerat, ad sacros ordines sunt promoti, ac suspensionis, excommunicationis, ac interdicti censura nodati, non ieiuni, ac in die sæpius, & sine aqua & igne, vel in pane fermentato, & calice ligneo, & super altari non consecrato, ac in priuatis locis sine licencia episcopi celebrarunt, missãq; pro requie defunctorum promulgatã pro viuis celebrarunt hominibus, vt illi mortis incurrerent periculum, Eucharistiam ob ebrietatem ac voracitatem euouerunt, ac ob negligentiam ipsorum aliquid sanguinis stillauit in terra & in altari, aliquoties insuper celebrando corpus & sanguinem domini non percipiebant, super rebus aptis ad faciendum sortilegia

tilegia & ad illum effectum tantum vnam, vel plures missas scienter celebrarunt, adhibitis nefarijs precibus, & verbis superstitiosis, in custodia Eucharistiæ desides. Comendatumq; sibi infirmum baptizare noluerunt: beneficia plura possident, quorum aliqua patres eorum nullo mediante possederunt, & in pluribus eorum intrusi sunt, viuis eorum possessoribus, & occasione laicæ recognitionis, non requisita episcopi audientia, beneficia ecclesiastica sibi presumpserunt vendicare, & in nullo beneficiorum resident, quumq; paroquiales ecclesias habeant, intra annum non fuerunt promoti. Officium insuper diuinum, prout tenentur, non recitarunt: negociatores, ac alienæ rei conductores, proxenetæ illicitorum contractuũ, Laicorũ ministri, ac in rebus eorum procuratores existentes, tabellionatus officium exercentes, ac leges & physicã audientes, villarũ procuraciones suscipientes, ac principũ & secularium virorum iusticiarij, cõtra ecclesias a quibus beneficia obtinent, aduocati vel procuratores extiterunt. Instituti heredes rogati de restituendo hæreditatem incapaci, tacitam fidem dederunt. Calumniatores, maledici, venatores, ioculatores, goliardi, seu buffones. Carnificum seu macellariorum, aut tabernariorum officium publice & personaliter exercentes. Aleatores, ac bona ecclesiæ dilapidantes: publicis spectaculis, ac clandestinis nuptijs intereuntes, nuptias secundas benedicentes, virgatis ac partitis & alijs prohibitis vestibus publice vtentes, ac comã nutrietes siue relaxates, ebrij, fornicarij, concubinarij, ac matrimoniũ de facto cõtrahetes. Monialib⁹ & spiritua libus filiabus se cõmiscientes: stupri, incæstus, adulte-

B 3 rij,

rij, ac criminis nefandi rei, sacrilegi, vsurarij, a manifestis vsurarijs oblationes recipientes, eorūq; ecclesiasticæ sepulturæ tradentes, fures, simoniaci, periuri, ac falsi testimonij rei, homicidæ, venefici, parricidæ, & per assassinos alios interfici mandantes, truncationes que membrorum per se facientes seu iudicantes, duellum alijs sponte offerentes, seu oblatum suscipientes, naues ad pugnam gubernantes, & conflictum personaliter exercentes, aliosque ad pugnam incitantes, violentiæque illatores, literas ad alios directas aperientes, & aduersarijs ostendentes. Ecclesiasticos viros vt sua resignent beneficia, ac ne citati ad curiam accedant, capientes. Incendiarij, ac raptorum & ecclesiarum violatorum no satisficientium sepulturis inter essentes, eorumq; eleemosynas recipientes, ac de eorum rapina participantes. Sortilegi, consulentesq; aruspices, incantatores, ariolos, augures, sortilegos, ac eos qui artem magicam profitentur, & peccatores qui sibi confessi fuerunt, signo aut verbo prodentes, blasphemj, apostatæ, schismatici, hæretici ac hæreticis receptatoribus, defensoribus, & fautoribus eorum ecclesiastica adhibentes sacramenta, ac eos christianæ sepulturæ tradentes, & eorum eleemosynas ac oblationes recipientes. Falsarij, conspiratores, ac lesæ maiestatis rei, seq; de suis criminibus gloriantes. Quare peto, præmissorū habita informatione summaria, eos citari personaliter, aut capi, ab ecclesijs ad quas confugerunt extrahi, incarcerari, tortura siue iuramento præmissis interrogari, confessionibus proprijs, aut testibus conuictos ab ingressu ecclesiæ interdici, suspēdi, beneficijs priuari, ac bonorum publicatione puniri,

ri, verberari, in exilium mitti, deponi, ac in arctum monasterium detrudi, in perpetuum carcerem damnari, ac exigentibus culpis aut data incorrigibilitate degradari, ac seculari curiæ tradi, pœnisve alijs pecuniarijs, vel corporalibus, canonicis, vel synodalibus, consuetudinarijs, siue arbitrarijs puniri, aliquo lapsu temporis non obstante. Deficiente vero legitima probatione ob vulgatam infamiam, graue scandalum, vehementem suspicionem ex testium dictis obortam illis purgationem indici, in qua si defecerint, vti conuictos puniri. Si vero capi non potuerint, absentes eos pœnis damnari condignis. Pro quibus

omnibus ac in necessarijs eorum, ve

strum imploro officium

ac expensas prote-

stor & peto.

Coram vobis domino N.

CAPVT II.

- 1 Denuntiationes coram Iudice fieri expedit.
- 2 Tabellionū corrupt^o animus Delictorū correctionē impedit.

INOTIES enim ad expurgandam ecclesiasticam Rempubl. facinorosis clericis alicuius eorum flagitium nūciandum est, decet vt id in præsentia iudicis fiat.

Sic enim & iudex ipse perpẽdere poterit, quæ sit personæ qualitas, contra quam denunciatio fit: quæ insuper delicti species ac grauitas, vt iuxta illam, quæ futura sunt ordinet ac præcipiat, intelligatq; quo animi motu, quavè certitudine delicti, fiscalis suus, aut cuius alius denunciaturus accedit: & an etiam negociū id, de quo agitur notario, qui tunc se illi offert, tutò cõmitti valeat. Non enim in criminalibus causis minima cura iudicis debet esse personam notarij eligere, ac variare iuxta casuum & negociorum occurrentiam, cū præcipue inter plures optio datur. Multum nanque impedit delictorum correctionem tabellionū animus corruptus precibus aut precio, seu particulari quadã affectione, vnde sæpius causarum secreta reuelant, testes negligenter & non vt decet, examinant, & iudices ipsos varijs persuasionibus & fictionibus ad suæ prauæ intentionis tramitem inclinare fatagunt, aut apertis importunitatibus oppugnant, eorum insuper torpore & segnicie (cum a iudicibus seu fiscalibus in similibus

PRAC. CRIMIN. CANO.

eopia, & reorum pauperum defensio. Oportebit etiã de omnibus curiæ tabellionibus diffidere, quãdo illos certioraturos malefactorem de his, quæ geruntur, iudex probabiliter suspicatur, extraneumque quærere notarium, quo presente denunciatio fiat, & per quem summarie informationis testes examinentur, ac mandatum capture subscribatur. Proderit preterea quod Iudice præsentē denuntiationes fiant contra reos, nã ex hoc ipse facilius illorum memoriam conseruabit, & melius rationem criminalium causarum, & status earum ab officialibus exiget, nec eis licebit, aliquorū prosequi causas, & reliquas pro arbitrio silentio præterire.

Officiali ac vicario generali.

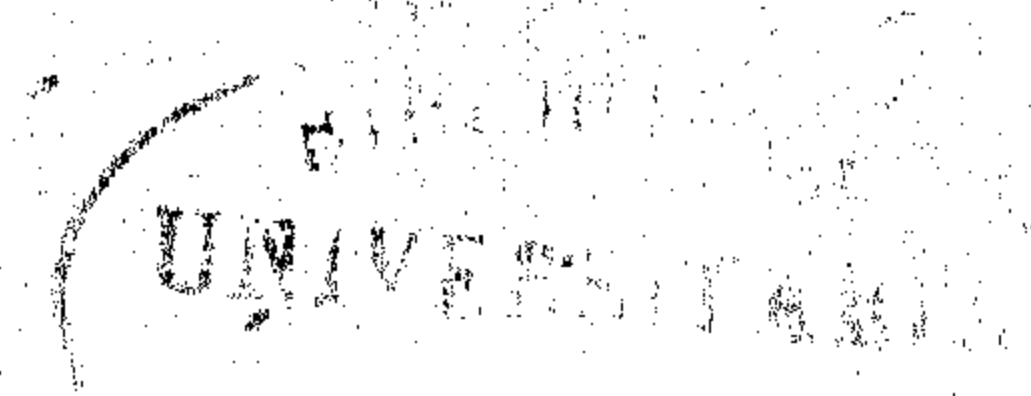
CAPVT. III.

- 1 Differentia sit ne aliqua inter officialem vel vicarium.
- 2 Officialis ut corrigere & punire crimina possit, potestas expressa sibi est committenda.
- 3 Officialis ex generali mandato potest inquirere.
- 4 Compositio officialis episcopi facta super crimine an episcopo pæiudicet.
- 5 Antiquo Iure de diaconorum causis tres Episcopi cognoscebãt: de causis vero præbyterorum sex.
- 6 Episcopi vel eorum officiales per se hodie de consuetudine de clericorum causis criminalibus cognoscunt.
- 7 Solennitas, quæ hodie ex Tridentino concilio in clericorum degradatione obseruanda est.

HIDVO termini officialis, ac vicarius, inter se differunt, vt notat Gulielmus in clemen. j. de offic. vicar. quem refert Federic. de Senis in concil. eccij. incipien. Reuerende pater dicitur in

Annotatio. vi de multa de vicarij seu officialis generalis potestate, quæ tradidit abb. in c. Si iure, quis contra.

C

nu. 30. vbi Fel.
& doctores de
for. comp. rot.
decis. 1. vbi am-
plissima addi-
tio titul. de of-
ficio vicarij in
nouis secundū
nouissimā im-
pressionē. sil-
vester in sūma
in verbo vica-
rij q. 4. Pet. re-
buffus in facū
dilsima benefi-
ciorū practica
titu. de vicariis
episcoporū v-
bi de hac re
multa scripsit.

18 IO. BERNARD: DIAZ: HISPAN:
iure, in colum. fin. Nam quicquid potest officialis, po-
test & vicarius, sed non conuertitur: & officialis non
habet potestatem circa actus spirituales extraiudicia-
les, quia illud pertinet ad vicarium in spiritualibus,
& vicarius potest punire & corrigere, non tamen of-
ficialis. Quando autem episcopus vnum solum vica-
rium constituit, credit Feder. vbi supra, quod transit
in eum quicquid transit in officialem, & quicquid tra-
nsire potuit in vicarium in spiritualibus. Ioan. And. ta-
men in addit. ad specul. in rubr. de officio vicarij, dicit
quod ista vocabula sunt synonyma, & sic idem est dice-
re officialis, quod vicarius, & quod dimittenda est ista
diuersitas vocabulorum consuetudinibus patriæ, quæ
refert Barbat. in clemen. Et si principalis de rescript.
in j. colum. qui dicit quod ista opinio Ioan. andr. vide-
tur verior, & sic quod nulla sit differentia in effectu,
sed solum in nomine, reiecta opinione Guliel. vbi su-
pra, qui nititur facere differentiam inter ea, quæ sunt
gratiæ, & iustitiæ, & iurisdictionis voluntariæ, prout
2 latius ipse refert. Præter alia autem, quæ in his, qui cre-
andi sunt officiales adesse debent, tanquam quibus to-
tius diocesis moderatio ac regimen committenda sunt
aut saltem committi solent (licet verius ij coadiuto-
res, non vero excusatores episcoporum esse deberent)
vt crimina corrigere & punire possent, pœnamq; de-
positionis infligere, non sufficit quod solum aliquis in
officialem creetur, sed requiritur quod sibi expressè
prædicta committantur, vt sanxit Bonifacius huius no-
minis pontifex viij. in cap. licet, de officio vicar. libro,
sexto. Sufficeret etiam iuxta gloss. ibi, quod expressis
aliquibus casibus ex requirentibus speciale manda-
rum, cætera sub generali clausula committerentur.
adue

3 Aduerte tamen quod talis officialis ex generali man-
dato posset inquirere, vt notat Io. mona. Lopus, & Do-
min. cōtra Ioā. Andr. ibi, & vide notabile verbum in ista
materia per Marian. in c. Qualiter. lo. ij. de accusa. quæ
stione v. articulo xij. quod refert Felinus in capit. Non
potest de re iudicat. in iij. col. vbi dicit quod licet vi-
carius episcopi ex generali mandato non potest puni-
re, tamen sicut potest inquirere vt supra, ita posset in-
quisitum absoluerē absque alia relatione ad superiorē:
& dicitur facta inquisitio & absolutio ex potestate or-
dinaria vicarij, quæ non impeditur, per d. cap. licet,
quod dicit dictum peregrinum & nunquā obliuiscen-
dum. Et quanuis Ripa in l. qui condemnare, in iij. col.
nume. penul. ff. de re iud. referat hanc conclusionem
Marian. & Felin. et dicat quod ista decisio non videtur
vera, quia vicarius non prohibetur condemnare crimi-
nosos fauore ipsorum delinquentium, sed defectu pote-
statis iurisdictionis. Vnde cum vicarius careat potesta-
te, non videt quomodo possit absoluerē. Ego credo
eorum opinionem esse veram in terminis, in quibus ip-
si loquuntur, quia dicunt, quod sicut permittitur vica-
rio facere inquisitionem ad effectum remittendi
culpabiles inquisitos ad episcopum, sequendo
decisi. Rotæ lxxvj. in nouis. ita si post inquisitionem
inuenit eos innocētes, potest absoluerē. Nam in isto
casu sentētia absolutoria vicarij nō est a crimine, vnde
non operatur exceptionē rei iudicatæ, ad quā pronūci-
andā necessaria esset iurisdictionis, sed est solū absolutoria
ab inquisitione per eū formata, ad quā sufficit eadē po-
testas, qua potuit inquisitionē formare, & eundē quē
absoluit ad episcopum remitterē, si fuerat inuentus
culpabilis. Et isto modo non obstat regula negatiua,

Quod qui non potest condemnare, non potest absol-
uere: in qua etiam videtur fundari Ripa. dum impug-
nat prædictos doctores. An autem quando officialis
episcopi fecit compositionem pecuniariam super a-
dulterio posset præiudicare episcopo, quominus pos-
sit iterum cognoscere, & debita pœna clericum cri-
minosum punire, vide Pau. de Cast. cõsi. cccclxviij. notã-
dum in primo volumine, & si quisquam dubitauerit,
cur tantorum ac tan grauium criminum causas, corã
solo officiali episcopi tractandas, ac ab eo definiendas
proposuerim, cum antiqua iura Aegatensium & Car-
thaginensium cõciliorum, statuerint, diaconum atri-
bus episcopis vicinis, presbyterum a sex, audiendos esse.
Vt habetur in capitulo, Si quis tumidus, cum duobus
sequentibus xv. quæsti. vij. præcipue, cum illa tria ca-
pitula intellexerit Archidiaconus ibi, in causa criminali,
in qua proceditur ad depositionem, prout sunt in hac
nostra denuntiatione plura crimina depositione dig-
na. Huic dubitationi satisfaciendo dicimus, quod de
consuetudine audiunt episcopi per se, vel per officia-
les suos causas criminales clericorum suorum: vt no-
tat Specul. titul. de accusatione, in §. Quarto loco; cu-
ius meminerunt Ioannes Andre. & Domin. & Philipp.
in cap. degradatio, de pœnis, lib. vj. Vnde solus episco-
pus sine numero aliorum episcoporum potest clericum
verbaliter deponere, vt notant ibi, Domi. & Philipp.
In criminibus autem illis in quibus procedendum est
ad actualem degradationem, tunc adhibendus est nu-
merus episcoporum, de quo in dictis iuribus in examina-
tione & definitione causæ, & ad pronuntiandã illam
verbalẽ depositionẽ, quæ debet præcedere actualem
degradationẽ, vt notant Domi. & Phil. in d.c. degra-
datio-

7 datio. & scribitur in libro Pontifi. fol. 203. col. iij. Ho-
die vero in concilio Tridentino in tertia sessione cele-
brata Anno domini millesimo quingentesimo quin-
quagesimo primo, canone iij. statutum est quod lice-
at Episcopo seu eius vicario procedere in dictis crimi-
nibus etiam sine requisito numero Episcoporum: sub-
rogatis tamen loco eorum totidẽ Abbatibus vel per-
sonis in Ecclesiastica dignitate cõstitutis, prout habe-
tur in decreto dicti concilij tenoris sequentis: Episco-
po per se seu illius vicarium in spiritualibus generalẽ
contra clericum in sacris etiam presbyteratus ordini-
bus constitutũ, etiam ad illius condemnationem, nec
non verbalem depositionem, & per seipsum etiã ad ac-
tualem atq; solennem degradationem ab ipsis ordini-
bus & gradibus ecclesiasticis in casibus in quibus alio-
rum Episcoporum præsentia, in numero à Canonibus
definito requiritur, etiã absque illis procedere liceat,
adhibitis tamen & in hoc sibi assistentibus totidem ab-
batibus vsum mitræ & baculi ex priuilegio Apostoli-
co habentibus, si in ciuitate aut diocesi reperiri & cõ-
mode interesse possint. Alioquin alijs personis in ec-
clesiastica dignitate constitutis, quæ ætate graues, ac
iuris scientia commendabiles existant.

EGO. N. PRESBITER.

Caput III.

- 1 Laici clericos accusare non possunt.
- 2 Prælati cauere debent ne officialium suorum officia sub an-
nuo censu curiæ locent.
- 3 Fiscalis curiæ in principio officij iurare tenetur.

Cum

M enim in curiis ecclesiasticis officio
 fiscalis functuri, ultra laicorum crimina,
 clericorum etiam flagitia accusare, seu
 denunciare debeant, & laicis interdicitur
 sit clericos accusare, ut in ca. Laico,
 & in cap. Sicut sacerdos. secu. questione, 7. optime faci-
 unt praelati si sacerdotes, aut in sacris saltem constitu-
 tos viros, similibus praeficiunt officijs: illi nanque non
 ea quae seculares viri invidia, ac infestatione, clericorum
 flagitia accusabunt, aut iudicibus nunciabunt, & vitia so-
 lum persequentes, reorum personas tanquam in eadem
 sorte Domini vocatas non abhorrebunt. Fiet insuper
 ut ad occultanda crimina, non sic facile muneribus cor-
 rumpantur. Quod tandem prudenter statutum inueni
 inter Constitutiones Caesaraugustanae Prouinciae, cu-
 ius est ecclesia nostra Calagurritana, in titulo de
 procuratoribus, in Constitutione penult. tenoris se-
 quentis: Nullus de caetero procurator fisci admittatur:
 nisi in sacris sit ordinibus constitutus, suffraganeis nos-
 tris & eorum officialibus contrarium faciendi potesta-
 tom omnimodam adimentes. Debent tamen praelati
 cauere, ne similia officia illis vel alijs sub annuo censu
 locent. ^b Nam dum hoc fit, feruent vitijs omnibus rei-
 publicae, clericiq; ac laici facinorosi, non vitae emenda-
 tione, sed pecuniae praestatione canonicam vltionem
 effugiunt, quam promerentur, sicque dum quid offer-
 re possint habeant, quod in eis aliquid puniri possit,
 non timent. Cum praeterea synodalium testium vsus in
 simul cum ipsa synodorum celebratione (non paruo
 christianitatis dispendio) perierit, & eorum loco in
 singulis dioecesebus ij, quos fiscales vulgus appellat, cre-
 ati

ati videantur, non minima debet esse praetorum cu-
 ra, ut ad huius officii onus & exercitium prudentes
 fideles, ac solertes viros eligant, qui subditorum suorum
 spiritualia vulnera valeant inuestigare, illaque iam
 nota, & probatione non difficilia praetatis eisdem, aut
 suis vicarijs reuelare ignauia non differant, aut perfidia
 dissimulent. Et ut hoc diligentius obseruet, aduertant
 semper Praetati, seu eius vicarij in creationibus taliu[m] fit
 calium; ut eos faciant ante omnia iurare, quod
 officium suum fideliter, diligenter, & legali-
 ter exercebunt. Cum enim tales cen-
 antur publici denunciatores, tenen-
 tur in principio sui officij iurare ut
 notat Angel. in l. si vacantia. de
 bon. vacant. lib. x. quem re-
 fert Prepo. in c. de accu-
 satione. ij. questi.
 viij. col. lxx.

^a ACCUSARE. Vide late Prepo. in c. Laicos, nume. 4.
 2. quest. 7. glo. abb. & doctores in capit. ex parte de testibus,
 vbi Felinus 5. limitationes congesit.

^b LOCENT. Lege Caietanum in summa in verbo officio-
 rum venalitas, Dominic. Soto libro tertio de iustitia &
 iure, questione sexta, articulo quarto. Frat. Francisc. de vic-
 toria in priuato Consilio super re ista vernaculo sermone
 edito: vide etiam quae eleganter scribit noster Bernardus Di-
 az de Luco, qui ob eius summam integritatem, ingentem, v-
 berrimamque doctrinam, dum in supremo iudicis dictio-
 nis praetorio esset incorruptus Senator, ob sincerissimam
 eius fidem & saepius exploratam sanctitatem a Carolo
 caesa-

Cæsare huius nominis quinto imperatore maximo selectus, eodemque munere sincere fūctus Calagurritanæ, & Calciatensis ecclesijs præsul ab ipso Cæsare designatus: tandē Romani pontificis & cardinalium summo suffragio vt reipub. christianæ esset maximum ornamētum episcopi titulo insignitur, & paulo post, dum in ecclesia Calciatensi ageret boni præsulis officium, ad sedandas hæreticorum sectas vnus è multis propter vitæ sanctitatem ad concilium supremum fuit vocatus: is inquā in tractatu cui titulum fecit instructione de perladis. c. 19. & 20. & quod sæculares iudices non possint similia officia sub annuo censu locare dispositum est in c. 16. in capitibus prætorum, & vide. l. 40. & 60. in balefoletaneis iuridicis conuentionibus celebratis anno 1548.

IURARE, adde Ang. in tractatu maleficiorum, in uerbo: nec non ad denun. col. 2. Pet. foller. in practica criminali in parte: audiantur exceptiones, nu. 65. pag. 162. Iodo. in practica. c. 6. nu. 11. addi. Bar. in l. diuus. ff. de cus. reorum.

*Promotor seu fiscalis curiæ vestræ
Cpnt. quintum.*

- 1 Fiscalis a prælato uel iudice creatus loco officij iudicis succedit
- 2 iudex ex proprio officio procedens, infamia precedēte, cogere potest reum ad iurandum de veritate dicenda.

OFFICIUM huius fiscalis creati à prælato, vel iudice, loco officij iudicis succedit, & quod facit iste ex mandato iudicis, videtur facere ipse iudex, vt notat Prepo. in capit. de acustione. ij. quæsti. viij. in colum. xxxvj. & colū. xxxix. Vnde non tanquam pars aculans debet iudicari. Pro quo optime facit quod notat Innocen. & alij, vt refert Felinus in columna secunda, in capit. Cum clamor. de testi. quod quando persecutor inquisitionis est data iudice, ad ipsam inquisitionem prosequendam, tunc

Annotatio.
Adde quod quilibet habens merū & mixtū imperiū potest hos promotores seu fiscales creare, vt docet eleganter bar. in l. diuus. ff. de custo. reor. Ioā. de anna. in c. sicut. olim au. z. de accu.

tunc quia talis non est proprie pars, sed minister iudicis, ad eius instantiam possunt testes repeti, quia tūc potius iudicis officio repetuntur. Ex quo ego aliās dicebam in contingētia facti, quod sicut iudex procedens ex officio suo, & non ad petitionem partis, præcedente infamia, potest reum cogere ad iurandum de veritate delicti, de quo infamatus est, vt notat Abb. in cap. Cum super. de confes. quasi ad finem. Pari modo poterit hoc facere ad petitionem dicti fiscalis, cū hoc tamen necessario temperamento, videlicet nisi fiscalis prosequeretur talem accusationem, ex qua si vincat, defertur lucrum sibi ab aliqua constitutione synodali, vel consuetudine præscripta, cum tunc videatur sequi proprium interesse, & ad id oporteat probationes habere legitimas.

DE VERITATE DELICTI, quā quidē Reus à iudice interrogatus dicere tenetur sub pœna mortalis criminis: nec potest etiam contra aduersarij cauillationes iudicem decipere, vt docet. s. Thomas. 2. 2. q. 71. art. 3. Bal. in Rubr. C. de fide instru. nu. 30. Abb. in c. olim. in i. col. vlti. de resti. spo. & in cap. sicut in 3. col. 6. de iure iuran. Iass. in l. Cum proponas. col. 2. C. de pactis, quam esse communi omnium doctorum suffragio receptam opinionem fatetur Aretinus. in l. Decem. num. 7. ff. de verbo. obliga. Dida. Couarru. Ciuitatensis ecclesiæ præsul insignis in lib. 1. varia. resolu. cap. 2. num. 1.

Denuncio.

CAPVT VI.

D Publice

- 1 Publice denuntiationis Diffinitio.
- 2 Officiales infames vel criminosi a denuntiatione repelluntur.
- 3 Fiscales ex communi curiarum stilo non notoria scelera de denuntiare possunt.
- 4 Iudex ecclesiasticus minime debet permittere clericum sine delatore de occulto crimine accusari.
- 5 Delator debet se obligare quod probabit quod in denuntiatione proponit.
- 6 Quando probasse dicatur quod denuntiat, vt ab obligatione liberetur.
- 7 Iudices ecclesiastici non debent ad clericorum capturam sine informatione procedere.
- 8 Sententia absolutoria, super denuntiatis prolata, prodest sicut lata super accusatis.
- 9 An iudex ecclesiasticus accusare volentibus terminum præfixere teneatur.
- 10 Offensus si dixit se nolle accusare, & ideo ad inquisitionem iudex processit: offensus postea, accusare volens, audiendus non est.
- 11 Ff. de quocunq; crimine potest clericum accusare.
- 12 Scribitur egregia Cæsaraugustanæ ecclesiæ synodalis constitutio.

Annotatio.
 Vide de hac denuntiationis materia late Bart. in l. diuus ff. de custo. reorū, vbi plures tetigit questiones huic loco accommodatissimas, & in extruagan. ad reprimend. in verbo denuntiatione. Ang. Areti. in tracta. male

Libuit enim sub denuntiationis verbo hanc delictorum congeriem scribere, quia Episcoporum promotores seu fiscales magis denuntiatoribus, quam accusatoribus assimilari par est. Et licet variæ sint in iure denuntiationis species, vt declarat Henricus in capi. Nouit. de iudic. fin. colu. Et latius ibi prosequitur Abba. & diffusius Præp. in capit. de accusatione. ij. quæst. viij. in colum. lvi. & pluribus alijs. Illa tamen, quæ materiam nostram completitur, est denuntiatione; quæ dicitur publica, quam sic diffiniuit seu descripsit præp. vbi supra, in col. lxxij. Est enim

enim denuntiatione, criminis alicuius apud cõpetentem iudicem, per officialẽ ad hoc deputatũ facta delatio, ad pœnã eidem inferendã. Cõpetit namq; hæc ex mero iudicis officio procedentis in ea ad denuntiationem seu promotionem suorũ officialiũ, secundum prædictos doctores vbi supra, & fundatur ex l. ea quidẽ. C. de accusatione. & ca. Episcopus in synodo. xxxv. q. sexta. & l. diuus. ff. de custodia & exhibitione reorũ. cap. præterea de testibus cogendis. Et nota quod ab ista denuntiatione repelluntur officiales, si sunt criminosi, a vel infames, notat Henricus d. col. fin. allegat textũ. & quod ibi notat Bernar. in dicto cap. Præterea. Et licet in hac materia denuntiationis publicæ Doctores cõmuniter scripserint in d. cap. nouit. & in dicta l. Ea quidẽ. quod notoria tantũ crimina denuntari possunt. Cõmunis tamen stylus curiarũ ecclesiasticarũ admittit, vt indistincte illarum fiscales, seu promotores accusationes suas, vel proprius denuntiationes instituant, in quo videtur recepta opinio Saliceti in dicta l. Ea quidẽ, dũ dicebat, quod etiã nõ notoria denuntari debent, dummodo probari possint, quod æquũ videtur: nam si de solis notorijs criminibus clerici per fiscales accusandi essent, plura alia, quæ sæpius occulta, & si probabilia sunt, impunita manerent. Vnũ autẽ consulendum se offert iudicibus ecclesiasticis, vt non permittant de aliquo occulto crimine accusari clericum apud eos per fiscales, nisi delatorem sibi prius obtulerint, aut videant, quod dicti officiales sufficienti probatione, aut legitimis indicijs muniti causam ipsam aggrediuntur. Si enim Reges nostri suis fiscalibus iniungunt vt habeant delatorem, cur & ijs, qui ad accu-

ficiorũ in verbo: necnon ad denuntiationem. Ioã. de An. in c. sicut olim de accusari. boni con. in tractatu de accusat. & inquisition. nume. 8. Aegibossi. in locupletissimo delictorũ tractatu. c. de denuntiatione, pag. 101. Iodo. in practica criminali. c. 6. pag. 18. Hiero. Gigan. in tract. de crim. lesæ maiest. q. 15.

sandos clericos creati sunt officiales per Episcopos
 hoc non præcipietur? Et quia de delatore mentio-
 nem fecimus, & hæc materia Canonistis non est fa-
 miliaris, ideò circa eam notari debent sequentes con-
 clusiones. Quod quando iudex delatorem admi-
 serit, ille se obligare debet de probando quod denun-
 ciat, ita quòd fiscus obtineat, vt probatur in auten-
 tica de exhibendis reis. §. j. per quem ita determi-
 nat Lucas de penna, in rubr. de delatoribus, libro x.
 6 columna secunda, versicu. Ad deferendum. Post-
 quam verò obligauit se probare quod detulit, si semi-
 plene probauit, non sufficit quo minus condemne-
 tur ad pœnam, ad quam se astringit si non probaret,
 vt concludit dictus doctor in l. ij. eiusdem tituli, in iij.
 columna, versicu. Sed pone. Si autem delator proba-
 uit crimen, & reus defensiones iustas, tunc si tales e-
 rant adeo notæ, quòd delator habuit iustam causam
 credendi quòd iniue procedebat ad delationem,
 tunc non excusabitur a pœna: Secus autem quando
 detulit crimen, quod erat publice notum, & defensio-
 nes totaliter occultæ, & fama in contrarium habeba-
 tur: quia tunc delator excusabitur a pœna, si suam, vel
 suorum iniuriam persecutus est. Si autem deduxit
 crimen in delationem, cuius vindicta sua non intere-
 rat, tunc puniendus est: quia se ad id astringit, quod
 suam non intererat. Ita concludit idem Lucas in dict. co-
 lum. iij. & sequen. Ego tamen crederem in hoc secun-
 do membro mitius puniendum delatorem, cui delictum
 fuit notum, & defensiones occultæ, quam in casu præ-
 cedenti: quia licet eius non interfuerit ratioe suæ vel
 suorum iniuriæ, potuit moueri zelo iustitiæ & publicæ
 utilita-

utilitatis, quæ versatur in expurganda prouincia ma-
 lis hominibus. Quando verò reus absolutus fuit, quia
 testes fuerunt reprobati, propter delictum delatoris
 producentis, vt quia corrupti pretio, vel alias falsum
 dixerunt, tunc bene credit Lucas, vbi supra, in iij. col.
 puniendum esse delatorem. Et idem dicit, si probatum
 fuit testes esse inhabiles, aut criminosos, & hoc esse pu-
 blicè notum delatori. Secus tamen si sunt repulsi ex a-
 lia causa, sine culpa delatoris, vel quam ipse potuit ig-
 norare: quia tunc non tenetur delator ad pœnam, se-
 cundum eum. Quod tamen credit verum, vbi delator suam,
 vel suorum iniuriam persecutus, alias videtur sibi di-
 cendum quòd teneatur, quia non satisfecit ei, ad quod
 se spontè obligauit. Sed ego etiam in hoc casu crede-
 rem, arbitrio boni iudicis relinquendum, vt cõsideret,
 an delator habuerit iustam causam ignorandi defectus
 testium, & an publicum fuerit delictum, & numerus
 testium sufficiens: aliter enim nullus audebit crimina
 iudicibus referre, quantuncumque illa probare possit
 timore alicuius occultæ defensionis competentis reo
 accusando. Placet præterea dicti doctoris sententia in
 d. l. ij. col. v. versu. Item quid sit, dum tradit, quòd si quis
 denunciatur plura crimina capitalia, quæ se obligat pro-
 baturum sub aliqua pœna, & ex illis vnicum probat suf-
 ficiens ad condemnationem capitis, quòd non euitabit
 pœnam, quia non impleuit quod promisit, & sibi impu-
 tet, qui se oneravit ad superflua comprobanda, quod
 posset praticari in materia nostra, quando quis detu-
 lisset plura crimina depositione, vel aliqua pœna cano-
 nica digna & vnum solum probaret, immo plus atserit di-
 ctus doctor, quòd qui se astringit probaturum crimen
 sub certa qualitate in denunciatione deducta, quòd non

30 IO. BERNAR. DIAZ. HISPAN.
excusatur à poena, si non probauit crimen cum eiusdē
circumstantijs, & qualitatibus, prout detulit, quanuis
crimen probauerit fuisse commissum, vnde in hac mate-
ria delatorum iudicibus ecclesiasticis consulo, vt cum
eos acceperint, denuntiationem ab illis factā in scrip-
tis redigant, eosq; astringant ad probandum omnia
crimina ibi descripta, cum suis qualitatibus sub poena
in obligatione declaranda, monendo eos vt crimina,
quæ probare non possunt, in delatione non inferant,
nulla in eis post monitionem, & obligationem poeni-
tentia recepta: quia aliàs clerici accusati de varijs cri-
minibus, infamati manent apud populū, qui cum ac-
cusationis notitiam habet, non semper defectum pro-
bationis aliquorum capitulorum intelligit. Nec deci-
piat quosdam iudices pietas quædam nociua, quæ eos
retrahit à condemnatione expensarum & poenæ, quia
vident delatores aliqua ex his quæ detulerint probaf-
se, magis in hoc amantes susurriones & maleuolos fo-
7 uere, quàm clericorū honori & famæ consulere. Nec
præterea ob id quòd delatores habeant obligatos ad
probandum crimina quæ deferunt, faciles debent ef-
se iudices in captura clericorum, maximè in grauibus
b delictis, nisi prius sufficientem habeant informationē
quia si postea deficit illa, non satisfactum est captorū
clericorum honori, relaxatione à carceribus, & con-
demnatione expensarum & poenæ facta contra delato-
res: cum infamia carcerationis ob famosum crimē vix
aliqua relaxatione quantumuis honorabili, possit be-
8 ne dilui, seu purgari. Et nota præterea in proposito
quod sentētia absolutoria lata super denunciatis, pro-
dest sicut lata super accusatis. Ita notat Præpo, in ca.
de ac

PRAC. CRIMIN. CANON. 31
de accu. ij. q. viij. in col. lxxvij. vers. quer. an absolutoria,
allegat Sali. in l. Ea quidē, ver. xv. quæro. de accusatio-
9 nib. An autē iudex ecclesiasticus debeat statuere ter-
d minum d accusare volētibus? Abb. in cap. inter. de pur-
ga. can. col. ij. distinguit, videlicet quā si episcopus vel
superior habet probationes prōptas contra infamatū
tunc non est necesse, neq; vtile statuere terminū accu-
sare volentibus: quia posset supponi amicus, & fieri
colludiū, & alia ratione de qua per eū. Si tamen non
habet illas promptas, potest, si vult, sed non est neces-
se, sufficit enim quòd accusator se nō offerat. Ego sem-
per tamen intellexi dictam conclusionē Abb. in deli-
ctis, in quibus non constat quòd aliqua persona sit offē-
sa ex eis. Aliter enim bene crederē iudicē ecclesiasticū
debere illā requirere, an velit accusare ante quā,
ex officio vel ad fiscalis petitionē procedat. Nam
si inquisitionē ex officio formauerit, vel ad fisca-
lis petitionem processerit, non requisita parte offensa
& postea superueniat accusator, tunc seruanda esset
distinctio Sal. in l. Ea quidē, ver. Quia propt. C. de ac-
quā refert & sequitur Ang. in tract. malefi. in parte: hæc
est quædā inquisitio. fol. xvj. in parua impressi. Cuius
etiā opinionem dicit cōmuniter teneri Fel. in c. Qua-
liter, & quādō el. ij. in §. licet, in fin. de accus. quā dis-
10 tinctionem hic transcribere nolo. vnū tamē nō o-
mittā in proposito, quòd si offensus dixit se nolle accu-
sare, & ideò iudex formauit inquisitionē, vel fiscalē au-
diuit, & postea offensus producat accusationē, tunc ac-
cusatio illa nō debet audiri nec recipi, quia iudex præ-
uenit eū ante quā reuocaret volūtate suā, vt not. Bal. in
l. Accusationē. C. qui accus. nō pos. quæ refert Aug. in
ii. addi. ad Ang. in dicto. f. xvj. Et quia posset aliquis dubi-
tare, vtrū promotor aut fiscalis, de quo in hui⁹ nri opis
D4 denun

nunciacione meminimus, possit clericum accusare de quocūq; crimine, nulla facta distinctione priuatum sit an publicum, videtur in hoc dicendum, quod sic: quia de iure canonico omne crimen est publicum, vt not. glo. in c. infames. vj quæst. j. & sequitur Bald. in rub. C. qui accu. non pos. in pen. col. & Rom. in singulari Delxxxj. Tu audisti, & talis est publici criminis natura, quod cuius ex populo cōperat ius accusandi, vt probatur in princip. inst. de publicis iudicijs, quanto magis cōpetere deberet officiali publico ad accusandū, vel denūciandū crimina deputato? & quia in materia huius capituli placet mihi constitutio prouinciæ Cæsaraugustanæ, quæ habetur in tit. de accusation. prima in ordine, libuit eam transcribere, cuius tenor talis est:

12 Procurator fisci noster, seu suffraganeorū nostrorū nequaquā ad agendū, seu denūciandū, prætextu officij sui cōtra aliquem admittatur; donec proposita, seu denūciata credere esse vera, & se posse probare firmauerit iuramento. Quod si aliquo instigante per se, vel cū eo processerit ad prædicta, instigator ad expensas se obliget, vel de inde quā poterit cautionē: reus autē & citatus respondere minimè cōpellatur, donec iuratum, & cautū fuerit, vt præfertur. Cōtra factū sit irritū ipso iure. Cōsuloq; omnibus Episcopis vt in omnibus suis curijs hoc idē seruari præcipiant, iusta est enim prædicta decisio & quæ honori prospicit subditorum, & fiscales omnes vigilantiores reddit, eorumq; leuitatē in accusando compescit.

a CRIMINOSI. vide tex. in c. cū oporteat, cū sequenti, de accusatio. Hostiē. in sūma, titulo de denūciationibus, § quis potest, Anto. in c. cū dilectus, de accusa. Iuā. de Ana. in d. c. sicut olim, & multos Doctores ex supra allegatis in annot.

Infor-

b INFORMATIONEM, adde Sali. in l. nullus. C. de exhibē. reis, vbi scribit iudicē posse malefactorē statim capere, modò qualiscūq; informatio præcesserit. Hippo. in l. i. nu. i. ff. de quæst. & in sing. 93. Pet. Foller. in practica crim. in parte notatus capiat de persona. vide quæ scribit autor. j. c. 116. nu. 5. vbi dicit, quod in hoc casu sufficit quod de crimine præsumptiuè constet.

c SUPER ACCVSATIS. vide Bar. idem tenentē in l. diuus. col. 3. ff. de custo. reorum, & in l. si cui. §. iisdem. ff. de accusa.

d STATVERE TERMINVM. adde Bal. in l. quanuis, in 2. huius initij. col. 1. C. de adulte. l. vltimam, titulo. 20. lib. 4. fo. ll. tex. in l. diffamari C. de ingen. & manu. qui licet in diffamante statum libertatis loquatur, locum habet in qualibet causa ciuili vel criminali, vt doctores, ibi cōmuni cōsensu profitentur & tenet Bar. in l. Titia, ff. de accusa. & in auth. ad hæc. C. de vsu. Cin. Bar. & Bal. in l. si eo tempore, C. de remis. pig. Albe. & Bal. in l. Papinianus §. Si quis post. ff. de inoffi. testa. Glo. in l. sed & si per prætorē. §. ait prætor. ff. ex quibus causis. Maio. Inno. in c. conquerēte, col. 1. de offi. ordi. Abb. & doctores in c. licet. de accusa. & nota singulariter quod ad hoc vt accusator requisitus vt intra certum terminum accusationē proponat, lapsō termino non audiatur, oportet quod iudex interlocutoriā sententiam proferat, qua pronunciet eum de cætero non esse audiendū. ita probat tex. not. in l. Titia. ff. de accusa. vbi scribētes tradunt. Inno. in c. cum in tua, qui matri. accusa. possunt, vbi Cardi. Anchar. & Abb. Bal. in d. authē. ad hæc. col. pen. Paul. de Cast. & doctores in l. quandiu. la. 3. ff. de acqui. hæredi. su. ficeret tamen in hoc casu quod iudex tempore assignationis termini inter loquendo pronunciet quod eo elapso accusator amplius non audiatur. quia tunc alia sententia interlocutoria non requiritur, vt eleganter docet Bar. in l. manciporum ff. de optione lega. Bal. in l. Si ea. C. de accusa. & in l. Si eo tēpore, C. de remis. pig. Ang. in l. Titia. ff. de accusa. & in d. l. quā diu. Sali. in l. Si ea. C. qui accusare non possunt. nu. 9.

Quod Coluberius & Serpēlio.

CAPVT VII.

- 1 Turpi nominis effectus aliquot remissiue traduntur.
- 2 Vno eodemque libello accusari plures possunt.

D's

Cum

VM in hac ficta denuntiatione tot scelera aliquibus imponēda essent, qui ex illis inculpantur, placuit etiā hęc nomina fingere, quæ à colubro & serpēte deriuarentur. Qui enim tantis criminibus irretiti essent non hominū quidē, nec quorūuis animalium, sed deteriorum nomē promereri par est, illorum præcipuè cuius effigiem dāmō assumens (qui autor est malorū omniū) parentes primos decepisse, ac vicisse cōperimus: libuit hoc etiā & ea ratione, quia & nostri iuris interpretibus placet, effectus aliquos tradere, ex eo quod quis malū nomē^a habeat, vt per Frā. Bru. in tract. de iudi. & tor. xij. car. in iij. col. & per Hippoly. in lege prima in principio colu. xvj. ff. de quæst. quanuis ego semper credidi doctores prædictos intelligendos esse de malo nomine malis moribus adquireto, non verò de eo quod licet sit malū, qui habet illud non elegit, sed suscepit tēpore quo non fuit in eius arbitrio vel potestate repellere. Duo præterea clerici & non vnus in hac denuntiatione positi sunt, vt per hoc compertum habeat iudex ecclesiasticus plures eodē libello accusari posse^b de eisdem criminibus, vt in l. j. & ibi Bal. C. Si reus vel accusat. mort. fuer. & in l. vim passam. §. incesti. ff. de adult. Et notat Specul. in titul. de accusatore, in princ. in vers. itē quòd non potest.

^a MALVM NOMEN. vide tex. in c. i. ver. Belial, & quæ per illū notat Barb. & Imo. & Iuan. de Ana. nu. 2. de posi. Mari. Soci. in c. cū dilecta, de excessibus prælat. propterea egregiè Plutarchus de liberis educādis inquit primū debere curare parentes vt filij bonis nominibus nuncupentur: oritur sanè ex bono nomine bona præsumptio, ex prauo autem & turpi nōnunquā oritur sinistra, vt inquit Abb. in proœmi. Gregoriano in parte Gre

Gregorius nu. 7. vnde refert Ioan. Andr. vxorem suam dixisse, quod si nomina emi deberent magno pretio, bona nomina emi deberent: quem vide in c. cum secundum de præbendis. } nota
^b ACCVSARI POSSE. Vide tex. in l. qui pupillā, §. vlti. ff. de adult. Bar. in l. os accusare, §. lege Iulia, ff. eodem titu.

Huius diocesis originarij.

Caput viij.

- 1 Originis propriæ ratione quis forum sortitur.
- 2 Iudex originis procedere potest contra subditum ratione delicti alibi commissi.

ORIGINIS propriæ ratione sortitur quis forum, vt probatur in l. j. C. de munic. & origi. §. libr. x. iuncta glos. ibi eod. tit. & in l. j. in princ. & notatur in l. assumptio. ff. ad municip. Specul. in tit. de cōpe. iudi. abdi. in versic. xlij. & ibi Bar. in d. l. Assumptio. §. filius, quasi ad fin. vbi post Iacobum de aret. quem refert, concludit, quòd potest quis conueniri in loco originis propriæ vel paternæ, per l. incola. ff. eod. si ibi inueniatur. & ita tenet Bald. in rubric. C. Si non à cōp. iudi. in fin. loquendo simpliciter de loco originis, & quòd ratione originis suæ sortitur quis forum, notat Bal. in l. fin. col. j. C. Si non à compe. iudi. Allegat text. in c. ex parte, de for. compet. & talis dicitur subditus secundum eum, ratione personæ tantū, & vide Alexand. in d. l. Assumptio. in addit. ad Bart. qui dicit hanc esse communem sententiam, videlicet quòd si ibi non inueniatur, non potest conueniri, nisi quò ad finem distribuendi bona ibi sita. In criminalibus autem causis Baldus in sua margari-

ta, in vers. iudex. in v. col. dicit, quod iudex originis potest procedere contra suum subditum de delicto alibi commissio, per l. iij. cum l. sequent. ff. de interd. & allegat Bar. in l. Sepulchri. ff. de sepulc. violat. & glo. singil. in l. relegatorum. §. interdicere. ff. de interd. & relegat. Idem voluit Bart. in l. si cui. §. fin. ff. de accusat. per l. j. C. vbi de crim. agi oportet. Vide etiam Alciat. in cap. j. de offi. ord. super glo. in verbo iudicare. in princ. vbi dicit quod communis opinio est, quod si quis non puniatur in loco delicti, poterit puniri in loco originis secundum formam statutorum loci, in quo deliquit, per l. Sacularij. §. sunt quidam. ff. de extra ordin. crim. Et per notata per Moder. in l. cunctos populos. C. de summa Trini. & fid. cath. Ex quo videtur inferri posse, quod iudex ecclesiasticus originis propriae, vel paternae potest procedere contra clericum originarium, si ibi repertus fuerit ratione delicti alibi commissi. pro quo etiam facit text. in cap. Cum nullus, de tempo. ordin. lib. vj. vbi probatur quod Episcopus loci originis, dicitur proprius, ut quis possit ab illo ordines recipere. Quod procederet siue per viam accusationis, siue inquisitionis agatur contra clericum, per ea, quae infra dicentur in seq. §.

a ALIBI COMMISSO. adde Bar. in l. cunctos populos. nu. 47. C. de sum. Trini. vbi idem tenuit Cin. & Bal. & alij. Bald. in leg. vlti. ff. de iuri. omni. iudi. & conf. 313. lib. 5. Anto. & Abb. nume. 6. in cap. cum contingat, de foro compe. Caro. Ruinus. conf. 84. nu. 9. li. 4. quae opinio communis est teste Bolog. conf. 54. idem fatetur. Auguf. Arimenensis in additionibus ad Ange. de maleficis. §. haec est quaedam inquisitio. verli. quæro an de delictis. contrariam tamen sententiam quod de iure ciuili nec iudex originis, nec domicilij possit crimina extra territorium commissa punire tenuit Ioã. And. in addi. ad specu. titu. de cõp. iudi. Alber. 3. parte

parte statuto. q. 19. sali. in l. Seruos. C. ad leg. Julia de vi, quam esse communem atque receptam sententiam, fatetur Hippo. in practica crimi. §. constante. nu. 90. Thom. grama. decisi. nea pō. 26. nu. præsul nolter. infr. c. proximo: primam tamen opinionem de iure esse veriore arbitror, quae egregie ornat Cobar. re & fama vbique insignis, in practicis questionibus, c. 11. nu. 6. quæ vide.

b STATVTORVM LOCI, quando quis aliquod crimine extra territorium commisit, an puniatur secundum statuta municipalia loci, vbi delinquit: an secundum patriae statuta vel secundum ius commune: vide pulchram distinctionem traditam a Bar. in d. l. cunctos populos, in d. num. 47. vbi sequitur Iaf. nu. 30. primae lectionis & numero. 67. secum de abb. Felin & docto. in, c. licet de foro compe: idem. abb. in c. cum contingat. num. 30. eodem titulo. Alex. conf. 11. col. 3. lib. 1. Mari. Sozi. in, c. postulasti de foro compe. Aegi. Bossi in tractatu de delictis, titu. de poenis. nume. 19. pag. 489.

In ea domicilium habentes.

CAPVT IX.

- 1 Iudex domicilij de delictis suorum clericorum alibi commissis cognoscit.
- 2 Quando de domicilio fit mentio, de domicilio habitationis in dubio intelligitur.

a **i** **D**omicilij forus generalior est omnibus alijs. Vnde Card. Anton. & Abb. in cap. Cum contingat. de foro comp. concludunt, quod iudex domicilij potest cognoscere de delictis suorum clericorum etiam alibi commissis. & idem tenet Ioan. Calde. in repet. c. de illis. de rapto. in col. vj. in q. vj. qui respondet ad fundamenta, quae in contrarium videbantur vrgere. & vide Bart. in l. Relegatorum. §. interdicere. ff. de

de interd. & relegat. qui notat ex text. quod iudex loci, unde quis est incola, potest quem punire de delicto alibi commisso^b. quod dicit esse notandum, & vide Abb. in cap. in fin. de foro compet. in col. xiiij. versu. Sed circa primam. Vbi concludit, quod iudex domicilij potest exercere omnimodam iurisdictionem in sibi subditum ratione domicilij, si ibi reperitur, etiam in criminibus alibi commissis. Et vide Ioan. Andr. in cap. Ut animarum. de constitut. in vj. qui dicit quod siue subditus delinquat extra diocesim, siue in loco exempto diocesis, potest ratione fori conueniri coram iudice suo. & idem tenet Ioan. de Ligna. in Clem. pastoralis. de re iudi. quod refert Andr. Siculus in d. cap. Cum contingat. in col. v. vbi respondet ad d. c. Ut animarum. qui huic sententiae videtur aliquantulum aduersari. Et tandem refert Ioan. Andr. post Odofr. in addi. ad Specul. tenete, quod haec sententia procedat, quando proceditur per viam accusationis, secus si per viam inquisitionis: quia tunc iudex agit ad vindictam, & sua non interest, ex quo non deliquit in suo territorio, & hoc attento iure civili. Secundum vero iura canonica utraque via iudex procedere poterit, & postea refert Anton. Cinum, & Bart. volentes quod etiam de iure civili hoc procederet, & Abb. in consil. xxiiij. volum. j. incipienti Rodolphus. num. j. qui in contingencia facti ita consuluit fieri posse. & vide Abb. in colum. ij. in d. c. Cum contingat, qui tenet opinionem Anto. & Bart. & tandem Barba. ibi, in col. vij. & viij. sustinet opinionem Ioan. Andr. & Odofr. contra Cinum & Bart. & residet in eorum opinione, & credit quod in practica sua teneretur opinio, quia aequior, & fortioribus innititur rationibus. Et vide Ga. din.

din. in tractatu maleficiorum. in fin. vbi hac quaest. disputat, & tandem concludit quod iudex domicilij non potest procedere per inquisitionem contra delinquentem propter delictum alibi commissum, & in fin. col. dicit quod licet aliud obtineat de iure canonico, tamen hoc procedit de iure civili, & sic videtur tenere opinionem Ioan. Andr. de qua supra, in additi. ad Specul. licet eum non referat. Et vide Hippol. in sua practica criminali, in §. Constante. in col. xiiij. vbi mouet hanc quaest. & dicit quod doctores in ea sunt varij, & pro utraque parte remissiuè refert plures doctores, & tandem dicit quod magis communis opinio est, quod iudex originis non possit inquirere, & sic opinio Ioan. Andr. de qua supra, quem ipse allegat in primo loco pro ista sententia. Et aduerte quod quando fit mentio de domicilio in dubio, intelligitur de domicilio habitationis, per glos. notabil. in cap. Statutum §. Cum verò. in verbo, vnam dietam. de rescript. lib. vj. Notat doctores in c. fin. de for. compe. Bal. in l. fin. col. xj. de edict. diui Adrian. Iason in l. Cunctos populos. C. de summa Trini. & fide cathol. in col. vj. Si tamen clericus est vagabundus, tunc videtur quod vbi cunq; fuerit repertus poterit puniri, iuxta gloss. in l. j. C. Vbi de crimini. agi oport. quam allegat Gandi. in tracta. maleficiorum, in rubr. vbi puniatur delinques, circa principium.

^a GENERALIOR. & sic Ang. sententia exploditur Cof. 40. col. 2. qui domiciliu originis potentiùs esse quouis alio domicilio existimabat.

^b ALIBI COMMISSIS, vide autorem & quae ibi scripsi in additione prima in capite superiori.

^c HABITATIONIS. vide Domi. & Fran. in c. Statutum §. cum verò de rescript. lib. 6. vbi glo. ibi, quam hic allegat autor, valde commendat, quam, hanc opinionem sequutus, notat & dicit singu. Anton. cons. 21. in fine. Alexan. in leg. cum quidam,

colum

col. 2. vbi Soci. eadē col. ff. de iuri. omni. iudi. idē Alexan. qui eā dicit valde notandā cōf. 101. col. 2. lib. 3. & in addici. ad Bart. in leg. assumptio. ff. admuni. Anto. Imo. & alij. in c. vlti. vbi Felin. colum. 11. vers. circa forum domicilij, de foro competen. Idem Felin. in cap. 1. in fin. de sponsa. Ias. in leg. cunctos populos. num. 25. C. de sum. Trini. Decius in l. si eadem. 2. not. ff. de offi. assesso. Stephanus Bertrand. conf. 109. lib. 2. Matth. de Afflictis decis. Neapolitana. 384. num. 7. cui communi, atq; receptæ sententiæ suffragatur glo. quam vbiq; Doctores summis laudibus celebrant. in clem. 1. in verbo subditos, in fin. de foro compe. quæ voluit quod quis proprie dicitur subditus ratione habitationis, quam approbat ibi. Imo. qui ad id. multa allegat, & Petrus de Anchar. in c. Romana. §. contrahentes de foro compe. lib. 6. Bal. in l. omnes. §. si non apparitor, C. de Episco. & cleri. Abb. in capi. 1. in fin. & ibi quoque Felin. de foro compe. Petrus de Anchar. conf. 437. num. 2. Paul. de Cast. conf. 44. num. 5. lib. 1. Barba. in proœmi. Clem. §. sane. colum. 4. Corne. conf. 323. col. 2. li. 4. eam dicit elegantem. Alex. in l. assumptio §. 1. in addi. ad Bart. ff. ad munici. Deci. Conf. 352. col. 1. & quod plus est, iura etiam exorbitantia, loquentia de domicilio originis habent locum in domicilio habitationis, vt tenuit glo. not. in c. præsent. in vers. sane in verbo originis, vbi. Domi. & Francus de præben. lib. 6.

d PVNIRI, adde Bar. in l. heres absens. §. proinde, num. 4. & ibi Curti. ff. de iudi. & Corse in reperto. Abb. in verbo vagabundus. Bartho Chaf. in consue. Burg. titu. des adueuz. §. vni. num. 12. Aegi. Bossi. in tracta. de delictis. titu. de foro compe. num. 69. pag. 77. neque in hoc casu locus est remissioni ad locum delicti commissi, vt allerunt. Calde. & Ioan. de Anna. in capi. 1. de Rapto. Guido Pap. quæstione. 202. num. 2. quam quidem opinionem falsam esse existimo, & ideo iuris esse certissimi censet, eo vagabundum ad delicti locum remittendum esse, vt in eo condignis pœnis publicè puniatur: sequor in hoc. Inno. & Card. in d. c. 1. de Rapto. Abb. post Anton. in c. vltimo, num. 21. de foro compe. Mari. Sozi. in c. postulasti. num. 15. eo tinu. Couarru. in practicis quæstionibus, c. 11. num. 7. Bonafaci. de vitalinis

Vitalinis in tractatu maleficiorum. in rub. de inquisitionib. & earum formis, nu. 56. Montal. in glo. 1. 32. titu. 2. par. 3. in glo. sa, in verbo: *la onzena*. Nam vt eleganter scribit Abb. in dic. nu. 21. fortiori ratione vagabundus ad locum delicti est remittendus, quam non vagabundus: cum talis remissio sine alicuius iudicis iniuria fiat, nec huius sententiæ refragatur l. 1. cum glo. quam hic allegat autor, nam licet probetur ibi quod vagabundus vbiq; fuerit inuentus, possit puniri: quia id procedit quando non petitur remissio, nec iure faciēda est: non sic erit si remissio per iudicem loci delicti petita fuerit.

Et beneficia.

Caput x.

- 1 Clericus ratione ecclesiastici beneficij residentiam requiretis, in loco illius domicilium fortitur.
- 2 Habens plura beneficia residentiam requirentia, totidem habet domicilia.
- 3 Prælatus subditum clericum ratione beneficij, pro delicto alibi commissio in propria diœcesi inuentum punire potest.

N CLERICVS, ratione beneficij, quod habet, dicatur habere domicilium in loco illius? Sufficiat referre breuiter, quæ tradit latè Felin. in cap. Dilectus, el ij. de rescrip. in j. col. vbi materiā istam, more suo, per conclusiones resoluit, videlicet quod si clericus habet beneficium non requirens residentiam, non censetur illic habere domicilium, secundum Innocen. Anto. & Abb. in c. Ex ore, de priuilegijs. Si verò requirit residentiam fortitur ibi domicilium, secundum omnes doctores ibi, & in d. c. Ex ore. & alios quos ibi refert: quod procedit, licet ibi non resideat, si secum non est dispensatum super residentia,

E vt

vt per eundē Felin. ibi, in ij. col. in iij. conclusione.
 Qui post multa concludit quòd talis de facto non re-
 sidens, fingitur ibi habere domicilium in loco benefi-
 cij in onerosis: vnde habens plura beneficia requiren-
 tia residentiam, dicitur habere plura domicilia secun-
 dùm eum ibi, in tertia conclusione, allegando gloss.
 in cap. Primatus. lxxj. distin. & in cap. Quoniam. xxj.
 quæst. ij. Et in cap. Quia in tantum. de præbend. quòd
 intelligit, quando quasi æqualiter in vtroque residet,
 secus tamen si in altero seruit vicarius eius, quia tunc
 habet domicilium tantùm vbi residet. & hoc etiã te-
 net Abb. in cap. Postulasti. de foro cõpeten. col. j. Imò
 plus dicit idem Felin. vbi supra, in tertia colũ. in vj. con-
 clusione, quòd licet clericus possit habere domiciliũ
 alibi, tamen principale dicitur esse in loco beneficij,
 pro quo refert Innocen. in d. c. Ex ore, & alios: & idẽ
 not. ipse in d. c. postulasti, in princ. Ex quibus omnibus
 sic breuiter collectis, & si diffusius illa prædictus doc-
 tor scripserit, videtur quòd possit inferri ad nostrũ pro-
 positum, quòd prælatus diocesis (in qua quis habet
 beneficium, in quo tenetur residere, licet non reside-
 at) potest punire talem clericum inuentũ in sua dice-
 cesi, de delicto alibi commisso, tanquam sibi subditũ
 ratione domicilij, quanuis nullum aliud domicilium
 in sua diocesi habeat. Et in materia huius capituli, vi-
 de Decium in cap. Quia in tantum, de præben. circa
 fin. vbi inter alia ponderat tex. in cap. iij. de tempo. or-
 din. in vj. contra communem conclusionem & tandẽ
 in fine respondet.

^a IN LOCO ILLIVS, vide Glo. not. in cap. quia in tantũ, in verbo
 plures, in fin. vbi Abb. de præbe. Archi. in c. Statutũ, col. 5. Ioan.
 And. pen. col. Domi. & Fran. in §. Cum vero de rescrip. lib. 6.
 eundem Archi. in summa, 3. q. 6. & in cap. Si clericus, 11. q. 1. spe-
 cu. titu. de accusa. §. 1. vers. Sed nunquid sufficit, & §. sequenti,
 Abb. Barba. & Mari. in cap. Postulasti, de foro compe. Bal. in l.
 Omnes, in 2. not. C. de episco. & cleri. Anto. & Abb. in c. Causã,
 de dolo & contumacia. Cardinalis in Clementina causam.
 §. Quod si forsan not. 3. de elect. Fabrum in §. vlti. col. penul.
 Insti. de pœna temere litigan. Felin. in cap. Dilectus, in 2. huius
 initij, col. 1. de rescrip. Stephan. Bertran. conf. 101. lib. 3. Henri.
 Boberi, in sig. incip. forus.

Gravia & plura perpetrarunt.

facinora Caput xj.

Delicta leuia, graua, grauiora, seu grauissima, quæ dicantur
 breuiter, & dilucidẽ, per totum caput explicatur.

VIA ex qualitate delictorum in dispo-
 sitione sacrorum canonum pœnæ minuun-
 tur, vel augentur, & in his quæ ad iudicis
 arbitrium relinquuntur; pari modo agra-
 uari vel moderari debent: ideo de clericorum delictis
 tractaturi opportunum est, vt aperiamus quæ leuia,
 1 graua, grauiora, seu grauissima iudicentur: Et in hoc
 2 Panormit. in cap. Tuẽ, de pœnis, scripsit, quòd leuia
 a dicuntur, vbi dolus non requiritur, vt quando aliquid
 contingit per imperitiam, vel culpam sine dolo: vel
 quando dolus interuenit circa rem modicam. Cui ad
 de Ang. in lege. Non solũm §. Si mandato, ff. de iniur.

& in l. leuia. ff. de accusat. ad hoc videlicet quæ dicantur crimina leuia, vel non. Et vide August. in addi. ad Angel. de Aret. in verbo, hæc est quædam inquisitio. in addi. v. in fi. quæ per glo. in c. Cum illorum, de senten. excommunic. dicit quòd hoc relinquitur arbitrio iudicis: b & quòd secūdum vulgi opinionem ista veniunt in consideratione. Item quòd graua sunt in quibus exigitur dolus, & tendunt in graue præiudicium alterius, seu reipublicæ: & magna pœna imponitur, vt in furto, periurio, & similibus. Grauiora sunt publica, & quando non imponitur pœna mortis. Grauiissima vbi imponitur pœna mortis. Pro leuibus secūdum eundē Panorm. non debet deponi clericus, nec priuari beneficio, sed poterit ad tempus suspendi, vel aliter corripi ad arbitriū superioris. Pro grauibz potest deponi. & adde Felin. in cap. At si clerici, de iudi. in princ. in colum. pen. qui dicit quòd quæ dicantur crimina graua statuit arbitrio iudicis, & refert ad hoc Abb. vbi supra. Pro grauioribus quanquam non sint publica, poterit vltra depositionem detru di in monasterium. Pro grauiissimis vbi de iure ciuili puniretur pœna mortis, potest deponi & damnari ad perpetuum carcerē. Et quia qualitas cuiusque criminis latius in quolibet eorum infra declarabitur, ista sufficiant pro commento huius particulæ.

a LEVIA, quæ dicantur delicta leuia, graua, grauiora, grauiissima, quæ explicat eleganter Bar. in l. nō solum, §. Si mandato meo, nu. 7. ff. de iniur. & in lege. leuia, ff. de accu. Glo. in l. auxilium, ff. de mino. Sali. in lege prima, Codice de requi. reis. Felinus in cap. cum illorum de sententi. excommunic. Ang.

Aretin. in tractu malef. in prin. col. 3. Abb. & dd. in cap. Tuæ, de pœnis. Petr. Foller. in pract. crimin. in parte audiantur excusatores, nu. 49. pag. 70.
b ARBITRIO IUDICIS. vide Bal. in cap. Proposuit, de apella. Felin. nu. 13. & Doctores in cap. At si clerici, de iudi. Andre. Tiraque. in Repe. l. Si vbiquam, in verb. omnia, nu. 31. pag. 177. C. de reuo. do. Bermond. chr. titulo de pu. concubina. c. de Sodomitico. crimin. nu. 30. & latius in eodem tractatu in parte fuerit dispensatum, nu. 1. fol. 206. quem vide omnino prototius capitis materia.

Cum Laici essent sine ordinibus ministrare ac celebrare sunt ausi. Caput, xij.

- 1 Clericus huius criminis reus, iudicis arbitrio est puniendus.
- 2 Ingerens se in actibus clericorum: cum non sit est falsarius.
- 3 Clericus in ordine, quæ non habet ministrans, deponendus est.
- 4 Clericus non ordinatus ministrans in aliquo ordine in apparatu irregularitatem contrahit, cū quo Papa solus dispensat.

VAE pœna sit imponēda laicis missam vel aliud sacrum ministerium celebrantibus hucusque canonica Iura non statuerunt: forsan enim antiqui illi patres non crederunt tantam futurā esse aliquorum hominum temeritatē, vt tantū nefas (quale est sine ordinibus missam celebrare) comitterent, & si iam hodie dignū esset hoc speciali sanctione punire, cum tēporibus istis hoc aliquādo accidisse cōperimus. Cum ergo casus acciderit, hoc arbitrio iudicis puniēdū videtur, in quo oportebit considerare ea, quæ in arbitrarijs inferius suo loco considerata describimus. Bal. tamē in l. Qui sub

prætextu. C. de sacro sanct. Eccles. notat, quod dicens se clericum, & ingerens se actibus clericorum, cum non sit, est falsarius, quem refert Felin. in cap. Tertio loco, de probat. in princip. vid. etiã Felin. in proœmio decreta. in num. xxxvij. vbidicit quod mentiens se clericum punitur arbitrio iudicis, & ultra hoc faciens actus clericales punitur pœna falsi. Et vide Præpos. in c.

- 3 Quod interrogasti, xxvij. distinct. Clericus autem ministrans in ordine, quem non habet; deponendus est, & amplius non ordinandus. Text. in cap. j. de cle. non ordin. ministr. qui sic summatur: Diaconus missam celebrans ad sacerdotium non potest promoueri, à diaconatu suspenditur biennio, vel triennio, vt in cap. ij. eod. tit. Clericus præterea qui cum non esset ordinatus ministravit in aliquo ordine in apparatu, incurrit irregularitatem, cum quo solus Papa dispensat: tenet Lopus in allegatione xxix. incip. An dispenser, referendo Calderi. in cap. Si celebrat, de cle. excõmu. Idem tenent Host. & Gofre. vt ad maiores ordines ascendant, sed in susceptis dispensat Episcopus, vt notant Angel. in summa, in §. xxxvij. incip. Duodecimò incurritur, in verbo irregularitas, & Silvester in eod. verbo, in §. duodecimò queritur.

- 4 DEPONENDVS EST. Vide Hostien. in summa, titu. de clerico non ordina. ministran. §. Qualiter, & regiam l. 29. titu. 6. Par. 1.

Excommunicati

Caput xiiij.

- 1 Clericus excommunicatus ordinem recipiens illo ordine est deponendus, cum quo tantum solus Papa dispensat.
2 Episcopus quando cum irregulari potest dispensare.
3 Pœna huius capituli afficitur clericus, qui cum esset suspensus vel interdictus, Sacris ordinibus fuit insignitus.

- P**œNA clerici secularis recipientis ordinem dum existit in excommunicatione, est quod deponatur ab illo ordine. Notat Abb. ex text. ibi in cap. Cum illorum. in ij. nota. de sent. excom. cum quo solus Papa dispensat, vt ibi. Quod procedit, etiam si ab excommunicatione, qua erat ligatus, poterat ab aliquo inferiori citra Papam absolui, vt concludit Abb. post Ioan. Andr. vbi supra, ex ratione quia fuit effectus irregularis, & cum irregularibus solus Papa dispensat. Et idem voluit Ang. licet Abb. non referat, in sua summa, in verbo irregularitas, in §. xxij. incip. Secundo contrahitur, & Siluest. in eodem verbo, in ver. Secundo queritur: Hostien. verò in sua summa, tit. de cleric. excom. ministr. dicit quod videtur sibi quod quando excommunicatus ab ordinario incurrit irregularitatem, quia sententiam eius violauit, posset ordinarius secum dispensare: dicit tamen quod consuetudo refragatur. Et aduerte quod idem est in clerico qui suspensus vel interdictus ordines recepit, vt firmant Angel. & Siluest. vbi supra, referendo Rai.

- DISPENSAT. Adde quod præsertim hoc procedit, si detur in recipiente ordines certa sciencia, vt in cap. i. de ordina. ab Episc. qui renū. Episc. vbi idē constat, si cras vel supina daretur ignoratia, vt in c. Cū illorū de sct. excõ. Quod si quis probabili

affectus

affectus ignorantia, vel excommunicatus, vel ab excommunicato ordines susceperit, ab Episcopo proprio qui in eo actu minime delinquit, dispensationem poterit impetrare, vt in cap. vlti. de ordi. ab Episcop. qui renun. Episcop. vbi omnes Doctores not. Traditur etiam a doctoribus in dicto cap. Cum illorum, quanuis huic vltimæ opinionis refraguetur Inno. qui in cap. r. de schisma. scribit, collationem ordinum factam ab excommunicato, vel excommunicato: probabili tamen ignorantia excommunicationis ita firmam esse vt absque aliqua dispensatione, eius sit executio permessa, quam opinionem tenuit Hugo doctor antiquus, si credimus glo. quæ illum refert in cap. ab excommunicatis, 9. quæst. i. Collec. in cap. vlti. de ordi. ab Episcop. qui renun. Episcop. Abb. nu. 46. in cap. veritatis, de dolo & contu. tradit idem Abb. & Felin. col. pen. in cap. ad probandum, de re iudi. Alfon. à Castro lib. 2. de potesta. leg. P. cæna. cap. 15. Quam tamen sententiam existimo falsam esse, & ideo iuris esse certissimi censeo, quod dispensatio semper sit necessaria, siue adsit scientia, siue probabilis ignorantia. Sequor equidem in hoc Glo. in dicto cap. ab excommunicatis, & in cap. r. de Schisma: & in cap. 2. de ordi. ab Episcop. qui renun. Episcop. & in cap. Si qui à Simoniacis, 1. quæst. i. quæ esse communem sententiã fatetur Abb. in dic. c. veritatis, nu. 46. Couarruias in cap. Alma mater, prima par. relectionis, §. 6. nu. 6. & est tutior opinio secundum Anan. in dicto cap. r. de Schisma: nu. 2. Selua. de Bene. 2. part. quæst. ii. col. 3.

Illegitimi.

Caput xiiii.

- 1 Filij illegitimi apud Ethnicos honoribus, & dignitatibus indigni iudicabantur.
- 2 Illegitimus non potest sacris ordinibus insigniri.
- 3 Si tamen de facto fuerit ordinatus, licet recipiat characterẽ, ordinis tamen executione caret.
- 4 Celebrans verò non obtenta dispensatione irregularis nõ est.

1 **V**T AB illicita copula retraherentur, seque iul-
tis nuptijs alligarent homines, ex quibus pro-
lem legitimam susciperent, merito etiam a-
pud Ethnicos sancitũ ac obseruatum est, vt filij illegi-
timè nati quãtũcũque sine sua culpa labem ipsam cõ-
traxissent, honoribus & dignitatibus indigni iudicarentur. Quod nempe & si consideratione prædicta, vt sic fiat non reputetur iniquum, licet filijs ipsis (quibus natura negauit ortum suum eligere posse) crudele quodãmodo ac durum videatur. Cum illis tamen illegitimè natis viris, qui propria virtute ac bonis actibus paternam culpam in se ipsis abstergunt, pluresq; legitimè natos moribus ac meritis antecellunt, ac reipublicæ se ipsos reddunt vtiliores, talis iuris asperitas liberaliter & sine pecuniarũ exactione temperanda esset, vt sicut parentes ab illicita copula retrahit (si forsan retrahit) filiorum damnũ futurum, sic iam natos cõtra leges filios, spes recuperandi honores, ad virtutem se quendam impellat. Iustũ est enim vt quos aliena culpa honore destituit, propria virtus, & si pauperrima sit (vt ferè semper esse solet) ad honores restituat. Quid enim crudelius, ac iniustius quàm quòd naturalis quidam parentum excessus, virtute sola, quantumuis clara filiorum, in pauperibus reparari non valeat, in diuitibus tamen qui patrum suorum reatu plura propria addiderunt scelera, hoc facillimè deleat sola præstatio pecuniæ? Prædicta igitur consideratione, etiam sacri canones quibus maxima cura est sancto fauere instituto matrimonij, ac si illicita punire cõnubia, illegitimos quosq; à clericali tonsura, cæterisq; ecclesiasticis ordinibus arcet prohibetq;, vt in c. j. de fil. presbyt.

Et in cap. j. & ij. lvj. disti. & hoc per sex rationes, quas describit Præpo. in dist. cap. ij. licet Hostien. in sūma, de fil. præbyt. in §. Quæ est causa. solum tres scripserit. Si quis autem illegitimè natus promotus fuerit, licet recipiat characterem, non habet tamen executionem ordinis: probat Tex. in cap. fin. lvj. distinct. Ex quo notat ibi Domini. & Præpo. quod licet illegitimitas non inficiat habitum ordinis, sed executionem, sed talis ordinatus recipit characterem. Et aduerte quod tales illegitimi ordinati non incurrunt nouam irregularitatem, si ante obtentam dispensationem celebrant, vt notat Nicolaus Plouius in tractatu de irregularitate, in xl. regula, referendo Guliel. & Archidi. & hoc dicit seruare curiam.

PROHIBENTQVE. Adde quod Deus optimus maximus prohibitionem induxit, deuterono. c. 23. vbi scribitur: non ingredietur macer, hoc est, de scorto natus in ecclesiam Domini vsque ad decimam generationem: cuiusquidem prohibitionis causas plures scripsit Petrus Rebuffus, in facundissima illa beneficiorum practica, in parte de dispensatione super defectu natalium, in princip. pagin. 407. & vide Regiam. l. 12. titu. 6. part. 1.

IRREGVLARITATEM. Vide Abb. in cap. Si celebrat, de cleric. excommun. Gonsa. à villa Diego de irregu. cap. de suspen. col. 1. Petr. Rebuffu. in loco nouissime allegato, num. 13. & hanc opinionem communem esse fatentur Raue. in Alphab. aureo, fol. 186. col. 2. Couarru. in Clem. Si furiosus, in prima parte relectionis, §. 1. num. 3. Martinus Nauarrus, in cap. Si quando, exceptione 11. de Rescriptis.

Rebap

- 1 Rebaptizatus nō potest ad ecclesiasticos ordines promoueri,
- 2 Si tamen de facto fuerit ordinatus, qua pœna puniatur.

REBAPTIZATI in tantum odio habentur ab Ecclesia, quod qui non ignari rebaptizantur, dicuntur quasi iterum crucifigere Christum, vt in cap. Qui bis, de conse. disti. iij. & ideo non sunt ordinandi ad clericatū, vt in cap. Confirmandū, l. distinct. & habetur in Concilio Carthagi. Quinto, Can. xj. quod adeo est verum, quod dicit tex. in dist. cap. Qui bis, quod etiam si ignoranter rebaptizati fuerint, ordinari non possunt. vbi glo. hoc intelligit de ignorantia iuris, quæ non excusat, non autem de ignorantia facti: quia talis rebaptizatio non impediret promotionē. Qui autem ex rebaptizatis ad sacerdotij gradū indignis aspirare contenderit, cū ordinatoribus suis adepti honoris periculo subiacebit. ita disponit Concilium Toletanum iij. de quo in cap. si. l. distinct. quanuis ille tex. non intelligatur de ordinatione ad sacerdotium, sed ad episcopatum, secundum Archi. ibi, quem vide notantem quod tales scienter rebaptizati censentur perpetuò irregulares, qui responder ad argumentum, quod potest obijci, qualiter actus qui non habet effectum, sicut rebaptizatio inducat irregularitatem, & vide gloss. in dist. capitulo, Qui bis.

ECCLESIA. Quæ non semel diffiniuit, sacramentum Baptismi non esse repetendum nec iterandum quemadmodum Diuus Augustinus libro de vnico Baptismo, & aduersus donatistas docet. Paulus sanè ad Hebr. c. 4. contra quosdam rebaptiza-

tizari volentes ait rursus crucifigentes sibi ipsum Filium Dei, rursus ad Ephesios cap. 4. ait: vna Fides, vnum Baptisma. est equidem à Catholica disciplina alienum rebaptizari, vt tradit Sanct. Thomas in 3. parte quæst. 66. artic. 9. Alfon. à Castro lib. 2. de Hæresi. c. de Baptismo 5. Heræsi.

- b ORDINANDI. Adde quod ista irregularitatis pœna afficitur is, qui ministravit hoc Baptismi sacramentum, sciens iterum illud repetens, cap. 2. de aposta. l. 1. C. ne Sanct. Baptis. reite. Quæstionis etiam est: vtrum is, qui bis confirmationis sacramentum susceperit vel contulerit hac irregularitatis labe notetur. de qua vide glo. per illum tex. in cap. dictum de Consecra. distinct. 5. in cap. 1. 68. distinct. Scotum in 4. senten. dist. 7. Florent. 3. part. titu. 14. cap. 14. nu. 4. Alfon. à Castro libro 1. de potesta. leg. Pœna. cap. 7. docum. 3. Couar. in Clement. Si furiosus, in prima parte relectionis, in initio, numero 8. Alber. Troti. lib. 2. de vero & perfecto clerico, cap. 9.
- c IGNORANTER. Vide Cardin. à Turrecrema. in dict. cap. qui bis, nu. 7. Palu. in 4. Senten. distinct. 6. quæst. 4. Floren. 3. par. titu. 14. §. 13. & 12. Alber. Troti. in dict. cap. 9.

*Bigami,
Caput xvj.*

- 1 Bigamia octo modis contrahitur, remissiuè hic traditur.
2 Bigamus non potest ad ecclesiasticos ordines promoueri.
3 Maritus post adulterium vxorem carnaliter cognoscens non potest ordinari.

1 a **P**RAEMISSO prius quòd bigamia pluribus modis contrahitur, a vt per Archi. Floren. in iij. parte titu. xxviij. cap. iij. vbi octo modos illius scripsit, quos hic referre nō curo: trāscripsit enim illos

- 2 illos Silues. in sua summa, in verbo bigamia, in princ. bigamos ordinari non posse ex pluribus capitulis, in distinction. xxxiiij. à Gratiano collectis comprobatur, præcipuè in cap. Curandū, & in cap. Præcipimus, & in cap. Si quis viduam. el j. cum duobus sequentibus. Si verò de facto fuerint aliqui ad sacros ordines promoti, illis priuandi sunt, quia in bigamia contra Apostolū b dispensare non licet, b vt in cap. Super eo. de bigamis. c ex quo patet, quòd bigami recipiūt characterē c ordinis. quod etiam probat text. & ibi notat Præpo. ex eo 3 in cap. Si quis viduam. l. distinct. Et inter alios casus bigamiæ aduerte ad vnū, quod pluries cōtingit, quòd si maritus adulterē post adulterium illam cognouit, non potest ordinari. Ita probat tex. in can. viij. Cōcilij Neocæsariensis in ij. edictione, & est text. & illum sic summat Præpo. in cap. Si cuius. xxxiiij. dist. Cuius ibi bonam distinctionem vide, videlicet quòd cognoscens adulteram scienter, siue ignoranter, repellitur à suscipiendis ordinibus: ab executione verò susceptorum non repellitur, si ignoranter cognouerit, dumtamen possit vxorem de adulterio conuincere, & eam dimittere. Immo fortior em affirmat sententiā ibi Præposi. post Bar. Bixi. Ioan. de fan. & Hostien. quòd licet maritus cognoscat adulteram ad mandatum iudicis, sibi præiudicat, d licet Inno. in cap. Inquisitioni, de sent. excommunic. in hoc aliter distinguat.

- a CONTRAHITVR. de quibus vltra doctores, quos hic allegat autor, vide late S. Thom. & theologos in 4. senten. distinct. 27. q. 3. Ioan. Monta. in tractatu de irregularitate Bigamiæ in princip. Alber. Troti. lib. 2. de vero & perfecto clerico cap. 2. Gonfa de villa diego in tract. de irregular. c. de bigamia.

⁵³
b DISPENSARE NON LICET. Adde quod Episcopis non licet in hac irregularitate dispensare, quam esse communem sententiam fatentur Præpositi, in cap. Lector, 50. dist. Ioan. Montaigna in dicto tractatu de bigamia quæst. 7. Co-uar. in Clem. Si furiosus, in prima parte relectionis, §. 2. nu. 4. quam etiam tenent, Angel. in sua summa, in verbo bigamus. Gonsal. de villa diego, de irregularitate, quæst. vltima. Romanus tamen Pontifex sine dubio cum Bigamo potest dispensare, vt in susceptis ordinibus ministret, & ad superiores ordines ascendat, cum impedimentum hoc iure humano Pontificio inductum fuerit. Quæ opinionem tenuit Sanct. Thomas in dict. quæst. 3. Glo. & doctores in cap. super eo, de Bigamis. Florent. in 3. parte, titu. 28. cap. 3. Petrus de Ancha. Conf. 124. Ioan. de Medina insignis Complutensis theologus, in tract. de ieiunio, fol. 135. & hanc esse communem opinionem fatetur Ioan. Montaigna dict. quæst. 7.

c RECIPIUNT CHARACTEREM. Videtex. in cap. quæcun- que in 2. 50. dist. & in cap. pœnitentes, eadem distinct. Ho- tien. in summa, titu. de Bigamis, §. vltimo. Anto. in cap. De- bitum, de Bigam. quam dicit communem esse opinionem Theologorum, & Canonistarum. Couar. in dict. §. 2.

d SIBI PRÆIUDICAT. Adde Glo. in cap. Si cuius vxorem, 34. distinct. Sanct. Thom. & Paludan. in quart. senten. distinct. 27. quæst. 4. Florent. in dict. capit. 3. Capellam To- losanam 255. & horum opinio tutior est, si credimus Hen- rico in cap. 1. col. quart. de Bigam. & est magis communis vt asserunt Silues. in verbo Bigamia quæst. 1. Albert. Tro- us dict. cap. 11. num. 2.

*Serui sine dominorum
 licentia. caput xvij.*

Seruus

- 1 Seruus ordinari non potest.
- 2 Si tamen de facto fuerit ordinatus, vere suscipit ordinis sa-
 cramentum.
- 3 Episcopus qui sciens seruum ordinavit qua pœna puniatur

1 **Q**UOD nulli de serui conditione ad sacro or-
a dines promoueantur, nisi prius à proprijs do-
 minis libertatem consequantur, cautum est in
 concilijs Triburiensi, & Toletano, de quibus in capi-
 tulo, Nulli, & in capitulo, De seruorum, liij. distinct.
 & in capitulo j. & secundo de seruis non ordinandis.
 est enim irreligiosum obligatos existere seruituti,
 qui sacri ordinis suscipiunt dignitatem. vt sunt verba
 Concilij quarti Toletani in Can. lxxij. Adeo præter
 eam ecclesia olim abhorruit promouendos ad Cle-
 rum, alicui subesse seruitutis speciei, vt etiam liber-
 tos secularium promoueri vetuerit, vt in Concilio
 Elibertino, Cano. lxx. sub his verbis: Prohibendum
 vt liberti, quorum patroni in seculo fuerint, ad clerum
 non prouehantur. Et nota quod in hac materia, ap-
 pellatione sacrorum ordinum, comprehenduntur
2 etiam minores, vt firmat Præpo. in dict. capit. Nulli.
 Aduerte tamen quod seruitus non impedit ordinis
 susceptionem de facto: quia si seruus ordinetur, verè
b ordinem suscipit. ^a Istam conclusionem ponit Præpo.
 in summa, liij. distinct. post Cardin. ibi. Atta-
 men si seruus aliquis fugiens dominum suum qua-
 libet calliditate, aut fraude ad gradus peruenerit
 ecclesiasticos, decretum est vt deponatur, & eius
 dominus eum recipiat, vt in capit. ij. de seruis non or-
 dinan. Vbi vide bonam distinctionem quam descripsit,
 Abb

Abb. post glo. quam nec in substantia referre libet, nec trāscribere decet, quia temporibus istis casus hic rarissimè contingit. Qua autem pœna puniatur Episcopus, qui sciens seruum ordinauit, aut qui illi nescienti testimonium perhibuit, de eo, vide Concil. Aurelianē. j. in Cano. x. ubi illa describitur in hæc verba: Si seruus, absente vel nesciente Domino, Episcopo sciante, quod seruus Diaconus aut presbyter fuerit ordinatus, ipso in clericatus officio permanente, Episcopus Cum Domino duplici satisfactione cōpenset. Si verò Episcopus eum seruum nescierit, qui testimonium perhibent, aut supplicauerint ordinari, simili redhibitioni teneantur obnoxij. Quod Conciliū transcripsit Gratianus in c. Si seruus. liij. distinct.

- a PROMOVEATUR. vide Hostien. in summa titu. de seruis non ordi. §. qualiter. Siluest. in sūma, in verbo Seruitus, q. 6. Regiam. l. 18. titu. 6. par. 1. & ibi Grego. Lup.
- b Ordinem suscipit, vid Fr. Dominicū à Soto, in 4. senten. distin. 25. q. 1. artic. 3.

Illiterati. Caput xvij.

- 1 Illiteratus non potest ad ecclesiasticos ordines promoueri.
- 2 Cum omnino illiteratis vt promouentur ad ordines non potest dispensari.
- 3 Clericus ignarus, qui de facto sacris fuit ordinibus insignitus, arbitrio iudicis est puniendus,
- 4 Clericus illiteratus priuari debet suo beneficio.
- 5 Pape etiam ex certa scientia scribēti, pro illiterato obtemperandum non est.
- 6 Collatio beneficij, illiterato facta, est nulla ipso iure,
- 7 Illiterati penitus qui dicantur.

Indige

POSTEA QUAM almus ille paracletus Apostolos ac omnes alios, qui primū mundo orthodoxam fidem nostram annunciaturi erant, doctrina sacra perdocuit, ac diuinis imbuit mysterijs, aliosque Ecclesiæ doctores illuminauit, qui doctrinam ab eo inspiratam futuris temporibus pro salute fidelium in scriptis redigerent, iam non sic in quacunque sæculi ætate, novos edocet Apostolos, aut Doctores illuminat. Vnde ecclesiam sanctam gubernaturis onus cernitur iniunctum, vt proprio discant labore, quæ populis valeant prædicare, quos ignorantibus in fide instruant, ac omnes ad Christianos mores obseruandos persuadeant. Pieque constitutum est, vt qui ad discendi laborem non sunt perpeffi, gubernandi, ministrandique in ecclesia Dei honore non fruantur, præmaximè quidem ad sui regimen viris literatis Ecclesia noscitur indigere, vt inquit tex. in cap. Cum ex eo, de elect. in vj. Vnde merito Gregorius prohibuit ignorantem literas ordinari, vt in cap. Præcipimus xxxiiij. dist. & idem censuit de illiteratis Gelasius, vt habetur in cap. Illiteratos. xxxvj. distinct. & in cap. j. lv. distinct. & Hillarius Papa in cap. penitent. ea dist. Præterea Iustinianus Imperator in auth. de Sanct. Episcopis, §. Clericos, col. ix. nisi literas scirent, non permisit clericos ordinari, & hodie etiam neque ad primam tonsuram illiterati viri promoueri possunt, vt in cap. fin. de tempor. ordi. in vj. quod ibi intelligunt Domin. & Philip. in penitus illiterato, per tex. iunctis glos. in dict. cap. præcipimus, & in dict. cap. illiteratos, cum quo non possunt dispensare Episcopi vt fiat clericus, vt Innotat nno. in cap. Dilect. de tempo.

58 IO. BERNARD. DIAZ. HIS P.
tempo. ordin. cui assentiuntur Domi. & Philip. vbi supra, & Phil. in cap. per tuam. de Simon. nu. iij. & vide Cardi. de Turre cremata, in c. Si in laicis. xlvij. dist. vbi facit firmam conclusionem, quod super omnimoda ignorantia in sacerdote, nulla potest cadere dispensatio: quia de iure diuino est, quod sacerdos habeat scientiam, vt habetur Osee iij. cap. Si autem carens literis omnino fuerit ordinatus, recipit characterem, vt firmat Inno. & Ioan. Andr. in cap. Cum in cunctis. de elec. quod refert Car. Turre crema. in dict. cap. Illiteratos, & idem tenet Cardi. post Lauren. in clemen. j. in fin. verbis. de æta. & qualit. qui asserit quod etiam puer vnus diei baptizatus si ordinetur, recipit characterem. Poena autem illiterati, qui ad sacros ordines fuerit promotus cum in iure non sit statuta expressè, arbitrio iudicis relinquatur, quæ videtur esse conueniens, vt ab ordinibus suspendatur, donec sufficientiam tali ordini requisitam habuerit. Practica præterea prælatorum & suorum officialium, qua solent ignorantes clericos semipromotos, pœnis condignis, vt studio vacent, compellere: fundamentum habere potest ex his, quæ disposita sunt in Concilio Toletano viij. in Cano. viij. Sub his verbis: illi sanè qui iam honore dignitatum funguntur, huiusce tamen ignorantia cæcitate vexantur, aut sponte sumant intentione necessariâ perdiscendi, aut à maioribus ad lectionis exercitia cogantur inuiti. Absurdum siquidem est eos, qui cæteros simplices & laicos habent docere, quibus & disciplina & vitæ debent esse veluti quoddam speculû, ad alicuius ordinis promoueri statum, qui legem Dei ignorant, nec literarum saltè mediocritate sunt insigniti.

PRACT. CRIMIN. CANO. 59
4 niti. Si verò omnino illiterato ultra prædictos ordines e beneficiû fuerit collatû, eo dignè priuari potest: quia collatio beneficij facta tali non tenet: vt notat Philip. in dict. cap. fina. de tempo. ordi. in vj. referendo Inno. & Ioan. Andr. in cap. Cum nostris. de conces. præb. æquiparat enim Inno. ibi illiteratum mulieri ac infati. Et facit quod Felin. tenet in cap. inquisitioni, de sententia excommu. vbi dicit quod si Papa scribat, etiam ex certa scientia pro illiterato, credit, quod non est ei obediendum: quia vitium illiteraturæ est de iure diuino. cap. nisi cum pridem, de renuntia. cap. literaturæ, 38. dist. Et confirmat hoc, quia ius canonicum magis abhorret illiteratum, quam homicidam, quia collatio facta homicidæ tenet: secus si fiat illiterato, quia est ipso iure nulla, & refert ita tenere expressè Imol. in dict. cap. cum nostris. Per quæ verba dicit etiam idem Fel. in cap. si quando, col. 10. nu. 30. de rescrip. quod omnino illiteratus est incapax dignitatis ipso iure, sicut infans, furiosus, & similes. Et paulò inferius tractando de sufficientia requisita in prælatis, dicit, quod vbi cõcurrit totalis illiteratura, credit quod si Papa dispensaret, esset dispensare directe cõtra ius diuinum. Penitus autem illiterati illi dicuntur, qui nesciunt facere officium ad quod tenentur, & vt dicit Domin. in cap. sedulo, 38. dist. col. 2.
a. INDIGERE. vide Ioan. Mon. in c. cum ex eo, de electi. lib. 6. Felin. in c. si quando, col. 4. de rescrip.
b. DISPENSARE EPISCOP. vide Pet. Rebuff. in præc. Benefic. titu. de cleri. & a quibus & quomodo creen. nu. 28. vbi istius auctoris meminit.
c. RECIPIT CHARACTEREM. vide Frat. Dominic. Sotû. in 4. senten. distinc. 25. quæst. 1. artic. 2.

d RELINQVITVR. adde Tex. in l. 1. §. expilatores ff. de Effra-
ctorib, vbi Bar. tradit. Deci. in ca. de caus. de offici. delega. &
in Si fugitiui, nu. 84. C. de Seru. fugitiu.

PRIVARI POTEST. Adde quod is etiam qui illiterato vel in
digno beneficium ecclesiasticum confert, non excusatur à
pœna quippe qui de omni damno Ecclesiæ ab eo illato tene-
tur ita eleganter scripsit Petrus de Ancha, in dict. cap. Cum ex
eo, Sequitur Feli. in dict. cap. Si quando: Cosmas in prag. galli.
in verbo indignorum, quâdoctrinam tanquam mirabilem &
stupendam refert, & sequitur Martinus Nauarrus in cap. Si
quando, exceptione 11. de Rescriptis, & Ioan. Lup. in rep. ca.
Per vestras, §. 26. nu. 11. & facit tex. in l. 1. & 2. C. de peri. nomi.
lib. 11. c. valentinianus, 63. dist. ad medium cum dicit super
vos est talis electio.

e NVLLA. quam opinionem dicit esse communem Nauarrus
in dict. excep. 11. pro qua egregium considero Tex. in cap.
Cum in cunctis, §. vltim. de elect. qui probat eum, qui confert
beneficium, vel ad illud elegit scienter indignum ob ætatis,
morum, scientiæ vel natalium defectum, priuari pro ea vice
conferendi vel elegendi potestate, potestasque ad alium de-
uolui: ex quo quidem tex. ponderandum est collationem vel
electionem factam paciēti aliquem ex illis quatuor defecti-
bus ad alium deuolui. Igitur collatio nulla fuit, quia aliàs non
deuolueretur faciēda, si facta teneret.

f AD QVOD TENETVR. vide eleganter Inno. in cap. cum in
cunctis, de elect. vbi scribit quod is dicitur idoneam & suffi-
cientem scientiam habere, quæ sufficiens est, attenda illius dig-
nitate, loco, & ordine: cuius opinionem communi suffragio
doctores approbant ibi, & Archi. in cap. 1. 36. distinct. Cardi.
Imo. & Bonif. in clem. 1. de ætate, & qualitate, & S. Tho. in 1. 2.
quæst. 76. artic. 2. qui sic ait: omnes tenentur scire communi-
ter ea, quæ sunt fidei, & vniuersalia iuris præcepta: Singuli autē
ea, quæ ad eorum statum vel officium spectant: & sic quæ sciē-
tia sit sufficiens iudicis arbitrio relinquitur, vt tenuit Bonif.
in dict. clem. 1. Nauarrus in dict. exception. 11.

Post

*Post peractam pœnitentiam
solennem. Caput XIX.*

- 1 Qui solennem egerit pœnitentiam irregularis est, & ideo
minime ordinibus ecclesiasticis donari potest.
- 2 Episcopus illum, qui solennem pœnitentiam fecerit, sciens
ordinauerit, qua pœna puniatur.
- 3 Episcopus an in irregularitate proposita, possit dispensare.

a Solennis pœnitentia^a ab antiquis patribus
inducta est, vt grauiā & scandalosa in popu-
lis crimina euitarentur, quæ quidem ætate
b nostra in vsu non est, non peccatorum de-
fectu, sed prælatorum incuria. Quia tamen futuris se-
culis ecclesia ad pristinum decorem restituta, & ipsa
pœnitentia solennis restituenda erit, placuit effectū,
quem operatur in nostra materia, in præsentī descri-
a bere, qui talis est: vt qui sic solennem pœnitentiam e-
gerunt, non admittantur ad clerum, vt disponit Siricius
Papa in cap. Illud. 1. distinct. & statutū fuit in Concilio
Toletano, primò in Canone ij. de quo in cap. Placuit.
ea distinct. Si tamen necessitas aut vtilitas Ecclesiæ
exegerit, tunc deputari possunt inter ostiarios vel lec-
tores, ita quòd epistolam vel Euangelium non legant,
vt in dict. cap. Placuit. Quod ideo sancitum est prop-
c ter quatuor rationes^c. Primò, propter dignitatē sacro-
rum ordinum. Secundò, propter timorem recidiui.
Tertiò, ob scandalum vitandum, quod posset oriri ex
memoria præcedentium peccatorum. Quartò, quia
ille, qui sic solennē pœnitentiā egit, non haberet fron-
tem alios corrigendi, cū peccatū eius fuerit publicū,

F 3 quas

quas scripsit Archi. in dict. cap. Placuit. Si quis autem ordinatus fuerit, Episcopo ignorante, à clero deponendus est, quia ordinationis tempore non prodidit se fecisse pœnitentiam, vt in Cõcilio Carthaginen. iij. Canon. lxxvij. de quo in cap. Ex pœnitentibus, eadem dist. Episcopus autem, qui sciens ordinauerit, non manebit impunitus, quia etiã ipse ab episcopatu suo ordinandi dũ taxat potestate priuatur, vt ibi. Quod intellige, quando ordinauit scienter absq; dispensatione, vel cũ indiscretè dispensauit secũdũ Archi. in dict. cap. placuit. poterit tamen episcopus dispensare cum pœnitentibus ad minores, nõ autem ad sacros: vt notat Syluest. in summ. in verbo pœnitentia, vers. Tertiõ queritur, per tex. in dict. cap. Placuit, qui tex. de Episcopo nihil dicit, videtur tamen probare opinionem Syluest. dũ dicit, quod propter necessitatem vel vtilitatẽ possunt inter lectores vel ostiarios deputari. Ex quibus verbis posset etiã dici, quod episcopus pro libito voluntatis suæ, non poterit dispensare extra dict. duos casus. Et quod in tali casu posset dispẽsare, notat Archi. in dict. cap. Placuit, referendo Lauren. & Rai. licet ipse hoc simpliciter dicat, nõ distinguendo inter maiores vel minores ordines. In materia insuper huius capituli, vt melius appareat, quãtũ impediēbat antiquis illis & sanctis temporibus, quẽquam promoueri ad clericatũ, quod publicam receperit pœnitentiam, consideranda sunt verba notanda concilij Toletani 4. in Can. liij. Quæ sunt tenoris sequentis: si qui in discrimine cõstituti pœnitentiã accipiunt, nulla manifesta scelera confitentes, sed tantũ se peccatores esse pœdicantes, huiusmodi si reuelauerint, possunt etiam per morum

rum probitatem ad gradus ecclesiasticos peruenire. Qui vero ita pœnitentiam accipiunt, vt aliquod mortale peccatum perpetrassent publicè fateatur, ad clerum vel honores ecclesiasticos peruenire, nullatenus poterunt: quia se confessione propria notauerunt.

- a** SOLENNIS pœnitentiã de qua aplissimo sermone vide Host. in sum. de pœni. & Remi. S. Thom. in 4. senten. dist. 14. q. 1. artic. 5. & ibi Pal. q. 6. Floren. 3. par. titu. 14. c. 17. §. ulti. Couar. lib. 2. resol. cap. 10. nu. 3. & in clem. si furios. in initio primæ relection. partis, nu. 10. Alber. Trot. q. vero & perf. cler. lib. 2. c. 14.
- b** IN VSU NON EST. Adde quod hoc etiam fatetur insignis Martinus Nauarrus in c. si quis, de pœni. distinc. 5. quauis apud Saxones hodie in vsu non sit secũdũ illũ, qui mirabile huius solennis pœnitentiæ exemplum refert.
- c** RATIONES. Adde quod huius irregularitatis germana ratio est, quã Hormisda. Papa in epistola ad episcopos. Hispaniæ exponit, & Gaatian. retulit in cap. non negamus, 61. distinct. & multas alias rationes congesit Alber. Troti. lib. 2. de vero & perfect. cleric. cap. 14.

Per saltum. Caput xx.

- 1** Clericus per saltum non potest ordinari.
- 2** Clericus per saltũ ordinatus, ordinis executione caret.
- 3** Episcopus an possit cum clerico per saltũ promotõ dispẽsare.
- 1** **C**Lericis prohibitũ est per saltũ ordines recipere, vt in c. Sollicit. liij. dist. & in c. vno, de cle. per salt. promo. tenet tamẽ collatio ordinũ pœposterè facta, licet fieri non debeat, vt not. Abb. in d. c. vno, ex tex. ibi, in j. nota. & vide Host. in sũ. eius. tit. in §. j. afferentẽ quod qualiscunq; ordo cõferatur siue gradatim siue per saltũ character confertur, non tamẽ executio. Quod tamen omissum fuit est cautè suplendũ, vt probatur in d. iuribus. Pœna autẽ, quã patitur recipiens ordines per salt. est, quod interdicitur sibi executio ordinis, quẽ suscepit, donec omissum suppleatur: probat tex. in dict. cap. Sollicitudo & ibi notant Domi.

& Præpo. in j. nota. Imò plus dicit Domi. ibi in ultimo nota. quòd est ibi arg. quòd recipiens ordinē per saltū videtur esse inhabilis, vt non possit ad maiores ordines promoueri, etiam post suppletionē ordinis omis- si, nisi secum dispensetur, etiam vt maiores possit suscipere. Et vide postea eundem Domi. ibi in j. q. vbi concludit post Archi. quòd talis non est ipso iure sus- pensus ab ordine sic recepto, sed per sententiam sus- pendendus, quòd ibi etiam sequitur Præpo. vide ta- men eosdem Domi. & Præpo. ibi, qui post Hugo. & Archid. tenent quòd si quis se faceret ordinate scien- ter per saltum, vel ambitionem, vel superbiam, debet omnino deponi, nec secum dispensaretur, vel saltem non de facili. Nec potest insuper per saltum promo- tus in ordine sic suscepto ministrare sine dispensa- tione, vt probat rex. in dict. cap. Vno. & ibi notat Abb. 3 in ultimo nota. Quæ dispensatio potest fieri per Epif- copum, quando scienter fuit promotus per saltum, & non ministravit, iniuncta sibi pœnitentia, & facta cauta suppletionē eius, quòd omissum est: vt notat Hostien. vbi supra, in §. fin. & sequitur Domi. vbi su- pra post Archid. Domi. tamen refert ibi eūdem Hosti. in dict. cap. Vno. tenentem in hoc contrarium, imò quòd scienter recipiens ordinem per saltum, quia do- losè offendit mentem tituli, de clerici. non ordin. mi- nis. & de eo qui fur. ordi. rece. dato quòd in illo non administrat, cum tali solus Papa dispensat. Et vide Præ- po. ibi, qui eadem verba Hostien. refert, & addit quòd non potest administrare in ordine sic suscepto, & est deponendus. Sed si ministraverit, credens se promo- tum fore gradatim, licet vicini contrariū asserant, cum talis fu

talis fuerit promotus in minori ætate dispensat Epil- copus secundum Hostien. in dict. summa. Si tamen scienter promotus per saltum ministraverit in ordine non gradatim recepto, non potest cum eo nisi per se- dem Apostolicam dispensari, a vt per eundem Hostiē. ibi: quia incidit in pœnam tituli de cleric. non ordin. minis. quòd sequitur Domi. vbi supra. Et vide Siluest. in summa, in verbo irregularitas, in §. vndecimo qua- ritur. vbi facit bonam distinctionem, sequendo Hosti. Bonauen. Raimun. & supplemen. & tenent contra sū- mas Angelicam & Rosellam.

DISPENSARI. vide Lapum, allega. 29. Pet. Rebuff. in pract. Beneficiorum. titu. de Clericis ad sacros ordines male pro- motis, nu. 17.

Furtiue. Caput xxxj.

- 1 Furtiue ordinari quis dicatur.
- 2 Furtiuè ordinatus non potest in suscepto ordine ministrare, nec ad superiorem ascendere.

1 **F**urtiue dicitur quis ordinem recipere, quan- do sine ordinatione & sententia superioris, & sine examinatione quis ingerit se cum multitudine ordinandorum, ignorante ordi- natore, & sic ordines recipit, vt per glo. in cap. j. in ver- bo, furtiue, eiusdem tit. & per Hostiē. in sum. §. j. & la- tius per Abb. in rub. eiusd. tit. Qui autē tali modo rece- perit, si erat lata excommunicatio contra illud facien- tes, non potest in ordine sic suscepto ministrare, vel ad 2 superiorem ascendere sine dispensatione Papæ. a Si ta- men excōmunicatio lata non erat, Episcopus & Abb. poterunt

poterunt dispensare, vt patet in cap. j. cum duobus sequentibus eiusdem titu. de quo per Ang. in summa, in verbo, irregularitas. in §. xxiiij. & per Siluest. in summa, in eodem verbo, in §. Tertio quæritur. Item nota quod dicitur quis furtiuè ordinem recipere, quando recipit quatuor minores ordines & subdiaconatum in vna eadē die, vel quando recipit duos ordines sacros simul, vt probatur in cap. ij. & fin. de eo, qui ordi. furtiu. suscepit, & notat Hostien. in dict. §. j.

- a** DISPENSATIONE PAPAE, vide eleganter Pet. Rebuff. in pract. Benef. tit. de cleric. ad sacros ordines male promotis, nu. 18. Hostien. in summa, tit. de eo, qui furtiuè ordines suscepit §. a quo. & vide Regiam l. 28. tit. 6. par. 1.

*Extra tempora, & ante ætatem legitimam,
& ab alieno Episcopo. Caput 22.*

- 1 Ordinatus extra tempora, vel ante legitimam ætatem, uel ab alieno Episcopo, ordinis executione est suspendendus.
- 2 Hodie autem ex nouissima Pij II. constitutione, ordinatus aliquo de prædictis tribus modis, ipso iure suspensus est: & celebrans irregularis efficitur.
- 3 Suspensus propter crimē, si de facto celebrat, irregularitas nota afficitur.
- 4 Promotus ad sacros ordines ante 14. annū, si postquam peruenit ad ætatem legitimam cogatur continere.

a Ordinatus extra tempora ^a suspenditur, donec cum eo dispensetur, vt in cap. cum quidā, de tempo. ordin. Item ordinatus ante legitimam ^b ætatem ^b suspenditur vsque ad eius aduentū, vt in ca. Vel nō est compos, eodem tit. Non tamē est ipso iure ^c suspensus, ^c vt not. Bernar. Rai. Guliel. Archi. Anto. Paul. de Eleazar. & Zabel. in varijs locis relatis per Archiepif

chiepiscopum Florent. in iij. parte, tit. xxviiij. cap. j. in fin. Ordinato insuper sine licentia sui præsulis ab alieno Episcopo, interdicitur ordinis executio, vt in cap. 2 Quod translationē, eodē tit. Hodie verò ordinatus aliquo de prædictis tribus modis est suspensus ipso iure, & celebrans efficitur irregularis, à solo papa absoluedus, & beneficijs potest iure priuari: vt habetur in extra ^d uag. Pij. ij. à quæ incip. Cum ad sacrorū ordin. de qua ad istud propositū meminit celebris memoriæ doctor Hispanus Didacus de villadiego in tracta. de irregula. in cap. de suspensione in ij. col. & refert etiā eā ad hoc Siluest. in sua summa, in verbo, irregularitas, in §. Decimò quæritur. qui allegat regulas Inocen. viij. & Alexā. vj. Roma. pontificū, quam etiā extrauagantē seruari præcepit Leo x. in suis regulis Cancellariæ, in regula xxij. incip. Item de clericis extra tempora. Et Paulus papa iij. in suis regulis, in regula, quæ etiam incipit: Itē de clericis, quæ est xxiiij. in ordine. Vt autem illius extrauagantis plena notitia habeatur, libuit illā inserere: maxime cum soleat ab aliquibus referri additis quibusdam verbis, quæ in ea non sunt: cuius tenor talis est: Pius &c. Ad futurā rei memoriam. Cum ex sacrorum ordinū collatione character inuisibilis animæ imprimatur, sacra mysteria dispēntur, vt ipsarū cura tribuatur animarū in eorum susceptione excessus, grauius tãto magis plectendi sunt, quãtò ex illis maiora in mētibus fideiū scādala generātur. Cū itaq; sicut fide dignorū relatione nō nisi moleste accipimus, nōnulli clerici extra tēpora à iure statuta quidā ante ætatē legitimā: aliqui verò sine dimissorijs literis, contra sanctiones canonicas, se faciant ad sacros ordines promoueri. Nos eorū dē temeritatē tali castigatioe reprimētes vt alij in posterū cōmittēdi similia aditus præcludatur aut. Apposto.

præsenti constitutione perpetuò valitura statuimus, & ordinamus quòd omnes & singuli, qui absque dispensatione canonica aut legitima licentia, siue extra tempora à iure statuta, siue ante ætatem legitimã, vel absque dimissorijs literis, etiam citramòtani à citramòtanis, præterquã si in hoc ultimo casu per cameram Apostolicam, iuxta ipsius stilum ordinati fuerint ad aliquã ex sacris ordinibus se fecerint promoueri à suorũ ordinum executione ipso iure suspensi sint: & si huiusmodi suspensione durante, in eisdem ordinibus ministrare præsumperint, eo ipso irregularitatẽ incurrant, propter quã, ultra alias pœnas in tales generaliter a iure inflictas, beneficijs ecclesiasticis, quæ obtinent, possunt iure priuari. Volumus autem quòd præsens nostra constitutio in Romana curia existentes post quindecim dies, Absentes verò Italicos post duos, alios autem etiam ultramontanos post sex menses ab ipsius in audientia contradicti & cancellaria Apostolica publicatione ac affixione, ligare incipiat. Nulli ergo si quis &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum Anno incarnationis Dominicæ 1461. quintodecimo kal. Decẽbris Anno quarto. Aduertendum præterea est, quòd cum nouissimè in concilio Tridentino (cui ego & si indignus Episcopus Calagurritanus interfui) fuerit inhibitiũ capitulis Cathedralium ecclesiarum, ne sede vacante licentiam recipiendi ordines concedant infra annum aliquibus, sub pœna inibi. contrafacientibus imposita, vt habetur in septima sessione illius cõcilij, in Can. x. tenoris sequẽtis: Non liceat capitulis ecclesiarũ sede vacante infra annũ a die vacationis ordinãdi licentiã, aut literas dimiss. seu reuerẽdas (vt aliqui vocãt) tã ex iuris

communis

communis dispositione quã etiam cuiusuis priuilegij, aut consuetudinis vigere, alicui, qui beneficij ecclesiastici recepti siue recipiendi occasione arctatus non fuerit concedere: si secus fiat, capitulum contraueniens ecclesiastico subiaceat interdicto: & sic ordinati, si in minoribus ordinibus constituti fuerint, nullo priuilegio, clericali præsertim, in criminalibus gaudeant: in maioribus autem ab executione ordinum ad beneplacitum futuri Prælati sint ipso iure suspensi. Si quis esset promotus ad aliquem sacrum ordinem contra dispositionem concilij, cum ex hoc fuerit ipso iure suspensus ad beneplacitum futuri prælati, si postea celebraret ante obtentum illius beneplacitum, esset irregularis: quanuis suspensionis pœna fuerit ad beneplacitum eligendi Episcopi, & ab illo posset relaxari.

3 Cum enim suspensio hæc sit imposita propter delictũ (propter inobedientiam videlicet factam decreto concilij) tunc conclusio communis, quòd celebrans, est irregularis secundum Panor. in cap. Si celebrat. de cleric. excommunic. in col. fi. per tex. in cap. primo, de senten. excommun. in vj. & in cap. cum æterni. de re iudic. eod. lib. licet quidam contra tenuerint secundum eũ. Facit quòd notat Felin. in cap. Apostolicæ. de excep. col. 3. & in eod. in col. 7. nu. 17. vbi scripsit quòd suspensus ab officio celebrans est irregularis, siue suspensus sit à canone, siue ab homine. allegat glo. ij. & iij. & ibi Paul. col. 4. in c. is cui, de sentẽ. excommu. lib. 6.

4 & decis. Rotæ iij. in antiquis. eod. tit. An autem promotus ad sacros ordines ante xiiij. annum cogatur continere, si postquam peruenerit ad ætatem legitimam vult cõtrahere matrimonium, vide Hostiẽ. in summa, de

de cle. per sal. promo. in §. j. in fi. qui mouet quæstionem, refert opiniones contrarias, & in ea, quam ultimo loco scripsit vi, datur tenere quod talis non cogitur continere, Contrariū tamen videtur tenere glos. in cap. Vno. de cle. per sal. promo. in verbis, discretionis, quæ mouet istam quæstionem, vbi tamen Abb. refert Archi. post Hugo. in cap. pueri. j. quæst. j. tenentē quod si ordinatus ante pubertatē illa adueniente vult tenere clericatū, & gaudere priuilegio clericali, tunc tenetur continere, aliās secus: quam opinionem approbat, & dicit hoc fuisse de mente Inno. & Hostien. & vide Præpo. in cap. Subdiaconus. lxxvij. distict. tenentem quod Doct. cōmuniter in dict. cap. j. notant quod si factus maior contradicit non acceptans ordinem, non tenetur continere, ex quo dicit ipse quod resultat monstrum, videlicet quod minor recipit characterem ordinis sacri, & tamen si contradicat maior factus, non tenetur continere, licet Cardin. in clem. fin. de æta. & qualita. in j. quæst. teneat quod si talis erat doli capax, tenetur continere, per glos. in dict. cap. Pueri. j. q. j. Et idē dicit, si quamprimū peruenit ad doli capacitatem non reclamauit, quia tunc incipit obligari. Et vide in hoc proposito quod notat Nicolaus de Millis in suo repertorio, in verbo, Clericus promotus, vbi referendo Hosti. & Inno. in cap. vel non est compos. de tempo. ordi. Et Compostella. & Ioan. Andre. in cap. Vnico. de cler. per sal. promo. Et in dict. c. vel non est compos. & Archi. in cap. Pueri. j. quæst. j. dicit quod promotus infra pubertatem inuitus & coactus potest contrahere matrimonium, per glos. in dict. cap. Vnico. & quod idem est, si non fuerit coactus

tus, dum tamen infra pubertatē contradicat, & perseuerat in contradictionē vsque ad pubertatem, vel si infra pubertatem non contradicit, & statim dum coeperit peruenire ad pubertatē contradicat, & quod illud statim intelligitur intra triduum, & quod alias non auditur, licet glo. in dict. cap. Vnico. & in dict. cap. vel non est compos. aliter teneat secundum eundem.

- a EXTRA TEMPORA. vide sate Pet. Rebuff. in pract. bene. tit. de cler. ad sacros ordines male promot. glo. 1. vbi que tempora ad promouendū, in iure sunt statuta eleganter exponit. Iterim tamen not. quod a pœna hic statuta immunis erit, qui a sūmo Romanæ ecclesiæ Præsule sacris fuerit ordinibus insignitus, cū Papa quolibet tempore ordines conferat. cap. 1. vbi traditur doctoribus. de tempo. ordi.
- b LEGITIMAM ÆTATEM. vide eundem Pet. Rebuff. d. tit. glo. 2. Domin. Sotū in 4. sentē. dist. 25. q. 1. artic. 2. Ioan. de Imo. in clem. generalem de ætate & qualita. Archi. & Præpo. in cap. placuit. 77. distict.
- c SVSPENSVS. vide tex. optimū in d. c. vel non est compos; quæ ita intellexerunt Archi. & Præpo. & Cardin. a Turre crem. in d. cap. placuit. Henri. in c. Consultationi, col. 4. de tempo. ordi. Alber. Troti. de vero & perfect. cleric. lib. 2. c. 17. quorū sententia cōmunis est vt asserunt Car. in d. c. vel non est compos ad fi. Præpo. in d. c. placuit, Couarr. in clem. Si furios. 1. parte Relect. §. 1. nu. 4. & Gonf. a villadiego de irregularitate, cap. de suspensione, col. 2.
- d INEXTRAVAGANTI. PII. II. de qua vltra Doct. hic allegatos, meminit etiā Couarr. in dict. §. 1. & Greg. Lup. in l. 28. tit. 6. in ver. el beneficio, part. 1. & Pet. Rebuff. qui ad literam extrauagatē constitutionē refert in pract. Benefi. d. tit. de Cleri. ad sacros ordines male promo. glo. 4. qua ratione cauere debent, qui ante legitimā ætatem, aut extra tempora iure statuta, vel ab alieno Episcopo, sacris fuerint ordinibus insigniti, nisi in esse absq; dispensatione ministrent. Is autē qui bona fide ductus celebrat, existimans id sibi licere, forte irregularis non erit: Sicuti existimat insignis vir Mart. Nauar. in c. accep. de rest. spo.

oppo. 8. nu. 34. vbi ita dictam extrauagantem interpretatur ex his, quæ in simili tradit glo. pen. in cap. Solet, de senten. ex. commu. lib. 6. & Cardi. in clemen. 1. de priuileg. quæst. 38. cui interpretationi Couarr. in dict. §. 1. se subscribit.

COGATVR CONTINERE. vide Calderi. in cons. vnico incip. quidam præbyter. titu. qui clerici vel vouen. Dominic. Sotum in. 4. sent. distinct. 25. quæst. 1. artic. 2. Pet. Rebuff. dic. tit. de cleri. ad sacros ordines male promo. glo. 2. nu. 10.

Ac simoniaci. Cap. xxxij.

1 Ordinatus à Simoniaci, non recipit ordinis executionem.

1 **R**ecipiens ordines ab eo, quem scit simoniacum, non recipit executionem, cum ordinator non habeat, nec etiã si ignoranter, nisi dispensetur cum eo. ita dicit glos. in capitu. Per tuas, lo ij. de simo. in glos. fina. in fine. Et notat Hostien. in summa, de tempo. ordin. §. A quo, versicul. Quid si Episcopum. & tenent etiam Angelus & Siluest. in suis summis, in verbo, irregularitas, in versi. Septimò quæritur. Tu verò vide notabilem distinctionem, quam facit Præpo. in cap. Statuimus. lo. j. in fin. prima quæst. prima, vbi secundum eum multum refert, an quis ordinetur a simoniaci tolerato, quia tunc non est quod imputetur illi, licet sciat eum simoniacum, debet sacramenta ab eo recipere, nisi esset notorium, vel testibus hoc posset probari. An à simoniaci præciso, quia si ignoranter, ex pietate ecclesiæ habetur rata. Si scienter & spontaneè, irrita est eius ordinatio. Si coactè, reus erit usurpatæ dignitatis: si intra mensem cum poterit, ad ecclesiam non redierit. Et vide Hostien. in dicto §. A quo. tenentè

tenentè, quod si credo vel scio Episcopum simoniacum, non in suo ordine, sed in collatione ordinis, seu beneficiorum, si possum obtinere quod ab alio ordiner, hoc debeo facere, alioquin quandiu toleratur ab ecclesia, & est occultus, securè recipio, si compellat me, non obstante consciencia repugnante.

Excommunicato. Caput xxxij.

- 1 Excommunicati vera conferunt sacramenta.
- 2 Ordinatus ab excommunicato recipit characterem ordinis, non verò executionem.
- 3 Cum ordinato ignoranter ab excommunicato, dispensat Episcopus: si vero scienter, solus Papa.

1 **E**xcommunicati vera conferunt sacramenta, à dū modo in forma ecclesiæ gerant quod agunt, notat Hostien. in summ. de temp. ordin. §. A quo, versic. Hæc igitur. & ordinationes factæ ab eis, si in forma ecclesiæ fiant, ratæ sunt quo ad characterem, irritæ verò quoad executionem, secundum eum. Et vide eundem in summa, de ordina. ab episcop. qui renūcia. §. fin. vbi notat, quod si scienter quis recipit ordines ab episcopo excommunicato, indignus est dispensatione. vid. gl. in cap. si. de ordi. ab episcopo, qui renū. episcop. Si ignoranter, potest cum eo per proprium episcopum dispensari quoad executionem, quam in eum non trāstulit episcopus excommunicatus. Et vide Ange. in sua summa, in verbo irregularitas, versic. xxx. incip. Septimò quæritur, & Syluest. in sua summa, in eodem verbo, in §. septimò quæritur, vbi tenent quod ordinatus ab excommunicato incurrit irregularitatem,

b tē & quod si fuerit ordinatus ignorāter, dispensat. episcopus tam in susceptis, quam in suscipiendis. Si vero scienter, solus Papa: & idem dicunt de ordinatis a schismaticis. Aduerte tamē, quod si proprius episcopus fuit ordinator, tunc videtur quod etiam cum ignorante non posset ipse dispensare, quia dispenseret super defectu proprio, & ideo etiā tunc videtur esse recurrendum ad Papam, vel ad Metropolitanum.

- a** CONFERVNT sacramenta. vide quæ scripsi supra capi. 13.
b DISPENSAT Episcopus. vide Host. in summa, tit. de ordi. ab episcopo, qui renun. episcopo. in fin.

Hæretico. Cap. xxxv.

1 Ordinatus ab hæretico episcopo, ecclesiæ forma seruata, Characterem ordinis recipit, non vero executionem.

1 **O**rdinatus ab Episcopo hæretico, forma ecclesiæ seruata, licet recipiat ordinis characterem, non tamen executionem, neque sacramenti gratiam recipit. vnde tales nō sunt ordinandi de nouo, sed habita dispensatione possunt in ordinibus ministrare, nisi quis ignoranter ordinetur. Si vero forma ecclesiæ non seruatur, neque ipsum characterem recipit. probantur ista ex tex. & gl. quæ ibi notat Præpo in cap. Qui perfectionem. j. quæst. j. Et vide Hostien. in §. A quo, supra allegato in cap. proxi. ex quo etiam idem poteris colligere. Et vide Inno. in c. j. de schismaticis, & in cap. fraternitatis, de hæretic. num. ij. & iij.

- a** CHARACTEREM. vide Sing. Hostien. in sum. titu. de schismat. §. quid iuris, nu. 4.

Et

Et a collatione ordinum suspenso.

Capitulum xxxvi.

1 Ordinatus a suspenso non recipit executionem ordinis, licet vere sacramentum conferatur, ecclesiæ forma seruata.

1 **O**rdinatus a suspenso non recipit executionem ordinis, licet verè ille det ordines, si seruat formam ecclesiæ, ita voluit Hostien. in summa, de tempo. ordi. in dict. §. A quo, in dict. versu. Hæc igitur. Et Inno. in cap. fraternitatis, nu. 4. de hæret. & angel. in sua sum. in verbo irregularitas, in §. xxx. incip. Septimo quæritur. quod transcripsit Syluest. in sua summa, in eodem verbo, in §. septimo quæritur.

Et qui episcopatus renuntiauerat.

Capitulum xxxvii.

1 Ordinatus ab episcopo, qui loco simul & dignitati renuntiauit, non recipit ordinis executionem.
2 Cum quo tamen episcopus poterit dispensare: nisi crasa & supina præcesserit ignorātia, quia hoc casu Papa solus dispēsat.
3 Ignorantia probabilis quæ sit, vt episcopus in hac suspensione possit dispensare.

1 **V**scipiens scienter sacros ordines ab eo, qui loco simul & dignitati episcopali renuntiauit, executionem officij nō habet, vt in cap. j. de ordi. ab episcopo, qui renuntia. epil. Quādo vero non scienter id fecerit, discretus pōtifex poterit dispētare, nisi crasa & supina fuerit

G 2

ignorā

ignorantia, vbi quia tunc si talis ignorantia præce-
ferat, vel scientia, solus Papa dispensat, secundum Abb.
ibi. Si vero ignorantia est probabilis, inferior potest
3 dispensare, secundum eum. Est autem probabilis ig-
norantia in ordinato, quando episcopus renunciauit
in curia, & veniens dixit, quod non renunciauit digni-
tati, vel omnino tacuit renunciationem, vt notat Host.
in summa, de ord. ab episcop. qui renunci. in §. j.
versic. Quid si a tali per quem etiam vide quid iudi-
cabitur in dubio, quando simpliciter renunciauit, de
quo etiam per Abb. in dict. cap. primo prope fin. qui
referendo Philip. & Hostien. concludit quod tunc in
dubio præsumitur renunciauisse loco tantum, & non dig-
nitati. Et vide Angel. & Siluest. in suis summis, in ver-
bo irregularitas, in versic. octauo quaeritur.

a NON HABET, vide ad hoc Host. in summ. tit. de Schismati-
cis, §. quid iuris, nu. 4.

*Suspensionis, excommunicationis, ac inter-
dicti censura nodati.*

Cap. xxviii

- 1 Excommunicatus maiori excommunicatione, vel interd-
ctus, aut suspensus ab homine, celebrans est degradandus.
- 2 Crimen omne irregularitatem inducens meretur depositionem.
- 3 Excommunicatus minori excommunicatione, vel à benefi-
cijis suspensus, si celebrant irregulares non sunt.
- 4 Irregularitas licet contrahatur in casibus ipso iure, pœna ta-
men depositionis, qua irregulares puniuntur, imponitur per
sententiam.

excom.

Excommunicatus maiori excommunicatione,
a vel interdictus, aut suspensus^b ab homine,
b diuina officia celebrans, in ordine suo degra-
datus est. Hanc conclusionem ponit Host. in sua sum.
in tit. de cler. excom. minist. in col. j. alleg. tex. in cap.
a Latores, eodem titu. ex quo tex. ibi Abb. in ij. nota.
colligit argumentum, quod omne crimen inducens
irregularitatem est depositione dignum, de quo se re-
mittit ad notata in cap. Dum non ab homine, & in
3 cap. At si clerici. de iudi. Suspensi vero à canone,
puta minori excommunicatione nodati, vel suspensi
a beneficijs, & non ab officijs celebrantes non incur-
runt irregularitatem, c & si grauer delinquant. d Idē
d Hostien. vbi supra, columna secunda. Et quia suspen-
sio se habet multipliciter, vide bonam distinctionem
Abb. in cap. fin. de cle. excomm. depo. minist. Ex qua
colliges quando suspensus celebrans sit irregularis,
vel non. Et vide etiam Archie. Florē. in iij. parte, titu.
4 xxviii. cap. j. §. j. vbi hoc bene examinat. Et nota quod
licet irregularitas contrahatur in casibus ipso iure, ta-
men pœna depositionis, qua punitur irregularis infli-
gitur per sententiam, vt no. Ioan. Andr. in cap. iij. de
cleric. excommunica. minist. quem sequitur Turre-
crema. in cap. Si quis episcop. xj. quaestione tertia.

a MAIORI excommunicatione, Adde veram huius rei ratio-
nem esse, quia excommunicatus, maiori excommunicatione
ligatus, ordine sacro præditus, quo ad se, & quo ad alios ipso
iure suspensus est: & sic si de facto celebrauerit ex vulgatissi-
ma iuris norma irregularitatis vitio notatur, cap. i. ad finem,
de senten. & re. iudi. lib. 6. cap. i. & c. is cui, de senten. excom.
eo lib. cap. illud, cap. fraternitati, cap. vlti. de Cleri. excom.

G 3 ministr.

Ministr. quam quidem pœnam effugiet qui probabili & iusta ignorantia fretus celebravit, tex. in cap. apostolice, de cleri. excommuni. Regia. l. 21. titu. 9. par. 1. & aduerte quod non solum quando excommunicatus maiori excommunicatione affectus celebrat irregularis est, verum etiam si celebrationi auctoritatem præstat, quia episcopus est & audit missarum solennia, tex. est ad hoc ægregius in cap. Illud, de cleric. excommunic. minif. glo. in clem. 2. in verbo celebrari, de priuileg. quam commendat Abb. in dict. cap. Illud. Fran. in cap. 1. de re iudi. lib. 6. Gontal. à villadiego de irregularitate, cap. 2. col. 3. Couarru. in cap. alma mater, prima parte relect. §. 6. nu. 9. Card. Imo. & doctores in dict. clem. 2. qui hoc casu auctoritatē præstari intelligunt, vbi episcopus excommunicatus facit & iubet coram ipso missam celebrari. Idem notauit Hosti. & doctores in cap. tanta, de excessi. præla. Marian. Soci. in cap. audientiam, nu. 25. de homi.

b AVT Suspensus. vide tex. in cap. 1. de re iudi. lib. 6. & in cap. 1. §. Caueant, de senten. excomm. eo lib. & longe lateque Couarr. explicat in clem. Si furiosus, 1. parte relect. §. 1.

c IRREGVLARITATEM. vide tex. in cap. si celebrat, de cler. excomm. l. 5. titu. 9. par. 1. & l. penul. eo titu. & est ratio huius decisionis, quia excommunicatus minori excommunicatione non est ab aliquo actu ordinis ecclesiastici suspensus, quia perceptio sacramentorum non pertinet ad aliquem actum ordinis: & ideo prohibitus sacramenta percipere non est suspensus ab aliquo actu ordinis, & ea ratione irregularis non est tametsi sacramenta percipiat: est enim necessarium vt quis efficiatur irregularis, quod sit suspensus ab aliquo actu, qui ad aliquem ordinem ecclesiasticum pertineat, iuxta sing. Inno. sententiam, in cap. 1. de sen. excomm. lib. 6. quam sequitur Florent. 3. par. titu. 26. cap. 4. §. 1. Henric. in dict. capitul. si celebrat.

d GRAVITER delinquant. vide tex. in dict. cap. si celebrat, 2. parte, qui dum omissa dictione grauiter simpliciter hunc pecca

peccare asserit, videtur sentire peccatum hoc non esse mortale sed veniale potius, quod ibi Ancha. adnotauit. Siluest. in verbo excommunicatio 4. not. 3. Caiet. verbo excommunicatio minor, licet idem Siluest. in verbo excommunicatio 4. in prin. asseueret mortalem culpam in hoc casu contrahi, & regia l. 6. tit. 9. par. 1.

Non ieiuni Cap. xxxix.

- 1 Sacramenta altaris non debent nisi à Ieiunis hominibus celebrari.
- 2 Clericus non ieiunus celebrans cui pœnæ sit obnoxius.
- 3 Somnus non est de substantia digestionis.

1 Sacramenta altaris non nisi à ieiunis hominibus celebrari à carthaginensi concilio prohibitum est, quod fuit transcriptum a Gratiano in cap. Sacramenta. de conse. distict. 1. Contra facienti autem nulla ibi pœna statuta fuit. Qui autem post cibum & potum etiam minimum diuina celebrauerit, excommunicationi subiacet: vt in concilio Toletano vij. in canone ij. quem retulit Gratia. in cap. nihil. vij. quæst. j. in §. nullus post cibum. concilium tamen Bracharense secundum in canone x. seuerius animaduertit, disponens quòd presbyter in hoc delinquens continuo ab officio suo priuatus a proprio deponatur Episcopo. Item talis celebrans, nisi præmissa dormitione, priuandus est beneficio suo, vt in cap. Si constiterit. de accusa. secundum Hostien. in sum. in tit. de conse. eccle. vel alta. in §. Et qualiter ieiuno. vide tamē Card. in c. ex parte de celeb. mis. in iij. q. vbi dicit quòd celebrans post cibum vel

Annotatio. vi de tex. in c. ex parte, vbi docto. de celeb. miss. & in c. literas de tē po. ordi. S. Tho. et Theolog. in 4. senten. distict. 8. q. 1. artic. 4. tex. in c. quod a patribus, 75 distict. Bertachi. in tract. de episcopo in 2. par. lib. 4. q. 42. et eleganter Nicol. Boer in aurea deci. 4. Feli. post Ana. in c. si constiterit, de accusa.

80 IOAN. BERNAR. DIAZ HISPAN.
 potum potest deponi. allegat d. cap. Si constiterit.
 & quia in illo tex. nulla fit mentio de depositione, in-
 telligenda sunt verba cardi. iuxta id, quod notat Aret.
 in dict. cap. si constiterit, in iij. nota. dū dicit: Tertiò
 tene menti hunc tex. quòd si presbyter celebrat post
 cibum sumptum ante dormitionem, istud dicitur cri-
 men graue, & dignum depositione a beneficio. Sed
 aduerte quod ego credo quòd per illum tex. non pos-
 set dari pœna priuationis beneficij clerico non ieiuno
 celebranti, quia secundū Abb. ibi, post Host. vera cau-
 sa priuationis fuit, quia ebriosus celebrauit, qđ pręsu-
 mitur, quia per totam noctem stetit in potatione, &
 mane incontinenti celebrauit. Iudex ergo attenda per-
 sonę & excessus qualitate, ac facti publicitate, pœna
 carceris aut suspensionis in delinquentem circa hoc
 poterit animaduertere: Quia hodie seruari conciliū
 illud bracharāse, esset nimis rigidum. Vnum tamē no-
 ta in isto proposito, quod sōnus non est de substan-
 tia digestionis, vt quis dicatur ieiunus, sed satis est
 quod sit perfecta digestiō, vt not. Abb. in dict. c. Si con-
 stiterit. circa finem. Vide Cardin. in dic. cap. Ex par-
 te, qui dicit sufficere digestionem secundum qualitatē
 cibi sumpti: & quod dicunt Physici, quod digestio per-
 ficitur in septem horis. Credo tamen quod istę septē
 horę computandę sunt ab hora duodecima medię
 noctis, aliās autem qui cœnasset hora prima vel secun-
 da post duodecimam, non posset celebrare, etiam in
 vndecima ante meridiem, quia licet cibus sit dige-
 stus, ille tamen non dicitur illo die ieiunus. Et vide
 glo. in dict. cap. Nihil, in gl. fi. volentem, quod licet
 aliquis commederet ante medium noctis, & sentiret
 adhuc

PRACTI. CRIMIN. CANO. 81
 adhuc eructationes, quia nondum est cibus digestus,
 & quandiu sentit cibum, abstinere.

Acin die sapius. Cap. xxx.

- 1 Clericus in die non debet nisi vnam celebrare missam.
- 2 Quod si plures in die missas celebrauerit, cum pœna in iure expressa non sit, iudicis arbitrio est puniendus.

Clericis in die sepius celebrantibus nulla pœna
 in sacris sanctionibus constituta est, sed nec illis
 hoc expressē prohibetur: Imò potius in conci-
 lio celebrato per Archiepiscopum Maguntinum &
 aliquos Episcopos, anno domini millesimo vigesimo
 tertio, in loco Salegunstat, in canone quinto, decretū
 fuit vt vnusquisque presbyter in die non amplius quā
 tres missas celebrare pręsumat: vnde vsque ad illum
 numerum licitum erat illo tempore in partibus illis.
 Quod concilium habes in fine libri Decretorum diui
 Burcardi episcopi Vuormaciēsis, qui interfuit in illo.
 iura nanque canonica sufficere sacerdoti vnam mis-
 sam celebrare solum affirmant, vt in cap. Sufficit, de-
 conse. dist. 1. & in cap. Consulisti. & in cap. Te refe-
 rente, de celebr. missar. non tamen plures dicenti-
 bus, pœnam aliquam comminantur, licet tex. in dict.
 cap. Sufficit, in fi. versu. dicat quod pro pecunijs, aut se-
 cularium adulationibus pluries celebrans vna die nō
 existimat euadere damnationem, quod magis æter-
 nam quam temporalem pœnam videtur respicere.
 Sed quia tale facinus in conspectu populi graue
 solet iudicari, idquē aliquando avaritię causa a pau-
 pere

perculis & parum doctis sacerdotibus perpetratur, non debent ecclesiastici iudices illud leue reputare, sed attenda facti notorietate, populiq; scandalo, personaq; perpetrantis moribus & qualitatibus consideratis sic in hoc errantes corrigere, vt ceteri poena, metu, a similibus cohibeantur. Adeo enim amor viuendi in ocio, clericorum bonam partem inuasit, vt hac tempestate vt laborem fugere possint, sacri ordines suscipiantur: euenit insuper vt iam pauperculi sacerdotes, eo solo tempore, quo sacrificio missae vacant, totius diei sumptus necessarios promereri, ac deberi sibi contendunt, atque ob id vna sola celebratione, pluribus, qui plures elemosynas praestiterunt, satisfecisse arbitrantur: quod mihi semper iniquum visum est. Nullo enim iure, nullaq; ratione astrictus est qui sacerdotem occupat per spacium vnus missae ad eum in ocio alendum per totam illam diem, quin potius hoc aduersari videtur antiquis illis sanctorum patrum decretis, quibus statuerunt clericos quantumuis verbo Dei eruditos artificio sibi victum & vestitum quaerere, artificio loq; praeter offensam suae professionis debere sibi parare vestimentum. Vt notanter inuenies in concilio Carthaginensi iij. in capitulis. l. l. l. & in cap. Clericus victum, cum c. seq. xcj. distinct.

a VNAM missam celebrare. vide vndecim casus in quibus plures in die missas celebrare licet, quos numerat & explicat Siluest. in summa, in verbo missa, l. §. 7.

*Et sine aqua & igne, vel in pane fermentato
& calice ligneo. Caput xxxij.*

x Clericus istorum criminum reus, ab officio & beneficio est deponendus.

POENA sic celebrantis est, quod deponatur ab officio & beneficio, vt in cap. si. de celebr. miss. vbi Abb. dicit quod doctores non expriment, an debeant concurrere omnia supra dicta ad hoc vt presbyter deponatur, & quod credit ipse procedendum secundum qualitatem loci, & contemptum presbyteri considerandum, an habuerit illud in consuetudine.

Et super altari non consecrato.

Caput xxxij.

- 1 Clericus super altari non consecrato celebrans, arbitrio iudicis qualiter puniendus sit.
- 2 Sacerdos erigens aliud altare nisi quod ab episcopo sanctificatum fuerit degradandus est.

POENA quidem ab ecclesia constitutum est, quod eucharistiae sacramentum non nisi super consecratum altare celebraretur, non autem contra facienti sacerdoti poena descripta reperitur: vnde Card. in dict. cap. fin. de celebra. missa. merito quaestionem mouet: Si quis celebrat super altari non consecrato, qua poena sit puniendus? & dicit quod si ex malitia, vel nimia desipientia, punitur poena illius rex. quam in cap. praecedenti descripsimus, & hoc propter identitatem rationis, & vltius procedendo dicit, quod idem videtur in omnibus alijs excessibus commissis circa cultum sacramentorum. Postremo tamen dicit quod quia poenae sunt restringendae, locus erit poenae arbitrariae, & hoc

- & hoc credit verius, nisi tanta esset identitās rationis,
 2 quod posset esse locus pœnæ illius tex. & in proposito huius cap. vide tex. in cap. Nullus presbyter. lo. ij. de consecr. distinct. j, qui dicit, quod nullus presbyter in ecclesia consecrata aliud altare erigat, nisi quod ab episcopo loci fuerit sanctificatum vel permissum: & si clericus contrariū fecerit, degradetur: quod ego intelligerem, quando clericus erigeret illud tanquam consecratum, & ut in eo celebraretur sine aliqua ara consecrata.

*Sine orario seu stola & alijs vestibus
 sacris. Cap. xxxiiij.*

- 1 Sacerdos ad missarum solennia, non aliter accedere debet, quam orario utroque humero circumseptus: quod si aliter fecerit excommunicandus est.
 2 Sacerdos sine casula & alijs vestibus sacris celebrans, arbitrio iudicis est puniendus.
 1 acerdos cum ad solennia missarum accedit, non aliter accedere debet, quam orario utroque humero circumseptus, sicut tempore ordinationis suæ dignoscitur consecratus, ita ut de vno eodemque oratio ceruicem pariter & utrunque humerū premens, signum in suo appareat pectore crucis, ita deponit concilium Bracharense tertium, in Can. iij. quod transcriptū est in c. Ecclesiastica. xxij. distinct. Si quis autem aliter egerit, excommunicationi debitæ subiacebit, ut ibi, de quo tex. meminit Durand. in Rationali diuinorum officiorum, c. de stola, vbi dicit quod fortè quis diceret illud decretū esse abrogatū per cōtrariā generalis Ecclesiæ cōsuetudinē: nā nō vbiq; partes stolæ reducūtur ante pectus

- pectus in modum crucis. In hjs tamen regnis consuetudo seruat decretum illius concilij: & licet ille tex. solum de oratio. siue de stola disponat. Si clericus sine casula, aut alijs vestibus sacris celebraret, nihilominus puniendum credo superioris arbitrio. Et aduerte quod dum tex. in dict. cap. ecclesiastica, dicit quod clericus propter hoc excommunicationi subiaceat, exponit ibi Archidia. dupliciter, Primò si admonitus non vult cessare, Secundò excommunicationis, id est suspensionis ad tempus pro arbitrio iudicis, cum ibi non determinetur tempus: & hanc secundam expositionem credo veriore.

*Ac in priuatis locis sine Episcopi licentia
 celebrarunt. Cap. xxxiiij.*

- 1 Missarum solennia non nisi in locis ab Episcopo consecratis, vel vbi ipse permiserit, celebranda sunt.
 2 Clericus, qui flagitium hoc comiserit, qua pœna puniatur.
 3 Episcopis in domibus nullo modo celebrare licet.
 1 Sicut non alij quam sacri Deo. sacerdotes debent missas celebrare, nec sacrificia super altare offerre sic non in alijs, quam in domino consecratis locis, id est, in tabernaculis, diuinis precibus à pontificibus delibatis, missas cantare, aut sacrificia offerre licet, nisi summa coegerit necessitas. verba sunt singulatia tex. in cap. Sicut. de consec. distinct. j. Et in concilio Triburiensi, de quo in c. seq. disponitur, quod missarum solennia non nisi in locis ab episcopo consecratis, vel vbi ipse permiserit celebranda sunt: idem etiam disponitur in cap. Hic ergo, eadem distinctione quæ iura sacerdotibus contrariū faciētibus pœnā nō statuit.

tex. autem in cap. Nullus presbyter, et j. eadem diff. idem prohibet illis, qui de cetero participes voluerint esse sacerdotij. per quæ verba videtur comminata talibus poena amittendi participationem sacerdotij. Facit etiam Concilium Carthagi. secundum, in Cano. ix. vbi ita disponit: Quisquis presbyter inconsulto episcopo, agenda in quolibet loco voluerit celebrare, ipse honori suo sibi contrarius existit. Sexta autem synodus, de qua in cap. clericos, ea distinct. dicit: clericos, qui ministrant in oratorijs, quæ intra domum sunt cum consensu episcopi loci hoc facere præcipimus. Si quis vero hoc non obseruauerit, deponatur. Vnde forte sumpta occasione acerrimam poenam talibus imponendam scripsit lex nostri regni, videlicet quod clerici, qui taliter celebrant, deponantur, & in perpetuum carcerem damnentur. ita disponit Lex iiii. tit. x. parti. j. de qua nempe grauitate poene summe mirandum est, cum hoc iure canonico non sit expressum, parq; per hoc fiat delictum hoc pluribus alijs grauissimis, pro quibus poena similis imponitur. At ne quisquam sibi suadeat hoc non esse tam graue iudicandum, ex eo quod pius & christianus videatur, vbi libet velle videre corpus redemptoris nostri, & quia plures propter hoc sæpius audiunt missam, qui alias non audirent: nam contrarium aperte dicitur tex. in dic. cap. Sicut per hæc verba: Satius est enim missam non cantare, vel audire, quàm in his locis vbi fieri non oportet, nisi pro summa necessitate contingat. Quis enim dubitat antiquos illos sanctissimos ecclesie patres plus dilexisse quam nos redemptorem nostrum, eiusq; aspectu delectari magis, & flagrare desiderio, & tamen non nisi in ecclesijs illud videre, seu si sacerdotes erant in eis tantummodo de ex

lo illum ad manus proprias admirandis illis consecrationis verbis, aduocare audebant. Nos vero ad cubacula seu coenacula nostra, illum quotidie trahimus, nulla necessitate urgente, sed aut desidia quadam ad ecclesiam eundi, aut superbo quodam fastu, quasi iam parum sit solis hominum obsequijs coram hominibus venerari, nisi etiam inter nostram mundi pompam connumerare liceat, quod adhuc ipse filius Dei ad domus nostras nobis ministraturus accedit. Ad domus inquam, iudis, blasphemijs, ebrietatibus, ac luxurie actibus obscœnis sæpius violatas, cum ecclesias sanctas Dei sola vnius coniugalis actus pollutio sine peccato facta contaminet, vt per Syluest. in summa, in verbo consecratio, lo. ij. §. Quinto quaeritur, vers. Tertius casus. Si honorabilior nobis aliquis ad nos accedere vult, summum dedecus arbitramur, si non præueniamus eundem ad eius hospitium euntes. At quem credimus Deum, quem confitemur redemptorem, quem tremendum iudicem expectamus, angelicis constitutum choris ad sordida nostra receptacula non modo venire permittimus, sed, si fas est dicere, compellimus. Aduertant quæso vniuersi Christiani, & tempestatis huius calamitatem considerent, & aliqua Germaniæ opida tam caelesti hoc munere, corpore videlicet filij Dei, orbata cognoscant, cum in omnibus retro actis sæculis nusquam contigisse legamus: quamuis Deus ipse summus plures hæreses in sui offensam prædicari & recipi permiserit, & quod hoc miserrima nostra ætate successerit, ad irreuerentiam erga dominicum corpus referamus. Constat enim nusquam sacerdotes maiori habitos contemptui, & fructus charitatis donum maiori ingratitude susceptum.

& irreuerentia tractatum fuisse. Timeantq; qui talia contemnunt, tam graue Dei iudicium, tãtiq; muneris priuationem sibi & posteris promereri. Satis enim securi vivebant, paucis elapsis annis, qui talem nunc patiuntur animæ morbum, & salutis aternæ dispendium. Vt autem magis pudeat Christianos hanc redemptori suo irreuerentiam facere, legant obsecro Aemilium probum in vita Alcibiadis scribentem, asperitum fuisse infamia quod in domo sua facere mysteria dicebatur, quod nefas erat mote Atheniensium. Et si inter Ethnicos, qui lapidibus & dæmonibus immolabant pecudes, nefas esse hoc domi agere perpende- rint quam sit indecens intelligant omnipotenti Deo patri, & creatori omnium vniuersi filij sui saluatoris nostri corpus & sanguinem virginis visceribus compactum, cum ipsa diuinitate unitum in impuris domibus offerre. Ad tantam igitur irreuerentiæ damnū minuendū, oporteret episcopos omnes deprecari summū pontificē, vt altaris portatilis facultates nullatenus cederet, & concessas reuocaret: ac interim in suis diocesis prohiberēt, ne quisquā sacerdos in priuata domo celebraret, nisi prius decentia loci per eos, aut suos vicarios examinata fuerit, dum tamen hoc in iudicium seu notariorum lucrum non cedat. Prohibere insuper, ne ornamenta ecclesiarum alicui extra illas commodetur. Deceret insuper ipsosq; præfules ad aliorum exemplum nunquam nisi in ecclesijs celebrare, aut missam audire: nam ipsis etiam episcopis in domibus nullatenus licere celebrare, disponit tex. prædictus in c. Sicut. quod ante disposuerat Conciliū Laodicense, Can. viij. in hæc verba, videlicet, non oportet in domibus oblationes ab episcopis siue presbyteris fieri. missam

Missam que pro requie defunctorum promulgatam pro viuis celebrarunt hominibus, vt illi mortis incurrerent periculum.

Cap. xxxv.

¶ Sacerdos, qui hoc crimen comiserit à proprio ordine depositus, in perpetuum exilium mittitur.

¶ Pœna huius criminis est, vt talia perpetrantes a proprio ordinis gradu deponantur, & exilij perpetui ergastulo relegentur, vt cautum est in concilio Toletano, quod refertur in cap. Quicumque sacerdotum. xxvj. q. v. de quo tex. meminit Hostien. in cap. fin. de sortile. & ibi Ioann. de Ana. in fin. meminit etiam Paul. Grilan. in tract. de sortile gijs, in xiiij. q. & in xvij. & habetur ille tractatus & alij sui in iij. vo. lu. tractatū huius nouæ impressionis, in qua fuerunt redacti plures tractatus ad volumina decem. & quia Gratianus refert breuiter verba illius concilij Toletani: si quis cupiat illud originaliter legere, inueniet in synodo xvij. Toletana celebrata Era. Dccxxxij. in cap. vj. sub rubr. de hi, qui missam defunctorum audent pro viuis maleuolē celebrare. Quæ synodus hucusque non est impressa.

Eucharistiam ob ebrietatem ac voracitatem euouerunt. Cap. xxxvj.

¶ Sacerdos, qui delictum hoc comiserit, quadraginta diebus debet pœnitere.

¶ Species sacramentales quandiu in suo vero esse remanent, sub eis consistit inseparabiliter corpus Christi.

H

si sacra-

Si sacramenti species, quæ discerni possunt euomitæ fuerint, quid faciendum est.

Letici vel monachi, seu diaconi, presbyteri, quibus tale contigerit, lxx. diebus debent pœnitere, vt in cap. Si quis per ebrietatem. de conse. distin. ij. vbi vide Card. de Turrecrem. qui dicit quod cōsiderata causa vomitus, quæ ponitur in tex. scilicet ebrietate, & voracitate, & circumstantijs, non videtur quod pœna taxata excedat, & ideo securè iniungenda est. Cùm autem tex. non aperiat qualitatem pœnitentiæ, quæ debet fieri in illis diebus, videtur relicta arbitrio iudicis. Ratio huius pœnæ est, quia secūdum veriorē & securiorē opinionem quandiu species sacramentales remanent in suo vero esse, sub eis cōstitit inseparabiliter corpus Christi, & sic si prædictæ species eiiciuntur per vomitum, ipsum corpus similiter eiicitur: quem sequitur Card. vbi supra, quem etiam vide in §. s̄na. dicentem quod tunc si species euomitæ discerni possunt, & sunt sumptibiles, debent exciccari & sumi per se. si potest fieri, vel cum vino vel alio licore. Si non sunt sumptibiles, tunc reponantur in aliquo honesto loco iuxta altare. Si species non possunt discerni, præsumuntur digestæ, nisi statim sint euomitæ, quo casu reponuntur in aliquo honesto loco. De quo etiam vi. per Syluest. in summa verbo Eucharistia. lo. ij. §. Nono quæritur. versic. Quartum.

DEBET Pœnitere. Nota quod Episcopus cui hoc contigerit nonaginta diebus debet pœnitere, si autem per infirmitatem hoc euenerit, septem diebus tantum pœnitere tenetur, vt

in

in cap. Si quis per ebrietatem hic allegato, de quo vide Host. in summa, titu. de culto. Eucharistiæ, §. quæ pœna, nu. 4. Steph. Aufre. in addi. ad capellam Tholosanam. q. 218.

*Acob negligentiam ipsorum aliquid sanguinis
stillauit in terra & in altari.
Cap. xxxvij.*

Pœna huius criminis quæ sit.

PœNA huius excessus ponitur in e. Annotatio: vide capellam Tholosanam & Steph. Aufre. deci. 218. Si per negligentiam. de conse. distin. ij. per hæc verba: Si per negligentiam aliquid de sanguine stillauerit in terram lingua lambatur, tabula radatur, si non fuerit tabula, vt non conculcetur, locus, conradetur, & igne consumetur, & cinis intra altare condatur, & sacerdos xl. diebus pœniteat: si super altare stillauerit calix, sorbeat minister stillam, & tribus diebus pœniteat: Si super linteum altaris & ad aliud stilla peruenit, quatuor diebus pœniteat, si vsque ad tertium, ix. diebus, si vsque ad quartum, xx. diebus pœniteat: & linteamina, quæ tetigerit stilla tribus vicibus minister abluat calice supposito, & aqua ablutiois sumatur, & iuxta altare recondatur. Quæ pœna cum sit canonis antiqui, & quæ magis videtur pœnitentiæ foro, quam iudiciali providere, si casus occurrerit, & in iudicium deducatur, tunc iudex attenda facti qualitate, & astantis populi notitia vel scandalo, & sacerdotis culpa vel negligentia pœna moderabitur vel augetur, prout æquius sibi visum fuerit.

H2 aliquot

Aliquotiens insuper celebrando corpus & sanguinem domini non percipiebant.

Cap. xxxviii.

1 Sacerdos, qui crimen hoc comiserit, qua poena puniendus est.

Hoc enim licet temporibus nostris raro accidat, quia semper qui celebrat saltem publice, sumit corpus & sanguinem domini, Concilio tamen Toletano xij. quod habetur de consecr. dist. ij. cap. Relatum, cautum est, quod quicumque sacerdos diuino altari sacrificium oblaturus accesserit, & se a communione suspenderit, ab ipsa, qua se indecenter priuauit gratia communionis, anno vno repulsum se nouerit.

Super rebus aptis ad faciendum sortilegia, & ad illum effectum unam vel plures missas scienter celebrarunt, adhibitis nefarijs precibus & verbis superstitiosis.

Cap. xxxix.

1 sacerdos, qui hoc immane scelus comiserit est deponendus.
2 poena huius sceleris, aliquando iudicis arbitrio est infligenda.

Vam graue sit rebus sacris uti ad committenda scelera, nemo non nouit: & si hoc in quocumque grauiter puniendum est, quanto magis id faciendum erit, si talia perpetrans, cultus ac ministerio sacrarum rerum est ordinatus? Unde sacerdos, qui in hoc deliquerit, deponi debet ex sententia

Annotatio.
vide Paul. Grillan. ultra locum quem hic allegat autor in tract. de sortil. q. 16. & 17.

cia

tia Pauli Grillan. in tract. de sortilegijs. quod est volu. v. tracta. diuersor. doct. in quaest. xiiij. qui etiam describit aliquas res super quibus solent praedictae missae celebrari ad dictum effectum, mouetur per tex. in cap. Si quis Episcopus. xxvj. quaest. v. qui hoc non probat, quia nihil de hoc delicto dicit, nec imponit poenam depositionis. Mouetur etiam argumento tex. in cap. Quicumque, eadem cau. & quaest. qui leuius crimen graui poena castigat. Et dicit tandem quod quidem dixerunt esse poenam arbitriam: quod dicit tolerari posse, quando factum non esset valde turpe, vel persona sacerdotis simplex. Et vide Abb. in cap. quidam. ad finem. De celebra. missar. vbi dicit quod sacerdos missam celebrans, ut deus perdat aliquem, licet conficiat, debet hoc comperto deponi: quia abutitur tanto Sacramento: Superstitiosum autem clericum deponendum & in monasterio detrudendum dicit Syluest. post Hosti. in locis per eum relatis in sua summa in verbo, superstitio, §. vndecimo quaeritur.

In custodia Eucharistiae desides. Caput xl.

1 Clericus istius criminis properator, qua sit poena animaduertendus.
2 Sacramentum Eucharistiae summa decentia custodiendum est.

Huius desidia poena ex dispositione concilij Arelate. de quo in c. Qui bene. de consecr. dist. ij. talis est, quod qui bene non custodierit sacrificium, & mus vel aliquod aliud animal illud comederit, xl diebus poeniteat. Qui autem perdiderit illud in ecclesia, aut pars eius ceciderit, & non inuenta fuerit, xxx. diebus poeniteat. Nouissime autem taliter delin-

H 3 quen

quentes ab officio tribus mensibus suspenduntur, vt c. j. de custo. Eucharist. Grauiori poena puniendi, si aliquod nefandum inde contigerit, quæ videtur relicta iudicis arbitrio, argumento tex. in cap. de caus. de offic. deleg. Quali autem decentia seruari debeat Eucharistia, bene ordinavit Honorius iij. in cap. Sane. de celebra. missa. sub talibus & notandis verbis: Ne propter incuriam sacerdotum diuina indignatio grauius exardescat, distinctè præcipiēdo. Mandamus quatenus a sacerdotibus Eucharistia in loco singulari, mundo, & signato semper honorifice collocata, deuote ac fideliter conseruetur.

Commendatumque sibi infirmum baptizare noluerunt. Cap. xli.

1 Clericus qui crimen hoc perpetraverit, depositione meretur.

Presbyter qui in prouincia propria, vel alia, vel vbiunque inuentus fuerit, comendatum sibi infirmum baptizare noluerit pro intentione itineris, vel aliqua excusatione, si sine baptismo moritur, deponendus est ex decreto Martini Papæ, in cap. Quicumque. de conse. distinct. iij.

Beneficia plura possident. Cap. xliij.

- 1 Plura habere beneficia, rationi naturali aduersum esse eleganter ostenditur.
- 2 Pluralitas etiam beneficiorum canonicis sanctionibus obiat.
- 3 Beneficiorum pluralitas multis magnisque sanctorum virorum testimonijs damnatur.
- 4 Habens multa beneficia etiam cum dispensatione sine causa tamen concessa in animæ iudicio securus non est, & ibi traditur an Papa possit in pluralitate beneficiorum dispensare.

plura

- 5 Plura habens beneficia etiam simplicia quorum alterum ad comode viuendum sufficiens est altero priuari potest.
- 6 Recipiens beneficium aliquod, curam habens animarum anexam si prius tale beneficium habeat, eo ipso iure priuatus est & si illud habere contendit, alio etiam priuandus est.
- 7 Si duo simul & semel alicui curata beneficia conferantur tunc datur optio.
- 8 Beneficij secundi acceptatio facta vi iracundiæ, non facit primum vacare, si incontinenti acceptas poenituerit.
- 9 Poena vacationis primi beneficij, sibi non vendicat locum nisi adepta secundi beneficij pacifica possessione.
- 10 Poena. cap. de multa, per extrauagantem constitutionem incipit excrebalis. Ioanis vigesimi secundi adaucta est.

Habere plura beneficia inter crimina re-ferre volui: quia licet in nostris temporibus non modo non iudicetur criminosis verum etiã is sapientior habeatur, maiorique dignus honore qui plura beneficia aggregate, & acquirere sciuerit, hoc perniciosissimum Christianæ reipublicæ, ecclesiæque vniuersalis statui, animarumque salutifere censeo. Id quæ ratio naturali obuiare, ac sanctis ecclesiæ constitutionibus, pluriusque sanctorum doctorum opinionibus contragant igitur. Id dicere. Quid enim rationi naturali aduersum magis, quàm quod vnus & idem homo varia ecclesiæ stipendia in varijs & distatibus temporibus, & quibus varia incubunt onera

Annotatio.

Adde quod cum res hæc latius pateat quam vt breuib9 possim illam concludere, satis erit si elegantibus veluti manibus duxerim ea loca in quibus eam rem abunde tractatam comperient. legant igitur. Ioan. de Ligniano. in tract. de plura benef. nu. 1. Curiel. in coden tract. per totum. 102.

Nicol. gimonte eodẽ tract. a nu. 1. vsque ad numer. 22. Lamber. in tracta. iuris patrona. in prima par. 2. lib. in 7. q. prin. artic. 5. Paul. paris. in cap. cum ecclesiasticæ. nu. 5. de excessi. præla. Augustin. Bero. in quæstionibus suis, q. 80. num. 1. cum alijs Alber. Pelagi. in lib. suo de planctu ecclesiæ artic. 9. in fine, Dominic. Sot. lib. 3. de iustitia & iure, q. 6. artic. 4. Per. Rebuff. in pract. beneficiorum, 2. parte tit. de dispensatione ad plura beneficia pag. 366 vbi decem egregias rationes congesit propter quas prohibita est beneficiorum pluralitas & vide tu Hispaniæ, qui castelle & legionis equissimis pijs & admirandis legibus subditis, regiam l. 3. titul. 16. par. 1

H 4 in scip

vi. az. en. en. un. zia. p. s. ana. lib. 2. cap. 22

in seipso suscipiat? Quæ est enim humana respublica quæ suos iudices, rectores, tabelliones, & alios officarios stipendijs in absentiâ frui & vagari permittat? Quis in sua quantumvis ampla & ditissima domo, vni ministro absentis salaria plurium ministrorum persoluit, ac ab eo quoscunque suo nomine subrogatos admittit? Sola domus dei ecclesia sancta tali inordinatione suo priuatur ministerio, ac debitis fraudatur obsequijs. Vnde verissima sunt beati Bernardi verba in declamatione super euangelio: Dixit Simon petrus ad Iesum. in col. l. dum dicit quod sola bona domini ex omnibus hodie inueniuntur exposita. Quid debet ecclesia Dei plurium nobilium vanitati, vt patrimonio Iesu Christi dilectissimi spõsi sui, quod flagellis, alapis, sanguinis effusione quæsiuit, eorum alat accipitres, educat canes, saginet equos, nutriat leones ac seditiosos homines qui passim rempublicam turbent? Quid nẽ pe debere potest pluribus alijs rusticorum filijs, ac suis parentibus indoctioribus a quibus solum (Imo vix) aratra & boues in suscessionem habere potuerunt, qui illicitis medijs plura occupant beneficia, vt cum illis amplam sibi parent supellectilem, varios aptent cibos, ac pro pluribus illicitis sumptibus pecuniam habeant? Quid denique ecclesia eadem, quantumuis peritissimis ac literatissimis viris debere iudicabimus, vt beneficiorum congerie suæ ambitionis insatiabilem sitim extinguere debeat, præcipuè his qui doctrina sua nunquam in ecclesiæ catholicæ profuerunt, nec prodesse curant? Dic mihi quicumque es, quantacunque polleas eruditione, an eo solo quod vigilas sustinueris, studio vacaueris, tibi astricta est ecclesia Dei, vt te
in sta

in statu grandi, ac pompa magna sustineat. Vidistine aliquando artificem aliquem eo solo quod artem didicerit optime à Reip. alimenta suscipere. An ex eo quod arte sua Reipub. utilis est. Quid igitur tibi suades, eo què studueris licere tibi plura ecclesiæ beneficia retinere, cum nec vnus eorum onera subeas? Aduerte quæso, quod literatis viris non plura beneficia, sed maiora concedi sanxerunt Canonica iura. Si quãdo vero vt plura habeant beneficia cum peritis dispensare conceditur, ob ecclesiarum vtilitatem, non eorum, id effici debet. Quid enim potest studium tuum ecclesiæ sanctæ, si id solum operatur, vt plura occupes loca in quibus plures possent eidem deseruire, qui sufficenti peritia, & maiori charitate seu virtute iniuncta onera subirent? Quid prodest illi doctrina tua, si oues Christi tibi commissas, imperito mercenario contemni salario pascèdas committis. Quis ergo inficiabitur hoc aduersari naturali rationi, si eadem ratione non caret. Quod nempe apertissimè comprobant leges antiquæ gentilium, qui solo naturali lumine regebantur, in quibus prohibitum erat expressè, vt apud eos non esset vir duplex, aut multiplex, sed quod singuli singula facerent, vt in Socraticis legibus cauebatur. Confirmant hoc etiam notanda verba Iustiniani, in l. Nemo. C. de assesso. dum dicit, Neque enim facile credendum est duabus necessarijs rebus vnum sufficere: Quodque id sanctis obuenerit canonicis institutis, aperte monstratur. Primò quidem contrarium dispositum est in vij. Synodo, vt refert Gratianus in cap. j. xxj. quæst. j. vbi dicitur, Clericus ab instanti tempore non connumeretur in duabus ecclesijs, negotiationis enim

98 IO. BERNAR. DIAZ. HISP.
enim hoc est & turpis lucri proprium commodum.
Statuit etiam hoc sancta vniuersalis ecclesia spiritu-
sancto congregata in concilio illo Calcedonen. cele-
berrimo a sexcentis & triginta Episcopis celebrato,
in c. x. illius concilij, vbi definitum est non licere cle-
ricis in ecclesijs duarum ciuitatum ordinari. Si quis ve-
ro iam translatus est ab alia in aliam ecclesiam, nihil
habeat commune cum priore. Illos vero qui ausi fue-
rint post ordinationem illius vniuersalis synodi agere
contrarium, statuit sancta synodus cadere a proprio
gradu. De qua decisione concilij breuiter meminit
Gratianus non referendo dictæ pœnæ appositionem
in cap. Clericum. xxj. q. j. Hoc præterea aduersatur dis-
sitioni concilij Placentini per Urbanum Papam cele-
brati, de quo in cap. Sanctorum. lxx. distinct. vbi hæc
pluralitas beneficiorum prohibita est, per hæc verba
Omnino autem in duabus ecclesijs aliquem intitula-
ri non liceat. Hoc etiam improbat Toletanum concilium,
de quo meminit Gratianus in cap. vnio. x. quæ l.
iij. in versic. Sed & hoc, per hæc verba, videlicet, Sed
& hoc necessarium instituere duximus, vt plures ec-
clesiæ vni nequaquam committantur presbytero, quia
solus per totas ecclesias nec officium valet persolue-
re, nec rebus earum necessariam curam impendere.
Cuius concilij verba originaliter legere desiderans
inueniet in concilio Toletano xvj. celebrato sub prin-
cipe Flauio Egicano anno vj. sui regni a sexaginta
& vno episcopis, in c. de reparatio. Ecclesi, præcipuè
quia paucula etiam verba & vtilia in hoc proposito
transcribere neglexit Gratianus quod tamen conciliū
hucusq; non habetur impressū. Celebre etiā illud La-
teranense conciliū cui Alex. tertius interfuit, de quo
in cap.

PRAC. CRIMIN. CANO. 99
in c. Quaintantū, de præb. Præbendarū multitudinem
Canonibus inimicam, materiam diuolutionis & eua-
gationis inducere, ac certū periculū animarū contine-
re expresse attestatur. Prohibuit hoc etiā Alex. secun-
dus, qui disposuit quod nullus presbyter habeat duas
Ecclesias, vt in c. per laicos. xvj. q. vij. Vnde dicit Abb.
in c. Conquerente. de cler. nō resid. in iij. nota. allegā-
do glo. in c. Dudum. el. ij. de elect. in verbo intitulatā,
quod sine peccato mortali nō potest quis habere plu-
ra beneficia, quando alterum per se sufficit. Et vide e-
tiam Ioan. de lignano in tractatu de pluralitate benefi-
ciorū, maxime in col. ij. vbi concludit quod de iure cō-
muni vnus non potest habere duos titulos beneficia-
les ecclesiasticos extra casus in iure expressos, & addu-
cit optima fundamenta in proposito. Extant insuper
sanctorū ac grauium virorū cōmentaria, quibus hanc
pluralitatē beneficiorū dānant, eamq; animabus peri-
culosissimam esse demonstrant optimis ac vrgētibus
rationibus, quas hic transcribere nolo: patent enim
volentibus legere eas in tract. contra pluralitatē bene-
ficiorū, quē edidit singularis vitæ, ac magnæ doctrinæ
vir Dio. Cartusi. præ maxime in vij. ar. postquā ad totū
xj. Posuit etiā aliqua notāda in proposito alter Cartu-
ati quior Dion. in lib. suo de vita Christi, in c. lxxvij. de
ābi. & quibusdā alijs defectibus clericorū Firmat hoc
etiā aperte diuus Bernar. in epist. cclxxi. ad Comitē
Theobaldum vbi tradit honores & dignitates ecclesi-
asticas debere dari iis qui eas digne ac secundum
Deum administrare velint & possint. Neque li-
cere cuiquam habere plures in pluribus ecclesijs,
nisi dispensatione ob magnam vel ecclesiæ neces-
sitatē, vel personarum vtilitatem. Et vide in
prop

100 IOAN. BERNAAD. DIAZ HISPAN.
proposito beatorum Thomam in quolibet. xi. in artic. xv.
10. Maioris in iiii. distinct. xxiiij. in q. vj. & vij. vbi inter
alia concludit quod tenens plura beneficia cum dis-
pensatione in qua non est rationabilis causa dispensan-
di, non est in statu salutis. Et vide Felin. in c. j. nu. xxx.
de constit. vbi dicit quod licet Papa habeat potestatem
dispensandi in omnibus statutis Ecclesie, sola volun-
tate tamen illud intelligitur, nisi lex positiva habeat in
se quandam rationem diuinam vel naturalem, vt est
lex prohibens pluralitatem beneficiorum, illic Abb.
& alios. Scripsit etiam aliqua Gabriel in expositione
Canonis, in lectione xxviiij. in duabus vlti. col. vbi etiam
ostendit quomodo dispensatio Papae in hoc non suf-
fragetur, nisi fiat ob necessitatem vel vtilitatem ec-
clesie. Et vltra opiniones grauium & singularium
doctorum in ista materia miracula quaedam referun-
tur per supradictos doctores Cartusien. per quae peri-
culum habentium plura beneficia dignoscitur, quae quidem
a Christiano viro continenda non sunt. Nec enim aeter-
na salus propter delicatiorē victum, & ornatiore vestitum
seu ampliore familiam, in dubio ponenda est, essetque con-
sentaneum, vt sicut patimur ob solam opinionem eorum qui
medicinas scripserunt, sanguinem minui, pluraque alia nobis
insipida & satis fastidiosa propinari, ne salus corporis
periclitetur (cum saepius eueniat ipsis medicis scriptori-
bus, aut alijs viuis qui ipsorum opinionem in nobis expe-
riuntur, errantibus, non solum non liberari a morbo, sed eadem
phlebotomia qua sanari credebant, mori ac periclitari
infirmos) sic sequendo opinionem sanctorum, vel insignium
doctorum ob salutem animae pecunias minui, aliqua-
que & si corpori molesta, tolerare. Cum ex hoc
nullam nobis corpori nec animae timeri possit
pericu

PRACT. CRIMIN. CANON. 101
periculum, sed animae post obitum, & corpori post re-
surrectionem certior & securior salus aeterna promit-
tatur. Relicta igitur animae poena supremo illi mortu-
orum ac viuorum iudici, qui solus intelligit delicta
cunctorum: prima poenarum quae se offert in huius sae-
culi contentioso foro est, quod habens plura benefi-
cia, quanuis simplicia, quorum alterum sufficit per se ad
vitam beneficiati, potest legitime altero priuari. hoc
probat tex. in c. Conquerete. de cle. non resid. secundum
Abb. ibi, in iij. no. quod dicit valde notabile, & nun-
quam obliuioni tradendum, & dicit esse casum solenne
priuandi aliquem beneficio suo, licet velit in eo reside-
re. Iustissima quidem est poena ista, licet his tempori-
bus infelicibus inusitata, non quia vires amiserit, sed
ex negligentia aut auaritia superiorum, quorum aliqui in
factorum Canonum executione torpescunt, reliqui ve-
ro eum plures ecclesias episcopales simul aliquando,
aut cum vna episcopali plura alia beneficia retineant,
suique officiales aut habeant aut ambiant plures dig-
nitates siue beneficia, auaritia caeci aliorum cupidinē
(& si ecclesiarum, clero ac diuino cultui perniciosam)
refrenare non satagunt. Secunda est, quae in concilio
generali statuta fuit, vt habetur in cap. De multa, de
praeb. cuius verba sunt: Quicumque receperit aliquod
beneficium curam habens animarum anexam, si prius
tale beneficium habebat, eo sit ipso iure priuatus: &
si forte illud retinere contenderit, etiam alio spolie-
tur: is quoque ad quem prioris spectat donatio, illud
post receptionem alterius liberè conferat, cui merito
viderit conferendum. Et vltius decernit tex. idem
esse obseruandum in personalibus. Fuit etiam extensa poe-
na ista

na ista per iura Sexti & Clementin. primò ad regula-
res dignitates, vt in cap. Cum singula, de præb. lib.
vj. Secundò ad prioratus, vt in clemen. j. de supplen-
da neglig. præla. Tertio ad vicarias perpetuas ecclesi-
arũ parochialium, vt in clem. vnic. de offic. vicar. Ad-
uerte tamen quod si alicui conferantur duo curata si-
mul & semel, tunc datur sibi optio secundum Abb.
ibi, col. iij. versic. In ea glo. licet alij secundum eum
tenuerint quod non valet collatio. Quando vero ali-
quis calore iracundiæ reciperet secundum beneficium
curatum, non vacaret primum, b si incontinenti pœni-
tuit eum, secundum eundem ibi. dict. col. iij. versic.
9 Extra casum. Pœna verò ista vacationis primi benefi-
cij. non vendicat sibi locum, nisi post habitam posses-
sionem pacificam secundi beneficij, ita credit Abb. in
10 distincte vbi supra, col. iij. ver. in ea glo. Sed hæc qui-
dem pœna de qua in d. c. De multa, nouissime & sin-
gulari zelo adaueta est per Ioan. xxij. in sua Extraua-
ganti Execrabilis. c quæ sub tit. de preb. collocata est,
in §. qui verò. vbi cauetur quod qui receperint dein-
ceps dignitatem, vel personatum, seu officium, aut
aliud beneficium animarum curam habens annexã,
si antea habebat aliud simile beneficiũ, si illud primũ
quo noscitur esse priuatus ipso iure, postquam habue-
rit possessionem secundi, vel per eum steterit quomi-
nus habeat omni fraude & dolo cessantibus, non di-
miserit in manibus ordinarij absque more, dispendio,
verbo & facto sine fraude, & sub publico testimonio,
ipso iure & ex tunc est priuatus dicto secundo benefi-
cio, quod recepit, & quod durius est, reputatur inhabi-
lis ad sacros ordines suscipiendos, & ad habendum
quodcunq; beneficiũ ecclesiasticũ, quas duas pœnas
inhab

inhabilitatis ad ordines sacros & beneficium incurrit
etiam ipso facto: vt voluit ibi glo. Zenze. in verbo ip-
so iure. in si. verbis. Et vide quatuor requisita vt proce-
dant pœnæ dictorum iurium, videlicet c. De multa. &
extrauagantis execrabilis, per Staphileum in tract. de
gratij expectantijs in tit. de qualitate & statu bene-
fi. in §. quarto requiritur. vsque ad §. iij. & vlti. & ha-
bes nunc illum tractatum in tomo quarto sexdecim
voluminum impressorum Venetijs.

- a NON Suffragatur. vide Dominic. Sotum, & Rebuffum in lo-
cis nouissime allegatis in annot.
- b NON VACARET primum. vide Card. in clement. 1. in 1. op-
possi. de offi. vicar. Felin. in cap. Sicut ex literis nu. 4. de iure
iuran. Deci. in l. quicquid calore. ff. de reg. iuris. Andr. Tiraq.
in tract. de pœnis, causa. 1. nu. 29.
- c EXTRAUAG. execrabilis. De qua meminit Pet. rebuff. in dict.
tract. de forma signaturæ simplicis prouisionis vers. aut per
constitutionem pag. 144. vbi dicit quod si recte d. extraua-
gans. constitutio seruaretur non esset tot. in beneficijs
plurales.

*Quorum aliqua patres eorum nullo
mediante possederunt.
Cap. xliij.*

- 1 Beneficia ecclesiastica hereditario iure non defferuntur.
- 2 Si sacerdos instituatur in ecclesia, in qua pater eius ministra-
uit, ab ea est amouendus.
- 3 Filius etiam legitimus non potest in beneficio patris
succedere.

differe

4 Differentia egregia, inter filium legitimum, & illegitimum circa istius cap. materiam constituitur.

- 2 Deo enim sacrorum canonū conditores successione seu hæreditarium ius in ecclesijs Dei abhorruerunt, vt Innocentius Papa II. apostolica autoritate prohibuerit, ne quis ecclesias, præbendas, præposituras, capellanas, aut reliqua officia hæreditario iure valeat vendicare, aut expostulare præsumat, statuens quod si quis improbus aut ambitionis reus hoc attentare præsumpserit, debita pœna mulctaretur, & postulatis careret, vt habetur in cap. Apostolica viij. q. j. Si verò aliquis ista contēnens adhuc in ecclesia, in qua pater eius ministravit, instituitur, pœna eius est vt ab ea amoueat: vt statuit Alex. tertius in cap. Ad præsentiam. cum duob. seq. & in c. Quoniam. & in cap. Ad extirpandas. de fil. presbyt. nisi media intercesserit persona, vt in dict. cap. Ad extirpandas, & in cap. ex trāsmissa, eo tit. Aduertēdū præterea est quod licet isti clerici, cōtra quos hæc denūtiatio facta est, dicantur esse illegitimi, tamen quo ad nostrum propositum, etiā si quis sit legitimus non potest succedere patri in beneficio, quod ipse possedit nulla persona mediante, vt per glo. Archi. Domi. & Præpo. in dict. cap. Apostolica. & probat etiam tex. quem ibi dicit ad hoc casum expressum Anto. in v. not. in dict. cap. Ad extirpandas. & not. Anto. post Host. in cap. Ad hæc, eo tit. & Dec. in cap. inter ceteras, col. ij. nu. iij. de rescrip. vbi in hac materia bene loquitur. Differunt tamen in hoc proposito quo ad alium articulum: quod illegitimus filius non potest præfici in ecclesia, in qua præest pater de præsentī, vt habeat aliū

b eat alium canonicatum vel præbendam, licet possit eo mortuo habere, dum non succedat in beneficio paterno: legitimus verò potest institui in ecclesia, in qua pater Præest, etiā eo viuo, in diuerso beneficio, vt not. in dic. glo. & per Domi. & Præpo. ibi. Si autē isti immediate succederent in beneficijs filiorum suorum, non priuarentur eis, cum non reperiatur prohibitum, patrem filio succedere, in hoc casu, prout cōmuniter in hoc resident Doct. in dict. c. ex trāsmissa. vt Præ. asserit in dict. c. Apostolica. licet contrariū tenuerint Hostien. & Archid.

- 1 AMOVEATVR. Adde quod hæc etiam pœna afficitur nepos, qui non potest habere beneficium, in quo ministravit auus, glo. in cap. ad stirpandas, de filijs presbyt. & in c. apostolica, in verbo, præbendas. 8. q. 2. vbi Archi. & Cardin. Abb. nu. 1. & Doc. in cap. 2. de arbi. & in cap. accedens, de accus. Guiller. Benedict. in cap. Raynuntius in verbo, & vxorē, nu. 693. & hæc pœna hic statuta locum non habet, quando pater in ecclesia de facto ministraverit. c. constitutus, vbi a Doctoribus traditur de filijs presbyt.
- 2 DIVERSO beneficio. Adde quod hæc opinio, in practica seruatur, vt testatur Petrus Rebuff. in pract. benefi. titulo de dispensatione super defectu natalium, nu. 29. pag. 411. vbi dicit quod nusquam vidit a legitimo peti dispensationem obtinendi canonicatum in ecclesia, in qua pater legitimus habet.
- 3 FILIO succedere. vide Pet. Rebuff. in dict. titulo de dispensatione super defectu natalium, nu. 29.

In pluribus eorum intrusi sunt.

Cap. xliij,

- 1 Intrusus in beneficio, quis dicatur.
2 Clericus, qui scienter se in beneficio curato intrudit, qua pœna puniatur.

I Intrusus

Intrusus in beneficio ille dicitur, qui obtinet illud sine autoritate eius, ad quem de iure spectat collatio, not. Abb. ex tex. ibi, in c. Quia diuersitatem, in ij. not. de concess. preben. Et allegat tex. ad idem, in cap. Ex frequentibus, de insti. & ponit Felin. in cap. in nostra, in ij. corollario, de rescrip. qui idem dicit in eo, qui intrat cum titulo habito a superiore excommunicato vel interdicto, vel publice suspensio, allegat tex. in cap. Tanta, de excess. prelat. & allegat Dominic. in cap. propter, vlti. col. xix. distinc. ponentem sex modos, a quibus quis dicitur intrusus in beneficio. & vide eundem Felin. ponentem septem in cap. Veniens, num. ij. de accusa. Clericus autem, qui scienter, iniuste intrudit se in beneficio habente curam animarum, ipso iure priuatus est beneficio simili cum cura, quod habebat, vt in c. cu qui, de prebe. in vj.

A SEX modos. vide Felin. qui octo modos narrat, in cap. veniens, in z. not. de accus. quos reassumit Ioan. a Sel. in tract. benefici. in 11. q. 3. partis, Ludouic. Gō. in Reg. Cāce. de trienna. possessore, q. 47. & Petrus Rebuffus in pract. benefi. Regu. de subrogan. collitigan. glos. 4. pag. 330.

B PRIVATVS est beneficio. Adde quod si impetrauerit illud non facta mentione intrusionis non valebit impetratio vt firmat Felin. in c. postulasti, in fine de rescrip. quem sequitur Ioan. Selua. in tractatu de benefi. in dicta q. 11. 3. par. & Maleuret, in tract. de elect. in fine.

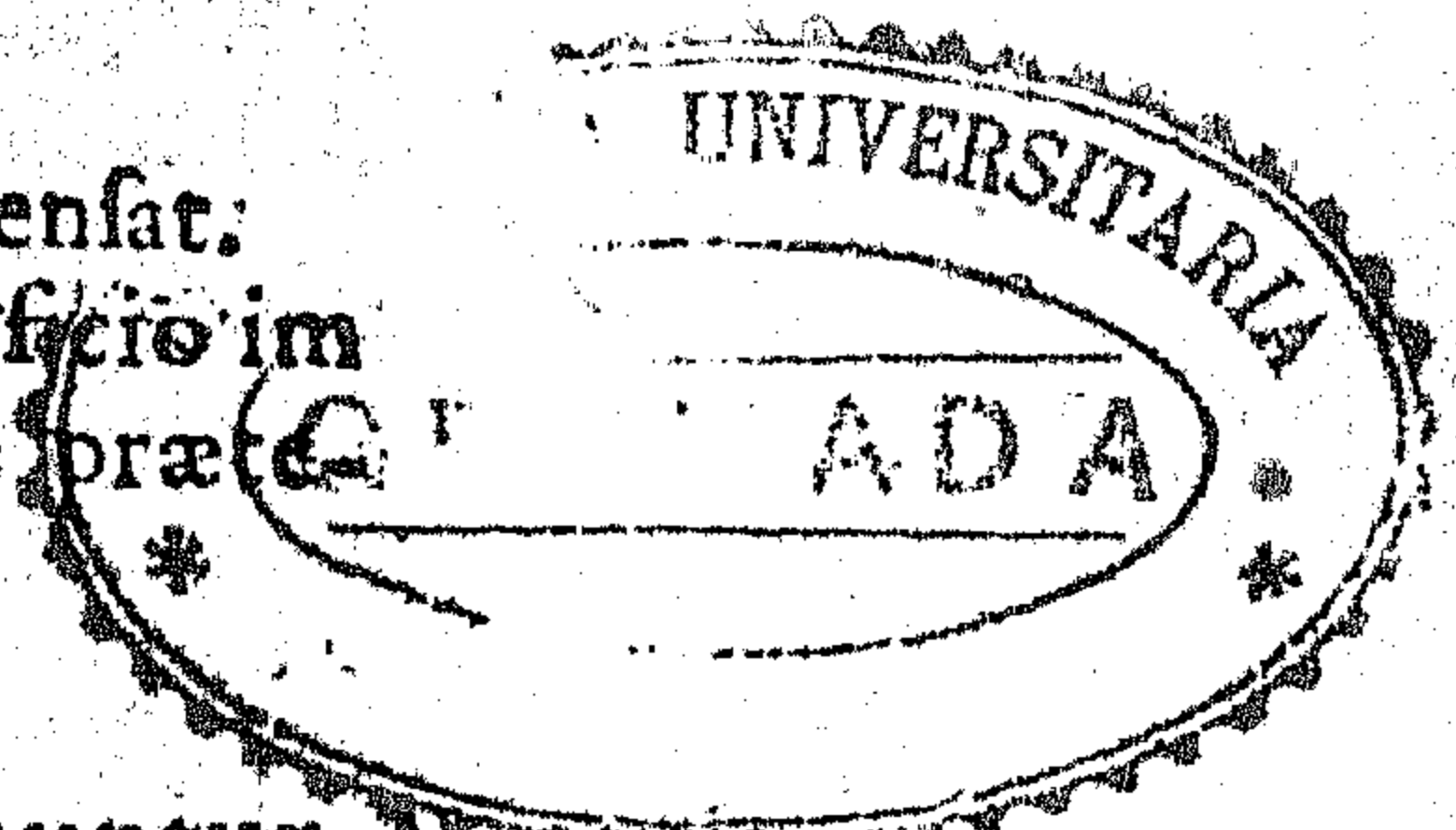
Vinis possessoribus eorum.

Caput xlv.

Impetrans beneficium viuentis est ab ecclesiastica communi-

one

- 1 one pellendus
- 2 Deponitur qui viuentis beneficium impetrat?
- 3 Impetrans viuentis beneficium est infamis.
- 4 Cum impetrante beneficium viuentis, solus papa dispensat.
- 5 Occupans beneficium viuentis, si postea vacante beneficio impetrat illud a Papa, non facta mentione de inuasione prætērita non valet collatio.

I Vi viuorum sacerdotum loco ponuntur, hoc ipso sunt ecclesiastica communione pellendi, qui se passi sunt successores viuis sacerdotibus adhiberi. verba sunt tex. in c. j. de concess. prebend. Vbi vide glos. tenentem quod ultra hoc debet deponi, allegat tex. in cap. in primis. ij. quest. j. sequitur Abb. ibi per eundem tex. qui tamē loquitur in eo, qui in locum viuentis episcopi procurauit subrogari, vnde non videtur generaliter inducendus contra quemlibet clericum, qui viuentis obtinuit beneficium. longe enim grauius delinquit qui episcopatum, quam qui beneficium viuentis ambit & usurpat. Allegat præterea glos. in dicto cap. j. ad hoc, tex. in cap. Non furem, & in cap. Eum qui. vij. quest. j. sed tex. in dict. cap. Non furem, nihil probat de depositione. Et tex. in cap. Eum qui. solum dicit, quod qui recipit archidiaconatum viuentis, eiusdem Archidiaconatus honore deponitur, & si vltius in loco eodem ministrare præsumit, priuatus est participatione sacre communionis. Vnde nō probat quod deponatur nisi a beneficio quod recipit: non ergo intelligat iudex, dū glos. & Abb. simpliciter dicūt quod est deponendus quod deponatur ab officio, quia hoc nullibi probatur iudiciomeo. Patitur præterea & aliā pœnā occupans

Annotatio.
Vide pro totius capituli materia elegatissime Petrus Rebuffus in beneficiorum præctica dere probata beneficio viuentis in per. glo. 7. pa. 334. qui. 8. pœnas coniecit quibus qui beneficium. Viuentis impetrat punitur deinde plures casus scribit in quibus a pœna excusatur.

I 2 viuētis

viuentis beneficium, quod efficitur infamis. ita Abb. ubi supra, per tex. in cap. Audiuimus. iij. q. ij. Sed talia eius autoritate, ille etiam tex. loquitur in eo, qui inuasit episcopatum viuentis, non vero in casu nostro.

- 4 Et subdit præterea Abb. ibi, quod talis clericus non potest amplius illud beneficiū obtinere, & quod credit quod solus Papa potest cum eo dispensare: Immo plus dicit notandum, quod taliter occupans beneficium viuentis, scienter faciendo se institui, si postea vacante tali beneficio impetrat illud a Papa, non facta mentione de inuasionem præterita, non valet collatio^a tanquam subreptitia. ad quod etiam facit quod dicit Felin. in cap. in nostra. ij. corollario. nu. xxvj. de rescrip. Et vide tu Hispanie legem xij. tit. xvj. part. j. quæ disponit quod recipiens beneficiū viuentis perdit illud, & nunquam debet aliud habere, & iudex qui priuat eum beneficio, & restituit viuenti, potest pronunciare illum infamē. & postea ponit duos casus, in quibus impune recipit quis beneficium viuentis.

- ^a NON valet collatio. vide regul. cancella. 20.

*Et occasione laicæ recognitionis, non requisita
episcopi audientia, beneficia ecclesiastica
sibi præsumpserunt
vendicare. Cap. xlvj.*

- 1 Clericus huius criminis reus ab officio & beneficio est remouendus.
2 Hodie autem ex Lateranensi Concilio, quæ pœna in hoc crimine imponatur.

Clerici

- 2 **C**LERICI taliter habentes beneficia, si comoniti illa non resignauerint, ab officio & beneficio reddēdi sunt alieni, ^a ut sancitum est in cap. Relatum. de iure patronatus. Olim præterea erat hoc per antiquos canones inhibitiū, ut patet ex text. in c. per laicos. xvj. q. vij. ubi Alexander secundus disposuit, quod per laicos nullo modo quilibet clericus vel presbyter obtineat ecclesiam. Gregorius præterea septimus & Paschalis Romani pontifices hoc ipsum etiam damnauerunt, disponentes quod qui contrarium faceret, excommunicationi subiaceret, præter id quod talis inuestitura irrita esset, ut Gregorius idem decreuit, & habetur in c. quoniā.
2 & in c. si quis clericus, eadem causa & q. Hodie verò in Concilio Lateranensi sub Leone x. celebrato, in sessione x. in bulla cōtra exemptos edita in §. Et quia sæpius dispositum est quod collationes beneficiorum factæ à domicellis, principibus, & nobilibus sub colore iuris patronatus quod habere confingunt in beneficijs ecclesiasticis nullo priuilegio apostolico suffulti, sine ordinariorum collationibus, & literis, & absque aliquo saltem colorato titulo, nullæ & irritæ esse decernuntur. & quod illis vtentes reddantur inhabiles ad alia beneficia ecclesiastica obtinenda, donec cū eis super hoc per sedem Apostolicam fuerit dispensatū.

- 2 SVNT ALIENI. vide Ab. in c. præterea 2. de iure pat. ubi ait quod si quis impetret Beneficium nō expresso quod prius habuerit à laico, non valet impetratio: quia si hoc Papa sciret non ita de facile sibi concessisset, cum propter delictum suum deberet condignis pœnis puniri, quod circa capitis huius materiā plurimum est non tantum.

I 3 in nullo

- 1 Beneficia omnia personalem Residentiam requirunt.
- 2 Consuetudo an valeat excusare quem à Residentia
- 3 Clericus in Beneficio non residens qua pœna puniatur.
- 4 Beneficium Clerici vagabundi alteri conferri potest.

Adnotatio.
Vide de hac p
sonali residen
tia multa le
ctu non indig
na p Federi.
de Sen. conf.
109. & conf.
246. Felin. in
ca. cū oēs. nu.
33. de const. et
in c. quoniam
frequenter. nu.
21. vt lite non
cōtest. Iacob.
de cōcil. lib. 5.
arti. 6. pagina
269. col. 2. Ioā
à Selua in tra
ct. de benefi. 4
par. q. 1. Caic
ra. 229. 185. ar
ti. 5. Ioā. Drie
don. de libe
rt. Chri. pag. 3
204. Barth.
Carrāca de mi
rāda in cōtro
uersia de nec
cessaria residē
tia episcoporū
& aliorū infe
rū pastorum,
dō. Sotū. lib.
40. de iusti. &

BENEFICIA omnia tam ratione naturali (quæ
dictat homines illis obsequia præstare, à qui
bus ob id stipendia recipiunt) quàm commu
nis iuris dispositione residentiam requirunt, de his
enim quæ animarum curam exigunt, planum est. De
beneficijs verò simplicibus idem esse firmat Panor. in
cap. Quia nonnulli. de cleri. nō residentibus, per tex.
in cap. Super inordinata. de præben. Consuetudo au
tem, quæ ferè semper bona opera minuit, & secordiā
ac inertiam in hominibus alit (cū à maiori parte eo
rum quæ nō semper iustior est oriri ac foueri soleat,
iā inualuit, vt hæc simplicia beneficia residentiā nō re
quirant, quā in his doctores admittendā scribūt, a ab
ilaq; excusari beneficiatos tradunt, cū per alios
ecclesijs debita præstentur obsequia. Generaliter au
tem vide quinque casus, in quibus nulla consuetu
do excusat non residentem per Felin. in c. Cū om
nes. col. xvij. & xvij. de consti. num. liij. Pœna autem
clerici non residentis in beneficio (etiam modicæ asti
mationis) est, quòd illo priuetur^b, vt in capitulo Con
querente, de clericis nō residentibus. Et ibi Innocēt.
& Abba. notant ex eo, Quod procedit etiam in casu
quo abesset clericus ex iusta causa, quia posset priua
ri, si monitus pro necessitatibus vel utilitatibus eccle
siaz suæ

fiæ suæ venire reculeret. Notat Inno. in c. Ex tua, de
cler. non resid. argumento tex. in c. Sicut autem, Et in
4 c. Absit. xj. q. iij. Quando verò beneficia non requirūt
residentiam, si clerici vagantur, sufficit delictum vaga
tionis ad priuationem, notat Inno. in d. c. Ex tua, alle
gat tex. in c. Non oportet. cum sequenti. vij. quæst. j.
Pro quo facit gloss. in c. Nō oportet. de cōse. dist. vlti.
quam dicit singularem & alibi non repertam Corf. in
sing. in verbo vagabundus, ad hoc quòd si beneficia
tus est vagabundus, & tandiu absit, & dubitetur an vi
uat, an mortuus sit, poterit beneficium eius cōferri al
teri, quod corroborat pluribus notandis conclusioni
bus, quæ procedunt in vagabundis. Modum autem
procedendi ad priuationem in hoc casu breuitatis af
fectu hīc tradere prætermisi, facile erit requirenti
bus inuenire.

• ADMITTENDAM. scribunt. vide tex. cū glo. in c. Cū oēs
de consti. glo. in c. dudum, in 2. in verbo retinere, de electi. &
in c. gratia, in verbo de iure, de rescrip. lib. 6. & in c. conque
rente, in verbo deseruiat, de cleri. non residen. & in c. vlti. in
verbo fructibus, de rescrip. lib. 6. tradit Panorm. in c. extirpan
de. §. quia vero, nu. 15. & 31. de præben. & in conf. 96. nu. 2.
volum. 2 Ioan de Imo. in c. quia nonnulli. nu. 6. de cleri. non
resi. Rochus de Curte. in c. vlti. nu. 500. de consue. Felin. in c.
dilectus. 2. col. 1. de rescrip. Alex. cōf. 1. nu. 2. lib. 7. Nicol. Mil.
in repertorio in verbo beneficiū. q. 33. Paul. Pari. in conf. 32. li.
4. Ioan. de Selua in tract. de beneficio, in 4. par. nu. 1. q. 2. in be
neficio autē Curato à personali residentia consuetudo nō ex
cussat, vt tenent Archi. Gemi. & Præpositus in c. s. cerdotib. 9

31. dist. Domi. in c. vlt. nu. 8. de rescript. lib. 6. Felin. in c. cum omnes, nu. 33. de cōsti. Ioan. à Selua in d. z. q. nu. 3. Fran. Ripa. in lib. 1. Responso. c. 14. nu. 33. facit tex. in c. licet canon, de electi. lib. 6. quibus suffragatur quod episcopi alijque inferiores prælati & pastores Diuinis legibus tenentur ad hanc personalem residentiam: cum ex iure diuino pascere teneantur gregem sibi commissum, nam & decimæ ipsis sacerdotibus à christianis dantur vt eis spiritualia ministrent & sint in hac domini vinea operarij digni mercede, Mathei, & Lucæ. cap. 10. quod quidem eis minime conuenit si per vicarios eas operas exhibuerint. consuetudo autem diuino iuri non potest derogare, cap. fin. de consuetudine: & est cōmunis omniū sententia in c. quanto, eo titulo. Fateor tamen quod ex iusta & rationabili causa Episcopus potest dispensare cum curatis vt seruiāt per substitutum, vt in di. c. licet canō, in fine & in c. cum ex eo, de electi, lib. 6. de quo vide Frā. de Ripa, in c. cum m. Ferrariensis nu. 39. de constitutionibus.

b PRIVETVR. vide de hoc Hostiē. in summa, titu. de clericis non residentibus. §. quæ sit pœna.

Cum parochiales ecclesias habeāt intra annum non fuerunt promoti. Cap. xliiij.

- 1 Habens Ecclesiam Parochialem intra annum promoueri tenetur, aliàs ipso iure ea priuatus erit.
- 2 Annus, de quo in præsentī agitur quando currere incipiat.
- 3 Clericus, qui legitima Causa subsistente, non potuit intra annum promoueri, istius Capituli pœnam non patitur.
- 4 Episcopus monere potest promotum vt ordines intra annū suscipiat.
- 5 Capellaniā obtinens intra annum promoueri non tenetur.

Tales

Anotatio.
Vide Petr. Ruffum in prctica Beneficet. 2. p. de nō promotis intra annū. pag. 443. qui abūdāri & pingui (quod aiunt) minerva, totā istius capituli materiā aductis in mediū multis ampliationibus & limitationibus declarat.

- 1 **T**ALES sunt priuati ipso iure, nulla præmissa mentione, ecclesia vel beneficio parochiali, vt in cap. licet canō, de electi. in vj. quod adeò procedit, quod non potest mora purgari anno elapso: quia pœna infligitur ipso iure, vt notat gloss. antepen. ibi, quā dicit notabilē Ancharā. j. colū. & postea in colū. final. versic. quarto quæro, & voluit ante eū Ioā. Mo. ibi. versū. Sed nūquid, & idē tenet ibi Philip. col. ij. An
- 2 nus præterea, de quo in præsentī incipit ab eo tēpore quo ipsius ecclesiæ regimē cōmissum extitit, & possessionē eius pacificā habuit prouisus, vel per eum stetit quò minus habuisset, pbat text. in capitu. Cōmissa,
- 3 eod. titu. Si autē iusto impedimēto nō potuit clericus
- a intra annum promoueri non patitur istam pœnā, vt ibi, per tex. Et vide Ioan. Mona. in d. c. licet canō. versicū. sed quid, vbi notat esse legitima impedimēta ad excusandam pœnam priuationis, quòd Episcopus fuerit impeditus, vel non fuerit qui ordinaret eum, vel si Episcopus noluit eum ordinare. Crederē tamē, quòd si episcopus proprius qui non potuit vel noluit ipsum ordinare dabit ei facultatem vt ordinaretur ab alieno episcopo, quòd esset in culpa si non promoueretur. Cōsulerem præterea clericis in casibus huiusmodi, quando impedimenta proueniunt ex persona episcopi, quod protestarētur se esse paratos ad ordines suscipiendos, vt euitemus doctrinas & opiniones doctorum in similibus traditas, de quibus per Felin. in cap. Ex transmissa. de præcrip. in col. j. & iij. Alexan. & Ias. in li. ij. §. quod diximus. ff. si quis cautio. Et vide etiam notabiliter per Ioan. Mona. vbi suprā, qui distinguit quando

quando quis incurrit irregularitatem, propter quam non potest promoueri, an debeat priuari, quia si hoc est sine culpa sua, non priuatur, ut potest si amittat oculum vel manum: Si autem culpa sua, debet beneficiū amittere, allegat tex. in ca. j. de æta. & quali. Aduerte præterea quod Ancha. in d. cap. licet canon. col. fina. versic. quinto quarto, notat post glo. antep. ibi, quod etiā stāte dispositione dicti tex. potest episcopus monere promotum ut ordines suscipiat etiam intra annum: quia illa constitutio venit ad corroborationem iuris antiqui, non ad diminutionem: unde si voluntate sola tenuit clericus ordinari nihil prætendens, nisi quia non vult, debet compelli appellatione remota per subtractionē beneficij & officij, secundum gloss. ibi. Nota tamen, quia si quis habeat capellaniam requirentem ordinem sacerdotalem, non est priuatus illa, si non fuit monitus ut promoueretur, ita firmiter Domi. de Rota in deci. antiquis. Dxx. incip. Nota quod tenens capellaniam, ex ratione, quia dispositio illius capiti. Licet canon. tanquam poenalis non debet extendi. ^b

- ^a ISTAM POENAM. sed an sufficiat ut quis ad hac poena liberetur, prouare impedimentum in fine anni superuenisse: tradit Aegidi de Bellam. decis. 83.
^b EXTENDI. vide Roma. cons. 375. incipien, quo ad primum.

Officium insuper diuinum ut tenetur non recitarunt Caput xl.

Cleric

^b Clericus officium diuinum non recitans qua hodie poena puniatur.

^a **F** X dispositione Lateranensis Concilij tempore Leonis x. celebrati, in sessione nona, in c. de reformationibus curia & aliorum, delictum hoc tali poena punitur: videlicet quilibet habes beneficiū cum cura, vel sine cura, si post sex menses ab obtento beneficio diuinum officium non dixerit, legitimo impedimento cessante, beneficiorum suorum fructus suos non faciat, pro rata omissionis recitationis officij & temporis, sed eos tanquam iniuste perceptos in fabricas huiusmodi beneficiorum, vel pauperum eleemosynas erogare teneatur. Si vero ultra dictum tempus in simili negligentia contumaciter permanerit, legitima monitione præcedente, beneficio ipso priuetur, cum propter officium detur beneficium. intelligatur autem officium omittere, quod ad hoc ut beneficio priuari possit, qui per quindecim dies illud bis saltem non dixerit, Deo tamen ultra præmissa de dicta omissione reddituri rationem. Quæ poena in habentibus plura beneficia reiterabilis toties sit, quoties contra facere conuincatur: Hæc sunt verba concilij. An autem ante eius declarationem clericus non recitans officium diuinum teneatur ad restitutionem fructuum, ^b vide Docto. in ca. j. de celebra. missa. Domi. & Phil. in c. fi. de rescri. lib. vj. Syluest. in verbo clericus. lo. iij. in xxij. quæst Phil. in c. postulasti. col. ix. nu. xxxij. De rescrip.

- ^a Sessione nona. adde quod huius Decreti meminit etiam Martin. Nauarrus in c. quando, de consecrat. dist. 1. not. 7. nu. 31, Domi. Sotum

Sotum. li. 10. de iusti, & iure. q. 5. arti. 6. & doctissimus Gregorius. Lup. in l. 34. titu. 6. in verbo, *En la yglesia*, par. 1. quavis Caro. Moline. in cōsue. Parisi. titu. 1. §. 30. nu. 35. asseuerat non cōstare nec apparere ita in Lateranēsi Cōcilio statutū, nec id moribus gentium receptum fuisse, imo nequaquam reipublicæ Christianæ quod ita statuatur, cōuenire, ne: laqueus multitudi dini iniiciatur, quod in legibus condendis & maxime periculū animæ cōcernētibus sūmopere vitādū est. c. de viduis in. 2. 27. q. 1. & late per Ioan. Ger. in libro de vita spiritali, lect. 2. nōta mē negat Moline. ibi, quōd cleric⁹, qui horarias preces omiserit iudicis arbitrio puniendus sit, sed & Domi. Soto. d. q. 5. arti. 6. etiā si meminerit Lateranēsis cōciliij, admonet tamē nō omnino receptū esse huiusmodi decretum, atq; ideo caute & secluso omni rigore esse interpretandum, vt ad omissionem quamlibet horarum nempe vnus aut duorum dierum fieri non debeat restitutio.

b AD RESTITVTIONEM FRVCTVVM. vide Deciū in c. cū oēs. 2. lectu. col. 2. de cōstitu, qui clericū horarias preces omitterē ad restitutionem fructuum teneri affirmat, & Adri. in. 4. sen. tracta. de resti. in. q. an clericus teneatur restituere quidquid vltra victum de redditibus Beneficij Cōsumpserit. vers. pro respōsione. Ias. in l. scrinarios, nu. 6. de testam. Mili. Ripa in l. vlt. q. 66. C. de reuocā. dona. Domi. §. 1. 42. disti. eādē opinionē censset esse tutōrem glo. in Pragma. Sāctione, titu. qualiter horæ canonicæ sint dicēdæ, col. 2. & vide Ang. de Claua. in ver. horæ canonicæ. §. v. licet cōtrariā sententiā probare cōnātūr Abb. & Cardi. in c. 1. de celebra. missa. Præposi. in sūma. 44. distin. Felin. in c. postulaſti, nu. 7. de rescript. quā esse cōmunem sententiā fatetur Couarr. in lib. 3. var. cap. 13. nu. 10.

Negotiatores ac alienæ rei conductores. Caput 1.

Cle

- 1 Clericus, qui aliquod istorum criminum commiserit, qua pœna animaduertatur.
- 2 Quæ sita per clericum ex illicita negotiatione in vsus pauperum sunt eroganda.

1 **NEGOTIARI** lucri causa prohibitum est clericis, vt in cap. Secundum ne cleri. vel mona. Vnde in Concilio Carthaginēsi vj. c. xvij. sancitū est quōd clericus aliquid exco gitans turpis lucri gratia, abiiciatur à clero, ac a cōmuniōne alienus sit. Eisdē prætere a prohibitū fuit inter alia in Concilio Calcedonensi, in Cano. iij. conduce re possessiones. **b** Qui verò hoc fuisset transgressus correctioni ecclesiasticæ subiacere decreuit. Postea etiā in Concilio Carthaginensi iij. in Cano. xv. clericis fuit prohibitum vt non essent conductores nec turpi villo lucro vel inhonesto negotio victum quærāt: Nul la etiam alia inflicta pœna. Tandem, in Concilio Are latensi ij. in capitulo xiiij. dispositum est quōd si cleri cus conductor alienæ rei voluerit esse, aut turpis lucri gratia aliquod genus negotiationis exerceat, depōsi tus à clero, a cōmuniōne alienus habeatur. Facit etiā in proposito materiæ huius capituli Concilium Tar raconense, Canone ij. Cuius verba sunt: Canonum statutis firmatum est vt quicumq; in clero esse volue rit, emendi vilius vel vendendi carius studio non vtra tur. Certè si voluerit exercere cohibeatur à clero, cuius Concilij dispositio a Gratiano refertur in cap. ca nonum. xiiij. q. iij. vbi etiam vide bonum tex. Iulij pa pæ, in cap. quicumque, in hoc proposito. Aduertendū est prætere, quod quæ sita per clericum ex illicita ne gotatione danda sunt pauperibus, vt notat Matthæ us,

118 IO. BERNAR. DIAZ HISPA
 us, quem ibi refert Cardin, in clementina j. in fi. de vi.
 & honest. cleric. Et notat Zenze. & Rai. ibi, quos re-
 fert Imo. ibi, in ij. col. Si tamen totum non reddiderit,
 non sunt in statu damnationis, vt not. Cardi. vbi su-
 pra, referendo fratrem Aluarum, & Zenze. & tenet
 etiam Imo ibi, referendo solum Zenze. Et vide Archi-
 diac. Florent. in sua summa, in iij. parte, tit. xiiij. cap. ij.
 §. fin. vbi scripsit quod in foro pœnitentia debet cle-
 ricis iniungi, vel saltem consuli quod ea, quæ taliter
 lucrati sunt studeant pauperibus erogare, qui solum
 allegat ad hoc tex. in cap. Qui habetis. xiiij. quæst. v.
 Ex quo videtur velle, quod non tenentur clerici ad
 c restitutionem taliter acquisite.

PROHIBITUM est clericis. Imo a clerico negotiatore tan-
 quam a peste cauendum esse admonet tex. in cap. negotiatorē,
 §8. distin. Et nota, quod per emptionem vel venditionem v-
 nius rei Non dicitur Clericus negociator, cap. eiciens, eadem
 distin. Mercator autem vel negociator is dicitur, qui plures
 facit negotiationes non vnam tantum, tenet Bartolus in
 procmio, ff. nu. 10. per l. 1. §. 1. ff. de tributo. & l. semper §. di-
 uis. Adrianus, cum l. sequenti, ff. de iure immu. & vide Bar. &
 Bal. in l. legatis seruis, ff. de lega. 3. & Bartol. in l. mariti, §.
 qui questū, ff. de adulte. Felin. in procmio, Grego. col. vltim.
 versi. 4. limita. Pari. de Puteo in tract. sindi. in parte officiales.
 fol. 87. Auiles in cap. Prætor. c. 2. in verbo de mercaderia.

CONDUCERE possessiones. Vide tex. in auth. de sanctissi-
 mis episcopis, §. aliud, & regiam l. 45. titulo 6. part. 1. quod
 autem fallit quando propria prædia ad sustentationem cle-
 ricorum non sufficerent, quia tunc clerici aliena prædia pos-
 sant conducere, tex. iuncta glos. in cap. Dilecti, de decim. vbi
 Abb. num. 3. multum not.

Ad ref

c AD RESTITUTIONEM. vide Gregori. Lopez in l. 46. ver-
 bo, con uoluntad, titul. 6. par. 1. Dida. Perez in l. 5. tit. 1. in ver-
 bo, mandamiento. lib. 1. ordi.

Proxenetæ illicitorum contractuum.

Caput 1j.

- 1 Clericus pro xenetæ illicitorum Contractuum, qua sit pœna
 puniendus.
- 2 Mediator criminis dicitur, eiusdem criminis perpetrator.

Clericus proxenetæ illicitorum contra-
 ctuū a proprio gradu debet deponi:
 hæc est sententia Rom. in singu. Decxxij.
 incipit Proxenetæ, allegat tex. in capit.
 si quis episcopus, j. q. j. Sed ex illo tex.
 iudicio meo non potest elici tam generalis proposi-
 tio, quia solum disponit in mediatore ordinum precio
 susceptorum, quo casu præcipit tex. ille, quod cleri-
 cus mediator a proprio gradu decidat, & sic depona-
 tur, secundum doctores ibi. Vnde ego non auderem
 pœnam inflictam clerico mediatori in crimine simo-
 niæ per illud concilium Calcedonense extendere ad
 proxenetam, seu mediatorem illicitorum contractuum,
 nulla facta distinctione: sed crederem pœnam il-
 lius tex. in suo casu practicandam, & clericorum al-
 terius contractus illiciti mediatorē pœna arbitraria a
 puniendum, attenda contractus initi prauitate, &
 participatione lucri per clericum facta, & exemplo
 vel scandalo inde suborto. Possent tamen corro-
 borari opinio Roma. de qua supra per tex. in capitul.
 j. de testibus. in vj. vbi probatur quod etiam media-
 tor criminis dicitur ipsum delictum committere. ex
 quo

no. ad l. 7. de l. 1.
 de malis!

quo ibi hoc notant Ancha. & Philip. & interunt ad statuta imponentia poenam committentibus delictum, quod videtur includere etiam mediatores, facit glos. notabilis in l. Si scienter, ff. de parri. quæ probat quod proxeneta in cōtractibus vsurarijs potest dici vsurarius, dum dicit quod proxeneta in talibus contractibus tenentur reddere vsuras, b ac si ipsi accepissent, quæ allegat Philip. in dict. cap. j.

a POENA arbitria. Adde quod idem etiã tenet Additionator Rom. sing. 730.

b REDDERE vsuras. Adde Rom. sing. 276. qui opinionem hanc secutus, dict. glo. sing. esse fatetur, & vide aliam glo. in l. ordine, §. vlt. verb. minister, ff. ad municip. Bar. in l. i. §. incidit, ff. ad turpi. Lapp. alleg. 93. nu. 4. Alex in l. Si quis iniquum, §. Si procurator, col. 3. ff. quod quisque iur. Ang. Aretin. in tractatu malefi. in verbo, sempronium mandatore, Sali. in l. nõ ideo minus, col. ante pe. C. de accusa, Hippo. in l. Si sciente, ff. ad l. Pompe, de parri. & in sing. 181. Ioan. Arnon. proble. 2.

Ministri laicorum, ac in rebus eorum procuratores existentes.

Caput. Lij.

- 1 Clerici, qui aliquod istorum criminum perpetraverint ab ecclesia subueniendi non sunt.
- 2 Clerici non possunt esse generales procuratores laicorum, secus in vna causa tantum.
- 3 Quomodo olim prohibitum fuit clericis sæcularibus officiis vacare, ex Carthaginensi Concilio ostenditur.

a **C**lericis, qui talia agunt, & occasione huiuscemodi administrationis, propter pecuniariam causã deprehenduntur in fraude non subuenitur ab ecclesi

ecclesia, vt disponit tex. in cap. sacerdotibus. ne cleri. vel mona. quod intellige de clericis constitutis in sacris, vel beneficiatis, secundum Abb. ibi, per ea, quæ ipse notat in c. j. eod. titu. vbi in fina. verbis concludit quod clericis in minoribus non beneficiatis non prohibentur negotia sæcularia aliàs licita. Et nota secundum eundem Abb. post Inno. quod ille tex. in c. Sacerdotibus. dum prohibet clericos esse procuratores rerum laicorum, intelligitur in procuratore generali: nam procurare vel administrare vnum negotium laicorum non est clericis prohibitum, a quod dicit menti tenendũ. & idem tenet Abb. post Innocen. & Ioan. And. in c. Sed nec. in col. j. eod. titu. idẽ tenet Inno. in c. j. de oblig. ad ratio. quæ sequuntur plures doct. relati per Phil. in c. cū. I. & A, col. 6. num. 17. de re iudi. quod tamẽ limita, nisi illud vnicũ negotiũ ita multũ esset arduũ & diffusum, quod haberet distrahere clericũ, sicut multa negotia, secũdũ Phil. in c. ij. de iudi. col. ij. nu. 4. Item limita vt infra in c. 55. Item aduerte quod in quantum dicitur in d. c. sacerdotibus, quod talibus clericis non subuenitur ab ecclesia. intelligũt Docto. communiter secundum Abb. ibi, quod non per hoc datur autoritas. Iudici laico capiendi eos. Sed dicit quod clerici non debent eis subuenire, dando illis pecuniam ad satisfaciendum de fraude, vel dando fauorem eis vel auxilium, quod minus debeant respondere in loco, in quo gesserunt administrationem. Quomodo autẽ fuerit olim clericis prohibitum similibus vacare, vide in concilio Carthaginensi primo, Can. 6. Cuius verba sunt: Nicasius episcopus Calustitanus dixit, Credo placere suggestionem meam sanctitati ve

stra: & displicere vobis, vt qui seruiunt Deo, & annexi sunt clero, nō accedant ad actiones, seu administrationem vel procurationem domorum. Gratianus episcopus dixit, Et Apostolorum statuta sunt, quæ dicunt: Nemo militans Deo implicat se negotijs sæcularibus, proinde aut clerici sint sine actionibus domorum, aut actores sine officio clericorum. Vniuersi dixerunt, Hoc obseruemus: cuius canonis verba referuntur in c. credo. xxj. q. iij. licet eius supra scriptio corrupta sit.

- a PROHIBITVM. adde Archi. in c. peruenit, 26. dist. Federi. conf. 270. Abb. & doctores in c. Cum. 1. & A. de re Iudica. & in c. in nostra, de procura. Imo in c. accedens, de præbend. Felin. in c. cum esset, de simo. Deci. in c. constitus, de appella. & in c. decernimus. col. 7. in prin. & ibi. Ripa. col. 14. de iudi. Ange. Areti. in. §. præterea col. 3. insti. de exepcio. Capella. Thol. q. 131. pro qua quidem opinione allego. tex optimum in c. per venerabilem. qui filij sint legitimi. Et an finita illa causa, possit clericus aliam assumere: tradunt Decius & Ripa. post Felin. in d. c. cum. 1. & A. tandem vide. 9. casus, in quibus clericus in sacris constitutus potest esse laicorum procurator, quos scribit Cepola. conf. 21. in civilibus.

*Tabellionatus officium
exercentes. Ca-
put liij.*

- 1 Clericis in sacris constitutis Tabellionatus officium per beneficiorum suorum subtractionem, est interdicendum.

Cleri

- 2 Clerici etiã in minoribus constituti, habentes ecclesiastica beneficia, non possunt vti tabellionatus officio.
3 Clerici, licet non possint nouas rogationes tanquam tabelliones recipere, veteres tamen poterunt complere.
4 Clerici per superuenientiam tabellionatus, clericatum vel beneficium non amittunt.
5 Clericus tabellio si per Episcopum pœna falsi fuerit condēnatus, & postea per eundem restituatur, & conficiat instrumenta, an valeant.

- 1 CLERICI, in sacris ordinibus cōstituti, tabellionatus officium exercere non debent, & si aliter fecerint, prælati debent hoc illis, interdicere per beneficiorum subtractionem. Ita disponit tex. in c. Sicut ne clerici. vel monachi. Assignat Abb. b ibi duas rationes, scilicet quòd officium est vile & seculare. In causis verò spiritualibus & ecclesiasticis, clericos indigentes ad id officium admittendos esse 2 arbitratur Abb. ibi, colum. iij. Et aduerte quòd hoc etiam habet locum in clericis in minoribus beneficiis, c secundū Anto. ibi. cui assentitur Abb. d. col. iij. post. Hostien. Clerici vero in sacris, non beneficiati possent vti isto officio, voluit Hostien. ibi, quem sequitur Abb. de quo vide latè per Iaso, vbi hoc limitat nouem modis, in l. j. §. huius studij. ff. de iust. & iure. nu. 8. Vnum est præterea aduertendum in hac materia quòd licet clerici non possint recipere nouas rogationes tanquam tabelliones, veteres tamen non poterunt complere, d probatur ex glo. in ca. Ut officiū. in verbo, præmissa. de hæreti. in vj. quæ hoc determinauit in monacho, quã ibi dicit singularem &

K 2 menti

menti tenendam Phil. qui dicit, quòd ratio huius est, quia cõplere veteres rogationes nõ est originale officium, sed executio rogationis iam factæ, & trahitur retro ac si à principio fuissent extensæ: dicit tamen ulterius vnum, quod est notandum, quòd non debent hoc
 4 facere sine licentia superioris, secundum Ioan. de Lignano, & Domi. Item nota quòd clericatum vel beneficium non perdunt clerici per superuenientiam tabellionatus. ita concludit Abb. ibi, colum. ij. licet Vincen. voluerit quòd clericus in minoribus, suscipiendo tabellionatum cedit clericatui & beneficio: quod ibi intelligit Ioan. And. & placet Abb. quando tale officium reciperetur à principe, & deputaret eũ ad publica & criminalia officia. Quod ego adhuc sub
 5 intelligerem, quãdo talis cõpisset vti officio in criminalibus, ante verò non. Quæri præterea potest nõ ab re in materia huius capituli, Si clericus tabellio fuit cõdænatus de falso per Episcopum suum, & postea per eundem restitutus in integrum, & conficiat instrumẽta tanquam publicus notarius, an valeant? quam quæstionem mouet Bal. in j. volu. consil. cccl. proponitur
 6 quòd quidam, & concludit quòd non quia: episcopus non potest restituere infamem, cum hoc sit reseruatũ principi, s vt per Innocẽ. & alios in cap. Cũm t. de re iudic.

a NON DEBENT. vide Regiam. l. 15. titu. 18. lib. 2. ordina. & l. 40. c. 36. lib. Pragma. ibi. y que no sean clerigos, & l. 12. titu. 3. lib. 1. ordi. Aegi. Bellã. conf. 42. Bar. in l. vniuersos, de decuri. lib. 10. & in l. feruus, vbi doctores. ff. de testa. Deciũ. cõf. 120. col. 1. Petrum Rebuffum in tracta de liter. obliga. arti. 2. glo. 1. nu. 42. Ludo. Gome. in c. 51. si annũ. §. Si vero, nu. 15. de iudi.

iudi. lib. 6. Bartho. Chassa. in consue. Burg. Rub. 1. §. 6. in glo. Messiers & Sergens. nu. 24. Ioan. Ber. in Reg. & fallen. reg. 657.

b OFFICIUM EST VILE. vide late Andre. Tiraquel. in tract. de nobilitate. ca. 30.

c ARBITRATVR. adde quod ante Abb. idem tradiderunt ibi Hostien. & Anto. Floren. 3. parte titu. 13. c. 2. §. pœn. tẽx. opti. in c. 1. de postu. quam dicit esse communem sententiam Præsul. ciuitatensis in quæst. pract. c. 19. num. 8. quam intelligit vt locum habeat in clericis nondum sacris ordinibus insignitis: nam vt ipse arbitratur, clericus in sacris ordinibus constitutus nullo modo poterit extra Romanam curiam in ecclesiasticis publicis tribunalibus officium tabellionis exercere, etiam si non habeat beneficium ecclesiasticum, vt colligitur ex Cardi. in c. sicut ne cle. vel monachi. & Alber. Trot. in tract. de vero et perfecto cleri. lib. 2. c. 54. numer. 9. quod Iacius. Couarr. in d. loco explicat.

d BENEFICATIS. vide Floren. 3. par. titu. 13. c. 2. §. 2. autorem. in d. reg. 657. Dida. Perez in l. 12. titu. 3. lib. 1. ordi. quam dicit esse communem omnium sententiam. Couarr. in d. c. 19.

e POTVERVNT COMPLERE. vide Abb. & Felin. in c. fraternitatis. de here. Bal. in l. 2. col. vlti. C. de sent. & interlocu. omni. Iudi. Felin. in c. Cum. 1. & A. de re. Iudi. & in c. consulit, de Iude, Florian. in l. repetita. ff. de fide instru. Ias. nu. 8. in l. 1. §. huius studij. ff. de iusti. & iure, Deci in c. 2. nu. 8. de iudic.

f QVOD NON. idem enet Berm. Chro. in tract. de publi. concubi. pag. 230. nu. 5.

g RESERVATVM PRINCI. vide Domi. cons. 77. col. vlti. Couarr. lib. 3. vari. reso. c. 3. nu. 3.

*Ac leges & Physicam audientes.**Caput liij.*

Clerici audientes seu studentes leges vel medicinam, post duos menses à tempore quo audire cœperunt computandos, quatuor pœnis illaqueantur.

Archidiaconi, plebani, prepositi, cantores, & alij clerici personatus habentes, necnō presbyteri audientes seu studentes, addiscendo leges vel physicam post duos menses à tempore quo audire incœperit cōputandos, quatuor pœnis sequentibus subiact: videlicet quod sunt ipso facto excommunicati, ac in nulla causa si patrocinium præstare voluerint, audiantur. Et reuersi in choro, mensa & capitulo, & cæteris vltimi fratrum habeantur, & totius promotionis ad ordines vel beneficia spem amittant, nisi ex misericordia Apostolicæ sedis. Ita colligitur ex tex. & quæ ibi notant Doct. maxime Abb. in ca. Non magnopere: & in c. fina. ne cleri. vel mona. Similibus etiam pœnis puniuntur obtinentes parochiales ecclesias, quæ sunt plebania, habentes sub se capellas, in quibus instituuntur clerici perpetui, nequeunt ab ipsis absq; causa rationabili amoueri, si leges vel physicam audiunt, vt habetur in c. j. eo. ti. lib. vi.

*Villarum procuraciones suscipientes.**Caput lv.*

Clerici licet non possint esse generales procuratores laicorū sub depositionis pœna, secus autem in vna causa tantum.

Sa-

Acrosancta illa Calcedonensis Synodus, in Canone iij. Clericos misceri secularibus procuracionibus prohibuit, nisi fortè qui legibus ad minorū tutelam, siue curationes inexcusabiles attrahuntur, aut quibus ipsius ciuitatis Episcopus ecclesiasticarum rerum cōmiserit gubernacula, vel orphanorum, aut viduarum, quæ indefessa sunt, aut earum personarum, quæ maximè ecclesiastico indigent adminiculo. Transgressori autem nullam aliam pœnam irrogat, nisi quod correptioni ecclesiasticæ subiaceat. Concilium præterea Carthaginense tertium, eos esse procuratores, simpliciter prohibuit Canō. xv. Postea verò Alexan. III. in concilio Lateran. inhiuit clericis procuraciones villarū exercere, pœna cōtrafacienti posita, quod ab ecclesiastico ministerio fiat alienus. Vnde colligitur, quod clericus generalis procurator deponendus est, vt in cap. Sed nec. ne cle. vel mona. Et licet ille tex. simpliciter prohibeat clericis procuraciones: Inno. tamen, quem ibi sequitur Abb. intelligit de procuracione generali, quasi sentiat, quod possit clericus vnum negotiū procurare a etiā laici: quod latius sequitur idē Abb. in c. ij. eo. ti. dūmodo clericus non suscipiat illud negotiū ex cupiditate: quia tunc nec vnū negotiū licet clerico procurare, secundum eū. Et sic intelligit sententiam Collectarij in locis per eū relatis, quæ aduersabatur doctrinæ Inno. Intellige etiā dūmodo illud vnū negotiū nō ita multū sit arduū ac diffusū, quod haberet distrahere clericū sicut multa negotia, vt tenet Philip. in ca. ij. de iudi. col. ij. nu. 4. & dixi suprā in c. iij. quantū verò ad pœnā de positionis, de qua hīc vide quod dicā in capi. sequen.

PROCVRARE. vide autorē, & quæ ibi scripsi s. cap. 56.

K 4 Ac prin

et infra

- 1 Clerici, qui hæc secularia officia exercent, qua sint poena puniendi.
- 2 Clericus licet non possit esse vicerex, vel vicecomes principis secularis, potest tamen in eius summo prætorio senatoris munere fungi.
- 3 Clerici sine metu irregularitatis, possunt in condenda lege interuenire, per quam poena mortis imponitur: quando non imminet casus, propter quem efficitur. l. & si postea casus occurrat, ab irregularitatis labe immunes erunt.
- 4 Papa potest poenam mortis imponere statuendo, non tamen exequendo.

Annotatio.

Vtrū clericus, qui administrationem seculariorū officiorū suscepit, si in ea deliquerit, possit a Iudice Laico puniri. vide tex in c. sacerdotibus, ne clericus vel monachi. vbi. glo. Hostien. Abb. & docto. Barth. Chassa. in cō sue. Burg. Rub. l. §. 5. in glo.

fil Nagrace numer. 71. vbi testatur. se vidisse quodā clericū con-

Huiusmodi excessus est eadem poena, de qua in casu præcedenti, & per eundem tex. Aduerte tamen, quod Abb. in c. Sed nec. vers. Sed quaritur. dicit quod sibi videtur valde graue quod clericus deponatur propter exercitium istorum officiorum, scilicet procuratoris, de quo in c. præcedenti, & Iustitiarij. de quo hinc, maximè hodie: cum non ita acerbè debeant puniri delicta, vt in c. fraternitatis. xxxiiiij. distin. Vnde plus sibi placet quod tales clerici debeant excommunicari, & non deponi, nisi essent incorrigibiles: quia tex. solum dicit quod delinquens in hoc ab ecclesiastico fiat ministerio alienus, & per excommunicationē factus sit alienus, licet Ioā. And. intelligat de poena depositionis. Pro cuius opinione videtur facere decretū concilij Toletani iij. cuius verba sunt: Sæpe principes cō-

tra

tra quolibet maiestati obnoxios sacerdotibus negotia sua committunt. Et quia sacerdotes à Christo ad ministerium salutis electi sunt, ibi cōsentiant regibus fieri Iudices vbi iureiurando supplicij indulgentia promittitur, non vbi discriminis sententia præparatur. Si quis ergo sacerdotum contra hoc commune censuratum discussor in alienis periculis exiterit, sit reus effusionis sanguinis apud Christum, & apud ecclesiam perdat proprium gradum. est Can. xxx. dicti Concilij. & haberetur. 23. q. 8. c. sæpe principes. An autē clericis in isto casu sit prohibitum quodlibet officium iustitiæ exercendæ. Abb. in d. c. Sed nec. credit quod sit, quia verbā tex. sunt multum generalissima, qui nemo militans Deo &c. Vnde dicit per illum tex. quod clericus non posset esse Vicerex, vel Vicecomes, vel locum, tenens alicuius principis secularis, nec habere sub sua cura aliquam ciuitatem seu locum temporalem. pro quo allegat tex. magis specificum in c. clericis: §. eo tit. Videtur tamen sibi quod clerici possunt esse consiliarij principis: quod dicit etiam sententia Ioā. Andr. in d. c. clericis quod notat etiā Bal. ex tex. ibi, in auth. Habita. in princ. C. Ne filius pro parte. Et vide Abb. in dicto cap. clericis. vbi notat quod prælatus potest esse consiliarius principis secularis, licet non debeat esse officialis iustitiæ exercendæ. Debent tamen cauere secundum eum, ne consulant in criminali causa etiā reum absoluendum, quando ex hoc immineret actori poena mortis, vel mutilationis membri in poenam talionis. Possunt præterea clerici sine metu irregularitatis interuenire in lege condenda, per quam poena mortis imponitur, quando non imminet casus, pro-

ter

ter quē efficitur lex, sed fit generaliter, licet postea casus occurrat, ut quis interficiatur: quia tunc clericus consules non animadvertit in certā personam, sed prouidet ut homines se abstineant à delicto: ut notat Dom. in c. fi. iij. dist. Vbi dicit hanc esse conclusionē Archi. in c. officia, xxij. quæst. v. licet re vera Archi. ibi nihil scripserit de clerico, sed solum asserit quod princeps, qui legem condidit, cuius autoritate homines sunt traditi morti, non est factus irregularis: & non infertur, princeps ad cuius officium spectat tales leges condere, non efficitur irregularis, ergo nec clericus qui consuluit ei ut illas condat: poterat tamen melius allegare Bal. ubi supra expressè tenentem quod clerici possunt dare consilium in legibus condendis: & licet ex hoc sequatur per accidens mors alicuius, non sunt irregulares, quem refert Ioan. de Ana. in c. Ad audientiam, in iij. col. versic. Tertiò quæritur de homici. Pro quo etiam facit quod not. Bal. in c. ij. in fi. de maio. & obed. post Innoc. quod Papa potest imponere penam mortis statuendo, sed non exequendo: quia si proprijs manibus occideret aliquem, fieret statim irregularis.

- ^a **CONSILIARI PRINCIPIS.** vide Abb. in c. nō est. num. 4. de voto. Docto. in c. archiepiscopatu. de raptō. Deci. nu. 7. post doctores alios in c. 2. de iudi. Glo. in pragma. sanct. Gallica. titu. de collus. ecclē. Galli. §. promissis, verbo, cōcilio. Nicola. Boeri. decisi. 17. in prin.

*Contra ecclesias, à quibus beneficia
obtinent aduocati vel procura
tores extiterunt. Ca
put lviij*

Cleri

- ¹ Clericus, qui crimen hoc commiserit, proprio beneficio est priuandus.
² Clericus, qui non potest contra ecclesiam, in qua beneficium habet aduocare, an prohibeatur contra eam consulere.

¹ **P**œna huius criminis est, quod tanquam ingratus potest eiuſdem ecclesie beneficio spoliari: ut in c. fi. de postu. in fi. Notat hoc etiam glo. in c. Nulli. iij. q. j. Tradit etiam Lucas de Penna in l. milites, in fi. de re mili. lib. xij. Quod ad eò procedit, quod si quis est beneficiatus in duabus ecclesijs, non potest præstare patrocinium vni contra aliam, not. glo. in c. Si qui sunt presbyteri. j. q. vij. quod limitat eadem glo. nisi habeat administrationē in altera earum. Si vero necessitas officij quo fungitur cogat illum ad aduocandum cōtra ecclesiam, ut quia tutor est, vel prælatus, excusatur secundum Inno. ibi. Vel si hoc agat prostrictè cōiunctis, vel miserabilibus personis, secundū Abb. ibi post Hosti. An autem clericus in isto casu qui prohibetur aduocare cōtra ecclesia. ^a si in camera consulit cōtra eam, incurrat pœnā, ^a de qua supra. Videtur dicendum quod non, si sequimur doctrinam Bar. in l. j. §. postulare. ff. de postu. vbi tenet quod Doct. promittentes nō aduocare, possunt in camera consulere: quod ibi sequitur Alex. in addit. & quod not. idē Bart. in l. Paulus. §. j. ff. de legat. videlicet quod Docto. qui nō possunt esse aduocati, non dicuntur aduocare si mittunt vnā cedulā iudici, vel si ei loquuntur: quod refert & sequitur Præpo. in c. Sollicitudinē. de appel. col. x. qui etiā allegat Ang. in d. §. postulare. tenētē quod prohibitus postulare, nō prohibetur alle

allegare in camera, vel in scriptis, not. etiam las. in l. j. in prin. in iij. col. ff. de verbo. obl. referendo Bart. vbi supra. Et Decius in l. foeminae. nu. ii. ff. de reg. iur. Sed praedictis doctrinis non refragantibus (saluo meliori iudicio) contrarium credere in casu nostro, imò quod clericus consulendo in camera, vel faciendo in scriptis allegationes iuris contra ecclesiam incurrat poenam: quia tex. in d. c. ti. eam imponens fundatur in ingratitude, quae resultat ex eo quod clericus sit aduocatus vel procurator contra ecclesiam, in qua habet beneficium: quae quidem ingratitude ita consistit in consulendo in camera, vt scribendo in iure contra eam, sicut si esset aduocatus: quia pari modo possunt nocere ecclesiae consilia clerici in camera, vel allegationes iuris ab eo scriptae: sicut si contra illam aduocatus existeret: quae paritas rationis non sic procedit in doctrinis doctorum supra relatis.

INCURRAT POENAM. vide Bar. in l. 1. §. aduocatos, ff. de varijs & extra ordi. cogni. Abb. nu. 2. in Rub. de postulan. & fatetur hanc esse magis communem opinionem. And. Altia. conf. 91. num. 4.

CONTRARIUM CREDEREM. adde quod iste Dominus Praesul solus non fuit in hac opinione, quia ante eum idem tenuerunt Ang. in l. 1. §. postulari. ff. de postu. Ioan. de An. in Rub. de magist. Felin. in Rub. de fide instru. quos vide.

Instituti haeredes, Rogati de restituendo hereditatem incapaci, tacitam fidem dederunt.

Caput lviij.

Clericus, qui fidem tacitam praestitit de restituendo hereditatem incapaci, omni hereditatis commodo est priuandus, haere-

Hereditasq; fisco applicatur.

- 2 Clericus haeres quo modo Dicatur accommodare testatori tacitam fidem de restituendo hereditatem incapaci, & quibus casibus videatur inductum tacitum fidei commissum.
- 3 An aliquis teneatur possessioni respondere, an rogatus fuerit de restituendo incapaci.
- 4 Haeres scriptus in animae iudicio, an teneatur data tacita fide de restituendis bonis incapaci, illa bona eidem restituere vel ad fiscum deferre.
- 5 Haeres, qui hanc fidem dedit testatori iuramento praestito de non reuelando, an teneatur vocatus a iudice, ei rem ipsam exprimere.

1 LERICVS, qui in hoc deliquerit perdit hereditatem, quae auferitur ab eo tanquam ab indigno, & applicatur ecclesiae: a notat Bal. in lib. Si quis presbyter. C. de epis. & cle. quod confirmari potest ex his, quae not. Feli. post Abb. in c. ecclesia sanctae Mariae. de consti. col. xxij. ver. Sequitur etiam, vbi dicit quod in casibus, in quibus quis priuatur vt indignus hereditate, priuabitur & clericus: & quod si clericus haeres non adimplet voluntatem defuncti, priuabitur hereditate iuxta auth. Hoc amplius. C. de fidei co. & quod si non petit tutorem pupillo, priuabitur successione, per l. Sciant. C. de legiti. her. Quae etiam refert Barba. in consi. xxvij. incip. Scripsit bellissime, in. j. volu. in col. pen. referendo Anch. in c. j. de constit. in vj. char. versu. Primo principaliter quaeritur, facit etiam quod tradit Ioan. Baptist. in repe. l. Cunctos populos. C. de summa trini. & fide catho. in col. antepe. nu. clxxv. dum ex conclusionibus per eum praemissis dicit inferri, quod clerici priuantur vt indigni, iuxta tit. ff. & C. de his, qui. vt indig. Auferuntur

pra-

- præterea à tali clerico qui tacitam fidem dedit, fructus, quos percepit ante litem motâ, vt in l. Eum qui tacitum. ff. de his qui. vt indig. Dicitur autem tacitam fidem accommodasse, siue chirographum eo nomine dederit, siue nuda repromiserit pollicitatione, vt in l. In fraudem. in prin. ff. de his qui. vt indig. Idem etiâ est si fiat instrumentum coram notario & testibus, in quorum fide ponitur vt hoc habeât in secreto. ita. Bar. ibi. & in l. Non intelligitur. §. tacita. ff. de iure fil. Et vide glo. in d. §. tacita, in verbo probationibus, quæ vult, quòd per cõfessionem rogati probatur tacitam fidei commissum: quâ ibi sequitur Bar. ex qua notat vnum quod est in hac materia singulare, quòd tenetur quis respondere positioni, an fuerit rogatus de restituendo incapaci: quod scripsit etiâ Bart. latius in l. fin. colum. iij. ff. de his quib. vt indig. Et in ista materia taciti fidei commissi: vltra ea, quæ tradunt Docto. in locis cõmunibus, vide bonum cõsiliu Barba. xlvj. incip. Præclare scribitur, in. j. volu. Possent etiam dici in hoc proposito quòd cum Bart. in d. iij. col. d. l. fin. tradiderit quòd taliter rogatus debet secundum conscientiam fisco dare ^b talem hereditatem, & non potest dare incapaci, nec sibi retinere: quæ refert & sequitur Rosella in verbo filius. in iij. col. vers. quæro quod debet, & Segura in repe. §. cū filia. l. Cohæredi. ff. de vulg. & pup. xlv. col. versic. Tertium est notandum. Sic & eodem modo clericus teneatur restituere ecclesie bona illa: quod non est parui momenti. Et an iuramentum præstitū a rogato & testibus de nunquā id reuelando valeat, vide cõsiliu elegans Car. xxxviiij. qui cõcludit quòd ^c nō, & eum refert & sequitur Feli. in c. intimauit. nu. 5. de testi. Eccle-

- ^a ECCLESIAE. vide Paul. Castre. in l. Si quis presbyter. C. de epis. & clere. Ioan. Lupi. in Rub. de dona. inter virū et vxorem, §. 39. Felin. in c. quia. v. de iudi. col. 2. Segur. in l. 3. §. vlti. nu. 145. ff. deliber. & posth. Couarr. in Epitome lib. 4. decreta, 2. par. c. 8. §. 5. nu. 10.
- ^b FISCO DARE. adde quod contrariam opinionem de iure veriore esse censet Episcopus Ciuitatis, vir mehercle & morū sanctimonia & vtriusque iuris cognitione præclarus, in d. §. 5. ea annexus ratione: quia is, qui testanti promisserat restituere hereditatem incapaci, verus est heres: & in pœnâ, Leges hanc hereditatem fisco deferunt. pœna autem in foro conscientie nō debetur, iuxta glo. sententiam in c. fraternitas. 12. q. 2. quâ doct. omnes commendant in c. 1. de const. maxime Abb. et Felin. idem Abb. in c. cum causam, & in c. audiui mus, vbi Felin. de simo. & in c. cū causâ, de test. & in c. Reinaldus, col. 6. de test. & in c. dilecti, col. 3. de arbi. & in c. si egressus, de in iur. Anto. de Butr. in c. 1. col. 2. de dolo & contu. Petrus de Ancha. in Regu. possessor, col. 13. de regu. iur. li. 6. Bal. in l. quibus diebus. §. Dominus, ff. de condi. & demonst. & in l. iubemus, §. sane, C. de sacro. eccles. et in l. id quod pauperibus, col. 4. C. de Epis. & cleri. Ioan. de Imo. in l. stipulatio ista. §. alteri. ff. de verb. obliga. Phili. Corne. cons. 119. lib. 2. Fortunius noster de vltimo fine iuris, illati. 18. Tho. & Caiet. 2. 2. q. 62. arti. 3. Gabriel. in. 4. senten. distin. 15. q. 4. & Ioan. Driedo. lib. 1. de libertate Christiana. c. 2. arti. 3. Iacob. Septimam, in illis eruditissimis Chatolicis insti. c. 9. num. 31. eam dicit esse Sing. Corse. in singu. verbo pœna, & insignis præceptor noster Antonius Gomez. in lib. 3. de delictis. c. 2. num. 5. & Dida à Segura in l. filius dum in ciuitate, numer. 15. ff. de verb. oblig. Nauarrus in c. sacerdos, numer. 148. de pœni. distin. 6. quam esse communem omnium doctorum suffragio receptâ sententiâ fatetur, Couar. in Epito. lib. 4. de hære. 2. par. c. 6. §. 8.

§. 8. nu. 10. & Iuan. Medi. in codice de restitu. Rub. de rerum diuis. q. 1. fol. 4. col. 4. & Dida. Perez in l. 2. titu. 9. lib. 2. ordi.

QVOD NON. adde quod hęc Cardi. opinionem refert & sequitur egregius vir Marti. Naua. in c. 1. inter verba. 11. q. 3. quę procedit quādo quis à iudice interrogatur, vel testimoniū eius exigitur, præcedente infamia contra ipsum tacitę fidei, alioqui si criminem occultum sit & de pœna tātum soluenda tractetur, non verò de damni illati restitutione, nō cogitur quis dicere testimoniū, minime præcedēte infamia: quod si respōderit, casu quo minime testimonium dicere tenebatur, oportet itā respondere vt verum dixisse constet: sic opinionem hanc interpretatur Couarr. in d. §. 5. nu. 10. quam vide.

Calumniatores. Caput lxx.

- Calumniator dicitur qui falsa crimina obijcit.
- 1 Subcumbens in causa punitur eadem pœna, qua punēndus erat accusator.
 - 2 Clericus calumniator qua pœna puniendus sit.
 - 3 Cause iustę excusantes aliquem à calumnia, quę sint.
 - 4 Corporalis pœna non solū infligitur de iure canonico propter veram calumniam sed etiam propter Præsumptam.

- 1 **R**amisso prius quod ille dicitur calumniator, qui falsa crimina proponit, vt in. cap. si quem. §. notandū. ij. quęst. 3. & per Ant. in rub. eiusdem tit. Et quod regulariter si succumbit in causa, punitur eadem pœna, qua veniebat puniendus accusatus, vt in cap. ij. eadem causa & quęst. & in cap. ij. v. quęst. vj. Et per Anto. & Abb. in d. ru-

- 3 d. rubri. Clericus calumniosus accusator priuatur officio, & verberatus publicè in exilium mittitur, vt in c. j. de calum. facit etiam tex. in c. quia iuxta. v. q. vj. Aduerte tamen quod hęc non est ordinaria pœna cleri- ci calumniatoris, sed illa eadem qua puniendus erat accusatus, & ideo in d. c. j. fuit imposita illa verberum & exilij, quia nō erat proportionabilis accusatori pœna qua erat puniendus accusatus, secundum Anto. & Abb. ibi. ideo caueat iudex ne erret, credens hęc esse ordinariam pœnam calumniatoris. Sed sequendo doctri- nam Anto. ibi, in iij. nota. quatenus pœna accusati cōgruit accusatori, eatenus est imponēda: & quatenus ei nō pportionatur, alia corporalis loco eius subrogatur. Clericus tamē denūciator criminis, & in pbatio- ne deficiēs ab officio & beneficio suspēditur, donec in nocētiam suam purget, vt in c. si. eo. titu. Et hoc ex ra- tione, quia denunciator dicitur impropriè calumnia- tor, qui aliās similitudine supplicij puniretur secundū glo. & Anto. ibi, per quos etiam vide qualiter tunc in- nocentia denunciatoris purgari debeat, Et procedit dicta pœna suspensionis, etiam si denunciatus intende- ret pœnitentiam tantum, & non pœnam imponen- dam esse, vt per Abb. ibi, in fi. Dicitur præterea & alio- tertio modo clericus calumniator, quando in personā electi vel postulati aliqua obijcit, & deficit in proba- tione, vt probat tex. in c. j. de elect. in vj. ex quo notat ibi glo. in verbo calumnię, quod in excipiendo, accu- sando & denunciando dicitur quis calumniari: pœnā verò eius, qui calumniatur, hoc modo descripsit tex. ibi, videlicet quod à beneficijs ecclesiasticis triennio

L se no-

se nouerit esse suspensum, ad quę si intra illud tempus propria temeritate se ingesserit, eis ipso iure perpetuò sit priuatus, nisi manifestissimis constiterit documentis quòd ipsum à calumnię vitio causa probabilis & sufficiens excusaret. Aduertendum autem est, quòd cùm ille tex. imponat pœnã calumniatori obijcienti in personam electi, non videretur extendenda ad quencũque clericum calumniam committentem in excipiendo contra alium in alia materia, sed tũc arbitrarię puniendum existimo, eo præcipuè, quia crimina in modum exceptionis probata non sic nocent criminoso, iuxta no. in c. j. de exeptio. Qua autem pœna punierint antiqui Canones falsa crimina obijcentes, vide concilium Arelatense secundum in Canone. 24. vbi disponitur eos, qui falsa fratribus obiecisse conuicti fuerint, placuit vsq; ad exitum non communicare, sicut magna Synodus ante constituit, nisi digna satisfactione pœnituerint. Quę sint verò causę iustę excusantes aliquem à calumnia, vide glo. in d. c. j. de elect. in. vj. in verbo sufficiens, quę ponit duo exempla. Et vide Bar. in l. Cũ quidam. §. quod dicitur. ff. de acquir. hære. vbi per illum tex. dicit, quòd quando esset publica fama, excusatur qui fuit credulus, & accusauit vel denunciauit aliquẽ de maleficio, de quo erat publica fama, & nõ potest puniri pœna quę imponitur proponenti falsas accusationes, & dicit sapius fuisse de facto obtentum. Idem voluit Bal. in l. si. C. si seruus aut liber. lib. x. quos refert las. in prædictis & alijs locis, in l. in prin. ff. de eo per quem factum erit. An autem præsentatio vnius testis releuet à pœna calumnię, vide Ana. in c. ij. de calumnia, in iij. col. ex quo colli

01. iul. iul. claus
 in m. p. r. a. l.
 2. in. q. 62.
 l. pen. et fin
 m. 2.

colliges quòd releuat, nisi aliàs esset consuetus calumniari, & in alio casu, quando reus nihil probat, pro quo allegat Anto. ibi, & Bald. in l. fina. C. de probat. Et nota quòd eadem sententia est condemnandus calumniator, quareus absoluendus, vt notat idẽ Anto. in d. c. in iij. nota. & Abba. in ij. nota. qui etiam addit, quòd si calumniator non est puniendus tẽpore suo, & reus fuit absolutus, potest postea puniri ex nobili officio iudicis: quod not. ex tex. ibi, regulariter autem præsumitur calumniari, qui nullas probationes producit, nisi in casibus not. per Anto. in d. c. j. quos transcripsit Pat. normita. ibi. Vnum prætereà quod est notabile aduertat Iudex in hac materia, quòd non solum propter veram calumniam commissam in causa criminali potest imponi pœna corporalis de iure canonico, sed etiam propter præsumptam calumniam in causa ciuili. Probat hoc singulariter tex. iuncta glo. fin. in c. fin. de dol. & contumacia. qui non est alibi, secundum Inno. vt refert Ioan. de Ana. in capitu. j. de calumnia, in col. iij. Crederem tamen quòd quãuis hoc verum sit, mitiori tamen pœna licet corporali puniendus est calumniator in ciuili, quàm in criminali causa.

01. iul. claus
 vbi supra

Maledici. caput lx.

- 1 Clericus Maledicus veniam postulare Cogitur.
- 2 Clericus, qui in Romanum pontificem linguam laxauerit, iudicis arbitrio est puniendus.
- 3 Pœna tex. in c. scelicis, de pœnis, lib. 6. an locum habeat cõtra illum, qui contumeliosa verba contra Cardinalem protulerit.
- 4 Religiosi, qui sermonibus suis prælati ecclesiarum detrahunt, qua pœna sit puniendi.

- 5 Clericus murmurans qua poena sit puniendus.
 6 Cōtra Clericum, qui aliquem diffamavit iniuriarum a^{ct}ione,
 agit: qui si condemnatus fuit, infamis efficitur.
 7 Clericus iniurius an palinodiam recantare teneatur.

- 1 Clericus maledicus maximè in sacerdotibus cogatur ad postulandum veniam, & si noluerit, degradetur, nec vnquam absq; satisfactione ad officium reuocetur. Ita placuit patribus Carthagineñ. Cōcilij iij, vt habetur in cap. clericus maledicus. xlvj.)
- 2 distinct. Si autem clericus verba aliqua in depre^{ssio}ne officij & beneficij Romani pontificis protulerit, tunc text. in cap. j. de maledi. præcipit illum a temeritate tali compescendum per iudicem nulla poena declarata, ex quo videtur illū reliquisse arbitrio suo: cum enim verba, quæ maledici dicere possēt in detrimentū Romani pontificis & sedis apostolicæ essent varia & non æqualis grauitatis & culpæ, meritò nō potuit certa poena declarari. Iudex ergo consideratis qualitatib⁹ personæ, verborum, & loci, & alijs quæ in arbitrarijs considerata veniunt, clericum in hoc delinquētem punire debet, dum tamen aduertat, quod si verba clerici contra Romanam sedem prolata habent in se specie heresis, puta si dixerit Papam non posse condere canones, tunc punire debet illum tanquam hæreticum, vt notat Ioan. de Ana. ibi, in col. ij. in prin. allegādo glo. nota. in cap. generali. in ver⁹. Inhibemus. de elect. lib. vj. quæ licet hoc in terminis non dicat, tamen optimè facit in argumentum. Pro quo faciunt notata
- 3 per Feli. in. cap. j. de constit. col. iij. Et quanuis idem
 Io. de

- 3 Io. de Ana. vbi suprā. in iij. col. audeat affirmare quòd poena tex. in c. scelicis, de poenis, lib. vj. habeat locum contra illum, qui contra Cardinalem verba iniuriosa protulit, a motus principaliter, quia dictus tex. punit percutientem Cardinalem: & verbum percussio comprehendit verbalem percussione, secundum Bart. in loco per eum allegato. Et motus etiam ex eo quòd dispositio dicti tex. est inducta principaliter favore ecclesiæ Romanæ, & pro ipsius quiete, & ideo potest extendi, licet sit facta in odium delinquentium. Hoc tamen non videtur mihi, salua eius autoritate, posse iure sustineri: nam licet verum sit quòd verbum percutere comprehendat verbalem iniuriam: quis audebit ex hoc inferre, quòd poena grauis imposita percutiēti cōprehendat verbis iniuriā inferentē? Quanto minus credendū est Romanū pōtificē, qui tot & tā graues poenas inflixerit insequētib⁹ hostiliter, vel pcutiētib⁹ Cardinalem, voluisse eas oēs pati illum, qui solum verbis quantumuis contumeliosis Cardinalem offenderit: cum verbalis iniuria quantumuis grauis Cardinalibus illata, mitioribus poenis & satis cōdignis possit sufficienter emendari. Religiosi autem qui in sermonibus suis prælatis ecclesiarū detrahunt, per duob⁹ menses subiacere debent illis poenis, quæ secundum eorum regulam vel statuta, pro grauib⁹ criminibus seu culpis, eis consueuerūt imponi: super quibus absque manifesta necessitate cum eis non valet dispensari, vt statutū est in Cōcilio Viēnensi, de quo in Clem. j. in. §. Quibus, de priuileg. Clericus verò, qui murmurat, alienus sit a fratrum vnitate, & opus eius abijciatur: itaq; iuxta mensuram operis in hoc peccans sacer

dotis iudicio pœniteat. ita cautum est in viij. synodo,
 6 Gratiano referente in cap. Alienus. xc. dist. Si tamen
 clericus aliquem iniurijs verbis diffamavit, poterit
 ille contra ipsum clericum agere actione iniuriarum,
 & si fuerit cōdēnatus, efficitur infamis: vt probat tex.
 & ibi notat Abb. in c. Cum t. de re iudic. qui dicit illū
 text. procedere etiam in clerico, secundum vnum in-
 tellectum: quod procedit siue agatur contra eum cri-
 minaliter, siue ciuilitur: quia vtroq; modo damnatus
 actione iniuriarum incurrit infamiam, vt concludit
 Abb. ibi, in j. col. post glo. ibi, licet glo. contrarium sen-
 serit in cap. At si clerici. de iudi. Et siue verum dixerit,
 siue falsum, quando id facit animo iniuriandi & sine
 causa, nihilominus tenetur actione iniuriarum, con-
 cludit Abba. in d. c. Cum t. in fin. col. post plures per
 eum relatas opiniones, & ponit etiam addi. Bart. quæ
 plures doctores refert in l. iij. in princ. ff. de lib. & po-
 sthu. in add. incip. Pro statuto. Crederē præterea in
 7 his regnis Castellæ & Legionis posse clericum condē-
 nari ad petitionem iniuriati, ad hoc vt in præsentia iu-
 dicis & bonorum hominum dicat se mentitū^b fuisse,
 quum ita cautum sit, & seruari soleat in laicis, per l. ij.
 titu. iij. lib. iij. fol. 50. quæ lex & si posset dici clericos
 non comprehendere: tamen ex æquitate quadam vi-
 detur quòd iudex ecclesiasticus possit imitari illam,
 cuius arbitrio pœna in hoc casu relicta est, præcipuè
 attenda doctrina Doctoris de Pala. Ruuios. in Repe.
 rub. de donat. in tit. vir & vxor, in colum. v. vbi post
 Didacum de Villadiego Doctorem etiam Hispanum
 in loco per eum relato tradidit quòd deficiente iure
 canonico recurrentum est ad iura & consuetudines
 regni

regni non autem ad iura Imperatorum, vel iurifcon-
 sultorum. Et licet Præpos. in c. Consuetudo. j. distin.
 in iij. col. & Petrus de Reuenna in Alphabeto aureo,
 in allegationibus in materia consuetudinum, in prin.
 in v. col. ad fin. teneant contrariū, & sic quòd in Hispa-
 nia iudex ecclesiasticus potius debeat iudicare secun-
 dum leges Imperiales, quàm secundum leges Regni:
 tamen hanc meam conclusionem corroborat opinio
 Præpos. ibi, dum tenet, quòd deficientibus iure cano-
 nico & ciuili, recurrentum est ad ius municipale, vel,
 ad particularem loci consuetudinem, vt accidit in
 casu nostro, in quo leges ciuiles deficiunt, nihil prou-
 dentes in hoc casu, prout est specialiter prouisum
 per legem regni. pro qua etiā opinione mea facit do-
 ctрина Abb. in c. Ecclesia sanctæ Mariæ. de consti. co-
 lum. v. videlicet quòd vbi lex. esset fundata super ratio-
 ne naturali, potest iudex ecclesiasticus illam seruare
 non ratione legis, sed ratione naturali. Sed quis dubi-
 tat quòd iustum sit, & rationi naturali congruū, quòd
 clericus, qui falsum crimem alicui imposuit, ex quo læ-
 sa est fama illius, dicat se mentitum esse, vt per hoc
 fama illi restituatur, maximè cum ad hoc teneatur
 tanquam christianus, & ad id à confessore, etiam
 non petente iniuriato, cogendus sit. Quod tamen
 procedere pesser, quando conuicium esset falsum,
 quia tunc verum esse conuicentem mentitum fuis-
 se: & tali casu illa est prior satisfactio, quæ præsta-
 ri potest iniuriato, neque ex eo refutanda est: quia
 videtur illam satisfactionem facientem infamem ef-
 fici, quum iam ex ipsa condemnatione, etiam
 si non damnetur ad verborum retractationem,

infamis remaneat, neq; enim Iudex vt pius sit iniuriati, crudelis debet esse iniuriato, qui tali modo honori suo satisfieri petit: cum alis si in sola pecuniarum poena, vel alia condemnaretur, femper crederent aut saltem suspicarentur illi, qui verba iniuriosa audierunt, illum dixisse verum, nisi eum se retractantem, & palinodiam decantantem audierint.

a **PROTVLERIT.** adde Felin. qui hanc opinionem Ananiae approbat in c. non dubium. de senten. excom. eam tamen reprehendit, autorem nostrum sequutus, Petrus a Plaça in epitom. delictorum, lib. 1. c. 2. num. 28. & cõtra hanc Ananiae sententiã ad stipulatur quod scripsit Aymon. conf. 6. minime esse crimẽ lesæ maiestatis in principẽ verba iniuriosa dicere. Diuersa quidem hæc duo sunt, cum à Iustiniano Imperatore diuersis vtique titulis explicentur. C. ad. l. Iul. maiest. & Rub. si quis Imper. maledixe.

b **SE MENTITVM.** adde q̄ contrariã opinionẽ tenuit Boeri. cõf. 4. nu. 40. & Dida. Perez. in l. 1. tit. 1. ordi. in vers. præterea. Petrus Plaça in epitome delicto. lib. 1. c. 1. nu. 24. Antoni. à Meneses, vir sanè supra vires etatis doctus, in l. quãuis. nu. 9. C. de iuris & facti igno. qui omnes autorem nostrum reprehendunt, nec iniuria mea sententia: quia clericus ob tale crimem habet à Iure canonico poenam statutam vt veniam ab aduersario petere cogatur, vt in d. c. Clericus maledicus. 46. dist. igitur illa poena clerici à suis prælatis castigetur: nil est enim cur prælati poenas extraordinarias ex alienis tribunalibus exquirat: quam etiam sententiã non mediocriter adiubat: quia sicut nobilis minime tenetur palinodiam recantare, pari ratione sacris

ris ordinibus insignitus: quia priuilegium militis sæcularis ad militem cælestis militiæ extenditur, iuxta glo. sententiam in l. miles. ff. de re iudi. & tamen Oldral. & Albe. illius opinioni contradicant, neq; seruari eam Paul. de cast. affirmet: eam tamen sequitur Bar. ibi. num. 3. communem esse testantur, eam sequuntur Alex. numer. 3. Ripa num. 5. & idem quoq; voluit glo. in c. studeant. 50. distinct. & haru. glo. opinionem. præter ordinarios interpretes, testantur asse communem Ioan. Lup. in rep. rub. de Dona. inter vi. & vxo. §. 37. numer. 16. Guillel. Mayne. in l. in omnibus causis id obseruatur, numer. 13. ff. de regu. iur. Gome. in prin. de actionib' insti. numer. 65. Bello. in rub. insti. de testam. numer. 4. Dida. Couarr. lib. 2. vari. resol. c. 1. numer. 9. atque iuxta earum opinionem iudicauit olim Capella Tholosa. decis. 245. esset sanè satis iniquũ quod miles sæcularis militiæ hoc frueret priuilegio vt non teneretur recantare palinodiam, non verò miles cælestis militiæ: cum non solum huius dignitas illius dignitatem superet, verum regalem quoque peruincat, c. duo sunt quippe. 96. distinct. & quanta differentia est inter Solem & Lunam, tãta est, aut certè maior inter imperiũ & sacerdotiũ. c. solite, de maiori. & obediẽ. quãuis non desunt multi viri nostræ clas, & non infimi nominis, qui constantè asserat, quòd nobilis, quẽ bulgo. *Hijo dalgo* appellamus, teneatur etiam iure regio recantare palinodiam, inter quos non infimum locum tenet egregius aduocatus Petrus Nuñ. de Auenda. in tract. de mãda. regum Hispaniæ, c. 20. numer. 4. & Otalora in tracta. de nobili. 5. par. c. vi. tametsi in his regnis longe aliter receptum sit: cum nobilis minime teneatur obiectum conuicium retractare, sed soluendo quingentos solidos liberatur, teste Otalora vbi supra: quẽ praxis ratione fulcitur, quia poena. l. 2. titu. 3. lib. 4. For. & l. 2. titu. 9. lib. 8. ordina. & l. 70. in curijs Segobiæ celebratis anno. 1532. quòd iniurius recantare palinodiam teneatur est ignominiosa poena, qua quidem nobiles puniendi non sunt secundum Fulgo. conf. 167. quem refert & sequitur Couarr. lib. 2. vari. resol. cap. 9. numer. 4. & Tho. Gramma. decis. 32. numer. 1. & lege de hoc

*vi. m. m. d. m.
24. 110. 167
recep. in 251
seq.*

de hoc latissime Tiraque. in tracta. de nobilita. cap. 20. & in tracta. de pœnis, causa .31. ex quibus manifestè constat autorem nostrum fuisse allucinatum, cum tenuerit clericum pœnæ d.l. fori. & ordi. esse obnoxium: sequor equidem illorum autorum sententiam, quos in huius nostræ additionis principio allegavi: quam etiam opinionem quondam publicè legendo Sequutus fuit aduersus autorem insignis & olim & nunc præceptor meus D. Didacus de Sandobal, qui in Salamãticensi academia ius pontificium magno cum nomine publicè docet.

*Venatores.
Cap. lxxj.*

- 1 Presbyter vel diaconus, qui venationem sæpius exercuerint, qua pœna puniantur.
- 2 Subdiaconus autem, hoc delictum perpetrans, qua pœna dignus sit.
- 3 Quid autem si alij clerici in minoribus constituti in hoc deliquerint.
- 4 Monitio an requiratur ad incurrendam pœnam in hoc crimine iure pontificio statutam.
- 5 Clericis aded venatio prohibita est, quod huic prohibitioni per contrariam consuetudinem non potest præscribi.
- 6 Clericis sanitatis, vel recreationis causa, venationibus uti non prohibetur.

Pro

PRESBYTER in voluptate venandi sæpius detentus suspenditur duobus mensibus, Diaconus verò ab omni officio suspenditur: vt in c. j. de cle. vena. quæ pœna habuit originem à Concilio Aurelianensẽ de quo in c. Episcopũ. xxxiiij. dist. Qui tamẽ rex. est in Concilio Agathẽ. Canone lv. qui incipit: Episcopis, & non inuenitur in concilio Aurelianensi. Et aduerte quòd dicta suspensio presbyteri debet esse ab omni officio, sicut & suspensio diaconi, secundum Abb in d. c. j. in fin. post Ioan. Andr. licet text. hoc ita clarè non dicat. Et nota magnam differentiam inter pœnam prebyteri & diaconi, de qua hinc: nam cum presbytero (cum sit præfinitum tempus suspensionis) non dispensabitur, cum diacono autem intra duos dies, vel tres, vel quãdo placuerit, poterit episcopus dispẽsare, secundum Henric. in dict. cap. j. circa fin. & Ioan. de Ana. in iiij. col. ad fin. post Hostien. in summa, eo titul. §. fin. Subdiaconus præterea hoc delictum perpetrans eadem pœna, qua & diaconus, puniendus est, secundum glo. in dict. cap. j. quod etiam tenent Hostien. & Henric. vbi supra. Quid autem si alij clerici in minoribus constituti in hoc delinquerent? Ioan. Andr. post Hostien. in dict. cap. j. dicit quòd puniuntur arbitrariè, ex quo pœna non est statuta per text. in cap. De causis, de offic. deleg. quod sequitur Henric. ibi, & voluit Hostien. in summa eiusdem titul. in §. fina. quorum opinionem videtur magis sequi Ana. in d. cap. j. in fin. verbis, dum dicit: considerandum quòd venatio est

prohi-

Annotatio.
nota egregiè circa capitis huius materiam, quod licet venatio clericis interdita sit, vt hic ostenditur & probatur Regia. l. 47. titu. 6. parti. 1. quidquid vero captum fuerit à clericis etiã illicite venatib⁹, propriè captiui sit, nec in animæ iudicio restituendū erit, vt egregiè probatur Coarr. in reg. peccatum. 1. par. relect. §. 8. nu. 3.

prohibita clericis in minoribus, per c. ij. eo titu. Anto. tamen in d. c. j. credit quod hoc non sit clericis in minoribus prohibitum, per quod videtur tenere quod propter hoc non sunt puniendi. vnde Abb. ibi, pro concordia dicit, quod aut omiserunt tonsuram, & tenentur, aliàs secus. Et allegat Clem. ij. de vit. & hon. cle. in verbo, Et si tonsuram. Sed ego credo quod opinio Hostien. Ioan. And. & Henri. sit verior, & quod concordia Abb. quam subdictis breuibus verbis tradit, non procedat: nam videtur velle, quod si dicti clerici in minoribus tonsuram omiserunt, & in hoc venationis delicto delinquerunt, quod tunc puniendi sunt: aliàs, hoc est, si non dimissa tonsura venatores sunt, quod tunc non tenentur aliqua poena. In hoc secundo membro videtur assentiri opinioni Anto. Sed salua eius autoritate hæc concordia non videtur bona: quia si actus venationis clericis in minoribus est licitus, omisio tonsuræ non debet eum facere illicitum: & tunc magis puniendus est talis clericus propter omisiam tonsuram, quam propter venandi delictum: & tex. in Clem. ij. per eum adductus non suffragatur eius opinioni, quin potius videtur contra illam vrgeri: quia ibi clerici in minoribus puniuntur si simul cum tonsura deferant vestes virgatas vel partitas, quasi magis delinquat clericus, qui tonsuram deferens, rem facit indecentem clericali ordini, quam si illam facit tonsura neglecta. Vnde si in casu nostro de tonsura esset habenda ratio, magis puniendus esset, argumeto dictæ Clé. clericus tonsuram deferens, & venationi vacans, quam si illa deposita hoc ageret: cuius fortè ratio posset esse, quia clericus

ton

tonsuram deferens, & prohibitis vestibus vtens, vel venationi intendens magis offendit clericalem ordinem, quam si vt laicus incidens hoc amittat. Quippe cum clericus, qui cunctis apparet clericus, magis populum scandalizat, si rem illicitam faciat, quam aliàs: quia tunc qui illud non cognoscunt, eum laicum & non clericum reputant, & sic non iudicant illum facere re prohibitam nec inhonestam. Præterea in hoc proposito notant vnum quod esset magni effectus, si verum Hosti. in d. §. fin. & Henric. & Ana. in d. c. j. quod in omnibus supra dictis monitio trina debet præcedere vindictam, per tex. in c. Indignè. xij. q. ij. qui tamè text. iudicio meo hoc non probat, quia nihil de trina monitione dicit: & licet in casu, quo loquitur, disponat quod debet esse tanta prouisio, quod vindictam ad monitio præcedat, non sequitur quod debet monitio præcedere in casu nostro & trina. Præterea, eorum opinioni in hoc aduersatur aurea illa doctrina Inno. in c. Extirpandæ. ante fi. de præb. quam celebrant Doct. plures per me relati in regula mea: cccxviii. incip: Monitio, in qua tradidit, quod quando lex loquitur affirmatiuè, non requiritur monitio ad incurrendam poenam. Cum ergo tex. in d. c. j. loquatur affirmatiuè, & statuatur presbyterum vel diaconum sæpius detentum in voluptate venandi, suspendendum: ergo non requiritur monitio (salua dictorum patrum autoritate) eo maximè, quia si hoc scirent clerici (attendentes nisi monitione præmissa non esse puniendos) non desisterent à venationibus, ilal expectantes. Fateor tamè quod in isto proposito multum operaretur monitio: nã si clericus monitus cessare noluerit à venatione, poterit

de

secundum Ioan. mona. & glos. ibi: hos tamen alibi appellat cano histriones. iij. quest. j. c. j. de consec. dist. ij. c. Pro dilectione, secundum Ioan. Andr. & Domi. ibi, tamen in illis capitulis non fit mentio de aliqua ex tribus dictionibus predictis, sed solum de histrione. Ex quo videtur dicti doctores intelligere, quod idem significat haec dictio histrio, quod tres dictiones predictae. Et clerici, qui tales se faciunt, si per annum illam artem ignominiosam exercuerint, ipso iure carent omni privilegio clericali. Si autem breviori tempore, tunc si tertio moniti non resipuerint, carent etiam omni privilegio clericali. Ita disponit text. in dict. cap. j. & facit in proposito decretum Concilii Carthaginense. in iij. a Gratiano transcriptum, in cap. Clericum. xlvj. dist. vbi disponitur, Clericum scurrilem, & verbis turpibus ioculatorem, ab officio esse retrahendum. Annus autem, de quo supra, continuus debet esse, ^a ut poenam predictam quis incurrat, ut not. Ioan. mona. ibi, & Archid. Ioan. Andr. & Domini. unde si in diuersis mensibus diuersorum annorum, qui simul iuncti vnum facerent integrum annum, quis vteretur predicta arte, non haberet locum ³ ista poena, secundum Anch. & Domini. ibi. Aduerte praeterea quod licet Ioan. mo. in d. c. j. teneat quod clerici in sacris non amittant privilegium in isto casu, contraarium tamen tenent Arch. Ioan. Andr. Anch. Domin. & Philip. ibi, possunt tamen recuperare ipsum privilegium per dispensationem episcopi, quando in hoc delinquens esset poenitens & vere contritus, secundum Io. Andr. & Anch. ibi, & Domi. Et vide Bartho. de Cassaneo in consuetudinibus Burgundiae, fol. l. in §. Septimo fallitur. vbi limitando regulam quod clerici non possunt

possunt de crimine coram saeculari Iudice conueniri, dicit quod hoc fallit in clerico Goliardo, Buffone vel ioculatore, qui tertio monitus non desistit, quia talis est ipso iure priuatus omni privilegio clericali. Ex quo videtur velle quod propter hoc crimen clericus efficitur de foro iudicis saecularis. pro quo etiam vide Stepha. Aufre. in clem. j. de. offi. ord. Et licet, ut supra dictum est, Doctores teneant contra Ioan. mona. & sic, quod haec poena procedat in clericis etiam in sacris, dicit Bar. vbi supra, quod tutius est tenere opinionem Io. mana. contra Archid. & sequaces propter actualē degradationem, quae in hoc casu secundum eum videtur necessaria: cuius opinionem videtur sequi Phil. Probus in addi. ad Ioan. mona. Ego tamen credo quod opinio Archi. & aliorum contra Ioan. mona. sit vera. Nec obstat illud de degradatione, quod Barthol. de Cassaneo vbi supra dicit: quia non sequitur, est necessaria degradatio in casu isto, ergo benedicit Ioan. mona. dum asserit quod poena ista non procedit in clericis in sacris: quia Doctores contrarium tenentes, non negant degradationem esse necessariam, licet de ea non faciant mentionem, & si necessaria est in casu nostro, etiam facienda esset in clerico in minoribus, quia ille etiam capax est degradationis ut videbis infra super verbo degradari: neque constat ex verbis Ioan. mona. quod ideo dicat quod clerici in minoribus amittunt privilegium, iuxta formam text. in d. c. j. quia in eis non est necessaria degradatio.

^a DEBET ESSE. adde quod in dubio tempus a lege praefixum debet esse continuū, tenet glo. sing. in rub. ff. de diuer. & tempo. praescrip. quam reputat sing. & vnicā Ioan. Imo. in clem. i. col. 4. de in inte. restitu. & idem tenet glo. in c. 2. de tempo. M ordi.

ordi. lib. 6. in verbo per annum, vbi Ancha. & alij doct. tradit Ang. in l. si idem cum eodem, vbi Deci. numer. 5. ff. de iuris. omni. iudi. idem Ang. in l. vlti. §. quoties, ff. de publi. & vectiga. & in l. quoties in stipulationibus, ff. de verb. oblig.

*Carnificum seu macelliariorum aut
bernariorum officium publicè
& personaliter exercent
tes. Cap. lxxij.*

- 1 Clerici aliquod istorum officiorum publicè exercentes si tertio nominatim moniti nō desisterint aut resipuerint, si coniugati sunt perdunt omne priuilegium clericale, si vero non coniugati & omnino vt laici incidant, quandiu p. emissis institerint, eo ipso perdunt priuilegium clericale.
- 2 Clerici an debeant moneri nominatim vel ingenere vt desistant à vilibus exercitijs, & an sufficiat monitio peremptoria.
- 3 Episcopi in his monitionibus terminum libere possunt statuere.
- 4 Clericus si infra terminū monitionis dimisit turpem vitam, & demum reassumpsit & vltimate infra eundem terminum dimisit, an tunc locus sit pœnæ.
- 5 Clerici si alijs sordidissimis officijs in huius capitis fronte nō expressis vtantur, an pœna clem. i. de vita & honesta. cleri. puniantur.

CLERICI nominatim & tertio moniti, vt ab huiusmodi officijs desistant, si non fecerint, aut officia illa resumpserint, coniugati omnino, non coniugati verò in rebus, & si omnino incedunt vt laici in personis, priuilegium clericale quandiu p. emissis institerint, eo ipso amittant. ita dispositum est per

per Cōcilium Viennens. vt in Clement. j. de vi. & honest. cleric. Et aduerte quòd pœnam hanc incurrunt etiam clerici prædicta officia exercentes pro vtilitate dominorum quibus seruiunt: quia in hoc non habetur respectus ad eum cuius interest, sed solū ad eum qui talia officia exercet per se & publicè, secundū Bonifaciū ibi, prope finem, post Paul. & Guliel. Quem etiam ibi vide prius tenentem post Paul. quòd clerici puniuntur prædicta pœna, quanuis non exercent continuè dicta officia, sed per dilucida interualla, dū tamen eo tempore quo non exercent desistant propter aliam causam, & nō causa honestatis ordinis clericalis. Vt autem pœnam hanc incurrant clerici debent nominari proprio nomine & expresso in monitione illis facienda, per glo. ibi, in verbo nominatim: quæ quidem monitio debet fieri publicè in ecclesijs per presbyterū vel præconem in scriptis, vel sine scriptis, vel in locis alijs publicis secundū Guliel. de morte Lau. ibi: quod tamē videtur intelligere Bonifacius ibi prope fi. quando non possunt clerici apprehendi: nam si possent, monitio debet fieri in personis monitorū, quem etiam vide dicentem quod forsitan sufficeret, si fieret monitio in loco habitationis. & vide Card. ibi, in vij. quæst. concludentem, quòd quando monitio fieret per circūlocutiones omnino specificas: tunc equè fit certificatio, sicut per nomen proprium: & in casu nostro talis monitio sufficeret, dū clarè constet de quibus fiat mentio & idem tenet Zenze. & Petrus de Ancha. & Bonifac. & Imo. ibi: quos sequitur etiam Io. de Vanchel. in suo breuiario, super d. clem. licet Paul. & Ioā de ligna. teneāt cōtrariū, secundū eū.

Debet etiam esse monitio trina, ad eò quòd non sufficeret vnũ peremptorium pro omnib⁹, vt no. etiã glo. **a** ibi, ^a in verbo Tertio. Et tenet Guliel. & Bonifacius ibi. Cardin. autem in viij. quæstio. concludit vnã monitionem cum tribus interuallis æquiparari in isto casu tribus monitionibus, & sic intelligit opinionẽ Zenze. ne cõtradicat Stephano: & sic videtur, quòd possit intelligi opinio Anch. & Ioan. de Imo. ibi, qui videtur simpliciter tenere opi. glo. & Ioan. de Ligna. & Zẽze.

3 In arbitrio præterea est episcopi in his monitionibus statuere terminum quem voluerit, sed postquam statuerit, non licebit immutare prius quàm lapsus fuerit, sed cùm durat, prorogare poterit ex causa. ita Cardin. ibi post Lau. in ix. quæstio. in fi. Et aduerte quòd in quantum supra dictum est, quòd reassumens officium prohibitũ ex prædictis postquàm dimisit, incurrit pœnam: limitandũ est, nisi reassumens dimittat illud durante termino monitionum, vt declarat glo. ibi, in verbo resumpserint, quã sequitur Cardin. ibi post Laud. & Paul. in x. quæstion. Et idem sequitur Imo. ibi super eadem glo. Quod tamen optimè sublimitat & declarat Bonifa. ibi. in col. iij. versi. Sed istud. Vbi dicit quòd prædictam limitationem putat veram, quando primò dimissio fuit facta simpliciter: nam tunc quia constat de causa dimissionis, & sumus in materia pœnali, intelligendum est prout placet ipsi monito: secus autem vbi constat de dimissione propter monitionem præcedentem: tunc enim monitio fuit sortita suum effectum, & sic amplius non potest dici quòd durat terminus monitionis: & ideo reassumptio per eũ facta nocebit ei: tanquã facta, expirata iam monitione

stone, licet postea ductus pœnitentia quia reassumpserit, dimittat intra terminum sibi datum in monitione.

5 Itẽ nota quòd si clericus vtatur alijs vilibus officijs, vt puta aptare pelles, vel si sint lenones, vel baluorum publici custodes, non incurrunt prædictam pœnã, ^b licet eẽt videatur in talibus esse identitas rationis, & in aliquibus eorum maior ratio, vt colligitur ex glo. iij. in d. clem. & ex his quæ no. ibi. Card. quanuis contrariũ teneat Zenze. ibi, quẽ videtur sequi Bonifa. ibi, in col. ij. vel Conclude, qui etiam addit, quòd si clericus exeret officiũ mundandi cloacas, quòd forsan haberet locum pœna d. clem. quòd ego non opinor verum, sequendo dictam opinionem Card. post glo. quia si lenones non cõprehenduntur sub ea, quia non sunt expressi multò minus mundantes cloacas. Crederem tamen quòd & si tales non comprehenduntur, quia ille tex. videtur specialiter phibere illa officia ibi expressa, ex eo fortẽ, quòd in illa ætate frequentius peccabatur in illis, secundũ Card. ibi, Si clericus vtetur aliquo ex prædictis officijs, vel similibus vilibus, vel in honestis, si monitus non desisteret, puniendus esset superioris sui arbitrio, attenda officij & personæ qualitate, & temporis diuturnitate, & alijs quæ intrã in arbitrijs consideranda tradimus.

- a** GLO. IBI. adde Abb. qui hanc sententiam sequutus, dictam glo. sing. esse restatur in c. ex tuz, numer. 4. de cleri. non resi. den. & vide Abb. & docto. in c. vlti. de vita. & honest. clerico. Alex. in l. contumacia, ff. de re iudi. Deci. in c. consuluit, nu. 11. de offici. delega. latissimè Bartho. Chassa. in cõsue. Burg. rub. 4. §. 23. in glo. Sera souffisamment interpellé numer. 18.
- b** PRAEDICTAM PœNAM. vide Chassa. in cõsue. Burg. rub. 1. §. 5. in glo. Si ne grace, nu. 62.

Aleatores. Caput lxxij.

- 1 Ludere ad taxillos, clericis prohibitum est.
- 2 Clericus publicus aleator qua poena puniendus sit, seriose traditur.
- 3 Seculares iudices licet non possint ex huius regni legibus inquirere contra lufores post duos menses, neque contra eos qui duos tantum argenteos luserint: iudices tamen ecclesiastici non debent, etiã in his casibus, clericos impunitos relinquere.
- 4 Clericus compelli potest parte petente ad restitutionem eorum, quæ lucratus est in ludo: licet terminus, de iure regio prefixus, fuerit lapsus.
- 5 Clerici lufores non solum puniendi sunt, sed etiam ludi participes.

ALEA quidem (si Calepino credimus) ludus tabulæ est, & omnis ludus in varietate fortunæ consistens. Vnde aleator dicitur qui sæpe alea ludit: ludere autem ad aleas & taxillos clericis prohibitum est, ^a vt in cap. Clerici. de vita & honesta. cleri. quod ideo prohibitum videtur, propter plura crimina quæ in talibus ludis perpetrari solent, ^b quorum xvj. refert Hosti. in sua summa, in tit. de excessi. præla. in §. Clericus, et vide Florent. in ij. parte, tit. i. c. xxij. §. vj. col. j. & duabus sequent. vbi dicit quod quot sunt pūcta in taxillis, tot sunt scelera in ludo: & ponit xxj. peccata quæ in illo interueniunt, quæ omnia ad literã transcripsit Petrus de Rauen. in suo Alpha. aureo, in verbo ludus. Poena autem clerici publici aleatoris est vt repellatur ab obtinendo beneficio, etiam si nunquã fuerit monitus vt desistat à ludo: probatur in c. inter dilectos, de excess. præla. iusta glo. in d. c. Cleri, in verbo ad aleas, vnde dicit Abb. in d. c. Inter dilectos, quod collatio facta tali, est nulla

si de

si de hoc cōstabat, tãquam facta vili & indigno: & si non cōstabat, quia erat occultus, debet irritari: quæ vltima verba Abb. displicent. Nã si hæc est poena aleatoris publici, quomodo occultus aleator illa punietur? beneficio autẽ obtẽto nõ priuatur propter ludũ, secũdũ eũ, sed mitiori poena plecti debet: ex quo videtur quod est poena arbitraria. Si autẽ monitus nõ se correxerit, tunc potest beneficio priuari secũdũ eũ, qui allegat tex. in c. j. xxxvj. dist. quæ aliàs est xxxv. qui tex. hoc expressẽ nõ dicit, sed quod clericus deseruens aleam, aut desinat, aut dānetur: & nõ aperit quæ sit poena. Vnde magis mirãdum est quod Dñi. & Præpo. ibi sumãdo tex. eundẽ, videtur tenere, quod per illũ textũ imponitur poena depositionis, quod etiã videtur tenere Siluef. in summa, in verbo ludus, in versu. Quarto quæritur, dum dicit quod patet esse peccatũ mortale ludere in clericis, ex poena quæ est excommunicatio, vel depositio, vt dist. xxxv. Episcopus, qui est idẽ text. de quo supra, qui omnes doctores solũ ad hoc moueri possunt propter illud verbũ damnetur. Et prædictã tamen opinionem Abb. sequitur simpliciter Ioã. Baptista Caccialupi in tractu de ludo in xij. quæst. licet nõ referat Abb. sed allegat solum Doctores in dict. cap. inter dilectos, & idẽ ferẽ ad literam facit Paris de Puteo in tract. de ludo, in colum. xj. numer. xliij. licet de Dominico & Præpo. nullus eorum meminert. Ego vero in poena huius delicti non facilẽ opinor quod posset describi certa doctrina, quippe cum variari debeat ex circũstantijs occurrentibus, quæ ad aggrauandã vel minuendã eam, animũ iudicis inclinabunt: ideoq; arbitrari eũ oportebit quanta sit cõsuetudo ludetis, &

quæ quantitas precij, & qualitas personarum, qualisve exempli pernicies, & an in hoc delinquentes occasione ludi diuina deseruerint officia, quibus interesse tenebantur, aut si sacramenta deserint ministrare. Et prout hæc omnia accidesse compererit, sic delinquentes in hoc punire debebit. Vnū præterea sæper aduertat Iudex, quod cum in his præcipuè regnis longè grauius puniant eorum leges ludetes ad taxillos, quos idioma Hispanū *Dados* appellat; & hoc genus ludi in oculis omnium detestabilius sit, sic debet ipse arctiori poena clericos qui in hoc deliquerint coercere. Si vero clericus proprio ludo id adiūxerit, quod alijs ludere volentibus mensam paratam habet, in qua alios ad ludendum prouocat ac recipit, tunc quidem grauiori poena quàm in prædictis casibus pleædus est. Admonitos præterea velim in hoc articulo omnes Iudices, horum præcipuè regnorum, quod licet ex eorum legibus sancitum sit, quod post duos menses non possint iudices inquirere contra lutores, nec contra eos qui duos tantum argenteos luserint procedere: ipsi tamè contra clericos & post dictum terminum & infra prædictam quantitatem potuerunt & debebant procedere, ex ratione: quia cum longè inhonestius, & magis prohibitum sit clericis quàm laicis vacare ludis, non videtur decens esse dictarum legum sanctiones in clericorum ludentium patrocinium admittere. Arg. ex ea crederem ratione posse firmari, quod licet eadem leges patriæ breuem terminum præfixerint ad repetitionem amissorum in ludo, & etiam eo lapsò damnari poterit clericus ad restitutionem eorum quæ lueratus est, eo qui amiserit repetente. Et quod in hoc attendendum

dendum sit tempus à iure communi præfinitum ad repetitionem prædictorum, de quo in auct. Alcarum vsus. Et per Abb. in d. c. Clerici de. vi. & honest. cleric. Non solū autem Iudices ecclesiastici in puniendis clericis lusoribus debent esse peruigiles, sed & inspicientes, & participes tantum etiam punire debent poena, quæ ipsis cōdigna videbitur, Imperatoriarum legū zelum imitantes, qui clericos ad tabulas ludentes, vel participes ludentiū, aut inspectores tribus annis à ministerio prohiberi iubēt, & in monasterio redigi, vt in auct. Interdicimus C. d. episcop. & cleric. & in §. Interdicimus. in auct. de sanctif. episcop. col. ix.

PROHIBITVM EST. adde fratrem Domi. Soto lib. 4. de iust. & iure. q. 5. arti. 2. vbi doctissime affirmat quod sacerdotibus, vix citra mortale vti licet ludis vetitis, ac præsertim religiosis & antistibus: quoniam ludus in illis, non qua ratione secularibus, sed quia cōtra eorū est honestatem, prohibitus est. Sed an liceat clericis ad schacos ludere, vide Ioan. And. in c. cleri. de vira & hon. cle. qui tenet quod sic idē tenuit glo. in §. interdicimus. in auct. de San. Epil. & in §. interdicimus. C. de epif. & cleri. vbi Odo. & Alber. Inno. in c. lator. de homi. Archi. in c. episco. 35. dist. hanc esse communem opinionem fatetur Abb. nu. 4. in d. c. cleri, & Ang. in tract. malef. in parte metidore, de mali. dadi. & c. num. 3. quod limita nisi clerici luderent ad Schacos auaritiæ causa, sic superiorem cōmunem sententiam limitandam esse existimat Archi. in d. c. episcopus. & Imola in d. c. cleri, col. 9. & alij ex præ allegatis.

PERPETRARI SOLENT. quæ his sequētibz cōtenta sunt versiculis.

*Hæc cum taxillis ludendo Crimina sunt:
Ecclesie spiritus usuraquæ vira, rapina,
Scandala, tunc nuga, blasphemia, tunc faciendi
Furti doctrina, violentia, copia falsi,
Et mortis causa, deceptio perditioquæ
Temporis, & desiderium corruptioquæ ingens.*

Istis predictis adulatio, vitæque turpis.

& qui plura de taxillorum & alearum pernicio & detestatione desiderat, is legat Paridem de Puteo, Ioã. Baptistã, Caccia Lup, & Stephanum Constan. in suis tractatibus de ludo editis, & Troilũ Malueriũ in suo vtili tractatu de sortibus, & Ioã. d. c. in practica crimi. c. 126. & Thom. Grã. decis. 11 nu. 7.

VILI ET INDIGNO. adde quod ego quidem opinor nõ omnino verum esse quod collatio beneficii facta infami sit nulla: nam eam validã fore ante sententiam, tenuerunt Federi, conf. 50. Card. & Felin. in c. querellam, de iure iuran. tex. vbi Inno. in c. inter dilectos, de excessi. prela. & præmittit Cald. cõf. 20. titu. de preben. Felin. in c. 2. col. 3. de rescrip. nisi ea collatio fiat infami notorio, infamia quidem iuris: tunc enim collatio est nulla ipso iure, quemadmodum explicat Abba. in d. c. inter dilectos, nu. 6. & in c. super eo, de electio. Felin. in d. c. 2. nu. 4. Ioan. à Selua in tract. de Beneficio. 3. par. q. 3. col. 5. hæc de infamia iuris, nam de infamia facti tradit Calde. in d. conf. 20. & Marti. Navar. in c. si quando, col. 52. de rescrip.

AD TAXILLOS. qua autem pœna ludens ad taxillos in hoc regno puniatur, vide. in l. z. titu. 10. lib. 8. ordi. & pragmaticã regni conditam à Ioãna Regina, Caroli Cæsaris Matre, Burgis, anno. 1515. fol. 199. in pragma. Regum Catho.

CONTRA LVSORES. vide l. 116. in madrititijs conuentionibus, celebratis anno. 1528.

PROCEDERE. vide l. 63. in Madrititijs conuentionibus, anno. 1534.

AMISSORVM IN LVDO. vide l. Regiã 2. tit. 10. lib. 8. ordin.

PARTICIPES. adde Cinum & Bal. in auth. interdicimus. C. de epis. & cler. qui eleganter scribunt quod si statuto certa pœna ludenti imponatur, eadẽ ludi particeps est puniendus: quã opinionẽ sequutus fuit Ang. & ibi Augusti. Arimenensis in tracta. malefic. in verbo: *metidore, de mali dadi,* & c. num. 7. quod pro multis huius regni legibus est notandum; & dixit Fulgo. in d. Auth. interdicimus, quod si quis iuravit se nõ ludere, & det pecuniam alteri, vt eius nomine ludat, quod periurio minime excusatur: cuius opinionẽ Augusti. Arim. in d. loco, num. 11. assentitur, quod multum notandum est.

Bone

Bona ecclesie dilapidantes.

Caput lxx.

- 1 Dilapidator bonorũ ecclesie: à dignitate est remouendus.
- 2 Clericus patronus, qui res ecclesie alienat, vel in illis damnũ infert, qua pœna sit coercendus.
- 3 In hoc delicto dilapidationis bonorum ecclesie, tria specialia reperiuntur.
- 4 Elegans traditur forma procedendi in hoc dilapidationis crimine.
- 5 Exploditur quædam Anto. opinio, & postea in quodã casu recipitur.
- 6 Potestas alienandi, licet pendete lite, à iure interdicta sit: super suspitione tamen dilapidationis factum iudicis requiritur.

Siquis dilapidator est bonorum ecclesie, hæc est manifesta & rationabilis causa quare potest à dignitate remoueri, probat tex. in c. ij. de stat. mona. circa fi. & vide tex. in c. Si quis presbyter. l. dist. quem sic summat Præpo. Presbyter vel diaconus vendens sacra vasa ecclesie deponendus est, poterit tamen episcopus cum eo dispensare: qui tex. etiam probat quod clericus in hoc committit sacrilegium. Patronus verò clericus, qui res ecclesie alienat, vel illis damnũ infert, si requisitus nõ restituit, suspenditur ab officio & beneficio donec emendet, & si adduc noluerit emendare debet deponi. ita etiã disponit tex. in l. iij. tit. xv. parti. j. Et nota quod in isto casu dilapidationis tria specialiter reperiuntur secundum Anto. post Hostien. in cap. Licet Heli. de simon. pen. col. Primũ, quod absens & cõtumax cõdenatur, etiam lite non contestata. Secundum, quod propter solã suspitionẽ suspēditur ab administratione is, cõtra quẽ fit inquisitio. Tertiũ, quod quilibet auditur accusans.

sans: quæ etiam tria specialia refert & sequitur Ana. ibi in col. vj. Prius tamen admittendi sunt quorum interest. xvj. q. vij. cap. Filijs. & ij. quæst. vij. Quapropter. 4 Forma verò procedendi contra dilapidantē est, quòd formentur duo processus, primus de suspitione dilapidationis, in qua summarie procedi debet: quia timeatur ne is, contra quem est inquirendū de veritate, officiales corrumptat, & inquisitionem veritatis impediat, in qua procedi potest summam & sine scriptura ad effectum, vt probata suspitione detur sibi coadiutor, & interdicitur vtrique omne genus alienandi, & tunc probata suspitione licet leui, & per coniecturas debet suspendi ab administratione, quæ suspensio operatur effectum, quòd solūm perdet potestatem administrandi in temporalibus, non verò in spiritualibus. Secundus processus de veritate dilapidationis, in quo proceditur plenarie, & inuenta veritate deponitur ab administratione in perpetuum, taliter quòd quò ad actum, & quò ad ius remoueat ab administratione spiritualium & temporalium; licet non degradeatur ab ordine: & sic eijciatur dilapidator ab ecclesia, & alijs præficiatur, & eijctus remanebit in ordine, sed non habet ordinis executionem, cum sit effectus infamis per sententiā. Quæ omnia colliguntur ex Archi. in cap. Vobis. & in cap. Vulteranæ. xij. q. ij. & ex Anto. in c. Venerabili. de offic. deleg. & in c. Licet Heli. de simo. & ex Ioan. de Ana. ibi, col. v. & ex Abb. in d. c. Venerabili. complectendo substantiam dictorum suorum: Abb. tamen vbi supra, in hoc secundo processu quando de veritate agitur quò ad pœnā imponendā conuictō de dilapidatione distinguit, quòd aut fuit actum
crimi

criminaliter, & debet deponi: allegat tex. in c. Apostolicos. & c. Monemus. xij. quæst. ij. cuius opinionem sequitur in hoc Præpos. in dict. c. Vobis, prope fi. Aut fuit actum ciuilitate, & debet solūm remoueri à beneficio, & alius est ad illud promouendus, allegat tex. in d. c. Licet Heli. quam distinctionem habuit ab Anto. ibi, licet eum non referat, qui etiam plus dicit, quòd debet deponi etiam ab ordine: & vide eundem ibi, & in d. c. Licet Heli. tenentem quòd si prælatus non potest cōuinci de dilapidatione, & est infamatus, debet se purgare. Et aduerte quòd Abb. in d. c. Venerabili. dicit quòd hic processus de quo supra habet locum, quando procedit per viam inquisitionis, seu denūciationis: sed si accusatur quis de dilapidatione, nō est necesse vt prius inquiretur an sit suspectus, sed potest procedi super veritate. Quum autem totus hic noster libellus in denunciatione fiscalis, & non in accusatione fundetur: per hoc constat quòd debebit in nostro proposito formari duplex processus. Crederē præterea quòd licet verum sit quod Abb. dicit, quòd accusationem non est necesse præcedere inquisitionem de suspitione. Si tamen accusator peteret pendente accusatione accusatū suspendi ab administratione, tunc necesse esset saltem summarie de tali suspitione cognosci, & illa probata posse procedi ad suspensionem, vt supra: quia sola pendentia accusationis de dilapidatione non sufficeret ad suspendendum reum ab administratione, vt notat Anto. in d. c. Licet Heli. col. pē. & Præpos. in dict. cap. Vobis. xij. quæst. ij. Sed in materia huius nostri cap. vide. Abb. in d. c. Licet Heli. penul. col. vbi dicit quòd in veritate super modo procedendi

dendi contra dilapidatores iura loquuntur vario modo: quia principaliter habemus tex. in ista materia ibi, in d.c. Licet Heli. & in d.c. Venerabili. & in cap. Vobis. & in cap. vulteranæ. xij. quæst. ij. cum alijs: & videtur quod non possint rectè reduci ad concordiam, nisi vnum suppleatur per aliud. Vnde putat ipse propter hanc iurium varietatem esse committendum iudicis arbitrio, quam viam debeat accipere: & ideo considerata qualitate denunciantium & denunciati, & fama si qua habetur, quandoque iudex à principio interdicit à potestate alienandi, prout factum fuit in d.c. fin. de accusa. quandoque interdictione non facta procedit super suspitione, vt ibi: & probata suspitione poterit secundum eius qualitatem & quantitatem in partem vel in totum suspendere, vt ibi: vel dare sibi coadiutorem, vt in d.c. Venerabili. & quod sic possunt reduci ad concordiam iura & opiniones plures quæ versantur in hoc. Cuius opinionem videtur quodammodo sequi Felin. in d.c. Venerabili. dū in nostro proposito, & in materia dilapidationis videtur se remittere ad doctores, ibi, maximè ad Imo. ibi, & ad Abb. in d.c. Licet Heli. Et nota quod dicit Anto. in d. cap. Licet Heli. in pen. col. quod dicitur probari suspitio dilapidationis, si ecclesia habeat magnos redditus: & nihilominus prelati est magnis debitis obligatus, & quod non poterit se excusare obtentu nobilitatis, quia quantuncumque sit nobilis, debet se restringere, & temperare, secundum ecclesiæ facultatē. Quod non videtur simpliciter tenendum: quia si prelati dilapidat redditus annuos ecclesiæ ad suam tantum mensam pertinentes, non dicitur tunc dilapidare bona ecclesiæ: sed redditus suos.

Prop

Propter quod non videtur esse procedendum contra eum, tanquam contra dilapidantē bona ecclesiæ, nisi intelligat Anto. quando debita, quibus erat obligatus prelati, essent contracta ratione ecclesiæ: nam cum ad illa etiam teneatur successor iuxta tex. in cap. de solu. dicitur tunc dilapidare bona dignitatis, qui per superfluitatem suorum sumptuum obligat successorem suum in ea. Insuper Barba. in d. cap. Venerabili, in vj. & vij. col. simpliciter refert plures & varias opiniones in ista materia, & post earum relationem dicit quod magna molestia est sibi in referendis tot opinionibus, & quod veritas non habetur ex illis, & quod esset necessaria papalis decisio, vt tot iura varia & diuersa reducerentur ad concordiam, & postea in colum. seq. refert opinionem legistarum in proposito, & dicit quod etiam ex dictis eorum non apparet veritas, sicut neque ex dictis canonistarum, & quod soluat Apollo. Et tandem ipse pro veritate dilucidanda in isto passu suscipit duos casus examinandos. Primum an pendente lite super suspitione dilapidationis sit interdicta ipso iure potestas alienandi, an sit interdicenda à Iudice. Secundum an sit interdicenda administratio, an debeat dari coadiutor, quos duos casus prosequitur per duas col. sequentes, & tandem ex eis elicit tres conclusiones. Quarum prima est, quod licet à iure sit potestas alienandi interdicta, pendente lite super suspitione dilapidationis, tamen requiritur factum iudicis, quam dicit esse contra Hostien. & sequaces de quo articulo vide Aret. in d. cap. fi. de accusa. reliquas duas referre non curo: quia primam earum dicit esse contra glossas Decreti, & Decretalium, & contra omnes Doctores vsque ad suos dies. Secundam

UNIVERSITARIA

ADA

cundam dicit esse contra scribentes, propter quod factis videtur parvipendenda à doctoribus, qui magis veritatem, quam superfluam subtilitatem querunt, & alijs referre studet. In tanta igitur doctorum varietate, ni mirum si nos quid verum sit non facile possimus eligere. Vnde videtur posse teneri forma duplicis processus, de qua supra cum temperamento opinionis Abb. in d. c. Licet Heli. in qua multum credit in hac materia committendum arbitrio iudicis.

Publicis spectaculis.

Caput lxxvj.

- 1 Clerici in publicis spectaculis interesse non debent.
- 2 Clerici huius criminis perpetratores, de iure Cæsari tribus annis ab altaris ministerio suspensi, in monasterio rediguntur: de iure verò pontificio, condigna poena, iudicis arbitrio sunt puniendi.
- 3 Clerici interesse non debent ludis, ostentationibus, executionibus damnatorum ad mortem, tauricidis, seu alijs voluptuosis humanis delectationibus.

 ENIM hominibus cunctis obesse plurimum, moresque corrumpere spectacula Latantius ostendit, ob idque fugienda consuluit in lib. vj. diuinarum institut. cap. xx. in si. maximè sub his verbis: Vitanda ergo spectacula omnia, non solum ne quid vitiorum pectoribus insideat, quæ sedata & pacifica esse debet, sed ne cuius nos voluptatis consuetudo delinuat, & à Deo atque à bonis operibus auertat. Quis inquam ambigere potest, quam indecens sit ecclesiarum obsequijs mancipatos viros illis delectari? Vnde meritò ministris altaris, ac quibusli

buslibet clericis prohibitum fuit in Concilio Laodiceo. in Canone liiij. de quo in cap. Non oportet, lo. ij. de consec. dist. v. spectaculis aliquibus quæ in nuptijs, aut in scenis exhibentur interesse, & sancitum fuit eos de debere fugere, & abire de conuiuio ante quam temelici ingrediantur, vt ibi. Quod què non debeant spectaculis interesse scripsit Isidorus, vt in c. His igitur. xxiiij. distinctio. & quæ etiam turpia spectacula illis inhibeat, habetur in c. Presbyteri. xxxiiij. dist. quod est Concilium Agathens. in Can. xxxix. & insuper in antiqua illa & felici Ecclesie ætate, non solum Pontifices maximi & cæteri Prælati eorum coadiutores, sed etiam Imperatores ipsi quantumuis vniuersi ferè orbis regimine præpediti, clericorum honestati ac suorum morum reformationi vacabant, gnari quidem quantum officiat à sacerdotibus & clericis in reliquum vulgus exempli mali virus efflatum, adeoque huiusmodi honestatis erant solliciti, vt plura clericis omnibus interdicerent, quæ infelici hac tempestate nostra, leuissima fore videntur.

- 2 Cuius rei exemplum est quod Iustianus Imperator non solum episcopis, sed etiam presbyteris, diaconibus, subdiaconibus, & lectoribus, ac omnibus alijs cuiuslibet venerandi collegij ad quodlibet spectaculorum spectandi gratia venire prohibuit. In hoc verò delinquentes, vt tribus annis à venerabili ministerio prohiberentur, & in monasterio redigerentur statuit, vt in auth. de sanct. episcop. §. interdiximus. colla. ix. quæ quidem poena, & si vti ab Imperatore clericis inflata, videatur non imponenda: monere tamen debet prælatos omnes, vt similia clericis prohibeant, ac contemptores poena digna castigent. Et vide Cardi. in Clem.

N Ne

Ne in agros. §. Porro. col. ij. de stat. monac. referentem Laur. qui per tex. ibi, & in d. §. Interdicimus. & per tex. in cap. Sententiam sanguinis. ne cleric. vel monachi, dicit quod clerici non debent interesse ludis, ostentationibus, duellis, executionibus damnatorum ad mortem, clandestinis matrimonijs, & alijs voluptuosis, seu alijs inhumanis actibus laicorum, ex quibus probabilis videtur afferentium opinio, scilicet non licere clericis, maximè sacerdotibus tauricidijs interesse. ^a Quip cum inficiari nemo valeat quod ille actus inhumanus sit, & antiquam redolens barbariem, & in quo plures ex inde hominum sequantur interitus, tantoque soleant iucundiora reputari similia spectacula, quanto saevior in homines fuerit taurorum ferocitas iaculis lacepsita. Ut autem ad hoc abstinerent clerici in sacris saltem constituti, honestum & æquum ducerem, ut hoc synodali decreto per omnes dioceses prohiberetur, pœna condigna contrafacientibus imposita.

^a TAVRICIDIJS INTERESSE. adde regiam. l. 57. titu. 5. par. 1. ubi Grego. Lup. in glo. lidiar los toros, qui nostri autoris in hoc loco meminit: & vide Ioan. à Medina complutensem Theologum, virum sanè magni nominis, in codice de rebus restituendis, q. 21. in fine, fol. 67. colum. 4. specul. cõscientiæ, lib. 1. cap. 74. fol. 58

Clandestinis nuptiis intereßentes
Caput lxxij.

- 1 Clericus, qui interfuit coniugio clandestino, qualiter puniatur.
- 2 Suspendus ab officio an sit suspendus à beneficio.
- 3 Episcopus vel parochialis sacerdos, an huius c. suspensionem possit

*che f summum op
si com g. cat ge
sum ager sibi sum
nata*

*gregor. in loco
allegat*

possit propria absolute tollere. Hodie in pluribus locis consuetudo viget, ut prælati dispensent quod sine bannis contrahere possint qui nubere volunt.

PAROCCHIALIS sacerdos continens prohibere tales nuptias, aut quilibet alius etiam regularis, qui presumit illis interesse, suspenditur ab officio per triennium, & punitur gravius, si culpæ qualitas postulauerit, ut in cap. fin. de clandest. despon. Et licet text. ibi solum dicat quod in hoc delinquens suspenditur ab officio, intelligendum est, quod talis suspensio inducit etiam suspensionem à beneficio, cum hoc sit regulare, ut not. glo. in Cle. Cupientes, de pœn. in glo. magna, versi. Et not. & in e. Latores, de cler. excõ. minist. & Docto. in c. Pastoralis. de appella. ubi etiam glo. fin. & ita tenet Card. in d. c. fin. quem refert & sequitur Præpo. ibi, in fin. col. Tempus autem triennij poterit minui vel augeri ex causa, ut not. Hosti. ibi, quem sequitur idem Præpos. in d. fin. col. qui pro eius opinione ponderat tex. ibi. dum dicit, gravius puniendus, &c. Imò plus dicit Hostien. secundum eum quod ab hac suspensione poterit absolui ab ordinario, vel suo parochiano, ex quo non reservatur sedi Apost. arg. tex. in c. Nuper. de sent. excom. nisi per cõstitutionem legati in provincia de cõsensu synodali fuerit absolutio reservata, nã tunc etiã episcopus nõ poterit absolue. Ego tamen dubito in quantum docto. dicunt q. absolui poterit à suo parochiano, argu. d. c. Nuper. q. hoc sit verum in isto casu: quia ille tex. loquitur in excõmunicatione, in qua vertitur periculũ anime, q. quis sit, vel moriatur excõmunicat.

N 2 quod

quod non est in suspensione. Itē loquitur quando difficile est ex aliqua iusta causa, quod ad ipsum excommunicatorem absolvendus accedat. Item ludibrio esset pœna ista suspensionis per triennium, si statim post illam incursum posset sacerdos absolui à suo parochiano. Præterea pœna ista imponitur presbytero parochiali, quomodo ergo poterit iste habere aliū presbyterū parochiale suū, qui illū tanquā parochialis & proprius sacerdos absoluat. Imò q̄ nec ab episcopo possit absolui sacerdos, qui hanc pœnā incurrit, magis in specie probat glo. in c. Cupientes. in §. Cæterum, in verbo, suspēsos. de elect. lib. vj. dum dicit, quod tex. in d. c. Nuper non habet locum in suspensione: & licet sequamur opi. glo. in clem. j. de hæret. in §. verū. in verbo excommunicationis, quæ videtur extendere d. c. Nuper. ad suspensionem, quando non fuit ad tempus determinatum; & dicit non habere locum quando tempus est determinatum, adhuc non potest procedere opin. Hosti. & Card. in casu nostro. Quum hinc suspensio sit limitata ad triennium: nec etiam procedere potest eorū opi. si obmissis glo. prædictis sequamur opinionē Pauli, in clem. j. de reb. eccles. nō alie. quā videtur sequi Domi. super d. glo. in verbo suspēsos, dū vult quod aut lex ponit suspēsiōnē propter pœnā, aut propter cōtamaciā: primo casu, inferior nō potest absolvere, nisi esset causa vrgens: secundo, inferior absoluit, & sic pcedit d. c. Nuper. Nā etiam secundum istam distinctionem non potest procedere dicta opinio Hosti. & Card. quia apertè cōstat quod in casu nostro suspensio non in contumaciā, sed in pœnam imposita est: & si per suprā dicta videtur, quod non sit

vera

vera opinio dictorum Doctorum quod ad casum nostrum, quam nunquam ab alio impugnata legi. Cum autem hodie in pluribus locis consuetudo inualuerit, vt prælati dispensent quod sine bannis præcedentibus cōtrahere possint qui nubere volunt, vt facile est videre in aliquibus dicecesibus, & vt de consuetudine eadem attestatur Petrus de Palude in iij. sententiarū, dist. xxvij, q. ij. art. iij. conclu. iij. eodem modo videtur quod ex tali dispensatione celebrādis nuptijs possint interesse.

A. BENEFICIO. vide pro totius capituli materia D. Couarr. in Epitom. 4. lib. decretali. 2. par. c. 6. num. 13. vbi ferè omnia, quæ hic adducit autor, eleganti ordine ipse trāscripsit. & vide magnam addi. Abb. in c. cum dilectus. numer. 17. & de consuetu.

Nuptias Secundas benedicentes.

Caput lxxvij.

- 1 Vir siue mulier si alias conjugalem benedictionem receperit, benedictio reiterari non debet.
- 2 Sacerdos huius criminis reus qualiter puniatur.

VIR & mulier ad bigamiam transiens, non debet à presbytero benedici: quia cum alia vice benedicti sint, eorum benedictio iterari non debet. verba sunt tex. in c. Vir autem, de secūdis nuptijs. & sic siue vir, siue mulier alias receperit benedictionem, non debet benedictio iterari, quia communis est utrique: neque vnus sine altero eā recipere potest, vt not. Hostiē. in summa eiusdē tit. in §. An licitum sit, verū. In aliquibus, qui etiam notat quod si duo transeunt ad bigamiam, qui nunquam fuerunt benedicti, poterunt benedici. Sacerdos autē

N 3 contra

174 I O. BERNARDI A Z. H I S P A.
 contrariū faciens ab officio & beneficio suspensus eū
 testimonio literarum proprii episcopi destināndus est
 ad sedem Apostolicā, vt in c. j. eo tit. Ex quo viderur
 secundū Host. vbi supra, quod alius dispensare non
 potest. Quā pœnam cum tam grauem consideret An-
 to. in d. c. j. pro tam leui delicto dicit quod fortè cleri-
 cus, de quo ibi, benedixit secundas nuptias contra-
 ctas viuentē prima cōiunge: quod etiam ante eū suspi-
 catur Io. And. qui tamē dicit hoc non patere in decre-
 tali antiqua: vt refert Abb. ibi, qui credit hodie impo-
 nendā esse pœnā arbitrariā attentis circumstantijs, ac
 consuetudine loci. Et licet quidam dixerunt quod ta-
 lis sacerdos est suspensus ipso facto, tamen Hostiens.
 tenet cōtrariū, quē videtur sequi Anto. ibi, dū refert
 eius opinionem vltimo loco. Et sequitur eū etiam ex-
 pressè Abb. licet de Anto. non faciat mentionem. Vn-
 de in hoc delicto cum pœna non sit imposita ipso iure
 secundū communem opinionem: & delictum
 non sit tam graue, arbitrio iudicis erit puniendus cle-
 ricus in hoc delinquens.

*Virgata & partita veste publicè videntes.
 Caput lxxviii.*

- 1 Virgata vel partita vestis quę dicatur.
- 2 Sacerdos, qui virgata vel partita veste vtitur, qua pœna punia-
 tur.
- 3 Clericus si vtitur aliqua ex vestibus sibi prohibitis, secrete ta-
 men, à pœna est immunis.
- 4 Clericus, qui paupertatis causa, aliqua ex dictis vestibus vti-
 tur, à pœna liberatur.
- 5 Quę vestes clericis sunt interdictæ, ex Cōstantiensi & Matis-
 comensi concilijs traditur.

Anto

ANtequam huius excessus pœnam describa-
 mus, sciendum est, quod virgata vestis di-
 citur illa, quę est stripata per diuersos colo-
 res, vel cum pannus de se est planus, ali-
 quid supra ponitur per modum virgæ vel literaturæ.
 Partita verò est quę fit ex diuersis colorib⁹, vel quę est
 scissa, vel diuisa per ferrū, vt per supra dicta verba de-
 clarat Io. Vachel, in breuiario Clementinarū, Clemē.
 ij. de vi. & hone. cler. Clericus verò tali vtens veste,
 beneficiatus per sex menses à perceptione fructuum
 est eo ipso suspensus: si non beneficiatus, sed in sacris
 citra sacerdotium per idem tempus redditur eo ipso
 inhabilis ad beneficium ecclesiasticum. Habens ve-
 rò dignitatem, personatum, seu aliud beneficium, cui
 cura animarum imminet, ac alij in sacerdotio consti-
 tuti, tali vtentes veste publicè, aut infulam, seu pileum
 lineum publicè portantes in capite, sunt eo ipso be-
 neficiati à perceptione fructuum per annum suspen-
 si. Sacerdotes verò per idem tempus inhabiles ad
 beneficium, vt in clem. ij. supra allegata, de vi. &
 hone. cleric. vbi etiam vide alias vestes clericis prohi-
 bitas, & pœnas deferentium illas. Nota tamen quod
 si clericus vtitur aliqua ex vestibus sibi prohibitis se-
 cretò, & subtus alias vestes, ita quod in publicum nō
 apparet, non incurrit hanc pœnam: idem est si vti-
 tur talibus vestibus domesticè, puta in studio, vel lo-
 co simili, vel si nō cōtinuè portat, sed ad momētū pro-
 pter festū locij sui, qui doctoratur, vel fit rector aut mi-
 les, aut ducit vxorē. ita notat. Ancha. ibi secūdo nota.

N 4 referen

6. & in conf. 2. col. vlt. lib. 1. glo. not. in c. si quis virorum. 30. distin. & in summa 2. 4. q. 1. & in
 clem. 1. vers. secularis, de electio. notat Card. in clem. 2. de vita & honef. cleri. Abb. in c. 1.
 de apo stat. Chiffa. in cōsue. Burg. Rub. 1. §. 5. glo. Silnagrace nu. 8 Rochas de Curt. in c. vlt.
 de cōsue. fol. paruas col. 2. & 30. col. 4. & vide tex. egregiū cap. Ioānes, de cleri. cōiuga.

Annotatio.
 Adde quod li-
 cēt in hoc ca-
 pite, quædam
 vestes clericis
 fuerint interdī-
 ctæ, non tamē
 est satis cautū
 nec omnino
 diffinitū quæ
 vestes sint ho-
 nestæ & verè
 clericales idcir-
 co. glo. in cap.
 pen. verbo de
 auratis, de vi-
 ta & hone. cle-
 ri. respōdit eas
 ceteri clericis
 bestes hone-
 stas, quæ cona-
 muni vlti fue-
 rint admittæ,
 in ea prouin-
 cia: & sic cleri-
 cus non dica-
 tur vestib⁹ in-
 decoris indu-
 tus, qui iuxta
 regionis con-
 suetudinē, v-
 sum, & morē
 vestitus ince-
 dat: quā gl. di-
 cit esse cōmu-
 niter approba-
 tā Præsul. Cui
 fatēns in pra-
 cticis quæstio-
 1. 159. c. 31. nu. 8
 & hoc ipsū in
 hac specie pro-
 bat Alex. cōf.
 149. nu. 12. lib.

referendo ad hoc Zenze: & tenet hoc etiam Imo. ibi. ij. col. versu. Quero quid. Qui preterea notat post Zeze, quod si clericus propter paupertatem deferat vestes prohibitas, non incurrit poenam illius texti. Et vide etiam Ioan. de Ana. in rub. de apost. ubi aliqua ex predictis refert & sequitur, & decisiones Capellæ Tholosanæ in quest. li. Item fuit dubitatum, si clericus, cum sua additione Stephani Aufrerij. Et vide concilium Constantiense in sessione xliij. in tit. de vi. & honest. cleri. ubi penitus decernit abolendum quod clerici & personæ ecclesiasticæ deferant manicas ad cubitum pendentes, & vestes longas cum magna & sumptuosa superfluitate, maxime fissas retro, & in lateribus cum fordraturis ultra oram excedentibus in fissuris; & quod cum talibus intersint in ecclesijs cum superpluribus, ac alijs vestibus ad cultum & officium ecclesiasticum ordinatis, maxime intra ecclesias, in quibus beneficiati existunt: & quod contrarium facientes, ut transgressores Canonum puniantur: & specialiter statuit, ut quicumque beneficiatus aut officium in ecclesia gerens in habitu huiusmodi diuinis officijs præsumperit interesse, pro qualibet vice à participatione proventuum ecclesiasticorum per mensem nouerit se suspensum, ac tales fructus fabricæ illius ecclesiæ applicentur. Ut autem apertius intelligatur quam dispar fuit antiquorum patrum zelus in procuranda clericorum etiam in vestibus honestate, non prætermittendum duxi quod in concilio Matisconensi primo, cap. v. sancitum fuit per hæc verba, ut nullus clericus sagum aut vestimenta, aut calceamenta secularia, nisi quod religionem deceat, induere præsumat: quod si post hæc diffinitionem clericus aut

aut cum indecenti veste, aut cum armis inuentus fuerit, a seniori ita coerceatur, ut triginta dierum inclusione detentus aqua tantum & modico pane diebus singulis sustentetur. Pudeat ergo hodiernos iudices ecclesiasticos delicta grauia sub prætextu cuiusdam perniciosæ pietatis leui coercionem punire, cum patres antiquos tam leue facinus tam duro & longo ieiunio legerrint correxisse.

Ac comam nutriente, siue relaxante.

Caput lxx.

- a Clerici nutriente, siue relaxante comam, qualiter puniantur.

Clericos nutrire comam Anicius Papa prohibuit, ut in c. Prohibete. xliij. dist. Et præcepit caput radere de superin modum spheræ: & idem etiam prohibuit Concilium Carthagini. in c. Clericus. de vi.

- a & honest. cler. Item etiam Concilium Agathense statuit ut clerici, qui comam nutriunt, ab Archidiano detondeantur inuiti, ut in c. Clerici, ea dist. Postremò verò Grego. ix. statuit quod si quis ex clericis comam relaxauerit, anathema sit, ut in c. Si quis, ead. dist. ubi glo. dicit exponendum sit, id est, fiat. a Et est etiam rex. in c. Si quis. de vi. & honest. cler. ubi glof. idem dicit. & vide Abb. ibi, qui notat ex text. quod clericus non deferens tonsuram b peccat mortaliter, quia est dignus anathemate. b

a IDEST, FIAT. Vide Hippo. qui hanc interpretationem probat. in rub. ff. de falsis. numer. 32.

b ANATHEMATE. & sic obiter nota, quod excommunicatio non nisi pro graui culpa, quæ mortalis sit, infligenda est. cap. nemo. cap. nullus. ii. q. 3. docuerunt Theologi, præsertim. S. Thom. in 4. senten. distin. 18. q. 2. ad. 3. q. Felin. post alios, in rub. de.

omij. c. f. ius

Rub. de senten. excom. Couarr. in c. alma. mater. i. parte Rele
cti. §. 9. numer. i. Ioan. Lup. in cap. per vestras, de dona. inter
vi. & vxo. §. 13. numer. 13.

Ebrij. Caput lxxj

- 1 Ebrietas inter graua delicta numeratur.
- 2 Clerici, q̄ immoderate potionib⁹ incūbunt, qualiter puniātur.
- 3 Tabernarum ingressus clericis est interdictus, nisi itineris vel peregrinationis causa compulsis, & huius prohibitionis transgressores iudicis arbitrio sunt puniendi.

 VI enim ebrietatis crimen paruum esse existimat, audiat Apostolum Paulum dicentem: Neque fornicarij, neque idolis seruientes, neq; molles, neque masculorum concubitores, neque auari, neque adulteri, neque ebriofa regnum Dei possidebunt. Cūq; inter tam graua delicta ebrietas annumeretur, quanta sit eius grauitas apertè perpendat, videatq; beatū Augustinum in sermone de ebrietate, qui inter sua opuscula impressus habetur. Et Isidorum in tracta. de summo bono, in lib. ij. in c. xliij. de ebrietate. Et præcipuè legat obsecro elegantissimam, & mirabilem homiliam Basilij. in primo tomo, in homilia xliij. de ebrietate & luxu. Vnde quia ebrietas omnium vitiorum fomes ac nutrix est: ideo placuit Agathēsis Concilij venerandis patribus, vt clericus, de quo fuisse ebrium constiterit, aut triginta dierum spacio à communione submoueatur, aut corporali supplicio subdatur, vt habetur in capit. fina. xxxv. dist. quæ pœnæ sic fuerant disiunctiuè discriptæ, vt discretus iudex quem huic vitio deditum animaduertet, & quod à communiōe priuetur, paruipendere, corporali potius supplicio castiget. Et vide Host. in summa,

ma, tit. de tempo. ordi. in §. Et cui. verfi. Pœna autem. vbi dicit, quod episcopus, presbyter, vel diaconus deseruiens ebrietati, si non desinat, deponitur. Subdiaconus vel inferior siue clericus, siue laicus communione priuatur. allegat tex. in capitu. Si episcopus. xxxv. dist. Si verò semel ebrius fuerit, tunc dicit pariedum pœna tex. in d. c. fina. Posterius autem Innocent. iij. in Concilio generali ac celeberrimo Lateranens. disposuit clericum à crapula & ebrietate non abstinentem, & qui à superiore commonitus nō fatisse cerit, ab officio & beneficio suspendendū, vt habetur in cap. A crapula. de vit. & hone. cleri. Vnde vt clerici ab hoc vitio cauerent, eorumq; honestati cōsuleretur, antiqua illa concilia tabernarū etiam ingressum illis inhiuerunt, nisi peregrinationis, vel itineris necessitate cōpulsis, vt in Concilio Laodicens. & in Sexta Synodo, & in Concilio Carthaginens. iij. & in concilio generali sub Inno. iij. celebrato, de quibus in cap. non oportet. & in ca. nulli clerico. & in ca. clerici. xliij. dist. & in ca. clerici. de vita & honesta. clericor. Pœna autem contrariū facienti, in illis Canonibus statuta non est, vnde hoc superioribus videtur relictum, vt consideratis frequentatione actuum, & personæ qualitate, & videntiu scandalo, ab ipsis puniri debeat. Ex quo videtur parum aduertenter scripsisse Bertachinum in tract. de Episcopo. in ij. parte in materia degradationis. in §. vl. scias. in ij. tomo. trac. Diuers. Docto. fol. cxxxvij. num. xx. quod deponi debet Episcopus vel clericus, qui retinet, vel frequentat tabernas, motus prætex. in capitu. nulli. supra alleg. qui tamen tex. pœnam depositionis non imponit clerico frequentanti tabernam.

sed habenti eam, & in ibi alijs ministranti. Quinpo-
tius & tunc non simpliciter clericum deponendum
dicit, sed disiunctiue disponit quòd aut cesset, aut de-
ponatur. Nec etiam illud probat tex. in c. pen. de vi. &
hone. cleric. quem etiam allegat Bertachin. vbi supra,
pro sua conclusione.

- NUTRIX EST.** Quod sanè cognouit Home. lib. 6. Illiados,
dum eleganter scribit potum maxime noxiū esse & corpo-
ri & animæ: multum enim & immoderatum bibere multo-
rum malorum causa est, vt habetur ecclesiasti. c. 31. & vinum
immoderatum ueneris est incitamentum, vt eleganter docet
diuus Paul. ad Ephesios, c. 5. nolite (inquit) inebriari uino, in
quo est luxuria, quod & citat noster Accursius in l. adulteriū,
in uerbo intemperatiæ. C. de adulter. & habetur prober. c. 20.
& dubio porcul ex ouidio constat dum ait:

Vina parant animos ueneri

in uinum confertur plerunquè culpa.

Quod si loqui possit, se defenderet.

Vnde consuetus ebriari minime potest sacris ordinibus dona-
ri. c. episcopus, aut præsbyter. 35. dist. iuncto tex. in summa,
ibidem. tradit Pet. Rebu. in practica benefi. 2. part. titu. de cle-
ric. ad sacros ordi. male promo. glo. 4. numer. 8. illud tamen
memoria repetere libet ad sacerdotium promouendum mini-
me esse qui abstemius sit uinumquè nō bibat: si quidem ex quo
horret, posset sacramentum euomere. tenet glo. memorabilis
in c. ipsi Apostoli, in glo. magna, iuxta medium. 2. q. 7. sequitur
Abb in c. ex parte, numer. 1. de celebra. missa. Ioan. Saison. in
consue. Turonens. c. de droit, 1. articulo. fol. 239.

Fornicarij. Caput lxxij.

- 2** Clerici pro simplici fornicatione non debēt deponi, sed aliās
debent puniri arbitrio iudicis.

Cum

VM iuxta diui Hieronymi sententiam
à Gratiano descriptam xxxv. dist. in
summa. Venter mero æstuas spumat in
libidinem. Merito ergo post ebrietatis
delictum, carnis vitia collocabimus: at
cū fornicatio simplex minus sit punibilis inter illa,
ideo de eius pœna primitus differere libuit. Et in hoc,
omissis opinionibus, dicendum est, quod pro fornica-
tione clerici, & in sacris constituti non imponitur pœ-
na depositionis: ^a allegantur ad hoc due glossæ singula-
res in c. Maximianus. lxxxj. dist. & in c. lator. ij. q. vij.
quibus dat sociā Corsetus in suis singularibus, in uer-
bo fornicatio. in c. Presbyter. xxxij. dist. pro quibus di-
cit esse casum in d. cap. presbyter. sed pœna arbitrio iu-
dicis relinquitur. & istam conclusionem elicit Decius
ex dictis per Abb. in cap. At si clerici. in col. xix. vers.
De secundo. de ludi. quam dicit esse communem se-
cundum Modernos ibi, qui allegāt glo. in d. c. Lator.
ij. q. vij. & ibi Ioan. de Fantu. & Imo. in cap. Vt clerico
rū. de vit. & hone. cler. Et hanc opinionem tanquā
communem sequitur Ana. in c. Significasti. colum. ij.
de adulte. Et hanc etiam opinionem dicit communē
Feli. iu dicto capitu. At si clerici. in princip. in penult.
col. in fin. Et Ioā. de Selua in tractatu de beneficio, in
ij. parte, in q. ij. qui plura refert in proposito. Et Cor-
setus in d. uerbo fornicatio, vbi aliqua fūdamēta addu-
cit pro ea, & dicit quòd opinio tenentiū cōtrariū for-
^b tē posset procedere in episcopis ^b & prælatis, qui cū
dicuntur contrahere matrimonium cum ecclesia, nō
committunt simplicem fornicationem, sed adulte-
rium, & quòd isto modo possent reduci ad concordia
opinio.

opinionēs contrariā: sed tandem dicit quòd in facti contingentiā indistinctè sequetur communem opinionem in iudicando & consulendo: licet Areti. in c. Cum non ab homine. de iudi. x. col. teneat opinionē Butri. quam dicit esse communem, scilicet quòd deponatur clericus in sacris, ad cuius fundamenta respōdet Decius, vbi suprā. Et quāuis Feli. vbi. suprā in prima limitatione post Abb. in ca. fin. in iij. col. de purga. Cano. dixerit in episcopo esse crimen graue, & sic dignum depositione fornicatio, in fine tamen cōcludit, quòd dubitat de hoc propter duas glos. quas ibi allegat.

- a POENA DEPOSITIONIS. vide notabiliter Cæsarem Lambertin. in tract. iuris patrona. in 1. parte. 2. lib. arti. 20. 9. q. principa. num. 14. & Paul. Grillan. in tracta. de pœnis omnifariā coitus. q. 9. numer. 3. & fatentur opinionem hanc esse communem opinionem, eam secutus Bermon. Chouer. in tract. de publicis concubinarijs. pag. 251. numer. 10. Nauarrus in c. confideret. numer. 121. de pœnitent. distin. 5. Petrus Dueñas Hispanus, in reg. & fallen. reg. 101. vbi eam limitat. 7. modis.
- b IN EPISCOPIIS. vide Bermondum. in d. c. fol. 251. numer. 15.

*Concubinarij.
Cap. lxxij.*

- 1 Clericus concubiniarius quis proprie dicatur.
- 2 A Clerico publico & manifesto concubinario missarum solennia audienda non sunt, quia etiam sine monitione est suspensus ab officio & beneficio, & celebrās efficitur irregularis.
- 3 Clericus concubiniarius qualiter puniatur.
- 4 Prælatus, qui cognoscit quòd clericus concubiniarius efficere tur deterior si præcisse compelleretur dimittere cōcubinam, poterit ad tempus, sine peccato tolerare.

Cleri-

Lericus concubiniarius, is proprie dici potest, qui solutam mulierem & corruptam nulloquē sibi spiritualis vel carnalis cognationis vinculo coniunctam domi retinet, cum qua consuevit carnaliter commisceri. Si verò illa nupta, virgo, aut coniuncta esset, tunc grauioris delicti nomen sortiretur accessus ad illa habitus, ac seuiori pœna purgandus, vt infra latius explanabimus. Cōsuetudinem verò commiscendi, ideo ad faciendū clericum concubiniarium requirimus, quia aliàs vnicus tantum concubitus fornicarium eum solūm faceret, nec damnandus esset pœnis concubiniariorum. Nec præterea in hoc distinguerem, sola nē retineatur domi concubina per clericum, an sub velamento quòd pedisequa sit matris, sororis, amite, vel alterius cuius cohabitatio clericis non inhihetur, dum tamen constare possit, quòd eam habet in concubinam. Concubiniarium insuper censerem clericum, qui etiam in aliena domo notam scēminam habet, cui solet carnaliter cōmisceri, si de consuetudine cōstat, & diffamatus est in sua vel ipsius scēminæ vicinia: licet ad effectū cōcubinatus de iure civili aliqui requirant quòd concubina sit retenta in domo, vt per Bal. in auth. licet. C. de natu. libe. per glo. Bar. post Dinum in l. Concubina. ff. de concubi. & Præpo. in rub. de spōsa. col. 3. nu. 5. Populus enim, siue domi, siue extrā habeat clericus concubinā, vocat eū & reputat concubiniariū. Quando autē dicatur clericus publicus concubiniarius, vide Decretū cōcilij Basiliē. in session. xx. in prin. vbi hoc declarat per hæc verba, videlicet, Publici cōcubinarij intelligēdi sunt nō solūm hi quorū concubinatus per

sentem.

sententiam aut confessionem in iure factam, seu per rei euidenciam quæ nulla possit tergiuersatione celari notorius est. Sed qui mulierem de incōtinentia suspectam & infamatam tenet, & per suum superiorem admonitus ipsam cum effectu non dimittit. Aduerte tamen quòd quando clericus tenet publicè concubinā sicut uxorem, & publicè nutrit filios, ita quòd etiam ipse nō audeat diffiteri: tunc omnino est abstinendum ab eo, ita quòd non est licitum audiri diuina ^a ab eo, etiam sine aliqua monitione superioris: quia talis est suspensus ab officio & beneficio, ^b ita quòd si celebrat incurrit irregularitatem. Ista colliguntur ex doctrina Abb. in c. Vestra, in iij. col. in ij. iij. iij. quæst. de cohabitatione cleric. & mulie. Si verò fornicatio nō habet operis euidentiā, sed potest probabiliter tergiuersari: quia concubina habitat cū matre clerici, & dicit esse pedisequam matris, vel quid simile: tunc non procedunt prædicta: sed debet spectari monitio, & eius contemptus secundum eum. Cuius opinionem refert & sequitur Syluest. in sua summa, in verbo, clericus. el. ij. in §. octauo debet. in ij. quæst. Et in verbo, concubinarius. in §. iij. & hanc sententiā in substantia saltem videtur tenere Floren. in iij. parte, in iij. c. tit. xxvij. vbi etiam addit notabile verbum, quòd non solum sacerdos, sed etiam in quocunque ordine constitutus, etiam in minori est suspensus ab omnibus actibus ordinum ex notoria fornicatione, & tandiu est suspensus, quandiu perseverat in vitio: & si interim exequitur officia sua, etiā ^c semel, efficitur irregularis, & indiget dispensatione Papæ, ad quod allegat Inno. Hostien. Archi. & Anto. quod etiā sequitur Syluest. in d. verbo concubinarius. quam

quam quidem sententiam multum timere deberent vniuersi clerici in quocunque ordine constituti, & ne illa ignorent, esset omnibus illis prædicanda. Quot enim pro dolor, sacerdotes, diaconi, subdiaconi publicè concubinas retinent ea notorietate facti, de qua Abb. in sua opinione facit mentionem, & eodem concubinato durante non semel, sed pluries missam celebrant, Euangelium, vel Epistolam solenniter decantant, & quæ irregulares ex hoc fiunt, non aduertunt, non in minimum animarum suarum dispendium, & prelatorum suorum periculum, qui eos patiuntur in publico concubinato diutius immorari ac sordescere. Præterea circa poenā huius delicti vide Abb. in c. At si clerici. col. xij. de iudic. qui dicit quod cum iura in hoc vario modo disponant, quandoque apponendo poenam acerbam, quandoque mitem, & quandoque mitius procedendo, median viam amplectendo, vt patet ex iuris per eum allegatis, relinquatur arbitrio superioris, vt confideratis circumstantijs & scandalo inde surgente, & consuetudine patriæ apponat poenam, quandoque depositionis, quandoque suspensionis, & quandoque priuationis à beneficijs, quandoque prius moneat, quandoque sine monitione priuet, ex quo constat de delicto. Sibi enim videtur data opptio, ^d ex quo varias poenas & modos procedendi à iure reperimus tradito: iuxta notam per glos. in c. fraternitatis, xxxiiij. dist. & in c. à crapula. de vi. & hone. cle. & xxj. quæst. ij. in summa. & quod notat Hostien. in c. ij. de cle. nō residē. in simili quæst. Ita tamen quòd semper in isto delicto Iudex declinet ^e ad mitiorē partē: quia pauci, vt dicit Gregorius, sine vitio in continentia reperiantur. l. dist. c. Quia sancti

tas tua. in fin. Et quia ætas nostri temporis &c. & melius est à Deo redargui de misericordia, quàm de seueritate, xxvj. quæst. vlti. Allegant. Et vide prædictū decretū concilij Basiliens. in dicta sessione xx. vbi contra publicos concubinarios statutū fuit, quòd quicūque clericus cuiuscūque status, cōditionis, religionis, dignitatis, etiāsi pontificalis vel alterius præeminatiæ existat, qui publicus fuerit concubinatus à perceptione fructuū omniū beneficiorum suorū trium mensiū spacio sit ipso facto suspensus: quos suus superior conuertat in fabricā vel aliā euidentem ecclesiarū utilitatē, ex quibus hi fructus percipiuntur. Necnon quòd huiusmodi publicum concubinariū teneatur mox suus superior monere quāprimum nouerit illum esse talē, vt intra breuissimū terminū concubinā dimittat, quā si non dimiserit, vel dimissam aut aliā publicē resumpserit, ipsum omnibus suis beneficijs omnino priuet. Et nihilominus statuit dictū Conciliū, quòd tales publici concubinarij vsquequo cum eis per suos superiores fuerit dispensatum post ipsarum concubinarū dimissionem, manifestamq; vitæ emēdationē sint inhabiles ad suspensionē quorūcunque bonorum, dignitatum, beneficiorum, vel officiorum. Si autē post dispensationē, vomitu recidiuo ad huiusmodi concubinatum publicum redierint, quòd sine spe alicuius dispensationis ad prædicta prorsus inhabiles existāt. Et ne quis contēnat illud decretum Concilij, ex eo quòd Concilium Basiliense non fuit in omnibus ab ecclesia receptum, aduertat quòd ordinata in eodē concilio ante scissuram in eo factā recipiuntur & allegantur à doctorib⁹: vt par est videre per Florē. in iij. parte, tit. xxv. c. ij. §. fi. Et per Feli.

Feli. in c. Rodolph⁹. de recrip. in col. xxviij. vers. Sed re vera & prædicta sessio xx. dicti. cōcilij fuit facta ante eius scissurā: vt potes colligere ex dictis Doctorib⁹, dū allegāt cōstitutionē illā, quæ incipit: Insuper ad euitā dū scandalū, quæ fuit facta in d. xx. sessione, post dictū Decretū cōtra cōcubinarios promulgatū. Et istud decretū concilij Basiliensis de concubinarijs inuenies insertū in concordatis inter Leonē decimū, & Regē Franciæ, nouissimē commentatū per Petrū Reb. in interpretationib⁹ per eū factis ad dicta cōcordata: per quē vide in principio sui cōmēti ad illud Decretū triginta pœnas, quas patiūtur cōcubinarij, annumeratis inter eas his quæ colliguntur ex concilio, quarū plures potius sunt dāna & incōmoda concubinatus, quā pœnæ quæ possint irrogari per Iudicē. Vnde quæ huiuscemodi sunt, pari modo cōprehendūt laicos concubinarios sicut & clericos. Vide tamen Præpo. in cap. Nullus. xxxij. distinct. qui refert Innocen. in cap. Si autem, de cohabit. cleri. & mulie. tenentē quòd quācunque viā eligat Iudex, siue suspensionis, siue priuationis, debet præmitti monitio: nec Iudex sine illa ad alterū præmissorum procedere debet, cū clericus non sit notorius concubinarius: per quem vide post Inno. vbi supra, vsque ad quantum tempus debet clericus monitus expectari, & an possit purgari mora. Vt autē prælati excusentur à monitionibus faciēdis clericis suæ diocesis, in hac materia prudenter faciunt, quando in suis constitutionibus synodalibus monēt omnes generaliter, ne concubinarij sint, contrafacientibus pœnas debitas irrogando. Abb. præterea in capitū. Vt clerico rū. de vita & honestate clericorū. ponderando verba

illius text. arbitratur, quòd si clericus concubinaris efficeretur deterior, si compelleretur præcisè ad dimittendam concubinam, quòd tunc prælatus tolerando ad tempus, peccatū non incurrit: & quod dicit notandum Stepha. Aufre. in repeti. cle. j. de offic. ordin. in columna xv. Aduertant autè prælati omnes, & eorum vices gerentes, ne huius doctrinæ colore in concubinariorum correctione torpescant: sed cum talis toleratio facienda fuerit, certissimæ ad sint coniecturæ deteriorationis. Nam aliàs facile illis persuadebunt libidinosi grauiora, imò nefanda admissuros, si cogantur continere.

AVDIRE DIVINA. Vide tex. in c. nullus: & in c. præter, 32. dist. vbi doct. c. vestra, cap. vltimo de cohabi. cleric. & mulie. glo. in c. de homine: de celebra. missa. Henr. in ca. si celebrat, col. 5. de cleric. excomm. minist. Theologos in 4. sent. dist. 13. & quomodo hoc intelligendum sit, docet eleganter Cosmas in pragma. sanctio. titu. de excommunicato non vitando, verbo suspensionis, & Ioan. Maior in 4. senten. dist. 9. dubio vltimo. Florenti. 2. par. titu. 9. c. 10. §. vltimo. Adria. in 4. senten. tract. de Eucharist. q. penulti. & in tract. de confessione, q. 9. Siluest. in verbo missa, in 2. q. 3. Martinus Azpilcueta in c. 1. §. labore, 2. col. de pœni. dist. 6. & in manuali, c. 25. nu. 78. Couarr. in c. alma mater, 1. par. relecti. §. 2. nu. 10. de senten. exco. lib. 6. imò fortius dico: quòd, quicumque committit alicui sacerdoti, quem scit esse in peccato mortali, aliquem actum ecclesiasticum faciendum: si exequatur talem actum, certè ille, qui committit, peccat mortaliter, vt ait diuus Hieronymus in epist. beati Eusebij ad Damasum Episcopum Portuensum, sic dicens: Qui iura scit: & vitam presbyteri agnoscit, & eum pro se celebrare facit: sit eiusdem peccati conscius, nec non & pœne particeps.

BET BENEFCIO. vide Hostien. in summa. titu. de cohabita. cleric. & mulie. §. qualiter imponatur Abb. in c. quesitum, eo titu. Guid. Pape. q. 558. Ber. Chor. in tract. de publicis concubi.

pag.

pag. 24. & in eodem tract. fol. 162. vbi hanc communem opinionem esse fatetur.

C IRRREGULARIS. adde quòd etiam huius sententiæ auctores sunt Cosmas in pract. Sanct. titu. de concubinaris, verbo inhabiles, Henr. in c. si celebrat, col. pen. de cleri. excomm. minist. Palu. in 4. sent. dist. 27. q. 4. col. 2. Abulensis in tracta. de concubinaris clericis, conclus. 7. Aluarus Pelargus de planctu ecclesiæ, foli. 27. col. 4. Anto. in c. 1. nu. 32. de iudi. Ana. col. 1. & Feli. 2. in cap. cum dilectus, de accusa. Guido. Pape, q. 558. Ioan. in summa confessorum, lib. 3. titu. 29. q. 5. & hanc asserunt communem opinionem Martinus Azpilcueta in c. si quando excep. 11. col. 53. de rescrip. & D. Couarr. in clem. si furiosus, prima par. relecti. §. 1. nu. 5. de homi. contrariã tamen sententiã de iure veriore esse existimo, quam teneo secutus Inno. & Ioan. And. in d. c. si celebrat, Card. in c. vestra & c. quesitū, de cohabita. cleric. & mulie. Archi. in c. præter. §. ad hæc verò, 32. dist. Speculat. titu. de dispensatione, §. iuxta propositionis numer. 20. Imo. in c. 1. col. 4. de iudi. Nicol. Plouii. de irregularitate, reg. 41. Martin. Azpilcueta. in di. exceptione 11. D. Couarr. qui vrgentissima argumentatione veram esse opinionem hanc ostendit. in d. §. 1. quanuis dicat quòd ipse cõsuleret, vt absolutio aut dispensatio in hoc casu impetretur à Romano pontifice.

DATA OPTIO. vide de hoc, tex. optimum in l. 1. C. de his qui latro. ibi supplicio corporali aut dispedio facultatum pro qualitate personæ & iudicis existimatione plectetur. tenet glo. not. c. sicut, de iudi. tradunt Hostien. Ioan. And. & docto. in ca. 1. de officio Vicar. Petr. de An. & Ioan. Imo. in cap. de causis, de offi. delega. Bal. in leg. cunctos populos. 1. lectionis 9. colum. vers. 7. oppono. C. de summa trini. & in l. Data. 7. col. c. qui accusare. Ang. in l. nunquam, ff. priua. delict. Sali. in l. quæcunque C. de ser. fug. Fel. latissimè in cap. inter cæteras. col. 2. de rescrip. vbi opinionem hanc 10. modis limitat: & est ratio, quia pœna est commensuranda delicto. cap. non afferamus. 24. q. 1. & hanc commensurationem nunquam faceret reus: quia semper minorem prælegerit, & ideo lex frustra alternatim loqueretur.

O 3

Mitio

E MITIOREM PARTEM. adde glo. memorabilem, in cap. de causis, §. i. in verbo, certa. de offi. delega. & in cap. hoc ipsum, in glo. l. 33. q. 2. & in Regu. in pœnis de regu. iur. lib. 6. & in cap. sicut dignum. de homi, vbi Ana. & docto. not. & facit l. si præses, ff. de pœnis.

MONET OMNES. adde quòd hoc ita communiter in synodis obseruatur secundum Ioan. And. in cap. proposuit, de cle. excommu. minist. Bermondum. Cho. in tract. de publi. concubina. pag. 183. nu. 6. & hæc monitio, in synodo facta, habet vim trine monitionis glo. in cap. si episcopus, verbo præceptione, 18. dist. quam sequitur, Abb. in cap. ex literis, de const. Felin. in ca. Romana, de appella. & Fran. à Ripa. in c. i. de iudi. & nota quòd prædicta intelligo, procedere contra tales clericos, qui secundum legem diocesanam, tenentur in synodo comparere, aliàs ex quacunque via iudex procedat, monitio debet præmitti, nec debet sine ea iudex ecclesiasticus procedere ad imponendas dictas pœnas, nisi talis clericus esset manifestus, & notorius concubiniarius & incorrigibilis, de quo leg. Berm. Cho. in d. numer. 6.

NON INCURRIT. vide tex. sing. de quo nò meminit Abb. ibi, in c. requisit, de sponsa & Io. Lup. in rep. ca. per vestras de dona inter vi. & vxor. §. 18. numer. 16.

Matrimonium de facto contrahentes.

Caput lxxiiij.

- 1 Sacer ordo matrimonium impedit omnino & irritum facit.
 - 2 Clericus, qui de facto matrimonium contraxit, qualiter puniatur.
 - 3 Clericus huius criminis reus, ipso iure excommunicatus est.
 - 4 Clericus, qui sub figura matrimonij virginem violauit, pœna stupri puniendus est.
 - 5 Clericus beneficiatus in minoribus constitutus, eo ipso matrimonio, contracto, amittit beneficia ecclesiastica.
 - 6 Quando autem cum minore duodecim annorum, per verba de presenti contraxit, an beneficia ecclesiastica amittat.
- C**alixtus Papa interdixit contractum matrimonij presbyteris, diaconibus, & subdiaconibus, & ab illis contracta, debere desungi, & ad pœnitentiam

tiam

tiam redigi, iuxta sacrorum Canonum definitionem præcepit, vt habetur in c. presbyteris. xxvij. dist. hinc est quòd clericus in sacris, vxorẽ ducẽs, debet cõpelli ad illam abiurandam, & perdit executionem omnium ordinum, notat Abb. ex text. ibi, in cap. secundo, qui cler. vel vo. qui nihil aliud allegat, & omisit rex, expressum ponẽtem pœnam delinquentibus in hoc, in cap. decernimus. xxvij. dist. cuius verba sunt: Decernimus vt hi, qui in ordinẽ subdiaconatũ & supra, vxores duxerint, officio atque ecclesiastico beneficio careant. & faciunt verba text. in c. de his etiã, eadem dist. vbi tractando de subdiaconibus & diaconibus dicit: Cauendum est tamen his, ne quando suę sponsonis immemores ad terrenas nuptias vltro concurrant, quod si fecerint, vt sacrilegi rei ab ecclesia habeantur extranei. De presbyteris verò videndus est tex. in cap. presbyter, eadem dist. cuius verba sunt: Presbyter si vxorem duxerit, ab ordine deponi debere oportet. Item efficitur irregularis, vt neque in susceptis ordinibus ministrare possit, nec ad maiores suscipiendos admittitur, vt notat idem Abb. in capitu. j. in. ij. nota. eodem titu. ex quo venit quòd tanquam irregularis priuabitur beneficijs. An autẽ sit priuandus per sententiã, vel ipso facto priuetur, sunt opin. quas refert Stepha. in decisione cccxxxix. Capellæ Tholesanæ, in additione. Aduerte tamen, quòd ipsemet Panorm. in c. Ac si cleri. de iudi. col. ij. videtur esse in opinione, quòd clericus, qui solutam non virginem, de facto duxit in vxorem, ac cū ea fuerit fornicatus, debet deponi. pro quo allegat iura in c. fraternitatis. xxxiiij. dist. & in ca. Si quis ammodo. lxxxj. dist. & in d. c. ij. qui cle. vel vo.

quæ iura (scilicet tanta patris reuerentia) hoc non probant: imò text. in dicto cap. Si quis ammòdo, qui plus videbatur vrgerè, dicit, à proprio gradu decidat, vsque dum ad satisfactionem veniat: vnde per talia verba videtur imposita magis pœna suspensionis temporalis, quàm depositionis. Sed pro opinione sua posset Abb. allegare text. in cap. Presbyter. xxviii. dist. quem deceperit Gratianus ex cap. j. Concilij Neocæsariensis; cuius verba sunt: presbyter si vxorem duxit, ab ordine illum deponi debere oportet. vbi Archi. exponit, ab ordine, id est, ab officio & beneficio: quod etiã ibi tenent Domi. & Præpo. licet eum non referant: quanuis glo. exponat ab ordine, id est, ab officio, & non beneficio.

3 Clericus præterea taliter contrahens, est excommunicatus ipso iure, vt in cle. vna, de consang. & affini. cuius absolutio episcopo est reseruatã, vt per glo. ibi, in verbo, obtinere. Redditur præterea suspectus de hæresi, c. vt procedatur per inquisitores contra eum, vt notat Ioan. Lupus in repe. rub. & c. per vestras. de doctrina. inter virum & vxorem. fol. lxxvij. colum. iij. versicu. Ex quo meo iudicio. vbi hoc infert ex his quæ notant Burri. & Bald. in l. iij. C. de summa trinit. & fide catho. loquendo de monacho matrimonium contrahente.

4 Debent præterea in hoc aduertere iudices, quòd præter pœnas suprã dictas debet in sacris constitutus pati pœnam stupri, si virginem violauit sub figura matrimonij. Neque ex hoc quòd verba de præsentis seu benedictiones præcesserint, ab illa excusandus est, quin potius grauius puniendus, eo quòd virginem sub sacramenti colore deceperit, & corruperit, quæ velut vxor consensit in copulam, vnde propter talem dolũ,

vltra

vltra ordinariã pœnam depositionis, arctiori carcere vel monasterio detrudi debet, quàm pro alio simplici stupro. Mulier insuper ab ipso sic seducta tantæ posset esse nobilitatis & honoris, tantumvè populi scandalum, vt meritò clericus in hoc delinquens publicis verberibus, vel alia publicã correctione puniendus esset: quando suæ personæ qualitas hoc non impediret, argumento eorum quæ notat Præpo. in capit. ij. de sponsa. duo. referendo Anto. quòd Iudex attendit qualitate personarum poterit arbitrando punire pœna mortis illum, qui viuente prima vxore contrahit cum secunda: puta si ignobilis vxorem habens, cõtrahit cum nobili, & illud itam. De qua tamen doctrina Anto. vid. Augusti. in addi. ad Ang. de male. in parte: *che mai adulterato.* fol. 152. num. 65. Clericus verò beneficiatus in minoribus ordinibus cõstitutus, si contrahit d. matrimonium, eo ipso vacante beneficia, d. vt tenet Collec. in c. j. de cle. coniu. & decisio Capellæ Tholosanæ suprã allegata. & Sylue. verbo, clericus. lo. ij. §. iij. Et hoc, etiam si non sequitur copula, notant docto. in d. cap. j. Nec recuperant beneficia, sponsa ingrediente monasterium, vt per eos ibi: & not. etiam Ioan. de Imo. in clemen. gratiæ. de rescript. in col. super gloss. resignaueris. Præpo. in ca. Placuit. xxxij. distin. prope fin. Quod insuper procedit etiam si matrimonium contractum sit nullum: vt notat Ioan. And. in ca. Ioannes. de cle. coniug. Roma. confi. cccclxxxij. dubitatur primò, col. iij. Hippoly. confi. lxx. volu. j. col. iij. incipiente: Scientiarum omnium. Stepha. in addi. ad dictam decisionem Tholosanã, qui solũ allegat Bar. Brixien. & Ange. de Clauasio. Confirmatur ista sententia doctrina mea

194 IO. BERNARDI DIAZ HISPA.
mea magistrali. c. lxxxj. incipienti: Poena etiam facien-
do, ubi de ista conclusione fit mentio: quam vide, quia
aliqua referuntur in contrarium remissive. Et vide De-
cium in consil. clxvj. volum. j. Ego Philippus Decius,
ubi refert Bartho. Brixien. in quaest. x. Et Card. Imol.
& Abb. in d. c. j. & Roma. in d. consil. tenentes quod cle-
ricus in minoribus constitutus si contrahit matrimo-
nium cum consanguinea, nunquam admittitur ad benefi-
cium, quia illi facto suo renunciavit. Et quia ipse in prin-
cipio illius consilij tenet quod talis clericus non sit ip-
so iure priuatus beneficijs, respondet ad dictam doctri-
nam Brixienis & aliorum, quod non habeat locum qua-
do clericus in minoribus contraxit scienter in gradu
prohibito, quia tali casu ex quo sciebat matrimonium
non valere, non videtur habere animum abdicandi be-
neficiam a se: quod dicit tenuisse Imo. in cle. gratia. de
rescrip. Et sic quod dicta conclusio doctorum restrin-
gatur, quando ignoranter contraxit tale matrimonium:
& dicit ibi, quod in dubio praesumitur scientia in coniu-
cto quod sciat coniunctionem quam habet cum alio. Et licet
Decius ibi postea in si. det aliam & ultimam responsionem ad
dictam conclusionem Doctorum, videlicet, quod non
sit vera in hoc saltem, quod talis non perdat ipso iure
beneficium, ex ratione de qua per eum. Mihi tamen
plus placet distinctio praecedens, & sic quod quando
probaretur quod ignorans consanguinitatem contra-
xit, tunc ipso iure perdat beneficium, quia visus est fa-
cto suo illi renunciare. Si vero contraxit scienter, tunc
quod priuatur eo per sententiam: quia licet videatur
confidere in nullitate matrimonij, ut non perdat bene-
ficium ipso iure, sufficit quod facit actum incompatibi-
lem

PRACTIC. CRIMIN. CANO. 195
lem cum beneficio, ut est matrimonium contrahere.
Imo. tamen in d. clem. gratia, videtur tenere contrarium,
videlicet quod quando impedimentum consanguinita-
tis erat notum utriusque, vel saltem clerico, quod non perdit
beneficium, nisi processisset ad copulam, quia tunc prop-
ter affectum cum opere subsequuto saltim esset priuandus.
arg. ca. nuper. de bigamis. Effectus enim huius distin-
ctionis maximus est, nam in primo membro non poterit
sic contrahens renunciare beneficio in fauorem alterius.
Secundo vero sic ante quam deponatur ex doctrina illa
magistrali Innoc. in c. Cum nostris. de concess. prebend.
quam ego latius ornauimus in meis doctrinis, nu. cxx. incip.
Homicida. Vide praeterea in hoc articulo notabilem di-
stinctionem Praepositi in d. c. Placuit, videlicet quod si matri-
monium non tenet propter consanguinitatem, vel aliud si-
mile impedimentum, quod tunc clericus perdit benefi-
cia. Si vero non tenet ex defectu consensus, tunc non.
Considera tamen quod hoc posset intelligi quando defe-
ctus consensus fuit in ipso clerico. Si tamen fuit in mu-
liere, puta quia per vim fuit compulsus contrahere, ipso
clerico pure & liberè consentiente: vel quia mulier non
erat sanae mentis, non video quare non perdat benefi-
cia, sicut quando contrahit cum consanguinea, quod aperte
colligitur ex distin. quam fecit Imo. in dicta clem. gra-
tia, quem non refert Praepo. Quando autem contra-
heret cum minore duodecim annorum, licet per ver-
ba de presenti, cum illa resoluantur in sponsalia de fu-
turo: videtur dicendum quod non perdit clericus pro-
pter illa, sua beneficia, nisi quando adueniente legiti-
ma aetate in muliere matrimonium sic contractum ratifi-
caretur, modis de quibus per tex, gloss. & Docto. in c.
Vnico

Vnico. de desponsa. impu. lib. vj. Sed contrarium fuit decisum per dominos de Rota in antiquis decisio. cij. incipien. Nota, quod vbi clericus. Et vide Ioannē Staphileum in tractu de gratijs expectatiuis. folio. 74. versicu. qua propter vt saluetur. Vbi dicit quod illa decisio Rotæ procedit in terminis in quibus loquitur, videlicet quod tunc demum clericus perdit beneficiū, quando minor, cum qua contrahit, peruenerit ad pubertatem, vel quod intelligatur de impubere proxima pubertati: quem etiam vide in sequenti folio, versicu. posset tamen. vbi dicit, quod clericus contrahens de facto cum minore non proxima pubertati, siue cum furiosa, aut consanguinea perdit beneficium mero iure, neq; illud potest retinere absq; dispensatione, saltem episcopi.

a **DIFFINITIONEM.** vide tex. in ca. si quis, & in ca. erubescant 32. distin. nec vnquam sanè licuit in ecclesia Dei, sacris ordinibus initiatos, matrimonium contrahere, imo ab initio renascentis ecclesiæ hoc prohibitum est, quod constat ex canonibus apostolorū, c. 15. cuius verba, ex Haloandri translatione hæc sunt: ex hijs, qui è celibes in clerum peruenerunt, iubemus lectores tantum, & cantores, si velint, nuptias cōtrahant, hæctenus canon grecis sanè solis licuit vti coniugio contracto ante ordinem sacrum susceptum, non autem potest sacrum ordinem contrahere, cap. cum olim, de cleri. coniuga. cap. Si racusanę. 18. dist. cap. cum olim, de cleri. coniuga. tradit Ioā. Maior in 4. senten. dist. in. 24. q. 2. & dist. 27. q. 1. Ioan. Echius cōtra Lutherū, cap. 19. Alfon. à Castro lib. de hæresibus, verbo sacerdotium, Episcopus Ciuitatensis in epitome lib. 4. decreta li. 2. par. cap. 6. §. 3.

b **DEPONI DEERE.** adde quod durius decretū extat in octauo Concilio Toletano, can. 7. in hæc verba: quæcunq; etiam si inuiti,

si inuiti, ad ecclesiasticarum officia dignitatum assumuntur, deserere, quam semel receperunt gratiam, donumque, nequaquā audeant. Si verò ad coniugia moresque seculi redire attemptauerint, omni ecclesiastica dignitate priuentur, & apostatæ habeantur: & in monasterio, donec vixerint sub pœnitentia, retrudantur. Solent hodiè ad tempus in monasteria detrudi, vt illic ieiunijs & orationibus vacent, & præterea supra scriptas iuris pœnas patiuntur. & adde Regiam l. 41. & sequen. tit. 6. par. 1. & ibi Gregor. Lup. extrauang. Ioan. 22. incip. antiquæ concertationi de voto.

c **PER SENTENTIAM.** vide glo. Anto. & Ioā. de Imo. & Abb. in cap. 1. de cleri. coniuga. Deci. consi. 166. Couarr. in epitome 4. lib. decreta. ca. 6. §. 3. nu. 4.

d **DE HÆRESI.** Vide Iacobum Septimā. in tracta. de infli. catho. ca. 40. nu. 5. Bermon. Chor. titu. de publi. concub. pag. 248. num. 4.

e **BENEFICIA.** vide tex. optimum in cap. 1. de Cleri. coniug. Amittit etiam clericus in minoribus cōstitutus, per coniugalem contractum regressus, accessus, atque alia quælibet iura ad beneficia ecclesiastica, ipsi contrahenti competentia. glo. in cap. 1. de cleric. coniug. lib. 6. vers. clericalis, quam secuti sunt Paulus & Alex. in l. Si à primo, ff. de liber. & posthu. Martinus Azpilcueta in ca. si quado, exceptione 5. de rescrip. profitetur esse communem. Episcopus Ciuitatensis in d. §. 3. num. 5. vbi idem de ecclesiast. pensionibus affirmat, de quo vide Hierony. Gigan. in sing. tract. de pens. q. 54.

f **FIT NYLLVM.** Vide Petr. de Anchar. conf. 34. nu. 10. Ioan. And. Anchar. & doct. in ca. 1. de cleri. coniuga. lib. 6. Aymon. Sau. in tract. de antiqui. tempo. 4. parte. §. videamus, fol. 131. nu. 14. Sebas. Bant. in tract. de nullitatibus, titulo quoties, & intra quod tempus, nu. 60. And. Tiraq. in tract. de vtroque. Retractu. lib. 1. §. 26. glo. 2. nu. 9. Ioan. Staphil de literis gratiæ & iust. fol. 75. hanc communem esse opinionem fatentur, eam secuti, Couar. in d. §. 3. nu. 4. & Grego. Lup. in l. 41. titu. 6. par. 1.

Monialibus. Caput lxxv.

1 Clericus monialem carnaliter cognoscens, in vno instanti tria delicta committit: sacrilegium, adulterium & incestum.

2 Clericus monialem cognoscens, qua pœna debeat puniri.

1 Lericus tale facinus perpetrans, sponsam Christi corrumpit, & committit tria peccata: sacrilegium, adulteriū, & incestum, quò ad accusationē, quia de omnibus his potest accusari, vt per gloss. nota. in capi. Virginibus. xxvij. quæstio. j. quam sequitur Abb. in capit. At si clerici. de iudic. colum. xij. & in capit. penult. iij. nota. de purga. cano. & in capit. monasteria. in fi. & in capitu. vt clericorum, num. 6. de vita & honestate clericorū:

2 cuius pœna est vt deponatur, a ex dispositione text. in capitu. Si quis episcopus, xxvij. quæstio. j. ab officio & beneficio, vt per glossam primam, dum allegat ca. Si quis sacerdos. Et vide Ana. consi. j. colum. ij. versic. Secundò quòd fama. vbi per dictum capitu. Si quis episcopus. tenet, quòd istud delictū est de maioribus merentibus perpetuam depositionem, dato quòd talis fornicatio cum moniali non sit notoriè scandalosa, vel diu continuata: & dicit hoc ita declarare pulchrè Anto. in dicto capitulo. At si clerici. Et vide Hippoly. in repetit. l. Vnicæ. C. de rapt. virginum, numero xlj. vbi tenet quòd clericus in hoc delinquens debet priuari officio suo, & detrudi in monasterium, per text. in cap. Si qua monacharum, xxvij. quæstio. j. & per dictum capitu. Si quis. per quem textum, vide quòd dicit Abb. in capitulo: clericus, numero 2. de vita & honestate clericorum. Et vide Paul. Grillandi in tracta. de pœnis omnifariam coitus, in j. quæstio. circa fin. versic. Secundò verò casu, vbi per eadem iura dicit, quòd clericus cuiuscunque gradus vel dignitatis deponitur propter hoc delictum ab omni ordine sacro, & priuatur omnibus beneficijs, & detruditur in arctū mona-

monasterium ad agendam perpetuam pœnitentiam: quem vide prius per duas col. præcedentes declarantem, quomodo in hoc crimine quatuor crimina committantur: & an possit reus de vnoquoque pariter accusari & puniri: & quæ utilitas resultet, quòd quis possit accusari & puniri de pluribus delictis differentibus specie, & descendentibus ex eodem facto. Cardi. tamen de Turre cremata in d. capit. Si quis episcopus. dicit, quòd tunc propter hoc deponatur clericus, quando in notitiam populi deuenit, aliàs secus, per id quòd notatur in capit. Non debet. xxx. quæstio. j. Et dicit hoc velle gloss. ibi positā in eo cap. Si quis episcopus. Quæ tamen si benè consideretur, non probatur quia nihil aliud dicit, nisi allegaret. Si quis. xxx. quæstio. j. & ideo contrarium credo verum, cum d. cap. Si quis episcopus. simpliciter imponat pœnam depositionis, & delictum in se tam graue sit, in quo tria, vt prædiximus, committuntur delicta. Et hoc videtur velle Ioan. de Ana. vbi supra, referendo Anto. Nec obstat quòd dicitur in d. cap. Non debet. quia eum ille text. imponat pœnam delicto longè diuerso, & quòd est grauius in consideratione populi, quàm in se ipso, videlicet quòd clericus commisceatur mulieribus, quæ ei peccata confessæ sunt, nimirum si considerat, an populus id intellexerit. Notum est enim quòd ex confessione non contrahitur cognatio spiritualis, & sic non potest dici incestus: & si confitens foemina non est nupta, nec virgo, non est adulterium, nec stuprum, est igitur sola fornicatio qualificata, tantò grauior, quantò maius scandalū affert in populo. Abhorret nāq; populus simile facinus, & merito: quia si nō sic puni-

punirentur in hoc delinquentes, difficillimè præstaret homines licentiam filiabus, seu consanguineis accedendi ad sacramentum pœnitentiæ. Vel potest aliter intelligi tex. ille, vt in cap. sequ. tractabimus, vbi examinatur materia illius. Vnde cõcludendo in hoc delicto sacerdotem conuictum de accessu ad monialem, nullo discrimine habito deponendum censeo, & deponerem si casus se offerret, & in monasterium seu carcerem ad tempus aliquod, iuxta personæ qualitatem, & delicti continuationem, & populi notitiam commensurandum detruderem.

- 3 **DEPONATUR.** vide Bermondum Cho. in tract. de publi. concubina. Rub. de sacrilegio, pag. 67. Petrum Duñas regu. & fallen. Reg. 101. laicus autem si crimen hoc cõmiserit pœna vlti. supplicij est puniendus, & bona sua applicantur monasterio prædictæ monialis: monialis autē ipsa, quæ carnaliter pãsa est se cognosci, & de suo monasterio debet extrahi, & in alio debet recludi, vt securius seruetur, ne in tali crimine reincidat. tex. in §. pen. in auth. de sanctissimis episco. colla. 9. cap. si quis rapuerit, 27. q. 1. & in foro pœnitentia non expectat ad simplicem sacerdotem pro hoc crimine absolutionem præstare, sed casus iste episcopo est reseruat. iuxta glo. sententiã in c. si episcopus, de pœni. & remiss. lib. 6.

Spiritualibus filiabus se commiscentes.

Caput lxxvj.

- 1 Clericus propter crimen incestus qua pœna puniendus sit.
 - 2 Pœna depositionis an puniendus sit clericus, qui carnaliter cognouerit illam, quam tenuit in sacramento confirmationis.
 - 3 Proprius sacerdos, qui filiam suæ parochiæ, nullo vinculo spirituali coniunctã, carnaliter cognouerit, non est deponendus, quanuis seuerè sit puniendus.
 - 4 Clericis, qui cognouit suã Cõmatrem, depositionem meretur.
- Sacer

1 **A**cerdotes, qui cum filiabus spiritualibus fornicantur, graue adulterium committunt: & qui malum exemplũ dant hominibus, ab omni officio deponuntur, & peregrinando duodecim annos pœnitere debent, & tandem ad monasterium vadunt, vbi per totum tempus vitæ Deo seruiunt. ita disponit tex. in c. Si quis sacerdos. xxx. q. j. & licet ille tex. videatur loqui de filia spirituali simpliciter, idem est si fornicatur cum ea, quæ propter sacramentum pœnitentiæ fuit filia spiritualis effecta, vt probatur in cap. Omnes. qui est tex. prædens d. capitu. Si quis. qui dicit omnes, quos in pœnitentia accipimus, ita filij nostri sunt, vt in baptisate suscepti. & subdit, quod qui hoc scelus perpetraverit, non solum dignitatis honorem amittat, verum etiam vsque ad exitũ vitæ suę iugi pœnitentię se subdat: quod glo. ibi finalis intelligit de pœnitentiã interiori. Sed postea tex. in c. fin. ead. cau. & quæst. dicit quod presbyter, qui cum mulieribus, quæ ei fuerint sua peccata cõfesse, se commiscuerit, sic pœniteat quomodo de filia spirituali: & declarat quod pœniteat duodecim annos, & quod deponatur, in quo videtur declarare tex. in dicto cap. Omnes. dum determinat tempus pœnitentiæ, & quod amissio dignitatis, de qua ibi, sit depositio. Addit tamen verba quædam, quæ nimitũ restringunt pœnam huius delicti, videlicet si in conscientia populi deuenerit, quod ego intelligo, id est si hoc testibus probatum fuerit: satis enim in notitiam populi venit delictum, quod testibus comprobatur, quasi velit tex. mitiori pœna puniendum sacerdotem, quando hoc delictũ in occulto reuelatur superiori. Vnde ego

P conu

conuictum clericum de hoc delicto, indistinctè deponerem, imò & tempestate hac, carceri alicui per aliquos & non paucos annos manciparem. Oportet namquè in his diebus, quibus (peccatis nostris id promerentibus) admirabile hoc sacramentum pœnitentiæ, spiritualium omnium infirmitatum singularis & vnica medicina ab hereticis impugnari, ac euerti curatur, sacerdotes in hoc delinquentes acriter puniri: ne ex eorum delictis ansa præstetur hæreticis, ne uè frigescente charitate ac timore Dei, occasio detur maritis ac patribus vxores, ac filias ab hoc sacramento retrahendi. & ut rarius ad illud accedant, procurandi. Quo zelo religionis & honestatis accensus bonæ memoriæ præful ille dignissimus Ioannes Matthæus episcopus Veronensis, scelus hoc tanquam grauissimum graui animaduersione puniendum statuit, cuius ciuitatem & diocesim dum ego transirem, Concilij Tridentini gratia in Italiam accersitus, multa mihi admiranda eius opera, & omni imitatione digna, & quæ pastorum illorum sanctorum quos antiquitus habuit ecclesia, dū fœlix erat, sanctitatem redolebant, relata sunt. Ille inquam bonus episcopus in tit. ix. c. iij. suarum constituta disposuit: Si quis cū ea, cuius confessionē audiuit, quicquā in honestè turpiter uè egerit, aut eius pudicitiam attentauerit, aut eā ad lasciuia & inhonesta perpetranda suaserit, si non est deuentum ad actum, temporanea pœna acriter puniatur: Si uerò ad actū turpitudinis deuentum est, beneficijs officijsq; eo ipso suspensum, priuatum, perpetuisq; addictum vinculus volumus & declaramus. Et eadem depositionis pœna puniendum crederem clericum cognoscentem illam quam tenuit in sacramento confirmationis, cū eo-

dem modo sit effecta eius spiritualis filia: & ideo cognatio contracta ex tali sacramento impedit matrimonium, & dirimit contractum, ut in cap. j. §. fin. de cognata. spirit. in vj. quia rex. in d. c. Siquis. indistinctè loquitur de filia spirituali. Fateor tamen quòd cū hoc delictū non sit ita graue in oculis hominum, nec in eo adsit inconueniens quod in casu præcedenti descripsimus, in alijs pœnis ultra depositionem iniungēdis, mitior poterit esse Iudex. Et quòd sacerdos cognoscentem filiam spirituale deponatur, notat Abb. in c. fin. de purga. cano. & tenet etiam Ioan. de Ana. per supra dicta iura, in c. Cum dilectus. de accusat. col. ij. & in c. Significauit, de adul. col. pen. Felin. in c. At si clerici. in princ. col. fin. de iudi. & ibi etiam hoc sequitur Decius col. xxj. vers. Secundò limitatur. Et sequitur hoc etiam Io. de Selua, in tract. de beneficio, in iij. parte, in q. iij. in fin. Et aduerte quòd filia dicitur, quæ sit de parochia eius, ut ponit idē Decius ibi, allegādo Abb. vbi supra.

3 Et sequitur etiam Ioan. de Selua, vbi supra. Crederem tamen quòd licet vera si hæc conclusio Doctorū istorum, quòd si sacerdos cognosceret filia parochiæ suæ nullo alio sibi vinculo spirituali coniunctā, quòd non propter hoc esset deponendus, sicut in alijs præcedentibus casibus, cū esset magna extensio iuriū pœnaliū, & est non minima disparitas delictorum, quanuis tale facinus committens non leuiter puniendus est: de cuius quidē delicti grauitate nos oēs præfules idē. Bonus uerò nihil admonuit. dū in supra dicto tit. ix. ca. ij. In committentem illud ita seuerè sub hisce verbis insurgit: Sacerdotem illū, qui secū parochiana sua commiscuerit, in xxy. ducatos cōdēnamus, eū perpetuo a

204 IO. BERNAR. DIAZ HISPAN.
 exercitio curæ suspendentes, postquã per annũ in carceribus corpus suum, ieiunijs & abstinẽtijs maceraturus permanferit, & à ciuitate & diocesi per decenniũ
 4 fit exul. An autem eadem pœna puniatur qui cognouit commatrem suã: videtur quòd sic per suprà dicta, & quia magis est abstinendum à cognatione spiritali, quã carnali, quia à venerabiliore parte procedit, b vt notat Abb. in d. c. fin. col. pen. de purga. cano. Vnde dicit ipse quòd nunquam legitur ecclesiam Romanã dispensasse in cognatione spiritali. Cũ enim pœna incestus sit depositio, vt infrà habes in parte incestus, à fortiori erit in hoc casu, & simili, vbi quis cognoscit cognatam spiritali, & præcipuè quia delicta huiusmodi etiam in opinione populi graua iudicantur: & hoc de commatre videtur tenere Felin. in di. cap. At si clerici. col. fin. de iudi. facit etiam in huius opinionis fauorem. l. xiiij. tit. ij. partita. iij. quæ enumerat inter exempla incestus, quòd quis coet cum commatre sua.

a DEPOSITIO. vide Abb. in cap. vlti. de purga. cano. Ana. in ca. cum dilectus, de accusa. Felin. in ca. at si clerici, numer. 15. vbi Decius. numer. 38. de iudi. Berm. Cho. in tract. de concubina. Rub. de incestu. numer. 3.

b PROCEdit. adde quòd huc respicit, quod voluit glo. celeberrima, in cap. Pyctaciũ. in verbo, multo magis. 30. q. 3. quæ asserit argumento illius tex. patrem spiritali esse magis diligendum quã carnalem, quam dicit esse sing. Barba. in l. 2. col. 7. ff. de verbo. obliga. & in rep. l. cum acutissimi, col. 114. C. de fideicom. licet huic sit affinis, & alia glo. in cap. qui dormierit. 27. q. 2. tradens affinitatem spiritali maiorem esse quam carnalem, præterea etiam dicit & alibi glo. in cap. aut facta, in verbo parentem, de pœni. disti. 1. non minus puniendum esse qui interimit patrẽ spiritali quam qui carnalem, quam sequitur Alex. in addi. ad Bar. in l. diuus, vbi etiam Hippo. de Marf.

Marf. in fine ff. de Parrici. & hanc opinionem Abb. quam hic adducit autor in specie, sequutus fuit Deci. cõf. 462. col. 1. & in cap. at si clerici, numer. 38. de iudic.

Stupri. Caput lxxvij,

- 1 Traditur germana stupri diffinitio.
- 2 Clericus virginem stuprans, est deponendus.
- 3 vi corrupens virginem grauiori pœna est puniendus quã si spontaneè eam cognouisset.
- 4 Clericus, qui corrumpit & deflorauit virginem spontè & sic ea volente & consentiente, an teneatur aliqua pœna.
- 5 Deflorans virginem voluntariã, non tenetur ei in animæ iudicio satisfacere.
- 6 voluntas corruptæ virginis patri non præiudicat.
- 7 Clericus an à dotis præstatione liberetur, si probauerit quòd mulier ab eo corrupta inuenit virum eiusdem conditionis & qualitatis ac si esset virgo.
- 8 Iudex qualiter debeat arbitrari dotis estimationem corruptæ virgini præstandam.
- 9 Remissio puellæ an clericum à dotis solutione liberet.
- 10 Clericus, qui mulierem grauidam sine virginitatis tamen corruptione effecerit, an ordinaria huius criminis pœna sit puniendus.

1 Tuprum propriè est virginum illicita defloratio, sic enim diffinit tex. in cap. Lex illa. xxxvj. quæst. j. licet aliàs stuprũ aliquando cõprehendat alia crimina, vt dicit glo. ibi, in verbo propriè, & glo. in c. Nemo. xxxij. q. iij. in verbo stuprũ: & clericus virginem stuprans deponitur, notat Abb. in c. At si clerici col. xij. de iudi. allegat tex. in ca. Si quis clericus. lxxxj. distinct. & in c. Lator. ij. quæst. vij. Illi tamen text. non disponunt in stupro commisso cũ virgine, vt ex eis patet: & q̃ istud delictũ sit depositione dignum placuit eidem Abb. in c. ij. de adulte. qui etiam credit clericum posse cogi ad dotan-

dam virginē ab eo corruptā, & refert etiā idem Abb. ibi. Io. And. referentem magistrum suum, qui dicebat quòd in hoc casu, cū clericus non possit ducere eam in vxorem, deberet corporaliter fustigari. Et quòd pœna stupri in clerico sit depositio, ^a est communis opinio secundūm Paul. Grillandi, in tract. de pœnis omnifariam coitus, in cap. Septimò videndum. qui etiam sequitur doctrinam Abb. in cap. Vt clericorum. de vit. & hone. cleri. vbi tenet quòd iudex ecclesiasticus potest imponere pœnam pecuniariam clerico pro arbitrio suo, vltra alias pœnas spirituales, quando illæ non sufficerēt, quia illas non timeret, quas si non solueret, luēt in corpus: quia non sufficit dotare mulierem stupratam, nam vltra dotem tenētur soluere pecuniariā vel corporalem pœnam secundūm eum post Abb. in cap. ij. num. iij. de adult. Vnum autem in hoc crimine ego opinor obseruandum, quòd cū iura Cæsarea grauiori pœnæ subijciant vi corrupentem virginem, quàm spontaneè, ac illum sine temporis præfinitione puniant, vt in §. item lex Iulia, de adulterijs, iuncto §. Item lex Iulia, de vi. versu: Sin autem per vim. inst. de publi. iudi. & in l. mariti. §. si. ff. de adult. quòd eodem modo iudex ecclesiasticus feruētius punire debet vi perpetrantem tale facinus, vt sic vltra depositionem in arētum monasterium vel carcerem tradat delinquentem. Et pro pleniori declaratione huius capituli operæ precii est de aliquibus quæstionibus dubitare. Et primò quid si clericus de stupro virginis accusatus exciperet & probaret apertè ipsam spontè consensisse, putà si testes iurant eam attraxisse illum ad concubitum, veniēdo sæpius ad lectum eius, eo repellente illam vel aliud simile. In qua quæstione

videtur dicendum quòd non obstante puellæ consensu propter stuprum puniri debeat clericus, & ad præstationem dotis condemnari, ^b per id quod notat Ioā. de Ana. in d. c. j. de adult. in j. notabili. vbi post Doctō. dicit quòd licet virgo non sit seducta, sed illa sponte acquieuit, adhuc habet locum dispositio illius tex. quia virgo præsumitur seducta & decepta, per tex. notabile in d. l. circa fin. C. de rapto. virg. qui disponit quòd pœna eius habeat locum siue volentibus, siue nolentibus virginibus illud facinus perpetretur. Ex ratione, quia hoc ipsum velle mulierum ab insidijs nequissimis hominis, qui meditatur rapinam, inducitur. Sed salua eius & doctorum autoritate, non videtur sua conclusio procedere saltem ex suis fundamentis. Primò quia ratio eorum non concludit: Virgo præsumitur seducta & decepta, ergo etiam si ipsa sponte se obtulit, procedat pœna illius tex. quia illa ratio procedit quando sumus in dubio: sed quando constat de voluntate sine seductione, aliter videretur dicendum. Secunda non obstat tex. in d. l. j. quia non sequitur: pœna contra raptōres, de qua ibi procedit etiam volentibus virginibus, ergo eodem modo procedat pœna de qua in d. c. j. qui tex. loquitur per verbum seduxerit, quod debet aliquid operari. Facit etiam quod tex. in cap. ij. eod. tit. de adult. in quo imponitur pœna committenti stuprum, dicit: virginem stupro decepit. Vnde videtur in hoc (saluo meliori iudicio) dicendū quòd à pœna stupri criminali imponenda clerico non excusetur, etiā probata puellæ: non enim voluntas consocij criminis debet excusare à pœna delicti, quando culpa illius nō cōsistit in sola violentia actus, sed in reprobatione

ipfius quantumuis voluntarij, quantumuis operari debeat vt non tanquam violentus ftuprator puniatur.

Quatum autem ad præftationem dotis videtur dicendum, quod clericus probata vera volûtate puellæ, sine feductione non debeat condênari: potuit enim puella in hoc fibi præiudicare, vt voluntariè & non feducta hoc patiendo, perderet ius petendæ dotis, quod voluit Aftenfis in fuma, lib. ij. tit. xlvj. in ca. incipienti, fequitur videre de tertio, allegâdo Rodonensem, dñ dicit quod fi defloret quis voluntariam, non tenetur.

- 5 Ad cuius etiam confirmationem bene facit fententia Gulielmi, quem refert Florent. in ij. parte, titu. v. c. vj. §. j. quod fi quis deflorat virginem voluntariam, non tenetur ei fatisfacere in foro confcientiæ, quod etiam rotat Silueft. in verbo luxuria, in verfi. Quintò quæritur, & Tabien. in verbo reftitutio, in §. xxij. incip. quid de eo. Et allegat vterque Bonaueturâ hoc tenentem. Vnde videtur quod ficut talis clericus in foro cõfciëntiæ eft liber à præftatione dotis ex fententia dictorũ Doctorum, fic & eodem modo videtur abfoluendus in foro contentiofo per Iudicem ecclefiafticũ, quem decet femper fequi veritatem. Sed quanuis ifta conclusio poffit fufineri, multum debent iudices aduertere antè quàm illam ad praxim adducant in ifto cafu propter difficultatem fufficientis probationis quæ in hoc requirenda eft, vt verè conftet virginem non feductam, fed voluntariè fuiſſe defloratam, & facilè poffent decipi per ftuprantem clericum in probatione
- 6 voluntatis. Vnum tamen in hoc videtur eſſe fine dubio: quod licèt voluntas puellæ liberaret clericum, hoc eſſet ſolum verum, quatum ad ius quod ipfa aliàs habe-

- haberet, non tamen liberaretur ab hoc quod fi pater virginis accusaret clericũ de ftupro, debeat illi eſtimatio damni fibi prouenientis: quia maiori eget pecunia ad dotandum eam, & etiam iniuriæ quæ fibi illata eſt: quod firmat Floren. vbi ſuprà, fic limitando prædictam conclusionem: hoc tamen & pater perderet, fi etiam ipſe de lenocinio vel conſenſu conuinceretur. Ex quibus etiam inferri poteſt quod fi de precio ftupri cõuentum eſſet cum vitgine vel parentibus, quod tunc ſola precij præftatione liberaretur ab onere dotæ di accusatus ab eo, cum quo conuentionem facit: dñ tamen conuentione ſolius filiæ parentibus non noceat,
- 7 nec conuerſio. Secundò quæro, quid ſi clericus in ſui defenſionem exciperet ac probaret, quod poſt corruptionem mulier inuenit virum eiufdem conditionis & qualitatis ac ſi eſſet virgo: & in hoc credo quod licèt poſſit damnari clericus propter ftuprum (niſi conditio mariti proceſſum & pœnam publicam impediret)
- 8 nihilominus abſoluendus eſſet à præftatione dotis, cũ illa in hoc non eſſet paſſa damnum. Si tamen propter ftuprum nupſit viro deterioris conditionis, tunc crederent arbitrio iudicis eſſe ſatisfaciendum ei, cũ conſtet eam pati damnum ex inæqualitate mariti, putà ſi propter hoc virum pauperiorem ſortita eſt, à quo debiliora alimenta recipit, imò ſi non pauperiorem, ſed ignobiliorem virum ſortiretur, adhuc crederem eſſe ſatisfaciendum ſibi, quia verè paſſa eſt damnum in honore, qui maiori precio haberi ſolet quàm diuitiæ. Tertio quæro, qualiter iudex arbitrabitur dotis æſtimationem,
- 9 d in hac materia præſtadam? Et in hoc diſtinguo, & ſi pater puellæ pauper eſt, clericus damnabitur ad

integram dotem puellæ, in quo considerata est consuetudo loci, videlicet quantum solet in dotem dari puellæ similis conditionis, & defloratæ: considerabuntur etiam facultates clerici condemnandi, ut probatur in d. c. j. iuncta glo. si. Si verò pater illius diues est, non videtur conueniens quòd ex stupro clerici ipse lucretur totam dotem filiaæ suæ, & sic quòd integram habeat à clerico: sed quòd clericus soluat arbitrio iudicis illud plus quòd pater est consumpturus in maritando filiam, eo quòd est deflorata, quia in hoc videtur pati damnum, & quòd videbitur iudici soluendum ratione iniuriæ sibi illatæ si hoc petierit. Et ex prædictis videtur posse inferri, quòd si puella esset parentibus orbata & diues, vel si ipsis superstitibus, & pauperibus existentibus, ipsa aliunde haberet sufficientem dotem, quòd tunc clericus non teneretur ad totam dotem, sed ad illud quòd plus est secum in dotem datura propter deflorationem. Quartò quæro, an liberari possit clericus à præstatione dotis, si iudici ostendat, vel probet liberationem vel remissionem eius factam ab ipsa puella? In quo videtur dicendum quòd sic: quia cum hoc sit in eius fauorem statutum, potest illi renūciare, & sic clericum liberare, si sui iuris est, quia patre inuito ad quem pertinet filiam dotare, hoc clerico non suffragabitur. Debent tamen iudices in hoc esse cauti ut videant, ne liberatio illa facta clerico sit à puella metu aut dolo extorta, ut posset facile contingere. Item etiam ne sit facta ab ea ut liberius posset luxuriari non nubendo: quia tunc decens videretur, ut etiam ipsa nolente clericus damnaretur ad dotem, & illa per iudicem suaderetur ad matrimonium, & saltem iudex faceret quod

io quòd posset. Præterea & quinto libet, & si rarissimam, possibilem tamen, & aliquoties contingentem mouere quæstionem, videlicet quid si mulier, vel mulieris pater conqueratur de clerico, quòd ipsam sine violatione pudoris pregnantem effecerit, & petat clericum de stupro puniri, & ad præstationem dotis compelli: cum necesse sit adueniente partu virginitatem amittere: an clericus possit de stupro damnari, & condemnari ad dotem? Pro cuius quæstionis decisione, si sequamur iura in quibus cauetur quòd delinquens, & faciès rem illicitam punitur non solum de actu illicito, sed & de eo quòd præter eius intentionem fuit sequutum, ut in l. j. §. Ex incendio. ff. de incen. rui. naufra. & in l. Si quis aliquid. §. abortionis. ff. de pœnis. & in l. quoniam multa. C. ad l. Iuliam. de vi. pub. & in l. iij. §. adiectio. ff. ad l. Corne. de sicar. & in c. fin. de homi. in vj. Videtur dicendum quòd iste non solum damnabitur pœna stupri, sed condemnabitur ad præstationem dotis, præcipue quia debuerat cogitare cum ad virginem accessit, hoc posse contingere, & difficulter posset probare quòd eius intentio non fuit quòd virgo corrūperetur, nec quòd eius extraordinaria pollutione virgo prægnans efficeretur, imò potius contra ipsum præsumendum est, quòd non propter eius temperantiam, sed propter virginis resistētiam stupri actum non consummauit. Fateor tamen quòd pœna imponēda in hoc casu propter stuprum cum à principio non fuerit consummatum, mitior esse debet, etiam si mulier violenter oppressa vel seducta probaretur. Quòd autem virgo concipere possit salua virginitate absque miraculo, scribit beatus Thomas in quolibeto vj. arti. xvij.

*H. in cap. transi
Cujuslibet de homi*

- a SIT DEPOSITIO. vide de hoc latè Bermo. Cho. in tracta. de publi. concub. Rub. de stupro. numer. 18.
- b CONDEMNARI. vide Dinū in regula, scienti, de regu. iur. lib. 6. l. oppo. Fab. in suo Breuiario, in l. vni, num. C. 3. de rap. virg. vbi. Bal. nume. 20. præceptorem nostrum, Anto. Gome. qui optimè loquitur in l. 80. num. 10. in leg. Tau. & vide l. vltimam titu. 7. lib. 4. foro. ll. vbi disponitur quòd si aliqua mulier nullo copu lata matrimonio, domum alterius libidinis causa intrauerit, nullæ pœnæ in hoc casu locus est.
- c APRESTATIONE DOTIS. vide Anto. Gome. in d. l. 80. num. 11. Marti. Azpilcueta in manuali confessorum, cap. 16. numer. 19. pag. 170. vbi allegat. F. Franciscum à Vitoria, Theologum sanè magni nominis.
- d EXTIMATIONEM. vide. S. Tho. & Caieta. in 2. 2. q. 154. arti. 6.

Incestus. Caput lxxxviij

- 1 Incestus diffinitio
- 2 Clericus propter crimen incestus est perpetuò deponendus.
- 3 Clericus, qui cum aliqua muliere fornicatus fuerit, & postea cum eius consanguinea intra quartum gradum, an pœna incestus puniri debeat.

1 **I**ncestus est consanguineorum vel affiniū
 a abusus, vt difinit tex. in c. lex illa .xxxvj.
 2 quæst. j. Pœna huius criminis est quòd clericus deponatur: b not. glo. in cap. Non
 b debet. xxx. q. j. qui tex. loquitur in eo qui cognoscit filiam spiritualem, quæ sibi confessa fuit, nō autem in cognoscente consanguineam. Et tenet hoc etiam Abb. in cap. At si clerici. in col. xij. de Iudi. allegādo nota. in c. lator. ij. quæst. vij. vbi glo. j. iuncta textui, hoc probat etiā in episcopo. Si autem clericus primò fornicatus sit cū aliqua muliere, & postea cū eius cōsanguinea intra quartū gradū, an puniri debeat pœna incestus, videtur q̄ nō ex eo quòd notat in pposito

Ancha

Ancha. in consil. cccxcj. Videtur prima facie. versi. Itē aduerte. vbi cōcludit quòd pœna, quæ à iure ciuili imponitur pro incestu, non habet locum pro incestu postea introducto à iure canonico, de quo à iure ciuili cogitatum non fuit: quia in pœnis prohibetur extensio. ex quo dicebat interminis Hippoly. in sing. ccliiij. incip. Ex illicito coitu, quòd licet affinitas contrahatur ex illicito coitu: istud est verum, quo ad impediendum matrimonium, secus autem quo ad hoc vt quis puniatur de incestu. Et refert August. in addi. ad Ange. de malefic. illam sententiam Ancha. valde commendare, quam etiam ultra eos simpliciter sequitur Decius cōsi. cclxviij. Diuino implorato præsidio. col. fin. volu. ij. Contrarium tamen crederem in casu nostro, imò quòd esset deponendus clericus propter hoc genus incestus, maximè si qualitas illius summè grauaret delictum in oculis hominum: putà si cū matre & filia fornicaretur, aut cum duabus sororibus, aut consororinis, quia tūc non solū deponendus videtur, sed detrusioni siue carceri mancipandus ad tempus iuxta qualitatem & scandalum delicti. Nec obstat doctrina Anchar. in d. consil. & sequacium: quia contrariam opinionem dicit esse communem idem Decius in consil. clviij. in j. vol. incip. Diuino implorato, & pro tenui, vbi latius & notabilius examinat dictam doctrinā: & respondet ad fundamenta quæ illi fauent, & sequitur opinionem Abb. Signo. & Modernorum contrarium tenentium: & sic quòd pœna iuris ciuilis habebit locum, vbi nuptiæ sunt incestæ de iure canonico. Et hæc sententia mea circa punitionem clerici securius sequenda est in his regnis Castellæ & Legionis, vbi expressè

I O. BERNARDI DIAZ HISPA
 expresse per legem eorum dispositum est, quod si quis fornicatur cum muliere sanguinea alterius intra quarum gradum, cum qua prius idem fecerat, committit incestum. Si ergo laicus reputatur propter hoc incestuosus & punitur ut talis poenis civilibus, quare non punietur clericus ob id delictum poenis canonicis? quia licet lex regia siue municipalis non liget clericum, operabitur tamen semper (meo iudicio) ut Iudex ecclesiasticus puniat qualitatem delicti, secundum quod illa in laicis qualificauerit, precipue in nostro casu, ubi lex civilis punit actum a iure canonico in tantum reprobatum, quod decreuit per illum impediri, & dirimi matrimonium.

- ^a **ABVSVS.** vide tex. in l. si adulterium, cum incestu, in prin. ff. de adul. S. Tho. 2. 2. q. 154 art. 9. Abb. in c. 1. & in c. veniens. de eo, qui cogno. confa. vxor. suæ, tex. in §. ergo, & ibi doctores, in fi. de nupti. glo. in Rub. C. de adulte. & regiam l. 1. tit. 18. iustit. l. 2. titu. 19. par. 7.
- ^b **DEPONATUR.** vide Paul. Grillan. in tracta de poenis, omnifariam coitus. q. 3. Bermondum, Cho. in tract. de publicis, concubi. q. 3. numer. 3. Dida. Couar. in epito. 4. lib. de ceta. 2. par. c. 6. §. 8. numer. 3.

Adulteri. Caput. lxxviii

- ¹ Adulterium graue scelus.
- ² Adulter clericus qua poena iure pontificio sit puniendus?
- ³ Clericus damnatus de adulterio infamis efficitur.
- ⁴ Episcopus licet non possit ad pristinam famam directò restituere, potest tamen indirectè.
- ⁵ Adulterans cum muliere nupta impudica, licet de iure Cæsarium puniendus non sit, secus autem de iure pontificio.
- ⁶ Licet hodie de iure regio solus maritus possit adulteros accusare, clericus tamen adulter, etiam marito non accusante, im-
- punis

punis dimittendus non est.

- ⁷ Maritus clericum adulterum coram ecclesiastico iudice accusare potest, licet vxorem coram seculari iudice non accuset.
- ⁸ Consilium cautissimum à iudicibus ecclesiasticis, in inquirendis clericorum adulteris obseruandum.

- ^a **A** Dulterij criminis grauitatē, ^a clericis omnibus sufficiunt ostendere verba pagani illius Abimelech regis ad Isaac directa Gene. xxvj. cap. Dum reprehendens eum quod vxorem suam sororem esse affirmauerit, dixit: Potuit coire quispiam de populo cum vxore tua, & induxeras super nos grande peccatum. Si enim in sola lege naturali viuens homo peccatum grande reputauit adulterium, quale debet esse in oculis christianorū, quos eadem naturalis, scriptura & gratia leges quotidie instruunt, maxime sacerdotum qui tanquam sanctissimę Trinitatis mensę pincernę angelorum panem virgineo ventre compactū quotidie tractant, & intra præcordia recondunt. At si quis magis specificè enormitatem huius criminis intelligere velit, & quomodo sit de grauioribus peccatis quę in proximum committuntur, videat Dionysium Cartus. in opusculo de conuersione peccatoris, artic. v. vbi. hoc ostendit per plura quę in eo concurrunt.
- ² Clericus autem adulter deponitur ab officio, in monasterium toto tempore vitę suę detruditur, ^b ut in ca. Si quis clericus: lxxxj. dist. quod est conciliū Aurelianense: & quod propter adulteriū clericus deponatur, voluit glos. in c. lator. ij. quæst. vij. in glo. j. quam ibi sequitur Archi. & host. allegando d. c. Si quis in sua summa, tit. de adult. §. quæ poena sit imponenda. Idē tenet etiā Ioan.

Ioan. de Ana. in Rub. & in cap. Significasti. de adulte.
 Abb. & Moderni. in cap. Vt clericorum, de vita & ho-
 nest. cler. & in capitu. Peruenit. de adulte. Et hanc opi-
 nionem tenent Ioan. And. & Ioan de Imol. in dicto
 cap. Vt clericorum. vt refert Ana. in d. ca. Significasti.
 & est communis opinio. Vide tamen Pau. Grillandi
 in tract. de pœnis omnifariam coitus, incip. Sextò de-
 claranda. vbi in prima & secunda col. nititur sustine-
 re contrarium, videlicet quòd clericus hodie propter
 simplex adulterium non debet deponi, & respondet
 ad fundamenta contraria, & tandem in col. iij. dicit
 quòd nihilominus in consulendo & iudicando tutius
 est tenere aliam opinionem, quæ est communis, & di-
 cit hoc notandum contra presbyteros incontinentes,
 qui alienas vxores sollicitant sæpius, & accedunt liben-
 3 ter ad earum concubitum. Incurrit etiam clericus de
 adulterio damnatus aliam pœnam, nam ex tali senten-
 tia infamis efficitur, vt notat Abb. in c. At si clerici. §.
 de adulterijs. in col. v. versu. Sed circa. de iudic. Et in c.
 Cùm t. de re iudic. col. iij. per text. in cap. Infames. vj.
 quæst. j. & in l. j. & ij. ff. de his qui not. infam. sicut etiam
 efficitur infamis damnatus de alijs criminibus publi-
 4 cis. Est tamen in hoc aduertendum, quòd licet episco-
 pus non possit directò restituere aliquem ad famam,
 vt concludit Abb. in d. ca. Cùm t. in col. iij. in hoc ca-
 su. tamen adulterij, cùm liceat sibi dispensare, vt in d.
 §. de adulterijs, restituendo clericum damnatum de adul-
 terio contra sententiam suam, tunc restitutio famæ ve-
 nit per quãdam consequentiã, potest indirectè, quòd
 principaliter non posset. ita notat Abb. ibi, in d. col. v.
 & dicit ibi casum sing. ad hoc secundum illum intelle-
 ctum.

Etum. Et nota secundum Paul. Grillandi, vbi supra, quòd
 licet de iure ciuili, quãdo mulier nupta est impudica
 & meretrix, non punitur adulterans cum ea, vt in l. Si
 cad. C. de adulte. tamen de iure canonico non euade-
 rit impunitus cum illa adulterans. ita dicit in d. col.
 iij. Crederem tamen vltra eum; quòd tunc clericus ig-
 norans & accedens ad eam tanquam ad meretricem,
 nõ puniretur ita acriter, sicut alij adulteri. Si tamẽ mu-
 lier erat honesta, non excusaretur clericus ignorans
 eam coniugatam, quominus vt adulter puniatur. Quã-
 do autem clericus cognouit mulierem solutam, quæ
 ab ipso & communiter reputatur vxorata, tunc enim
 vt adulterum pœna iuris communis puniendum esse,
 placuit Ioan. de Ana. in cap. Nonnullis. fin. colum. de
 ludæis, referendo fratrem Vbertum, qui fuit eiusdem
 sententiæ: licet alij aliter senserint secundum eum, per
 quem etiam vide quid in casu contrario quando cleri-
 6 cus cognouit vxorata, quæ credebatur soluta. Vnũ
 præterea aduertendum sentio in hoc proposito, quòd
 licet in his Regnis Castellæ & Legionis lege regia san-
 7 ctiõnem, sit, quòd marito non accusante vxorem, nul-
 lus possit eam accusare de adulterio, Iudex tamen ec-
 clesiasticus poterit punire clericum in hoc delinquen-
 tem: nec reus valebit opponere quòd maritus non ac-
 cuset. Non enim potuit lex illa regia ecclesiasticos Iu-
 dices impedire, ne ad emendam suorum clericorum
 procederent. Aliter enim clerici omnes incontinen-
 tes libidinẽ suam potius cū nuptis, quã cū solutis mu-
 lierib⁹ explerẽt, quũ securius ac impunẽ id agere cog-
 noscerent: & ita ego iam aliàs practicaui, dum vicariũ
 agerem generalem episcopi Salmantini: & licet ad id

Q appel

appellatum fuerit, obtinui tandem coram superiore. Veruntamen in hoc magna debet adhiberi cautela: nam si adulterium clerici adeo est notorium, maritiq; persona ita vilis, quod presumi possit ipsum scire & parumpendere: tunc iudex ecclesiasticus poterit publice & liberè de adulterio tractare, & poenam imponere. Si verò delictum nō est publicum, aut marito ignotum esse creditur, periculumq; exinde timeri possit uxori: tūc consulerem clericum de hoc delicto conuictum vel confessum camerario processu, & familiari disciplina corrigendum relegandumque sine expressione causæ in sententia. Quando verò correctio sic secretè facta fuerit, & relogatio generalis: hortor omnes metropolitanos iudices, vt ab inferioribus secretè causam requirant, ne ex hoc delictum in publicum veniat: sufficiat illis, quod iudex inferiori iuste processerit, licet propter secreti cautelam, aliquas iuris solennitates prætermiserit. Aliter enim si omnia strictè requirant, nihil aliud efficiant, nisi iudices ipsos inferiores cogere ad dissimulandum, vel propalandum adulteria, similia, ipsoque adulteros reddent insolentiores, cum intellexerint quod iudices sui immediati illos punire recusant, propter exactam rationem quam ab ipsis requirunt sui superiores. Marito autem clericum adulterū accusante, tunc seuerius procedendum est: tantoque acrius in alijs poenis carceris & detractionis ultra depositionem puniendus est clericus, quanto honorabilior est persona mariti, aut diuturnius est adulterij peccatum, maiusve exinde subortum scandalū, præcipue si cōringerit quod adultera fuit per iudicem secularem tradita marito, & ab eodem occisa. Crederem.

7 rem insuper in hac materia (meliori semper iudicio saluo) quod maritus potest accusare clericum coram Iudice ecclesiastico, licet uxorem coram seculari non d accuset: nec poterit clericus in hoc aliqua exceptione se tueri, cum iura canonica adulteris poenam imponentia, nullam habeant considerationem, nec requirant quod vxor pariformiter accusetur. Generaliter autem in hoc crimine considerent ecclesiastici Iudices ne nimis diligenter de adulteris occultis inquirent, propter mulierum periculum, virorum infamiā, & clericorum fragilitatem, quæ rāto multoties ad hoc flagitium illos impellit, quanto secretius illud posse perpetrare confidunt. Sed vigilantes super gregem suum, similia potius præseruare conentur (cohabitationem & conuersationem clericorum & nuptiarum euitando) quam vsque ad vnguen inuenire & castigare satagant. In qua quidem adulteriorum prudenti præseruatione, & cauta correctione ecclesiasticos omnes iudices deprecor ac obtestor, vt desides non sint, per durissimum illud iudicium quod illis qui præ sunt scriptura sancta minatur, ne in eorum incuriam seuerius id corrigant vltore ferro maritorum manus, tam grauis iniuriæ acerbitate commotæ vt sæpius id euenisse perpendimus, & anno superiori millesimo quingentesimo trigesimo septimo pluribus notum fuit accidisse. Nam in tribus locis de Villanubla, videlicet, & de Cigunuela, ac de Laguna, quæ non longè distant ab oppido Vallisoleti, vbi tunc Augustæ curia residebat in octo ferè mensium spacio, filius viduæ cuiusdam, & duo mariti in tres sacerdotes seuerunt, de inimicis mēbris se vindicantes,

cantes, ob iniuriam in matris, & vxorum personas sus- ceptam, non sine plurimorum laicorum applausu, & quorundam forsan magistratum civilium neglectu, ob inhonestam sacerdotem vitam, & superiorum desi- dia: quod hic scribere libuit, quia id bene noui, vt qui processus desuper confectos vidi, non alio animo, nisi vt hoc ad clericorum timorem, & superiorumhorta- tum perpetuæ memoriæ tradere possem.

a GRAVITATEM, adde quod huius criminis grauitatem attestat- tur decreta canonica, in c. 1. 81. dist. & in c. quid in omnib. 32. q. 7. vbi ad verbū ita scribitur: quid in omnibus peccatis adul- terio grauius: idemquē doctores profitentur in c. at si clerici. §. de adulterijs, de iudi. inter quos Bal. col. pen. adulterium, inquit, est crimen infestum laicis & bonis viris, & turbat ho- norem matrimonij, & etiā famam liberorum, in qua confi- situr decus gentium, vt not. in auth. de nuptis, in prin. Ang. au- tem, in §. 2. in auth. de mona. notat ex tex. ibi, pessimum vitium esse & vxorem alterius adulterare, & Bal. cons. 246. lib. 4. & Bar. in Rub. ff. de adult. vbi dicit, id crimen præter lesæ maiestatis esse maximum, & in hac sententiam est illud Euphronis apud Stobeum, c. 6.

Non est adultero, maius ullum malum.

Cæteri Chrisof. in Euangeliū diui Ioannis, homilia 62. docet adulterium grauius esse idolatriā de quo leg. Tira. l. 13. con. nu. 26.

b DETRUDITUR. vide regiam l. 42. titu. 6. par. 1. & opinionem hanc, quod clericis propter adulterium deponatur, testantur esse communem Couarr. in epito. lib. 4. decretali. 2. par. c. 7. §. 7. numer. 19. Bermo, Cho. in tracta de publi. concubi. Rub. de adulterio, numer. 26. pag. 37. diligentissimus licentiatius Gregor. Lup. in diet. l. 42. in verbo adulterio. aduerte tamen quod Hostien. in summa, de coha. cleri. & mulier. §. qualiter imponatur, ad finem, cum allegauerit tex. in cap. Si quis cle- ricus, & in cap. Romanus, 81. distinet. subdit ad finem ista ver- ba: puto quod ex causa iudex potest reseruare rigorem & ex causa remittere & dispensare, & hoc nisi in modum accusa- tionis

tionis tunc enim standum est dicto rigori, & quod de mēte Hostien. sit hoc asserere, nedum in crimine simplicis fornica- tionis verumetiā adulterij colligitur, ex eius remissione, quam fecit in summa, titu. de adulterijs, §. quæ pœna, ad ea quæ dixit in summa, de cohabita. cleri. & mulier. diffitendum tamē non est, communem esse opinionem quod depositionis pœna imponatur.

c SANCITVM FVIT. vide l. 3. titu. 7. lib. 4. fori, quæ communiter in nostro regno practicatur, secundum Anto. Gome. in l. 80. numer. 49. in ll. Tauri.

d NON ACCVSET. adde quod de iure regio tenetur maritus adul- terum & adulteram accusare, aliās minime est audiendus vt in l. 80. in curijs Tauri.

Ac nefandi criminis rei. Cap. lxxx.

1 Nefandi criminis summa detestatio.

2 Clericus huius criminis reus depositus, in monasterium detru- ditur.

1 Via secundum diuum Augustinum in iij. lib. Confessionum, & habetur in cap. Flagi- tia, xxxij. q. vij. flagitia, quæ sunt contra na- rā, vbiquē ac semper detestanda atquē pu- nienda sunt, qualia Sodomitarum fuerant. Quæ si om- nes gentes facerent, eodem criminis reatu diuina le- ge tenerentur: quæ non sic fecit homines vt se illo vte- rentur modo. Violatur quippe ipsa societas, quæ cum Deo nobis esse debet: cum eadem natura, cuius ille au- tor est, libidinis peruersitate polluitur. Vnde meritò tale crimen cōmittenti pœna statuta est, quod depo- natur ac in monasterium detrudatur, vt in c. Cleric. de excessib. prælato. Huius tamen detestandi criminis maior esse deberet pœna, cū ob illud etiā infantib⁹ ac mulieribus subuersarum ciuitatum omnipotens Deus parcere noluit. In his maximè regnis, vbi etiā à facino- rosis aliās hominib⁹ solet (vti decet) & tale scelus pro- meretur

Annotatio. Vid multa, quæ d huius nefandi criminis graui- tate detrudun- tur, presertim: à S. Tho. 2. 2. q. 154. arti. 11. multa etiā tra- dit Lambertinus, de iure pa- tro in par. 1. 2. lib. q. 9 arti. 18. Lucas de Pœna in l. 3. col. 3. C. d exacto. & ex- ceptori. lib. 12. Mattheus affli- ctus in const. Neapolitana, lib. 3. rub. 42. num. 10. Paul. Paris. conf. 163 lib. 4. Chaf. in consue. Burgu. rub. 7. §. 3. in

vide postea super h. 21. lib. 8. recapit. super azuado int. i. h. 21. lib. 8. recap.

in e.glo. à faire testament. num. 4. & vide tex. in l. cum vir, C. de adulter. C. infames 3. q. 7. l. 1. §. remouet, ff. de postulam. §. 2. inst. de publi. iudi. cap. vt clericorum, de vita & honest. cleri. in cap. in archiepiscopatu de rpto. l. 2. titu. 21. par. 7. l. 2. titu. 9. lib. 4. fori. l. 85. in pragma. regum catho. illud tamen huic loco accommodatissimum non omittam, inter doctores receptū esse sodomitam adhuc occultum etiā poenitentia peccata, suspensum esse ab ordinis executione: & ideo interim celebrātem irregularē esse ea sanē irregularitate, quæ à solo Romano pontifice delebilis sit, quemadmodū eleganter adnotauit Anto. & alij, in c. nisi cum pridem. §. 1. de renuntia.

meretur) abhorreri, vbi etiā leges patriæ grauius mortis genus quàm ius cōmune delinquentibus infligūt. Nec enim minus pmeritus est, vt post depositionem curiæ tradideretur, qui Deū ipsum ac naturam offendit tali facinore, quā qui sola motus auaritia & non in Roman. Pontifi. contēptum, neq; in fidei seu morū perniciem Apostolicas audet literas deprauare. Sed cū sic placuerit canonū conditoribus, solent Ecclesiastici Iudices tales post depositionem perpetuis carceribus obscurisq; includere, in quibus nisi eos liberet fuga, miseriam & mortē ipsam exoptantem vitam agūt.

DE TRV DATVR. vide Paul. Grilla. in tract. de pœnis omnifariā coitus, q. 2. nu. 2. & vide eundē in d. tract. q. 8. Bermond. Chroberium in tract. de publi. concubina. rub. de peccato sodomitico, num. 26. Petrum de Dueñas, reg. 101. limita. vltima.

Sacrilegij. Caput lxxxj.

Traditur vera atquē germana sacrilegij diffinitio.

Clericus huius criminis reus deponendus est.

Sacrilegij quatuor species traduntur.

Sacrilegiū est iuxta meliorē diffinitionē^a Doctorū, sacræ rei violatio, vel eiusdē vsurpatio: quod nēpe delictū cū & in ipsis laicis detestabile sit, & ad puniendū illud iura inuehant in eos: quāto magis puniēdi debent clerici, qui in hoc deliquerint: Qualis enim erit laicorū reuerentia in personas siue res sacras, si in illas clerici (ad illarū cultū electi) irreuerentes sunt? Huius autē delicti pœna, depositio est, vt placuit Hostiē. in summa, tit. de accusa. §. Quis sit effectus. versi. Et gratia exēpli, vbi capitalia crimina, & quæ depositionē inducunt describendo, primū omniū posuit sacrilegiū. Sed quia hoc se habet multipliciter, deueniēdū est ad eius species. Quarū prima est, quæ cōmittitur in personam, & hæc quia multipliciter etiā variari po-

test, non patitur certā doctrinam: oportebit enim Iudicem considerare qualitatem delicti in personam sacrana cōmissi, & sic in delinquentem animaduertere. Secunda species est quando quis accessum habet ad monialem: & quia de hoc particularis mētio facta est suprā, superuacaneū est in hoc aliquid rescribere. Tertia est quando locus sacer violatur, vel illius cœmeteriū: & hæc etiam sicut variē se habere potest, ita diuersa erit delinquentis punitio, consideratis his quæ in arbitrarijs cōsideranda describemus. Quarta verò huius delicti species committitur in auferendo rem sacram, quæ & habet alia mēbra: & quia hoc ad materiam furti pertinet, & infrā de hoc aliquid scribimus in suo loco, ideo nihil amplius addere libet.

a DIFFINITIONEM de qua vide. S. Thom. 2. 2. q. 99. art. 3. Silue. in summa. in verbo sacrilegiū, Bal. in l. si nondū, nu. 4. C. de fur. Paul. Grilla. in tracta de pœnis omnifa. coitus. q. 1. qui pro totip capitis meteria est vidēdus: & not. quòd sacrilegus nō potest ad ecclesiasticos ordines promoueri, c. si quis presbyter. 50. dist. & est infamis. c. vlt. de fur. not. Abb. & doct. in c. conuestus, de foro cōpe. Pet. Reb. in practica benefic. 2. par. tit. de modis amittendi beneficia, nu. 56. pa. 472. & nō gaudet ecclesiarū immunitate. c. frater. 18. q. 4. Nicol. Boeri. in aureis decif. 110. nu. 3. Iodo. in practi. crim. cap. 3. num. 16. & inter laicos iudex ecclesiasticus cognoscit de hoc crimine: quia est mixti fori. sic tradiderūt Abb. & alij. in c. cū sit. de foro. cōpe. Card. in clem. 1. de pœnis, Domi. in c. foelicis. de pœni. lib. 6. Aegi. Bossi. in tract. de delictis, tit. de sacrilegijs, nu. 7. & etiam apud Ethnicos, in sacrilegos seuerè fuisse animaduersum testatur Iodo. in d. c. 3. *Vsurarij. Cap. lxxxij*

1 Clericus vsarius ipso iure infamix nota afficitur.

2 Clericus vsarius ab officio & beneficio est suspendendus.

Premisso prius quæ sit vsura, & quādo cōmittat, quæ latius digerit in ordinarijs titulis ac tractatib⁹ hui⁹ materiæ. Clericis fuit inhibitū scenerari & vsuras accipere in

in capitu. vlti. de tempo. ordina. & in specie proposita Belētinus in aposto. ad Abb. in c. clerici. de excessibus præla. Archi. Domi. & Præpo. in c. d. hys, in 2. 50. distin. Marianus Soci. in c. ad audiētiam de homi. Barta chin⁹ in tract. de episcop. 1. par. 2. lib. 30. q. quā opinionē testantur esse cōmunem idē Bertachinus in d. tract. de iure patro. in 1. par. lib. 2. q. 9. arti. 18. num. 4. Couarr. in cle. si furiosus, 1. par. relectio. nis, §. 1. nu. 6. quidquid reclamet Aret. in c. cū non ab homine, nu. 90. de iudici. vnde eleganter concludit Reb. in tract. de paci. posse nu. 208: sodomitā non posse eligi ad ecclesiast. beneficiū, nec validam esse collationē beneficij eidē factā.

Concilio Laodicensi, in Canone v. vbi tamen nulla poena ob id imponitur. idē etiā fuit prohibitū in Concilio Carthaginiēsi primò, in Canone xiiij. Et sicut clericis nō licet exercere scenus suo nomine, ita neq; alieno, vt in c. Sicut non suo. xlvij. distin. vbi vi. in ca. Non licet. Relatum Concilium Laodicense, de quo supra.

^a Prima se offert poenarum clerici vsurarij, quòd est infamis. ^a ipso iure. hoc dicit probari Panor. ex tex. ibi, in cap. Inter dilectos. in iij. not. de exceſ. praelat. Allegat tex. cum glos. in l. Improbum scenus. C. ex quib. cau. infam. irroga. Et in §. Porrò. iij. quæst. vij. Idem scripserat Bald. in d. l. Improbū. qui etiam dicit quòd adhuc post restitutionem vsurarum, & peractam poenitentia sunt infames ^b ad testimonia & dignitates, & hoc præcipit mente teneri. Hinc est quòd vsurarius repellitur ab obtinēdo beneficio, vt notat glos. in c. præterea de vsur. & Abb. in d. c. Inter dilectos, in ij. col. dispensat tamen episcopus, vt ibi per eum circa beneficium, cum illo qui se correxerit. Subest etiam vsurarijs clericis ^c alia poena, videlicet quòd ab officio suspenduntur, vt statuit in tex. in c. Præterea. de vsu. quoto autē tempore suspendatur, cum tex. non aperiat, videtur arbitrio iudicis relictum, sed text. in c. j. eo. tit. dicit quòd si clericus detestandis vsurarum lucris insistat ecclesiastici officij periculum pariat. ex quibus verbis Abba. ibi. in vltimo not. colligit, quòd clericus vsurarius debet deponi ab officio ecclesiastico. non tamē meminit d. c. Præterea. qui suspēſionis tantūm poenam imponit. Alexan. in super in consi. lxxij. in j. volu. dicit quòd clericus vsurarius venit deponendus, & neminem Doctorum refert, sed allegat iura in d. c. Præterea. & c. Inter dilectos

dilectos. quorum nullo id probatur, cui vix parcendū cēſeo, & si solūm Cæsarei iuris cultura vacauerit. Hostien. tamen (qui breuibus verbis plura dubia aliquando decidit, quæ tandem moderniores ipsi verborum phalera ac garrulitate laxarunt) in summa, de vsur. §. fina. versic. Alia à iudice, vnica ferè linea, ordine dictarum poenarū scripsit, Ait enim: Vsurarius clericus ab officio beneficio què suspenditur, & si nec adhuc desistat, degradandus est, vt in d. c. j. & xiiij. q. iij. c. Canonū, & ca. Quoniam. & ca. Si quis oblitus. Itaque si clericus desistat à crimine vsurarum degradationis poenā euadit, & sic intelligit dicta iura, pro quo etiā refert Gofred. Et hunc intellectum bene sustinet litera d. c. j. dum dicit, insistat. Facit etiam text. in ca. Episcopus. xlvij. dist. Stat ergo ex præmissis practica pro iudicibus, vt primò à suspensione incipiant contra vsurariū clericum. Demum eo se non corrigente procedatur ad degradationē contra illum. Et sit etiam intelligi potest Concilium Elibertinum in Canone xx. qui clericum vsurarium statuit degradari per hæc verba: Si quis clericorum detectus fuerit vsuras accipere, placuit degradari, & abstinere: quod est relatū in c. Si quis. xlvij. dist. vide præterea vndecim poenas manifestorū vsurariorum, quas ponit Syluest. in verbo vsura. lo. ix. in §. Quartò quæritur.

- ^a QUID EST INFAMIS. vide Alber. & Sali. post Aronem, in summa, in l. improbū genus. C. ex quibus caus. infami Matthesse. singu. 196. & hanc opinionē cōmunem esse fatetur episcopus Ciuitatis in l. 3. varia, resolu. c. 3. nu. 2. quā latè & elegāter explicat.
- ^b SUNT INFAMES. adde quòd contrariam opinionem tenuit idē Bal. in l. Casius, ad finem, ff. de senato, vbi asserit quòd si vsurarij poeniteant, & vsuras restituant, vel solenniter caueant, de æquitate canonica famam recuperant, quem sequitur Feli. in

*A manifestis vsurarijs oblationes recipientes,
eosq; ecclesiasticis sepulturis traden-
tes. Caput lxxxiiij.*

- 1 Sacerdotes hoc crimen perpetrantes, qualiter puniantur.
- 2 Manifestus vsurarius quis dicatur.

POENA in hoc delinquentiū est quod maneāt suspē-
si ab executione officij, donec satisfaciant ad ar-
bitrium episcopi, & restituant quæ receperunt, vt
in c. Quia in omnibus. de vsur. Hodie verò sepelien-
tes manifestos vsurarios scienter, sententię excommu-
nicationis subiacent ipso facto, à qua nullatenus absol-
uendi sunt, nisi prius ad arbitrium diocesani episcopi
satisfaciant cōpetenter. vt in Cle. j. de sepult. Et aduer-
te quod pœna illius text. habet locum, etiam si aliquis
de mandato prælati sepeliret talem vsurarium secun-
dum Card. ibi, in iij. q. Quis autem dicatur manifestus
vsurarius, vide Abb. in d. c. Quia in omnibus. in fin.
vbi post Io. And. ibi, in d. ca. j. eo. tit. lib. vj. dicit. quod
ille dicitur manifestus, qui est notorius de iure, vt quia
fuit conuictus & condemnatus^a de vsuris, est vel no-
torius notorietate facti, vt quia publicè tenet altare pa-
ratū & mutuatur omnibus volentibus capere. Et ponit
etiam idem Abb. alia exempla. & vide Card. in d. cle.
j. in. vj. col. xix. q. vbi per vnam ferè col. hoc examinat,
vbi inter alia dicit, q. si per cōstitutiones synodales es-
set inductus aliquis modus ad hoc q. conuictus secun-
dū illū diceretur manifestus vsurarius, ille modus suffi-
ceret. Ex quo ego consulerem omnibus episcopis ce-
lebrantibus synodū, quod præmissa matura deliberatio

ne

ne cū iuris peritis in vna suarū cōstitutionū declararēt
casus in quibus quis esset reputāndus vsurarius manife-
stus, tum vt clerici apertius hoc intelligerēt, & sic has
pœnas iuris propter ignorantia non incurrerent, tū
etiam vt cū tali declaratione facilius homines ab hoc
crimine cohiberent: quod temporibus istis (proh do-
lor) adeò inualuit, vt neminē ferè iā id cōmittere pu-
deat. Et in hoc articulo, qui dicatur vsurarij manifesti,
vide Sylu. in sūma. §. ix. vers. Primo autē quærit.

- a ET CONDEMNATVS. adde quod iudicis pronūtiatio quid no-
torium efficit. c. vlt. de cohabita. cleri. & mulie. glo. in hac spe-
cie cōmuniter recepta in c. de vsur. lib. 6. nec prius quis vsu-
rarius dicitur manifestus, etiamsi testibus aut alijs probatio-
bus fuerit conuictus, quàm à iudice sit per sententiā damnat⁹,
quemadmodū tradit Federi. conf. 64. Abb. conf. 2. lib. 2. & cōf.
34. lib. 1. Hostien. & Abb. in c. cū in descesi. de vsu. Iass. conf. 78.
nu. 3. lib. 3. & Latius Couarr. lib. 3. reso. c. 3. nu. 4.

Fures. Caput lxxxiiij.

- 1 Clericus huius criminis perpetrator qualiter puniatur & qui-
bus ex causis statuta pœna augeatur.
- 2 Clericus actione furti condemnatus, infamię labe afficitur.

FURTŪ est de maiorib⁹ & grauioribus, criminibus, vt
not. Abb. in c. Cū contingat. col. vj. de for. compet. al-
gat tex. in c. Cū non ab homine. de iudi. & in §. Nunc
autē. xxvj. dist. Et ideo clericus in furto captus deponi-
tur, vt in c. Presbyter. lxxxj. dist. qui tex. est ex canoni-
bus Apostolorū. & glo. ibi, in verbo captus intelligit &
cōuictus per sententiā, confessionē, vel euidentia rei.
& ne aliquib⁹ videatur pœna ista grauis, & tanquā ab
Apostolis (zelo illo mirabili quo sanctā Dei ecclesiā
fundabāt) statuta, illā etiā innouauit & indixit Innocē-
tius III. in c. Tuę, de pœnis, vbi cēsuit clericos in latroci-
nijs dprehēlos, degradatos à suis ordinib⁹ in arētū mo-
nasteriū debere detrudi. Host. in sup. scripsit in sūmma

tit. de condit. furt. in §. fina. clericum de hoc crimine accusatū, confessum vel conuictum deponi debere, & in monasterium detrudi, allegando dict. c. Tuæ. & tex. in cap. At si clerici. §. j. de iudi. qui de hoc crimine in specie nihil disponit, allegat etiam tex. in cap. Cum non ab homine, qui de pœna depositionis meminit, & si detrusione nihil dicat. Et vide etiam Hostien. in summa, tit. de accusa. §. Quis sit effectus. versi. & gratia exempli, vbi connumerat inter crimina capitalia, & quæ inducunt depositionē, delictum furti. Et quod pro furto clericus deponatur, notat Ioan. And. in d. c. Tuæ, per d. c. Cum non ab homine. Hostien. tamen ibi, vt ipse refert, ponderat verbū latrocinij, quia magis deliquit latro quam fur: & sic videtur velle quod pœna illius tex. nō habeat locū in simplici fure, quod Panor. ibi placet, licet Hostien. & Ioan. And. non referat, & ponderando idem verbū latrocinij, dicit quod ille tex. non habet locum in simplicibus furibus: & sic quod licet clericus pro furto possit deponi, quod forte non fiet detrusio post depositionem: quia latro dicitur qui de die & cum violentia quandoque delinquit: fur autem noctu & sine ea. Eundem intellectum dat Hostien. ad dict. cap. Tuæ. vt refert & sequitur Cardi. de Turrecremeta in cap. Presbyter. lxxxj. distin. & sic ille tex. non loquitur de furibus simplicibus, qui non sunt corporaliter puniendi, sed de maioribus & insignibus latronibus, & Aret. in capitul. Cum non ab homine, de iudic. col. ix. versi. Aduerte tamē dicit, quod tex. in d. ca. Tuæ. in verbo latrocinij, potest intelligi de famoso latrone, qui furca suspenditur, vt in l. Capitalium. §. famosos. ff. de pœna. Ego verò & si ista nomi-

nominum differentia præter id quod videatur probati in l. cum duobus. §. damna. ff. pro soci. Et in l. j. & quod ibi notant Doct. C. de po. & in Auct. Vt nulli ludi. §. fina. colla. ix. Autoribus etiam latinæ linguæ corroborari possit. Nam vt Calepino placuit, latrones dicuntur, viarum obsessores, & qui publicè, vel per vim furantur: fures verò qui occulta fraude decipiant, ac nocte furentur, quia tamen secundum eum plerunq; indifferentiter ponuntur, aliter censerem considerandū, videlicet potius qualitatem & quantitatem furti, modumq; furandi. Quis enim dubitat noctu sine violentia grauius posse perpetrari furtum, quàm in ipso lumine solis, & cum aliqua vi præcipuè cum in Hispania nostra iam consuetudo inualuerit, quod pro vno magno furto quis pœna furoe plectatur. Nec enim ex eo quod pontifex in d. c. Tuæ. post depositionem detrusionis pœnā inflixit, sola à latronibus, & non à furibus commissā facinora punire fuit visus. Post depositionem namq; assignari debet monasterium. deposito, vbi peccata lugeat, & ulterius illa non committat, vt in c. Sacerdos. lxxxj. distin. Cum ergo nihil nouū statuat quare pontificis mens ad latrocinia puniendā, & non furta adaptari seu interpretari debet præcipuè cum in Pontificis constitutionibus, & in aetate illa Innocentij iii. qua non sic florebat eloquium latinæ linguæ, non ita accuratè elegans & propria vocabulorum significatio seruari solebat. Quæ quidem pœna depositionis & detrusionis iustius irroganda est clerico, qui furtum admixtum sacrilegio perpetraverit. Summè enim offendit clericus, qui plus cæteris debet sacra tueri, & reuereri, si illa violet, aut offendant in eis. Si autem

Si autem contingat clericum in obsequio alicuius de gentem, furtum committere: cum hoc delictum inter furta grauiora annumerari soleat, adeo quod Ioan. Faber scripserit in §. Alia deinde. insti. de publi. iudi. quod familiaris, vel seruator & iuuans illum suspenditur pro primo furto: tunc iudex ecclesiasticus grauiori poena punire debet talem clericum, quam si extra domum eius, cui inseruit, simile furtum faceret. Quis enim domesticos fures valebit effugere, nisi eos leuior poena quam alios a tanto facinore retrahat? In his insuper Hispaniae regnis ab ecclesiasticis iudicibus obseruari debere credo ac consulo, quod sicut per leges regias in locis desertis commissa furta grauius puniantur, sic ipsi clericos talia perpetrantes grauiori corrigant animaduersione. Res enim esset perniciosi exempli ea in clericis non censere graua, quae in ipsis laicis pro talibus iudicantur. Aliud praeterea furti genus in sacerdotibus super omnia suadeo iudicibus omnibus ecclesiasticis, ut zelo maximo corrigant, quoties videlicet compertum habuerint, quod eorum aliqui in se detinent, ac habere inficiantur bona quae morietes (maxime peregrini) apud ipsos deposuerunt, ut suis haereditibus, vel alijs personis, quibus leges illa dari non prohibent, restituant. Hoc enim grauissimum scelus iudicandum est: offenditur enim ipse Deus: violatur defuitorum voluntas, cui tantum deserunt etiam ethnicorum leges, leduntur etiam personae illae quibus deposita dari debebant. Datur praeterea saepe morientibus occasio, ut malint impoenitentes mori, quam sacerdotibus (quos suspectos habent propter similia) animam cum bonis commendare. Degradationem vero de qua tex. in d. c. Tuz. meminit, verbalem non actualē

debere esse, placuit ibi Io. And. & idem etiam voluit Abb. in c. At si clerici. de iudic. col. xij. vers. ad tertium. Et Arc. in c. Cum non ab homine. de iudi. col. xj. vers. Addit etiam. Est praeterea aduertendum circa poenam huius criminis, quod clericus condemnatus aetione furti, efficitur infamis, sicut laicus condemnatus in foro seculari: quia quicumque secundum leges est infamis, est etiam infamis secundum canones, nisi reperiatur oppositum statutum. facit tex. in c. Infames. vj. q. j. & in §. Hic colligitur. ij. quaest. iij. Et tenet hanc generalē conclusionem Feli. in c. Qualiter. cl. ij. §. Ad corrigendos. in v. col. de accusationib. Nota tamen quod si reperiatur clericus condemnatus ad restitutionem rei furto subtractae, quod per hoc non fieret infamis: quia potest intelligi quod fuit actum conditione furtiua, quae non infamat, & non aetione furti. Et hoc tenet Ana. in d. c. Qualiter. vbi illud refert Felin. in d. §. Ad corrigendos. in col. iij. licet ipsi non scribant hoc in clericis. Sed ego credo eandem sententiam esse tenendam in eis. Vide praeterea in materia huius c. Paul. de Castro. in Auct. Sed nouo iure. C. de seruis fugitiuis, in fine, vbi scribit quatuor species furum.

^a PRACTIC. adde quod haec consuetudo iure fulcitur secundum Bal. in auth. sed nouo iure. i. col. in fin. C. de ser. fugi. & in c. i. §. iniuria. col. 2. nu. 8. in vli. feudo. cui subscripserunt Ang. de peru. in l. quod si nolit. §. qui afdia. ff. de edili. edi. Ang. de Arc. in §. ex maleficijs inst. de aetio. col. 2. nu. 5. & in §. i. inst. vbi bonorum rapti. Ang. in tract. malefi. in parte: & vestem caeleste abstulit, vers. nunc supra occasione, vbi dicit quod ita semel practicauit vt Perusij Hip. de Marf. in l. vnus. §. cogniturum nu. 79. ff. de quaest. Abb. in c. inter alia, de immu. ecclesia. nu. 31. Montal. in l. 6. titu. 5. in glo. incipi. *mura por ella*. lib. 4. fore. ll. caeterum contrariam opinionem de iure veriore esse existimo, quod pro vno furto, quatumcunque magno, non potest

no. Arguendo
fuit!

pœna mortis imponi sequor in hoc Fulg. Sali. num. 10. Paul. de Castro. nu. 6. Cepo. nu. 30. col. 14. in auth. sed nouo iure, C. de ser fugi. Ioan. de Ana. in cap. x. de furi. col. 5. Iaf. in l. 1. col. 2. nu. 4. C. de præcib. Imp. offeré. & in §. ex maleficijs, nu. 12. insti. de actio. Aug. Ari. in addi. ad Ange de maleficijs, in parte, & vestem cælestem abstulit. col. 5. in fine. Anto. Gome. quem Salmanticæ præceptorem habui, in. 3. tomo, de delictis. c. 5. nu. 7. hanc appellat magis cõmunem opinionem, eam sequutus Grego. Lup. in l. 18. titu. 14. in glo. incipien. *matar. 7. par.* vbi pro hac opinione considerat regiam l. ibi.

Simoniaci. Caput lxxxv.

Huius criminis atrocitas necnon, & pœna latè & seriosè per totum caput explicatur.

Remissa diffinitione ^a simoniæ, quam latius examinat Ioã. de An. in rub. eiusdem tit. in j. col. delictum istud computatur inter grauiora crimina, vt est tex. in c. fin. de purga, cano. de quo quidem terribilia verba Paschalis Papa descripsit in c. fi. j. quæst. vij. videlicet, quòd omnia etiam crimina ad cõparationem simoniacæ hæresis, quasi pro nihilo reputantur. Vnde Sancti illi Patres Hispaniæ, qui in concilio Toletano viij. interfuerunt, videntes quòd antiquorum patrum decreta in extirpatione tanti criminis parum profecerint, præmissis pulcherrimis verbis, quibus hoc eleganter deplorarunt, huic cancroso vulnere ignitum, quod supererat ferrum iniicere decreuerunt (vt eorum verbis vtar) & in Canone iij. sub his verbis statuerunt: vt quicumque deinceps propter accipiendum sacerdotij dignitatem, quodlibet præmiũ fuerit detectus obtulisse, exco-

ex eodem tẽpore se nouerit anathematis opprobrio condemnatum, atque à participatione Christi corporis & sanguinis alienum, ex quo illum constat execrabile Christi perpetrasse flagitium. Quòd si aliquis exit erit, qui accuset: ille qui hũc ordinem munerum fuerit acceptione lucratus, & suscepto honoris gradu prohibetur, & in monasterio sub perenni pœnitentiã religetur. Illi verò, qui hac causa munerum acceptores exiterint, si clerici fuerint, honoris amissione mulctentur. Si verò laici, anathemate perpetuò condemnentur. Ideo propter eius grauitatem aliqua specialia statuuntur in iure, nã in eo proceditur per sola signa: & in eius odium admittuntur presumptiones, vt notat Abb. ex tex. ibi in c. Sicut de simonia. Item admittuntur ad accusandum simoniacum serui, meretrices, & criminosi, vt in c. Tanta. eo. tit. de quo latius in c. Per tuas. el. j. eo. tit. & per Abb. & Docto. ibi. Vnde ex dispositione Alexandri & Inno. Tertij. per noua iura, in eo delinquens perpetuò deponitur ab officio & beneficio, vt in c. De hoc. de simon. & in cap. Cum super. de confel. Si tamen crimen est occultũ, non deponitur, & si ipsi iudici constet, sed pœnitentiã secretam debet iniungere, vt in c. Extuæ. de simo. In correctione tamen & punitione huius criminis non potest dari certa doctrina, sed secundũ qualitã simoniæ aliter & aliter punitur. Quia aliquãdo imponitur pœna excommunicationis, aliquãdo detrusionis in monasteriũ, aliquãdo spoliationis omnium bonorum, aliquãdo depositionis, aliquãdo est pœna centum aureorum & infamię: vt probat tex. & glo. in d. l. j. ff. ad legem Iuliã, de ambitu. Aliquãdo imponitur pœna quadrupli, &

R. depor

deportationis, vt patet in d. l. j. C. ad legem Iul. de ambitu. Ideo vide Hosti. in summa eiusdem tit. in §. qua pœna feriat, per totum. Et vide Præpo. in c. presbyter. j. q. j. in col. fi. versi. in glo. vbi etiã refert varias pœnas de iure canonico, quem etiam vide notabiliter distinguentem, videlicet an simonia committatur in ordine, vel in beneficio, & in vtroque: an passiuè, vel actiuè, & varias etiam pœnas describentē in c. Statuim⁹. j. q. j. col. j. & ij. Item nota quòd simonia commissa in ordine suscepto non solū non dat executionem b illius ordinis, sed etiam impedit executionem omniū aliorū notat Inno. in c. Per tuas. & in c. Tanta. eo tit. Arch. in c. Ordinationes. j. q. j. vbi vide Præpo. qui refert & sequitur eosdem in principio, qui ponit vnum casum in quo fallit ista conclusio: licet ille casus non est propriè casus fallentiæ, quia in eo simonia non fuit commissa in ordine, sed in cōsecutiuo ad ordinem, vt ibi per eū. Et ipsam principalem conclusionem sequitur simpliciter in c. Statuimus. ea. caus. & q. in col. j. Hodie tamen per constitutiones modernorum Pontificum descriptas in supplemento, in verbo simonia. in fine. Simoniacus est priuatus ipso iure beneficio, vt dicit Feli. in c. In nostra. in ij. corollario. in fi. de rescriptis. & idem notat ipse in cap. iij. de rescript. col. iij. referendo ad hoc
 c consil. Anchar. Et vide extrauagantē Pauli. ij. c. quæ incipit: Cum detestabile (quæ habetur inter extrauagantes communes sub tit. de simo.) vbi imponitur pœna excommunicationis ipso facto, cuius absolutio reseruatur Papæ: & quòd in beneficijs nullatenus eius queratur, & teneatur ad restitutionem fructuum, præter id quòd primò innouat omnes pœnas contra simoniacos statutas, & eas incurrere ipso facto decernit.

nit. Et vi. Sylue. in summa, verbo Simonia, in versicu. Decimonono quaritur, vbi describit quatuor pœnas Simoniacorū: & inter eas meminit de extrauag. Martini quinti, in Concilio Constantiensi, incipien. Sacro. Et ibi plura alia refert in proposito.

- a PRAEMISSA DIFFINITIONE. de qua simoniæ diffinitione vide glo. & docto. in summa, i. q. i. Abb. in c. nemo. nu. 6. de sim. S. Thom. in 2. 2. q. 100. Siluef. & summittas in verbo Simonia. in princi. Domi. Sotum. lib. 9. de iusti. & iure. q. 5. art. 1.
- b NON DAT EXECUTIONEM. adde tex. in ca. præter. §. verū. 32. dist. c. eos. 81. dist. c. reperiuntur. i. q. 2. Abb. in c. per tuas. in 2. nu. 5. & in c. de simoniæ. de simo. tex. vbi etiã Abb. in c. si quis de Simoni. Host. in summa, titu. de simoni. §. qua pœna Siluef. in verbo suspensio. quæ opinio cōmunis est secūdū Couar. in cle si furiosus. i. par. relect. §. i. nu. 7. d. hō. quòd si in ecclesiastico beneficio adquirēdo simonia cōmissa fuerit, idquè crimē publicum sit, simoniacus est ipso iure suspensus quo ad se ipsum & quo ad alios secundū Inno. in c. tanta, de simo. Abb. in c. accusatum, eo. titu. id circo si celebrauerit ante huius criminis peractam pœnitentiam, irregularitas contrahitur, per solum Romanum pontificem delenda secundū Gonfa. à Villadiego, de irregu. c. de simoniaco, Couar. in d. §. i.
- c EXTRAVAGANTEM PAULI. II. adde quòd dictæ constitutionis vltra autorem meminit Feli. in c. de cætero, col. vlti. de re iudi. & in c. in nostra. corola. 2. de rescrip. Floren. 3. part. titu. 24. c. 65. Rochus Curti. in tract. iuris patro. verbo & vtilè. q. 3. not. tamen singulariter quòd nulla simonia nequè mentalis nequè conuentionalis si modo alioqui non fuit realis, inducit tituli priuationem ipso facto, nequè excommunicationis sententiam infligit, nequè à prædicta extrauaga. Pau. II. comprehenditur secundū Romanæ curiæ interpretationē, quam Rotæ summū prætorum iam pridē sequi testantur Cassa. decis. 5. Ludo. Gome. in reg. de trienali. q. 12. Couar. in reg. peccatū, 2. par. relecti. §. 8. Marti. Nauar. in c. si quando, in 4. exceptione, de rescrip. & in c. vltimo, nu. 24. de simonia, quidquid re-

clamet Petrus Rebuffus in pract. benefici. 3. par. titu. de simonia, in resignatione, numer. 10. pag. 496.

Ac periurij. Caput lxxxvj.

- 1 Sacerdos propter hoc crimen periurij ab ordine & beneficio est deponendus.
- 2 Qui promissionem interpositione fidei vallatā fregit, an ordinaria pœna periurij sit puniendus.
- 3 Clericus propter periurium an sit ipso iure beneficio priuatus, vel per sententiam priuandus.
- 4 Collatio beneficij periuro facta, an sit nulla ipso iure.

Propter periuriū potest quis deponi ab ordine & beneficio, vt est tex. in ca. Presbyter. lxxxj. distin. qui dicit, quod presbyter aut diaconus captus in periurio deponitur. ita notat Abb. in c. Querelā, de iur. iur. in ij. nota. qui hoc dicit probari, in c. Cum non ab homine. de Iudi. & dicit facere tex. in c. Si quis episcopus. l. disti. Et notat idem Abb. in d. c. Cū non ab homine. in iiij. not. ex quo dicit Cardi. Iacoba. in tract. de concilio in lib. ij. art. v. col. ij. quod quando vocati sunt ad concilium generale illi qui iurauerunt secundum formam c. Ego enim. de iur. iur. si non veniunt possunt deponi à suis dignitatib⁹, quia sunt periuri, & periurium inducit pœnam depositionis. Et quod propter hoc delictum remoueat^r quis à beneficio, notat idem Abb. in c. ij. in j. nota. de rescrip. Quod extendit in clerico qui fregit promissionē vallatam interpositione fidei: quia talis eadem pœna punitur, a tenet Ioan. And. & Host. in c. Querelam. ne prala. vices su. Abb. in d. c. Querelam. de iur. iur. Quos sequitur Ang. in summa, in verbo periurium.

perjurium in §. xj. licet Arch. Anto. & Card. teneant contrarium in locis ibi relatis. Et hanc etiam opinionem Hosti. & Abb. sequitur Feli. in d. c. querelam. in col. pen. licet contrariam opinionem dicat benigniorem. Eandem etiam sequitur Ioan. de Selua, in tra. de beneficio, in iij. parte principali, in q. iij. Vi. tamen Ioan. Sta phileum, in tract. de gratijs & spectatiuis. fol. xxvij. vers. Tertio periurus, vbi dicit quod pœna priuationis non habet locū in eo, qui venit cōtra fidē promissam, qui solū allegat Rotā in decisi. cxxxiiij. incipienti: Nota q. posito in antiquis. q. dicit esse notandū. Et aduertit q. periur⁹ nō est priuat⁹ beneficio ipso iure, sed priuandus, b vt sentit Abb. post alios, in c. ij. de rescri. vbi vide Feli. in j. col. qui refert alios idem tenentes, & dicit hanc esse communem opinionem: licet Barb. ibi teneat contrarium, imò quod statim sit priuatus, cuius fundamenta ipse refert & soluit, & contra eandem communem opinionem tenet idem Barba. in d. c. Cū non ab homine. de iudi. in col. ij. per tex. in d. c. querelam. quem coniungit cum alijs iuribus cōtra Abb. ibi. Qui tamen, sibi contrarius in rub. de iurciuran. in Clemen. in col. v. sequitur communem opinionem prædictam, sequēdo Card. in d. c. Querelam, vbi illam tenet. & vide eundem Fel. in c. ex parte. lo. j. de rescri. j. col. Et hanc etiam opinionem dicit esse communem Ioan. de Selua, vbi supra. & vide Petrum Rebuf. in tracta. de pacificis possessoribus, in pagina xxxvij. colum. ij. vbi dicit quod licet opinio quod periurus nō est priuatus ipso iure sit communis: tamen opinio contraria potest sustineri in pūto iuris, & respondet ad aliqua fundamenta contraria, qui plura cumulat in proposito

transcribendo ferè dicta per Feli. in dicto cap. ij. Item notat quòd collatio beneficij facta periuro est ipso facto nulla, notat Abba. in dict. cap. querellam. sequitur Angel. in summa, in verbo periurium. §. xij. Contrariã tamen sententiam tenet Cardin. in dicto capitu. querellam, cui adhæret Feli. ibi, in col. iij. quam etiam conclusionem videtur tandem tenere idem Felin. in cap. ij, in col. iij. de rescriptis. licet prius in eodem. præcedèti plura retulerit pro contrariã opinione, videlicet quòd collatio facta periuro, vel aliàs criminoso est nulla. Et vide eundem latissimè de hoc scribentem in c. ex parte, el. j. de rescrip. colum. & ij. nu. ij. Et vide Ioã. de Selua, vbi supra: & vide Petrum Rebuff. vbi supra, in pagina xxxvj. coul. ij. vbi tenet quòd collatio facta periuro est nulla, & refert aliquos doctores ad hoc quòd tamen intelligit, quando quis esset per sententiam condemnatus & declaratus periurus, & postea fieret eidem collatio, & dicit quòd Papa non dat priuationem pro periurio, nisi sit periurium iudiciale, allegat regulam Alex. Papæ vj. in. rub. de signature gratiæ. Et vide Ioã. Staphileum, in tracta. & loco supra allegatis, vbi dicit quòd signatura non dat priuationem beneficiorum pro periurio, nisi sit iudiciale.

- a **EADEM POENA PUNITUR.** vide quæ scribit Couarr. in cap. quanuis pactum. 1. par. relectio. §. 2. nu. 2. de pactis. in 6.
- b **SED PRIVANDVS.** adde glo. & doctores in cap. querellam, de iure iurand. glo. in cap. quicumque. 6. q. 1. glo. in cap. illud. de excessi. præla. Abb. in cap. 2. de rescrip. quo loco hanc esse communem opinionem fatentur Deci. & Ripa: idem asseuerat Cesar Lamberti. de iure patrona. 1. par. 2. lib. q. 9. arti. 15. eãdem veram esse censet Alcia. in capitu. cum non ab homine, de iudi.

Nulla

c **NULLA.** adde tex. optinum in capitu. accedens, de accusatio. Deci. in cap. dilecti, col. 2. de excep. Nicola. Mili. in verbo periurus, Capellam. Tholosa. q. 17. Couar. in d. ca. quanuis pactum. 1. par. relect. §. 7. numer. 3. qui duobus tantum casibus hanc opinionem verã esse censet. primo quãdo infamia quæ experitio oritur, notoria est. Secundo quando collatio beneficij periuro facta fuerit autoritate literarum Apostolicarum ad beneficia. quem vide quia huius rei rationem tradit.

*Falsi testimonij rei.**Cap. lxxxvij.*

- a Clericus, qui falsum dixerit testimonium, punitur depositione & detrusione in monasterium, ibi tanti sceleris pœnitentiã agit.
- 2 Clericus, qui coram iudice laico falsum dixerit testimonium, non potest ab eo puniri.

1 **R**esbyter aut diaconus dicens falsum testimonium ab officij honore depositus, in monasterium detrudatur. ita censuit Concilium Agathense, vt Gratianus tradit in capitu. Si episcopus. l. distinct. vbi vide Præpo. intelligentem illum text. quando clericus est de hoc crimine directè accusatus & conuictus, vel in iure confessus: secus autem si non constat de illo via directã, sed incidenter, videlicet quando contra clericum in testem productum probatur exceptio falsitatis, quia tunc non debet deponi, nec etiam propter hoc infamari, sed tantum repelli à testimonio. & vide Hosti. in summa, de accusa. in §. Quis sit effectus, ver. Et gratia exempli, vbi hoc crimen falsi testimonij commemorat inter crimina capitalia, quæ inducunt depositionem: & hoc pœdit siue in ciuili, seu criminali

R 4

causa

causa clericus dicat falsum testimoniū secundū Card. de Turre cremata post Hugo. in c. Presbyter, Diaconi. v. q. vj. qui tex. est §. c. Qui iuxta eiusdem causæ & questionis: quod etiam voluit Archi. ibi. Ego verò in hoc articulo maximè considerandum censeo qualitatem causæ, in qua clericus falsum testimoniū dixit: grauius enim est puniendus clericus, qui in causa criminali falsum testimoniū dixit, quàm qui in civili, & in ipsis criminalibus causis grauius si damnum fuit subsequutum ex suo testimonio, quàm si non, considerata qualitate damni vel iniuriæ illius contra quem deposuit. In his præterea regnis, quibus ex lege eorū imponi debet testi falsum deponenti eadem pœna, quæ imponitur accusato, si verum esset delictum de quo imperitur. Multū debent Iudices ecclesiastici aduertere, & grauius quàm alibi punire debent clericos in hoc delinquentes, cū videant tam grauius puniri laicos in similibus, & istud delictum graue sit in oculis populorum huius regni. Quando autem clericus dixit falsum testimonium coram iudice seculari, verior & communior opinio est quòd non possit puniri per eum, neque principaliter, neque incidenter, vt voluit Hosti. cuius opinionem tenet Anto. post Innoc. & Ioan. And. in c. Verum. de for. compe. vbi vide Barba. col. x. cum duabus seq. & Ioan. And. in c. At si clerici. de iudi. & communiter canonistæ in ca. Dilectus filius. de pœn. & in c. ij. de cri. fal. vbi per Ana. post alios. & hanc opinionem sequitur Matth. de Afflict. in deci. Neapolitana, deci. ccxxx. incip. fuit per relatores.

^a DETRUDATUR. adde Abb. in c. i. de crimine falsi. Couar. in ca. quanuis pactum, in 1. par. relect. §. 7. nu. 6. de pact. in 6.

EX

^b Ex LEGE EORVM. estat enim de hac re. Regia l. 83. Tauri, q. etiam de iure communi. statutum est quòd si quis aduersus reum falsum dixerit testimonium puniendus erit eadem pœna qua puniretur reus ipse si criminis obiect. conuictus foret. tex. in l. i. §. i. & ibi. Bar. ff. de siccar. tex. in ca. satis. 33. q. 5. probat hoc ipsum tex. deuteronomij. ca. 19. glo. in ca. Rex debet. 23. q. 5. Bal. in ca. r. in prin. de pace tenen. & eius viola. col. vlti. Areti. in cap. super hijs, nu. 24. de accusa. Felin. in c. sicut. detesti. Ias. in l. si duo patroni. §. vlti. ff. de iure iurandi, & in l. & filigibus, C. si contra ius vel vti. publi. Chassa. in consue. Burgun. Rub. io. col. vlti.

^c NON POSSIT PUNIRI PER EUM. Adde Bar. in l. diuus pius, ff. de fals. Paul. de Castr. in l. nullum. C. de testi. Ias. in l. i. §. qui mā datam, ff. de offi. eius: quam opinionem asserit esse communē Episcopus Ciuitatis in quæst. pract. c. 18. nu. 8. etiam si glo. Cinus. Bal. & Sali. in d. l. nullum, contrariā opinionem fuerint professi, & Federi. conf. 93. eaq; apud Gallos seruari testetur Guiller. Bene. in rep. cap. Rainuncius, de testam. verbo & uxorem nomine Adelasiam. numer. 434.

bi. vobis vob
Gualter

Homicida. Caput. lxxxviij.

- 1 Clericus homicida qualiter puniatur.
- 2 Pribatio beneficij contra clericum homicidam ipso iure non infligitur, sed per sententiam.
- 3 Clericus homicida in quibus causis ab ordinaria criminis pœna excusetur.

Homicidum quidem inter grauiora & horribiliora crimina computatur, vt not. Abb. in cap. Cū contingat. in col. vj. de foro competen. per text. in capi. Quæstum. de tempo. ordinand. Et in

cap. Inquisitionis. de accusa. & in ca. Miror. l. distinct. Ideo clericus homicida deponendus est, ut in capitu. presbyter. lxxxj. distinct. quod est ex canonibus Apostolorum, & in capitu. Cum non ab homine. de iudi. & in capitu. Inquisitionis. in princ. de accus. Commititur autem homicidium per clericum, facto, precepto, consilio, lingua, siue adhortatione, & in quocunq; istorum casuum deponendus est, ut not. glo. in capit. Sicut dignum de homici. in §. Clericos. in verbo consilium, per iura de quibus ibi. quam quidem glof. bene nota, quia magistra est in materia huius capitu. Et post depositionem detrudendus in monasterium, ut probatur in dict. capitu. Cum non ab homine. iuncto cap. Tuæ. de pœnis. & voluit per eadem iura Ioan. de Ana. in capitu. j. penul. col. de patr. qui fili. occid. & probat aperte text. in dicto §. Clericos. ex quo insuper bene colligitur quod ista detrusio non debet esse perpetua, ne longi temporis: cum ibi Roma. Ponti. disponendo contra homicidas illius sancti viri Thomæ Archiepiscopi Cantuarien. iubet clericos delinquentes perpetuò depositos recludi in monasterium, vsque ad septennium, vel quinquennium: verum est tamen quod ille §. Clericos. disponit in clericis, qui consilio perpetrarunt homicidium, qui licet eadem depositionis pœna puniantur, qua & occidentes actu si clerici essent: tamē nemo dubitat in reclusione non ita diuturna pœna puniendum consilium prabentem, sicut verè occidentem. Intellige tamen supra dicta, quando iniuste & voluntariè est commissum homicidium secundum Hosti. in summa, de homicid.

2 §. Qua pœna. versic. Et hoc intelliges. Item etiam præter

ter hoc clericus priuandus est beneficio per sententiam: quia homicida non est priuatus beneficio ipso iure, ut voluit Inno. in capitu. Cum nostris. de concess. præben. quod sequitur Bal. in l. Cum fratrem. C. de his qui ut indig. & Philip. in cap. sciscitatus. j. colū. de rescrip. & in ca. ex parte. lo. j. col. j. co. titu. Philip. Decius consi. clxvj. in prin. in j. volu. consi. incip. Ego Philippus. Et hanc opinionem dicit teneri communiter Ana. & Feli. in capitu. Inquisitionis. j. colum. de accusa. & eandem etiam opinionem sequitur Præpo. in capitu. Studeat. l. distinct. in colum. fina. post Gemi. & respondet ad rationes Archi. ibi, & allegat Ioan. de Imo. in dict. capitu. Cum nostris. dicentem quod opinio Inno. contra Archi. tenetur communiter. Et vide etiam Anto. Corse. in suis singularibus, in verbo sententia, el ij. vbi dicit quod opinio Innoc. communiter tenetur, & respondet ad aliqua iura quæ in contrarium videntur vrgeri: quantum Barba. in capitu. Cum non ab homine. de iudi. in colum. ij. ad fi. teneat quod committens homicidium est priuatus beneficio ipso facto, per text. quem dicit ad hoc formalem in capitu. Ex literis. de excess. præla. iunctis alijs iuribus de quibus per eum. Et aduerte, quod licet Episcopus possit cum homicida etiam voluntario misericorditer dispensare, ut ex text. nota. in capitu. ij. in fin. de cleric. pugna. in duel. & in c. studeat. 50. dist. per quæ iura & per ea quæ notat. Inno. in c. ij. de cler. nō ord. mi. ita tenet Staphileus in tract. de gratijs expectatiuis. fol. 78. versu Potest tamē Episcopus. Si autē aliquis impetraret beneficiū conferendū sibi in euentū priuationis, non posset amplius cū eo Episcopus dispensare etiā ante litis pend

dentiam ex quo impetranti iam est quaesitum ius ad rem provt singulariter tenet Domi. conf. cv. in fina column. quem ad hoc refert Staphiletis, vbi supra.

3 Crederem præterea in ista materia clericum in his ca-

c sibus excusari à pœna ordinaria homicidij, in quibus

laicus homicida excusatur à pœna mortis, quorum

viginti & quinque enumerat Hippoly. in l. j. ff. ad l.

Corneliam, de siccar. l. j. col. vsque ad xliij. & quadra-

ginta quinque ponit Iacob. Boulen. in repert. §. famo-

fos. l. capitalium. ff. de pœn. fol. xxxvj. vsque ad finem.

a IPSO IURE. adde Cardi. in clem. constitutionem, §. cæterum,

in fine, de electio. Archi. in c. in scripturis. 8. q. 1. Abba. in cap.

ultim. not. pen. de excessi. prælato. Ancha. in reg. peccatum. 1.

oppo. de regu. iur. lib. 6. Feli. in cap. scicitatus, col. 1. & in cap.

2. colum. 3. de rescrip. Capella. Tholo. quæst. 207. quam esse

communē opinionē fatentur Couar. in clem. si furiosus. 2. par.

relectionis. §. 3. num. 6. de homi. Cellus in Addi. ad Colle. in c.

cum dilecti, de accusa. qua ratione poterit clericus interim ad

huc pendente accusatione eidem beneficio renunciare prius-

quam condemnetur. glo. celebris in cap. 2. verbo finita, vt lite

pendente, lib. 6. quam doctores ibi approbant, & Feli. in cap.

inquisitionis, de accus. Philipus Probus in addi. ad Monachū,

in c. alma mater, de sentē. excōmu. in 6. Rebuff. in tract. de pa-

ci. posse. numer. 261. Ludou. Gome. in reg. de annali possesso-

re. q. 42. num. 3. Ferr. Caute. 44. Chassa. conf. 47. numer. 22.

ex quo etiam manifestē sequitur homicidam omnes fructus

beneficij suos facere, donec per sententiam priuetur: nec tene-

tur eos restituere, sequuti Feli. omnium diligentissime expli-

cat in capitu. de quarta numer. 33. de prescriptio. Nicola.

Boeri. in aitre. decis. 98. numer. 4. quidquid contrarium

voluerint Bal. Ange. & Paul. in l. prædonis. ff. de peti.

heredi. Paul. de Cast. in l. 1. C. de his quib' vt indig. Hip. sin. 525

Anto.

Anto. Burg. in c. ad nostrā, col. 11. de emptio. & vendi. Ripa.

b DISPENSARE. adde quod hæc opinio intelligenda etiam est

cum homicida voluntario quo ad simplex beneficium obti-

nendum, sicuti adnotarunt Feli. & Sozi. in ca. ad audientiam,

de homi. Ioā. Staphile. de literis gratiæ & iustitię, fol. 78. qui

secus esse existimat quod ad beneficium curam habens, ani-

marum, argu. tex. in cap. 1. de filiis presbyter, lib. 6. quanuis

Ioā. de Ana. in c. z. de cler. pugna. in duello. teneat posse epis-

copum, quo ad curatum beneficium dispensare.

c A PœNA MORTIS. adde plures alios casus in quibus homici-

da à pœna mortis excusatur, quos colliges ex Ioan. à Nebiza-

nis in silua. nupti. lib. 1. à fol. 18. vsquē ad vigesimum, Feli. in c.

quereti, col. 2. de offi. delega. Luc. à Pœna in l. si apparitor, de

coartali. lib. 12. Ias. in l. debitoribus, num. 15. ff. de re iudi. Ioan.

Montol. in proutuario iuris, in verbo mors, quo loco septē ca-

sus congesit. vide etiam Cosm. Prag. sanctione Gallica

na, in titu. quomodo officium diuinum sit celebrandum, §. sta-

tuti glo. in verbo inclinet, fol. 206. Ioan à Villem. in l. diuus,

num. 104. ff. de siccar. addi. Abb. in c. sanè, de celebra. missa.

Ludo. Carre. in pract. crimi. fol. 121. Anto. Gome. in tract.

de delictis. c. 3.

Benefici. Caput lxxxviii.

- 1 Clericus beneficium qualiter iure pontificio puniatur.
- 2 Veneni, præparatio animo occidendi contingens, an sit punien-
- 3 da morte non sequuta.
- 3 Huius criminis atrocitas quanta sit scribitur.

1 Clericus qui veneno quenquam occi-

dit, præter id quod in pœnā homicidij,

de qua supra incidit, quia verò grauius

delinquit quàm simplex homicida, dig-

nè post depositionem grauiori detrusio-

ne & longiori puniendus est. Plus enim est de veneno

homi-

hominem necare, quàm gladio, vt in l. j. C. de male. & mathe. Vnde dicunt Butri. & Bald. in l. Nemo C. de summa tri. & fide catholica, quòd qui veneno occidit, dicitur proditoriè occidere: ^a quòd refert Ioan. de Ana. in ca. j. col. j. de homici. Et idem dicit Bald. in l. Cum fratrem, de his quibus vt indig. vt refert idem Ana. in ca. j. iij. colum. in fin. de sortileg. & Decius in cap. quæ in ecclesiarum, col. v. num. 14. de consti. qui alia allegans infert ad statutum. Ex quo dantur aliqua specialia in occidendo veneno, quæ nõ militat in homicida simplici, vt ibi per eos. Et huius tam execrabilis delicti odio crederem etiam quòd clericus qui venenum emit vt daret alicui, tamen parauit, & per eum non stetit, eadem pœna puniatur, ac si dedisset, ^b iuxta sententiam Bar. in tex. ibi, in l. j. in fin. ff. ad l. Pompe. de parric. cuius meminit Ioã. de Ana. in rub. de patri. qui fili. occi. circa principium. & Felinus, in tracta. Quando conatus puniatur, col. ij. num. ix. versic. falit. v. licet Barto. ibi seuerius hoc dicat, & non curet an stet per emptorem veneni, vel non, quominus occidat. Quod præcipuè magis locum sibi vendicat in his Hispaniæ regnis: cū per l. vij. titu. viij. parti. vij. taliter emens venenum vt homicida puniatur. ^c Nec hoc alicui videatur crudele, cum tanta sit huius facinoris nequitia: sufficit nanque hominibus inter tot armorum generantis mortem ipsam formidare, absq; eo quòd in ipso cibo & potu (sine quibus viuere impossibile est) mortis timor misceatur. Quid enim miserabilius est, quàm vno eodemquè tempore, cum spe viuendi, & timore moriendi cibū sumere? Vnde vt tantum scelus ex mètibus hominum euellatur, nulla pœna iniuste potest statui.

statui. In vna præterea huius delicti specie debent iudices seuerius animaduertere, si quando forsan comper tum habuerint clericū aliquem occidisse, vel occidèrè procurasse alterum veneno in calice propinato: neque arbitretur quispiã hoc tam nefandum scelus nusquam accidisse. Intellexi ego & temporibus istis clericum clerico, & religiosum religioso in calice, dum sacra mysteria celebrarent miscuisse venenum, quamuis diuina misericordia, aut debilitate veneni neminem mori contigerit. Quis enim in tantum nefas committentes non inuehatur, qui cum ipso vitæ æternæ poculo saluberrimo, temporalem miscēt interitū, qui insuper cū ipso redemptoris sanguine preciosissimo, quo cunctorum animæ redemptæ sunt, necem corporū inuolunt? Hoc equidem abominabile scelus pœna traditionis curiæ seculari, ex noua ecclesiæ, aut Roma. pontifi. declaratione puniendum dignissimè censerem, vbi de dilectione Dei, & proximi mandatū, in quo tota lex pendet, infringitur. Et si alicui vnquã iudici citra ecclesiæ declarationem propter criminis enormitatem opinio Ancha. & Abb. de qua in ca. seq. latius tractabimus, iusta & sequèda videbitur, in hoc tali facinore potius quàm in aliquo alio locum habere poterit.

^a PRODITORIE OCCIDERE. adde Alex. cons. 145. nume. 6. lib. 7. Ludo. Carr. in practica crimina. §. Homicidij. fol. 34. secundum nouissimam impress. Aegi. Bos. in tract. de delictis, titu. de homicidio, nu. 14. pag. 262. Hippo. in rub. de siccar. nu. 3. Anto. Gome. in 3. tomo, de delictis, c. 3. nu. 7. qui pro hac opinione allegat Regiam l. 16. titu. 23. par. 3.

^b AC SI DEDISSET, adde quòd hanc opinionem tenent Faber. in §. alia insti. de pub. iud. Ange. in tract. malefic. in verbo & ex interuallo, column. vltim. Sali. in l. k. C. de male. & mathe

mathe, sed quia communis totius orbis consuetudine derogatum est legibus conatum absque vero effectu punientibus, contrariam opinionem, imo quod extra ordinaria poena puniendus sit qui mortis causa venenum alteri propinauerit, si mors sequuta non fuerit. tenet Bal. conf. 443. lib. 3. Alex. ad Bar. in l. 1. ff. de parri. Paul. Pari. conf. 167. nu. 13. lib. 4. Hippo. in l. 3. ff. de Siccar. Floran. in l. item si obstetrix, ff. ad leg. Aquil. Ang. in l. 1. §. si iniuria, ff. de. extra ord. crimi. Augusti. Arimin. in additioni. ad Ang. de maleficijs, in verbo, & ex interuallo, ad finem, Thom. Gra. decis. 2. Neapolit. qui testatur ita non semel in supremo Neapolitano praetorio decisum fuisse, & hanc esse receptam ab omnibus sententiam fatetur Ludo. Carre. in practica titu. de homici. §. homicidi. num. 19. Couar. in Clem. si furiosus, in initio 2. partis nu. 11. fol. 32. de homi.

C PUNIA TVR. adde tex. l. 3. ff. de sicca. vbi Ange. & Hippo. de Marfi. quo pacto hoc intelligendum sit explicant: & Greg. Lup. in d. l. 7. verbo. *asabiendas*. Anto. Gome. in lib. 3. de delictis. ca. 3. numer. 9.

Parricidique. Caput xc.

- 1 Clerici parricidium vel aliud enorme homicidium perpetrantes, cui poene sint obnoxii.
- 2 Petri Rebuff. opinio quaedam exploditur.

Parricidium committentes, vel aliam homicidium enorme perpetrantes, ut si episcopum vel presbyterum occiderent, concludit Abb. in c. At si clerici. in prin. de iudi. col. antepe. post Petrum de Ancha. in quadam disputatione sua, & in repeti. regulæ, ea quæ. xix. quæst. de regu. iuris & in consilio clviiij. Ex narratis in facto. colum. ij. debere deponi, & tradi statim curiæ seculari, non expectata incorrigibilitate, & tradit etiam Abb. in ca. Cum non ab ho-

ab homine. colum. vij. de iudi. & ibi etiam Bald. Idem Abb. in c. j. in fin. de homi. & in ca. Nouimus. de verb. signifi. & Barba. in consi. lxxv. col. iij. lib. j. Et Felin. in c. j. in. xvj. col. de cõstit. vbi in simili plura adducit. Idem Felin. in c. inquisitionis. col. ij. in princip. de accusa. & ista opinio videtur habere magnam æquitatem, ut delicta puniantur debita poena, ut dicit Decius in d. c. At si clerici. in col. xxiiij. versic. Et prædictam. qui dicit vidisse illam seruari Florætiæ per vnum commissarium. Et vide Angelum in tracta. maleficiorum, in parte, & ibi caput à spatulis amputetur. xij. col. dicentem notandam esse sententiam Ancharra. quia de facto vidit eam seruari in raptore adulterante quandam mulierem. Et vide ibi Augustinum in additionibus asserentem, quod stringunt rationes Anch. & Abb. & quod ita aliàs practicauit, quia multi doctores moderni illam partem tenent, & aliàs fuit cum doctoribus iuris Canonici in maxima disputatione, qui semper volunt defendere clericos. Et vide Floren. in. iij. parte, tit. xxvij. ca. iij. in col. fin. in fin. qui refert temporibus suis Papam Martinum tradidisse curiæ seculari sacerdotem quendam degradatum, qui interfecerat Sacristam sancti Petri, ut rapere posset bona Sacristiæ, qui fuit occisus per iudicem secularem, quanuis iurisperiti consuluerunt non esse tradendum curiæ propter tale delictum. Et vide Guliel. Benedicti in. 3. parte repetit. ca. Rainutius. de restam. in. q. de homicidio. vbi dictam opin. Petri de Anchar. latè examinat in casu occurrenti contra quendam clericum presbyterum, qui commisit qualificatum homicidium, & in pen. col. illius. q. dicit quod dicta opinio, per ea, quæ ipse refert, remaneret comunior, & quod

S quanuis

quanuis non esset communior, videretur magis tenenda quam alia, ex eo quod fulcitur textibus & rationibus euidētibus, quæ quidem opinio in casu illo ita fuit seruata. Nam ille presbyter fuit actualiter degradatus & traditus curiæ seculari, vt constat ex processu ibi ante quæstionem in summa relato. Et ego etiam audiui à fide digno doctore Parisiē. vidisse eum Anno domini. M.D.XXX. episcopum Parisiensem Franciscum Poncher degradasse quendam sacerdotem ad valuas ecclesiæ maioris Parisiensis, & tradidisse eum curiæ seculari, quem susceptum iudex secularis damnauit, primò ad pœnam abscissionis manus ante ianuam collegij Eduensis, & demum vt viuus combureretur in platea sancti Ioannis Engreua, prout factum fuit ipso vidente. Quam pœnam passus est, eo quod occiderat animo de prædandi rectorem cuiusdam oppidi non longè distantis, habitantem in dicto collegio Eduensi, cuius ille famulus fuerat, & vices in parochia gerebat. Et vide Arnaldum Alber. in cap. Quoniam, de hæret. lib. vj. col. cxxiiij. qui postquã retulit hæc opinionem, & eius fundamenta per sex col. præcedentes dicit, quod attempta malignitate modernorum temporum in quibus clerici, & omne genus hominum procliue est ad malum, nõ esset ponere os in cælum, seruare istam opinionem in practica, & in hoc consulere pacifico statui Rei publ. & multi effrenati clerici à malis retraheretur. Et hæc opinio practicata fuit anno. M.D.XXXVI. in mēse Julio, in celebri illa ciuitate Hispalensi, per Reuerēd. do. Cardin. Archiepisc. illius Iudicem à sede Apostolica delegatum contra quatuor religiosos monasterij ordinis sancti Augustini ipsius ciuitatis, qui diaboli

ca fug

ea suggestione decepti fratrem Ioānem de las Casas, in sacra Theologia magistrū prouincialem suum occiderunt, qui oēs publicè degradati statim traditi fuerunt curiæ seculari, & furca suspensi, quorum vnus vocabatur frater Alfonso de Badajoz, qui erat prior illius monasterij, alius frater Rodericus de la Rocha, & alij duo fratres Andreas de la Cruz, & frater Ioānes Piloto, qui eodem die (quia cum magno cordis dolore seipso accusantes, post damnationis sententiã delictum fuerunt confessi publicè) è furca depositi cum maximo honore associantibus fratribus omniū ordinum in proprio monasterio sepulti sunt. Qui autem tanquam iurisperiti fuerunt ad determinationem causæ vocati, & quorum consilio, sententiã lata fuit, sunt sequentes. Dominus Sebastianus Ramirez Episcopus sancti Domini ci, in insula Spañola. licenciatus Ioānes Suares de Caruajal nostri regalis consilij Indiarum vnus, licenciatus Brizeño eiusdem ciuitatis Hispalē. prætes, licenciatus Ioānes Teminno eiusdem & totius Archiepiscopatus prouisor, licentiatus Petrus Corral illius officialis ac generalis Vicarius, licenciatus del Corro, & doctor Petrus Diaz hæreticæ prauitatis inquisitores, & licenciatus Ocalora Iudex audientiæ supremæ illius ciuitatis, quã vulgus *grados* vocat. Vt autem de tenore Apostolicæ commissionis eidem Archiepiscopo Cardinali super hoc factæ habeatur notitia, tenor literarū in forma breuis super hoc expeditarum talis est. Dilecto filio nostro Alfonso Basilicæ duodecim Apostolorum presbytero Cardinali Hispalē. nuncupato Paulus Papa tertius. Dilecte fili noster salutē & Apostolicā benedictionē. Exponi nobis fecisti, quod licet aliàs tu certos fra-

*hunc refert et
quod greg. ep.
m. l. 81. et b. p.
in g. l. verbo g
ep. p. y*

tres domus sancti Augustini extra muros Hispaleñ. ordinis fratrum Eremitarum eiusdem sancti, qui diabolica (vt creditur) suggestione seducti, nocturno tempore eorum tunc prouincialem in lecto requiescentem appensata conspiratione laqueo suffocatum vulneratumq; inhumaniter interfecerat, quibusdam alijs etiã dicti ordinis fratribus sibi ad id opem, auxilium, consilium, & fauorem prestantibus, ne fugam arriperet carceribus mancipari mandaueris & feceris. Quia tamẽ tu in eosdem malefactores iuxta priuilegia & indulta Apostolica dicto ordini concessa, nullam iurisdictionẽ habere sciebas, tandiu in premissis duxisti super sedẽ dum, donec nos & Apostolicam sedem quid super eo fieri oporteret consuleres. Cõsultationi itaque tuæ super hoc nobis porrectæ respõdentes, circumspectioni tuæ per presentes cõmittimus & mādamus, quatenus si & post quã (assistentib⁹ tibi ad hoc duob⁹ dicti ordinis fratrib⁹, quos ad id duxeris eligẽdos) exactis de & super premissis corã te hætenus habitis, vel in posterũ habendis, tibi legitimẽ cõstiterit ita esse prout superius enarratur (ne si tam horrendum facinus impunitum remaneat, alij ad similia & deteriora perpetranda inuitentur) contra dictos fratres malefactores, ac quoscunque alios etiam exemptos, quos tanti facinoris inueneris patratores seu culpabiles iustitia mediantẽ te procedas. Nos enim tam illos qui ad capiendum & detinendum, inquirendũquẽ & examinandũ dictos malefactores, quã etiam executioni demãdandi sententiam contra ipsos desuper legitimẽ ferendam, vel aliã quomodolibet in eos premissorũ occasione manus iniecerunt violentas, etiam si ad vltimum supplicium

deueniendum, excommunicationis sententiam à canone generaliter promulgatam, irregularitatisquẽ & inhabilitatis, aut alias censuras & pœnas ecclesiasticas minimẽ incurrisse, neq; incurrere, sicquẽ per quoscũque Iudices iudicari, diffiniri & interpretari debere, sublata eis & eorum cuilibet aliter iudicandi, diffinendi & interpretandi facultate & autoritate decernimus. Tequẽ & eorum singulos à sententia, censuris & pœnis prædictis, si quas premissorum occasione ex dicta carceratione forsan incurristis, Apostolica autoritate tenore præsentium absoluiamus. Volumusquẽ vt si locus sit degradationi & traditioni curiæ seculari, tu vel catholicus Antistes per te eligendus vnã cum duobus alijs episcopis, aut si eorum copia commodẽ haberi non poterit, cum vno Episcopo & vno Abbate ad degradationem huiusmodi procedere valeatis. Non obstantibus premissis, ac de certo episcoporum numero in degradationibus huiusmodi adhibendo, nec non quibusuis constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, priuilegijs quoque, indultis, & literis Apostolicis dicto ordini & illius fratribus concessis, quibus illorum omnium tenores & formas eisdem præsentibus pro expressis habentes hac vice duntaxat illis aliã in suo robore permanens harum serie specialiter & expressẽ derogamus. Cæterisquẽ cõtrarijs quibuscũque. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo piscatoris, Die xxj. Octobris. M.D. xxxv. Põtificatus nostri anno primo. Blosius. Vigore cuius cõmissionis dictus dominicus Cardinalis vt seruaret illius seriem assumpsit secum duos prouinciales dicti ordinis, qui vnã cum eo in processu & diffinitione cautæ assisterent. Fa-

teor tñ quòd sapius sum miratus quomodo in prædicta commissione Apostolica bis conditionaliter dictū fuerit, videlicet, Etiam si ad vltimum supplicium esset deueniendū, & iterum si locus sit degradationi & traditioni curiæ seculari: cūm conditio ista in casu præsentis potius erat iuris quā facti, & ideo consultores Romani pontificis quorū consilio prædictæ literæ emanarūt, melius nosse poterāt vel debuerant, an narratione prædicta existēte vera & probata prædicti fratres essent post degradationē tradendi curiæ seculari vel non. Nisi forte tacitè voluerūt sentire quòd Romanus Pontifex concederet dicto Cardinali potestatem arbitrādi, an attēta probatione & qualitate facinoris, & alijs circumstantijs, illi essent tradēdi curiæ seculari, vel non: Nō obstāte quòd ille casus nō esset expressus in iure, propter quē possit tradi sacerdos curiæ seculari: quamobrem vt quisque valeat super hoc cōsiderare mentem pontificis, libuit prædictā cōmissionem inferere. **Contrariā** tamen opinionem sequitur & dicit esse communem Areti. in. d. c. Cum non ab homine. in col. ix. in fi. qui in duabus col. sequentibus refert fundamēta Abb. & respōdet ad ea, & eā dicit de iure veriorē Decius, vbi suprā, qui etiam refert fundamenta Abb. & quæ ad ea respondet Aret. & dicit, quod pro hac opinione plura adducit & si leuia Andr. Siculus ibi, & pōderat pro eadem Decius tripliciter tex. in. d. c. Cū non ab homine: & hanc dicit esse cōmunem opini. glo. & Docto. Arnal. Alber. vbi suprā, in fi. d. col. cxxiiij, versu. Nihilominus tamen. & sic quòd clericus quantūcunque graue delictū cōmiserit etiā qualificatū, non debeat actualiter degradari, & tradi curiæ seculari, nisi sequuta in-

corrigi

corrigibilitate, aut in casibus expressis in iure, à qua cōmuni opinione dicit non esse recedendū in iudicando & consulendo: quem vide per xvj. col. sequētes, vbi refert plura fundamenta huius communis opinionis, & tandem respondet ad ea quæ adduxerat pro opinione contraria. Mihi verò (saluo semper meliori iudicio) videtur quòd si in aliquibus casibus ob immanitatem criminis, & magnū scandalū populi inde sequutū visum fuerit iudicibus delegatis vel ordinarijs sequendā opi. Ancha. & Abb. quod hoc solūm posset habere locū in clericis primæ tonsuræ tantūm, sic enormia homicidia perpetrantibus, cū illi non possint sic appellari Christi domini, illisque beneficiū (ne per secularem puniatur iudicem) magis ab ecclesia, quā à iure diuino concessū videatur. Quorū numerus vltra mentem ecclesiæ tantū excreuit, & quorū malitia tanta est, vt grauiora semper ferè audacius & frequētius ab illis, quā ab alijs perpetrarentur. In cuius meæ opinionis confirmationem possem alia non impertinenter referre, quæ collegit Hispanus noster Ioannes Lupi. in tracta. de libertate ecclesiastica, in ij. parte. q. v. quæ tamen transcribere nolo, cū volentibus ea legere facilitas adsit. In alijs verò sacri ordinis clericis, sacerdotibus maximè communem opinionem sequendam censeo, tametsi iustum iudicarem quòd hodie per concilium, aut per Roma. Pontifi. aliqui grauisissimi excessus annotarentur, in quibus clericus etiam sacerdos post degradationem traderetur curiæ seculari, vt saltem timore pœnæ aliquorū clericorū insolētia temperaretur. Et aduerte, quòd Petrus Rebuff. in tracta. de pacificis possessoribus in pagina 48. videtur extēdere tex. in c. j. de homi. in. vj. dū

imponit pœnam priuationis beneficiorum ipso iure mādātibus alios interficere per assassinos, ad illos qui interficiunt parentes vel alterū eorum, seu fratres, aut clericū, vt tales etiam ipso iure sint privati beneficijs, Pro quo allegat Feli. in c. inquisitionis. de accusatio. & Ana. in consil. lxij. quanuis ibi Ana. nihil de priuatione beneficiorū scripserit: saluo tamen meliori iudicio ego credo quòd hæc opinio nō sit vera: quia non sufficit Doctorum autoritas ad iudicandā priuationē beneficiorum ipso iure propter quancunque grauitatē delictorum: hoc est enim conditoris canonum, non Doctorum scribentium. Nec sufficit quòd Feli. adducit, quia licet sint plures doctores asserentes, quòd clericus committens delictum qualificatum possit tradi curiæ seculari, non seruata forma c. cum non ab homine. vt ego supra latius scripsi. non sequitur per hoc quòd talia delicta qualificata inducant priuationē beneficiorum ipso iure, cum hoc doctores non dicant, nec ad hoc sufficeret eorum autoritas.

^a NON EXPECTATA INCORRIGIBILITATE. Adde Alciatum in capitul. cum ab homine. numer. 22. de iudi. qui hanc opinionem sapissime in practica fuisse testatur, eamque esse commu. opinionem fatetur Ludo. Carr. in practica criminali fol. 240. num. 5. secundum nouissimam impressionem. Couarr. lib. 2. var. reso. ca. 20. num. 7. quanuis ipse autorem nostrum secutus in hoc capite in vers. mihi verò, contrariam opinionem fuit sequutus quam appellat esse communem Petrus Placa in epitome delictorum. cap. 23. nu. 43. cui suffragatur tex. in d. ca. cum non ab homine, qui principio Docet in omni crimine quā tuncuncunq; graui, secularem iudicem non posse clericos punire, eos tamen esse deponēdos, & si incorrigibiles fuerint curiæ seculari tradendos fore, ecce Romani pontificis apertissimam autori-

autoritatem, ex qua etiam ob enorme crimē nisi accesserit pertinacia traditio fieri non debet.

Per assassinos alios interfici mandantes. Caput XXI.

- 1 Clericus huius criminis Reus qua pœna afficiatur.
- 2 In hoc assassinatus crimine propter criminis grauitatem indicia, & argumenta sufficere constat.
- 3 Testiū dicta lite nō cōtestata, & etiā parte absente recipi possūt.
- 4 Clericus assassinus nulla, degradatione præcedēte, per secularē iudicem potest puniri.
- 5 Pœna tex. in c. i. de homi. lib. 6. an in interfectoibus, seu percussoribus locum habeat.
- 6 Pœna etiam d. ca. i. an locum habeat contra mandantem, etiā si mors sequuta non fuerit.

^a **E**cclesiastica persona aliquem christianorū faciens interfici per assassinos, vel mandans, vel eos receptans, vel defendens, seu occultans incurrit ipso facto sententiam excommunicationis & depositionis à dignitate, honore, ordine, officio, & beneficio: & beneficia possunt alijs liberè per collatores conferri, vt in c. j. de homi. in vj. Et habet vnum speciale hoc delictum, vt probari possit probabilibus argumētis, vt ibi, vbi vide Phil. in xj. not. tenentem quòd in isto casu ratione periculi valerēt testes recepti lite non cōtestata^a etiā parte absente & non citata: quia tex. ibi non dicit testibus, sed probabilib⁹ argumētis. Itē aliud quòd clericus assassinus potest puniri per secularem, sine eo quòd præcedat degradatio^b secundū Lapū in d. ca. j. & Domi. ibi, in fi. quia ipso iure videtur degradatus: & videtur data vnicuique potestas ipso capiendi, & per ius videtur spoliati omni priuilegio clericali, vt per Doct. ibi.

Et præ

Et prædictâ conclusionem Dominici refert & sequitur Barba. in ca. At si clerici. de iudi. in col. xxxij. nu. cxxix. Refert etiam Hippoly. in præct. criminali. in §. Examinanda. in col. iij. Et hoc etiam tenent plures doctores relati in decisionibus Nicolai Boerij in q. lxxix. in num. xvij. & vide Ioan. Lup. in tract. de libertate ecclesiastica. in q. ix. ubi dicit quod datur à iure quædam degradatio quæ habetur loco realis, videlicet in dicto. c. j. de homi. ubi clericus delinquens ut supra, à iure & à concilio habetur pro realiter degradato, ut possit capi & puniri per secularem, de quo vide latius Arnal. Alber. in c. Quoniam, de hæreti. lib. xj. in col. cxlvij. versi. viij. & ultimò fallit. cum xj. col. sequen. qui primò adducit quinque fundamenta contra cõmunem intellectũ doct. ad d. c. j. qui habet quod clerici delinquentes in hoc delicto sunt ipso facto degradati, ad eò ut iudices seculares possint procedere contra eos, sicut contra laicos. Et postea bene corroborathanc communem conclusionem, & respondet ad fundamenta in contrariũ adducta Et nota vnũ q. ipse dicit in proposito, quod pœna illius tex. non videtur habere locum in interficiente, sed in mandante: & quod fortè multi in hoc errarent, allegat Aret. hoc si ponderatẽ in consil. clxv. in cip. Sicut Ioannes dicit, col. xj. versi. Tertio allegat. Aduerte præterea quod pœna illius tex. in d. c. j. habet locũ contra mandantem, etiamsi mors nõ sit secuta, d. ut probant apertè verba illius, dum dicit: quanquã mors ex hoc forsitan non sequatur: quod videtur esse speciale in hoc delicto, ut voluit Augu. in additio. ad Ange. in parte, Et Semproniu Rodulphi, in iij. additione: quia aliàs mandatarius non puniretur pœna ordinaria maleficio nõ secuto: nisi dicamus secundũ eũ post Ioã. And.

in regula, in pœnis. de regu. iuris. in vj. quod quo ad pœnas de quibus in dicto capitu. primo. facto mandato delictum est perfectum, & ideo nimirum si puniatur pœna ordinaria, ac si delictum esset consummatũ: quod etiam videtur sequi Philip. in d. ca. j. in col. pen. in versic. in glo. & per prædictum text. videtur reprobari de iure canonico opinio Dini, & Ange. in l. Item apud. §. Si curauerit. ff. de iniur. dum dicunt quod in assassinatione si do pecuniam alicui ut aliquem occidat, homicidio non sequuto non punitur mandans: quã decisionẽ refert August. ubi supra, & dicit eos verũ dicere, quod mandans non punitur de homicidio, sed pœna extraordinaria mandato.

- ^a LITE NON CONTESTATA. Adde Felin. in cap. quoniam frequẽtor. pen. colum. ut lite non contest. Hippo. in practica. §. diligẽter, & in l. de vnoquoque. 50. casu. ff. de reiudi. Gramma. cons. 40. Carre. in practica crimin. fol. 140. secundũ nouissimam impressionem. num. 30. Petru Forle. in practica, in parte: & si confitebuntur. nu. 44. pag. 345. licet ab hac sententia discedat Felin. & Grammaticus ille in c. in nomine domini. 5. limitatio ne de testibus hic, voto. 11. mirũ sanè est ne dicant miserabile, hi doctores quod proprio ore protestati sunt, id in eundem casum testimonio proprio resistere velint: teneo tamen ipse primam opinionem autorem sequutus, quæ ea ratione fulcitur: quia iuxta communem nostrorũ traditionẽ assassinatus crimẽ lesæ maiestatis sceleri æquiparatur ut tradit latè Hippo. in cõf. 19. vol. 2. Thom. Gramat. voto. 9. at in lesæ maiestatis crimine testes adhuc lite nõ contestata fidem faciunt ut tradit Hippo. in d. l. de vnoquoque. Felin. in d. c. quoniam. Carr. in d. fol. 140.
- ^b PRÆCEDAT DEGRADATIO. Adde Hippo. in l. vnica. numer. 107. C. de raptu virgi. Ioan. Igneum. in l. necessarios. §. non alias. num. 448. col. 3. fol. 177. ff. ad filiani. Nicol. Eberardũ in topicis legalibus, fol. 264. Tho. Gram. voto. 8. & 11. Ludo. Carr. in præct. crimi. fol. 139. nu. 24. Bart. Chaf. in comẽtarijs in cõsue. Burgu.

Burgu. rub. 1. §. 5. in glo. *Silva grace*. num. 50. Anto. Capi. decis. Neapo. 155. num. 26. quam esse communem opinionem Aseuerant Steph. Aufreri. in clemen. 1. de offic. ordi. reg. 1. fallen. 18. Couarr. lib. 2. variarum resolu. c. 20. num. 10. Capici. Neapo. decis. 112. nu. 2. Remi. Goni. in tractatu, quem publicum fecit de immu. ecclesia, 15. fall. numer. 10. quam opinionem veram esse censeo: vbi clericus assassinorum infidelium ministerio aliquē fidelē occiderit aut percuserit, alioqui admissa doctorū frequē tissima interpretatione, qua dictionē istā assassin^o explicat, falsam esse censeo. D. Couar. in loco nouissimē allegato sequutus.

c **IN INTERFICIENTE.** Adde quod hanc opinionem Aretinū sequutus tenuit Alberti. in c. 1. de hæreticis lib. 6. q. 11. ad finem. Sed contrariam opinionem, imò quòd. d. constitutionis pœnæ percussorum vel interfectorem comprehendant, perspecta legis ratione tenet Ang. in tract. malefici. §. & sempronium mandatorum, in prin. Ange. in l. 1. C. de sepul. viola. Capici decis. 155. Paris de Puteo in tracta. sindicatus, in verbo inquisitio. Thom. Gramma. voto. 9. in fine Couarr. cum allegatis ab eo lib. 2. var. resolu. c. 20. nu. 10. quem vide pro istius controuersæ opinionis resolutione.

d **NON SIT SEQVITA.** Adde Ange. cõf. 14. Chassa. in cõsue. Burg. rub. 1. §. videndum. nu. 7. Ioan. And. in reg. in pœnis, de reg. iur. lib. 6. Thom. Gramma, voto. 9. vbi aseuerat, ita pronunciatum fuisse in senatu Neapolitano. Matth. Afflictus in consti. Neapoli. lib. 1. rub. 12. num. 16. eandem opinionem sequitur Carr. in pract. crimi. rub. de homicidio. §. 2. num. 12. & §. 5. nu. 8. licet Ange. in d. cons. 14. & in l. item apud labeonem. §. si curauerit. ff. de iniur. existimet pium esse quòd iudex pœnā ordinariam in mitiorem commutet, ego autem existimo locum esse ordinariæ pœnæ, nec eam esse minuendam si cognatus fuerit deductus ad actum admodum proximum ipsius criminis consummationi, sic enim intelligo text. in. d. c. 1. vbi Fran. & Ioan. Andr. in d. reg. in pœnis.

Truncationes membrorum per se facientes, aut faciendas iudicantes. Cap. xcij.

- 1 Clerici membrorum truncationes facientes, vel faciendas esse iudicantes ab officio & beneficio sunt deponendi.
- 2 Quod autem dicatur membrum, remissiuè traditur.

Clericis in sacris ordinibus constitutis ex Concilio Toletano iudicium sanguinis agitare non licet. Vnde prohibemus ne aut per se truncationes membrorum faciant, aut iudicent faciendas: quod si quis tale quid fecerit, honore priuetur & loco. verba sunt tex. in cap. Clericis. ne cleri. vel monac. Concilium autē illud Toletanū, de quo supra mētio fit, duodecimū est in Canone vj. Vnde pœna delicti huius est depositio ab officio & beneficio: quia secundum expositionē Ioan. Andreæ, verbum text. honore exponitur, id est ordine, & verbum loco, id est, beneficio: & sic vult text. quòd priuetur ordine & beneficio, & per consequens deponatur secundum Abb. ibi, in. j. notab. qui sequitur expositionem Ioan. Andr. Et aduerte quòd cū pœna ista imponatur facienti vel iudicanti truncationem membrorum, quòd etiam si membrum debilitaretur facto vel sententia clerici non puniretur ista pœna, quia per id non efficitur irregularis. ^a ita sentit Abb. ibi. item etiam est aliud aduertendum, quòd videtur text. imponere hanc pœnam clericis per solum iudiciū, & sic per solam sententiæ prolationem, sine eo quòd sequatur illius executio. Ego tamen credo quòd mens conditoris canonis fuit punire clericum quando succedit executio, & sic crederem per solam sententiam non ita acerrimè puniendum. Quod autē dicatur membrū, ^b quia hæc materia in varijs locis latè describitur, sufficiat ad illa lectores remittere: quæ quidem inter alios copiosius colligit Corsetus in repertorio Abatis, in parte, mēbrū. irregularis.

- IRREGULARIS.** adde. Calde. Abb. & Cardi. & Præposit. in ca. 1. qui clerici, vel Vouent. Cardi. in clem. si furiosus. q. 31. de homi. Stepha. Auferi. in capella. Tholosana. q. 207. Gonsa. à villadiego de irregularit. c. de percussore. colu. 1. quam esse communem sententiam fatetur Dida. Couarr. vir sanè multis nominibus illustris in. d. clem. si furiosus. 3. par. relectio. in initio. nu. 9. quæ secundum illum procedit etiam si membrum corpori adhærens, omnino inutile sit, etenim adhuc in hoc casu nulla afficitur percussor irregularitatis labe, quidquid in contrarium tenuerit Siluester in verbo, homicidiū. 3. versicul. tertiu.
- DICATUR MEMBRVM.** Adde Bar. in l. publicorum. nu. 13. ff. de publi. iudi. vbi Imo. & docto. qui illa propriè dici membra censet, quibus diuerso & proprio officio corpus mouetur aut iuratur vt oculo visu, pedibus ad progressum, auribus ad audiendum, manibus ad palpandum, naribus ad odoratum, lingua ad sermonem. idem Bald. affirmat. in cap. 1. de noua. forma fidei. num. 5. quod manifestè Aristotelis autoritate constat lib. 1. de partib. animaliu. c. 5. & est tex. notidus. in l. idè Offilius ff. de Aedili. edi. & in l. non sunt liberi. ff. de sta. homi. & latius explicat Couar. in. d. clem. si furiosus. 3. par. relecti. in initio nu. 8

Duellum alijs sponte offerentes, seu oblatum suscipientes. Caput xciiij.

- C**lericus huius criminis reus est deponendus.
- P**œNA huius delicti est depositionis, vt in capitu. j. de cler. pug. in duel. quod procedit siue clericus fuerit victor, siue victus: poterit tamen episcopus cum eo dispensare, si mors vel mutilatio membri non fuerit inde secuta, vt ibi. Et aduerte, quòd pœna illius text. procedit quando talis clericus sponte iniuit duellum, secus autem si aliquo facto necessitatis, licet necessitas fuerit euitabilis: quia tunc necessitas alleuiat culpam, & non punietur pœna depositionis, sed mitiori: quia tex. ille requirit actum spontaneum ad incurrendam pœnam depositionis, secundum Abbatem ibi.

Naues ad pugnam gubernantes, & cõsiliu personaliter exercentes, ac alios ad pugnam incitantes. Cap. xciiij.

- C**lericus propter hæc tria crimina depositionem meretur.
- C**lericus, qui in bello interfuit, quando efficiatur irregularis.
- P**ropter hæc tria delicta, deponendus est clericus, vt in ca. Quod in dubijs. de pœnis. aduerte tamen quòd in defensione bene possunt clerici gubernare naues, & alios ad pugnam defensionis incitare & in tantum configere in hostes, quòd eos dimittant, vt placuit Inn. ibi. Abb. autem in eo cap. videtur eius sententiam restringere, videlicet quòd si necessitas non erat inuitabilis, licet clericus interfuit bello causa defensionis: si sequitur mors, vel mutilatio membri ex percussione sua, efficitur irregularis, & secus si percussione aliorum. Ego tamen credere quòd Inno. potest simpliciter intelligi, quo ad terminos tex. quem declarat: quia ad hoc vt nō patiatur pœnā depositionis, de qua ibi, sufficit quòd clericus prætedat defensionem, licet causa non esset inuitabilis. Quantum verò ad irregularitatem incurrendam seruabitur consideratio Abb. nec contradicit sententiæ Innocen. quia ipse nihil de irregularitate disponit iudicio meo.
- E**FFICITUR IRREGULARIS, adde tex. optimū in c. petitio, de homi. quo loco apparet quæ esse irregularē si adhuc in bello iusto propria pugnauerit manu, & aliquē occiderit, aut membrum mutilauerit. idè pbat Glo. in c. sciscitatis. 7. q. 1. quæ est cõs omniū sentētia vt profitef Episcop. Ciuitatēf. in clem. si furiosus. 2. par. relecti. §. 3. nu. 2. de homi. de qua materia an clericus in bello possit pugnare. lege. S. Thom. & ibi Caiet. 2. 2. q. 40. art. 2. Abb. Card. Hérri. Ana. Fel. & Doctores in. c. pen. de homi. Floren. 3. par. titu. 18. c. 2. §. 6.
- Violentiaquē illatores. Cap. xcv.*
- Clericus in personis, reb⁹ seu beneficijs violentiā inferēs, quatenus puniatur, breuiter & dilucidè per totū caput explicatur.

Clerici violentiam inferre solent aut possunt, in personis, rebus, seu beneficijs. Primo casu, quando ab ipsis fuerat vis illata personis, circa homicidium, tunc pro qualitate iniuriae ac damnorum, ac consideratis his, quae in arbitrarijs poenis consideranda fore infra trademus, iudicis arbitrio puniri debent. Si quando vero contingat clericos eripere aliquem de manibus familiae, qui sententia iudicis ducebatur ad mortem, vel aliud corporale supplicium, tunc quidem distinguendum est. Nam aut manifeste apparebat illum condemnatum inique, & tunc videtur nullam imponendam poenam propter hoc, ut sentit Alberi. in l. addictos. C. de episc. audi. per text. in c. Hi qui. xliij. quaestio. vj. vbi bona gloss. & melior in cap. Reos. xxij. quaestio. v. facit quod notat Archid. in c. Cum homo. xxij. quaestio. v. & vide Hippoly. in l. lege Cornelia. col. x. num. xxij. ff. ad l. Cornel. de sicar. & in practica causarum criminalium, fol. lvij. nu. xli. in verbo, attinga, vbi refert dictam conclusionem Alberi. & ponit alia, per quae potest corroborari. Si tamen in tali ereptione condemnati clerici scandalum fecerint, unde deteriora contingant quam iniusta hominis occisione: tunc bene crederem eos puniendos per suum iudicem iuxta scandalum & perpetratorum mensuram. Si vero damnatum iuste eriperet, tunc puniendi sunt. Idem quando esset dubium iuste ane darentur, cum praesumere debent clerici pro iudice dante. In hac autem illicita ereptione advertere debent multum iudices circa modum eripiendi, an cum armis, & scandalo id fiat, an etiam ruptis carceribus, vel non: & alia considerare, quae solent similia leuora,

vel

vel grauiora facere haec delicta in laicis. Aduertendum tamen est quod si clericus eximit a carceribus captum pro debito, tenebitur ad id quod fito, & priuato debetur, per id quod notat Bart. in l. Quoties de exactoribus tribu. lib. x. Faber. in §. Poenales instit. de action. l. a. ibi col. xvij. versu. iij. circa praedicta. quod intelligerem verum pro illis debitis pro quibus erat incarcerationis, vel recommendatus: non vero tenebitur omnibus creditoribus licet obstet generalitas notabilis decisionis Bald. in d. l. Addictos. dum tenet quod eximens aliquem de manibus curiae, tenetur ac si fide iussisset pro eo in omnem casum. Secundo vero casu videlicet quando clerici res inuaserint violenter, tunc si erat res temporalis propria vel aliena, cuius possessio erat apud alium constituta, patiuntur poenam legis. Si quis in tantam. C. Vnde vi. quae etiam habet locum in clericis, ut sentit glo. in c. j. de dolo & cotu. cui assentitur ibi Abb. in vj. col. versu. Quo ad tertium. quod confirmatur ex traditis per Felin. in c. Ecclesia sanctae Mariae. de const. col. iij. versu. quaeritur primo, videlicet quod leges Imperatorum & Regum comprehendunt clericos: & melius ex his quae ibi notat in col. xxij. versu. Sequitur etiam. Tertio autem casu quando in beneficijs faciunt violentiam, tunc qui temeritate propria dignitates, personatus aut alia quaecumque beneficia ecclesiastica occupare non verentur, hoc ipso, ius (si quod in dignitatibus vel beneficijs taliter occupatis, vel ad ea competebat) amittunt. Ita disponitur in c. Eum qui. in fin. de praebend. lib. vj. Si vero beneficium cui animarum cura imminet occupat clericus, beneficium simili cum cura quod primitus obtinebat, est ipso iure priuatus, ut voluit ibi text. in

T prin-

nota ad l. v. 23 ab. 4. ord. m.

^a POENAM. vide capitu. 24. prouer. erue eos (inquit) qui dicuntur ad mortem & qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses. ca. non inferenda. 23. quæst. 3. text. in l. prohibitū, vbi Bar. & docto. & l. defensionis facultas. C. de iure fis. l. quoniam iudices, vbi glo. in verbo resistere. de appella. glo. in verbo de nunciatis. in ca. ex literis. de offic. delega. vbi Inno. & Abba. & Decius & alij tradiderunt. glo. in l. non videtur data, in verbo qui iussu. ff. de regu. iur. Dinū in reg. quod quis. de reg. iur. lib. 6. Ias. post alios in l. vt vim. nu. 19. ff. de iust. & iur. vbi Deci. conclus. 2. nu. 25. tradit Ang. Areti. in tracta. maleficio. in verbo fama publica, vers. secundo quæro. & in parte, præsentate Gaio, & appellante, ver. quod autē. Hippo. in l. 1. nu. 15. ff. de quæst. Chaf. in consue. Burgun. rub. 1. §. 7. in glo. de simple res consue. nu. 5. cū sequen. latissimè Ludo. Carre. in pract. crimi. fol. 173. num. 19. secundum nouissimam impressionem. Thom. Gram. consi. 51.

Literas ad alios directas aperientes, & aduersarijs ostendentes.
Caput xcvj.

- ¹ Aperiens literas, easquē aduersario mittentis ostendens, in falsi poenam incidit.
- ² Clericus scelus hoc comittens, qualiter puniatur.
- ³ Aperiens literas vt legeret, easquē minimè alijs ostendens extraordinariè punitur.

¹ **A**periens literas, & aduersario mittentis ostendens, incidit in poenam falsi. ^a ita Bart. in l. Qui testamentum ad l. Cornel. de fals. ff. per. l. j. §. is qui depositam. eod. tit. & sequitur Panor. in cap. Cum olim. lo. ij. de offic. deleg. vbi vide glo. & Felin. nu. 1j. Syluest. in verbo falsarius. §. j. in summa sua, & Ias. in §.

si. si vbi Bart. in l. titi ff. poena ad municipi

poenales. num. xxvj. institu. de actio. & Augustin. in addit. ad Angel. in tracta. de malef. in verbo, falsario. nu. x. & Iason in l. Non dubium, in colū. antepen. C. de legi. Clericus verò hoc faciens, incurrit poenam depositionis. ita scripsit Roman. consil. cccxv. incip. Quæritur primò, qua poena. circa fi. hoc solo fundamento motus, quòd de iure Canonico poena falsi est depositio in clerico, per tex. in ca. Ad falsariorū. de crimi. fal. sed salua eius autoritate hoc non videtur verum: quia ille textus non imponit poenam depositionis clerico pro qualibet falsitate, sed quando vtitur falsis literis Papæ: ^b nō ergo videtur posse illud extēdi ad hoc delictū. Vnde crederem clericū in hoc puniendum esse arbitrariè, consideratis his quæ in arbitrarijs poenis consideranda inferius declarabimus. Si verò aliquis aperuit literas vt videret, & alijs non ostendit, tunc non tenetur poena falsi, sed extraordinariè punitur. ita Bart. & Rom. Panor. & Iason vbi supra. & idem notat Felinus, post Inno. in d. cap. Cum olim, qui dicit quòd isto casu poena est arbitraria. Vnde idem dicendum est in clerico.

^a IN POENAM FALSI. vide Iason. in l. admonendi, in rep. numer. 150. ff. de iure iurandi, Martin. Nauarr. in capitul. sacerdos, numer. 10. de poeniten. distin. 6. & eadm poena punitur remouens sigillum de literis alterius secundum Bart. in l. Paulus. ff. de falsis. Ioannē Bartachi. in tract. de episco. 1. parte. vers. vltorius quæro. numer. 36. Hiero. Gigan. in tract. de crimine lesæ maief. lib. 1. quæstion. 21. numer. 12.

^b FALSIS LITERIS PAPAE. Adde Hostien. in summa. titul. de schismaticis. §. qua poena. numer. 10.

Ecclesiasticos viros ut sua resignent beneficia, ac ne citati ad curiam accedant capiētes. Cap. xxvij.

1 Clericus huius criminis reus qualiter puniatur.

Dersonæ Ecclesiasticæ hoc ut fiat procurantes, si fuerint prælati inferiores, eo ipso obtētis beneficijs sint priuati. ita disponit text. in Cle. multorum. de pœnis. intellige tamen quòd per solam capturam factam ad finem quòd quis renunciet, si tamen in effectu non renunciauit, nō incurrit capiēns istam pœnam. Sic declarat Card. ibi post Zenzeli. in. vj. q. & idē dicit post Paul. ibi. in q. x. quando liquidò posset probari quòd detentio nō fuit causa quòd captus nō accederet ad curiā, quia tunc capiēns nō incurrit pœnam.

Incendiarij. Caput xxviii.

1 Clericus, qui hoc crimen commiserit, cum certa pœna in iure expressa non sit, arbitrio iudicis est puniendus.

Incendiariorum malitiam pessimam depopulatricem ac horrendam appellat tex. in c. Pessimam. xxiiij. q. viij. & in eo describitur pœna laicis incendiarijs imponenda per ecclesiā, quæ grauius est: & de ea latè scripsit August. in addition. ad Angelū. de maleficijs, verbo incendiario. nu. vj. Clericis tamen delicti huius pœna infligenda in canonibus scripta nō reperitur: forsan enim non sunt arbitrati cōditores canonū aliquē clericorū in tantū scelus incurturū, absq; vlla sui vtilitate seu voluptatē, ac magna aliorum iactura,

Annotatio. Adde multa de incendiorū prauitate eorū quē punitione, quæ tradit Hosti. in summa istius titu. §. & qua pœna Anto. Abb. & Felin. in ca. sua nos. de sen. excōmun. in l. si vendita insula. ff. de

ra, ideo erit arbitrio iudicis relinquenda, iuxta doli ac lo ci, & damnorum qualitatem & quātitatem: qui semper etiam in hoc attendere debet, qualiter cuiuscūque regni leges in hoc animaduertant, ut vbi fuerit legum censura grauior, ibi etiam sit pœna seuerior.

peri. & cōmod. rei vendi. Iode. cus in practica crimi. c. 103. pa. 352.

Raptorum & ecclesiarum violatorum non satisfacientium sepulturis interescentes, eorumque eleemosynas recipientes, ac de eorum rapina participantes. Cap. xxix.

- 1 Raptor manifestus vel violator ecclesiæ nisi ablata restituat, firmam & plenariam securitatem emendandi præstiterit, beneficium pœnitentiæ ei est denegandum.
- 2 Clericus, qui aliquod huius capituli delictum perpetraverit, est deponendus.
- 3 Episcopus non potest clericum depositum propter aliquod istorum criminum restituere, sed solus summus ecclesiæ Præsul.
- 4 Raptori vel violatori qui in morte pœnituerunt, qui tamen non potuerunt satisfacere, licet sepultura denegetur, non tamē cimiterium.
- 5 Clericus, qui prædictos raptores seu violatores ad pœnitentiam aliorum criminum admisit immunis est à pœna.

1 **M**anifestus raptor, vel ecclesiæ violator nisi prius ablata restituat si potest, vel emendandi firmā & plenam securitatem fecerit, beneficium pœnitentiæ ei penitus denegatur. Qui autem in sanitate, obstinata mente non pœnituerit vel emendauerit, & in morte securitatem præstare nequiverit, solennitas pœnitentiæ parū ei prodesse videtur. Sed de peccato contrito corde viaticū nō negatur. ita tamen q; nullus

T 3 cleri

clericorum sepulturis illius interfit, nec eius elemosynam præsumat recipere. Quod si aliqui clericorum vel presbyterorum contra hoc in vita vel in morte penitentias dare attulerint, aut sepulturæ eorum interesse, vel elemosynas accipere: aut si aliqui eorum huiusmodi rapinæ participes inuenti fuerint, patiuntur ordinis sui damnum irrecuperabiliter. ita disponit text. in c. ij. de raptoribus & incend. Et sic clericus in hoc delinquens debet deponi, & priuari beneficio: ut not. Abb. ibi. In quantum autem supra dicitur quod damnum ordinis, & sic depositio fit irrecuperabiliter, dicit Abbas ibi post Ioan. Andr. quod hoc ideo dicitur, ad denotandum quod episcopus proprius non potest clericum propter hoc depositum restituere, sed requiritur dispensatio Papæ: quod etiam notat Antonius, licet eum Abbas non alleget: in beneficio tamen credit Abbas quod poterit episcopus dispensare, allegat text. in c. Salonitana. lxiiij. dist. & bo. text. in c. ij. de cleric. pug. in duel. ubi episcopus dispensat cum homicida in beneficio, & ad ibi dicta se remittit. Itē aduerte quod licet raptor vel violatori prædictis qui penituerunt in morte, quando non potuerunt satisfacere, denegetur sepultura in ecclesia. cœmeterium tamen non denegatur, ut per gloss. fina. ibi. Clerici tamen etiam in sepultura cœmeterij non debent interesse, ut notat. Abb. ubi supra, in fina. verbis, quod etiam voluit Anto. ibi. Dum autem supra dictum est quod talibus non est danda penitentia in vita, nec in morte sub pœna supra dicta. Intelligent tamen sacerdotes quod possunt admittere dictos raptores seu violatores ad penitentiam aliorum criminum sine metu pœnæ, si ipsi velint de ipsis penitentiam agere, ut

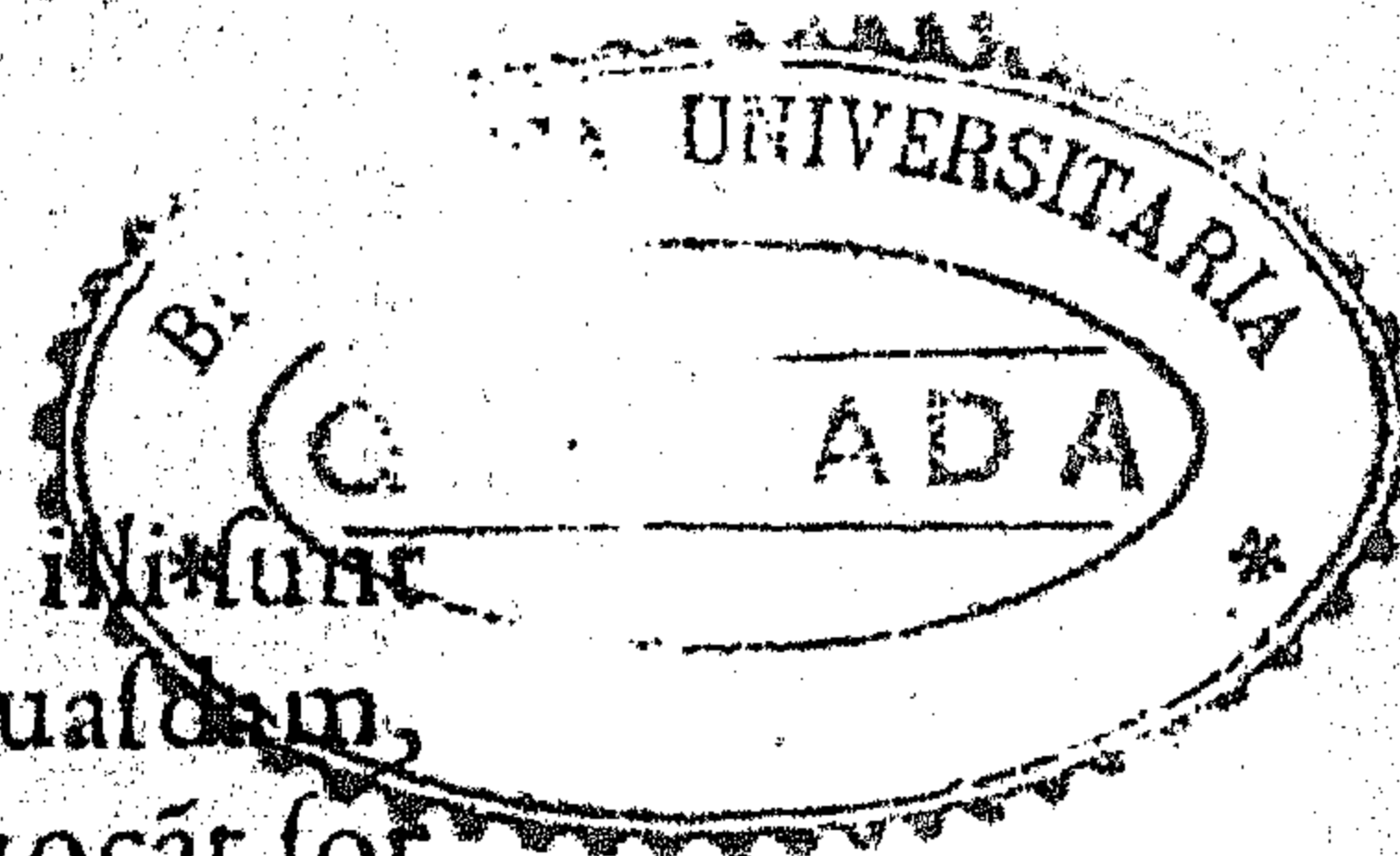
PRACT. CRIMIN. CANO. 270
re, ut per glossam & doctores ibi: quauis illa ad vitam æternam non sit fructuosa, ut per eos ibi.

Sortilegij. Caput c.

- 1 Sortilegij qui dicantur.
- 2 Clericus propter hoc crimen qualiter puniatur.

Sortilegij (ut beato Isidoro placuit) ¹ ~~in~~ sunt qui sub nomine fictæ religionis per quosdam, quas sanctorum seu Apostolorum vocat sortes, diuinationis scientiam profitentur, aut quaruncunque scripturarum inspectione futura promittunt, ut habetur in cap. vno. xxvj. quæst. j. Pœna clerici sortilegi secundum Antonium de Butrio in cap. At si clerici. de iudi. est quod depositus tradatur curiæ seculari, pro quo allegat text. in cap. Admoneant xxvj. q. vij. & sic addit ipse quartum calum ad glo. in c. Ad abolendam, de hæreticis. in quo quis statim post depositionem traditur curiæ seculari. sed Abb. ibi in colu. xiiij. credit quod Anto. in hoc non bene dicat: quia illud c. Admoneant. non dicit quod sortilegus debet seculari curiæ tradi, sed quod debeat degradari si clericus est, & quod cum materia sit odiosa & valde exorbitans, debet intelligi de degradatione verbali. Vnde Abbas videtur concludere quod pœna huius delicti sit illa de qua in cap. Tuæ. de pœnis. Et quod istud delictum comprehendatur sub verbis (magis sceleribus) in d. c. positus, & sic quod clericus in hoc delinquens, verbaliter degradetur, & in monasterium detrudatur. & istam opinionem Abb. contra Anton. sequitur Areti. in capit. Cum non ab homine, colu. x. de iudi. versi. addit etiam. Et sequitur etiam Decius in ca. At si clerici, col. xxij. de iudi. versi.

T 4 Quar

Quartus casus. Arnaldus in repeti. c. Quoniam. de hæreti. in. vj. in col. cxliij. versic. Quarto fallit. & vide eundem Abb. in c. ij. de sortile. in glo. j. vbi ex ea, & ex tex. colligit vnum valde notandum, videlicet quod in pœna imponenda sortilegis, vel eos consulentibus, debet animaduertere iudex ad qualitatem & quantitatem delicti, & ad animum delinquentis, & secundum hoc pœnam imponere, quandoque acerrimam, quandoque grauem, quandoque leuem: ex quo videtur quod non potest dari certa regula: cuius opinionem sequitur Paul. Grillan. in tracta. de sortilegijs, in. q. xj. in col. ij. versic. Clerici verò. Quem vide in illo tracta. quia per quindecim folia & amplius, plura colligit in materia sortilegiorum, quorum aliqua concernunt clericos, quæ quidem transcribere nolui. Et vide hodie decretum Concilij Lateranens. sub Leone decimo celebrati, in nona sessione, vbi disponitur quod clerici qui inuenti fuerint culpabiles in sortilegijs per inuocationem demonum incantationibus, ac diuinationibus, superstitionibus, arbitrio superiorum infamia notentur. Si verò non destiterint, deponantur, atque in monasterium ad tempus arbitrio superiorum præfiniendum detrudantur, beneficijsq; & officijs ecclesiasticis priuentur. tex. autem in Canone lxxvij. Concilij Agatensis proijciendos ab Ecclesia iubeat clericos magos, aut incantatores siue facientes philacteria.

^a FUTURA PROMITTUNT. adde quod hi qui per sortes inquirunt futura contingentia, vel præsentia & præterita, quæ per naturam cognosci non possunt, vani sunt & falsi & operam dant illicitæ ac supersticiosæ rei & quæ non caret ingestione demonum

NUM

num, vt ait. S. Thom. & Caie. 2. 2. q. 95. arti. 8. Siluester in summa, verbo superstitio. q. 9. Ij. sunt qui permissu Dei elementa concutiunt, turbant mentes hominum minus confidentium in Deo, ac sine vilo veneni haustu, violentia tantum carminis interimunt, vt dicit diuus Augustinus lib. 10. de ciui. Dei. habetur in ca. nec mirum. §. magi. 26. q. 5. propterea non immerito. l. vlti. C. de malefi. & mathema. communis salutis hostes hos appellat, & quando istius criminis perpetratores inquisitorum hæreticæ prauitatis indicio subiacebunt, vide fratrem Alfon. à Castro lib. 1. de iusta hære puni. ca. 13. Iacobum Septimancensem in illis eruditissimis catholicis insti. cap. 60.

Consulentes que aruspices, Incantatores, Ariolos, Augures, Sortilegos, ac eos qui artem magicam profitentur.
Caput cj.

I Clericus, qui hoc crimen commiserit, qua pœna puniatur.

I Resbyter, diaconus, vel quilibet de ordinibus clericorum, qui fuerit deprehensus consuluisse prædictos, vel aliquos ipsorum, ab honore dignitatis suæ suspensus, monasterij curam excipiat, ibique pœnitentiæ perpetuæ deditus, scelus admissum sacrilegij soluat. Ita sanxit quartum concilium Toletanum, in Canone xxvij.

quod refert Gratianus in

ca. Si quis episcopus.

xxvj. quæst. v.

Pecca

*Peccatores, qui sibi confessi sunt, signis
aut verbis prodentes. Ca-
put cij.*

- 1 Sacerdos hoc graue scelus committens, cui poenae sit obnoxius.
- 2 Confessionem sacramentalem qui nouit, omnis eam celet.
- 3 Sacerdos dicitur reuelare confessionem si diceret quod talis habet peccata nominando eum, a quibus non potest ipse esse absolueret, sed poenae ordinarię in hoc casu locus non est.
- 4 Sacerdoti dicenti se habuisse licentiam poenitentis ad reuelandum confessionem, an credi debeat.

 Icut enim mortalibus cunctis immortalem illam vitam amantibus expedit, ut quae non puduit committere scelera, fateri non erubescant sacerdotibus, uti veris animarum medicis, & quibus solis illis mederi concessum est. Sic enim summe cernitur necessarium sacerdotibus ipsis, reuelatorum sibi scelerum, secretum indicere, ut tanto apertius sua pandant facinora perpetrantes, quanto securius illa propalare cognouerint: pauci quidem animae suae salutem (cum famae, rerum ac vitae dispendio) quererent. Hinc est quod eadem cura qua in sacris canonibus confessio peccatorum fieri praecipitur, reuelari prohibetur, ac ultra prohibitionem contrarium facientibus, condigna poena conscribitur. Vnde Gregor. statuit quod peccata sibi confessa reuelans deponatur, & quod omnibus diebus vitae suae peregrinando pergat, ut in c. Sacerdos. de poeni, distin. vj. Eadem etiam depositionis poena imposita fuit per concilium generale: & ultra id fuit additum quod propter hoc depositus

tus in arctum monasterium ad agendam perpetuam poenitentiam detrudatur, ^a ut in capit. Omnis vtriusque. de poeni. & remis. & si timetur de fuga, posset detrudi in strictum carcerem, ut notat ibi Abb. in. ij. col. vij. notabi. allegando tex. in capitu. Ut famae. de sentent. excom. quod secutus bonus ille praesul Veronensis Io. Mattheus in suis Constitutionibus tit. ix. cap. iij. Clericum hoc facinus perpetrante beneficijs officijsque eo ipso suspensum, priuatum perpetuisque ad dictum vinculis voluit, ac declarauit. Et nota quod ad celandum confessionem non solum tenetur qui illam audiuit, verum etiam interpret, & ille qui casu illam audiuit, & is cui de licentia confitentis sacerdos reuelauit, & qui fingit se confessorem esse, & qui latenter absconditus confessionem audit. ^b Item sacerdos qui dimidia confessionem audiuit, vel qui alias post auditam confessionem non absoluit, ut notat Florentin. referendo Petrum de Palude in iij. parte tit. xvij. ci. xxij. in §. j. in fin. & in §. ij. Et Siluest. in summa, verbo confessio. lo. iij. §. j. Vnde bene crederem quod si aliquis praedictorum, qui clericus esset, reuelaret peccata sic audita, puniendus esset praedicta ordinaria poena: ^c quia omnes illi verè dicuntur audire confessionem, licet interpreti & illi qui casu audit, vel cui de licentia reuelata est confessio, vel qui absconditus audiuit, non posset dici quod verè fuit poenitens confessus. Sufficit enim quod verum est illos audisse peccata in confessione dicta, & quae soli Deo in praesentia hominis dicebantur: quanuis benè verum sit quod non omnium praedictorum par sit culpa vel dolus in reuelan-

do, quod operabitur vt in detrusione monasterij vel
 3 carceris mitius se habeat. Iudex cum vno, quàm
 cum alio. Et aduerte quòd dicitur sacerdos reuelare
 confessionem, si diceret quòd talis habet peccata (no-
 minando eum) à quibus ipse non potest eum absolue-
 re, vt notat Florentin. in d. 5. j. referendo Petrum de Pa-
 lude, qui etiam addit quòd idem est si sacerdos dicat:
 ego audiui talem (nominando etiam eum) in confes-
 sione, & non absolui illum. Crederem tamen quod in his
 duobus casibus sacerdos non esset puniendus dicta
 pœna ordinaria: quia non potest verè dici quòd reue-
 lauerit peccata confitentis, licet sit verum reuelasse cõ-
 fessionem: & iura in d. c. Sacerdos. & in c. Omnis. im-
 ponunt pœnam reuelanti peccata, non verò reuelanti
 confessionem, vt patet ex eis, quanuis bene credere
 ipsam aliàs benè puniendum iuxta qualitatem delicti.
 4 Sacerdoti verò bonæ famæ, & honestæ vitæ dicenti se
 habuisse licentiã pœnitentis ad reuelandum confes-
 sionem, credi debet: cum talis auctus licentiæ secretò fieri
 soleat, & nullo interueniente teste, ad hoc saltem vt
 transferat onus probandi in asserentem sine licentiã
 reuelasse, ita placuit Lapo in allegatione. xciiij. inci-
 pien. Quidam presbyter. in col. ij. qui dicit hoc præter-
 tim procedere, quãdo tertius accusat sacerdotè de re-
 uelatione. Quando verò idem, qui peccata confessus
 est, tunc fortè dicit secus esse: quem vide declarantem
 quomodo possit cõtra sacerdotè probari, quòd sine li-
 centiã reuelauerit confessionem. Et vide etiã eundem
 asserentem post Hostien. quòd si sacerdos affirmet se
 aliter sciuisse illud quàm per confessionem, quòd vt
 puniatur pœna d. c. Omnis. oportet vt probetur q̄ per
 con

confessionē illud sciuerit. & vide Abb. in d. c. Omnis.
 in vltima quæst. vbi referendo Hostien. dicit quòd nisi
 sacerdos doceat aliunde illud habuisse, præsumendum
 est illud habuisse in confessione, non tamen punitur
 pœna ordinaria illius text. sed pœna arbitraria, quia a-
 pertè non conuincitur de delicto. Et illud dictū Host.
 dicit sing. Barba. in ij. volu. confi. lxx. incip. Sapienter
 non fallor. in col. vij. in princip. Et sic ad euitandam pœ-
 nam arbitrariã tenebitur sacerdos probare quòd aliun-
 de sciuerit: quod videtur procedere in proprio sacer-
 dote, vt tex. ibi loquitur, & Docto. Si verò confessor sit
 vigore specialis priuilegij assumptus, vel de licentiã pro-
 prii sacerdotis, non esset præsumptio contra eum, nisi
 peccatum diceretur commissum eo anno quo extra-
 neus sacerdos inculpatus confessionem audiuit. Sed
 in hoc tandem non potest dari certa doctrina: hanc e-
 nim præsumptionem qualitas peccati, confessoris, & pœ-
 nitentis augebit aut minuet.

a DETRUDATUR. Et sic hodie clerico istius criminis perpetra-
 tori, peregrinationis pœna infligenda non est: qua peregrinatio
 clerici per orbem ignominiosa non illi soli est dedecori sed
 etiam toti clero. c. diaconi. 5. 93. disti. not. Calde. confi. i. de vi-
 ta. & honesta. clerico. quæ ratio, vt existimo, fuit in causa qua-
 re concilium illud catholicum, cap. omnis vtriusq; sexus, de
 pœnitent. & remissi. peregrinationem in c. sacerdos, de pœni.
 dist. 6. statutam, in monasterij detrusionem cõmutaret.

b CONFESIONEM AUDIUIT. Adde. S. Thom. Paulu. & omnes
 Theologos in 4. senten. distin. 21. vbi est communis omniũ opi-
 nio quòd tam clericus quàm laicus licitè siue illicitè siue me-
 diatè siue immediate confessionē didicerit, ad celendam illam
 tenetur, & tradit optimè Martinus Azpilcueta in dict. capitul.
 sacer

faceros. nume. 42. res nanque ad quencunque transeat cum onere suo transit. l. 2. & 3. C. quib. caus. pignus tacite contra. ca. postoralis, de dici. capit. ex literis. de pigno. at confessio simul ac facta est ita vt sacramentalis formam habeat, illud onus annexum habet quod omnino taceri debeat. ergo ad quencu que perueniat cum onere suo transit.

C POENA ORDINARIA. vide Hostien. & Collectarium in dict. ca. omnis. vtriusque sexus. Martin. Nauarr. in dict. cap. sacerdos. quaest. 1. nume. 41. cum multis sequentibus, vbi multa ex his, quae hic adducit autor, eleganter explicat.

Blasphemi. Caput ciiij.

- 1 Vehemens in blasphemos inuectio.
- 2 Clericus propter blasphemie crimen qualiter puniatur.

Blasphemie scelus temporibus istis ex hoc (vt pie credendum est) tot calamitatibus plenis satis in vsu est. Cumque hoc magis quam alia crimina ipsum Deum creatorem omnium offendat, ac ad illud perpetrandum nullus alliciat carnalis appetitus, nec auaritia sitis vlla commoueat, nulla denique instiget astrorum influenza, mitiori plectitur poena. Scuiunt humanae leges communes ac regiae in falsam monetam fabricantes, extra regna res veritas deferentes, inquere latruncolorum aures, consuetudinaria poena consurgit: mutilantur manibus ac pedibus ob leuiora sapius homines. Sola blasphemantium lingua peccat impunè, quos Iudæis deteriores vocat Hostien. in summa, de excessibus praelator. §. clericus. quia frustratim decidunt membra illius, qui eos proprio sanguine redemit, cuius corpus saltem Iudæi integrum refer

reseruarunt. Qui in lege veteri blasphemabat nomen domini, lapidibus opprimebatur ab vniuerso populo? quæ poena ab ipso omnipotente Deo imposita est, quo tempore nondum Deus talia ac tanta concesserat hominibus dona. Nunc autem quando Deus homo factus (vt hominibus amissum redderet honorem) vitam & sanguinem praestitit, blasphemis passim ab eisdem hominibus inhonoratur: nec qui blasphemat poenam, sed qui reprehendit periculum subijt: & quod deterius est, audientes qui ad vindictam, seu ad correctionem saltem moueri deberent, prouocantur ad risum. Iustinianus ille, & si non inter omnes Christianos princeps sanctior vltimo supplicio blasphemos damnari censuit, pares eos nefandi criminis reis iudicando, & iuste quidem. Quid enim magis nefarium, quid enim naturæ ipsi magis aduersum, quam vt creatura in suum inuechatur creatorem? Quid à brutis ipsis alienius, quorum nullum quauis innata feritate vigeat, suum offendit benefactorem, nec in offendendo solum se gratum ostendere credit, nisi defendat oportunitate concessa, ac membris ferè omnibus sui corporis se debitorem fateri conetur. Cumque lingua id fari natura non dederit, eadem saltem benefactoris pedes lambendo fatetur. O sæculum infelix, o ætas iam omnino lutea, o homines Christianorum nomen vsurpantes ad maiorem in die iudicij confusionem, & in gehēna poenam. Insurgit quisque vestrum ac furit si principem suum terrenum, si dominum, amicum, famulū, si deniq; seruū iniuria afficere audit. Si creatorē ac redēptorē vestrum, & præsentis vitæ huius, (quæ vobis tā

dulcis.

dulcis est, quia futuram timetis amaram) largitorem & auctorem, ac futurum iudicem asperrimum blasphema-
re auditis, obmutescitis? Vbi fides? vbi religio? Quid prodest Christiani sanguinis antiqui iactantia, quæ vobis solum ad neophitorum improbatum seruit contemptum? Dedecus ac infamiae notant censetis, si quorum cibis ad tempus nutrimini (etiam cum vitæ iactura) iniuriam linquitis inultam. Nonne maiorem ignominiam oporteret iudicare illius per quem estis quicquid estis, blasphemiam patienter audire, ac tepidè reprehendere, & blasphemantium sepius cœtibus admisceri, ac quo blasphemii conueniant fouere ludos? O nobiles (quos sepius non parentum virtus, sed rapinae, violentiæ, alijquæ ignobiles actus ad diuitias primum, ac inde ad nobilitatem euexerunt) qui inimicos amicorum vsq; ad necem ex lege quadam nobilitatis persequimini, & inimicos Dei & creatoris vestri intra familiam alitis, defenditis, sustinetisq;. In quo fiduciam cælestis regni possidendi ponitis, si inimicos vestros, quos Deus diligere præcipit, odio habetis, suos autem suum nomen blasphemantes diligitis? O ignaui, ac infelices iudices, qui potestate diuina in terris vtimini, quorum iussis ob id cæteri homines natura pares, & meritis sepius meliores obtemperant, quo negotiorum maiori deceret versari sollicitudine, quam ut diuini nominis blasphemos insequeremini, captos nullo personarum discrimine, nulla legalis pœnæ dispensatione puniretis? O summa pietas, qui solus bonus es, & cuius solius omnia opera bona sunt: non possunt nisi cum Dauid sciscitari: Vsq; quo Domine improperabit inimicus, irritabit aduersarius nomen tuum? ac cū
eo de

eo deprecari, Vt exurgas Deus & iudices causam tuam, & memor sis improperiorum tuorum, eorum, quæ ab insipientibus fiunt tota die. Maior quidem erit pietas, si tanti criminis perpetratores viuentes paterno affligas amore, vt resipiscant, quam si mortuos eos cruciari iubeas in æternum, vt loquelam damnatorum, quam viui fari cœperunt, perpetuo luctu nunquam fari prætermittant, non in tuæ gloriæ diminutionem, sed in suæ potius miseræ calamitatisquæ augmentum. His igitur in demonstrationem huius criminis grauitatis, sic prælibatis, ad pœnam clericis illud committentibus infligendam veniamus, quæ quidem tantò grauior in eis esse deberet, quantò ab ipsis grauius quam à laicis in hoc delinquitur, ea potissimum ratione. Nā præter id quod sicut & cæteri hominum manu ipsius Dei teneantur, eius stipendijs, vnigeniti filij sui Domini nostri patrimonio particulariter aluntur. Et text. in cap. Si quis per capillum, xxij. q. j. contra clericum statuit in hæc verba: Si quis per capillum Dei vel caput iurauerit, vel alio modo contra Deum blasphemia vsus fuerit, si in aliquo ordine ecclesiastico est, deponatur: cuius canonis antiqui pœnam tanquam vetustate collapsam cessare censuit Hostien. ² in summa, de male. in §. blasphemantes. vers. grauior etiam. & hodie arbitraria pœna censuit puniendum clericum blasphemantem: cuius sententiæ videtur adhærere Ioan. Andr. Ancha. Anto. & Card. in cap. ij. de maledi. vbi Abb. dicit quòd ita communiter dicitur, Quauis contrarium scripserit Bonifacius de Vitelinis in suo tract. maleficiorum fol. xij. in rubr. de pœnis blasphemantium Deum & Sanctos, neminè pro sua opinione referens. Cū au-

282 IO. BERNARDI DIAZ HISPANA.
tem clericus rebellis fuerit, vel sæpius hoc delictum
commisserit, tunc degradandum eum iuxta dispositio-
nem dicti canonis scripsit Hosti. in suprâ. de quo me-
minit Guliel. benedicti, in iij. parte rep. c. Rainūtius, in
q. de homic. nume. xxxix. colum. xvj. fol. xlvij. ex quo
videtur velle solùm data incorrigibilitate vel consue-
tudine blasphemandi clericum esse deponendum pro
isto crimine: cuius in hoc sententiæ adhefit Alexand.
in consi. lxxij. in .j. volu. colum. iij. versic. Præterea,
dum referendo Hostien. vbi suprâ, dicit quòd clericus
propter hoc non potest deponi, nisi sæpius sit consue-
tus: qui plus audet affirmare, quòd nō sufficeret proba-
re quòd bis vel ter blasphemavit ad hoc vt dicatur cō-
suetus blasphemare, pro quo allegat Cinum in l. ij.
C. de re. credi. & quòd talis consuetudo blasphemandi
debet probari per testes non singulares. pro quo re-
fert Cinum, Ioan. Andreæ. Paul. de Elea. & Anton. in
varijs locis. Panor. autem in dict. capitu. ij. de male. di-
cit, quòd ita graue potest esse delictum, quòd fieret
depositio: & allegat text. in dict. capitu. Si quis per ca-
pillum, & de consuetudine blasphemandi nihil dicit:
ex quo videtur tenere quòd quando grauis esset blas-
phemia, tunc habeat locum pœna canonis antiqui de
quo suprâ. Pœnam verò in dict. capitu. ij. de maledi.
descriptam clericos non subire ^b Hostien. in summa
illius titu. & Ioan. Andr. & Panor. ibi. eo capitu. ij. licet
Alexand. in dict. consi. referat Hostien. aliter tenere
& corruptè, quia oppositum tenuit eius ad quòd alle-
gatur ab Alexand. Hodie verò in Concilio Lateranen-
si sub Leone x. celebrato, clericis blasphemantibus pœ-
na decreta est sub his verbis: *Quicumque Deo palam*
seu

PRACT. CRIMIN. CANO. 283
seu publicè maledixerit, contumeliosisquè atque obli-
cœnis verbis Dominum nostrum Iesum Christum,
vel gloriosam virginem Mariam eius genitricem ex-
pressè blasphemauerit, si clericus vel sacerdos fuerit,
eo ipso, quòd de delicto huiusmodi fuerit conuictus,
etiã beneficiorũ quæcũque habuerit fructib⁹ (applicã-
cando vt infrâ) vnus anni mulctetur: & hoc sit pro pri-
ma vice, pro secunda verò si ita deliquerit, & conui-
ctus, vt præfertur, fuerit, si vnicum habuerit benefi-
cium, eo priuetur, si autem plura, quòd ordinarius
maluerit id amittere cogatur. Quòd si tertio eius sce-
leris agatur & conuincatur, dignitatibus & benefi-
cijs omnibus quæcũque habuerit eo ipso priuatus
existat, ad eaque vltèrius retinenda inhabilis redda-
tur, eaque liberè impetrari, & conferri possint. Distri-
butio verò prædictorum fructuum (vt ex dict. capitu.
Concilij colligi potest, in alio casu quo etiam amissio-
nem fructuũ imponit) in fabricas beneficiorum huius-
modi, vel pauperum eleemosynas facienda est.

- ^a CENSURÆ HOSTIENSIS. adde optimè Couarrui. in relectio-
ne ca. quauis pactum. 1. par. §. 7. numer. 10.
^b CLERICOS NON SVBIRE. adde quòd Abb. in capitu. 2. de ma-
ledi. vbi hic allegat autor. numer. 8. hanc esse communem opi-
nionem proficitur, quia clericus non facit publicam pœniten-
tiã. in cap. 1. de bigam. ca. de his. 50. distin. cap. presbyter. 82. di-
stin. & ratione suadet, ne grex fidelium scandalum patiat.
ne vè dignitas sacerdotalis vilescat, cui summa reuerentia de-
betur vt ostendit Chrysostomus lib. 3. de sacerdotio, & Am-
brōsius lib. de dignitate sacerdotali.

Apostata. Caput ciiij.

1. Apostatiæ triplex species constituitur.
2. Clericus Apostata qualiter puniatur.

V 2 Præmissio

Annotatio. 1
 A. de quod a-
 postasia est te-
 merarius a sta-
 tu fidei, obe-
 dientia, vel reli-
 gionis recessus
 sic tradiderunt
 Alex. de Ales.
 par. 2. q. 183. S. 2
 Thom. 2. 2. q.
 12. arti. 1. & vi-
 de multa circa
 istius criminis
 punitione vlt-
 tra ordinarios
 interpretes,
 que tradiderunt
 Alfon. a Castr.
 lib. 1. de iusta he-
 re. puni. ca. 23.
 Iacob. Septima
 census in catho-
 licis instit. c. 7.
 Arnal. Alber. in
 rep. rub. de ha-
 re. lib. 6. q. 11.

275 IO. BERNARDI A. ZHISA.
Remisso prius quod est triplex species A-
 postasia, ut per glo. in cap. j. de apost. &
 ibi Innoc. & per Hostien. in summa eiusdem
 tit. in §. Quot species scilicet perfidia, in-
 obedientia, & irregularitatis. Omissa prima specie
 quia magis videtur pertinere ad materiam haeresis. Quae
 fuerit poena antiquorum canonum illius qui religio-
 nis professionem apostatauit, posuit Concilium Are-
 latense secundum, Canone finali, in haec verba: Si qui
 post sanctam religionis professionem apostatant, & ad
 seculum redeunt, & postmodum poenitentiae reme-
 dia non requirunt, sine poenitentia comunione pe-
 nitus non accipiant, quos etiam iubemus ad clerica-
 tus officium non admitti, & quicumque ille sit, post pe-
 nitentiam secularem habitum non praesumat, quod si
 praesumpserit, ab ecclesia alienus habeatur. Poena cleri-
 ci apostatae in secunda specie scilicet inobedientiae
 est quod infamis efficitur durante Apostasia, & a testi-
 monio repellitur & excommunicatur: ut notat Host.
 vbi supra, in §. Qualiter puniantur, per tex. in capit. Si
 quis a vero. iij. q. iij. Et in cap. Si autem vobis xj. q. iij.
 Et si non resipuerit, degradatur secundum eum. Vi-
 de tamen Abb. in dict. cap. j. vbi aliter distinguit, vide
 licet quod si quis non vult obedire Papae seu eius ca-
 nonibus, credendo eum non habere potestatem, puni-
 tur ut haereticus. Si vero hoc facit ex contemptu, de-
 bet deponi: & si fuerit incorrigibilis, traditur curiae se-
 culari, & poterit excommunicari. Si autem inobediens
 est ex aliqua concupiscentia, tunc mitius punitur. Poe-
 na in super apostatae in tertia specie irregularitatis que
 fit multis modis secundum Innoc. in d. c. j. post glo. ibi,
 scili

PRACTIC. CRIMIN. CANO. 285
 scilicet quando quis recedit ab ordine suo, siue sump-
 ta religionis dimittendo tonsuram vel coronam, vel ac-
 cipiendo uxorem, vel abijciendo religionis vestem,
 vel clericalem, redeundo ad seculum, est quod illa du-
 rante repellitur ab accusatione & testimonio, & est in-
 famis ipso iure, ut in c. Alien. ij. q. vii. & in c. Beatus. iij.
 q. iij. secundum Hostien. vbi supra. Nec potest ad dig-
 nitatem eligi, ut in ca. Legi. xvj. quaest. j. & clericus ad-
 monitus si se non correxerit, deponendus est, ut in c.
 Sine ornatu & in ca. Praecipimus. xxj. q. iij. & in c. Sin-
 autem, cum duob. seq. xvj. q. iij. secundum eum ibi. Item
 quod caret privilegio clericali, ut in ca. j. eo tit. vbi tex.
 dicit quod clerici qui relicto ordine clericali, & habi-
 tu suo in apostasia tanquam laici conuersantur, si in cri-
 minibus comprehensi teneantur, non liberantur per
 censuram ecclesiasticam. Quae poenae procedunt qua-
 do constat de Apostasia. Si vero de illa fuerint grauer
 infamati, deficiente probatione compelluntur per ec-
 clesiasticam districtiorem ad se purgandum, ut in cap.
 Tu. eo. tit. Quando autem clericus non potest in du-
 ci ad resumendum male dimissum habitum, tunc po-
 test incarcerari sub graui custodia, ita quod solum sibi vi-
 ta misera referuetur, donec a suae praesumptionis ne-
 quitia resipiscat, ut sunt verba tex. in c. A nobis. eo d. tit.

Schismatici. Caput cv.
 Clerici huius tanti criminis rei, qualiter puniatur.

Clerici facientes schisma contra episcopum,
 puniuntur per Concilium Carthaginen-
 se secundum, in canone viij. sub verbis hu-
 iusmodi: Si quis presbyter a Praeposito suo

Annotatio.
 Adde quod
 schisma est il-
 licita ab vni-
 tate discessio,
 vel est scissura,
 que vnitati op-

ponitur, vt tradit Alexan. de Ales par. 2. q. 182. & S. Tho. 2. 2. q. 39. & schisma summū malū est & grauius à Deo puniendū quā parricidiū aut idolatria, vt optime probat Opus episcopi Mileuitan^o lib. 1. contra Parmenianum, Irnæus lib. 4. aduersus hæreses. c. 62. schisma & hæresis sunt sorores vt explicat Origenes in Ezechielem homil. 9. cū nullū schisma sit quod nō aliquā sibi confingat hæresim, vt in c. inter. 24. q. 3. & vt sciri ho mines quā graue & detestabile sit hoc crimen, ostendit dñs in Dathā & Abirō, quos terra viuos ab sorbuit. hæc & alia multa ex sacris literis cōtra schismaticos referūt Cāpens in fine hierarchie ecclesiasticæ, Faber contra Lu-

excommunicatus vel correptus fuerit, decet vtique apud vicinos Episcopos conqueri, vt ab ipsis eius causa possit audiri, ac per ipsos suo episcopo reconciliari. Quod nisi fecerit, sed superbia (quod absit) inflatus, se cernendum se ab Episcopi sui communione duxerit, ac separatim cum aliquibus schisma faciens sacrificiū Deo obtulerit, loco amisso Anathema habeatur, & locū amittat. Nihilominus & de ciuitate & congregatione in qua fuerit, longius repellatur. Nunc autē schismaticus clericus degradatur, & traditur curiæ seculari, ita voluit Bonaguida, quem refert Ioan. And. in ca. Cum non ab homine. de Iudi. motus per tex. in c. de liguribus. xxij. q. v. quod intelligitur de incorrigibili, vt per glo. in d. c. Cum non ab homine. de Iudi. quod etiam sequitur ibi Ioan. And. vt refert. Abb. in c. At si clerici. de Iudi. col. xij. & probatur in eod. ca. de liguribus, dū dicit, si contempserit & permanserit, per publicas potestates opprimatur, & ita etiam intelligit Decius in c. At si clerici. in colu. xxij. versū. Quintus casus. de Iudi. dicit tamen Ioan. And. vbi suprā, vt refert Abb. d. loco, quod si esset schisma contra Ecclesiam Romanā, posset procedere dictū illud Bonaguidæ: quia tunc posset includi schisma sub casu hæresis, quod nō placet Abb. indistinctè, ideo ipse distinguit. Aut enim schismaticus credit ecclesiam esse penes alterum tantū ex pluribus qui se gerunt pro summis pontificibus, & tunc est schisma sine hæresi. Aut credit ecclesiam posse consistere penes duos in solidum, & tūc est schisma cum hæresi: & hoc vltimo casu posset saluari opinio Ioa. And. & idem dicit quando plures erigerent capita contra ecclesiam Romanam facientes nouā sectam, & noua

statu

statuta: quia tunc etiam est schisma cum hæresi. Et ista distinctionem Abb. sequitur Areti. in c. Cū non ab homine, col. x. de iudi.

Hæretici. Caput vii.

- 1 Hæreticus quis dicatur remissiue traditur.
- 2 Clericus hæreticus ipso iure est beneficio priuatus.
- 3 Clericus hæreticus est degradandus & seculari curiæ tradendus.
- 4 Bona hæretici clerici confiscantur, & ecclesiæ à qua stipendia recepit applicantur.

- 1 **P**Ræmissio prius quis dicatur hæreticus, cū non sit præsentis speculationis, quia varijs in locis hoc doctores enucleant, præcipuè Hostien. in summa. de hæreti. §. j. & Bonifac. in tract. maleficiorum, rubr. De crimine hæresis. Et doctor noster Hispanus Didacus de Villadiego in suo tractatu contra hæreticā prauitatem in. j. q. & Arnal. Alber. in repet. Rubri. de hæreti. in. vj. in fol. j. in. j. quæst. Vna pœnarum qua damnatur clericus hæreticus est quod ipso iure est priuatus beneficio, vt probat text. iuncta glo. in capitu. Quo iure. viij. distinct. & ibi notat. Præpo. post. Domini; & notat Compostel. in capitul. Quod sicut. de electio. in colu. xj. dum dicit quod crimen hæresis ipso facto inducit priuationem, idem etiam notat Ancharr. in consil. cclxxxvij. incip. Ultra alia solenniter, vt refert Felin. in capitul. ij. de rescript. in iij. colum. Et notat Nicolaus de Milis in suo repertorio, in verbo hæretici. ex quo resultat primus effectus, quod non poterit renunciare post commissum delictum. Secundus quod agenti petitorio pro beneficio quod semel habuit, obstat exceptio q̄ sit hæreticus. Notat Abb. referendo Inn. in c.

V 4 inter

therū tractatu 6. text. 8. Brunus. lib. 5. de hæreti. ca. 18. & vī de latius de istius capitis materia Siluef. & Caiet. in summis in verbo schisma. Franci. Picū lib. de fide theorema te. 17. Pelag. lib. 1. de planctu ecclesiæ, arti. 65. Alfon. à Castr. lib. 1. aduersus hæreses, c. 9. Iaco. Septimacē sem in cat. inst. ca. 56. Petrum Rebuffum in pract. benefi. 3. par. de modis amittēdi beneficii. nu. 29.

inter dilectos. de exceſ. p̄lat. prope ſi. & prædicta cō-
 cluſio, videlicet quòd hæreticus ſit priuatus ipſo iure
 beneficio, fuit potiffimum fundamētum dominorum
 de Rota, qui tenuerūt quòd regula Cancellariæ xxxij.
 quæ disponit quòd impetrans beneficium pacificè
 poſſeſſum, debet exprimere ea de quibus ibi, non ha-
 bet locū in impetrante beneficium hæretici, vt refert
 Guliel. Caſador. in deciſ. Rotæ per eum collēctis, in
 deci. xiiij. qui ita dicit fuiſſe iudicatum per maiorem
 partem dominorum de Rota: licet alij quatuor eorum
 fuerint in contraria opinione, per quem poteris vide-
 re fundamenta vtriuſque opinionis. Et vide Phil. in c.
 Vt commiſi. prope ſi. de hæreti. lib. vj. vbi dicit refe-
 rendo Domi. & Imo. quòd clericus hæreticus rediēs
 b ad fidem, ante ſentētiā recuperat beneficiū, ^b ſecus
 3 autem ſi poſt, quia tunc non niſi ex diſpenſatione. Aliā
 & principalior pœna eſt quòd degradatus traditur cu-
 c riæ ſeculari, vt in cap. Ad abolendam. de hæret. Quod
 fallit, niſi talis hæreticus velit ſe corrigere. vt in c. pen.
 de hæret. Et notat Abb. in d. c. Ad abolendam. & ibi
 Ioan. de Ana. quia tunc depoſitus detruditur in carce-
 rem, vt concludit Abb. in ca. At ſi clerici. de Iudi. col.
 xij. Idem Abb. & Ana. in d. c. penult. & Domi. in c. j. in
 v. not. de hære. in vj. & in c. Nec licuit. xvij. diſt. & not.
 Philip. in ca. Vt commiſi. in iij. nota. de hæret. lib. vj.
 Decius in d. c. At ſi cler. col. xxj. verſic. Et quando. Et
 nota quòd etiam ſi non ſit tradendus curiæ ſeculari
 clericus hæreticus, ſed perpetuo carceri mancipandus,
 debet degradari, vt notatur in ca. j. de hære. in vj. ma-
 ximè per Arnal. ibi in vj. nota. Si tamen ſemel deliquit
 & ſe correxit, & poſteà iteratò delinquat, nihilomi-
 nus

nus traditur curiæ ſeculari. ita Domini. in d. ca. Nec li-
 cuit. per tex. in ca. Super eo. de hæret. lib. vj. Sequitur
 Felin. in d. c. At ſi clerici. col. ſi. & voluit ibi Abb. in d.
 col. xij. verſi. Ad tertium. Vide ſi antepen. tit. vj. part. j.
 quæ videtur ponere tres caſus in quibus in iſta materia
 hæreſis clericus traditur curiæ ſeculari, quando fuerit
 inuentus in hæreſi, aut abiurauit eam, & fuit relapſus,
 aut quando ſe compurgauit, & reiſcudit in eam, & de-
 gradatio hæretici poteſt fieri per epiſcopum proprium
 ſolum, vt in c. j. de hæret. in vj. vocatis alijs perſonis de
 4 quibus ibi. Eſt alia & tertia pœna quam clericus hære-
 ticus patitur, quòd bona eius publicantur, & eccleſiæ
 d à qua ſtipendia receperat applicantur, ^d vt diſponitur
 in c. Excomunicamus, lo. j. §. damnati verò. de hæreti.
 Vbi vide glo. in verbo, Stipendia, declarantem quòd
 ſi clericus habeat plura ſtipendia in varijs eccleſijs: tūc
 bona diuidentur pro rata inter eas: quam ibi ſequitur
 Anto. Et quia ille tex. non aperit cui applicantur bona
 clerici hæretici non habentis eccleſias, vide ibi Abb. in
 j. col. credentem quòd tunc debeant applicari epiſco-
 po loci, qui diſtribuat ea in pios vius, quòd ſequitur
 Ana. in ij. col. Quando autem talis clericus habet bo-
 na emphyteotica à domino temporalis, tunc illa de-
 e berent applicari domino rei emphyteoticiæ, ^e vt vide-
 tur velle Oldra. in confi. xvij. incip. Thema tale eſt,
 Quidam clericus. Card. tamen in clemen. ij. de hære.
 in verſic. Inquiſitoribus, in vij. quæſt. poſt bonā huius
 articuli examinationem concludit verius eſſe dicen-
 dum quòd emphyteofis clerici damnati applicatur ec-
 cleſiæ ſicut & alia eius bona, quia non apparet ratio
 diuerſitatis: erit tamen talis emphyteofis obnoxia do-
 mino

mino temporalis quo ad hoc quòd ei debeat sua pensio, quem vide respondentem ad fundamenta Oldra. quanuis Felin. in d. c. excommunicamus. in prin. non bene referat Card. dum dicit post Ancha. & Ana. quòd bona etiam patrimonialia clerici applicantur fisco ecclesie, nisi in illis recognoscerent dominium utile à domino seculari: quia illud non confiscabitur, sed reuertetur ad dominum directi: quia ut supra diximus loquendo in emphyteosi in qua clericus solù habet dominium utile, & dominus secularis directum, contrarium expressè tenet Card. Ad quod bene aduerte, ne decipiaris in prædicta limitatione Feli. quã supra dictis verbis succinctis scripsit. & vi. in hoc quod latius scribimus infra in verbo, Bonorum publicatione. Clerici verò credentes, receptatores, defensores, & fautores hæreticorum excommunicationi subiacent, ita ut postquam quis eorum fuerit excommunicatione notatus, si satisfacere contempserit intra annum, ab officio & beneficio deponatur, ut in capi. Excommunicamus, §. Credentes. vers. Si verò clericus de hæreti. Ex ratione, quia in quo maior est culpa, grauior exerceatur vindicta. In quantum autem supra dicitur credentes, intelligendum est de credentibus hæreticos esse bonos viros, nam aliàs clerici credentes erroribus hæreticorum, cum ex hoc dicantur hæretici, pœna hæreticorum de qua supra puniendi sunt. & ita intelligit illud verbum credentes, Anto. in ca. Excommunicamus. el. ij. eod. titu. quem sequitur Ioan. de Ana. in d. §. Credentes. quem ibi vide colu. penul. & fin. declarantem etiã qui dicantur credentes, receptatores, & fautores. Et nota quòd prædicta pœna depositionis imponitur clericis

ricis ultra alias pœnas impositas in tex. ibi, quas etiam habere locum in clericis dicit Hostiè. ibi, quem refert & sequitur Ana. hodie fautores & receptatores hæreticorum sunt excommunicati ipso iure, ut patet in bulla, quæ legitur in cœna domini, & sic etiam erant tempore Hostien. prout refert Ana. ibi. Et vide Syluest. in summa, in parte hæresis. lo. j. vers. Octauò queritur. qui colligit. xiiij. pœnas hæreticorum, quæ omnes clericos comprehendunt, exceptis lex aut septem: quia illæ cõcernunt hæreticos habentes liberos & vxores.

a **PRIVATVS BENEFICIO.** adde quòd contrariam opinionem, quòd clericus hæreticus non sit ipso iure beneficio priuatus, sed per sententiam priuandus tenuit Alfon. à Castr. lib. 2. de iustia hære. puni. cap. 9. ea potissimum ratione motus, quia iura quibus hæc pœna statuitur non imponunt aliqua verba latæ sententiæ, ut patet in ca. ad abolendam, & in cap. excommunicamus. §. credentes, de hæreti. cuius opinio benignior est & fortassis verior ut asserit Iacobus Septimanc. in insti. catho. ca. 45. num. 26. & vide Couarr. lib. 2. variar. reso. cap. 8. num. 4. quanuis Petrus Rebuffus in pract. benefi. 3. par. de modis amittendi beneficia. numer. 4. hanc autoris opinionem sequutus, pro ea ponderat text. in cap. ad abolendam. §. 1. ibi. & sic omni beneficio spoliatus, quæ quidem verba executionem inducunt probat què priuationem ipso iure infligi ex his quæ adducit Anton. de Butrio in capitu. vltim. colum. 2. de postul. Felin. in capitul. Rodolphus. de rescri. tu tamen lector optime cogita.

b **RECUPERAT BENEFICIUM.** Adde septem requisita, quæ omnino sunt necessaria ad hoc ut hæreticus semel lapsus, nihilominus retinere possit beneficium ecclesiasticum, quæ congeffit Petrus Rebuffus in practica benefi. 3. parte de modis amittendi beneficia. numer. 6. cum sequentibus.

Traditur

C TRADITUR CYRIE SECULARI. adde Iacob. Septimancensem in catholicis insti. cap. 45. nu. 25. Paul. Grillan. in tract. de hæreticis. q. 7. Gundisal. à Villadiego eodem tractatu. q. 19.

d APPLICANTUR. vide regiam. l. 2. tit. 26. par. 7. Bald. in l. si quis presbyter. C. de episcop. & clericis, Petrum de Ancha. in ca. cū secundum leges, de hære. lib. 6. Cardi. in clem. 2. & Felin. in ca. vergētis, eo tit. Brunū lib. 5. de hæreti. cap. 6. Ludo. Carr. in practica crimi. tractatu de hæreticis, fol. 275. nu. 13. bona verò patrimonij clericorum hæreticorum deferuntur Episcopis, qui in vsus pios ea distribuere tenentur, vt asserūt Ancharr. Abb. Ana. Mari. Soccin. & Felin. in c. excommunicamus 1. §. 1. de hære. Ioā. Lup. in repe. rub. de dona. inter. vi. & vxō. §. 39. Sed quòd bona immobilia clerici committentis crimen hæreseos, pertineant ad principem secularem, probant Oldral. consi. 17. Ioan. Andr. ad Specu. titu. de fœudi. §. pen. Petrus de Ancharr. in ca. eaque. q. 22. de re iuri. lib. 6. Gullier. Bene. in c. Rainuntius. de testamē. in parte, & vxorem. nu. 242. Iacob. Septimācen. in catholi. instit. cap. 9. num. 19. Rupellanus, forensium institutionū lib. 3. fol. 307. quibus suffragatur quòd Felin. in c. irrefragabili, §. cæterū. col. 1. de offi. ordi. scribit, dicens: ideo ad principē secularem pertinere bona hæreticorum, quia ad eum spectat executio confiscationis pœnæ huius criminis, quæ quidem opinio in Hispania seruat, vbi bona siue mobilia, siue immobilia, etiā clerici hæreseos damnati, etiam habentis ecclesiasticum beneficium, ad fiscum regium pertinent, atque ita praxis obtinuit, quæ iuri consona est: cum præter Oldral. & aliorum sententiā, rex ipse catholicus curam non vulgarem habeat constituēdi summū illud prætoriū, qui in eius curia & apud ipsum principem totius Hispaniæ, causas ad debitam tanti criminis punitionem expectantes tractat, cui præest vnus ex summis præsulibus Hispaniæ, qui regis nō vulgaribus expensis per totā Hispaniam non sine summa Christianæ reipublicæ vtilitate constituit ac mittit eruditissimos viros hæreticæ prauitatis inquisitores ad labem hereticorum extirpandū. Quo fit vt mirum nō sit, bona omnia hæreticorū ad regiū. fiskū deferri ad tot expensarū subministrationem. Et adhæc faciunt quæ de regno Franciæ scribit Aufreri. in clem. 1. de offi. ordi. reg. 4. Fallen. 2.

Domi

e DOMINO REI EMPHITROTICAE. vide Carrerium & doctores, quos ipse refert. d. fol. 275. numer. 14.

*Hæreticis, receptatoribus, defensoribus, & fau-
toribus eorum ecclesiastica sacramenta
adhibentes, ac eos Christianæ sepulture
tradentes, & eorum eleemosynas
ac oblationes recipientes.*

Caput vii.

f Clericus horum criminum reus cui pœnæ sit obnoxius.

PŒNA clericorum in hoc delinquentiū est vt suo priuentur officio, ad quod nunquam restituatur abique indulto sedis Apostolicæ speciali, vt in c. excommunicatus. in §. Credentes. versū. Sane clerici. da hæret. Quæ pœna procedit etiam in clericis regularibus, quibus & alia adiungitur, videlicet vt sua sibi priuilegia non obseruetur in illa diocesi in qua talia præsumpserint perpetrare, vt ibi. Et notat Hostien. in summa de hære. in §. Quæ pœna. in fin. ver. Tales etiā. Intellige tamen hoc quòd dictis priuilegijs solum delinquentes in hoc spoliantur, non verò tota religio secundū Anto. ibi, quem refert & sequitur Ana. ibi, pen. col. licet alij doctores aliter hoc intellexerint secundū eum. Item nota quòd licet tex. in d. §. Credentes, imponat pœnas de quibus ibi, credētibus, receptatorib⁹, & cæteris si satisfacere cōtempserint intra annū. Clerici tamen in casu huius nostri capiti. debent abstinere ab exhibitione sacramentorum, & traditione sepulture & receptione eleemosynarū, postquā tales credentes, receptatores, & ceteri fuerint denunciati, etiā intra

Annotatio.
Vide multa lectu nō indigna. quæ dijs receptatorib⁹ & fautoribus hæreticorū cōge sit Ludo. Carr. in practica crimi. tract. de hæreticis, §. ultimo, fol. 280. & Paul. Grillā. in tract. de hæreticis. quæ. 9. Guindisal. à Villadiego eodem tractatu. q. 15.

termi

terminū illius anni qui dat ad alias pœnas incurredas. ita videtur intelligere versic. Sanè clerici, prædictum Host. vbi suprâ. licet tex. hoc non dicat, qui fortè ex eo ad hoc motus fuit, quia postquam sunt denunciati excommunicati propter tale crimen, deneganda sunt ecclesiastica sacramenta, & sepultura. Item aduerte, quòd tales non solum non in ecclesia, nec in cœmeterio, nec alibi ad modum christianorum sunt tumulandi, sed sunt iactandi in signum damnationis secundum Ana. ibi, pen. col. in princ. Ex quo videtur quòd clerici incurrerent prædictam pœnam quomocunque interessent sepultura prædictorum: quia tex. ibi dicit: nec eos Christianæ præsumant tradere sepulturae. pro quo etiam facit quòd suprâ diximus, in verbo raptorū &c. prope fin.

Falsarij. Caput. c. vij.

- 1 Clerici falsarij literarum apostolicarum qualiter puniatur.
- 2 Vitiāns siue falsans literas delegati apostolici vel aliorum inferiorum iudicum, qua pœna corripiantur.
- 3 Literarum autem regiarum falsarij cui pœnæ sint obnoxij.
- 4 Clericus, qui falsis literis apostolicis utitur, officijs & beneficijs priuatur.
- 5 Apponens manum in apostolicis literis, etiam literam vnicam corrigendo, vel punctum, exceptis officialibus quibus commissum est, eo ipso excommunicationis sententiam incurrit à qua Papa tantum absoluit.

Clerici qui falsarij literarum Apostolicarum fuerint apprehensi, & per se falsitatis vitiū exercuerint, omnibus ecclesiasticis officijs & beneficijs priuati, & per ecclesiasticum iudicē degradati seculari potestati traduntur puniendi, secundū legitimas constitutiones, per quas laici de falsitate conuicti puniuntur, vt in c. Ad falsariorū. de crim. falsid. & pœna laicorum

rū videtur esse deportatio, & omnium bonorum publicatio in libero homine, vt per glo. ibi allegado. tex. in l. ij. §. si. ad l. Cornelia, de falsis. licet in l. Vbi falsi. C. leod. dicat qd crimē falsi. debet puniri capitali supplicio, si id exigat magnitudo cōmissi: & licet iurē cōmuni in hoc casu nō videatur appositā pœna mortis expressē in his tamē regnis dispositū est quòd falsans epistolā, priuilegiū, vel bullā Papæ, vel qui facit, vt alius id efficiat, debet morti, vt in l. vj. tit. vij. part. vij. Vnde nō est dubiū tūc quòd hodie iudex secularis dānabit tūc talē clericū ad pœnā mortis. Et vide Cōciliū Constantiense in xviij. sessione, in c. iij. vbi statutū est quòd oēs qui dolum & fraudem se falsitatem aliquā circa literas bullā das dictæ synodi cōmitterent, & illi etiam qui in hoc cōsentirent, aut alia fieri procurarent, vel literis falsis scienter vterentur, incurrerent censuras illas ecclesiasticas & pœnas quas falsificatores literarum Apostolicarū, & qui illis literis scienter vruntur, nec non participes incurrunt iuxta canonicas sanctiones: & licet prouisio illius concilij circa literas eius solūmodo, & non in futurū videatur disponere, argumento tamen illius videtur idē esse iudicādū, si pro tempore casus similis occurreret, cū videatur esse eadem ratio: literarū verò Cancellariæ vel pœnitentiarij Papæ falsarij qualiter puniatur, vide Hosti. Io. And. Butri. & alios in c. ex literis. de fi. instrumē. Vitiāns autē siue falsans literas Iudicis delegati apostolici nō debet ita acriter puniri, not. Pano. in c. Olim. in ij. not. ex tex. ibi, de rescr. Et vide Feli. in c. ij. de rescr. col. ix. vbi se remittit ad plenē dicta per Maria. in d. c. Ad falsariorū. Falsates autē literas inferiorū Iudicū, si criminaliter accusatur, de positionis ab ordine & priuationis omnium

296 IO. BERNARDI DIAZ HISPA.
 omnium beneficiorum, detractionisque in monaste-
 rium proas sustineri debent. notat idem Panor. ubi
 supra allegans tex. in c. Si episcopus. l. dist. qui tex. sta-
 titis contra presbyterum, aut diaconum qui chartam
 falsauerit, quod depositus ab officij honore in manaste-
 rium detrudatur, & eundem tex. (& si corruptè alle-
 get) sic intelligit Host. in summa de crimi. fal. §. fin. in
 falsario literarum episcop. Falsarius autem per modū
 inquisitionis conuictus, tan in literis episcopi, quam
 capituli ab officio & beneficio suspendendus est, siue
 suspendus nunciandus secundū Hostien. ubi supra, do-
 nec indulgentiam Apostolicę sedis mereatur obtine-
 3 re, pro quo allegat tex. in ca. Tam literis. de testi. Lite-
 rarum autem regiarum falsarij degradantur, & illis ali-
 quis character imponitur, & in exilium mittuntur ex-
 tra prouinciā, ut in cap. Ad audiendam. de crim. fal.
 Idem transcriptum fuit in l. amipe. titu. v. i. p. d. i. quę
 declarat quod exilium debet esse extra regnā vel
 dominium regis, in cuius literis deliquit, quod exten-
 dit procedere in falsario cuiuslibet principis secula-
 ris. Host. in summa de cri. falsi. §. fin. versic. Si quis au-
 tem motus ex solū ratione, quia de similibus idem est
 iudicium, per iura vulgaria quę ipse refert. Qui verō
 4 Apostolicis literis falsis utitur, officijs & beneficijs pri-
 uatur, ut in d. c. Ad falsariorum. Vnum tamen nota,
 quod si tales velint se purgare allegantes ignorantiam,
 audiendi sunt, si se purgant, & deceptorem exhibeāt.
 ita tenet Archi. in ca. In memoriam. xix. distinct. quod
 ibi sequitur Card. de Turtecremata, in §. Ad quartum.
 qui respondet ad dictum cap. Ad falsariorum, dum di-
 cit non excusare ignorantiam: quod intelligitur de ig-
 noran

PRACTIC. CRIMIN. CANO. 297
 norantia supina, vel quando non vult exhibere decep-
 5 torem. Et vide Hostien. in summa, in titū. de crimine
 falsi. §. Porro. versicul. Sed hodie, ubi dicit quod ho-
 die præceptum est quod in literis domini Papę, nec
 in magno, nec in modico audeat quis manum appone-
 re, etiam literam vnicā, vel punctum vnicum corrigē-
 do, exceptis officialibus quibus hoc est commissum:
 alioquin manum opponēs ex canone lato in curia, ip-
 so facto sententiam excommunicationis incurrit, quę
 non potest per aliquem extra sedem Apostolicam re-
 laxari. Cuius verba ad literam refert & sequitur Floren
 in iij. parte. titu. xxiiij. capitul. xvj. & sequitur etiam
 Felin. in capitu. ij. §. Stylus. de rescrip. qui etiam dicit
 quod tales falsarij excommunicantur in processu an-
 nali per Papam in die Iouis sancto, & allegat consti.
 Mattini v. quam ad literam Florenti. scribit in d. iij.
 parte, titu. xxiiij. c. lxxij. ubi aperte patet quod excom-
 municantur omnes falsantes literas Apostolicas, bul-
 las & supplicationes summi pontificis, seu Vicecancel-
 larij, seu gerentis officium, vel vices Cancellarij. Et no-
 ta quod Floren. in dict. capitu. xvj. referendo Richar.
 dicit quod qui ludo & non intentione vtendi literis
 Papę, quarum efficacia iam expirauit, aliquam lite-
 ram in eis formatam reformaret, vel punctum faceret,
 vel aliquid in ea immutaret, non esset excommunica-
 tus ipso iure. Contra quod tamen arguit ipse, vt videre
 poteris: licet Felin. simpliciter secutus fuerit ubi
 supra hanc declarationem Richar. & Florē.
 quem ibi corruptè allegat in vtro
 que loco per eum ci-
 tato.

- 2 **TRADUNTUR PUNIENDI.** vide regiam. l. 60. titu. 6. parti. 1. & ibi Grego. Lup. & vide eundem in l. 6. titu. 7. parti. 7. in glo. de Papa o de Rey, Mattheum de Afflictis. decisi. Neapoli. 21. numer. 2.

Conspiratores. Caput cix

- 1 Clerici hoc crimen perpetrantes qualiter puniantur.

Annotatio.
Vide multa de
huius capitis
materia, quæ
congestit Hiero-
ny. Gigans
in tract. de cri-
mine lese maie
stat. q. 22. rub.
quomodo. &
per quæ &c.
lib. 2.

- 2 **C**Lerici conspirantes aut conspiratores, aut iniurias ponentes episcopis aut clericis è gradu suo proprio penitus abijciantur, vt in capitu. Si qui clerici. & in capitu. Si clerici. xj. quæst. j. Et in capitu. Coniurationum. ea. cau. & quæstio. & habetur ille text. in concilio Calcedonense in canone xvij. qui contra fidem homenagij negat episcopū suum dominum esse, vel in foro seculari disponit contra eum de rebus spiritualibus quæstionem, aut qui inuasori suo & socijs causam & consilium præstat, ab officio & beneficio deponitur, vt in capitu. Grauem. de excels. præla. & vide text. in capitu. Si quis sacerdotum. xj. quæst. j. qui clericum suo episcopo inobedientem, aut ei insidias parantem, aut contumeliam, calumniam, seu conuicia inferentem, deponi iubet, & curiæ tradi. Sed aduerte quòd ille text. de incorrigibili intelligitur, vt cõcludit Abb. in capitu. At si clerici. de iudi. colum. xij. sequendo glos. in capitu. Cum non ab homine. de iud. & in capitu. Si quis & in capitu. Si quæ sunt. ij. quæst. vij. & in capitu. Nouimus. de verb. signi. & dicit quòd ista opinio tanquam mitior communiter approbatur per Doct. in capitu. fina. de testi. cogen. & in cap. Cum non ab homine. de iudi. quæ refert & sequitur Decius ibi,

ibi, col. xxj. versu. Tertius casus. qui respondet ad verbum mox, positum in d. cap. Si quis. quod quandoque intelligitur cum interuallo, vt l. Sed & si conditione. §. Seruus. ff. de hæred. insti. & in cap. ij. vbi glo. xx. q. ij. & tradit Alexan. in l. j. §. qui præsens. ff. de verb. oblig. & eam dicit communem sententiam Areti. in d. c. Cū non ab homine. de iud. col. ij. versu. Tertius casus. & vide Præpo. in c. clericus. iij. q. iij. qui post Archi. notat glo. ibi, ad hoc quòd clericus conpirationē faciens cõtra propriū episcopū non traditur curiæ seculari, nisi sit incorrigibilis. & vide eundē in ca. Hi qui. ea. cau. & quæst. vbi notat ibi tex. pro illa glo. dum text. disponit quòd clericus persecutor episcopi fit infamis, & traditur exilio, non tamen præcipit illum curiæ tradi. Et vide l. lx. titu. vj. part. j. vbi ponit istum casum inter eos quibus clericus traditur curiæ seculari: & videtur lex illa ex pluribus casibus disiunctiuè positus in d. c. Si quis sacerdotum, solū ad duos casus pœnam illam reducere. Primò *quādo el clerigo deshonesta se a su obispo, y no le quisiese obedecer.* Secundò, *si le accechase en qualquier manera para le matar.* & illa l. nihil dicit de incorrigibilitate, quasi velit in illis duobus casibus seruare dispositionem illius capitu. Si quis sacerdotum, quæ quidē interpretatio legalis videtur in Hispania seruanda, quum sicut doctorum expositionibus ac consuetudine temperatur rigor antiquorū canonum, multò melius videtur hoc faciendum ex lege principis magna deliberatione promulgata: & tunc posset meritò dubitari qua pœna esset clericus puniendus, qui propter tale facinus traderetur curiæ seculari.

*Lesæ maiestatis rei.**Caput cx.*

I Episcopus, presbyter vel diaconus, qui lesæ maiestatis crimen commisserit qualiter puniatur, breuiter & dilucide per totum caput explicatur.

E piscopus, presbyter, aut diaconus qui & domini sui regnum peruersè & dolosè tractauerit, & in mortem ipsius aliquo machinamento insidiatur, debet degradari. ita dicit text. in capitu. Si quis laicus. xxij. quæst. v. quem tex. dicit notab. Abb. in cap. At si clerici. in princ. in fina. verbis de iudic. ad hoc quòd presbyter, vel alius clericus, vel episcopus degradatur, pro conspiratione facta contra principem, seu dominum terræ, & allegat Docto. in capitu. Petitio. de iureiuran. & dicit posse hoc intelligi de actuali degradatione propter immanitatem criminis, argum. l. Quisquis. C. ad l. Iuliam maiest. Barba. autem in dicto. capitu. At si clerici, in princip. in fina. verbis, scribit quòd vidit istum casum de facto, & consuluit contra doctrinam Abb. & quòd dicit capitu. Si quis. est palea, & intelligitur de degradatione verbali, & quòd non habet locum in clerico: quia non potest dici reus maiestatis laici, ^a quia non est subditus laici: & refert Card. in ca. Vergentis. de hæreticis. & vt aliquis dicatur reus ^b lesæ maiestatis, oportet vt sit subditus, ^b per ea quæ ipse allegat. Et reperies illud consilium suum in iij. volu. in consi. xxj. A Ioue principium. Et vide Arnal. Alber. in capitu. Quoniam. de hæreti. in vj. in quæst. xj. versic. Septimò fallit, vbi postquam per quinque ferè colum. tractat de isto articulo, dicit concludendum clericum non

non teneri crimine lesæ maiestatis temporalis. Dicit tamen (saluo meliori iudicio) & sacrosanctæ sedis Apostolicæ autoritate, quòd clericus siue episcopus tale crimē grauissimū cōmittens, erit degradādus, & beneficijs spoliandus, & consequenter curiæ seculari tradendus, & remittit se ad ea quæ latius dicit in eodem c. in xv. quæst. vbi in ij. col. d. quæst. versu. hinc sumpta. mouet quæstionem, An clericus vel episcopus rebellans contra Regem committat crimen lesæ maiestatis, & concludit etiam quòd non, & respondet ad c. Si quis laicus (præsupposito quòd ille text. esset decretū authenticum, quòd non est) quòd ille tex. procedit quādo episcopus vel clericus præstitit iuramentum fidelitatis, vel homagium domino temporali, & tandem in colu. vj. versu. Quid ergo, dicit quòd licet clericus vel episcopus non committat crimen lesæ maiestatis, per hoc non remanebit impunitus, imò si est rebellis Regi seu domino, degradatus & spoliatus beneficijs, vel episcopatu traditur curiæ seculari propter immanitatem criminis, allegat d. ca. Si quis laicus. & Roma. hoc consulentem per illum consi. cccclxvj. Quæritur, qua pœna. & in singula. Decj. Dicam tibi dubia. Sed aduerte quòd Roma. in dictis locis nihil dicit de traditione curiæ seculari, sed vtitur verbo illius tex. scilicet degradetur. Vnde miror q̄ allegauerit pro sua opinione Roma. nisi senserit hoc voluisse Rom. dum dicit, degradetur, sed hoc non est verū: nā nō vbiq̄ in iure dicitur degradet, intelligitur, & tradatur curiæ seculari. Postea verò valdè dubitat quòd verbū degradetur in dict. ca. positum, capiatur propriè pro actuali degradatione, sed pro verbali, & relinquit cogitandū. Et vide Matth.

de Afflictis super j. lib. constitutionum vtriusque Siciliae, folio cxiii. in rub. vbi clericus in maleficijs debeat conueniri, vbi disputat quæstio. Vtrum clericus beneficiatus committens crimen rebellionis contra regem possit priuari suis beneficijs per episcopum suum, & tandem concludit quòd ex circumstantijs concurrentibus in rebellionem tali poterit episcopus, arbitrari, & sententiando declarare clericum in hoc delinquentem priuandum esse suis beneficijs ecclesiasticis, dum tamen procedatur seruato ordine iuris. Tu autem vltra prædictos doctores, aduerte quòd in synodo Toletana xvj. à sexaginta & vno episcopis celebrata, Anno domini Dcxciiij. sub Rege Flauio Egica Sisbertus Toletanus sedis Episcopus loco & honore priuatus fuit, eo quòd prædictum legem non tantum priuare regno, sed & cum alijs cõplicibus interimere diffiniuit, atque genti eius vel patriæ inferre conturbium & excidium cogitauit, vt patet in dicta synodo, in cap. de Sisberto episcopo, in quo pœna dicto Episcopo propter prædictas causas imposita per hæc verba describitur: ipse verò Sisbertus pro sui iuramenti transgressione, facinorilque tanti machinatione secundum antiquorum canonum institutionem qua præcipitur, vt quisquis inuentus fuerit talia fecisse, & viuente principe in alium attendisse pro futura regni spe à conuentu catholicorum excõmunicationis sententia repellatur, honore simul & loco depulsus, omnibusque rebus exutus quibusque in potestatem prædicti principis redactis, perpetui exilij ergastulo maneat relegatus, ita nempe vt secundum eorundem antiquorum canonum decreta in finem vitæ suæ tantum communionem accipiat, excepto si re-

gia

gia eum pietas antè absoluendum crediderit. Simili quoque & cæteris qui de religiosis cuiuslibet sit ordinis aut honoris deinceps cõtra principem talia egisse vel diffinisse reperti exiterint censura mulctandi sunt. Ex cuius nempe synodi dispositione apertè colligitur quæ pœna sit clericus puniendus qui contra Regem machinatus fuerit: cum illius synodi patres pœnam illi episcopo per eos inflictam ad alios clericos similia perpetrantes in futurum extendi sanxerunt, in qua visi sunt non nouam pœnam statuuisse, sed antiquos canones fuisse imitatos, qui tamen canones nullibi referuntur. Et mirandum est quòd nullus Doctorum quos ipse in hac materia hucusque legerim de prædicta synodo faciat mentionem: nisi eos excusare velimus ea ratione, quæ illa xvj. synodus Toletana non omnibus familiaris est, vt patet ex eo quòd in omnibus impressionibus Conciliorum hucusque factis solum tredecim concilia Toletana impressa leguntur: quauis Gratianus aliqua ex dicta synodo in suo opere Decretorum intexere visus est.

- ^a REYS MAIESTATIS LAICI. Adde latissime Hieronym. Gigantem in tract. de crimine lesæ maiestatis, quæst. 63. fol. 111. vbi late examinat an clericus coniurationem faciens contra principem, crimen lesæ maiestatis committat.
- ^b VT SIT SVEDITVS. Adde glo. in clem. pastoralis, in glo. magna, vers. & nota. de re iudicata, Bal. in consi. 139. in 1. volum. & in l. si omnes. §. si verò. C. de epis. & cleri. & in l. data opera. col. pen. C. qui accusare non possunt, Ioan. Imo. in d. clem. pastoralis, col. 2. Hippo. in l. de minore, in prin. col. 2. ff. de quæstio. Carol. Ruin. in cons. 23. col. 2. num. 6. volum. 1. Barba. con. 70. col. 3. volu. 4. Cæpo. cons. 17. colum. 5. Nicola. Boeri. in tract. de sedi. §. præsuppono etiam. num. 2. Ioan. Igne. in l. necessarios. §. non alias. num. 417. ff. ad Silani. Grammaticum, voto. 10. nu. 32.

X 4 Martia.

Martin. Laude. in tract. de crimine lesæ maiesta. quæst. 22.
Hieron. Gigan in eodem tracta. lib. 1. q. 68. num. 5. Aegi. Bossi.
in tract. delictorum, de lesæ maiestatis crimi. nu. 86.

C BENEFICIIS SPOLIANDVS. Vide Petrum Rebuffum in practi.
benefi. 3. parte titu. de modis amittendi beneficia, num. 32.

Seque de suis criminibus gloriantes.

Caput cxj.

I Clericus crimen hoc perpetrans, qualiter puniatur

Voniam secundum Isidorum lib. ij. de
summo bono capitu. xxxix. Ad compara-
tionem mali fit deterius, quādo non solum
flagitia committuntur, sed etiam de ipsis fla-
gijs vanitate laudis perdit extolluntur.

Quid enim peius est, quā in flagitijs miseros gaudere,
de quibus iam debent copiosius deplorare? ideo meri-
tò clericus qui de suo crimine gloriatur suspendi de-
bet ab officio & beneficio. ita disponit text. in capitu.
Quā sit. de excels. præla. Et licet Abb. ibi discedat à
summario illius text. in quo Ioan. And. post glos. ibi vi-
detur ponderare scandalum quod fuit ortum propter
gloriationem illius clerici, & dicat sequendo Inno.
quòd ibi ille clericus fuit punitus tanquam maledicus
detractor & leuis, & quod quodlibet illorum suffice-
ret ad imponendam illam pœnam. Ego tamen sem-
per crederem considerandam esse qualitatem à iudici-
bus illius delicti de quo gloriatur, locum, vbi, & perso-
nas coram quibus gloriatus est: Et an ex illa gloriatio-
ne resultet præiudiciū alterius honori vel famæ, vt sic
secundum hoc mitius vel acrius puniatur. Quis enim
dubi-

dubitat longè aliter puniendum esse clericum qui fur-
tum fecisse gloriatur, quā qui adulterium vel ince-
stum, & qui adulterium simpliciter fecisse se iactat,
quā qui illud cum persona certa quam nominat cō-
misisse dicit, qui publicè, quā qui occultè, qui ioco-
sè & inter amicos: quā qui in rebus serijs & inter ex-
traneos? Prætereā in similibus delictis clericorū mea
sententia iudices aduertere debent, vt non solū tales
clerici pœnas iactantię sustineant, sed etiam illorum fa-
mæ quibus detractum est consulatur. Et ex hac sumpta
occasione posset quæri, An clerico gloriantem se adulte-
rium commisisse cum certa muliere, vel quid aliud
perpetrasse ex quo iniuria alteri personæ irrogaretur,
posset ad petitionem seu querelam illius imponi pœ-
na (cū aliter verum esse nō constet) vt corā eisdem
personis vel alijs dicat illud à se dictum falsum esse, &
nūquā accidisse. Quæ quæstio decisa videtur per ea
quæ suprā notauimus in verbo maledici.

Elabita informatione summaria.

Caput cxij.

- 1** Capi nemo potest sine causæ cognitione.
- 2** Iudex, qui innocentem clericum capi fecit, puniendus est.
- 3** Traduntur multa, quæ à iudicibus in summarijs informationi-
bus præ oculis sunt habenda.

Clericorum capturam iustum est vt præce-
dat informatio summaria delictorum, cū
in alijs delinquentibus id ipsum etiam re-
quiratur. Ad capturam enim personæ ma-
ximè

306 IO. BERNARDI DIAZ HISPANI.
ximè in criminali non potest procedi sine causæ cog-
nitione, vt notat Ioan. Andr. in capitu. Si clericus. de
senten. excommu. in vj. Et sequitur Anto. & moderni
in cap. primo, de iudi. & notat Areti. ibi, in colum. vij.
versic. Ista conclusio. Nec informatione leui capiendi
sunt seu incarcerandi clerici, cū sola relaxatione à car-
cere nequeant per iudices restitui ad suæ famæ inte-
gritatem. Quia vt plurimum homines in captura facta
magis capti culpam, quàm iudicis leuitatem adesse con-
siderant. In liberatione verò non innocentiam rei, sed
iudicis in inquirendo desidiam, aut in admisione pre-
cum seu munerum facilitatem interuenisse sæpius au-
dent proclamare. Quo fit, ut apud plures idè ferè ope-
rari solet quòd quis pro crimine aliquo incarceretur
seu damnetur, præcipuè cū præter id quòd ex iniusta
captura non leuis clerico irrogetur iniuria (quæ tan-
tò est grauior iudicanda, quantò captus maiori erat in-
signis honore, crimenquè sibi impositum grauius) ip-
se clericalis status non parum offenditur: qui quidem
ordo sanctissimus sicut ab omni crimine vero expian-
dus est, sic nullius falsi impositione maculandus. Non
præter ea sic facilè solent effugere clerici, ac eludere
iudices, vt contra eos leuiter ad capturam procedere
sit necesse. Cū ob admissa facinora, membrorum nun-
quàm, vitæ verò rarissimè periculum timeant. Iudex
verò qui temerè capi fecit innocentem clericum præ-
ter id quod puniri debet, vt voluit Bald. in l. j. C. de his
qui latro. diuinam non effugiet ultionem, nisi capto
sic iniustè satisfecerit, quia innocenti subdito (quem
paterno amore tractare debuerat) potestate Dei quàm
in subditorum suscepit commodum, honoris ac rerū.
iactu

PRACT. CRIMN. CANO. 307
iacturam intulit leuitate quadam, aut ferali motus ani-
mo. In hac igitur informatione summaria recipièda de
3 lictorum nō parū inuigilet prudens ac correctionis a-
mator iudex. Ea enim est ferè semper totius causæ fun-
damentū, neque fiducia quadam ignaua, testium exa-
minationem cuius tabellioni committat, nam magna
exinde succedunt incommoda. Sæpius enim testes ta-
bellionis solius vultū parū reueriti, inquisiti siue accu-
sati odio pro veris dubia firmare audent, aut eundè ex-
cusare volentes quæ dicūt fucare contendūt, ac sæpius
reticent veritatē. Accidit insuper aliquādo quòd cū ig-
norantia tabellionis, aut versutia malè interrogantur,
plura quæ rem ipsam principalius cōcernebant, occul-
tantur. Expediit præterea plurimū diligentem per ip-
sum iudicem fieri examinationem, quia cū post sum-
mariā informationē testiū captura rei sequatur, statim
præcipua cura est capti ac suorū fantorū inquirere qui
fuerunt summariz informationis testes, ipsosq; inuen-
tos terrere minis, aut blādicijs allicere, vt quæ dixerint
declarent seu restringāt in ipsius capti fauorem: quòd
ipsi testes facilius cōcedūt & faciūt si leniter vident q̄
examinati fuerint à iudice vel tabellione. Et quia cō-
tingit aliquoties vt iterū examinati testes in plenario
iudicio affirmare audeant, quæ scripta sunt non dixisse
(quod & si non plenam pariat capti deliberationem,
non est dubium quin iudicis conturbet animū, ac ta-
bellionis quodāmodo lædat opinionem) Solent pru-
dentes iudices in crimibus grauibus, & quæ nō leuis
momenti personas cōcernunt, adhibere secū aliquem
honestum ac prouidum virū, quo etiā præsentē testes
examinent. Ob vnū præterea inter alia hortor iudices
omnes

omnes, ut non leuiter testes examinent in summano isto iudicio, sed omnia plenè sciscitentur ab eis, & scribi faciant per notarium: quia cum in summaria hac examinatione testes maiori gaudeant libertate facilius ac liberius ea quæ norint explanant, quàm postquàm licuit fautoribus rei illos alloqui, terrere seu corrumpere. Quòd autem non sit citanda pars, dum huius informationis testes examinandi sunt, nemo iudicum ignorat: & si ad id desideratur autoritas doctoris, notat Bald. in l. Mouentes, de delato, lib. x. in fine.

- REQUIRATUR.** Adde Bald. in l. quod euitandi. ad fin. C. de condi. ob tur. cau. Sali. in l. nullus. C. de exhiben. reis Docto. in capit. Si clericos. de senten. ex com. lib. 6. Felin. in cap. cum non ab homine. colum. 2. de iudi. & in cap. accedens. 2. §. quoniam frequenter. vers. tu nota. colu. penul. ut lite non contestata. Ang. Areti. in tract. maleficiorum, in verbo fama publica, colum. 2. Mari. Soggi. in tract. de citatione. in. 2. arti. princ. in. q. 24. Petru. Forle. in pract. crimi. in parte capiat informatione, fol. 14. Hinc est quòd si quis capiatur nò præcedente informatione, dedet dimitti etià sine impensa. tenet Bald. in l. si pacto quo pœnâ, & ibi Iaf. C. de pactis, Ange. Areti. in d. colum. 2. & est tex. optimus in l. vltima. §. nullo tempore, ff. de liber. homi. exhiben. his etiam proximum est quòd talis iniuste incarcerationis nò poterit pro alio delicto retineri. Bar. in suis quæst. q. 6. tradit, & idem Bar. & Docto. in l. sed eximendi. §. 1. ff. ne quis eum qui. sequuntur etiam alij multi effectus ex in iusta captura, quos tradit Hippo. in l. 1. colum. 6. ff. de quæstioni.

Eos citari personaliter.

Caput cxiiij.

Cle

- 1 Clericus pro leui crimine in carcerem detrudendus non est, sed personaliter citandus.
- 2 In citatione causa à iudicibus est exprimenda.
- 3 Citatio personalis in quibus casibus fieri potest.

- 1** Vm enim non passim, nec pro quocunque leui crimine deceat clericum in carcerem trudi, tum propter sui ordinis dignitatem, tum etiam, quia in eis non sic facile fuga timeri solet, ideo honestius est (dum aliud non sua det criminum grauitas) personaliter citari eos, cum hoc in criminalibus iura permittant, ut in cap. j. de iudi. in vj. qua quidem citatione personali prudentes uti solent, & possunt iudices ecclesiastici quoties expensas ac itineris laborem ac moram in tribunalis loco faciendam in pœnam delicti clericis intendunt inferre. Sunt enim aliqua flagitia quæ satis tali pœna purgantur: & quia Ioan. Andr. & Philip. placet in d. cap. j. citationem personalem non valere, non expressa causa,
- 2** siue ordinarius sit iudex, siue delegatus. Cauti debent esse iudices ut causam in citatione describant, ne citatis præbeant iustam causam appellandi, quam credere sufficere generaliter exprimere, videlicet compareas super quadam criminali causa de qua inculparis respondurus, absque eo quòd delictum in citatione narretur. Aduerte tamen quòd Innoc. in dicto. cap. j. quem sequitur Philip. ibi. voluit quòd in illis tantum casibus in quibus non admittitur procurator, possit quis compelli ad comparandum personaliter: & non indistinctè in omni culpa criminali, ex quo videtur nimis restringere facultatem citandi personaliter clericos, quia secundum istam doctrinam rarò aut nunquam expediet

diet aut licebit talem citationem facere: quia si tale crimen est in quo iura non admittunt procuratorem, cum illud pro graui reputetur, tunc magis expediet capere quam citare clericum. Cum vero procurator admittitur, tunc non licet facere citationem personalem, & sic erit superuacaneum consilium personaliter citandi. Sed licet predictorum doctorum sententia sit vera, videlicet quod in causa qua quis potest per procuratorem litigare non cogatur ad comparandum personaliter. Crederem tamen quod liceat iudici ecclesiastico saltem ex officio procedendi in quacunque causa criminali cum pretendit clerici correctionem, cogere eum ad personaliter comparandum, ut illi aut verbalem correctionem faciat, aut aliam salubrem poenitentiam imponat, iuxta qualitatem excessus, neque ex hoc grauius aliquod sibi inferri pretendere possit. licet causa esset talis in qua ipse per procuratorem posset litigare. Non enim hisce iuris subtilitatibus arbitrator esse subtrahendam superioribus clericorum potestatem euocandi eos ad personalem correctionem eis inferendam, quoties hoc arbitrati fuerint expedire.

Capi. Caput cxiij.

- 1 Clericus propter crimina capi potest & in vinculis detineri, etiamsi de crimine ciuilitate agatur.
- 2 Clericorum captura non nisi fidelibus ministris committenda est.
- 3 Clericus sine sui superioris mandato an per laicum capi possit.
- 4 Clericus coniugatus quamuis cum vniua & virgine, qui tamen tonsuram & vestes Clericales non detulerit, potest per secularem iudicem capi.
- 5 Episcopus potestati seculari clericum in ipso crimine inuentum

- 1 Clericos propter delicta posse capi, & in vinculis detineri, etiamsi de crimine agatur ciuilitate, probatur aperte in capitulo: Dilectis. de appellationibus. & ibi notant Abb. & Philip. Francus, & Decius in j. notab. Quoties vero clericorum flagitia talia sunt ut carcere digna iudicentur, curare debent omni solitudine iudices, ut talibus ministris capturam eorum committant, qui secretè ac diligenter circa illam intendant, eam uero pecunijs non redimant, aut dissimulent: longè enim magis officit delictorum correctioni, clericorum errare capturam, quam laicorum: nam præter id quod sine ea, crimina (ut expedit) puniri non possunt, temporibus istis infelicibus si ordinario- rum manus effugere valet clericus flagitiosus, & ad sedem ipsam Romanam accedere facile obtinet contra omnes iudices inhibitionem, qua non modo aliquoties criminis impunitatem consequitur, sed summam suscipit audaciam coram iudice (qui dudum illum capi præceperat) deambulandi non minori frontis tranquillitate, quam cæteri bonis moribus imbuti, solent incedere. Habeant insuper prælati omnes ac eorum vicarij ad capturas prædictas faciendas, fidelem ac prudentem ministrum cum competenti familia cui semper necessaria tribuatur, ne egestate coactus pecunijs facile corrumpatur. Qui sanè & si laicus sit, clericos poterit capere suorum prælatorum iussu sine metu excommunicationis, ut in c. Ut famæ. de sententia. exco. An autè per laicum possit capi clericus sine sui superioris mandato?

dato? dicendum est quòd vt obuietur delicto commit-
 tendo per eum, non est dubium, a vt Abb. tenet in ca.
 Cum non ab homine. de iudi. & sequitur Decius ibi,
 colum. iij. versi. Secundus casus. Et Areti. ibi, col. iij. re-
 ferendo eundem Abb. in ca. Si verò. de sent. excom.
 post. Inno. ibi. Post delictum autem commissum, vult
 idem Abb. quòd si est timor fuge, possit clericus per lai-
 b cū capi. b Andreas Sicu. & Areti. ibi, col. iij. tenent cō-
 tra Abb. quos refert ibi Decius col. iij. & iij. quorum
 opinionem veriore m asserit in puncto iuris, licet ipse
 respondeat ad fundamenta adducta per ipsos contra
 Abb. Vide bonam decisionem parlamenti Delphina-
 lis. nu. lxxij. incip. Iudex secularis, vbi deciditur quòd
 iudex secularis potest capere, vel capi facere clericū
 c in flagranti crimine, c & incarcerare absque metu ex-
 communicationis, si ibi non est iudex ecclesiasticus
 qui eum capiat, vel capi faciat, dummodo remittat eū
 4 statim. Si tamen clericus est coniugatus, quanuis cum
 vnica & virgine, & non est in habitu & tonsura clerica
 si potest capi per iudicem secularem, etiam in præsē-
 tia ecclesiastici, nec tenetur remittere, nisi cognito, an
 5 debeat gaudere priuilegio vel non, vt ibi. Nota etiam
 in proposito quòd episcopus potest concedere licen-
 tiam generalem potestati seculari capiēdi clericum in
 uentum in ipso crimine, non vt capiat diffamatum de
 crimine & non deprehensum in eo, secundum
 Areti. vbi suprā, in col. iij. versic. Nunc quæ
 ritur, post Ancha. in reg. Ea quæ. in xxj.
 quæst. de reg. iur. in vj. licet
 aliud senserit
 Auto.

Non

NON EST DUBIUM. Adde Inno. in ca. si vero. de senten. excom.
 qui in ea sententia quod si laicus videt clericum ad alterius in-
 iuriam pręparatum & non adest prælatus suus, si clericum ip-
 sum alias compefcere non potest, tunc potest eum sine metu
 excommunicationis ligare vel incarcerare, quem sequitur Lu-
 cas de Penna in l. generali. C. de decuri. lib. 10. Auiles in capitu.
 prę. ca. 47. in glo. o. casado.
 b PER LAICVM CAPI. Adde Areti. in cap. cum non ab homine, de
 iudi. qui hanc esse communem opinionem profiteretur, licet ipse
 eam minimè approbet. idē etiam fatetur Aegi. Bossi. in tract.
 de delictis, capite de captura, num. 38.
 c IN FLAGRANTI CRIMINE. Adde doctores in c. vt famę, de sen-
 ten. excomni. Archi. in cap. presbyter. 81. dist. Lap. allega. 126.
 nu. 4. Luca. de Penna in l. generali. C. de decuri. lib. 10. Bernar.
 Laur. in tract. de potest. seculari, super ecclesiasticas personas.
 num. 20. tomo. 5. tract. diuersorum doctorum, vbi dicit quod
 hæc opinio consuetudine est approbata Flori. in l. quarta. ff.
 ad leg. Aqu. Ange. Areti. in tract. maleficiorum, in parte, quod
 fama publica, num. 65. Bal. in l. si qua per calumniam. C. de epis.
 & cleri. & hoc non solum permittitur iudici seculari verum
 etiam cuiunque priuato. vt ad iudicem suum ducat, vt not.
 per Bar. in l. si quis in seruitute, ff. de fur. Bal. in d. l. si qua per
 calumniam. Ang. Aret. in d. verbo, quod fama publica, dicto
 num. 65. Auiles in ca. prętorum, c. 47. in verbo, o. clerigo, nu. 4.

Ab ecclesijs, ad quas confuge

runt, extrahi.

Cap. cxv.

1 Sacerdos an ecclesiarum sacrorūque templorum immunitate, gaudeat.

Vòd hoc non liceat ecclesiasticis iudicibus inter alia primùm persuadere videtur Il-
 lerdensis Concilij capitulum octauum in hæc
 verba disponens: Nullus clericorum seruū

Y aut

aut discipulum suum ad ecclesiam confugientem extrahere audeat, vel flagellare præsumat: quod si fecerit, donec dignè pœniteat à loco cui honorem non dedit segregetur. Patet igitur quòd si dominus vel magister tenetur ecclesiam reuereri, & pro dominica aut magistrali disciplina non licet illis aliquem de ecclesia extrahere, multo minus licebit iudici ecclesiastico ad incarcerandum clericos, & imponendam eis pœnam id efficere. Et hoc credit verius Cardi. in capit. Inter alia. de immunita. eccle. vbi respondet ad aliqua fundamenta quæ primò in contrarium adduxit. Hoc etiam tenet Rom. in consi. ccxxvij. Spectabilis domine. Idem in consi. ccxxxiiij. Aduertendum quia dico. vbi hoc probat ratione triplici: Prima, quia canones, non distinguunt laicum à clerico. Secunda, quia est maior ratio in clerico quàm in laico ne extrahatur: quia ecclesia est propria domus clerici, iuxta l. Plerique. de in ius voc. ff. Tertia, quia hoc priuilegium est concessum loco ipsius ecclesiæ, & sic habet locum in quolibet ibi reperto: quod limitat in dict. consi. ccxxvij. nisi clericus commisisset delictum ex enumeratis in dict. cap. Inter alia. Abb. tamen pluribus rationibus & fundamentis allectus in dict. cap. Inter alia. in colum. iij. putat verissimum clericos non gaudere immunitate ecclesiæ. Si iudex ecclesiasticus causa disciplinæ, & non odij velit eos arcere in ecclesia & punire, & extrahere vt duci faciat ad carcerem. Vide Cardi. in cle. j. de pœnit. & remis. in quæst. vij. vbi refert Lauren. dicentem quòd opinio Innocen. volentis clericum posse extrahi ab ecclesia propter homicidium, & deponi, & in monasterium detrudi, posset procedere vbi monasterium

terium non esset nimis arctum, nec esset carcer perpetuus: ex cuius opinione videtur dari quædam media via, quòd clericus possit extrahi ad pœnas citra detractionem in arctum monasterium & carcerem perpetuum sustinendas. Vide tamen Ioan. de Vischis, in tracta. de immunita. eccle. in ij. colum. cum duabus sequen. vbi refert. opin. Abb. de qua supra, & eadem ibi, & in fol. fin. colum. j. tenet contra illum, & concludit in prima & secunda & tertia conclusionibus, quas ibi facit, quòd iudex ecclesiasticus non potest extrahere clericum subditum, nec illi pœnam corporalem imponere quo ad forum contentiosum, nec potest etiam causa disciplinæ arcere illum, nec pœna corporis afflictiva contentiosè punire: licet aliud sit in foro pœnitentiæ quàm do delictum est publicum, dum tamen non extrahat de ecclesia: & ista videtur verior & communior opin. Abb. tandem vbi supra deliquit consuetudini, quæ in hoc multum debet attendi secundum eum. Quæ quidem iam videtur recepisse, vt clerici à suis iudicibus extrahantur ab ecclesijs. Quod nempe & si nullibi hucusque legerim, hoc limitandum censerem, nisi in casibus vbi clericus post degradationem tradendus esset curiæ seculari: tunc enim aut non extrahendum eum crederem, aut si extrahatur, post degradationem & verbale in sententia traditionem curiæ seculari, ad ecclesiam reuducendum esse iudicarem æquissimum, vbi tantum diu solum immunitate gaudebit, quandiu in ecclesia fuerit moratus, sicut & alijs contingit facinorosis laicis.

no.

a CREDEREM. adde quod hæc autoris opinio non omnino vera esse videtur: quia in criminibus quæ digna sunt degradatione & traditione iudici seculari facièda, nõ obtinere locũ ecclesiã rũ immunitatẽ cũ atrocissima sint, qua ratione si delictũ a clerico perpetratũ degradatione & traditione exigat ac præterea eiusmodi sit vt ad ecclesiã fugientẽ iure immunitatis ecclesiasticæ priuet, non video qua ratione clericus ab ecclesia extrahi non possit, ac tandem post degradationem seculari curiæ tradi, in quo maturius excogitare oportet secundũ Dida. Couarr. lib. 2. var. resõ. cap. 20. num. 16.

Incarcerari. Caput exij.

- 1 Clericorum incarcerationio non passim nec leuiter facienda est.
- 2 Carcer immundus neque cum secularibus personis clericus constituendus est.
- 3 Carcer tormentum est.
- 4 Clericus afflictiuo corporis carcere detinendus non est nisi talis præcedat informatio quæ secundũ excessus qualitatem quæstionibus sit subiiciendus.
- 5 Si clericus incarceratur solũ ad custodiam sufficit quod de crimine præsumptiuè constet.
- 6 Lite pendente apud iudicem ecclesiasticum clericus initiatus prima tonsura detineri debet reclusus in carceribus.
- 7 Carcer, qui non solũ ad custodiam sed ad afflictionem corporis ordinatur, secundũ delicti mensuram personæque qualitatem est dandus.
- 8 Carcer, qui in pœnam criminis imponitur, qualis sit constituendus.
- 9 Pœna carceris quando pro delicti pœna imponitur, absque plena probatione nemo in carcere est detinendus.

Clericorum incarcerationio sicut non passim, nec leuiter facienda est, quia eius præiudicium est irremediabile, vt notat Bald. in l. j. C. in te. resti. postu. & refert Felin. in capit. Cum

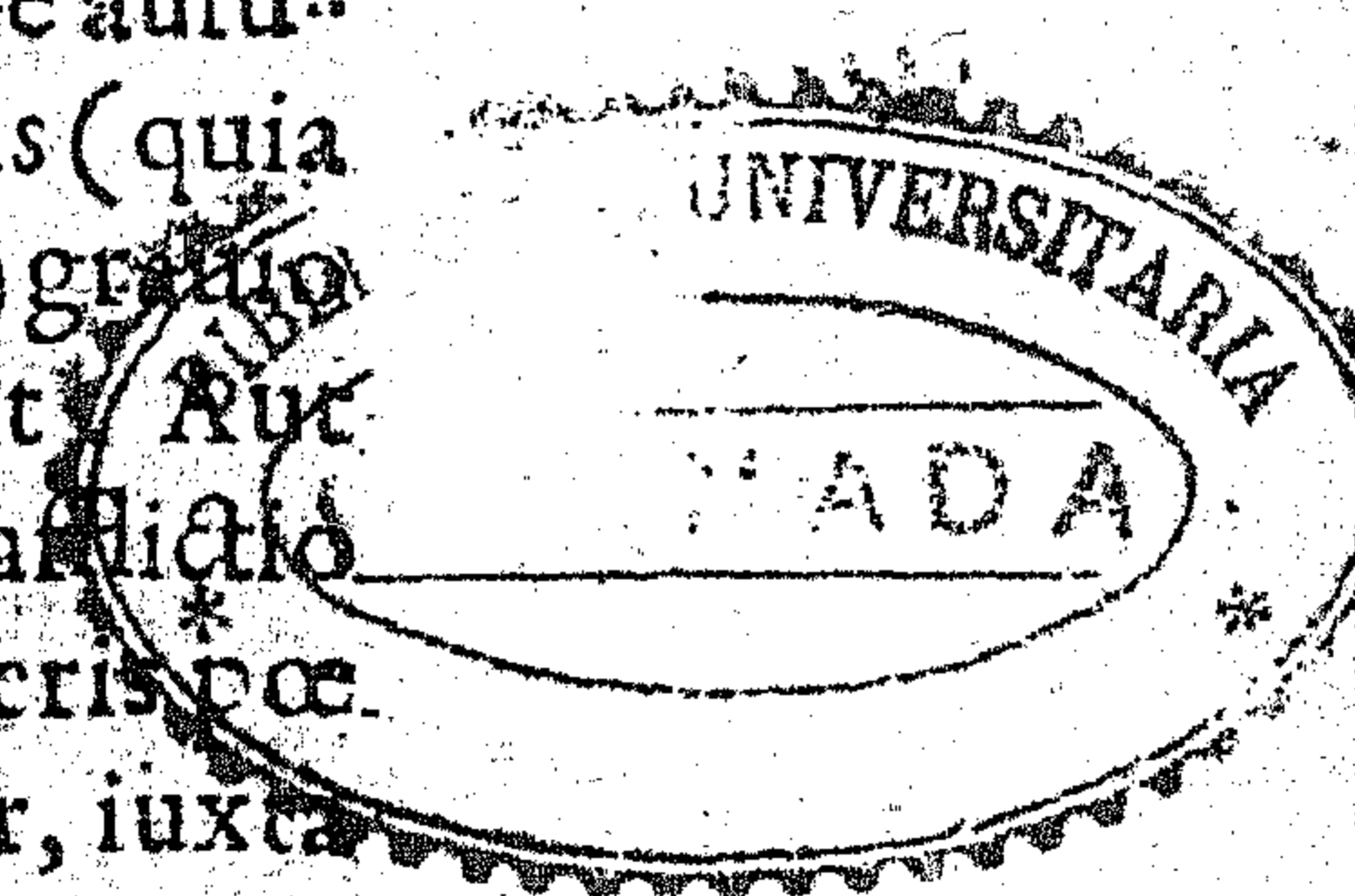
Cum super. col. pen. de re iudi. sic nec, dum casus exigat, omittenda, eos namq; plus solet punire, quàm custodire carcer: in pluribusque delictis illa est præcipua ac vtilior pœna, quæ nulla valet appellatione reparari: quanuis superiores velint delinquentibus fauere, quæ insuper iudices illã imponentes non auaritiæ nota commaculat, sicut pœnæ pecuniariæ efficere solent.

- 2 Curare tamen debent ecclesiastici iudices, vt sacerdotum ac in sacris constitutorum carcer non immundus seu squalidus sit, ne uè eos cum secularibus personis simul detineri consentiant. Cũ insuper carcer sit tormentum, vt placuit Bald. in l. j. de custo. reorum. & in l. prima. de his qui ad liber. perue. non pos. Et etiam compedes fortes, vt dixit Bart. in d. l. j. de custo. reorum. Aduertere debet iudex ecclesiasticus ne clericos captos (in sacris maximè) afflictiuo corporis carcere detineat, quãdo non talis præcedit informatio, alisvè est qualitas excessus & personæ, vt ad torturam deueniri possit, ac debeat. Triplex præterea genus carceris considerari potest. Aut enim ideo iudex incarcerat, quia solũ custodire prætendit captum, dum de delicto tractatur, & tunc sufficit quod constet saltem præsumptiuè de eo: & in tali casu præcipuè fidelitas custodum, & securitas loci procurari debent, sine eo quod capto solatia moderata tollantur, ac communicatio amicorum & aliorum interdicator: nisi delicti grauitas & qualitas aliud suadeat. Si verò aliquis primæ tonsuræ clericus seculares iudices timens (vt quotidie contingit) carceri ecclesiastico se offert, procuraturus inde seculariũ iudicum inhibitionem, ac suorum scelerum impunitatem, aut leuitatem pœnæ: tũ caueant eccle-

fiastici iudices, ne leuem carcerem & adlibitum pe-
 tentis assignent, sed intra palatium episcopi, & in soli-
 tum carcerem illum detrudant. ^b Aliter enim quando
 ecclesias pro carceribus illis assignant, plura inde pro-
 ueniunt incommoda: nam quandiu ibidem comoran-
 tur, eas ludis, blasphemijs, & obscœnis actibus pollu-
 unt, noctuq; inde exeuntes grauiora sæpius scelera il-
 lis à quibus liberari satagunt, perpetrant. Multotiesq;
 in ecclesiarum ianuis positi, vel per cœmeteria deam-
 bulantes seculares iudices irrident, ac perfucata fron-
 te contempnunt, ex quo sæpius irritati illi eos ab eccle-
 sijs extrahunt, & in contemptum ordinis & cenurarum,
 vinculis grauib; subijciunt, ac quandoque pro com-
 missis illos laicorum pœna plectuntur. Vt autem hæc
 omnia & alia quę referri possint incommoda cessent, de-
 bent ecclesiastici iudices (uictis omnib; importunitati-
 bus ac respectibus) tales sic oblatos clericos solito car-
 cere mancipare, ac iuxta delicti qualitatem, de quo in-
 culpantur, illis custodiam & vincula adhibere, quãuis
 nullus illos accuset, nullaquẽ ab eis sit de delicto infor-
 matio recepta. Hoc nanq; & talium clericorum tempe-
 rabit facinora (quorum pars magna ob nihil aliud quã
 ad impunitatem scelerum tonsuram recipit) & in secu-
 laribus iudicibus ecclesię obedientiam nutriet. Vt au-
 tem carcerem & custodiam criminis qualitati commẽ-
 surare valeant, iudicibus omnibus consulerẽ, vt statim
 à iudicib; secularibus informationem criminis, quam
 contra ipsos habent amicabiliter exigant, quam illi li-
 benter prestare solent, quando zelum iudicis ecclesia-
 stici intelligunt. Aut si illam denegauerint, ipsi ex offi-
 cio eam pro viribus requirant: aliter enim si in taliũ de-
 trusio

trusione desides extiterint, præter superiora incómo-
 da, euenit sæpius vt postquam eos à iudicum secula-
 rium manib; inhibitione liberarunt, si ipsos iam sui fo-
 ri pronunciatos punire voluerint, à leui carcere aufu-
 gisse, & tanquã securos ab vtriusq; fori iudicibus (quia
 à primis censura, à reliquis verò fuga liberavit) gratia
 ribus se enormitatibus immiscuisse comperient. Aut
 7 carcer nõ solũ ad custodiam ordinatur, sed ad afflictio-
 nem corporis: vt quia iudex intendit sola carceris pœ-
 na punire delictum, & tunc dari potest asperior, iuxta
 excessus mensuram, personæq; qualitatem. Vtilis nan-
 que vt præmissimus in clericis (quos à membrorum mu-
 tilatione sacri canones effecerunt immunes) carceris
 pœna censetur, & qua afflictione præterita purgan-
 tur vitia, præsentia impediunt fieri, futura sæpius post
 8 liberationẽ sui memoriã vitari solent. Aut insuper car-
 cer in pœnam criminis per sententiam imponitur, &
 tunc non modò securus, sed & qui pœnam condignã
 ingerat applicandus est, dum tamẽ in hoc debitus ser-
 uetur modus, iuxta ea quę infra describentur in parte,
 9 ac in perpetuum carcerem. Vnum insuper aduertant
 iudices, q; vbi ex cõstitutione aut cõsuetudine pœna
 carceris est statuta delicto, tunc non est aliquis in carce-
 re detinendus sine plena p̄batione delicti: aliàs enim cõ-
 tingere posset q; sola informatione sumaria, iã ordina-
 ria pœna plecteretur, & si iudex tunc possit ad solã captu-
 rã procedere, vt satisfactione fugã personæ prouideat.

2 SIT TORMENTVM. Adde quod carcer est mala mansio, adeo q;
 morti equiparatur secundũ Bald. in capitu. 1. §. denique. quæ
 fuit prima causa Benef. amit. & est inuentus ad custodien-
 dum & non ad puniendum. l. aut damnum. §. solent.

ff. de pœni. & in l. incredibile. C. eo titu. text. in capitu. quan-
uis ad reorum, de pœnis, in 6. l. 1. C. de custo. reorum. l. 4. titu.
31. par. 7. & melius l. 1. ibi, licet secus sit de iure pontificio se-
cundum Bart. in d. §. solent. Felin. in cap. qualiter, in 2. §. vlti.
de accusa, & diuersitatis rationem scribit Domi. in dict. capit.
quanuis, & Fulgo. consi. 44.

b DETRYDANT. Adde quòd hoc iam decretum est in maximam
reipublicæ vtilitatem ab inuictissimo Carolo rege Burgis an-
no Domini 1523. & rursus Pintix ab eius supremo consilio an-
no Domini 1545. alioqui si clericus non detineatur reclusus in
carceribus, poterit à iudice seculari in carcerem mitti, idquò
non tantum fieri debet lite pendente super clericatu sed etiam
pendente lite super ipsius delicti punitione, quanuis multi ec-
clesiastici iudices conentur intelligere regia decreta lite pen-
dente super clericatu, ea tamen finita liberum sit illis clericos
iam effectos immunes à iurisdictione seculari à carcere dimit-
tere.

Tortura. Caput cxvij

- 1 Clericus potest torqueri.
- 2 Confessio extraiudicialis sufficit ad hoc vt laicus quæstioni-
bus subiiciatur, secus si fuerit clericus.
- 3 Zabarele opinio quædam exploditur.
- 4 Clericus torture exponendus, an debeat prius degradari.
- 5 Tortura adhuc in secunda instantia peti potest.
- 6 Clericorum tortura non debet esse ita sæua sicut laicorum.
- 7 Clericus per laicum etiam sui prælati iussu torqueri non po-
test.
- 8 Confessio clerici facta coram laico, an sit sufficiens ad tortu-
ram.
- 9 Clericus vacillans in testimonio, an possit torqueri.
- 10 Iudex excedens modum in tortura ad quid teneatur.

PRæmissis prius quæ debeant torturam præcede-
re, & quæ sint eius species: & præmissis alijs quæ in
eius materia à doctoribus varijs locis scribuntur,
quia

quia illa examinare ad præsens nec vacat, nec expe-
dit, transcribere verò præter id quòd pudet & piger,
inutile iudico: solum enim in hoc opusculo quæ in cle-
ricis specialia sunt, & earum personas concernunt re-
ferre decreui. In primis notandum est quòd clerici etiã
presbyteri si sunt suspecti possunt ex causa torqueri. ita
firmat Panor. esse communem opinionem doctorum,
in regula Cui in contemplatione. de reg. iur. ex cuius
verbis videtur colligi quòd ad hoc quòd clerici tor-
queri possint, duo debent concurrere, Primum quòd
sint suspecti, & sic quòd sint indicia bene probata, ex
quibus reddantur suspecti. Alterum, quòd subsit causa:
quòd ego intelligerem, quòd sit delictum tale propter
quòd meritò deueniatur ad torturam: & quòd cleri-
cus torqueri possit propter delictum etiam si agatur ci-
uiler contra eum, notant Abb. & Philip. Francus in c.
Dilectis. de appellat. per tex. in cap. j. de deposi. In hoc
autem summè notandum est quòd voluit Abb. antiquus
in d. ca. j. videlicet quòd clericus non debet torqueri,
nisi sint indicia, & sit infamatus: cuius sententiam di-
cit esse communem Card. ibi, vt refert Barba. col. iij.
quam etiam decisionem doctores plures sequuntur &
celebrant, quos ego in meis regulis & fallentijs colle-
gi, in regula incipien: Confessus de crimine, in ij. fal-
len. in iij. sublimitatione. & ultra illos idem sequitur Pa-
ris in tracta. de sindicato in impressione parua, fol.
cclxxxvij. in cap. incip. Mandauit tex. Quanuis à præ-
dicta communi sententia voluit nouissimè recedere
Alciatus paucis & leuibus fundamentis, in c. j. de offic.
ordi. super glo. j. nu. xliij. versi. Aduerte tamen. Quòd
in tantum habet locum, quòd Bonus de Curti. in tracta.
nobili

nobilitatis, fol. xv. col. iij. in fin. pro vt supra retuli, dicebat quòd etiam si contra clericum sint mille indicia, nisi sit infamatus non potest torqueri. Quod etiã scripsit Thomafius Grammaticus in voto xj. incipien. Tremendi Dei, in num. xv. pro quo allegat Paul. de Eleazar & Abb. antiquum in d. c. j. & Ioan. Andr. & Panor. in d. regula. Cum in contemplatione, & Ana. in c. j. de cleri. percusso. Qua decisione Abb. antiqui motus Felin. in c. De hoc. de simon. in col. j. tenet quòd licet aliàs confessio extraiudicialis sit sufficiens ad hoc vt possit quis poni ad torturam, vt per glo. vulgatã in l. Capite quinto. ff. ad l. Iuliam. de adult. tamen fallit hoc in clerico, quod est notabile in proposito: & possèt decipi in hoc plures ecclesiastici iudices, qui moti ex illa conclusione communi torquerent clericum, qui extra iudiciũ confessus est crimen. Quam conclusionem ego latius posui in dicta mea regula, & d. iij. sublimitatione: & sequitur etiam eam Decius in c. At si clerici. de iudi. col. x. in prin. versi. Quartò limitatur. Ex quibus enim (saluo meliori iudicio) crederem nõ bene consuluisse Zabarellam in consi. xlv. Casus talis est in fin. dum dicit q̄ si clericus legitimè tortus confiteatur delictum pro quo torquebatur, non reputat absonum quòd interrogetur de alijs criminibus de quibus nulla contra eum erant indicia, & sic iudicem ecclesiasticum ob id non esse reũ alicuius poenæ: nam si clericus non potest torqueri nisi extantibus indicatijs & infamia, quomodo poterit interrogari de delictis de quib⁹ nõ est infamatus, nec indicia sunt, licet iam fuerit confessus aliud delictum: præcipuè quia fundamētum suum est satis fragile, videlicet quia præsumitur criminofus etiam in alijs,

ex

ex quo vnum est confessus, per regulam, Desinat. de regu. iur. Vnde iudicem talia facientem & Deum in cœlis, & superiorem suum in terris offendere credo, & sic ab eo puniri posse propter id: quia si Zabarella intelligit q̄ potest interrogari de delictis alterius generis, quã illud pro quo fuit tortus: hoc videtur planè esse impiũ, vt cogatur quis prodere seipsum in delictis occultis. Si verò intelligit, quòd possit impunè interrogari de delictis eiusdem generis, hoc non potest fieri, vt notat Alber. de Gandi. in tract. maleficiorum, in rubri. de quæst. & tormētis, in col. iij. versi. Sed quid de quæstione. vbi tenet q̄ de iuris subtilitate tortus & confessus aliquod furtum de quo crãt indicia, non potest de alijs furtis interrogari, licet de generali consuetudine Italię seruetur contrariũ: quem refert & sequitur Frac. de Bruno in tract. de indicatijs & tortura, in fol. x. col. iij. limitando quãdo esset diffamatio generalis contra aliquem quòd esset magnus latro, quia tunc dicit laudabilem esse talem consuetudinem q̄ de alijs furtis interrogetur, aliàs non. Si ergo nec latro laicus potest interrogari de alijs furtis, quãto magis clericus? Tradũt præterea doctores aliqui summistæ aliud speciale in tortura clericorum, videlicet quòd clericus torturæ exponendus debet prius degradari: hoc scripserunt autores Rosellæ, & Siluestrinæ in verbo degradatio, qui referunt Alexand. in additionibus ad Bart. in l. omnes. C. de decurionibus. libr. x. & Rosella refert Roma. in consil. incip. Manifestum est, & allega text. in l. Et si excepta. C. de malific. & mathe. ibi præsidio dignitatis exurus. Sed salua eorum autoritate hoc nõ credo verũ: nam præter id quod Alexã. quem ipsi referũt, hoc

hoc

hoc non scripsit, & quòd Rom. confi. non inuenitur, quis sibi persuadere poterit clericum nondum conuictum, sed solù in iudicijs & infamia notatum, esse degradandum antequàm constet de veritate delicti? Item tex. in d. l. Et si excepta. non obstat, & verba illius supra relata intelliguntur, id est, non obstante priuilegio dignitatis. & ita intelligit Azo in summa illius tituli. & Bald. & Salic. in ead. l. & Bonifacius in tract. maleficiorum, tit. de malefici. & mathe. licet Ang. ibi quem sequitur Ana. in c. j. de sortilegijs, col. iij. dicat per illù tex. quòd si constitutus in dignitate est torquendus, debet exui omnibus insignib⁹ illius dignitatis, & sic degradabitur, sicut fit in sacerdote, quando duci debet ad supplicium. Nec suffragari poterit dictæ opinioni tex. in l. proditores. ff. de re militari, cuius verba sunt: Proditores vel transfugæ plerunq; capite puniuntur, & exauthorati torquentur, nam pro hoste, non pro milite habentur: arguendo de milite ad clericum: quòd argumentum bene procedit, vt per Nicolaum Euerardum in suis topicis iuris, in fol. xxxij. quia illa lex nec in milite hoc disponit: nam verbum torquentur, ibi positum non debet intelligi de tortura quæ fit ad inuestigandam veritatem, sed quæ datur in pœnam. Et quanuis hoc in milite esset expressè dispositum, nõ deberet applicari ad personas clericorum: quia in hoc non esset recipiendù argumentù de milite terrestri ad cælestem, cù talis similitudo esset odiosa clericis, & in casu notoriè iniusto & cõtra iuris principia. Et cõtrariù senserunt Ang. & Ana. in locis supra relatis dũ æquiparant militem & clericum nõ in tortura, sed quòd miles debet degradari ad torturam, sicut clericus degradatur ad supplicium.

In

In hoc insuper proposito referendum duxi, quòd tradunt Ioan. de Ana. id. confi. j. in fina. verbis. & ibi sequitur Ludo. Bolog. in addi. ad eundem, quòd si non fuit petitum in prima instatia quòd clericus torqueretur, potest peti postea in causa appellationis tanquam omissum, & respondet ad dictum Ang. in l. Minime. C. de appel. quòd illud est verum, quando non peteretur fieri: sed salua tantorum patrù autoritate, iudicio meo decepti sunt in intellectu doctrinæ Ange. quia ille solùm dicit quòd appellatione pendente non debet appellas sustinere pœnam corporis, vel cruciatum, quòd aperte intelligendum est respectu iudicis à quo: quia ille siue petatur coram eo, siue nõ, nõ potest torquere reum appellantem, quia innouaret; non tamen tollit quin iudex appellationis post deuolutam ad ipsum causam possit hoc facere: vnde cum doctrina Ange. non aduersaretur illis, superuacaneum fuit velle illi satisfacere. Sed nec mirandum est: sunt enim lapsus scribentium, quos expedit benignè à lectoribus sufferri: non enim semper vacat singula quæq; scribenda rimari. Item aduertere etiam debent iudices ecclesiastici, quòd tortura clericorum non debet esse ita sæua, sicut laicorum. ita dicit communiter teneri Abb. in d. regula Cum in contemplatione. vnde secundum eum clerici non debent supponi aculeis, seu fideculis, sed virgis, seu corrigiatis, pro quo allegat bonum tex. in cap. j. in fin. xxij. q. v. Nec mirandum enim quòd in ipso processu & tortura clericis suspectis de delicto aliquis fauor impendatur qui laicus non conceditur, cum etiam postquàm sunt conuicti de crimine tam dispari pœna plectantur, & sic mortis pœnam euadant: præsertim cù in iure videamus mili-

tes

tes seculi à tortura immunes effectos: quod etiã de doctoribus & nobilibus in legib⁹ regni nostri disponitur. Quid mirũ igitur si cũ militiã cingulũ, doctoratus gradus, patẽntũ nobilitas, tot homines à tortura penitus liberet, clericalis ordo promereatur, vt clericorũ torturã indicia ac infamia præcedant? Nota tamen q̄ clericus non potest torqueri per laicum d^d etiam iussu prælati sui. ita tenent Anto. & Anch. in e. vt famã, de sent. excõ. vñ refert Abb. ibi, in fi. & sequitur Dec. in c. Dilectis. de appel. in prin. licet contrarium & malè secundũ Abb. vbi suprã habeat cõmunis obseruantia. Hoc etiã concludit idem Abb. in c. vniuersitatis. in iij. not. eo. tit. vbi dicit hoc de iure fieri non posse, & quod hoc ideo sic fit, quia hodie clerici torquentur vt laici: & talis modus torquendi nõ posset fieri per clericos, quia ferè nemo in huiusmodi obtemperaret, nec sunt edocti in arte ista torquendi sicut & laici. Et vide Barba. in c. decernimus. de iud. col. antep. vbi refert Bal. tenentem ibi q̄ episcopus potest committere laico vt clericum torquere possit: ipse tamen Barba. miratur Bald. ista sic intellexisse, & allegat Ant. vbi suprã tenentem contrariũ. Vide tamen Fel. in d. c. Vniuersitati. de sent. excõ. vbi dicit q̄ ista est cõclusio vera & verissima, q̄ laici torquentes clericũ præcepto episcopi vel vicarij non excusantur, imò facientes clericos per laicos torqueri sunt excommunicati. & dicit ita tenere Arch. & Io. de Fantu. in c. Presbyteri. cl. j. v. q. vj. & addit vlti⁹ q̄ si clerici nesciunt torquere, quòd tunc poterit vocari officialis laicus qui ligabit clericũ torquendũ, & postea clerici possunt torquere. Quod non videtur satisfacere: quia peritia torturæ ita & magis consistit in actibus ipsis torquendi, quàm ligandi. An autem clericus

possit ad torturam poni ex cõfessione delicti facta per eum corã iudice laico, Barba. in c. At si clerici. de Iud. col. xiiij. versũ. Capiò nunc, motus septem fundamentis concludit, quicquid alij dixerint, q̄ nullo modo potest torqueri: licet Card. in c. Per inquisitionẽ, de electione, tenuerit q̄ sic. Bene tamẽ fatetur Barba. quòd si clericus cõfiteatur crimen corã iudice ecclesiastico, aliàs non suo, quòd tunc cõpellitur vel excusare illam confessionẽ, vel perseuerare in ea per tormenta: & q̄ isto modo potest saluari opinio contraria. & vide eundem Barba. prius in d. c. At si clerici. in col. iij. dicentẽ q̄ per illũ tex. confunditur doctrina Bald. in l. vnica. de cõfessis. in pen. col. dũ scripsit quòd ex confessione facta per clericũ coram laico nõ est torquendus clericus per episcopũ; dũ modo illã cõfessionem reuocet vt erroneã, nam cũ tex. ibi dicat q̄ talis cõfessio non tenet, non est reuocanda: quia quòd nullum est, reuocari nõ debet. Atq; asserit in hoc somniasse tantũ doctorem. An autẽ clericus vacillãs in testimonio, possit torqueri? Bald. in sua margarita, in verbo cleric⁹, tenet quòd sic, & refert Inno. in c. Conquestus. de re iudi. hoc tenentem. Sed clarè patet quòd allegat corruptè Inno. quia non est talis tex. in illo tit. Ideo ob solã Bal. autoritatem hoc nõ crederem practicãdum, cũ, vt suprã scripsimus, clerici non sunt torquendi ad eruendã veritatẽ delicti etiã extãtib⁹ indicij, nisi ad sit infamia, quantò magis non poterit torqueri propter solã vacillationem in ferendo testimoniũ, cũ sufficiat quòd si de falsitate testimonij fuerit conuictus, poterit ob id puniri. Si verò solũ vacillauerit, tunc poterit de vacillatione puniri iudicis arbitrio: ad cuius etiam officium spectabit
quanta

quanta sit illi fides adhibenda discernere. Neque suffragatur opinioni Bal. lex presbyteri. la. j. C. de episcopo. & cler. dum probat quod presbyteri licet vacillent in testimonio non sunt torquendi. Alij vero clerici inferiores sic secundum glo. & summarium Salic. ibi. Nam illa l. non potuit hoc disponere circa personas clericorum, quod fatetur glo. in c. Quia iuxta §. Presbyteri. lo. ij. v. q. vj. vbi ad litteram est inserta illa l. per Gratianum: & ideo dicit quod illa l. instruit iudicem ecclesiasticum quid facere debeat. Sed ego credo etiam salua glo. auctoritate, quod hodie iudex ecclesiasticus firma manente communi opinione de qua supra, & cum contrarium non reperitur de iure canonico, non poterit sequendo instructionem illius legis clericos inferiores propter vacillationem torquere, & licet d. l. presbyteri. fuerit per Gratianum admixta canonibus, nihil sibi per hoc auctoritatis accessit. Nec curate debent iudices ecclesiastici quod notat Alberi. in d. l. Presbyteri. dum putat ipse quod clericus etiam vacillet & dicat se interfuisse facto coram iudice seculari torqueri non potest per eum, sed per suum iudicem ecclesiasticum: quia fundamenta quae allegat non probant neque sufficiunt: & sua opinio adhuc habet intolerabilius inconueniens, dum firmat quod propter vacillationem factam coram seculari possit clericus torqueri per ecclesiasticum iudicem. In torquendis praeterea reis, si in ciuilibus magistratibus crudelitas abesse debet, quanto magis ab ecclesiasticis iudicibus fugienda est: praecipue quia saepius tortura cogit innocentes ipsos dolore cruciatos fateri delicta quae non perpetrarunt: quia ut dicit Ambrosius in epistolis: Nimia seueritas extorquet plerumque

que crudelitate mendacium, prout etiam apertissime legitur in admirabili illo miraculo per Hironimum descripto ad Innocentium de muliere saepius icta. Aduertant etiam ecclesiastici iudices, quod sic delinquentes torquere praecipiant, ut veritatem inuestigare satagant, sine vitae discrimine, aut membrorum periculo, taliter ut ipse torquendus saluus sit innocentiae vel supplicio, ut sunt verba tex. in l. quaestiois modum. ff. de quaest. Si vero contigerit, quod tortus maneat debilitatus in membro aliquo, adeo ut quasi inutile reddatur, non per hoc existimet se irregularitatem incurrisse, ut notat Abb. post Gasp. in c. j. nu. ix. qui cle. vel voue. Crederem tamen in hoc dicendum, quod si hoc damnum passus est tortus propter excessum torturae commissum a iudice, poterit propter hoc a superiore puniri, & damnari, ut clerico debilitato resarciat incommodum. Ad quod moueor ex no. per Hip. in d. l. quaestiois modum. col. pen. nu. 72. cum seq. vbi tenet, quod excedens modum consuetum, & qui debet adhiberi, secundum qualitatem personae tortae, tenetur in Syndicatu, vbi etiam distinguit inter excessum factum in tortura dolo, culpa, vel casu, quem videre poteris post Salic. in l. Gracchus. C. de adul. & Ana. in capitu. j. colum. iij. & v. de cler. percus. quos ipse cum alijs refert.

ET SIT INFAMATUS. Adde Alex. ad Bar. in l. i. ff. de poenis eundem in eiusdem additionibus, in l. milites. C. de quaest. Anton. de Butrio. in c. graues. nu. 14. in fin. de deposi. Fel. in c. vniuersitati. nu. 2. de sentent. excom. & in c. veniens. i. nu. 4. de testi. & in ca. cum oporteat. nu. 7. de accusa. Ang. Areti. in tract. malefactorum, in verbo, fama publica. And. Barba. in ca. si constiterit col. 3. de accusa. Hip. in pract. crimi. §. nunc videndum. num. 51. & in §. expedita. nu. 40. & in l. edictum. nu. 9. & in l. quaestiois habenda.

bendæ. nu. 76. ff. de quæst. & in rep. rub. ff. de fide iusso. nu. 126. & in sing. 55. Iaf. in l. magistratibus. nu. 7. ff. de iure omni. iudi. Deci. in c. at. si clerici. nu. 126. de iudi. Steph. Aufre. in tracta. de potestate seculari super ecclesiasticas personas, in reg. 3. nu. 17. Ioan. Constanti. in glo. ad constitutiones regias Galliarum, art. 163. fol. 2. 94. col. 1. Boeri. decis. 163. Chassa. in consue. Bur. rub. 1. §. 5. nu. 6. & hanc fatentur esse communem traditionem Iacobus Septimancensis in catholicis insti. c. 62. nu. 27. Anton. à Meneses in l. quanuis. nu. 9. C. de iuris & facti ignoran. Aegi Bossi. in delictorum tractatu, titu. de iudicijs, nu. 15. Dida. Perez in l. 1. titu. 3. lib. 1. ordi.

b **PONI AD TORTURAM.** Adde Bart. in l. vlti. col. 2. ff. de quæsti. & in l. quoniam. ff. de his. qui not. infamia, vbi Bal. 1. lectu. col. pen. Ang. Paul. & Fulgo. Bart. in l. iustus fustiu, eo tit. nu. 2. Bald. in l. vni. nu. 20. C. de confessis, & in l. milites. C. de quæst. Sali. in l. vlti. col. 3. eo titu. Abb. in c. at. si clerici. de iudi. nu. 16. vbi Fel. nu. 6. Deci. nu. 9. Abb. in c. quam sit graue, de excessi. præla. & c. si quis de gradu. de purga. cano. & in c. de hoc. de simo. & in c. olim. col. pen. de rescrip. Hip. in l. de minore. nu. 50. ff. de q. q. Lud. Carr. in pract. crim. fol. 56. Ant. Gome. de delictis, c. 13. nu. 8. Frac. Bru. in tract. de iudicijs. 3. q. cui cõmuni sententiæ suffragatur regia. l. 7. tit. 13. par. 3. vbi Greg. Lup. in verbo, *como quier.*

c **DEGRADARI.** vide Ludo. Carre. in pract. criminali, fol. 85. nouissimæ impressionis, num. 30.

d **TORQUERI PER LAICVM.** vide Silues. in summa, in verbo, excommunicatio. 6. §. 11. Ludo. Carre. in practica crimina. fol. 85. nu. 29. vbi dicit quod laicis sine excommunicationis metu licet clericos ad torquendum ligare vt possint per clericos torqueri. Et hæc autoris & aliorum opinio locum non habet in assassino, qui secundum illum à laico torqueri potest, vbi allegat Capitium. decis. 155.

e **TORQUERI.** adde Ludo. Carre. in pract. crimi. fol. 85. nu. 31. & hanc opinionem communem esse fatetur Aegi. Bossi. in tract. de delictis. titu. de tortura testium. num. 7.

Iuramento præmissis interrogari.

Caput cxviiij.

1 **Iuramentu à clerico de crimine à parte accusato exigi non debet,**

bet, secus si ex officio iudicis procedatur.

- 2 Purgatio nõ nisi prius præstita copia, infamato est indicenda.
- 3 Iuramentum à clerico exigendum nõ est, nisi informationis copia prius præstita.
- 4 Reus non potest sub iuramenti religione de delicto interrogari sine semiplena probatione aut expressis iudicijs, aut infamia præcedente.
- 5 Indicia processus reo ante confessionem sunt manifestanda.
- 6 Sola indicia sine infamia neque ad purgationem inducendam neque ad iuramentum exigendum sufficiunt.

1 **¶** T si ad partium petitionem à clericis de criminibus accusatis iuramentum exigi non possit nec debeat, ex officio tamen procedendi iudici hoc conceditur à doctoribus ea potissimũ ratione. Nam cum liceat ecclesiastico iudici, clerico infamato purgationem indicere, & tunc de veritate delicti iurare teneatur: sic ei licet illum sub iuramento interrogare, vt placuit Panor. in c. Cum super. quasi. ad fi. de cõfes. In quo tamen ego aduertendum credẽrem qd cũ ex dicta ratione purgationis id permissum videatur, inferri possunt duæ notandæ conclusiones in materia. Prima est quod cũ purgatio non sit indicenda, nisi prius præstita copia infamato de infamia, vt circa illã se defedat, & an à maliuolis seu inimicis habuerit ortũ examinetur. Sic nec iudex à clerico poterit iuramentum exigere statim post capturã, ante quã illi præstet copiã inquisitionis contra cũ formatã: ex quo videtur qd practica huius Regni sumpta ex l. iij. parti. vij. titu. xxix. in qua disponitur qd reus sub iuramento interrogetur statim post capturã, nõ habeat locũ in clericis. Quinimò opinor qd in laicis captis nõ liceat id indistincte fieri, salua iudicis cõscientia: nisi iudex habeat contra reum

femiplenam probationem delicto, aut expressa indicia aut infamiam. Cum ex mente sancti Thomæ in ij. ij. quæst. lxxix. arti. ij. Prædictis casibus solum liceat iudici interrogare delinquentem, & delinquens teneatur veritatē dicere.^a Et vide ibi Caieta. qui declarādo illā doctrinam sancti Thomæ addit vnū notabile (iudicio meo) videlicet q̄ in casu quo præcedūt indicia, debēt manifestari reo, vt sciat se esse in tali articulo constitutum quod tenetur obedire iudici præcipienti, & extorquenti veritatem, ac etiam vt possit se purgare, & contra illa opponere. ex quo videtur quod sicut ante torturam debet dari copia indiciorum, sic ante interrogationem, vt iudex iustē interroget, & reus teneatur fateri veritatem. Vnde quando aliquid ex prædictis tribus capturam non præcessit, tunc videtur quod iudex consciencia recta non poterit vti practica d. l. partite. Cū enim captus qui delictum commisit non teneatur se prodere, nisi præcedat aliquid de prædictis, bene sequitur q̄ aliter non bene interrogat iudex eum, cū cogat captum revelare seipsum in casu vbi non tenetur, & peccaret seipsum diffamādo, sicut alium quēcunque. Et præter id quod est iustum rationiq; consonum, hoc est iuxta mentem illius legis Regni si bene consideratur, hoc enim vt fiat, dicta lex præcipit in hominibus malæ famæ à quibus statim post capturā vult iuramentum exigere. Errant ergo apertissimē temerarij quidam iudices (& qui crocodili more humano sanguine delectantur) qui statim post capturam nullo facto personarum discrimine à captis omnibus de veritate delicti iuramentum exigunt, cum sæpius leuia quædam indicia causam præstiterint capturæ. Satis est enim

enim Christiano Iudici si more Christiano iustitiam exerceat. Secunda conclusio, quod sicut sola indicia sine infamia non sufficiunt ad indicendam clericis purgationem, eodem modo nec sufficet ad hoc vt iudex possit ab eis iuramentum exigere super delicto.

VERITATEM DICERE. Adde quod rem hanc non minus eleganter quàm eruditè Hispani tradiderunt, nempe Domi. Soto lib. 5. de iusti. & iure, quæst. 6. arti. 1. Anto. Gome, lib. 3. variarū resolu. cap. 12. numer. 5. Episcopus Ciuitatis, qui alios refert, lib. 1. variarum resolu. cap. 2.

Confessionibus proprijs.

Caput cxxix.

- 1 Traduntur multa, quæ à iudicibus ecclesiasticis in clericorum confessionibus præ oculis sunt habenda.
- 2 Confessio clericorum non verificata quando nocet.
- 3 Clericus, qui delictum confitetur sine accusatione, punitur.
- 4 Pœna mitior imponitur per viam inquisitionis quàm per viam accusationis nisi de crimine per partis confessionem constet.

IN confessionibus clericorum illa merito obseruari debent, quæ in alijs reis à iure disposita ac à doctoribus interpretata leguntur, cum in hoc non debeant esse deterioris conditionis quàm laici. Ex quo debent aduertere iudices, an tales confessiones clericorum fuerint extraiudiciales, vel coram non suo iudice, aut verisimilia in se continentes, aut incidenter, & non principaliter factæ; curatoris autoritate non interueniente, si clerici minores sint viginti quinque annorum, aut in tortura non seruata forma quam in talibus confessionibus iura exigunt: & si quid tale in illis repererint, obseruent illa quæ iura in hoc tradunt, &

doctores scribunt: quæ quidem transcribere nolo.

- 2 Vnum tamen fortasse attentari possit in ista materia, quod cum clericis pro criminibus non infligatur pena mortis, aut mutilationis membrorum, quod in criminibus quibus veniunt puniendi circa traditionem curiæ seculari præiudicaret illis confessio facta delicti, sine eo quod iudici necessario constet delictum fuisse in veritate perpetratum. Nam quod hoc in seculari iudicio requiratur, ex eo introductum est: quia cum nemo sit dominus membrorum suorum, non potest aliquis in periculum vitæ suæ aut membrorum quicquam fateri commississe, nisi in veritate constet delictum fuisse perpetratum. Attamen quod sua confessione sola possit sibi clericus in ordinibus ac beneficijs suis facere sibi præiudicium non reperitur prohibitum; cum possit ex conventionione ad illorum amissionem obligari. Vt de ordinibus probat text. in capitul. quotiens. j. questio. vij. & de beneficijs probatur in capitul. Cum dilecto, & cum glos. in verbo obligavit: de electione, & in capitul. fin. de crimin. fal. vbi hoc not. Abb. in iij. nota. Quanuis omnibus iudicibus consulo, vt si fieri potest semper satagam quod illis constet de delicto à clericis sibi confesso. Est & alia specialitas in clericis confitentibus delictum, videlicet quod sine accusatione puniantur: hoc tradit in eis speciale fore Hosti. in capitul. ij. de confessi. sic intelligendo text. ibi, quod refert ibi Card. licet quod ad illius text. iteram & intellectum illum non admittat. Est præterea & alia tertia specialitas in ista materia, quod licet sit verum quod quando agitur per viam inquisitionis non possit imponi pena

b ordinaria delicti, vt in capitul. Inquisitionis. de accusat. fallit hoc si de crimine constat per confessionem. ita limitat Innoc. in capitul. Qualiter. el. ij. de accusat. & sequuntur ibi scribentes, vt refert ibi Felin. in §. licet autem. in princip. qui hoc reputat singulare. Ponit etiam Præpo. in capitul. de accusa. ij. quæst. vij. colū. xxxvij. probat text. quem ibi commendat Abb. in cap. fin. de celebra. missarum. Item adverte in ista materia quod sola confessio criminis facta in causa civiliter acta, quando ageretur criminaliter non sufficeret ad condemnationem: sed potest compelli reus vt perseueret in ea. ita concludit Abb. in capitul. Qualiter. el. ij. fina. verbis. de accusa. sic intelligens Innoc. in capitul. Per inquisitionem. de elect.

- 2 FUISSE PERPETRATUM. Adde Bald. in auth. sed nouo iure. C. de seruis fugi. vbi Cepola colū. 15. Ange. in l. i. colū. 2. ff. de confessis. & in l. certum. in prin. eo titū. Ange. Areti. vbi latè Augusti. Arimenes. in tract. malefici. in verbo etiam vestem. num. 25. Hippo. de Marfi. in l. i. num. 32. ff. de quæstio. Ludo. Carrer. in practica criminali. fol. 237. secundum nouissimam impressionem. Ioan. Ber. in reg. & fallen. reg. 124. Feli. in cap. auditis. col. 16. de præscriptionibus. Pari. de Puteo in tract. sindicatus. in verbo confessio circa medium. Thom. Grama. decisi. Neapoli. 2. nu. 38.
- b PENA ORDINARIA. Adde omnino Tiraquelum in tract. de penis. causa. 53. num. 1. cum sequen. Antø. Gome. 3. tomø delictorū. cap. i. nu. 51.

Testibus convictorum. Cap. cxx.

- 1 Laicus in criminali causa contra clericum non admittitur.
- 2 Laicus an sit legitimus testis contra clericum in criminali causa, si veritas aliter haberi non potest.
- 3 Laicus legitimus est testis contra clericum in notorio crimine, necnon in criminibus sicut hæresis, & læsæ maiestatis.
- 4 Corpore vitiatus non potest in criminali causa contra clericum testificari.

- 5 Clericus de crimine ciuilitate conuictus, an possit beneficio priuari vigore illius sententiæ noua inquisitione formata.
 6 Fama an probetur per laicos contra clericos.
 7 Confessus & conuictus, quod ad omnia non parificatur.
 8 Clericus de delicto, an duobus testibus conuinci possit.

ICET circa numerum & integritatem testium nihil sit in causis criminalibus clericorum specialius requisitum, quam in alijs, quia tamē laici clericis oppidō sunt infesti, prouisum est quod laici in causa criminali non possunt esse testes contra eos, ^a ut in ca. De cætero. de testibus. Quod procedit etiam contra clericum in minoribus, ut tenet Domi. in ca. Sicut sacerdotes. ij. q. vij. refert Felin. in. d. c. De cætero. in prin.
 2 Quod tamen limita nisi delictum, de quo clericus accusatur, esset commissum in loco, in quo non essent clerici secundum Abb. ibi, motum his de quibus per eum. Felin. tamen ibi credit, quod difficile ista limitatio obtineret, quia non valet simpliciter consequentia: Veritas haberi non potest, ergo testis inhabilis efficitur habilis: quia illud solum est in his, quæ de sui natura ab alijs sciri nequeunt, ut not. Inno. & Anton. in cap. tertio loco. de proba. Vbi etiam dicit, quod lex Canonica in criminali adeo resistit ne laici testificentur contra clericos, quod non videtur istē casus posse de nouo induci ex sola autoritate Abb. Et respondet ad fundamenta eius. Vide tamen Ias. in. l. fina. in. fin. C. de his qui. ut indig. vbi sequitur limitationem Abba. dicendo, q. quando essemus in vna villa in qua non reperiretur nisi vnus clericus, tunc quia nec habitu nec actu delictum posset probari per alios clericos, laici sunt

b sunt idonei testes in subsidium. ^b Posset tamen considerari pro Felin. contra Abb. & Ias. quod iste casus nō est ex illis, in quibus habitu non possunt tales testes haberi: quia hoc videtur procedere, quando ex qualitate delicti, hoc est, ut in coniuratione vel alijs: quia doctores in hac materia loquentes, non ponunt exemplum nisi in coniuratione & similibus delictis, quæ ex communi sua natura solent clanculum perpetrari, non verò in his quibus ex natura loci in quo committitur delictum, non possunt alij testes inueniri. Alioquin in omnibus delictis commissis in desertis admitterentur testes inhabiles: quia ex natura loci non solent ibi homines nisi casualiter adesse. Sed quia, si opinio Abb. non seruarietur, esset dare ansam presbyteris, qui soli habitant in oppidis rusticis, ut securè & impunè plura committerent delicta, etiam præsentibus laicis, ideo crederem quod eius opinio seruari posset, habita prudenti consideratione per iudicem qualitatis personæ clerici delinquentis, & testium, & delicti perpetrati. et an ille clericus, alias sit inuisus aut gratus oppidanis illius loci. Et prædictam sententiam Abb. simpliciter referendo sequitur Hippolyt. in l. diuus. colum. ij. ad. fin. numer. ix. ff. de quæst. vbi multa ponit in proposito, scilicet quod ut veritas inueniatur quando ipsa aliter haberi non potest, conceditur illud, quod aliter non cōcederetur, & propter hoc receditur à regulis iuris communis. Quod etiam fallit in crimine notorio, probat text. quem dicit ad hoc Abba. optimum. in capitul. pen. de purg. canon. Item etiam fallit in criminibus exceptis, scilicet simoniæ, hæresis, & læsæ maiestatis. ita notat glos. in capitu. Cum
 P. de

4 P. de accusat. in verbo laicus. Item mutilatis membris, vel corpore viciati non possunt testificari contra clericum in causa criminali, notat Abba. antiquus in ca. j. de except. refert Bald. in sua Margarita, in verbo mutilati, dicit perpetuo menti tenendum. Hippolyt. in sua pract. criminali, in §. Nunc videndum. in colum. penul. numer. liij. Aduerte tamen in ista materia quod conuicto clerico de crimine cum ageretur civiliter, lata sententia potest suis superior priuare illum beneficijs, vigore illius sententiæ, formata de nouo inquisitione, & assumpta illa sententia, tanquam inducente notorium. ita voluit Innoc. in capitul. Qualiter. el. ij. de accusat. vt refert Abb. in fin. qui dicit cum hac sua sententia transire docto. communiter, qui tamen dicit aduertendum: quia hoc dictum est periculosum, & refert Innoc. sensisse oppositum in cap. Per inquisitionem de elect. Fama vero an probetur per laicos contra clericos, vide per Ant. in cap. In literis. colum. vlt. de test. Et pro intellectu materiae huius cap. & præcedentis, nota quod licet conuictus & confessus satisfaciatur, ut notatur in cap. At si clerici. de iudi. in prin. hoc intelligendum est quantum ad hoc vt perueniatur ad sententiam, non quo ad omnia. ita tradidit Cardi. ibi. & de differentia constat ex his quæ notantur in capitul. ij. de confes. & in capitul. j. de test. loquendo in teste qui conuincitur de crimine tangente causam, aut qui illud confitetur. Nunquid autem clericus possit conuinci de delicto duobus testibus tantum? si credimus Paul. de Cast. in l. iudices. C. de Iudic. in fin. verbis videtur dicendum quod non scripsit enim ibi, qd in criminali non videtur sufficere duo testes sine alijs præ

presumptionibus. sed contrarium credo verius sequendo. Cardi. in Clemen. j. §. Verum. in j. quæst. de heret. vbi concludit quod etiam in causa hæresis sufficiunt duo testes proter ius generaliter disponens, quod in ore duorum &c. Cuius opinionem dicit veram repertorium inquisitorum. in verbo testes in §. Per quos testes. vbi allegat pro ea glos. no. in cap. Præsul. ij. quæst. iiii. quæ tenet quod contra Papam sufficiunt duo testes: de qua etiam glo. meminit Felin. in cap. Quotiens. de testib. in j. col.

a CONTRA EOS. vide text. in cap. laicos. 2. quæst. 7. c. veniens. r. de testibus. Specul. titu. de teste. §. 1. veric. item quod est laicus. Ioan. Andr. in cap. prælati, de homi. lib. 6. quæ quidem opinio quo ad plenam aduersus clericum probationem est intelligenda: testimonium enim laici facit indicium contra clericum. Abb. in cap. de cætero. num. 5. vbi Felin. de testibus, Alexand. in l. maritus. ff. de quæstionibus. Hippo. sing. 98. & in pract. §. diligenter. num. 132. Forle. in practica criminali. pag. 539. Hippo. confi. 41. num. 5. volum. 2. quæ opinio an vera sit differit diligentissimus noster Didacus Perez in l. 1. titu. 3. lib. 1. ordi. in glos. magna. versu. laicus præterea.

b IN SVBSTITVTI. Adde omnino Alexand. de Imo. confi. 64. num. 5. volum. 1. Ias. in l. cunctos. populos. 2. lectione. num. 50. C. de summa trini. Anto. in cap. tertio loco, de probatio. Deci. confi. 133. colum. vlti. Hippo. sing. 73. Thom. Grammaticus confi. 58. num. 4. Hippo. confi. 41. numer. 5. volum. 2. Aegi. Bossi. in tract. de heret. titu. de indicijs. & conside. numer. 170.

c IN CAUSA CRIMINALI. Vide text. optimum in cap. ipsi apostoli. 2. quæst. 7. glo. in summa. 4. quæst. 3. Abb. & Felin. & Deci. in cap. 1. de exceptionibus, Hippo. sing. 98. Dida Perez in l. 1. titu. 3. lib. 1. ordi. & hanc commnem esse sententiam fatetur Episcopus Ciuitatis in practicis quæstionibus cap. 18. num. 2. quam tamen dicit non omnino veram esse, vel non ita intelligendam esse vt ex aliquo corporis vitio absque vlla animi labe fidem cuiquam detrahemus.

DVO TESTES. Adde Abb. in capit. quoties, de testibus qui hanc opinionem secutus, dictam gloss. singu. esse fatetur, & in cap. at si clerici, de iudi. Anton. Gome. lib. 3. resolu. ca. 12. nu. 9.

Ab ingressu ecclesie interdicti.

Caput cxxij.

Is cui ecclesie ingressus est interdictus, celebrans, quando irregularis efficiatur.

PŒNA ista minor est pœna suspensionis ab officio, quippe cum solum in ecclesia prohibeat cum qui patitur illum in officio suo agere. Et is cui sic est Ecclesie interdictus ingressus, cum sibi censeatur in ipsa celebratio diuinorum interdicta, irregularis efficitur si contra huiusmodi interdictum diuinis in ea se ingerat, in suo agens officio sicut prius: ut sunt verba text. in capit. Is cui. de sent. excom. lib. vj. Quod procedit in tantum, quod etiam si celebret in ecclesia non consecrata quæ proprie dicitur basilica, est irregularis, ut notat Domi. ibi referendo Calder. & idem tenet Syluest. in verbo interdictum. lo. vj. §. v. in sua summa. Si autem celebrat non in ecclesia, sed in oratorio strictè sumpto, ita quod non sit ecclesia, tunc non est irregularis, ut no. Domi. ibi referendo eundem Caldè. interdictus tamen ab ingressu ecclesie vnus, poterit in alia celebrare, ut tenet gloss. in cap. Is cui, verbo, in ea. de sent. excom. lib. vj. & suspensus ab ingressu ecclesie, si celebrat extra ecclesiam non est irregularis. notabile est dictum Inn. in c. Sa cro. de sen. excom. super glo. verbo. Mensen. quem sequuntur plures doctores, quomodo ibi refert Felin. col. ij. numer. vij. Item nota quod si is, cui est interdictus

in-

ingressus ecclesie administrat sacerdoti in missa intra ecclesiam, puta, ut diaconus offerendo calicem in altari, vel ut subdiaconus porrigendo diacono hostiam, & calicem in ordine, incurrit etiam irregularitatem secundum Domi. ibi. Quæ omnia etiam ibi refert & sequitur Philip. licet breuioribus verbis. An autem liceat ei cui est interdictus ingressus ecclesie intrare illam audiendi diuina officia, vel orandi, seu transeundi gratia: vide per eos ibidem, quorū dicta referre non curo. Statuit præterea tex. in d. c. Is cui. q. si talis clericus dicto interdicto durante decedat, non debet in ecclesia vel cœmeterio ecclesiastico sepelli, nisi pœnituerit. Ex quo mihi visum est sepe q. in hoc ultimo tex. loquitur, quando clerico imposita est talis pœna propter contumaciã, vel quandiu satisfactionem quã præstare potest impendit, quãdo verò in pœnam criminis, cū iam pœna morte finita sit, crederem tunc eum sepulturæ tradendum ecclesiasticæ.

Suspendi. Cap. cxxij.

- 1 Suspendio si imponitur propter crimen, monitio necessaria non est, secus si pro contumacia.
- 2 Differentia elegans inter suspensionem quæ infligitur propter crimen vel propter contumaciam.
- 3 Suspendio ab officio, an ab beneficio suspendio intelligatur.
- 4 Suspendio à iudice, de facto celebrans irregularis efficitur.
- 5 Suspendio alia temporalis alia perpetua.
- 6 Quæ crimina digna sint suspensione, iudicis arbitrio relinquuntur.
- 7 Iudex suspendens illum, qui est suspendio à iure, in dubio ab homine suspendio non præsumitur.

Suspendio est vna de ecclesiasticis censuris, ut probatur in c. Querenti. de verb. signi. per quam interdictur officium, vel exercitium cõpetens alicui personæ ecclesia

ecclesiastica: quæ interdictio aliquando à iure, aliquando à iudice fit: de qua vltima suspensione (hominis videlicet) nobis ad præsens est sermō. In qua quidem inferenda iudex aduertere debet, q̄ si imponit eā in pœnam delicti, monitio non est necessaria, licet aliàs quādo fertur pro contumacia, non debeat ferri sine monitione, sicut neque excommunicatio secundū Abb. in c. Reprehensibilis. de appella. post Inno. in c. j. de excessib. prælat. Et idem notat Card. in Clem. si. de pœnis. versi. Quod si. & idē tenet Syluest. in lūma, in verbo suspensio. §. iij. Et quòd propter delictum possit inferri suspensio, probant iura in ca. Tam literis. de testibus. & in c. In loco. v. q. iij. secundū Abb. vbi suprā & vide aliam notabilem differentiam in hoc quòd suspensio fiat propter crimen, aut propter contumaciam: nā primo casu prouidendum est suspensio à beneficio, ne cogatur mendicare. Secundo verò non, cū ipse possit sibi prouidere satisfaciendo. ita notat Abb. in c. Pastoralis. in §. Verū. col. pen. de appell. sic intelligendo glo. in c. Cum Vintoniēsis. de elect. Debet prætereā iudex aduertere quòd aliquādo oportebit suspendere delinquentem ab omni ordine, vel ab vno tantū, aliquando etiam ab ordine & beneficio simul, aut à beneficio tantū considerata delicti qualitate & ordinis in quo excessit. Si autem suspensio fiet simpliciter ab ordine, illa intelligitur ab omni ordine, & si sit suspensus ab ordine Subdiaconi, intelligitur suspensus ab omnibus ordinibus superioribus, secus autem è contrario: quia suspensus ab ordine sacerdotali potest exercere officia inferiorum. An autem suspensus ab officio intelligatur suspensus à beneficio, vide glo. nota. in d. Clem. si. de

si. de pœnis. in verbo, Suspensi. & ibi Card. in eundem in Clem. j. de priuileg. in versi. Cæterū. in vij. q. cum duabus sequen. Imol. in c. Cū dilectus. de consuet. vij. col. aliqua notāda per Præposi. in c. Presbyterū. xxvij. distin. in ij. & iij. col. Et vide bonam distinctionem per Syluest. in verbo Suspensio. in §. v. versi. Si quis est suspensus, quam transcribere nolo. In hac insuper materia semper cōsulo iudicibus, vt in sententia vel præcepto suspensionis apertè declarent à quibus ordinibus vel actibus, vel beneficijs intendant suspendere clericū: quia cū constat de voluntate iudicis, illa seruanda est. Vnde concludit Abb. post. Anto. in d. c. Pastoralis. §. Verum. col. si. de appell. quòd si Iudex quando suspendit aliquem à beneficio, intendebat inhabilitare eū ad omnia beneficia: tunc sententia porrigit effectū suum extra territorium iudicis, licet executio debeat fieri per Iudicem territorij. Si verò simpliciter intendebat suspendere à beneficijs quæ habebat in suo territorio, tunc procedit gloss. in dict. §. Verum. quia taliter suspensus potest alibi habere beneficium. Effectus autem suspensionis factæ à iudice est, quòd celebrans durāte illa in ordine à quo fuit suspensus est irregularis. vt nolo. Andr. & doct. in capiru. Si celebrat. de cleri. excommunic. minist. & Domi. & Philip. in cap. j. §. fina. in si. de re iudi. libr. vj. Ideo monendi sunt clerici dum suspenduntur, ne celebrate audeant suspensione durante. Tanta est enim plurium imperitia, vt credant solum iudicis præceptum violare si celebrent, non verò pœnam irregularitatis incurrere. Suspensio prætereā aut est temporalis, aut perpetua. Temporalis non operatur vltra tempus præfinitum, & eo lapsō tollitur

sine

344 IO. BERNARDI DIAZ. HISPANA.
 sine alia absolute. Perpetua verò æquiparatur depo-
 sitioni, vt notatur in c. Si quis. lxxxij. distin. vbi Domi-
 quem ad hoc refert Decius in c. Apostolicæ. col. pen.
 versi. secundo. Abb. de exceptio. & vide Imo. in c. Cũ
 dilectus. de consue. viij. col. qui referendo Gasparem
 Calde. dicit quòd suspensio perpetua ab officio habet
 vim priuationis, & tũc taliter suspensus censetur priua-
 tus beneficio secundũ eum. Ex quo videtur dicendũ
 q̄ per talem suspensionem ab officio, videatur benefi-
 cium vacare, vt possit fieri prouisio de eodem. Et sic
 suspensio perpetua non debet imponi nisi pro graui
 crimine, sicut de depositione dicitur in c. Tuæ. de pœ-
 nis. Quæ autem crimina sint suspensione digna, licet
 Ant. in c. At si clerici. de iudi. visus fuerit dare regulã.
 Abb. tamen ibi, in colu. xj. dicit quòd non potest dari
 certa regula: sed iudex informabit motum animi sui ex
 casibus à iure expressis, vt in illis & similibus imponat
 pœnã suspensionis, & sic secundũ eum comittitur
 hoc arbitrio superioris: quod ibi sequitur And. Sicu.
 col. xxvij. in fin. De suspensioe verò iuris nihil referre
 libet, sufficiat videre Syluest. in d. verbo Suspen-
 sio. in §. vj. vbi colligit xl. casus in quibus quis incurrit suspen-
 sionem à iure. Vnum insuper nota in hac materia, q̄
 si iudex suspendat illum qui est suspensus à iure, non
 præsumitur in dubio suspensus ab homine, qui præsu-
 mitur quòd iudex voluit in dubio exequi pœnam iu-
 ris, non verò nouam suspensionem infligere, vt
 notat Didacus de Villadiego in tract. de irre-
 gularitate. in cap. De suspensione, in
 col. j. referendo Abb. in c. Tua-
 rum. de Priuileg.

Excom

- a **EXCOMMUNICATIO.** Adde tex. in cap. sacro, & cap. contingit.
 in 2. de senten. excommuni. cap. consuluit. de offi. delega. capi.
 de illicita, 24. quæst. 3. cap. inter quatuor. de maiori. & obedie.
 quæ monitio debet esse personalis sicuti responderunt Innoc.
 Collectar. & Abb. in cap. vlti. de eo qui mitti in posse. Præposi.
 in cap. caueant. 3. quæst. 9. Felin. in cap. cum sit Romana. nume.
 13. de appellatio. Rota in nouis. 271. & 367. & latissimè And.
 Tiraque. lib. 1. de retract. §. 9. glo. 2. numer. 4. à qua quidem cõ-
 muni opinione casus aliquos excipit Couarr. in cap. alma ma-
 ter. 1. par. relectionis. §. 9. numer. 4.
- b **EST IRREGULARIS.** adde quòd vt suspensus efficiatur irregula-
 ris per actionem à qua suspenditur, non est satis sufficiens sus-
 pensio illa quæ sit à solo Deo propter peccatum mortale, cap.
 vlti. de vita & honesta. clericorum: nec item sufficit suspensio,
 quæ sit à sacerdote confessario in animæ iudicio, vt tenuit Inn.
 in cap. si celebrat, de cleri. excommu. minist. & Gonsalus à vil-
 ladiego de irregularitate. colum. 8. sed est omnino necessarium
 quòd suspensio fuerit à iure vel ab homine iudice in exteriori
 foro propter delictum quo ad se & quo ad alios inflicta, sicuti
 tradiderunt Innoc. Ioan. Andre. Abb. & omnes in dict. cap. si ce-
 lebrat. Deci, consi. 141. ad finem.

Beneficijs priuari.

Cap. cxxxij.

- 1 Clericus non nisi propter crimen graue, suo est priuandus be-
 neficio.
- 2 Pœna priuationis à beneficio non potest imponi nisi à iure ex-
 primatur.
- 3 Per sententiam latam super crimine, non censetur quis priuatus
 beneficio nisi hoc in sententia exprimat.
- 4 Iudex delicti potest priuare delinquentem beneficio quod ali-
 bi habeat.
- 5 Cleric⁹, q̄ beneficio priuatur, an ad fructuũ restitutione teneat.
- 6 Clericus ad restitutionem fructuum condemnatus: perceptos
 tantũ, non verò quos percipi potuerit, restituere tenetur.
- 7 Inferior à Papa, vt legatus vel Episcopus, cum causa potest in-
 habilitare aliquem ad beneficia etiam in perpetuum.

A a Cum

VM enim beneficia ecclesiastica stipendia sunt ministrorum ecclesie, & hos deceat honestos ac mūdōs esse, meritō quidem canonica iura sanxerunt facinorosos ac improbos clericos beneficijs priuandos fore, vt probis viris concedantur, qui qua deceat vitæ puritate ministrent. Vnum tamen aduertere debent iudices, quōd beneficio non debet priuari clericus, nisi crimen sit graue. text. est in cap. Inuentum. xvj. quæst. vij. quem dicit notabilem Abb. in ca. Turæ. de pœnis. & esse bonum tex. in c. j. num. ij. de iudi. Pœna in super priuationis à beneficio non potest imponi à iudice nisi exprimat̃ à iure, per glo. quam ibi reputat singula. Abb. in c. fin. de iure patro. & in ca. Cū vos. de offic. ordin. Et in. §. Cum igitur, in authen. de non eligen. secun. nuben. vbi est text. singu. secundum Bal. in auct. ex testamēto. C. de collatio. & ita tenet Barba. per prædicta. in ca. Nouit. de iudi. in col. xlv. versu. Tu pondera. Et vide etiam Domin. in c. Quo iure. vij. dist. col. vlt. vbi dicit quōd nullum crimen inducit priuationem ipso iure, nisi sit iure cautum. Quod refert Fel. in c. Querelam. de iureiur. in col. ij. & in. c. ex parte. lo. j. col. j. de rescrip. vbi etiā plura allegat in proposito præcedentis cōclusionis. Plura etiam cumulauit Tiraquelus in repet. l. Si vnquam. C. de reuocandis donationibus. in glo. in verbo reuertatur, in numero. ccvj. & in duob. sequent. Item nota quōd per sententiam latam super crimine non est quis priuatus beneficio, nisi hoc sententia exprimat, notat Innoc. in cap. Qualiter & quando. el. ij. in glo. super verbo diminutionem. de accusa. vt refert Rota in collectis per Bernardi. de Bisgneto.

to, in tit. de sentē. & re iudi. in decis. fin. in fina. verbis. facit etiam quod Bal. in l. Cū fratrem. C. de his quib. vt indignis, voluit sentire, quōd si fuit sententia lata super homicidio, & de beneficio nihil fuit dictum, quōd non possit impetrari tanquā vacans, quem ad hoc refert Ioan. de Ana. in cap. fin. colum. j. de homic. Vide tamē Abb. in c. Inter dilectos, de excels. præla. prope fin. vbi ex verbis Innoc. ibi notat, quōd condemnatus de aliquo delicto per sententiā, censetur priuatus ipso facto beneficio suo, intelligendo secundū eum quando crimen erat tale q̃ inducebat priuationem beneficij, vel quando irrogabat infamiam ipso facto: nam sufficit q̃ condemnetur, licet pœna non exprimat̃ in sententiā, quia illa intelligitur posita autoritate iuris. pro quo allegat l. j. ad Turpilia. & alia iura. facit ad hoc q̃ vbi cū que quis incurrit ipso facto pœnā priuationis beneficij, potest absq; alia sententia beneficiū conferri alteri. proba tex. in. c. j. & not. ibi Domi. ex eo, in col. iij. in. §. Sacri. de homi. in vj. qui generalius ibi tenet in col. vj. versu. quæro quare, q̃ omnia iura canonica & ciuilia quæ dicūt ipso iure, vel ipso facto aliquē puniri confiscatione bonorū, vel alia pœna quacūq; debēt intelligi, vt sufficiat declarare vel pronunciare illū talis criminis esse culpabilem: & locus erit dictis pœnis iuris, etiā si in sententia non exprimentur. idē tenet Abb. in c. peruenit. el. j. de appel. quē refert & sequitur Feli. vbi alia dicit in proposito. in c. j. col. xij. nu. vj. de consti. Et illud dictū Domi. comēdat idem Feli. in c. ij. col. j. nu. ij. de spōsa. Et aduertere q̃ iudex delicti non solū potest p̃nūciare super delicto, sed potest priuare delinquentem beneficio quod habet alibi. ita notat Card. in clemen.

Pastoralis. versic. Denique in ij. quæst. in fin. de re iudi. Si tamen clericus in terra ecclesiæ suæ inculta, industria sua & laboribus siue expensis plantavit vineam, seu reduxit ad culturam causa suæ sustentationis, licet priuatur postmodum beneficio propter delictum, relinquatur sibi illa terra vsque ad vitam suam, notat Abba. post Inno. in ca. fin. de pecu. cleric. & ibi Barba. col. iij. An autem clericus qui priuatur beneficio teneatur ad restitutionem fructuum, vide Paul. de Castro in l. j. C. de his qui. vt indig. vbi per text. ibi referendo Guliel. de Cuno dicit quod si clericus committit delictum, propter quod possit priuari beneficio, licet habeat ius in re quousque sit priuatus, postquam tamen est priuandus, tenetur restituere fructus quos percepit à die commissi delicti, vel percipere potuit, siue extent, siue sint consumpti, & siue sit effectus locupletior, siue non. Sed Guliel. ibi non loquitur in clerico, sed in vasallo committente feloniam. Et hanc opinionem Pauli sequuntur Salice. Alex. & Ias. ibi, quam etiam conclusionem inter sua singularia annumerauit Hippo. singul. dxxv. Clericus qui commisit, pro ea tamen nihil aliud, allegat nisi aliquos ex dictis doctoribus in d. l. j. Idem etiam tenet Bald. Angel. & idem Paul. in l. prædonis. ff. de petit. hæred. & Roma. in l. Diuortio. ff. solut. matrimo. Henric. in cap. Cum nostris. de concess. præb. Et prædictam sententiam Angeli in dicta. l. prædonis. celebrat pro notabili Hippoly. in singula. cclxviiij. Verus possessor, nihil aliud nisi Angelum referendo. Et hanc etiam conclusionem videtur sequi Decius consil. cxviiij. Viso instrumento. colum. j. referendo doctor. in dicta. l. j. & Angel. in dicta. l. prædonis. Contrariam tamen sententiam

tiam tenet Cardin. in clem. Constitutionem. §. Ceterum. in fin. de elect. Philip. Cornæus in d. l. j. C. de his qui. vt indignis. j. colum. & Felin. in cap. De quarta. in colum. x. de præscrip. vbi per septem fundamenta hoc putat esse verius, & respondet ad fundamenta in contrarium adducta. Nouissimè autem vide egregium doctorem nostrum Hispanum Anto. de Burgos, in cap. Ad nostram. de emp. & vendit. in colum. xj. versic. Venio modò. vbi dicit quod licet aliàs solebat comprobare illam sententiam Felin. tamen quod tunc diligentius considerando tenet contra eum, & sustinet opinionem contrariam, & satisfacit ad fundamenta Felin. & dicit quod nullo modo concludunt eius dicta, nisi dū allegat quandam decisionem Rotæ, cui ipse respondet paruipendendo eam. Et quia videtur esse communior opinio cum Paulo, & suis sequacibus in dicta l. j. ideo illam tenendam censeo: quanuis in clerico qui post commissum delictum propter quod priuatur, semper perseuerauit seruendo in ecclesia vbi beneficium habebat, crederem ipse benigniorem & æquorem opinionem Felin. & aliorum, quod tunc solum talis damnaretur ad restitutionem fructuum à die propositæ contra eum accusationis, vel formatæ inquisitionis, nisi quando delictum induceret priuationem ipso iure, vt in crimine hæresis & simoniæ, vt supra dictum est suo loco, & in alijs quinque casibus, videlicet in cap. Felicis. de pœn. lib. vj. & in clemen. Multorum. de pœn. & in cap. Eum qui. de præben. lib. vj. & in cap. j. de homi. lib. vj. & in cap. Ad falsariorum. de cri. fal. quia tunc clericus indistinctè posset condemnari ad restitutionem fructuum à die commissi delicti: & isto modo potest in

telligi doctrina Bald. in titu. de pace iura. firman. in v. si. focu. in §. Iniuria. versic. Quæro an committat furtum. dum tenet quòd recipiens fructus beneficii qui priuatus est iure, committit furtum. Crederem præterea in hoc proposito posse dici (saluo meliori iudicio) quòd quando clericus propter crimen damnatur ad restitutionem fructuum quòd damnabitur solùm ex quadam equitate ad restitutionem perceptorum, nõ autem eorum qui percipi potuerunt: satis est enim, si ecclesiæ cui applicandi sunt, clericus restituat fructus quos percepit, quãuis illos cõsumpserit, sine eo q̄ tā stricta exactio fiat ab eo, sicut si spoliasset aliquem illo beneficio, & essent restituendi fructus spoliato insimul cum beneficio. Item nota in materia huius cap. quòd inferior à Papa vt legatus vel episcopus potest cum causa inhabilitare aliquem ad beneficia, etiam in perpetuum per statutum vel sententiam, vt notat glo. quam ad hoc ibi dicit singularem Ioan. de Imo. in clemen. ij. de vita & hone. cle. in verbo inhabilis. qui etiam refert Anto. dicentem quòd tunc ipse inferior posset cum tali irregularitate ad beneficia dispensare. Vide tamen Fel. in c. Postulasti. colum. ij. versic. Et adde. de foro compet. vbi intelligit prædictam glo. tali modo quòd legatus vel episcopus non potest inhabilitare ita vt operetur alibi: ex quo videtur quòd illa inhabilitas non nocebit clerico extra prouinciam legati vel diocesis episcopi: quòd subintelligit idem Felin. vbi inhabilitas fuit posita in materia arbitraria vltra ius, secus si iuris autoritate, quod non habet in se dubium: quia tunc non est legatus vel episcopus qui inhabilitat, sed declarat illum incurrisse inhabilitatem iuris, & tunc sicut ius ligat vbi-

vbiq̄ue, ita declaratio nocebit vbiq̄ue.

- a QVOD HABET ALIBI. Adde quæ tradit Aegi. Bosi. in tract. de delictis. titu. de bonorum publicatione. num. 64.
- b ADIE COMMISSI DELICTI. Vide omnino Didacum Couarru. in 4. libro. decretalium. 2. par. cap. 6. §. 8. numer. 7. & quæ scripsi. supra cap. 88. add. r.

Bonorum publicatione puniri.

Caput cxxiiij.

- 1 Bonorum publicatio duplex est.
- 2 Pœna priuationis bonorum rarissime in iure pontificio contra clericos reperitur statuta.
- 3 Iudex ecclesiasticus an possit contra clericos amissionis bonorum pœnam inflingere pro delicto, pro quo laicus ea pœna esset puniendus.
- 4 In generali bonorum confiscatione, an omnia bona generaliter sint publicanda.
- 5 Publicatis bonis alicuius clerici, an in confiscatione veniat ius patronatus.
- 6 In publicatione generali bonorum peculium castrense, aut aduentitium, vel profectitium, an sit publicandum.
- 7 Bona clericorum confiscata, cui debeant applicari.

DRAEMISSO prius quòd bonorum publicatio est duplex, vt placet Oldra. in consil. xvij. incip. Thema tale est, quidam clericus, sub titu. de fo. compe. in colum. ij. nam quædam est extraordinaria, id est in casu non expresso in iure, sed ex iudicis potestate: & ista conceditur illustribus in summa potestate positis, & de hac loquitur lex C. ne sine iussu prin. liceat confis. l. j. Alia est ordinaria, id est in

casu à lege permisso, vel ex regni consuetudine generaliter: & ista fit per quemcunque iudicem habentem merum imperium ratione territorij, & non per alium: quia confiscatio fit ratione iurisdictionis, & iurisdictione territorio adhæret. vt C. vbi & apud quem. l. fin. Poena publicationis bonorum rarissimè legitur statuta in sacris canonibus contra clericos: quia forsitan conditores canonum cupientes magis emendare clericorum personas, quàm in eorum bona sære, habebant præ oculis verba illa Iustiniani quæ ad Tribonianum scripsit in Auct. de mandatis principum, dicens: Oportet autem te in hoc omnem ponere prouidentiam cum aliquis dignus aparuerit poena, illū quidem punire, at res eius non contingere, sed sine eas generi & legi, secundum illum ordinem. Non enim res sunt quæ delinquant, sed qui res possident. Possent præterea alia ratio ad hoc assignari: quia cum considerarent antiqui illi patres bona clericorum intuitu ecclesiæ acquiritorum ad easdē ecclesias pertinere, adeò q̄ de illis testari non licebat clericis, superfluum existimabant bona clericorū propter scelera proscribere, cum essent applicanda ecclesijs ad quas iam prædicta ratione pertinebant. Nunc autem postquam inualuit cōsuetudo^a testandi, creuitque clericorum insolentia simul cum diuitijs & copia bonorum, adeò vt non satis videatur solis canonicis poenis corrigere eos, meritò possit in dubium referri, an iudices ecclesiastici imitando leges civiles possint clericos punire poena amissionis bonorum pro delicto, pro quo laicus esset puniendus eadem. Et in hoc Anton. in cap. Quia diuersitatem. de concess. præbend. ex glo. notat quòd vbicunque ex aliquo delicto laici veniunt

niunt confiscanda bona ipsius, videtur quòd ex delicto clerici tunc fiet confiscatio camerae dicecesani, non autem ad cameram fiscalem laicorum, quem refert Imo. ibi. in colum. iij. dicens quòd in hoc videtur considerandū an ius civile astringat clericum, vel eius dispositio generalis extendatur ad eum; de quo dicit recurrendum ad ea quæ consueuerunt dici in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ. de consti. & in cap. quòd clericus. de fo. compe. quem Feli. refert in cap. Irrefragabili. §. Ceterum. de offi. ordin. Quod si solum considerandum est, videretur dicendum aliquibus quòd cum leges priuantes aliquos hereditate sibi delata comprehendat clericos in aliquibus casibus: vt supra probauimus in verbo, Instituti hæredes. Sic etiam leges priuantes delinquentes suis bonis comprehendant eosdem: cum nō videatur ratio diuersa in vtroque casu. Sed in hac quæstione ego aliter dicendum crederem, imò quòd leges intere tes poenam publicationis bonorum clericos non comprehendant: quia non sequitur, lex quæ priuat accomodantem tacitam fidem, vel non adimplentem voluntatem defuncti, vel non petentem tutorem pupillo hereditate vel successione comprehendit clericos: ergo eodem modo ligabit lex inducens publicationem bonorum. Nam in primo casu leges illæ sicuti clericis detulerunt hereditatem aliorum, ita potuerunt imponere eis conditiones & solennitates ad quas tenerentur, & quibus per eos non seruatis hereditatibus à legibus sibi delatis priuarentur. In nostro verò casu cum leges disponant, puniendo, & earum censura non comprehendat nisi sibi subditos, meritò videtur quòd clericorum bona non sint comprehensa, sicuti sunt exemp

tæ dominorum personæ. Et quanuis articulus iste egerre videatur declaratione Pontificia, posset tamen dici (saluo meliori iudicio) quòd liceret iudicibus ecclesiasticis ad imitationem legum punire clericos publicatione bonorum in casibus in quibus laici puniendi essent: quia sicut leges non dedignantur sacros canones imitari, ita & sacrorum statuta canonum principum constitutionibus adiuuantur, vt sunt verba text. in capitul. j. de no. ope. nunc. Vbi etiam glo. dicit quòd legibus vtendum est in causis ecclesiasticis, nisi canonibus contradicant: & licet non inueniamus in iure decisum quòd clerici puniantur pœna amissionis bonorum in eisdem casibus in quibus & laici, sufficere posset quòd canones hoc non reprobant neque fieri prohibent: & sicut quotidie in curijs ecclesiasticis bona ecclesiarum & patrimonialia clericorum quantumcunque sint virtutibus præditi subsunt censuris legum, & virtute earum in defectum canonum auferuntur ab vno, & adiudicantur alteri etiam laico: quid mirum erit si sic bona clericorum flagitia committentium, imitatione legum seruata ab ipsis auferantur, & ecclesijs seu alijs pijs operibus explicentur. Quando verò alicui iudici longiori examinatione præmissa, & vrgentioribus fundamentis persuaso, visum fuerit in aliquo casu hanc esse sequendam opinionem, si clericus damnatus filios legitimos habuerit, vt in eorum præiudicium eam non seruet consulo: vt quid enim ecclesia ditanda est, vel alij vsus pij quærendi sunt, esurientibus filijs etiam parentis iniqui, quando non dispositione canonica, sed imitatione legali, paterna bona publicanda videntur? Posset etiam secundò quæri in hoc proposito, an in

an in casibus in quibus bona clericorum confiscanda sunt, veniant omnia pariformiter, & sine aliqua distinctione publicanda? In quo videtur dicendum quòd bona clericorum siue sint mobilia vel immobilia publicari possunt, quia in hoc nullum solet adhiberi discrimen, vt per Hieronymum Paulum, in libro prouinciali omnium ecclesiarum, fol. xliij. versic. quid si presbyter. Si verò clericus damnatus haberet vsufructum alicuius rei, tunc ius talis vsufructus non confiscatur^b etiam naturaliter viuente vsufructuario, ex sententia Bald. et Salic. in l. j. C. de bo. libert. quos refert Alexan. in j. volum. conf. xxij. inci. prima consideratione. Bona præterea & iura quæ non transeunt in extraneum heredem non potuerunt publicari confiscatis bonis clerici dantati: quia fiscus habetur loco extranei successoris, vt probatur in l. iura libertorum. & ibi not. Bart. ff. de iure patro. & notat etiam Bald. in dict. l. j. & Alexan. in l. in insulam. ff. solu. matrim. in princip. & in l. Si finita. §. Si de vectigalibus. in colum. xj. ff. de damno infecto. ex quo venit quod si clericus damnatus haberet emphyteosim ecclesiasticam, vel feodum ecclesiæ, tunc illa non venirent in confiscationem, per ea quæ notant Bald. in dict. l. j. & Alexand. in dict. conf. per text. in Auth. de aliena. & emphyteo. §. illo. & in capitul. Felicis. §. Si qua verò de pœn. in vj. & per alia relata per Alexand. ibi, quem etiam vide asserentem quod concluditur communiter quod emphyteosis concessa à priuato ea conditione & lege quòd non transeat ad heredem extraneum non confiscatur, dato quòd sint confiscata bona emphyteotæ. quod dicit teneri communiter per Bart. & Docto. in dict. §. Si de vectigalibus, & alios quos ipse refert

fert, & not. etiam Ioā. de Imo. in ca. ij. de fœu. in v. col. versi. Sed aduerte. Si verò clericus haberet emphyteosim à priuato quæ posset ad extraneos hæredes transferre, tunc bene veniret in confiscationem bonorum clerici, & sine præiudicio domini: quia erit sibi obnoxia quò ad hoc quòd ei debeatur sua pensio, ita notat Card. qui sic videri magis est intelligendus in Clemen. Nolentes. de hære. in versi. Inquisitorib⁹. in pen. col. quem primò vide in hac materia volentem col. præcedenti, quòd quando non posset emphyteosis confiscari, tunc ius meliorationum posset confiscari. pro quo refert Specu. & Ioan. And. quòd est vtile ad declarationem supra dictæ cõclusionis de emphyteosi ecclesiastica, & priuari in casu in quo non potest confiscari. An autem si clericus habere fœudum non ecclesiasticum veniet in cõfiscationem, vide Alexand. in d. conf. xxij. in. ij. colum. versi. Idem videmus. vbi concludit quòd fœudum quòd non transit ad hæredes extraneos nõ confiscatur, & vide etiã Paul. de Cast. in l. in insulam. ff. solu. matri. vbi notat quòd in fiscum non transit fœudum vel emphyteosis quæ post mortem confiscati deuentura sunt ad filios vt filios: ex quo sequitur q^d si clericus habet tale fœudum quòd potest transire ad suos extraneos hæredes, confiscabitur simul cum alijs bonis. Pro quo vide quòd not. Alexand. in d. §. Si de vectigalibus, in xij. col. versi. Item addit, seruato tamen indemni domino fœudi, cui post confiscationem soluetur pensio, & exhibebuntur alia obsequia quæ per possessorem fœudi præstari debent. Quòd videtur tenere Card. in dict. versi. Inquisitoribus. vbi æquiparat in hac materia res fœudales, & res emphyteoticas, dicens, quòd quando

crimen nõ est tale quòd puniatur per leges fœudales, quòd nihil speciale inuenit in fœudis: & q^d generaliter dici potest quòd res fœudales & emphyteoticæ confiscabuntur illi fisco cui confiscantur alia bona damnati, semper tamen sine præiudicio dñi: quòd etiam not. Bald. in l. Si quis presbyter. C. de epif. & cler. Aduertendum tamen esset in hoc quòd licet fœudum, vel emphyteosis ex lege inuestituræ vel cõtractus posset transire ad extraneos hæredes, si prohibitum esset quòd ad ecclesiam deueniret, tunc seruanda erit lex inuestituræ vel cõtractus, & non applicabitur ecclesiæ, cui alia bona clerici damnati applicantur. Si autem clericus sic damnatus haberet bona subiecta restitutioni, tunc dicendum est quòd confiscabuntur bona illa cum sua causa, scilicet quòd adueniente cõditione fidei commissi, fiet restitutio per fiscum. ita decidit Angel. in l. Papi- nianus. §. Meminisse. ff. de inof. testa. per l. ex facto. ff. ad trebel. & per alia de quibus ibi: quòd etiam probat text. in l. Staius flor. in §. Cornelio felici. ff. de iur. fis. quòd tamen intelligit Alexā. in d. conf. in pen. col. in casu in quo simpliciter sunt bona subiecta restitutioni, secus autem dicit quando expressè esset prohibita alienatio à testatore: quia tunc etiam pendente cõditione non possunt transire in fiscum: ex quo videtur quòd in casu nostro bona quæ clericus damnatus teneatur restituere simpliciter post mortem, manerent in confiscatione eius vita durante, secus si fuit in eis prohibita alienatio à testatore, quia tunc non confiscabuntur. Potest præterea & non impertinenter dubitari, an publicatis bonis alicuius clerici veniat in confiscatione ius patronatus? & omissis quæ à doctoribus in varijs locis

locis & cum varijs opinionibus trahuntur in hoc dubio, quando Iudex laicus est qui condemnat patronū, vt per docto. vbi glo. in clem. pastoralis. de re iudi. & in cap. filius. vbi etiam glo. quam dicunt precedenti fore contrariam. xvj. quæst. vij. & in cle. ij. de iure patro. & in cap. quanto. de iud. & per Imo. & alios in l. In insulam. ff. solu. matr. & per Floria. in l. Via. §. si fundus. ff. de serui rusti. prædio. in casu nostro non est aliqua controuersia inter docto. quanuis nullus eorū quos ipse vidi quæstionem mouerit in specie, videlicet quando clerici patroni publicantur bona: sed ex his quæ doct. aliqui tradunt facillè quæstio deciditur. Primò ex his quæ notat Firmianus in tractatu de episcopo, in iij. libro, in iij. parte, in iij. quæst. in fin. primæ col. versu. Sed quæro ytrum. vbi tenet ius patronatus non transire in confiscationem iudicis secularis, sed iudicis ecclesiastici sic. Secundò ex conclusione quam facit Cæsar Lambertinus in elegantissimo suo tract. de iure patronatus, in tertio libro articulo viij. octauæ quæstionis principalis, in col. vj. vbi tenet quòd si iudex ecclesiasticus procederet propter aliquod delictum casu quòd posset ad publicationem bonorum alicuius patroni, sine dubio includeretur ius patronatus, vt in clem. Pastoralis à contrario. §. Rursus. de re iudic. quia non dicerentur mittere falcem in messem alienam: & quòd tunc non erit considerandum an veniat principaliter vel accessorie, vel an exprimat in tali publicatione vel non ius patronatus: cū simus in casu in quo iudex habet iurisdictionem cognoscendi de ipso iure patronatus etiā principaliter, in quo dicit concordare omnes doctores. Si igitur nullus doctorum dubitat quòd in publicatione bono

bonorum contra laicum patronum facta per Iudicem ecclesiasticum venit ius patronatus, non distinguendo an sit facta publicatio simpliciter omnium bonorum, an alicuius castri, in cuius vniuersitatem transeat, meritò ergo firmare audebimus quòd publicatis bonis clerici comprehendetur ius patronatus. Nec in hoc curandum existimo an ille habeat filios legitimos, vel nō; ex conclusione Cæsaris Lambertini in fin. verbis dicti octauæ articuli, dum tenet quòd in casu confiscationis bonorum patroni ius patronatus nullo modo transit ad filios, sed vel ad ecclesiam vel ad fiscum, sicut potest transire ad extraneos. Ex quibus vltimis suis verbis, & ex his quæ suprà etiam diximus venit hæc mea sententia moderanda, nisi ex constitutione iuris patronatus autoritate illius ad quem spectat dispositū esset quòd ius illud patronatus non posset transire nisi ad agnatos, vel ad aliquos homines habentes certas qualitates vel condiciones: quia tunc non comprehendetur ius patronatus in publicatione bonorum clerici, sed seruaretur dispositio concessionis vel institutionis illius. Sed hac sit quæstione sine aliqua difficultate decisa, restat nunc aliud dubium eneruandum: cū enim ex infrà dicendis appareat quòd bona clerici publicata applicari debeant ecclesiæ à qua recipiebat stipendia, vel episcopo vt in pios vltus distribuatur, meritò dubitari poterit, quid tunc faciendum est de iure patronatus quòd perdidit clericus. Et in hoc crederem (saluo meliori iudicio) posse dici quòd cū ecclesia cui applicantur bona ratione beneficij vel stipendij non indigeat iure patronatus, neque illud possit facere eam ditiores, quòd iustius erit quòd

quod episcopus decernat ecclesiam esse liberam in qua erat constitutum ius patronatus, & quod idem faciat & fortiori ratione quando bona debent distribui in pios usus: cum non debeat vendi ius patronatus ut pretium distribuatur in eis, nec deceat, nec liceat quod ipse sibi retineat, nisi in casu quo tale ius patronatus clerici esset annexum alicui castro, vel rei vniuersali: quia tunc iustum est ut sequatur castri vel rei possessorem.

Quæri etiam potest, an publicatis bonis clerici filij familias, veniat peculium castrense, aut aduentitium vel profectitium publicandum? Et in hoc dubio si sequamur iura ciuilia & doctrinam doctorum loquentium generaliter, dicendum est quantum ad peculium castrense quod non casus est in l. Si filius. C. de bonis damna. & notat glo. quam ibi sequitur Bart. in l. j. ff. de bonis dam. & idem tenet Bart. in l. si finita. §. Si de vectigalibus. versu. sextò quæro. penul. col. ff. de damno infec. Idem videtur velle Bald. in l. filius. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris. per d. l. Si filius. C. de bonis dānatorū. Vbi etiam dicit quod aliqui dixerunt quod illa lex erat correctā, sed non rectè considerauerunt. & vide eundem Bald. in d. l. Si filius. vbi dicit quod hoc est in solatium filij amissi ut damnato filio pater retineat peculium castrense, & quasi castrense, qui præterea intelligit l. illam in filio in potestate. & quod si filius esset emancipato, cum non habeat peculium, ut l. in fine. C. de in officio. testamen. & hanc etiam opinionem videlicet quod peculium castrense non publicatur, sequuntur Imol. & Paulus de Castro in dicto §. Si de vectigalibus, pro vt refert vbi Alexand. in colum. xxj. & xxij. vbi defendit hanc opinionem ab Ange. tenente contrarium. Quantum

tum verò ad aduentitium, idem concludit Bart. in d. §. Si de vectigalibus, allegato versu. Sextò quæro. & sequen. videlicet quod etiam proprietates aduentitiorum bonorum quæ est filij non publicatur ea ratione: quia filio est interdicta omnis alienatio sine patris consensu, vt C. de bon. que liber. l. Cum non solum. §. filius autem. ergo delinquendo non alienabit: mouetur etiam per text. in l. iij. §. Sed vtrum. ff. de mino. Idem tenet Bald. in l. ij. §. Si filius. ff. quod quisque iuris. & in l. Executorem. in principi. in vltima charta. C. de executio. rei iudic. & in d. §. Sed vtrum. & Angel. & Imol. in l. Si filius. ff. de dam. infec. quos refert Alexand. in dicto §. Si de vectigalibus. xix. colum. versu. Adde primò. Preterea quantum ad peculium profectitium idem dicendum est, videlicet quod non veniat in publicatione bonorum filij, etiam si habuisset filius à patre expressè potestatem donandi & dissipandi, quia non ex potestate donandi: quia hæc non est donatio, nec ex potestate dissipandi: quia non intelligitur cogitatum de delicto, ita concludit Alexand. vbi supra in xxij. colu. versu. Item adde. & dicit ita decidere eleganter Angel. in l. Si filius. ff. de dam. infec. & cum eo transire ibi simpliciter Imol. & idem videtur colligere Barr. ex glo. in d. l. j. ff. de bon. damna. notando verba glo. ibi dum dicit, etiam castrense. ex quibus verbis innuit glo. quod nec aduentitium, nec profectitium. Cum ergo in iure canonico & ciuili non sit aliter in hac materia dispositum, circa hæc peculia in clericis, merito videtur concludendum quod publicatis bonis clerici filij familias nullum prædictorum peculiorum publicabitur: cum sacri ordines etiam presbyteratus non liberent filium à potestate patris, vt est

tex. & ibi Abb. in c. Constitutus, de in integ. resti. & in
 cap. Si annum, de iudic. in vj. & in authent. Presbytero-
 ros. C. de episco. & cleri. & per Docto. reprobata glo.
 ibi in cap. Cum voluntate, de sentent. excomuni. Nec
 in hoc aliquid immutat conclusio: Doctorum quæ ha-
 bet, quod in bonis aduentitijs clericorum, etiam primæ
 tonsuræ acquiritorum eis, post clericatum, non quæri-
 8 tur patri vsusfructus, & quia reputantur bona quasi ca-
 strensia, vt probatur in c. Quia nos, de testam. & ibi no-
 tant Abb. Hostien. & Barba. & ponit latius docto. no-
 ster Hispanus Rodericus Suares in quæstio. Vtrum in
 bonis maioratus pater habeat vsusfructum, in fol. pe-
 nulti. col. iij. vsque ad finem: quia licet per hoc videat-
 7 tur quod talia aduentitia clericorum non habeant na-
 turam aliorum aduentitiorum laicorum, satis est qd. assi-
 milentur bonis quasi castrensibus, quæ etiam vt supra
 dictum est non publicantur. Vltimò autem pro ple-
 niori examinatione huius ca. operæ precium est quære-
 re in casibus in quibus dispositione canonica, aut imi-
 tatione legali bona clerici publicari possint cui tandem
 applicari debeant. & in hoc dicendum videtur quod
 seruanda sit dispositio text. in capitu. excommunicamus.
 el j. de hæret. §. j. in qua cauetur quod bona cleri-
 corum damnatorum de hæresi applicantur ecclesijs à
 quibus stipendia receperunt. Et si clericus recepit sti-
 pendia à pluribus ecclesijs, tunc inter eas diuidentur
 bona pro rata, vt per glo. ibi, in verbo, Stipendia. Vn-
 de hæc videtur practica seruanda in omnibus casibus
 in quibus bona clerici habentis beneficium vel plura
 beneficia publicantur. Erit ergo curæ iudici qui bona
 clerici publicari mandauit, diuidere ea iustè inter ec-
 cle

clesias in quibus beneficia habuit: & si aliqua ecclesia-
 rum sita fuerit extra suam dioccesim, & omnia bona
 clerici fuerint in eius potestate, tunc debet mitte-
 re illi portionem sibi contingentem. At si in loco be-
 neficij extra dioccesim constituti fuerint aliqua bona
 clerici quæ pertineant ad illam ecclesiam, tunc eius
 erit officij intimare iudici illius diocesis sententiam
 à se latam, vt illam in prædictis bonis exequatur: in ca-
 sibus in quibus sententia lata super confiscatione bo-
 norum extenditur ad bona sita extra iurisdictionem
 pronunciatis, de quo per Domi. in capitu. Cum secun-
 dum, ad fin. de hæreti. in vj. & per Anch. in capitu. Po-
 stulasti. viij. quæstio. de foro compèt. & per bonam ad-
 ditionem Felin. in dicto. capitu. Postulasti. in iij. colu.
 Et quia text. non distinguit an bona damnati clerici
 recipientis stipendium ab ecclesijs fuerint patrimonia-
 lia vel ne, acquisita intuitu ecclesiæ vel non, videtur
 velle quod omnia bona indistinctè clerici habentis be-
 neficium applicantur ecclesiæ in qua illud habebat,
 quod videtur magni effectus: nam posset contingere
 quod ratione alicuius tenuis beneficij possessi à cleri-
 co posset ecclesia patrimonium pingue clerici, vel alia
 plura bona eius industria seu arte quæsitæ sibi acquire-
 re. In casu verò in quo clericus damnatus non habe-
 ret beneficium, & sic non esset aliqua ecclesia cui ap-
 plicanda essent eius bona, tunc credit Abb. in dicto
 capitu. excommunicamus. in. j. colum. debere ea ap-
 plicari episcopo loci qui distribuat in pios vsus: cuius
 opinioni adhæret ibi Ana. in ij. col. Nec curandum est
 in hoc de eo quod scripsit Oldra. in consi. supra allega-
 to, videlicet qd. episcopus non habet confiscationem

bonorum, cum non habeat territorium: nam ut in feriis latius scribimus, in verbo poenive alijs pecuniarijs, verior opinio est & consuetudine roborata, quod episcopus habet fiscum. Episcopum autem loci in hoc casu esse credo, qui est episcopus diocesis in qua fertur sententia publicationis bonorum, dum tamen aliàs sit Iudex competens, in cuius curia de delicto clerici tractari poterat. Caveat præterea episcopus cui prædicta bona applicantur, ne ea conuertat in suos vsus: quia præter id quod sacri canones nullibi bona sic confiscata episcopis applicant, doctores qui ea illis applicanda scripserunt, tali tamen onere hoc describunt, ut illa in pios vsus consumant. De quo scripsit Felin. in c. irrefragabili. §. Cæterum. de offi. ordina. Crederem præterea in hoc iudicandum esse non solum pium, sed debitum vsus, in quo dicta bona expendi. possint & deberent, in alimentis videlicet clerici dñati, dum viueret, ne aliàs fame mori cogeretur, aut esset aliunde mendicandum pro eius sustentatione.

a **CONSVETUDO.** Adde Marti. Nauarr. in manuali cōfessorū, c. 25. num. 128. Grego. Lup. in l. 33. versi. *que los ganen con derecho*, tit. 6. par. 1. Couarr. in c. cum officijs, nu. 9. de testa. Dida. Perez in l. 1. tit. 3. lib. 1. ordi. in fine glo. magnæ, Petr. Dueñas. reg. 366. 11. limitatione, vbi dicit quod hoc iam decissum est per quandam extrauagantem constitutionem Iulij tertij Romani pontificis maximi, vbi permittitur tam omnibus Episcopis quã presbyteris ut possint testari de quibuscūq; bonis acquisitis intuitu patrimonij siue intuitu ecclesiæ, quam tamen cōstitutionem adhuc ipse non legi.

b **NON CONFISCATVR.** Adde qd cōtrariam opinionem tenet Alberi. in l. corruptionē, in fine. C. de vsufructu, & in authen. si vero domus tēporalis, C. de hæret. Ang. in l. si postulauerit. §. iubet ff. de adulte, vbi Alexā. ad Bart. & plenius in l. si finita, §. si de vecti

uictigalibus, cōlum. 25. ff. de damno infecto. Barto. Chassa. in consue. Burg. rub. 2. §. 2. nu. 17.

c **IN CONFISCATIONEM.** Adde Philip. Decium, & multos doctores, quos ipse allegat in cap. in præsentia, num. 48. de proba. Gozadi. consi. 39. Chassa. in consue. Burgun. rub. 2. §. 2. in glo. *et est à entendre*, num. 10. Aegi. Bossi. in tract. delictorum, titulo de bonorum publicatione, nu. 60. & hanc esse communem opinionem fatetur Iacobus Septiman. vir sanè diuinarum atque humanarum literarum scientissimus, in catholicis insti. cap. 9. nu. 151. licet contrariam opinionem post plures iuris interpretes verior rem asserit Felin. in d. c. in præsentia, nu. 27. & eadem ait communiter approbatã Corneus, cōsi. 13. lib. 3. Septiman. tamē in d. loco, opiniones has egregiè cōcordes facit, quæ vide omnino.

d **NON CONFISCATVR.** Adde eundem Alex. Imo. & Rom. in l. Si finita. §. si de vectigalibus, ff. de damno infecto, Curti. in consi. 4. post feudorum tractatum, colum. 7. Aegi. Bossi. in dict. tit. de bonorum publicatione, num. 19.

e **IUS PATRONATUS.** Adde glo. in cap. filijs, 16. q. 7. Abb. & doctores. in cap. nobis, de iure patro: Decium in cap. quanto, num. 7. de iudi. Ioā Lup. in rep. rub. de dona. intervi. & vxor. §. 39. col. 2. nu. 7. Augusti. Ariminen. ad Ang. de malefi. in verbo, & eius l. onna, num. 17. Dida. Perez in l. 1. titu. 6. lib. 1. ordina. in glo. *si el que fuere*, versic. octauo. licet contrariam opinionem teneat Ioan. Imo. in l. insulam. ff. solu. matrimo. & Siluester in summā. verbo ius patronatus. §. 6. Ioā. Igneus in repe. l. necessario. §. nō alias. num. 482. Barto. Chassa. in consue. Burg. rub. 2. §. 2. num. 7. Ioan. Saison in const. Turonen. fol. 404. arti. tertio, colum. 1. versi. ad patronatus, per glo. in clem. pasto. in verbo subiecte. de re iudi. quæ opinio æquior est secundū Rochum de Curte de iure patronatus, verbo ipse vel is, num. 65. quæst. 29. vbi pro vtraque parte non contemnendas rationes & argumenta adducit. idem etiam professus fuit Iacobus Septiman. in catholicis insti. cap. 9. num. 149.

f **PUBLICANDVM.** Adde Bartho. Chassa. in dict. consue. Burg. dict. §. 2. numer. 20. Aegi. Bossi. in dicto titu. de bonorum publicatione, numer. 71.

g **VSVS FRUCTVS.** Adde Ioan. Lup. in rep. rub. de dona. inter vir. & vxor.

& vxor. §. 42. num. 6. Dida. Couarr. in cap. quia nos. de testamen-
tis. quam tamen opinionem veram esse existimo quantum ad
bona quæ sita, per Filium post sacrum susceptum ordinem, vt
hic aperte asserit autor: quam opinionem professus fuit Ioan.
Faber. in auth. ingressi, C. de sacro. ecclesijs, Deci. in cap. in præ-
sentia, num. 62. de proba. Ioan. Lup. num. 12. in dict. §. 42. Dida.
Perez. in l. 1. tit. 3. lib. 1. ordi. in glo. los sacerdotes, vers. est etiam.
quidquid Abb. senserit in dict. cap. in præsentia. colum. 21. nu.
56. dicens opinionem hanc veram esse etiam quo ad bona ante
clericatum quæ sita, in quibus vsusfructus patri iam quæ situs
erat.

*Verberari.**Cap. cxxv.*

- 1 Pœna verberum in clericorum personis qua causa sacris cano-
nibus fuit instituta.
- 2 Presbyteri non nisi pro grauibus criminibus verberan-
tur.
- 3 Clericus etiam cum mandato ecclesiastici iudicis non potest
per laicum verberari.
- 4 Ecclesiastici iudices nulla irregularitatis labe afficiuntur e-
tiam si ex verberibus sanguinis effusio interueniat.

PŒNA verberum in clericorum perso-
nis à sacris canonibus recepta est. Et hoc
forsan quòd cum dolore & citra vitæ ac
membrorum periculum corrigat, de ea-
quæ mentio fit in capitul. j. v. quæst. j. & in capitul. nul-
lus clericus. xj. quæst. j. & in capitul. Cum beatus. xlv.
disti. quod est concilium Bracarense tertium in cano.
vj. & in capitu. j. fin. xxxv. dist. quod est concilium Aga-
thense. & in capitu. j. fina. verbis, de calumnia. Ex quo
ibi notat Abb. in vlt. nota. quòd ecclesia potest cleri-
cum

cum publicè verberare. Cumquæ cessent in illis cæ-
teræ pœnæ mortis, ac membrorum mutilationis, ni-
mirum si hanc tanquam paternam correctionem an-
tiqui illi patres sacrorum canonum conditores ad-
miserint. Vide tamen in hoc distinctionem quam
facit text. & gloss. in dict. capitul. Cum beatus. vide-
licet quòd presbyteri, abbates, & leuitæ nullis de-
bent verberibus subiaceri, exceptis grauibus & mor-
talibus culpis: minores tamen clerici verberantur
pro minoribus culpis. & idem notat Præpo. in dict.
capitul. fin. xxxv. disti. In qua tamen imponenda
iudices ecclesiastici aduertere debent semper, quòd
in casu quo clericus venit verberandus, non potest
nec debet verberari per laicum etiam de mandato
suo, vt in capitul. Vniuersitatis, de sentent. excom-
muni. & per gloss. in capitul. Si clericos. eod. titu. lib.
vj. & ita etiam disponitur in l. lvi. titu. v. parti. j.
vbi dicit lex quòd tam prælatus mandans, quam lai-
cus obtemperans in hoc excommunicatus est, sed
debet per ministrum ecclesiæ verberari, vt not. Car-
di. de Turre cremata post Hugo. in capitul. Illi qui.
v. quæst. v. & secundum eos constitutus in minori
ordine poterit etiam presbyterum verberare. Imò plus
voluit Abb. in cap. Inter alia. in colum. iij. de immu.
eccle. quòd pro honestatē ecclesiæ clericus debet ver-
berari in ecclesia, & per clericum, & non per laicum,
allegando dist. c. Vniuersitatis. Quando verò clericus
est incorrigibilis, potest per laicum verberari, vt not.
glo. in summa xlv. dist. allegando. text. in cap. vt famæ
de sentent. excom. Tu tamen lector aduerte ad text. il-

le probet hanc conclusionem, cum nihil de verberibus disponat: sed de captura facienda per laicum, & inter hos duos actus, non paruum videtur esse discrimē. Nam difficilius capitur clericus nisi per laicos. Captū tamen clericum verberare per alium clericum in minoribus saltem, non sic difficile est. præmaximè quia in quavis republica ministri deputati ad capturam delinquentium laici sunt. ideo videndum est an sola auctoritas glo. sufficeret ad veritatem huius conclusionis. quā tamen simpliciter sequutus fuit Bartachi. in tract. de episcopo. iij. par. iij. lib. de potestate & auctoritate episcopi in temporalibus circa personas. versic. quarto

4 quæro an episcopus. Et aduerte quòd iudex ecclesiasticus habet iurisdictionem fustigandi & verberandi, & sententiam suam potest super his mandare executioni absq; scrupulo irregularitatis, licet in fustigatione ut in plurimū interueniat aliqualis effusio sanguinis: quia illa qualis qualis effusio non consideratur, cum non veniat principaliter ex sententia, sed accidat ex postfacto: & satis est quòd in sententia clerici nō infertur pœna, ex qua principaliter & immediatè veniat sanguis. ita Paul. Grillan. in tract. de relaxatione carceratorum, in v. quæst. & licet huic cōclusioni videatur refragari tex. in cap. Archiepiscopatu. de rapto. & glo. ibi. in cap. his à quibus. xxij. quæst. vlti. ramen crederem saluari posse dictum huius doctoris, quando illa sanguinis effusio esset, ut ipse dicit aliqualis: nam text. in dict. cap. in Archiepiscopatu. nō reprobatur, si aliquis sanguis est flagellis profiliat, sed q̄ flagella in vindictam sanguinis transire videantur: vnde prohibet vindictam sanguinis, non verò accidentalem effusionem. Vnde nec existimo nec

cessa

cessarium fore ut audiui, facere aliquos iudices quòd flagellandos induunt lineis vestibus intinctis cæra, ut desuper flagellentur, dum enim scrupulis consulunt, correctionem inutilem & parum timendam efficiunt. Vel verius in hoc dici posset, quòd etiam si iudex prætenderet in pœna verberum vel fustigationis effusionē sanguinis, & verè succederet, & in magna quantitate, non propter hoc incurreret irregularitatem cum hæc non contrahatur nisi sola morte, vel membri mutilatione, ut notat Abb. in c. j. nu. 8. qui clerici. vel vouen. & Cardi. in clem. si furiosus. per tex. ibi, de homic. col. vlti. quæst. xxxj. & per text. in cap. in Archiepiscopatu. de rapto. quem pro hac conclusione ponderat, & respondet ad tex. in ca. cum illorum. de sent. excommu. Et vide Sylue. qui refert Abb. vbi supra, in sua summa, verbo, homicidium. 3. §. Tertiò quæritur.

a DE MANDATO SVO. Adde Grego. Lup. in l. 56. titu. 5. par. 1. Petrum à Plaça in epitom. delictorum, cap. 11. num. 19.

In exilium mitti.

Cap. cxxvj.

- 1 Pœna exilij per ecclesiasticos iudices infligi potest.
- 2 Episcopus vel alius ecclesiasticus iudex non poterit clericum exilio damnatum rebannire.
- 3 Clericus de facto in exilium missus potest per eundem iudicem reuocari.

1 **E**cclēsiastici iudices possunt imponere pœnā exilij, ut probatur in c. j. de calū. & in c. pe. de pœ. & in c. Hi qui. iij. q. iij. & in c. Cū beatus. xlv. dist. Et notat doct. in c. Cū non ab homine. de iudi. licet ibi Anto. nitatur colligere arg.

ex

ex illo. tex. quod ecclesia non habet poenam exilij, cui in hoc aduersatur Barba. ibi, in colum. vj. versu. Et dicit hoc. Vbi naque poena certa non est imposita à iure, & delictum quod venit puniendum in clerico, videtur quodammodo coherere alicui loco, prudenter se habent iudices ecclesiastici, si delinquentibus clericis poenam inferant exilij. Sicut enim occasio delinquendi facile præcipitat etiam eos qui aliquam virtutis curam habere solent, sic eadem occasione sublata facilius est à difficili & asperrima vitiorum semita, ad amoenissimam virtutis viam reuocari. Quod bene comprobant verba illa singularia sanctissimi Hispaniæ nostræ doctoris clarissimi Isidori, insignisque vrbis Hispalen. Præsulis præfulgidi, quæ Gratianus intexuit in ca. Valet. lxxxj. dist. Valet (inquit ille) interdum conuersis pro salute animæ suæ mutatio loci. Plerumque enim dū mutatur locus, mutatur mentis affectus. Congruum est ergo & inde etiam corporaliter euelli, vbi quisque illecebris de seruiuit. Nam locus vbi quisque prauè vixerit, in aspectu mentis apponit, quod sæpe ibi cogitauit vel gessit.

2 Aduertat tamen in hac materia episcopus vel eius vicarius, quod postquam clericus propter crimen est damnatus ad poenam exilij legitima causa, & probatione subsistente, non potest ab exilio reuocari, & sic non poterit clericum exilio damnatum rebanire. ita notat Præpo. arg. tex. ibi in cap. In primis. ij. quæst. j. Ratio est secundum eum, quia ex quo legitime est missus in exiliū, inferior non potest super istis gratiam facere: a vt habetur in cap. Cum t. de re iud. Facit etiam tex. in l. Relecti. ff. de poen. Ex quo ibi not. Bar. quod missio in exiliū solus princeps & non alius potest dare licentiā veniendi, &

di, & quod reuertatur, quem videtur ulterius etiam dicentem quod quilibet iudex potest dare licentiā exuli reuertendi ex iusta causa: quod est notandum in nostro proposito, quia per hoc videtur quod episcopus vel eius vicarius posset idē facere ex causa iusta. Si tamen clericus esset de facto in exilium missus, tunc bene potest per eundem iudicem reuocari b secundum Præpo. vbi supra, arg. tex. & quæ ibi notat Bald. in c. Ab excommunicato. de rescript. Idem Bald. & Ias. in l. Si pacto quo poenam. C. d. pact. de quo ego latius scripsi in meis doctrinis magistralibus, in doctrina incipienti, factum de facto.

a GRATIAM FACERE. vide regiam. l. 2. tit. 32. part. 7. vbi Grego. Lup. in glo. el Rey, Ias. in l. i. §. & post operis. ff. de noui oper. nunt. Ioan. Fab. in l. poenam. C. de poen. Bald. & Iacob. in l. imperium. ff. de iur. omni. Doct. de Auendaño lib. 1. demandatis regum Hispaniæ. cap. 7. num. 13.

b REVOCARI. Adde quod huc spectat quod voluit glo. not. in cap. primates. 2. quæst. 1. quod depositus de facto, etiam de facto restituitur: quam in id expendet Bald. in cap. accedens. 1. in fin. vt lite non contest. Et quod factum de facto possit per eundem iudicem reuocari, probat tex. optimus in l. i. §. hoc editū. ff. si mulier bentris nomine. glo. in l. minor in princi. in verbo secus. ff. de euct. Inno. in cap. querelam. colum. 3. vbi Bald. colum. vlti. de elect. Bald. in l. 1. ad fin. C. de prohibi. sequest. pecu. & in l. 2. C. de serui. Specu. titu. de primo & secundo de decreto. §. i. de effectu. versu. sed quid si iudex. Anto. Abb. & Deci. in ca. cum cesante. de appella. Petr. de Ancha. consi. 6. col. pen. Rapha. consi. 146. Felin. in cap. qualiter & quando. 1. col. versu. tertio limita. de accusa. cum multis allegatis ab And. Tiraq. post leges connubi. glo. 5. num. 15. Sebast. Vant. in tract. de nullitate, in parte quid sit nullitas. num. 16.

Deponi. Caput cxxvij.

1 Depositionis diffinitio.

Cle

- 2 Clericus pro nullo crimine potest deponi nisi in iure exprimat-
tur, nisi in grauibus enormibusque criminibus.
- 3 Quæ crimina digna sunt depositione iudicis arbitrio relinqui-
tur.
- 4 Clericus depositus ab officio, celebrans, qualiter puniatur.

Depositio est perpetua remotio ab alta-
ris ministerio, notat Abb. in capitu. At si
clerici. de iudi. col. j. & refert ibi Decius
colum. iij. versic. quintò nota. & deposti-
tus simpliciter intelligitur depositus per
petuò, licet non exprimat, vt per glo. no. in capitu.
j. in glo. in fin. l. dist. vbi Domi. & tenet Decius vbi su-
prà. & vide glo. nota. quæ probat istam conclusionem
2 in capitu. accedens. l. dist. vbi tamen vide sing. dist. Præ-
po. in hoc artic. & nota quòd regulariter pro nullo cri-
mine potest deponi clericus, nisi de iure aliud exprima-
tur, notat Domi. in §. de his. l. dist. & in cap. j. xxxv.
disti. nisi in grauibus, vt ibi per eum: quod refert De-
cius in dist. capitu. At si clerici. in prin. in colum. pen.
de iudi. Item pro delicto enormi potest fieri depositio.
ita dicit Abb. in capitu. fin. de cele. miss. allegat text. in
capitu. Tuæ. de pœnis. qui text dicit, magnis sceleri-
bus: quod verbum magnis plura delicta comprehende-
re videtur, quàm verbum enorme. & vide Anton. in
capitu. Cum dilectus. de purg. cano. colum. vj. versic.
Cauet quia illud. qui ex verbis Inno. ibi colligit vnam
theoricam, quam dicit tenendam pro vera, quòd vbi-
cunq; pro aliquo delicto venit imponenda pœna mor-
tis, tunc de iure canonico in locum ipsius intelligitur
subrogata pœna depositionis: quod refert & sequitur
Feli. in c. qualiter. el. ij. §. Ad corrigendos. iij. col. de ac-
cusa.

na tanquam ordinaria imponatur. Aduerte tamen in
ista materia quòd Decius in ca. At si clerici. in col. xx.
de iudi. versic. De secundo. colligit duas conclusiones
ex Abb. ibi. Prima; quòd pœna depositionis non impo-
nitur nisi pro graui crimine. Secunda, quæ dicantur
crimina graua relinquitur arbitrio iudicis, ex quo po-
stea, in eadem colum. versic. Secunda conclusio, dicit quæ
erit in arbitrio iudicis quæ crimina dicantur requirere
depositionem. Et vide etiam quòd notat Abb. in c. La-
tores. de cleri. excom. minist. de quo suprà memini in
parte suspensionis, excommunicationi &c. Item not.
quòd ad depositionem presbyteri non semper requiri-
tur dolus, sed supina ignorantia æquiparatur dolo, quo
ad hoc. ita notat Abb. ex text. ibi, quem dicit valdè no-
tabilem in cap. fin. de celebra. missa. Et aduerte quòd si
depositus ab officio celebrat, priuatur participatione
corporis & sanguinis domini, & permanet in hac ex-
communicatione vsque ad diem vltimum, ita vt viati-
cum tantummodo exitus sui tempore percipiat: vt ha-
betur in cap. Accedens. l. dist. ibi notat Præpo. & in ista
materia depositionis vide Archi. in ca. presbyteri. el. ij.
v. quæst. vj. vbi tradit nimis generalem & dubiã doctri-
nam videri meo, videlicet quòd si clericus deponitur
pro aliquo crimine, potest à iudice seculari adhuc pu-
niri pro eodem: sicut enim accidit quem diuersis legi-
bus teneri pro eodem crimine, sic eodem modo lege
& canone. Nam clericus depositus non efficitur de
foro iudicis secularis propter solam depositionem, quo-
modo ergo poterit per ipsū puniri? Præterea non sequi-
tur: potest quis teneri diuersis legibus pro eodem cri-
mine, ergo clericus potest puniri pœna canonica per
episco

374 I O. BERNARDI DIAZ HISPAN.
episcopum, & legali per iudicem secularem non præ-
missa degradatione & traditione. An autem clericus de-
positus possit restitui per Episcopum, vide Gondi. Vil-
ladie. in tract. de legato, part. j. quæst. xiiij. num. 63. To-
mo 2. tract. diuersorum Docto. fol. 292. Et vide in pon-
tificiali. fol. 204. col. j.

In arctum monasterium detrudi.

Caput cxxviiij.

- 1 Clericus depositus, in monasterium antiquo iure detrudendus erat, licet hoc hodie ab aula recesserit.
- 2 Alimenta quo modo ijs ministranda sunt, qui in monasterio ad pœnitentiam deputantur.

Antiquis illis ac venerandis patribus qui futu-
ro vniuersalis ecclesiæ statui nedum clarita-
te, ac sanctimonia vitæ suæ, sed pijs sanctioni-
bus consuluerunt, non minus fuit curæ delin-
quentium pœnas decernere, quã eorum futuræ emen-
dæ providere, non satis suo animarum zelo mirabili
esse censentes, si facinorosis inflicta pœna (quæ alijs si-
milia perpetrandi metum ingressis) ipsismet admissa de-
plorandi non præstaret oportunitatem. Ac ideo post
depositionis pœnam statutam vel depositi ad agen-
dam pœnitentiam in monasterium aliquod detrude-
rentur, ordinarunt: vt sic eos monachorum integri-
tas ac venustas cõfunderët, & vitæ austeritas ad ample-
ctendum voluntariè pro suis excessibus pœnitentiam
suaderët, ac charitas (quæ dum verior est, in vitijs pro-
lapsos magis subleuat quã improperat) ad agnitionem
culpæ, & spem veniæ commoneret. Vnde regulare est
quòd

quòd episcopus debet assignare clerico, quem depo-
nit, monasterium, vbi peccata lugeat, & illa vltius
non committat, vt in cap. Sacerdos. lxxxj. dist. Sed hoc
vt videmus recessit ab vsu: quod forsan euenit ex eo
quòd iudices ecclesiastici adeo segniter laborant crimi-
na punire, vt rarissimè videamus eos delinquentibus
depositionis pœnam inferre. Item & ex alio capite,
quia omnia monasteria iam sunt ab episcoporum iurisdic-
tione exempta: & ideo non sic iudicibus datur facul-
tas assignandi monasterium. vnde Alexand. tertius re-
putans hanc detrusionem non ita facilem dum illam
fieri præcipit in cap. Sicut dignum. in §. Clericos. de ho-
mi. addit conditionem, si fieri potest, forsan de possibili-
tate dubitans, non tam propter penuriam monaste-
riorum, quã propter voluntatem recipiendi detruden-
dos in eis. Aduerte tamen quòd Præpos. in cap. Si euā-
gelica. lv. dist. notat ex text. ibi, quòd clericus, qui non
est sufficienter punitus pro grauitate delicti, cum sola
depositione potest detrudi in monasterium: ex quo vi-
detur, quòd non indifferenter post depositionem de-
bet succedere inclusio. Quomodo autem alimēta mi-
nistranda sunt ijs, qui in monasterio ad pœnitentiam
deputantur, vide bonum text. Greg. in capitu. de lap-
sis, xvj. q. vj. vbi vide Archid. dicentem quòd paupe-
res clerici ponendi sunt in monasterijs à diuitibus, aut
alendi ab Episcopo. Et de materia huius capitu. vide
quòd scibitur in sequen.

Ac in perpetuum carcerem damnari.

Caput cxxix.

- 1 Pœna perpetui carceris quando ab ecclesiasticis iudicibus sit imponenda,

Episco-

- 2 Episcopus irregularitatis labe afficitur qui arctum locum alicui constituit, si in eo ex defectu aeris vel cibi moriatur.
- 3 Testamentum clerici ad perpetuum carcerem damnati, an valeat.
- 4 Episcopus, qui condemnat clericum ad perpetui carceris poenam, an possit muniendi poenam suo arbitrio potestatem referuare.

HIVS poenae fit mentio in cap. pen. de haeret. & in cap. Nouimus. de verb. sig. & in extrauag. Diuinis exemplis, quae est sub titu. de poenis. in extrauagantibus communibus. dicitur autem haec poena

a perpetui carceris capitalis a secundum Bald. in l. Reos. in princ. colu. j. de accusat. quem refert Feli. in c. Qualiter el. ij. §. Ad corrigendos. in colum. iij. de accusat.

i Quae quidem poena si ab ecclesiasticis iudicibus imponeretur, vbi delictorum qualitas exigit, custodia tali, vt re vera perpetua esset, longè leuius censerentur punita laicorum delicta naturali morte, qua clericorum perpetuo carcere. Nam vt Card. scripsit in cap. Cum non ab homine. de iudic. longè minor poena est statim mori, quam diu affligi sine salutis spe. Quando autem ista poena vel praecedens imponi debeat, Inno. in cap. qualiter. el. ij. de accusat. in colum. pen. versic. & sunt. videtur velle quod haec poena carceris aequiparatur poenae damnationis in metallum iuris ciuili. Vnde secundum hoc videretur imponenda in casibus quibus iure ciuili quis punitur poena tali, & ad hoc refert eundem Inno. Ioan. de Ana. in consi. j. in colum. ij. Abba. tamen in cap. Tuæ. de poenis. tradit talem doctrinam, q. vbi pro delicto imponitur poena mortis de iure ciuili, tunc

tunc depositus detruditur in carcerem perpetuum: quando vero imponitur poena alia citra mortem, tunc detruditur in monasterium. Contra quae instat Philip. Decius in. c. Cum non ab homine. in col. vj. vers. Sed ista doctrina. de iudi. dicendo quod hoc non est verum, quia in casu c. Clerici. de exce. pralat. & in c. Tuæ. de poenis, fit detrusio: licet de iure ciuili imponatur poena mortis, & refert Aretin. late scribentem in hoc, in col. ix. qui concludit secundum eum, quod debet quis detrudi in monasterium ad agendam poenitentiam: & si non velit agere, ponitur in perpetuis carceribus, allegat. d. c. Vt famæ. de senten. excom. & c. A nobis. de aposta. Sed contra hoc arguit Deci. de text. in c. Nouimus. de verb. signifi. & in c. penul. de haeret. Vnde videtur sibi quod in carcerem detrudatur quis, quando insurgit maior suspitio fugae pro maiori securitate. sed ista distinctio Decij non placet: quia poena perpetui carceris, tunc non ratione poenae, sed securitatis daretur: vnde non consideraretur delicti qualitas, sed fugae timor. Vnde melior est sententia Areti. vbi supra, quam ipse Decius non integre refert: nam concludit ipse Aretin. quod quamuis poena mortis imponatur de iure ciuili, non tamen debet imponi de iure canonico poena perpetui carceris: quod ipse limitat dupliciter, Primo in casibus exceptis, in quibus expressè cauetur de poena carceris, vt in cap. pen. & fin. de haeret. Secundo vbi propter immanitatem delicti non esset imponenda laico simpliciter poena mortis, sed cum aliqua qualitate atroci, vt puta ignis, traditionis ad bestias, lacerationis membrorum, & huiusmodi: tunc enim videtur sibi imponenda poena perpetui carceris: quod intelligit

telligit verum, siue illa pœna sit naturalis criminis siue iudex illam imponat, augendo illam propter aliquam qualitatem animo inhaerentem: & sic dicit intelligendum c. Nouimus. supra alleg. de quo arguit contra illud Dec. Et aduerte quod Bald. in l. pen. C. ad l. Aquil. dicit quod si episcopi imponerent aliquem in ita arcto loco q. non haberet aerem sufficientem, vel darēt sic parū comedere q. de facili moreretur, q. essent irregulares. ^b Unde puidere deberēt ecclesiastici iudices, quando aliqui carere perpetuū assignant, ne ex defectu aeris vel cibi moriantur. Idem notat Abb. in c. A nobis. de Apost. referendo Ioā. Andr. Et vidē Ioā. de Anan. in c. j. de collu. de regen. & in c. qualiter & quando. el ij. §. si. versi. Nunquid autē episcopus. de accusa. & Matth. de Afflictis in i. lib. Constitut. Siciliæ, in fol. cxxix. col. iij. & Maria. in repet. c. Ad audientiam. de homi. in col. xxxj. versi. quinquagesimō octauo. quaro, vbi referunt Bal. vbi supra, & alios idem tenentes. Et vide etiam Card. in Clem. j. de pœnit. & remis. in questio. vij. vbi referendo Laurent. dicit quod ponentes aliquem in tali carcere in quo propter eius arctionem incarcerati non viuunt ultra sex vel octo dies, reputat homicidas vel irregulares: quia illa pœna est magis afflictiva, quam si ponerentur in patibulo. Alias autem si damnatus ad perpetuum carcerem moriatur, dicitur naturaliter mori, vt notat Bald. in l. j. C. de his qui ad liber. peruen. non pos. quem refert Ioā. de Ana. in cap. si. de homic. num. viij. vide Feli. in c. Qualiter. el ij. de accus. §. Ad corrigendos. col. v. in prin. Et nota quod licet alias damnato ad perpetuum carcerem ex forma statuti, vel de iure communi non possit aliquid relinquere

ultra

ultra alimenta, dicit Matian. in c. Veniens. de accusa. in colūm. xxvij. in versicu. Undecimō quæro, quod de iure canonico videtur posse attentari quod taliter damnato non possent relinqui alimenta, cum sibi de putetur panis angustia, & aqua doloris. De quo tamen articulo vide latius Corsetum in repertorio Abb. in verbo carcer. in versi. An valeat. & Feli. in c. Qualiter. el ij. in §. Ad corrigendos. colūm. iij. in fin. de accusa. ³ Præterea in hac materia poterit merito dubitari, an valeat testamentum clerici damnati ad perpetuum carcerem, qui ibi finaliter decessit? Quod examinat Bald. in j. volum. consil. cccclxvij. quæritur in primis. vbi tandem concludit quod non, & quod talis nec actiue, nec passiuè sit testabilis. Et quia principale fundamentum suum est, quia tali pœna damnatus continetur sub condemnationis ad mortem: quia licet non sit condemnatus ad mortem subitanam, est condemnatus ad breuitatē vitæ. Posses tu regnorum Castellæ & Legionis incolæ non immeritō inferre quod hodie attento iure eorum, secus esset, cū per l. iij. in legibus Tauri editis, disponatur quod dānatus ad mortem ciuile siue naturalem possit testari, nisi damnetur propter crimen inducens confiscationem bonorum. An autē episcopus qui condemnatur clericum ad perpetuum carcerem possit in sententiā reseruare sibi potestatem minuēdi pœnā suo arbitrio, vide Bal. in auct. Interdicimus. C. de episcopis & cleri. referētē Guliel. disputasse hoc, & finaliter tenuisse quod sic. Sed dicit Bal. contra naturā pœnæ declarādæ in sententiā non potest fieri reseruatō: quia esset implicatē contraria, sed asserit tadē quod forte fallit in sententiā episcopi: quia mitius debet agi cū eo quā cū alio, arg. d. C c 2 aucten.

389 IO. BERNARDI DIAZ HISPANA.
autem. Interdicimus secundum unum intellectum:
cuius verba ferè ad literam refert Felin. in cap. Quali-
ter. el ij in §. Ad corrigendos in colum. vj. de accusat.
& nihil in hoc.

CAPITALIS. Adde quòd hæc pœna perpetui carceris æquipa-
ratur morti vt sentit Inno. in cap. qualiter & quando. 2. de ac-
cusa. Abb. in cap. i. col. vlti. de colu. detegen. Purpura in l. trá-
figere. num. 86. C. de transact. quia pœna perpetui carceris simi-
lis feruituti esse videtur. l. 2. ff. de liber. homi. exhiben. feruitus
autem mortis pœnæ ferè comparatur. l. feruitutem. ff. de regu.
iur. & vide Ioan. Andr. in d. c. 1. nu. 22. dicentem grauiorem esse
perpetuum carcerem quàm abscisionem vnius membri vel fusti-
gationem. Et hæc de qua agimus pœna perpetui carceris, legi-
bus ciuilibus semper fuit aliena imò incredibilis. l. aut facta. §.
solent. l. mandatis. ff. de pœnis. l. incredibile. C. de pœnis. Quibus
suffragatur regia. l. 4. titu. 31. part. 1. Ad eo vt si iudex secularis
aliquem condemnet ad carcerem perpetuum, sententia est nul-
lo ipso iure, quod eleganter determinauit Bald. in dict. l. incre-
dibile. numer. 1. licet sententiam hanc valere atque ita Venetijs
feruari affirmet Marcus Mantua. lib. 10. obseruationum. ca. 96.
colum. 6. sed neque possunt etiam iudices ecclesiastici hanc pœ-
nam laicis subditis inflingere secundum Roma. singu. 711. Pur-
pu. nu. 230. Sapia. num. 39. in l. imperium. ff. de iuris. omni. iudi.
Et an clericus perpetuo carceri emancipandus, sit prius degra-
dandus, vide Abb. in cap. excommunicamus. 2. de hare. Guindi.
à Villadiego in tract. de hare. quæst. 19. num. 2. & auto. suprâ
cap. 106. num. 3.

ESSENT IRREGULARES. Adde Guillel à Monte Laudano in
clem. 1. de pœni. & remisi. Abb. in capit. ad audientiam. de cri-
mine falsi. Ana. in cap. de cætero. de homi. colum. vlti. Archie-
pisco. Floren. 3. part. titu. 28. cap. 2. §. 6. Dida. Couarr. in clem. 1.
furiosus. 2. part. relect. §. 5. num. 7. de homi.

Exs.

Exigentibus culpis.
Cap. cxxx.
1 Clericus propter quæ crimina seculari curiæ sit tradendus.

VAE sint culpæ propter quas quis debeat
tradi curiæ seculari, ex his quæ supra tradi-
dimus faciliè quis dignoscere poterit. Cau-
la autem facilioris inuentionis volu-
saltem summarie referre: habes enim hoc examinatum
suprà in verbo Sortilegi, & in verbo hæretici, & in ver-
bo falsarij, & in verbo cõspiratores, & in verbo, & per
assassinos, & in verbo lese maiestatis. Et an propter de-
lictum grauissimum perpetratum à clericis tradi de-
beant curiæ seculari, vltra casus expressos in iure habes
plenè suprâ in verbo parricidæ.

Data incorrigibilitate.
Cap. cxxxj.

- 1 Clericus incorrigibilis qualiter puniatur.
- 2 Clericus incorrigibilis quis dicatur.
- 3 Clericus depositus est de ecclesiæ iurisdictione?
- 4 Clericus incorrigibilis qui nō potest, ab ecclesia puniri, potest
ipso iure à iudice seculari comprimere.
- 5 Clericus, qui propter incorrigibilitatem effectus fuit de foro
seculari, ad voluntatem ecclesiæ puniendus non est.

VM Ecclesia nunquam intenderit priuile-
gijs suis clericos fouere proteruos atque in-
corrigibiles, itatuit Celestinus tertius, in
cap. Cum non ab homine. de iudic. clericū
ab ecclesiastico iudice depositum, si adhuc incorrigi-
bilis

*di. gregor. m. 1. 4
Si calig.*

bilis fuerit, excommunicari debere, deinde contumacia crescente anathematis mucrone feriri. Tandem si in profundum malorum veniens contempserit, cum ecclesia non habeat ultra quid faciat, per secularem potestatem esse comprimendum, ita quod ei deputeretur exilium, vel alia legitima poena inferatur. Noluit tamen quod sola incorrigibilitas sufficeret ut comprimeretur clericus depositus a seculari iudice: nisi excommunicatio & anathema subsequeretur: & insuper utriusque contemptus, ut patet ex verbis illius text. Dicitur autem clericus depositus incorrigibilis secundum Abb. ibi, colum. penult. versic. quæro qualiter. post Ant. si reuertitur ad priora delicta, vel in illis perseverat. & id est secundum eum (licet aliud voluerit Anto.) si committat alia delicta, etiam si non sint similia, vel si sint minora, ex rationibus de quibus per eum, quem sequitur Decius ibi colum. fin. Dicitur etiam incorrigibilis, si cum detruderetur in monasterium ad poenitentiam peragendam, ea non peracta capit fugam & occultat se, vel aliter de facto impedit, ut non possit eum iudex arctare, licet non reperiatur in nouo delicto, quia tunc post excommunicationem, & anathema comprimendus est per iudicem secularem, ut in text. secundum Abbat. vbi supra, in colum. fin. sequitur Decius, vbi supra. Item aduerte quod Decius ibi ponit alium casum incorrigibilitatis tanquam diuersum ab alijs, quem dicit ex Abbate colligere, videlicet quando clericus ter monitus non desistit, qui iudicio meo sub primo comprehenditur: nam si non desistit, ergo perseverat in crimine, & tunc sola perseverantia sine monitione reddit eum incorrigibilem, nisi dicamus, quod sentiat

tat Decius quando monetur ut desistat a nouis criminibus criminibus quibus inuoluitur post depositionem. Quod adhuc etiam non videtur iuuare opinionem suam, quia tunc etiam commissio nouorum criminum etiam minorum redderet eum incorrigibilem sine monitione per supra dicta. Addit etiam quartum casum incorrigibilitatis Decius allegando Domini. videlicet quando semel correctus verbis non se emendat, qui etiam in proposito nostro videtur impertinens: nam si post depositionem non se emendat, etiam correctione verbali non premissa dicitur incorrigibilis ut excommunicari valeat. Sit autem in hac materia vera resolutio, quod nullus casus datur a doctoribus qui succedat post depositionem, qui solus sufficiat ut tradatur curiæ seculari, nisi precedat contemptus excommunicationis vel anathematis. Et cum clericus depositus sit de iurisdictione ecclesiæ, ut per Abb. in c. Ioannes. & in c. ex parte. de cler. coniug. iudex ecclesiasticus debet declarare eum incorrigibilem, ipso tamen non citato, ne fugiat, ut per Abb. Post Card. in d. c. Cui non ab homine. & Innocentius in c. j. de homic. lib. vj. quos refert Aret. d. c. Cui non ab homine. col. v. & vide Feli. ibi. iij. col. qui dicit quod ex omnibus dictis doctorum communiter ibi colligitur, quod potestas quæ datur iudici seculari super deposito incorrigibili non exercetur, nisi declaretur qualitas incorrigibilitatis ipsam conferens. Et not. quod clericus incorrigibilis, qui non potest puniri ab ecclesia, potest ipso iure comprimari a iudice seculari absque alia degradatione. Hæc est communis opinio modernorum post Ioan. Andr. & Anto. ut firmat Aret. in dict. cap. Cum non ab homine. col. v. versic. Tertia fuit opinio. & vide Domini in c.

Nec licuit. xvij. dist. qui not. ibi glo. pro isto dicto Ioā. Andr. Clericus autem sic propter incorrigibilitatem effectus de foro seculari puniri debet non ad voluntatem ecclesie; sed prout iudici seculari videbitur. Ita notat. Abb. in dict. capitul. Cum non ab homine. in ult. not. qui illum puniet pœna imposita per leges civiles laicis pro illo delicto à clerico perpetrato, ut probat text. in capitul. Ad falsatorum. de crimi. fal. Præterea in ista materia vide notabilia verba Cardi. in quodam consilio, quæ refert Felin. in capitul. Rodolphus. de rescript. in colum. xxxv. quæ dicit non legisse alibi, dum scripsit quod in modo confitendi delictum potest reus talia verba dicere, quod ex illis appareat reum esse incorrigibilem: quia ostendit non solum non pœnitere de delicto commisso, sed dolere quod delictum non fuerit ita plene perpetratum & consummatum sicut ipse attentavit, & intendebat committere, ut patet in facti contingentiâ super quo Card. scripserat consilium, de quo meminit Felin.

Degradari.

Cap. cxxxij.

- 1 Clericus pro nullo crimine est degradandus nisi in iure expressum inveniatur.
- 2 Sine accusatione nemo est degradandus.
- 3 Clericus etiam in minoribus ordinibus constitutus capax est sententiæ degradationis.
- 4 Vbi in canone aliquo dicitur quod clericus degradetur & in monasterium detrudatur, de verberali degradatione intelligitur.
- 5 Forma actualis degradationis traditur remissive.

De

- D**E hac pœna degradationis mentio fit in capitul. qualiter elij. de accu. & in capitul. Tuæ de pœn.
- 1 In cuius impositione notandum est quod voluit Ana. in capitul. j. de cleri. pugnan. in duel. quasi in fin. post. Anto. quem ibi refert, quod pro nullo crimine quantumcunque graui imponitur clerico pœna degradationis, nisi reperiat iure expressum. Ex quo sunt restringenda iura in dict. c. qualiter. & c. Tuæ. quod est
 - 2 notandum secundum eum. Et aduertendum est etiam quod sine accusatione nemo degradandus est, licet aliàs sit puniendus, ut in cap. Dilectus filius. de simo. secundum Hosti. in summa, titu. de accus. in §. quis sit effectus accusationis. vers. Ergo sine accusatore. Item etiã est notandum quod licet clericus sit constitutus in minoribus, nihilominus est capax sententiæ depositionis seu degradationis, not. Anto. in ca. At si clerici. de iud. Quod dicit ibi pulchrum Barba. in ca. Cum non ab homine. ij. col. de iud. & respondet ad text. in c. Clericus. lo ij. de vi. & hone. cler. Et ad id quod not. ibi Ant. quasi sibi cōtrari⁹, & adducit in cōfirmatione huius tex. in c. Si quis episcopus xxvij. q. j. & vide Arnal. Alber. in re. pe. ca. quoniam. de hære. in vj. fol. iij. col. ij. vers. Nota quintò. vbi tenet dictam conclusionem quod etiam clericus in minoribus cōstitutus, vel simplex tonsuratus degradatur, & neminem ex predictis doctoribus allegat, sed pontificalem librum modernū, fol. clxv. & alia fundamēta quæ per te vide. Et in ista materia degradatio nis videtur colligi doctrina notabilis ex dictis per Abb. in cap. At si cleri. in prin. in col. iij. de iud. quod vbi in aliquo canone dicitur quod clericus degradetur & detrudatur in monasteriū, intelligitur de degradatione verberali

A dnotatio.
Adde multa lectu nō indigna quæ de vtraq; degradatione verberali scilicet & actuali vltra ordinarios iuris vtriusque inter prestes cōgessit Lud. Carre. in pract. crimi. fol. 240.

bali, quia si fieret actualis, statim fieret de foro seculari, ut in capitul. ij. de pœ. libr. vj. Quan dicit esse elegantem determinationem Felin. in capitul. qualiter. cl ij. in fin. de accusatio. Formam verò actualis degradationis hîc non libuit inserere, quia facile est videre eam volentibus in libro Pontificali, fol. ccv. cum duabus sequentibus. Describitur etiam prout actualiter facta fuit in persona cuiusdam presbyteri, propter homicidium qualificatum, in iij. parte repetitionis cap. Raynutius. de testa. factæ per Guliel. Benedicti, fol. xlj. in processu præventionali ibidem inserto.

Seculari curiæ tradi.

Cap. cxxxij.

- 1 Clericus qua ratione ex sacrorum canonum institutis membrorum mutilatione aut ultimo supplicio puniri non debet.
- 2 Iudex secularis an sententiam ecclesiastici iudicis in clericos sibi traditos sine qua causæ cognitione exequi teneatur.
- 3 Appellationi clerici traditi curiæ seculari à sententia iudicis secularis quando sit deferendum.
- 4 Extraneus an possit pro clerico inuito appellationem proponere.

1 Acrorum canonum censura mirabilis ideo forsitan noluit clericos membrorum mutilatione aut ultimo puniri supplicio, quia cū eos bonis imbutos moribus eligendos præceperit, si deliquissent minori castigatione eos emendari posse, ac ceteros ab illorum imitatione prohiberi confidit. Si tamen pietate hac canonica abutentes in corrigibiles efficiantur, statuit tradi eos seculari curiæ legali animaduersione puniendos, ut supra dictum est. In casibus autem certis qui ex supra dictis colligi valent,

lent, nulla amplius incorrigibilitate spectata ut statim eidem curiæ traderentur clerici in eis delinquentes ordinavit. Quos sic sibi traditos iudex secularis punire potest pœna laicis imposita per leges civiles, ut supra notavimus in verbo data. Possunt etiam tūc nisi in crimine heresis a iudices seculares petere ut sibi fiat fides de processu facto contra tales clericos, cum enim illos punire debeant tanquam subditos, iustum est ut constet sibi illos deliquisse, ut notant Docto. in capitul. j. de offic. ordi. & in cap. At si clerici. de iudi. Ut autem ipsam degradationem actualem, & traditionem curiæ sequatur realis pœnæ executio, solēt seculares iudices ante actū illum degradationis habere iam notitiam processus, & incontinenti degradandum clericum sibi traditum ad pœnam ordinariam damnare, & statim executionem faciendam præcipere: quod ideo introductū est, ut cū maiori exemplo ab omni populo qui ad actū degradationis accessit, pœna infligi videatur. Crederē tamen si depositus sic traditus appellaret à sententia iudicis secularis, eum tanquam laicum condemnatis, & esset in casu in quo secundū ius appellationi esset deferendū, quod iudex deberet deferre, aliās nec diuinā nec humanam pœnā euaderet: non enim debet esse ille deterioris conditionis, quā quilibet alius laicus pro simili delicto dānatus. & hoc præcipuè quādo iudex ecclesiasticus fecit traditionē denegata etiam appella. condēnato. Bene tamē credo quod quādo iudex secularis parat executionē faciendā in persona clerici sibi tradendi, quod cū ipse viderit processum, iam certus fuerit effectus quod potest denegare ei appellationem sicut denegaret in illo casu cuiusque laico.

Præ

Præterea quanuis in omnibus supra scriptis pœnis dici possit operari consensum clerici condemnati, ne aliquis eo inuito pro eo appellare possit: in hac tamen sententia traditionis curiæ, cū ex ea solet mors regulariter sequi, crederem quemlibet etiã extraneũ hoc facere posse, ^b iuxta l. Nō tantũ. ff. de appel. licet quis dicat quod cū sententia traditionis non est illa quæ mortem infert, sed iudicis secularis: quæ postea pronunciat: nam sufficit quod illa est quæ causam præstat sententiæ, quæ subsequitur, & cuius consensus & executio dānationem sequentem operatur. Pro quo facit quod notat Inn. in c. qualiter el. ij. de accu. in pen. col. dū dicit q̄ secundũ canones nūquam imponitur pœna corporalis mortis, sed q̄ est quædam quæ quasi similis ei habetur: scilicet q̄ relinquitur seculari iudici puniendus. Facit etiã in cōfirmatione huius quod notat Feli. in c. Cū super. de re iudi. in col. ij. vbi ampliando d. l. non tantũ. dicit eam pcedere, etiã si agatur de morte ciuili, vt de deportatione, motus per ea quæ notat Bar. in l. Stich. ff. de pecu. leg. Et Bald. in l. fi. C. de neg. gest. ex quibus duabus doctrinis Inn. & Feli. posset etiã dici vt eodẽ modo habeat locum dispositio d. l. Non tantũ. quando clericus damnatur ad pœnã perpetui carceris: quia talis pœna satis videt esse similis pœnẽ mortis; & posset merito iudicati mors ciuili: quãuis ego soleo dubitare de prædicta ampliatione Feli. quia d. l. Nō tantũ. multũ considerat q̄ ibi ille pro quo permittitur extraneo appellare, ducitur ad supplicium, & tunc etiã si resistat, nec velit admitti appellationem perire festinans, lex illa disponit appellationem admittendam. Quãdo autẽ quis solũmodo deportatur, cum non amittat vitã, vel mem

membrum, nimirum si acquiescendo sententiæ impediat appellationem extranei in eius fauorem volentis appellare, præcipuè quia doctores quos allegat Feli. in eo quod suæ opinioni fauere videntur, nihil tractant de materia d. l. Non tantũ. sed de actione negotiorũ gestorum, quam tribuunt soluenti pro aliquo inuito, quia erat in periculo perdendi personam, in quo casu loquitur Bald. & sententia Bar. quæ videtur magis vrgeri, solũ loquitur in eo qui soluit pro eo qui aliàs erat passurus damnum in personam libertate vel ciuitate vt possit repetere: licet alter dicat quod ipse mallet pati illud damnum, quã quod tanta pecunia solucretur: non tamen facit mentionem quod eo inuito hoc esset solutum. & quãuis ita posset intelligi doctrina Bar. longè diuersum est posse repetere pecuniam solutam pro eo, qui aliàs perditurus erat ciuitatem, quã posse appellare pro eo qui deportatur, si ipse acquiescit sententiæ.

^a NISI IN CRIMINE HERESIS. Adde Mattheum de Afflictis in proœmio constitut. Siciliæ. glo. gladij. vbi asserit ita seruari per iudices magnæ curiæ vicariæ, quanuis opinionem contrariam professus fuerit Bar. in l. magistratibus. ff. de iuris. omni. iudi. quem communi consensu Cæsarei iuris interpretes sequuntur si credimus Ioan. ab Imo. in cap. x de offi. ordi. & Felin. in cap. ad obolend. de hereti. sed verior est prior sententia quæ in Hispania vsu recepta est. & probatur in cap. vt inquisitionis. §. prohibemus. de heret. lib. 6. nec ratione caret, cum iudex secularis merus sit executor, & nullam hæresis cognitionem habet, de quo vide Iacobum Septiman. in catholicis institutio. capitu. 36. Brunum lib. 4. de hereti. cap. 15. Nicol. Boer. decis. 90. numer. 2.

^b HOC FACERE POSSE. adde tex. in l. addictos. C. de appella. Angel. in l. 2. C. quorum appella. non recipi. Felin. in capitul. cum super.

super. de re iudi. Ange. Areti. in tract. mal. fici. in parte presentate dicto Caio, nu. 8. Hippo. singu. 201. Anto. Gome. lib. 3. variarum resolu. cap. 13. num. 31. regiam l. 6. titu. 13. part. 3. quae corrigit ius commune in quantum vult quod si condemnatus acquiescat sententiae, extraneus non possit appellare sed eius consanguineus.

Poenae de alijs pecuniarijs.

Caput. cxxxiiij.

- 1 Iudex ecclesiasticus potest pro corrigendis criminibus pecuniarias poenas imponere.
- 2 Episcopus an fiscum habeat.
- 3 Iudex ecclesiasticus, qui per statutum pecuniariam poenam imponit, iuste eam poterit retinere.
- 4 Clericus, qui non habet in bonis, corporali poena puniendus non est.

PECUNIARIAS poenas inferre subditis ex capitu. Dilectus. de offi. ord. videtur licere ecclesiasticis iudicibus. Pro corrigendis autem excessibus & puniendis criminibus exigere illas prohibet text. in capitu. licet. de poenis. Et quia in hoc iura aliqua invicem aduersari videntur, Cardi. post. Hosti. in capitu. Ut clericorum. de vi. & honest. cleri. sic inter ea pacem componere nititur, quod delinquentes non sunt in pecunia puniendi, quando hoc fit ad imbutandum: quia tunc illud praesumitur emanare ex fonte auaritię: secus si causa correctionis fiat & ex fonte charitatis procedat: quod praesumitur iuste fieri dum Iudex non imbutat, sed pauperibus erogat. Facit etiam quod notat Bald. in auct. bona damnatorum. C. de bonis damnata. videlicet quod episcopi

copi de iure deberent condemnare ad poenam criminalem soluendam camerae Romanae, non suae, licet de consuetudine contrarium seruent, quod refert & sequitur Ana. in capitu. excommunicamus. el j. in prin. fin. colum. in fin. de haeret. & idem Bald. in rub. C. de priuil. fisc. dum firmit quod episcopus non habet fiscum, & quod Ang. notat in auct. vt nulli iudicum. §. quoniam. in fin. colla. ix. dum dicit quod videtur ibi casus quod episcopus qui punit aliquem clericum, non potest in sententia dicere quod poena sibi detur. faciunt etiam nota. per Barba. in consil. xxj. A Ioue principiu. in iij. volum. in fin. vbi post alia dicit quod nec glo. nec text. nec doct. dicunt quod episcopus habeat fiscum: licet aliter loquantur Anto. & Abb. in cap. quia diuersitatem, de concess. praebend. de quo tamen vide latius per Felin. in capitu. irrefragabili. §. caeterum. versic. quarta conclusio. de offic. ordin. vbi refert plura ex praedictis. & tandem concludit quod verior opinio videtur quod episcopus habet fiscum, & inter alia allegat Franc. de Pauinis dicentem quod quicquid sit de iure hodie de consuetudine generali episcopus habet fiscum. Et vide doctorem nostrum Hispanum Ioan. Lupum in repeti. Rub. de donat. inter vir. & vxor. fo. xxij. colum. ij. versic. Secundum dictum. vbi in hoc articulo cogitat ipse dicendum quod episcopus non habet fiscum proprie, improprie tamen sic. & quod bona confiscanda clerici non beneficiati applicentur episcopo, beneficiati vero ecclesiae in qua habuit beneficium. Quando vero per statutum imponit iudex ecclesiasticus poenam pecuniariam, tunc potest illam sibi retinere. b ita tenet Hosti. Abb. & Archi. in locis per Feli. relatis in d. §. cate

cæterum.col.pen.verf. Secunda conclusio. Si autem ipsemet iudex ecclesiasticus vellet per sententiam pœnam pecuniariam sibi retinere, licet id facere possit: honestius tamen ager, si in pium vsum pœnam deputauerit secundum Feli. ibi, ver. Tertia conclusio. Quando verò episcopus indigeret euidenter, posset retinere, etiam in casu quo per sententiam imponeretur pœna, vt ibi per eum. de quo vide nota. per Henricum Botteum, in tract. de Syno. Episcopi. iij. par. decimatertia conclusione. numero cxxij. Carta cccxxvj. Tomo ij. tracta. diuersor. doctor. Vnum insuper propter clericorum dignitatem existimo debere fieri, quòd licet aliàs damnati propter crimen ad pecuniariam pœnam, si non habent in bonis, luere debent in corpore, vt in l. fin. ff. de in ius vocando. vbi Bald. & in l. j. in fi. ff. de pœnis. clerici tamẽ in sacris cõstituti, si inopes sint, in defectu pecuniæ nõ puniẽtur corporaliter, tũ propter personarũ dignitatẽ, tum etiam quia leuia sunt delicta propter quæ clericis inferant constitutiones synodales vel consuetudo pecuniariam tantũ pœnam: fateor tamen quòd tunc licebit iudici in aliam suspensionis, exilij, vel aliàs pro arbitrio consideratis circumstantijs debitis commutare, aut in aliqua spiritualia opera celebrationis officiorum, aut orationis seu ieiuniorum conuertere.

HABET FISCVM. Adde glo. in capit. quia diuersitatem. de concessio. præben. Cardi. in clem. 2. §. 1. de hæreti. Barba. in ca. 1. de proba. num. 61. Abb. in cap. 2. de succẽs. ab intesta. licet ipse in capitu. tuæ. de pœnis, dicat opinionem hanc iure non probari. sic prædictam opinionem sequutus, asserit Auferius in capella Tholosana. 274. posse nominari publicè fiscale procuratorẽ

torem ipsius tribunalis & iurisdictionis episcopalis, quanuis asseueret non id facild admitti à regijs & secularibus magistratibus, & hanc opinionem communem esse & frequentissimo vsu comprobata fatetur nõster autor supra cap. 124. & Dida. Couarr. lib. 2. variarum resolu. cap. 9. num. 11.

RETINERE. Adde Ioan. Lup. in rep. rub. de donatio. inter vir. & vxor. §. 39. colum. pen. Dida. Couarr. in dict. capit. 9. num. 9. qui pro totius cap. materia legendus est.

Corporalibus.

Cap. cxxx.

- 1 Pœna corporalis rarissime clericis est imponenda.
- 2 Iudices ecclesiastici in puniẽdis clericorum flagitijs mitratio nis pœna, vt solent.
- 3 Clericus an ad tristes, damnari possit.

VM priscis illis venerãdis patribus (quorum loco tempestate hac infelici nati sunt ecclesie filij moribus & meritis satis dispares) qui ecclesie regimini tantũ insudarunt, summa fuerit cura, vt tales essent in suis moribus clerici, quòd vitæ suæ splendor ad eos honorandos alliceret, elegerũt potius etiã propter leuia delicta eos statim ab ecclesiastico gradu repellere quã in suo gradu manentes (pœnis corporalibus inflictis) infames ac paruipendẽdos efficere. Hinc etenim experimur quòd in cunctis antiquis canonibus, ac sacris cõcilijs rarissimè corporalis pœna clericis imposita est. Vnde prudentiam eorum non zelo vacuã imitantes debent ecclesiastici iudices (sacerdotũ saltẽ erimtia) pœnis corporalibus publicis rarissimè cohibere. laudo tamen (quia plures vilissimi homines, moribusquè perniciosissimi ad sacerdotium admissi sunt

D d non

non sine magna dignitatis sacerdotalis deformatione, animarumque iactura) quod ecclesiastici iudices tales de criminibus convictos priuatim alicuius clerici manu, aut propria (parentum more) verberibus affligant, Quid enim stentate valebit pluriū clericorum. saepius iterata flagitia qui carceres cōtemnentes, ac de pœna mortis securi, nō nisi vitijs delectantur? cū eos passim deponere, aut dehonestare nec liceat, nec expediat: illi insuper qui ab exercitiis, stabulis, scortis ad sacros ordines ascenderunt, ab ipsis incunabulis prauissimis imbui moribus, quo pacto à tā inueterata nequitie cōsuetudine auerti possunt? nisi in chamo & freno maxillæ eorum confringantur; virgaque regantur ferrea? Inter alias autem pœnas corporales quæ clericis inferri solent, pœna mithrationis annumeratur, quæ etiā aliquando vtuntur ecclesiastici iudices: hanc quidem corporalem esse dicit Card. cons. xciiij. incip. hæc est quædam inquisitio. quia continet corporis coercionē, asseriturque ad illam incurendam dolū requiri, sicut in alijs

2 corporalibus pœnis. Et vide Ioan. de Ana. in ca. Inquisitionis. colum. ij. de accusat. vbi dicit quod isti qui fustigantur, mithrantur, vel ponuntur ad cathenam, vel

3 quid simile, sunt infames. Venit insuper in vsum (in Italia præcipuè) alia quædam corporalis pœna, qua solent puniri clerici, videlicet dānationis ad triremes, cuius pœnæ impositio forsan fundari cœpit ex his quæ notat Innoc. in c. Qualiter. el. ij. de accusa. in penul. col. vers. & sunt. vbi scripsit quod pœna damnationis in metallum non inuenitur sæpe in canonibus posita, sed si imponeretur non retractaretur. Cuius forsan doctrinam sequentes iudices ecclesiastici & illam pœnam damnationis

in me

in metallum immitantes imponunt hæc, ea præcipuè ducti ratione, quia certi sunt quod triemiū ducēs traditos sibi ad earum ministeriū non patiūtur fugere. Potest præterea & hæc pœna fundari in verbis Augustini quæ ad Marcellianum Comitē scripsit, de quib⁹ in c. j. xxiiij. q. v. vbi intercedēdo pro quibusdam clericis qui presbyteros interfecerant & alia graua cōmiserant, ne eos mortis supplicio puniret, inquit, hoc magis sufficere volumus, vt viui & nulla parte corporis truncati, vel ab inquietudine insana ad sanitatis ociū legū coercionē dirigantur, vel à malignis operibus alicui vtili operi deputentur. Quæ equidem in clericis, nō sacerdotib⁹, practicandā admittere dū excessus grauitas postulasset, post quā numerū & temeritatē clericorū tantū creuisse constat, & detractionis in monasterio pœna (quæ ad eorum emédationē salubrior esset, ac dignitati ordinis honestior) imponi nō potest, propter monasteriorū exēptiones. In sacerdotib⁹ autē nec faciendū approbo: & quod factū fuerit, aliquando reprobare cōpellor. Quis enim meritō nō iudicabit indecēs sacerdotes Dei (quib⁹ maior dignitas est collata quā angelis) quatenus faci-norosos, tam perpetuo ac infami punitionis generi tradi? vbi tanta est sceleratorum hominum copia, tantus squalor, tantus deniq; omnium ærumnarum, ac immūdicarum aceruus, vbi insuper passim damnatos homines, & nudari, & flagella laicorum manibus pati, quotidianum est: nisi in casu quo post degradationem sacerdos tradendus esset ad vltimum supplicium subeundum seculari curiæ. Et tunc etiam tolerabilius crederem sacerdotem quenquam post traditionem curiæ, turpissimo quouis mortis genere (dum tamen

Dd 2 momen

momentaneo) vitam finire, quam ipsum longo vitæ in
teruallo cum tot facinorosis hominibus, ac infidelibus
sepius tali quotidiana poena torqueri: quod forsitan illius
animæ salubrius esset, quia in breui illo vltimo suppli-
cio de commissis dolens deuotius, (atque ob id secu-
rius) moreretur. In vitæ autem vitam agendo
non solum de præteritis non est sperandus dolor, sed
deteriores mores eos ibidem acquisituros, & cum il-
lis mortuos verisimilius timeri potest.

Canonicis vel synodalibus.

Cap. cxxxvj.

- 1 Iudex legitima causa subsistente, potest legis poenam minue-
re.
- 2 Si iudex a poenis in iure statutis recedit, causa in sententia est ex-
primenda.
- 3 Poena delicti si in iure scripta non reperitur, qua poena tunc sit
clericus puniendus.
- 4 Episcopi per statutum possunt easdem poenas clericis impone-
re, quas leges laicis imponunt, dummodo iure pontificio con-
traria non sint.

N corrigendis enim excessibus clericorum
debent ecclesiastici iudices, episcopi ma-
ximè, aduertere, quid sacrorum canonum
censura disponat, poenasque iuxta illorum
irrogare decreta. Iurant namque episcopi
seruare canones, & periuri sunt, si eos ex contemptu
non seruant, vt tradit Panor. in ca. Cum non liceat. col.
j. de præscrip. & ibi Felin. in capitu. Ego. de iureiuran.
Quando autem aliqua iusta subest ex his quas docto-
scribunt, propter quas poenæ de iure ciuili etiam ordi-
nariæ

- a nariæ moderari possunt, non dubitandum est iudicē
ecclesiasticum posse etiam canonicas poenas modera-
ri, dū tamen hoc faciant in ipsa sententia, propter id
quod notanter scripsit Inno. in c. Qualiter. el ij. in col.
fin. de accusa. versu. Item nota, quod quando iudex nō
exprimit poenam in sententia, sed tantum condemnat
de crimine, puta cōdemno te de adulterio, tunc non
est illius iam poenā moderari: sed poena in lege expressa
infligitur. vt ij. q. iij. §. Notandum, licet antē moderari
posset, vt in c. Omnis. xlv. dist. Et per glo. in l. quid ergo
§. poena grauior. ff. de his qui not. infam. in verbo one-
rasset. Aduertat etiam in hoc iudex, quod quando ex
causa recesserit a poenis in iure statutis, debet causam
b exprimere b propter magistralem doctrinā doctorū,
quam scripsi in meis doctrinis. num. xlv. in doctrina in
cip. causa exprimenda est, in impressione illarū parua
Lugdunensi, quæ secunda & plenior fuit. Si verò occur-
3 renti delicto nulla reperitur a iure poena descripta, tūc
ad statuta synodalia propriæ diocesis recurrēdum est.
Solent nāque boni præfules aut ius cōmune supplē-
do delictis pluribus specialem poenam imponere statu-
tis suis synodalibus, aut idem ius adiunando (quando
sic expedit) poenam a iure impositam aggrauare, quod
possunt facere licitè, vt latissime per Henricū de Bot-
tis in tract. de synodo episcopi. in iij. parte, arti. j. in cō-
clusionē xij. Deficientibus præterea propriæ dicece-
sis synodalibus statutis, ad statuta prouincialia recur-
rendum est. Quando verò & illa deessent, aliarum
diocesium imitari statuta æquissimum iudicio, potius
quàm proprio ducisensu vel arbitrio, nisi qualitas tem-
poris, locorum, vel personarum aliud suadcat. Si enim
Dd 3 alicu-

alicuius doctoris (quatumvis remotis partibus scriben-
 tis) opinionem sequi laudabile iudicatur, quanto ma-
 gis synodale imitati sententiam, vbi tot sana solent in-
 4 teresse concilia? At vero vbi canonica vel synodalis ce-
 sura non adest, ad civilium legum imitationem descen-
 dere censeo laudabile: quando tamen legalis disposi-
 tio clericorum statui, personis ac rebus proportionabi-
 lis est. Illud praeterea considerare debent Hispaniae no-
strae ecclesiastici iudices, ut primum leges regias, qua-
rum civile imitentur. Quandoquidem in his regnis Ro-
 manorum Imperatorum antiquae sanctiones rationis
 solum, non vero legum sibi vendicant autoritatem. ^c Vn-
 de merito ab ipsis etiam ecclesiae iudicibus legibus pa-
 tris postponendae sunt, ut fuit sententia doctoris de
 Villadiago in capitul. Constitutus. de resti. in inte-
 grum. quem refert Ioan. Lupus in repetitio. rub. de
 dona. inter vir. & vxor. fol. ij. colum. j. in fin. licet con-
tratum teneat Petrus de Rauenna in Alphabeto
aureo, in allegationibus, in materia consuetudinum, in
colum. v. versic. Deficiente vero motus solum per
glo. in capitul. Consuetudo. j. distin. quae quidem hoc
non probat: afferit enim glo. illa praefendas leges in
defectum canonum generali vel particulari consuetu-
dini, non vero Imperiales praeferi legibus regni non
recognoscentis Imperatorem. Nec vero quod iudex
ecclesiasticus imitetur poenas legales in defectum ca-
nonum iuri canonico aduersari videtur: cum liceat
Episcopis imponere per statutum suum. easdem poe-
nas clericis, quas leges vel principum seu populorum
statuta imponit laicis tale delictum committentibus,
quomodo tales poenae non sunt contra ius canonicum,
 vt

*et tenet socium
 quam in 1. part.
 ubi. abiles in 11.
 etas. cap. 19. 10
 quidam*

vt placuit Anchar. consi. xvij. in quest. colum. j. & fin.
 Gemina. & Alexan. in cap. Synodum. §. Neque villa.
 per illum tex. xvij. distinct. idem Alexan. in c. Dignum.
 iij. quæst. ix. & in ca. Quia iusta. v. questio. vj. Card. d.
 Turrecremata, in d. c. Dignum per illum tex. Fel. in ca.
 Ecclesia sanctae Mariae. in colu. xlvj. versic. Ex hoc nota.
 de costit. Henri. vbi supra. in d. decimatertia con-
 clusione. versic. Amplia septimo.

- a MODERARI POSSUNT. adde glo. not. in §. notandum. in ver-
 bo voluntati 2. quæst. 3. Archi. in capitu. qui bona. colum. 6. 17.
 quæst. 1. latissimè Tiraquel. in tract. de poenis, in praefatione,
 numer. 16.
- b CAUSAM EXPRIMERE. adde quod nec in hoc casu solum sed
 semper, alias cum ex causa iudex recedit à iure communi,
 debet eam causam adscribere, per text. in l. sciendum. ff. de ap-
 pellationi. quem ita allegat Lucas de Penna in l. 1. colum. 1. in
 fin. C. de his qui non imple. stip. fac. sol. sunt. libr. 10. Abb. in
 capitu. sicut. colum. 2. vbi Felin. colum. 9. de re iudi. tradit ante
 eos Ioan. Andr. in addi. ad Specu. titu. de senten. & quæ ipsam
 seq. §. qualiter. versic. verum. per tex. in capitu. calumniam. de
 poenis. & in §. oportet. in auth. de iudi. quod autem intelligen-
 dum est procedere ad ipsius iudicis exultationem, non autem
 ad ipsius sententiae substantiam vel validitatem: nam si sine cau-
 sa facit. l. supplet id quod deest. l. 4. §. si quis condemnatus. ff.
 de re iudi. ita dicit Bal. in l. quid ergo. §. poena grauior. ff. de his
 qui not. infamia. Sali. in l. properandum. §. illo proculdubie.
 C. de iudi. vbi Alexand. & quod ipsa causa non sit in hoc casu
 necessario exprimenda ad sententiae validitatem, asserit Bart.
 in l. relegatorum. §. ad tempus. in fin. ff. de interd. & relig. & in
 dict. §. poena grauior. colum. 2. vbi Alberi. idem Bart. in l.
 quod ad statum. ff. de poenis. Felin. late in dict. capitul. sicut.
 colum. 10.
- c AUTORITATEM. adde Bald. in cap. i. §. iniuria. col. alias. §. fur-
 ti. de pacituram. fin. in y sibus feudj. Pari. de Puteo in tract.
 Dd 4 finda

*bi. paul. m. s.
 y equum in fine
 H de acq. m. s. gen*

nota balde

si. s. C. m. p. u. d.

indicatus, in verbo testis. c. 2. incip. sui rogatus. ad fin. Bald. in l. memo. in prin. C. de sicca. & Oldra. consi. 69. profitetur Hispanos olim constituisse. quod quicumque leges Cæsareas in iudicio allegaret, capite puniretur. idem existimant Vicen. Ioan. And. in capitu. super. Specula. de magistris. ob quam causam Policrates lib. 8. cap. 22. ad fin. assenerat temporibus regis Steph. expulsas omnino esse leges Romanas à regno, cõstitutioneque regia cautum esse nequis libros legesvè Cæsareas retineret. Ius autem regni dicitur ius commune vt asserit Didacus à Segura in repe. l. coheredi. §. cum filia. numer. 19. ff. de Bulg. & pupilla. l. 5. titu. 4. lib. 1. ordi. l. 4. titu. 12. eod. lib. ibi: de los derechos comunes de nuestris reynos. l. 2. & ibi doctor Castillo, in legibus Tauri. Merito igitur iure pontificio deficiente, ad regias leges recurrendum est. item deficiente iure regio, ad ius canonicum in subsidium, non ad ius civile recurrendum est, vt tenet Guindisalu. à Villadiego & Ioan. Lup. in locis ab autore hic allegatis, & doctor Castell. in l. 1. Tauri, verbo, primeramente. Michael à Cisuentes in l. 3. quæst. 1. in eisdem Taurinis constitutionibus. Dida. Perez in proemio ordinamenti, quæst. 3.

no. de legibus

Consuetudinarijs.

Cap. cxxxvij.

Iudex in ferendis pœnis delinquentibus consuetudines debet obseruare.

QV M iuris appellatione, consuetudines etiam legitimas comprehendi. nemo ambigat, facile erit ecclesiasticis iudicibus persuadere, quod in ferendis pœnis delinquentibus non modo iura, verum etiam cõsuetudines debeant obseruare. Quæ quidem etiam in pœnalibus consideranda sunt, vbi non

nō est pœna decreta, sed arbitrio iudicis relicta, vt placuit glo. in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui not. infam. Vnde dicit Bald. in l. quicumque. C. de ser. fugit. quod id, quod est in pœnis cõsuetum, dicitur necessarium, & non arbitrium. Et vide Felin. in cap. de causis. de offic. deleg. j. col. allegantem tex. in l. Si quis reum. ff. de custod. reor. ad hoc quod consuetudo tollit pœnam arbitriam, vbi per ipsam est limitata pœna, & refert Anto. & Abb. idem tenentes, & allegat glo. in l. Si Barsatorum. C. de fide iul. Per hoc tamen nō est iudicibus indulgendum, vt neglectis ordinarijs pœnis, & à iure statutis, quibusdam prauis consuetudinibus (à negligentibus, & iustitiæ zelo carentibus iudicibus introductis) adhæreant, quibus quidem quæ graua sunt delicta leuiter puniri solent, quasi iam factorum canonum disciplina, contraria quauis consuetudine abrogata sit. Quomodo enim tepiditas aut remissio modernorum, & sæpius imperitorum iudicum sanctum illi antiquorum patrum zelum (quo plura statuerunt ad frenandos clericorum excessus, & eorum mores reformandos) abrogabitur? Facile enim totius Ecclesie diuinitus inspiratus ordo cõfunderetur, si p̄latorum aut iudicum ignauia seu negligentia posset Ecclesie gladium habere. Assurgat potius ecclesiasticorum iudicum animus (si pius est) ad considerandum quid sacri canones iubeant, quid vè recte boni iudices, illos exequendo, seruauerant, quam quod ignaui & imperiti iudices faciunt muneribus aut precibus excacati, seu tepiditate correpti, in dispendium ecclesiasticæ censuræ.

Com

a **COMPREHENDI.** adde glo. iuncto text. in l. prescriptione. in verb. iuris. ubi doctores omnes C. si contra ius vel vti. publi. Innoc. in capitu. certificari. de sepul. ubi in ea est sententia quod qui petit quartam quæ ad eum de iure spectat, intelligitur non solum de iure communi sed etiam statuario vel consuetudinario. Ita numer. 821 in leg. de quibus. ff. de legi. & facit quod consuetudo dicitur ius, capitul. consuetudo. i. dist. adde etiam Bald. in titu. de pa. constan. in 9. colum. ubi dicit quod consuetudines locales quo ad ipsum locum dicuntur ius commune. vnde eleganter affirmat Paul. in dict. l. prescriptione. colum. 4. quod si partes fecerunt compromissum in arbitros vel arbitratores data eis potestate procedendi de iure & de facto: sed pronuntiandi de iure tantum intelligitur, non solum de iure communi sed etiam consuetudinario: Et sicut iudex debet rejicere libellum qui continet errorem iuris, ita debet spernere libellum qui est conceptus contra consuetudinem. glo. in l. de quibus, in verbo diuturna. ff. de legi. ubi Angel. & Ias. sequuti sunt. Idem etiam ipsi tradiderunt in l. 1. ff. de offi. assessorum.

b **DEBEANT OBSERVARE.** adde glo. not. in l. hodie. ff. de pœn. & in l. & si feuerior. & ibi Bald. colum. 3. C. ex quibus cau. infam. irrog. Bald. colum. 6. in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui not. infam. ubi dicit quod in pœna arbitraria debemus considerare consuetudinem quam qui transgreditur, dicitur transgredi modum. Bart. in l. pen. §. ad crimen. colum. 4. versic. quæro dicitur hic ff. de pub. iudi. ubi Imo. colum. 11. affirmat quod quando consuetum est imponi aliquam pœnam pro delicto & iudex eam excesserit, potest per sententiam reduci ad arbitrium boni viri. Bart. in l. vlti. post. pri. versic. in crimine. ff. de priua. delict. ubi asserit quod in actione iniuriarum in alijs in quibus non est certa pœna, illa censetur ordinaria quam consuetudo taxauit. Huc quoque vergit quod scribit Bald. in rub. de offi. delega. quod si iudex excedat modum in puniendo ultra quam sit consuetum, vel alias non seruet consuetudinem, potest ab eo appellari. Nec hinc longè abest quod ab eodem Bald. memoriæ proditum est in l. quicumque. colum. pen.

pen. versic. scias autem. C. de serui. fugiti. nempe non esse arbitrarium quod est consuetum. & quia hæc res latius patet, vide latè Anto. & Imo. Abb. Decium & omnes in capitu. de causis. de offi. delega. And. Tiraquel. in tract. de pœnis, in præfatione pumer. 4.

Arbitrarijs puniri.

Cap. cxxxviij.

- 1 Vbi pœna à iure statuta non est, arbitrio iudicis imponitur.
- 2 Traduntur multa quæ in arbitrarijs pœnis infligendis à iudicibus sunt obseruanda.
- 3 Estimatio damni illati ictu vel vulnere, qualiter per iudicem sit facienda.
- 4 Iudex, an arbitrium suum ad mortem vsque extendere possit.

a **b** Vm generaliter vbi pœna à iure statuta non est, iudex possit illam ex arbitrio imponere: hoc præcipue in pœnis inferendis clericis, sibi vindicare debet: cum non tam specificè omnibus clericorum excessibus statutæ pœnæ legantur. Vnde tunc dicit Innoc. in c. Qualiter. et. ij. in col. si. versic. Itē not. de accusatio. quod est procedendum de similibus ad similia, vel quod imponeretur minor pœna. In arbitradis tamē huiusmodi pœnis discretus iudex plura debet considerare, vti delicti delinquentis conditione, & an soleat delicta sepius perpetrare, an casu ceciderit, vilis an honesta persona sit, doctus an indoctus, sacerdos an alterius ordinis, libens an coactus, laceratus vel non deliquerit. Et

an

an fuerit scandalum ortum ex delicto vel ne. Attende
 re præterea debet qualitate loci delicti, grauius ne
 iudicetur delictum in regno vel loco illo, quam alibi,
 in foro, Ecclesia, aut loco deserto, priuata via siue do-
 mo. Delicti insuper diurnitatem seu grauitatem, ac
 irrogatæ iniuriæ modum & atrocitatem, aut damni da-
 ti magnitudinem examinare cõueniet, nocte aut die,
 armis aut sine eis, præcedentibus insidijs, aut aperto
 Marte cõmissum fuerit delictum, per solum clericum,
 aut cum complicibus, Personæ insuper offensæ qualita-
 tes nimium ponderandæ sunt, cum ipsæ sint quæ auge-
 re vel minuere soleant quodcũque facinus: videlicet,
 an vilis fuerit offensus, vel dignitate præditus, æqualis
 conditionis an potestate & autoritate superior, laicus
 an clericus, siue religiosus, senex an iuuenis, amicus
 aut inimicus, necessarius an extraneus, vir aut scemina.
 Nec indecens præter ea erit, temporis commissi crimi-
 nis habere rationem, sacris videlicet an festis diebus,
 an alijs, inducijs stantibus aut non, scelus fuerit admis-
 sum. Quoties præterea per ecclesiasticum iudicem
 3 taxandum uenerit damnum illarum alicui ictu vel vul-
 nere per clericum, vt debita satisfactio fiat, in memoria
 iudicis oblecto ueniant uerba notanda Iuriconsulti in
 l. fin. ff. de his qui deiece. vel effude. quæ quidem tan-
 quam in proposito satis utilia transcribere libuit. Cum
 liberi hominis corpus læsum fuerit, iudex computat
 mercedes medicis præstitas, cæteraque impendia quæ
 in curatione facta sunt. Præterea operarum quibus
 caruit, aut cariturus est, ob id quod inutilis factus
 est. Cicatricum autem aut deformitatis nulla fit
 estimatio, quia liberum corpus nullam recipit
 estimatio.

estimationem: Quauis hoc quod de cicatricibus lex
 statuit limitandum crederem, nisi illæ in facie vulnera-
 rati remaneant: quia tunc de illis considerationem exi-
 stimo maximam habendam esse. Quis enim dubitat maio-
 re iniuriam intulisse clericum, læso, si ex vulnere cicatrix
 magna in facie remaneat, quam si leuis aut nulla? merito
 quæ ob id ad pleniorē satisfactionē vulnerantē cõpel-
 lendū. Neq; aliud arbitror sensisse Iuriconsultū in d.
 l. cū ille. estimationem cicatricū aut deformitatis
 faciendā prohibere videtur, quia si membra est salua,
 cicatrices damnū non inferunt. nō uerò uetat quin ex
 hoc iniuria possit atrocior iudicari & maior iniungi sa-
 tisfactio delinquenti. Quibus omnib; liberrimo animo
 per iudicē circumspectis, quantū doli seu malitiæ fuerit
 in crimine facile erit intelligere, & sic condigna pœna
 punire nocentes debet, vt nec ipsi rei qui iustitiæ leue-
 ritatem experiuntur, de eius excessu possint iuste con-
 queri, nec alij qui zelo æstuant, ac iustitiam esuriūt, te-
 nuitatem pœnæ reprehendant, eiusquæ timore nemi-
 nem à similibus criminibus arceri audeant proclama-
 4 re. Vnum insuper in hac materia inferri posse (& non
 temerariè) censerem, videlicet quod cum ciuili magi-
 stratus in casu quo pœna cõmittitur arbitrio suo pos-
 set mortis etiam pœnam infligere: vt uult glo. singula-
 ris in §. in summa. inst. de iniur. quam dicit singu. Abb.
 in ca. Cum. t. de rei iud. in j. col. & quam sequitur Bald.
 in c. j. in §. iniuria. de pa. iura. firman. & in l. j. C. de his
 qui latro. occul. & Ioan. de Ana. in c. inquisitionis. in ff.
 de accusa. quod parimodo & ecclesiæ censes pote-
 runt præmissis consideratis ad depositionis & carceris
 perpetui pœnam procedere ex arbitrio.

- a **IMPONERE.** Adde text. in l. hodie. ff. de pœni. tex. in l. 1. §. expilatores. vers. idcirco. ff. de effractoribus & expila. in l. lex Julia. §. hodie. ff. ad l. Jul. repe. & in l. 2. de crimine stellationatus.
- b **CONSIDERARE.** adde multa que in his arbitris pœnis infligendis à iudicibus sunt consideranda, quæ piè & doctè scripsit Anto. Gome. lib. 3. vari. resolu. cap. 6. num. 7.
- c **COMPELLENDVM.** adde eundem Anto. Gome. dist. cap. 6. num. 12. qui hanc opinionem auctoris nostri sequutus fuit, eo tamen non allegato.
- d **INFLIGERE.** adde Arg. & Plate. in §. in summa. insti. de iniur. & multos doctores quos allegat Boeri. decis. 254. nu. 3. & de cif. 317. nu. 3. atque communem esse hanc opinionem testatur Barbatius consi. 32. in fin. volum. 2. & consi. 11. volum. 1. num. 1. Decius in cap. ex literis. numer. 14. de consti. Communem esse testatur etiam Maranta de Ordine iudi. 4. part. 1. diuisione iudiciorum, numer. 52. Iacobus Boulen. in l. capitalium. §. famosus. ff. de pœnis. & pro hac opinione solet allegari text. in l. sacrilegij. in princ. ff. ad l. Jul. pecul. & in l. sacrularij. §. sunt quædam. ff. de extraordi. crimi. l. qui cum natu maior. §. si tamen quis. ff. de bonis liber. l. lex Julia. §. hodie. ff. ad leg. Jul. repe. Tamen si quibusdam hæc opinio displicuerit, qui non ita censent indulgendum esse iudicis arbitrio vt ad mortem extendi patiantur, ita videtur significasse (obscure tamen) glo. in capitul. inquisitionis. de accusationi. & hanc opinionem sequuti Ias. numer. 4. & Deci. numer. 9. in l. qui iurisdictioni. ff. de iuris. omni iudi. dicunt contrariam communiter reprobari, atque idem testatur Thomas Grammaticus consi. crimi. 48. numer. 2. Mattheus de Afflictis. decis. Neapoli. 276. numer. 6. Carrerius in l. 2. in parte homicidij. numer. 108. quorum appella. non recipi. Chassaneus in consue. Burg. rubr. 1. §. 5. verb. *albitrage*. eamque tenet Alfonso à Castro libr. 1. de lege pœnali. capitu. 6. pro qua solet adduci text. in l. 1. ff. de fur. balnea. sed primam opinionem magis communem esse fatetur Maranta disputa. 3. numer. 14. quam sequendam esse extimat cum nonnullis limitationibus quas ibi scribit, licet ipse dicat quod cum hæc quæst. sit multum dubia, Cæsarea decisio-

ne

ne opus erat. & vide etiam Anto. Gome. lib. 3. variarum reso. capitu. 6. numer. 8.

Aliquo lapsu temporis non obstante.

Capitulum cxxxix.

Delicta an iure canonico præscribantur.

- 1 **A**N clericorum delicta præscribantur terminis in legibus præfixis, vt lapsis illis non possint accusari vel puniri? Dicendum est, quod secundum canones, tempore non tolluntur crimina, vt probatur ex glo. in capitu. Admonere. xxxij. quæst. ij. in verbo pœnitentia. not. Specul. in tit. de senten. §. quoniam. colum. iij. vers. sic. & notat secundum canones, qui declarat hoc procedere in matrimonio & alijs spiritualibus in quibus periculum animæ vertitur, & præscriptio locum habere non potest: quod dictum pro singula. ponit Roma. singula. clxxxij. Tu seis. vbi hoc simpliciter sequitur. Idem notat Bald. in l. j. in xvij. colum. vers. sic. Nota tamen. C. qui accusa. vbi dicit quod in pœnis spiritualibus nulla cadit præscriptio. Idem Ange. in l. Diuus. ff. de re iud. & secundum Abb. post Anto. in cap. licet de probationi. illud procedit generaliter in foro pœnitentiali. Idem dicit Abb. in ca. Cum haberet. colum. j. de eo qui duxit in matrimonium. vide tamen distinctio. Abb. in c. fin. in princip. de purgatio. canon. videlicet quod quo ad indicendam purgationem, vel quo ad procedendum contra infamatum per inquisitionem non habetur respectus ad tempora præfixa de iure ciuili: accusatio verò directa quæ instituitur ad pœnam infligendam restringitur ad terminos iuris ciuilis, cum contrarium non reperiatur

de

de iure canonico: cuius distinctionem videtur sequi Decius in dicto capitulo, licet. in colum. xv. versic. postremo notandum. dum simpliciter se remittit ad suam distinctionem. Aduerte tamen quod aliter distinguit idem Abb. in ca. licet. de probatio. in colum. x. versic. Quo ad secundum. videlicet quod in criminibus impedientibus ordinis executionem, vel retentionem beneficij, etiam post peractam poenitentiam, non obstat prescriptio temporis: quia in accusationibus talium delictorum deuiamus a regulis iuris. In alijs vero non sic impedientibus, tollitur directa accusatio tempore praefixo a iure civili, quod sequitur ibi Felin. colum. xix. versic. Et aduerte. referendo etiam Ant. & Imo. Quae etiam distinctionem refert & sequitur Steph. Auzer. in additionibus ad Decisiones Cappellae Tholosanae, in quaest. clxxxviii. incip. Item fuit questum, qui solus refert Siculum in d. cap. licet. eam facientem

NON POTEST. Adde Nicol. Boeri, decis. aure. decis. 26. Francisc. Balb. in tract. praescrip. 4. part. principa. quest. 2. limi. 1. August. Beron. in ca. licet causam. de proba. Felin. in cap. cum nobis. circa finem, de praescrip. Anno. Saull. in tract. de antiqui. temporis. 4. parte, fol. 170. num. 88. Marten. Nauarr. in cap. consideret. num. 127. de poeni. dist. 5. Aeg. Bossi. in tract. delictorum. titu. de accusatione. numer. 30. pag. 100.

Deficiente vero legitima probatione, ob vulgata infamiam, graue scandalum, vehementem suspicionem, ex testium dictis obortam

purgationem iudici

Cap. cxi.

- 1 Purgatio accusatore apparente iudici non debet.
- 2 Purgatio canonica iudicis arbitrio relicta est.

Com-

- 4 Compurgatores, qui sint fide catholici & vita probi, sunt adhibendi.
- 5 Copurgatores iurare tenentur.
- 6 Quando illi, qui sunt eiusdem ordinis, fuerint inimici, vel infamati, non admittuntur ad purgationem sed alij.
- 7 Si purgandus est pauper vel extraneus & copurgatores clerici desunt, an laici & foeminae admittantur.
- 8 Infamatus ille iudicandus non est que dicta paucorum infamat, si opinio eius apud bonos viros lesa non est.
- 9 Infamia si orta sit a maleuolis hoc non procurantibus, an iudici possit.
- 10 Quando quis est soli Episcopo suspectus vel alteri superiori, an purgatio iudici possit.
- 11 Accusari an possit quis de eodem crimine de quo fuit purgatus.
- 12 Diffamato de delicto propter aliquos actus extrinsecos, non indicitur purgatio.
- 13 Traduntur multa quae in hac purgationis materia a iudicibus sunt praecabenda.

IN priscis illis ecclesiae catholicae temporibus tanta erat sanctis patribus honestatis cura, ut nedum in clericis aperta crimina non tolerabant, sed neque suspicionem seu infamiam criminis sustinere volebant. Unde sicut sacris sanctionibus, delinquentibus (quorum crimina probari poterant) poenas statuerunt, sic illis, contra quos de crimine infamia, aut graue scandalum seu vehemens suspicio surgebat, purgationem canonicam indicendam decreuerunt. Cuius quidem definitiones varias, quia Hostien. scribit in sua summa, de purga. ca. no. in §. j. ideo illas transcribere nolo. In qua quidem aduertendum est quod licet verum sit quod accusatore apparente non debet iudici purgatio infamato, ut probat tex.

Et

&

Annotatio.
Adde & quod huiusmodi purgationis tanta vis est, ut multi summi pontifices de grauioribus criminibus diffamati, quantum a nemine indicari possent, ad remouendum tamen subditorum scandalum, soleniter se purgare dedignati non sunt, sic Damasius Paschalis primus Simmachus & quidam alij publice pur-

gas sunt. Sic Grego. Septim. coram Henrico quarto, Pelagi^o primus coram Narsete expurgati publice fuerunt, quod in analib^{us} Romano r^op^otificu apud Platina viderelicet & apud Capesem lib. 6. hic rar. ecclesi. c. 17. apud Brunu lib. 4. de hære. c. 11. & pro totius capitulis materia vide quæ eleganter & doctè scribit Iacobus Septimancensis in illis eruditissimis catholicis in sti. cap. 54.

IO. BERNARDI DIAZ HISPA:
2 & ibi notat Abb. in c. ij. de purgatio. cano. quia ista purgatio est subsidiaria, tamen in casu nostro quando fiscalis accusat, qui succedit in loco iudicis vt supra tradidim^{us}, crederem posse iudici purgationem infamato ad eius petitionem. Quæ quidem purgatio canonica arbitrio iudicis relicta est, vt in c. Significasti. de adult. & in c. Inquisitionis. §. quæsiuisti. de accusa. facienda tamen cum personis eiusdem ordinis quem purgand^{us} habet, vt in c. ex tutuaru. & in ca. Inter sollicitudines. de purg. cano.
3
4 Cõpurgatores autem debent esse fidei catholici, vita purgati, & qui conuersationem purgandi clerici non tam moderno tempore quam transacto nouerint, vt in d. c. Inter sollicitudines. Qui tamen cõpurgatores iurare debent de credulitate, vt in c. De testib^{us}. eo. tit. Qualiter insuper iurare debeant purgand^{us} & cõpurgatores, vide Hosti. vbi supra, in §. qualiter fieri debeat. per quem etiam vide quotus debet esse numerus cõpurgatoru, & quales illi, in duobus §. sequentib^{us}. Si verò illi, qui sunt eiusdem ordinis, fuerint inimici, infamati, admittuntur alij vt in c. Cũ in iuuentute. de purg. cano. imò propter hanc causam potest reus cum laicis & foeminis purgari, vt in glo. si. illius tex. & pbat etiã glo. in c. clerici lxxxj. disti. & in c. In decima. xvij. quæst. quæst. ij. Et vide Abb. in c. inter. de purg. cano. si. verbis. Vbi etiam dicit quòd si purgandus est pauper seu extraneus, ita quòd non habeat notos in ciuitate, & ideo defunt compurgatores clerici quòd tunc admittuntur laici, & etiam foeminae: & quòd si etiam laici deficerent ex hac causa, quòd credendum est soli suo iuramento, & vltra supra dicta allegat glo. nota. in c. Cũ P. de accus. Aduerte tamen quòd in quantum dicit quòd paupertas facit admitti laicos & foem

PRAEC. CRIMIN. CANO. 417
foeminas, quòd hoc non videtur iure procedere: quid enim nocet clerico paupertas vt sit notus in propria patria, & sic bonæ opinionis penes suos conclericos, si ille suis operibus aliud non promeretur? Infamatus verò ille iudicandus non est, quem dicta paucorum infamant, si eius opinio apud bonos & graues læsa non existit, vt in d. §. quæsiuisti. vbi Abb. bene distinguit quãdo requiratur maior pars ciuitatis vel viciniae ad hoc vt aliquis dicatur infamatus, inspecta qualitate loci & personarum: cuius verba transcribere nolo. Infamia autem si sit simplex absque scandalo, & originem habuit à maliuolis hoc procurantibus, tunc purgatio canonica non indicitur, vt in c. Cũ in iuuentute. §. Nos autem. de purg. cano. & ita concludit Areti. in ca. At si clerici. de iudic. cuius conclusionem sequitur Deci. ibi, in vj. col. versu. Secunda conclusio. Si verò infamia sit orta à maliuolis hoc non procurantibus, purgatio potest iudici. ita concludit Aret. vbi supra per tex. in c. Presbyter si à plebe. ij. quæst. v. & in d. c. Inter sollicitudines. Sed Decius in d. col. vj. dicit quòd moder. tenent contra Aret. & respondet ad dicta duo iura in quibus se fundat Aret. Postea tamen pro opinione Aret. allegat tex. in ca. Accedens. de purg. cano. & respondet ad c. Qualiter & quando. el. ij. qui tex. allegatur contra Areti. & tandem dicit concludendo quòd hoc est in facultate superioris. Aduerte præterea vltra eos, quòd licet sit orta à maliuolis, si est scandalosa, & potest sedari per purgationem, tunc indicenda est purgatio. ita cõcludit Abba. sic intelligendo glo. ibi, in c. Qualiter & quando. el. ij. de accusa. in penul. col. Quãdo verò quis esset suspectus soli episcopo vel alteri superiori suo, & suspicio est probabilis,
E c 2 po

poterit indici purgatio: & idē est, si est suspectus aliis, & suspicio est probabilis & tanta vt inducat scandalū, vt per Abb. ibi. An autē possit quis accusari de eodē crimine de quo fuit purgatus, vide Host. vbi supra. §. An purgatus. singulariter per Abb. in c. ex tuarum. in fi. de purga. can. vbi facit notabil. distinctio. capiēdo veriores opiniones. Itē nota in isto proposito q̄ vbi aliquis est diffamatus de delicto propter aliquos actus extrinsecos, q̄ tali non indicitur purgatio canonica, sed monetur vt ab aliis actibus desistat quādo pro diffamato est aliqua præsumptio quod nō versatur in delicto propter foedus naturale. pbat istā conclusionē rex. in ca. quorūdā. xxxiiij. dist. quē ibi ad hoc notat Præpo. ad limitationem tex. in c. presbyter. ij. quæst. & c. Si mala fama. In ista tamen materia infamiae summē debent aduertere iudices: nam infamia sepe fallax est, vt inquit Panor. in c. Cum super. in fi. de confes. Cū iuxta sententiā diui Bernardi in epistola de perfectione vitæ, sepe fallitur humana suspicio. Accidit nāq; sapissimē quod temerarij quidā homines, ac ab omni pietate & religione Christiana alieni, ex leuibus coniecturis seu signis graua quidē & enormia scelera suspicari ac asseuerare audēt in magnū suarū animarū, ac alieni honoris & famæ dispendiū. Est præterea aliud sceleratissimorū hominum genus, quorum (ad virtutis exterminium) Sathan ipse vtitur ministerio, qui virtuti inuident ac insidiantur, quando in claris viris illam intuentur, & quasi eius splendore excæcati, dū suis noctuarū oculis mederi deberent, virtutis lucem potius obnubilant, fallorū criminū puluerē ac nebulam spargēdo, dū que bonorum hominum splendorem obtenebrant, illos suæ veræ ac apertæ nequitiae quasi iam pares fecit.

se letantur. Vulgus autem reliquum ignobile, rumorum auditor lubens, ac suscitator & conseruator strenuus, nō modò similia credit, sed multiplicat: vnde sæpius quos imitari deberet ac venerari nedum contemnit, sed persequitur: ipsiq̄ insensati vitam illorum existimant insaniam, & finem illorum sine honore. Hæc igitur dæmonum & prauorū hominum intellecta versutia (quam sæpius experiri contingit) curare debent semper prudentes iudices, vt deprauata alicuius (in reliquis maximē rebus probi viri) famæ originem querāt, ac inuestigent: ne veluti infelix ille præfectus Pilatus, populi clamoribus permoti innocentem virū carceribus affligant, aut pœnis afficiant. Si enim innocentis viri sanguis à priuato homine quodammodo prouocato effusus clamare solet ad Deum, quid nū etiam innocentis hominis honor (ipso sanguine preciosior) cōtra incautum & temerariū iudicem, qui potestate diuina abutens, quos tueri debebat, viros innocuos lædit, omnibus horis perclamauit. Vnum insuper non omitendum est in proposito, quod licet iudex quando ex officio procedit, & crimen non probatur, si infamia remanet possit indicere purgationem, hoc tamen non tenetur facere ad petitionem promotoris inquisitionis. ita notat Præpo. in capitu. De accusatione. ij. quæst. viij. colum. xxxix. versicul. Sexta differentia, quod ego intelligerem in promotore qui se obtulit sponte, non verò in promotore dato ab ipso iudice, qualis est fundator huius nostræ denunciationis: & hæc differentia probatur optimē ex his quæ suprā dixi in parte promotor seu fiscalis.

In qua si defecerint uti convictos puniri.

Caput. cxlj.

- 1 Deficiens in purgatione, punitur ut convictus.
- 2 Absens, de crimine infamatus, citatus peremptorio prefixo ad se purgandum, si purgationem intra illum terminum non praestitit, habetur pro convicto.
- 3 Traditur germana ratio propter quam in purgatione deficiens, ut convictus punitur.
- 4 Clericus propter purgationis defectum degradatus & traditus curiae seculari, ordinaria criminis poena puniri non potest.
- 5 Purgatio canonica hodie raro indicitur.

T autem curae sit clericis providere bonam
 a **M**orem Deo & hominibus, & habere bonum
 testimonium ab his quae foris sunt, statuerunt canonica iura hac lege indicendam purgationem, quod si quis in illa defecerit, puniatur ut convictus: ut probatur in c. De hoc. de simon. quod intellige secundum modum agendi qui processit, probat text. & ibi notat Abb. in. iij. nota. in c. Accedens de accus. cuius bonam distinctionem vide ad intellectum huius conclusionis, licet sic deficiens dicatur interpretatiue non verè & convictus, ut est glo. notabilis in c. Inter sollicitudines. de purga. cano. Nota insuper in hoc proposito quod si infamatus non potest habere compurgatores, quia testes non confidunt de eo, seu quia fides non in alijs de eo, quod tunc habetur pro convicto & deficiente in purgatione, notat Abb. referendo Hostiè. in di. c. Inter. quasi in fi. de purg. cano. Et adde aliud singularem casum, in quo quis habetur pro convicto, propter non praestitam purgationem, videlicet quando aliquis
 absens

absens est infamatus de crimine, vel vehementer suspectus; & citatur peremptorio prefixo ad se purgandum, quia non praestiterit purgationem intra illum terminum, habetur pro convicto; notat Abb. in c. Cum. P. vers. & ex hoc. de purga. cano. Rationem autem quare deficiens in purgatione, puniatur ut convictus, colligit Abb. ex glo. ibi in cap. Insinuatum. de simon. quam etiam allegat in d. ca. Accedens. de accusa. in colum. ij. videlicet quod praesumptio probabilis orta ex infamia transit in violentam; cum reus deficit in se purgando, & violenta sufficit ad condemnationem, ut in ca. Afferte. de praesumptio. & in l. Indicia. de rei vendic. C. Sed saluta
 3 tantum patris pace, hac ratio non videtur bona: quia violenta praesumptio non sufficit ad imponendam poenam ordinariam delicti: nec hoc probant iura per eum adducta. Unde crederem quod ratio vera est, quia conditores canonum voluerunt hunc rigorem servare, ut clerici non minus studerent in vitanda infamia, & suspicionem vehementi, quam culpa, propter salutem Christiani populi, qui nimis inficitur ex pernicioso exemplo a clericis habito: considerantes quod cum poena ordinaria canonis contra convictum legitima probatione, non sit poena mortis vel mutilationis membri, non erat tanti rigoris clericum deficientem in purgatione, haberi pro convicto, & aequali poena puniri. Ex qua
 4 ratione pro vera recepta, crederem unum singulare & non parvipendendum posse inferri, quod in delictis quibus clericus venit degradandus, & curiae seculari tradendus, si iudex secularis videat clericum fuisse degradatum, & sibi traditum propter defectum in purgatione, quod non potest eum punire poena
 E e 4 ordi

ordinaria, qua laicus conuictus de illo delicto puniretur, cum sit verum quod sibi traditur non verè, sed interpretatiuè conuictus de delicto, & non liceat iure ciuili vel regio aliquem pœna ordinaria punire, nisi claris probationibus seu confessione propria conuincatur, nisi in casu hæresis, in quo non licet iudici seculari examinare processum inquisitorum, ^b vt in cap. Vt inquisitionis. in §. prohibemus. de hæreti. in. vj. & ibi per Docto. & in ca. j. de offi. ord. reprobata opinione Bart. in l. Diuus. ff. de custo. reo. vbi contrarium tenuit: licet legistæ communiter teneant suam opinionem, vt testatur Imo. in c. j. de offi. ordin. & refert Præpo. in c. Statuimus. xj. quæst. j. quam etiam opinionem Bart. nititur defendere Barba. in d. cap. j. in colum. xvij non pertinaciter, sed subijciendo se ecclesie. Et licet possit aliquis dicere quòd etiam hoc procederet in crimine hæresis, ex ratione, quia licet iudici seculari non liceat examinare processum inquisitorum, quia nō potest cognoscere, an traditus suæ curiæ commiserit vel non crimen hæresis, non tamen negatur sibi quin inspiciat tenorē sententiæ inquisitorum: & si cōstat ex ea quòd aliquis sibi traditur non verè conuictus, sed interpretatiue, quia deficit in purgatione, temperet mortis pœnam: cum nulla lex ciuilis nec regia dicat quòd deficiens in ea puniatur pœna mortis, tanquam hæreticus: nec videatur sequi necessariò, relaxatur ab inquisitoribus, ergo damnandus est pœna ignis per secularem iudicem: cum vtrique iudices tam inquisitores quàm seculares debeant iura sui fori attendere & illa seruare. Sed hoc argumentum facilè soluitur ex communi stylo inquisitorum, qui, vt intellexi, talis est q̄ extenore sententiæ

suz colligi nō potest, quòd aliquis damnatur eo quòd in purgatione defecerit: quia sententia fertur contra deficientem, sicut contra conuictum, & solum remanet in actis processus qualiter in purgatione defecerit, quem cum videre non possit secularis iudex, merito excipi debet materia hæresis ab hac mea noua inuestigatione, quam in alijs criminibus veram existimo. Hodie tamen sicut rarò indicitur ab ecclesiasticis iudicibus purgatio canonica, sic rarò accidit quòd iuxta rigorem canonicum deficiens, vt conuictus damnetur. At quòd iudices temporibus istis rarissimè purgationem indicent, quanuis partim hoc referri possit ad eorum tepiditatem (quibus minima cura est purgare clericos ab infamijs & suspicionibus vehementibus, & satagere vt Christi bonus odor sint), nonihil tamen prudentis considerationis habere videtur, si perpendunt facilitatem qua vulgus hodie infamiam suscitatur & sustinet: & quā difficilè hodiernis temporibus compurgatores inueniatur, hac vt existimo ratione: quia si nominati ad alios compurgandum peccatores & fragiles sunt, faciliter credunt infamatos commisisse crimina quorum inculpantur eadem fragilitate qua ipsi solent in alia vel similia labi crimina. Si vero probi viri sunt, cū videant corruptionem morum huius tempestatis, & clericalis status deformationem (eo quòd sine delectu ad illam vndeunque solent venientes admitti) nisi bene notā habeant vitam purgadi clerici, compurgatorum onus refugiunt. Vnde ne antiquus ille & pius patrum zelus omnino pereat, aut si his tēporibus feruetur ad vnguē, innocētes lædat, consulere m̄ omnibus prælatis, ac eorum vicarijs, q̄ synodali cōstitutione, siue publicis edictis

His moneant clericos suæ diœcesis, vt non solû puritatis curæ vacarent: sed in quantum vires sufficiant, infamix aut suspitioni vehementer iam non præbetent: scituri pro certo quòd post monitionis tempora, in omnibus de nouo emergentibus casibus iuris ordo, & rigor seruari debebit: post quã monitionem à iuris dispositione non debent iudices recedere, dum tamen semper adsit Epicheia virtus, qua qualitatem personæ purgandæ, & scandalum, aut suspitionis, & defectus in purgatione, & alia considerandæ, rigorem antiquorum canonum temperent.

UT CONVICTVS. Adde Hostien. Henrri. Abb. & doctores in c. inter sollicitudines. de purg. cano. Goffre. Hosti. Abb. Ana. Felia. in cap. accedens. de accusa. Ange. & Siluest. in summis, verbo purgatio. & hanc communem opinionem esse fatetur Iacobus Septimancensis in catholicis insti. cap. 54. num. 7.

PROGRESSV INQUISITORVM. Vide quæ scripsi supra cap. 33.

*Si vero Capi non potuerint, absentes eos
pœnis damnari condignis.*

Caput cxxlij.

- 1 Clericus delinquens absens, qualiter condemnari possit.
- 2 Traditur singularissimus modus conuincendi clericum lite adhuc non contestata.
- 3 Laicus absens, licet ex legibus regni pœna ordinaria damnari possit, si fuerint contra eum indicia quæ sufficerent ad torturam: non tamen clericus.

Vando clericus delinquens est absens, & remissio de eo petita per iudicem diœcesis vbi est, non fit, vel alias latet, tunc videtur q. positis edictis in ecclesia cathedrali, aut suæ parochiæ, vel beneficii, cû assignatione cõpetentis termini ad comparandum procedi possit ad ferendam

sen

sententiam diffinitiuam, si constat de delicto per eum commisso. Quod probatur ex his quæ notat Ioan. Andr. in c. Degradatio. de pœnis. vbi scripsit quòd contra clericum absentem contumaciter potest ferri sententia verbalis depositionis, qui allegat cap. Veritatis. de do. & contu. & quæ ibi notantur. & iij. quæst. ix. in summa. quod ibi refert Domini. in prin. qui dicit bene notandum ex dictis per eundem Ioan. And. quòd in causa degradationis actualis non posset procedi in absentem, etiam procuratore presente, per regulam de qua in cap. veniens. de accusa. quòd vbi pœna non potest imponi absenti, non potest procedi per procuratorẽ. facit etiam ad probandum quòd contra absentem clericum possit procedi, quòd expressè voluit Ioan. Lupus doctor Hispanus in tract. de liber. eccl. in ix. quæst. vbi tradit quòd in quocunque delicto propter quòd clericus degradari meruisset si absens citatur, & non comparet condemnatur in absentia; si testibus conuincitur, & datur facultas ab ecclesiastico iudice seculari capiendi eum, & secundum suas leges iudicandi, ita quòd sola sententia sine alia actuali degradatione, talis clericus habetur pro realiter degradato ad hoc vt non gaudeat privilegio clericali: allegat ad hoc text. in capitul. Cum non ab homine. de iudic. quæ bene inducit, & dicit quòd est necesse quòd intelligamus dictum text. in casu absentix, & hanc degradationem vocat ipse fictam à iure & ab homine. Aduerte tamen q. huic sententiæ multum refragatur doctrina Inno. in c. qualiter el. ij. de accusa. in colum. penul. versicul. Item ad prædictas. vbi postquam refert aliquas pœnas canonicas, dicit quòd ad prædictas pœnas

præ

præterquam ad depositionem proceditur contra absentem etiam contumacem, sed ad depositionem & alias pœnas quæ sunt usque ad relegationem non proceditur contra absentem, allegat l. Absentem. ff. de pœnis. & tex. in cap. Decernimus. iij. quæst. ix. potest etiã dari alius singularissimus modus conuincendi clericũ absentem de crimine lite non contestata, secundum Abb. in ca. Cum P. in fin. de purg. cano. videlicet quòd si est infamatus vel vehementer suspectus de crimine, citetur peremptorio præfixo ad se purgandum intra illum terminum, non autem ad comparandum tantũ, & tunc si non præstiterit purgationem intra terminum præfixum habebitur pro cõuicto, quod dicit perpetuò menti tenendum: quia limitat tex. in cap. Veritatis. de do. & contu. & quòd est modus non exquisitus de iure civili. Datur præterea alius modus conuincendi absentem clericum, per eundem Abb. ibi, videlicet quòd cõtumax excommunicetur, & si steterit in excommunicatione per annum, tunc habetur pro conuicto super illo crimine, & potest puniri, ac si vere fuisset cõuictus, vt in c. Rursus. & in ca. quicumque. xj. q. iij. quæ sic debent intelligi, vt plenissime tangit in ca. j. de iudi. Vnũ
 3 tamen crederem in ista materia, iudicem ecclesiasticũ
 a non posse imitari legem^a & stylum huius regni, dum disponitur, & practicatur quòd stantibus iudicijs contra reum absentem sufficientibus ad torturam potest iudex eum damnare de delicto: hoc enim ad clericorũ personas non liceret extẽdere, cum lex regia hoc disponens eos non cõprehẽdat, nec imitatione digna sit. Quis enim iustum decernat solis iudicijs probatis damnari quenquam vti reum criminis, etiam si executioni
 non

non sit demandanda sententia? Id nanque solũ iuste pronuciari videtur, quod iuste potest executioni mandari.

- a IMITARI LEGEM. adde quòd de hoc stat regia lex ab inuictissimis chatholicisque regibus condita Compluti anno Domini 1503. quæ habetur in pragmaticis regum catholicorũ, fol. 189.

*Pro quibus omnibus ac necessarijs eorum
 vestrum imploro officium.*

caput 143.

- 1 Iudex ex officio suo in qualibet causa criminali, post testium aperturam, etiam ad offensam rei, potest testes recipere.
- 2 Iudex ex officio rationem damnorũ partis lesæ habere potest.
- 3 Testis ad defensionem rei ex iudicis officio publicatis attestationsibus, recipi possunt.
- 4 Iudex, etiam eius officio nõ implorato, pœnã minuere potest.
- 5 Iudex de veritate pro absente inquirat.
- 6 Iudex ex officio accusatorem criminofum repellere potest.

SI enim officium iudicis amplissimum est, multaq; operari potest in omnibus iudicijs, quanto magis vires habebit in his criminalibus causis à suis officialibus motis, quos in eius locum succedere superius declarauimus? meritò ergo in simili denũciatione quicumque promotor seu fiscalis, iudicis officium implorare debet, exuberat enim plurimum in his causis: potest nanque index ex officio suo in qualibet causa criminali, etiam post aperturam testium, testes de nouo
 a recipere, etiam ad offensam rei. vt not. Bar. in leg. j. §. si publico. in col. v. ff. ad. le. Iul. de adulte. vers. Vltorius quæro. quem refert Præpo. in c. de accusatione. ij.
 quæ-

quæst. viij. in col. xxxix. vers. quarta differentia. & notat Maria. in c. fraternitatis. de testi. col. xxxv. vers. Trigesimus tertius. ex quo sequi posset notabilis effectus, quòd licet ipse fiscalis in dilationibus sibi datis non probauisset delictum, facta etiam publicatione testiũ: si iudex repererit testes cõtra reũ, poterit eos examinare, prius tamen citato reo ad videndum illos iurare: debet etiam sibi dari postea attestatum. copia & & noua dilatio ad opponendum contra illas. **Aduerte** tamen ne in hoc decipiatis: quia illa doctrina Barto. declaratur notabiliter per Salic. in l. si. in fi. col. C. de quæstionib. videlicet q̄ tunc possint testes recipi ad offensam post publicationem, quando illa receptio fieret sub per nouo capitulo, non autem super antiquo: ^b cuius sententiam sequitur Fel. in c. Cum clamor. fin. col. de testib. post Areti. in c. fraternitatis. in viij. cartha. cod. tit. ex quo videtur multũ restricta dicta conclusio Barto. quod etiam sequitur Hippoly. in l. j. §. Si quis vltro. ff. de quæstio. & dicit esse menti tenendũ. Itẽ etiam aduerte q̄ ex officio suo iudex poterit in his causis habere rationem damnorũ, & partis læsæ, per ea, quæ notat Præpo. in c. libellorum. in secunda col. ij. q. viij. vbi referendo plures doctores in varijs locis cõcludit quòd cõmuniter firmatur per eos ibi, quòd siue iudex procedat per accusationem, siue per inquisitionẽ poterit habere rationem damnorum & interesse partis læsæ: laudabiliter ergo & iustẽ facit iudex ecclesiasticus, cui magis incumbit exonerare conscientias suorum clericorum, si constituto de dano partis per processum, reũ clericũ cogat ad satisfaciendũ, etiam illa nõ petente, præmaximẽ quia sepissimẽ læsi & offensi à clericis, non au-

dent

dent eos accusare corã suis iudicibus, tum quia desperant non posse iustitiã sibi plenẽ satisfaciendẽ consequi, propter leuitatẽ pœnarum quas inferunt ecclesiastici iudices, tum propter tardã expeditionẽ negotiorum in curijs ecclesiasticis, & sumptus qui in illis psequendis fiunt, maximẽ in Romana curia, tum etiã ob illatas sibi minas ab eisdẽ clericis facinorosis, aut suis famulis vel amicis. Vnde meritorie, & magna cum vtilitate Reipublicæ faciunt ecclesiastici iudices, qui ex officio descendunt ad satisfactionem partium læsarũ à clericis, etiam illis non instãtib. Sed sicut annotauimus, ea quæ contra reos potest iudex ex officio facere, iustũ est vt eorum quæ in suum fauorem potest non obliuiscamur. Et primò ad eorum defensam poterit recipere testes publicatis attestatib., ^c vt notat etiã Bart. in d. §. Si publico. Quod dicit Hippoly. in d. §. Si quis vltro. posse fieri etiã super eisdẽ capitulis: & allegat Salic. vbi ^d supra, licet ipse hoc nõ dicat, sed solũ q̄ ad defensam, quocũq; tẽpore ante sententiã produci possunt testes, allegando tex. in l. Vnius. §. Cogniturũ. ff. de quæst. ex quo ibi. hoc notat Bar. Secundo potest iudex minuere pœnã etiam si non sit imploratũ eius officium. vt not. Bart. in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui not. infra. col. iij. vers. quæro vtrum, per l. Si nõ defendatur. ff. de pœnis. & per l. j. in fin. ff. de quæst. Tertiò quòd iudex inquirat veritatem pro absente ^d si potest suo officio, vt notat Bart. in l. Seruum. §. Publicæ. ij. col. ff. de procura. latius in iij. §. hoc autẽ iudicium. in col. iij. ff. de dam. infec. vbi dicit quòd quando reus est absens, in delictis in quibus imponitur pœna vsque ad relegationem (quia tunc potest procedi cõtra absentem vsque

ad

ad definitiuam sententiam) potest iudex pro absente probationes inducere. Quarto, Iudex ex officio potest repellere accusatorem criminolum, & qui alias non est legitimus. Notat Inno. in c. Nulli. de accusa. quod procedit, etiamsi accusatus velit illum admitti, ut notat Archid. in c. Quarendum. ij. q. vij.

- ^a AD DEFENSAM REI. adde quod opinio hæc procedit tantum eo casu quo loquitur autor, nempe quando ex iudicis officio proceditur, secus quando parte instante procederetur. sic tradiderunt Bald. in l. presbyteri. colum. 1. C. de epis. & cleri. & in consi. 276. colum. penul. volum. 1. Aretin. in cap. cum clamor. colu. 2. vbi Felin. colum. penul. de testi. quam esse communem opinionem fatetur Aegi. Bosi. in tract. delictorum. titu. de publi. process. numer. 3.
- ^b SUPER ANTIQVO. adde Hippo. in practica criminali. §. sequens. nu. 8. Ludo. Carre. in pract. crimi. fol. 76. recentioris impressionis. numer. 1.
- ^c PUBLICATIS ATTESTATIONIBVS. adde Bart. in l. diui fratres. ff. de pœni. & in quæst. 17. incip. iudex maleficiorum. Abb. in cap. suborta. colum. vlti. de re iudi. Angel. Aret. vbi Augustin. Ariminen. in tracta. maleficiorum, in parte comparuerunt dicti inquisiti coram dicto iudice. numer. 19. Hippo. consi. 39. & cons. 73. volu. 2. & in practica. §. sequens. Capit. deci. 81. Neap. nu. 4. Rober. Maran. in speculo. aduoca. 6. part. §. tertius actus. pag. 433. numer. 3. Ludo. Carr. in practi. crimi. fol. 76.
- ^d PRO ABSENTE. adde text. in l. si non defendantur. ff. de pœnis. regiam. l. à catholicis regibus Compluti conditam anno domini 1503. quæ hodie stat in pragmaticis regum catholi. fol. 189. latè Hippo. in practica. §. opportune. numer. 14. & in consi. 73. num. 20. volum. 2. Ferrarien. in practi. de forma libelli in actione reali. ver. quatenus ex officio. numer. 12.

Ac expensas protestor & peto.
Capit. cxxxxiiij.

Vidus

- ¹ Victus victori etiã in criminalibus in expensis est condemnandus.
- ² Expensæ illæ soluendæ sunt, quæ verè consumptæ fuerunt.
- ³ Clerici an possint damnari in aliquo pro soluendo salario fiscali aduocato vel notarijs curiæ.
- Promotor seu fiscalis qui calumniosam accusationem instituerit, in expensis est damnandus.

Vanuis episcoporum redditus pro sustentandis oneribus ecclesiæ suæ assignari censeantur, inter quæ non minimum reputandum est, vt diocesim suam malis purgent homini-

bus, & clericos facinorosos emendent: non tamen iniustum reputo quod damnatus reus, si bona habeat, expensas soluat promotori seu fiscali, vt vulgus appellat.

- ¹ Cum etiam in criminalibus victus victori condemnari debeat in expensis, vt probat tex. secundum vnam lectionem in l. fin. C. de fruct. & lit. expen. voluit glo. in c. finem litibus. de dol. & contu. Bart. in l. j. in prin. ff. ad Turpil. & in l. Si postulauerit. in prin. & in §. fin. ff. de adul. Abb. post alios in dict. c. finem litibus. Canonist. in cap. Calumniam. de pœ. & hæc est communior opinio secundum Hippolytũ in l. patre vel merito. ff. de quæst. in colum. iij. in fin. licet Feli. in c. Accedens. in col. pen. de accusa. quem ipse non refert propter varietatem opinionũ huius articuli, se remittat ad alios docto. Hoc tamen adhibito moderamine, vt illæ solũ soluantur, quas verè expendisse constiterit in substituendis procuratoribus loco sui, in euocandis testibus, & ministrandis illis pro itinere sumptibus, ac in solutione tabellionum, & similibus rerum, in quibus certum erit eum aliquid consumpsisse. Pro soluendo autem salario quod illi episcopus assignauerit, aut suo aduocato, seu satisfatione

F f atione

etione notariorum curiæ episcopalis, qui ex more gratis debent ac solent facere omnia quæ promotoris cernunt officium: & si bona damnatorum suppetant, posse eos damnari in aliquo (meliori iudicio salvo) non crederem, cum ad salaria ipsius & aduocati teneatur episcopus, & ad alia gratis facienda sui videatur obnoxij notarij. Quauis non iudicarem indecens quod episcopus ex communi bursa pœnarum cameræ posset prædicta salaria soluere, & ipsis notarijs (si laboris magnitudo exegerit) aliquid præstare, dum tamen ex hoc non detur occasio promotori vexandi reos, notarijsque longos describendi processus sine vlla necessitate. Hortor autem sub obtestatione extremi iudicij præsules omnes, vt officialibus suis ad insequendos malefactores sumptus necessarios præstent, ne ob eorum defectum in Romana & metropolitanis curijs prosecutio criminalium litium deseratur, ex quo malefactores insolentiores reddantur, solaque ab ipsis appellatione interposita, ac obstenta inhibitione per diocesium sicuti ceteri probi & innocui homines liberè discurrant videntibus superioribus & contemptis. Quod nempe audacius & liberius faciunt delinquentes, quando perpendunt tantam esse suorum superiorum auaritiam, quod appellantes ab eis solent negligere, ne quicquam sibi ex hoc sumptus accrescat. Debent præterea aduertere iudices, quod si promotor calumniosam instituerit accusationem, in expensis damnari debet: ^b vt cauetur in decisione Cappellæ Tholosanæ, in quæst. vj. vbi etiam videnda est bona additio Stephani, quæ dicit, quod quando accusauit nulla infamia, vel indicijs præcedentibus, dicitur iniuste accusasse, & merito quidem in expensis damnandus est.

si quis fuerit in
- p. m. q. 24

est tunc. Nam qui positus est vt sua diligentia sceleratos clericos insequatur (vt boni manifesti fiant & ab alijs discernantur) non debet insones & bonos clericos infamare neque vexare.

- ^a IN EXPENSIS. Adde quod hæc opinio intelligenda est si expensæ petitiæ fuerint, non autem aliàs. Tradit Bart. in l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de damno infecto. Bart. in l. properandum. §. si autem alterutra. col. vlti. C. de iudi. vbi Bald. Ferari. in practica de forma libelli in actione reali. versic. & expensis. num. 7. Maran. in specu. aduocatorum. 6. par. 3. membro. numer. 12. pag. 397. latè Ias. in §. omnium. numer. 145. Insti. de actio. & est opinio communiter recepta secundum Rip. in dict. §. hoc iudicium. numer. 83. versic. secunda conclusio.
- ^b DAMNARI DEBET. Adde latè Ang. Aret. vbi August. Arimin. in tract. male. in par. & ad querelam. nu. 71. Aegi. Bossi. in tract. delictorum. titu. de accusatione. num. 27.

LAVS DEO.

Finit excellens opus, cuius inscriptio est, *Practica Criminis Canonica eruditissimi viri D. Ioannis Bernardi Diaz à Luco Hispani, Decretorum Doctoris celeberrimi.*

Cui accesserunt nouissima Annotationes, Doctissimæque Additiones, autore Ignatio Salzedo de Leon Charatensi: in facundissima bonorum omnium sanctorumque studiorum parente Complutensi Academia sacrorum decretorum publico ordinarioque professore.

I N D E X O M N I V M
C A P I T V L O R V M I N H O C
volumine contentorum, alphabetico
ordine descriptus.

A B ecclesiis ad quas cōfuge runt extrahi. cap. cxv. pa- gina. 313	cap. lxvij. 170
Ab ingressu ecclesie inter- dici. cap. cxxj. 340	Carnificum seu macellariorum, aut tabernariorum officium publicè & personaliter exercentes. capit. lxij. 154
A collatione ordinum suspenso. ca- pit. xxvj. 75	Canonicis uel synodalibus. capit. cxxxvj. 396
Adulterij. cap. lxxix. 215	Coluberius & Serpelio. c. vij. 33
Aliquoties insuper celebrando cor- pus & sanguinem Dñi non perci- piebant. cap. xxxvij. 92	Concubinarij. cap. lxij. 182
Aleatores. cap. lxiiij. 158	Coram uouis domino N. ca. ij. 16
Aliquo lapsu temporis non obstan- te. cap. cxxxix. 407	Comam nutriendes siue relaxan- tes. cap. lxx. 177
A manifestis usurarijs oblationes recipientes, eosq; ecclesiasticæ se- pulture tradentes. cap. lxxxiiij. 226	Commendatumq; sibi infirmū bap- tizare noluerunt. cap. xli. 94
Apostatæ. cap. ciiij. 284	Contra ecclesias à quibus beneficia obtinent, aduocati uel procurato- res extiterunt. cap. lvij. 130
Arbitrarijs puniri. c. cxxxvij. 403	Consulentesq; aruspices, incanta- tores, ariolos, augures, sortilegos, ac eos qui artem magicam profite- tur. cap. cj. 272
B eneficia plura possident. capit. xliij. 94	Conspiratores. cap. cix. 298
Beneficijs priuari. ca. cxxiiij. 345	Confessionibus proprijs. cap. cxix. 333
Beneficia. cap. x. 41	Corporalibus. cap. cxxxv. 393
Bigami. cap. xvj. 52	Cōsuetudinarijs. cap. cxxxvij. 397
Blasphemi. cap. ciiij. 277	Cum laici essent, sine ordinibus mi- nistrare ac celebrare sunt ausi. ca- pitu. xij. 45
Bona ecclesie dilapidantes. capit. lxv. 163	Cum parochiales ecclesias habeāt, intra annum non fuerunt promo- ti. cap. xlviij. 112
Bonorum publicatione puniri. ca- pit. cxxiiij. 351	
C api. cap. cxiiij. 310	
Calūniatores. cap. lix. 136	
Clandestinis nuptiis interessentes.	

INDEX.

D ata incorrigibilitate. capitul. cxxxj. 381.	G raua & plura perpetrarunt facinora. cap. xj. 43
Denunciatio. cap. j. 22	H abita informatione summa. rida. cap. cxij. 305
Denuntio. cap. vj. 25	Heretico. cap. xxv. 74
Deponi. cap. cxxvij. 372	Heretici. cap. cvj. 287
Degradari. cap. cxxxij. 384	Hereticis, receptatoribus, defensoribus & fautoribus eorum ecclesiastica adhibentes sacramenta, ac eos christiana sepultura tradentes, & eorum elemosynas ac oblationes recipientes. cap. cvij. 293
Deficiente uero legitima probatione ob uulgatam infamiam. graue scandalum, uehementem suspicionem ex testium dictis obortam purgationem iudici. cap. cxl. 408	Homicida. cap. lxxxvij. 240
Duellum aliis sponte offerentes. seu oblatu suscipientes. c. xcij. 261	Huius diocesis originarij. capitul. viij. 35
E brij. cap. lxxj. 178	I llegitimi. cap. xi iij. 48
Ecclesiasticos uiros ut sua resignent beneficia, ac ne citati ad curiam accedat capientes. c. xcvij. 267	Illiterati. cap. xvij. 54
Ego N. presbyter. cap. iij. 21	In ea domicilium habentes. capit. ix. 37
Eos citari personaliter. capitul. cxij. 308	In custodia eucharistia desides. ca. xl. 93
Eucharistiamq; ob ebrietatem ac uoracitatem euouerunt. capitul. xxxvj. 89	Inceuarij. cap. xcviij. 267
Excommunicato. cap. xxiiij. 73	In nullo beneficiorum resident. ca. xlvij. 110
Exigentibus culpis. cap. cxxx. 381	Instituti heredes de restituendo hereditatem incapaci tacitam fide dederunt. cap. lvij. 132
Expensas protestor & peto. cap. cxliij. 424	Incestus. cap. lxxviij. 212
Excommunicati. cap. xij. 46	Incederari. cap. cxvj. 316
Extra tempora, & ante aetatem legitimam, & ab alieno episcopo. ca. xxij. 66	In die sapius. cap. xxx. 81
F alsi testimonij rei. capitul. lxxxvij. 238	In priuatis locis sine episcopi licentia celebrarunt. cap. xxxiiij. 85
Balsarij. cap. cvij. 294	In perpetuum carcerem damnari. cap. cxxix. 375
Fornicarij. cap. lxxij. 181	In exilium mitti. capit. cxxvj. 369
Furtiue. cap. xxj. 91	In arctum monasterium detrudi. c. cxxvij. 374
Fures. cap. lxxxiiij. 227	

INDEX.

In pluribus eorum intrusi sunt. ca. xliij. 105	ra & in altari. capit. xxxvij. 91
In qua si defecerint uti conuictos puniri. cap. cxlj. 105	Officium in super diuinum ut tenentur non recitarunt. cap. xlix. 114
Ioculatores, Goliardi seu buffones. cap. lxij. 151	Officiali ac uicario generali. capit. iij. 17
Iuramento premissis interrogari. cap. cxv. iij. 330	Occasione laice recognitionis, non requisita episcopi audientia, beneficia ecclesiastica sibi presumpserunt uendicare. capitul. xlvi. 108
L eges & physicam audientes. cap. liij. 126	P arricidaeq; cap. xc. 247
Lese maiestatis rei. cap. cx. 309	Per saltum. cap. xx. 63
Literas ad alios directas aperientes, & aduersarijs ostendentes. ca. xcvi. 285	Pariuri. cap. lxxxvj. 275
M atrimonium de facto contractentes. cap. lxxiiij. 190	Peccatores qui sibi confessi sunt signis aut uerbis prodentes. capit. cij. 273
Maledici. cap. lx. 139	Per assassinos alios interfici mandantes. cap. xcj. 256
Missamq; pro requie defunctorum promulgatam, pro uiuis celebrarunt hominibus, ut illi mortis incurrerent periculum. cap. xxxv. 89	Poenisue alijs pecuniarijs. capitul. cxxxiiij. 390
Monialibus. cap. lxxv. 197	Post peractam poenitentiam solennem. cap. xix. 62
Ministri laicorum, ac in rebus eorum procuratores existentes. cap. liij. 120	Principum & secularium uirorum iustitiarum. cap. lvj. 128
N aves ad pugnam gubernantes, & conflictum personaliter exercentes, ac alios ad pugnam incitantes. cap. xciiij. 262	Promotor seu fiscalis curiae uestra. cap. v. 24
Nefandi criminis rei. capitul. lxxx. 221	Pro quibus omnibus, ac in necessarijs eorum ueserum imploro officium. cap. cxliij. 421
Negotiatores ac alienae rei conductores. cap. l. 116	Proxenetae illicitorum contractuum. cap. li. 119
Non ieiuni. cap. xxix. 79	Publicis spectaculis. cap. lxxvj. 168
Nuptias secundas benedicentes. cap. lxxviij. 173	Q ui episcopatu renunciauerat. cap. xxvij. 75
O b negligentiam ipsorum aliquid sanguinis stillauit in terra	Quorum aliqua patres eorum nullo mediante possederunt. capitul. xliij. 103

INDEX.

R aptorum & ecclesiarum uiolatorum non satisficientium sepulturis interessetes, eorumq; elemosynas recipientes, ac de eorum rapina participantes. cap. xcix.	263	interdicti censura notati. cap. xxviiij.	76
Rebaptizati. cap. i. s.	51	Super altari non consecrato. cap. xxxij.	83
Sacrilegi. cap. lxxxj.	222	Suspendi. cap. cxxij.	341
Schismatici. cap. cv.	285	Super rebus aptis ad faciendum sortilegia, & ad illum effectum unam uel plures missas scienter celebrant, adhibitis nefariis precibus, & uerbis superstitiosis. cap. xxxix.	92
Seq; de suis criminibus gloriantes. cap. cxj.	304	T abellionatus officium exercentes. cap. liiij.	122
Seculari curiae tradi. cap. cxxxij.	386	Testibus conuictos. cap. cxx.	335
Serui sine dominorum suorum licentia. cap. xvij.	53	Tortura. cap. cxvii.	320
Simoniaco. cap. xxij.	72	Truncationes membrorum per se facientes, aut faciendas indicantes. cap. xcij.	259
Simoniaci. cap. lxxxv.	232	V enatores. cap. lxj.	147
Sine aqua & igne, uel in pane fermentato, & calice ligneo. cap. xxxj.	82	Venefici. cap. lxxxix.	244
Sine orario seu stola, & alijs uestibus sacris. cap. xxxiiij.	84	Verberari. cap. cxxv.	366
Si uero capi non potuerint absentes, eos poenis damnari condignis. cap. cxlij.	340	Villarum procuraciones suscipientes. cap. lv.	176
Sortilegi. cap.	270	Virgata de partita ueste publice utentes. cap. lxix.	174
Spiritualibus filiabus se commiscentes. cap. lxxvj.	200	Violentiaq; illatores. ca. xcv.	262
Stupri. cap. lxxvij.	205	Vsurarii. cap. lxxxij.	223
Suspensionis, excommunicationis ac		Viuis possessoribus eorum. cap. xlv.	106

REPERTORIUM RERUM MAXIME MEMORABILIUM quæ in hoc opere continentur, ordine alphabetico digestum.

Aduerte lector candidè quod quando thipis hoc opus excudendum tradidimus, nondum sacratissimi Tridentini Concilij decreta in lucem prodiderant, ob idq; non potuimus eorum loca quæ huic practicae accommodatissima erant, in locis proprijs inserere, sed hunc locum in eam rem destinauimus in quo ea loca quæ ad institutum nostrum faciunt auctuarij uide trademus.

A.

Abstemius nõ potest ordinari. addi. ad. cap. 71. a. pa. 180.
 Accusari uno eodemq; libello plures possunt. cap. 7. num. 2. pag. 3.
 Accusari an quis possit de eo crimine de quo purgatus iam fuit. cap. 140. num. 11. pag. 412.
 Adulterium graue scelus. cap. 78. nu. 2. pag. 115.
 Adulter clericus qua poena sit animaduertendus. eod. ap. num. 2.
 Alimenta quomodo his ministranda sint, qui in monasterio ad poenitentiam deputantur. cap. 128. num. 2. pag. 375.
 Antonij de Padilla & Meneses nunc Regij in Pintiano prætorio senatoris clararissimi laus, addi. b. ad cap. 60. pag. 144.
 Antiquo iure de diaconorum criminalibus causis, tres episcopi cognoscebant. de causis uero presbyterorum sex. cap. 3. num. 5. pag. 20.
 Annus à iure statutus ut infra eum qui parochialem ecclesiam habuerit ordinetur, à quo tempore curre

re incipiat. cap. 44. nu. 2. pag. 113.
 Aperiens literas easq; aduersario mittentis ostendens, in falsi poenam incidit. cap. 96. num. 1. pag. 265.
 Aperiens literas ut legeret easq; minimè alijs ostendens, extraordinarie punitur. cap. eod. num. 3. pag. 266.
 Apostasie diffinitio in annot. ad c. 104. pag. 284.
 Apostasie triplex species constituntur. eod. cap. num. 1. pag. 284.
 Appellationi clerici traditi curiae seculari, à sententia iudicis secularis quando sit deferendum. cap. 133. num. 3. pag. 367.
 Apponens in manum in apostolicis literis, etiam literam unicam corrigendo uel punctum, exceptis officialibus quibus hoc commissum est, excommunicationis sententiam incurrit, à qua solus Papa absoluit. cap. 108. num. 5. pag. 375.
 B.
 Beneficia ecclesiastica habens, residentiam requirentiq; totidem habet domicilia. cap. 10. nu. 2. pa. 42.

INDEX.

Beneficiorum pluralitas naturali rationi contraria est. cap. 42. num. 1. pag. 95
 Beneficiorum pluralitas canonicis sanctionibus obuiat. eod. cap. num. 2. pag. 97
 Adde quod hodie in maximam rei publicæ christianæ utilitatem dispositum est circa beneficiorum pluralitatem in Concilio Tridentino Sessione. 24. cap. 17
 Beneficia plura cum dispensatione habens, sine causa tamen concessa in animæ iudicio securus non est. c. 42. num. 4. pag. 100
 Beneficia plura etiam simplicia habens, quorum alterum ad comode uiuendum est sufficiens, altero priuari potest. eod. cap. num. 5. pag. 101
 Beneficia duo curata si simul & semel alicui conferantur, tunc optio datur. eod. cap. num. 7. pag. 102
 Beneficia ecclesiastica hereditario iure non deferuntur. cap. 43. nu. 1. pag. 104
 Beneficium uiuentis impetrans, est ab ecclesiastica communione pellendus. cap. 15. num. 1. pag. 107
 Beneficium uiuentis impetrans deponitur. eod. cap. num. 2. pag. 07
 Beneficium uiuentis impetrans, in famiæ labe afficitur. ibi, num. 3
 Beneficium uiuentis occupas, si postea beneficio uacante impetret illud à Papa, non facta mentione imbasionis præterite, nõ ualet collatio. eod. cap. num. 5. pag. 108

Beneficia omnia personalem residentiam requirunt. cap. 47. num. 1. pag. 110
 Beneficium clerici uagabundi, alteri conferri potest. eod. cap. num. 4. pag. 111
 Beneficij collatio periuro facta, an sit nulla ipso iure. cap. 86. nu. 4. pag. 237
 Bona clerici hæretici confiscata cui sint applicanda. cap. 106. num. 4. pag. 289 & uide in cap. 124. num. 7. pag. 362
 Bonorum publicatio duplex. cap. 124. num. 1. pag. 351

C.

Calumniator dicitur qui falsa crimina obijcit. cap. 59. nu. 1. pag. 136
 Carcer nec immundus neq; cum secularibus personis clericis est constitutus. cap. 116. num. 2. pa. 317
 Carcer tormentum est. ibi. num. 3.
 Carcer est mala mansio, & morti equiparatur. in addi. d. capitul. a. pag. 119
 Carcer, qui non solum ad custodiam sed afflictionem corporis ordinatur, secundum delicti mensuram, & personæ qualitatem constituendus est. eod. capitul. numer. 7. pagina 319
 Carcer qui in pœnam criminis imponitur qualis sit constituendus. ibi, num. 8
 Carceris perpetui pœna à secularibus iudicibus non imponitur. in addi. a. ad cap. 129. pag. 380
 Adde

INDEX.

Adde Gasparem Vallascum in l. im perium. num. 163. uersio. & pro declaratione. ff. de iur. omni. iudi. Franc. Auiles qui multa scripsit in ca. 18. uerb. carcel. fol. 175. colum. 3. quod fallit in casu regie legis. 2. titu. 4. lib. 4. ordina. & ibi adnotauit Doctissimus D. didacus Perez. in glo. todos los dias de su vida. Capi nemo potest sine causæ cognitione. cap. 112. num. 1. pag. 305
 Causa iuste aliquem à calumnia excusantes qua sint. cap. 59. num. 4. pag. 138
 Citacio personalis quibus casibus fieri potest. cap. 113. nu. 3. pag. 309
 Clericus ratione ecclesiastici beneficij residentiam requirentis in loco illius domicilium sortitur. cap. 10. num. 1. pag. 41
 Clericus, qui in ordine quem non habet ministrat, est deponendus. c. 12. num. 2. pag. 45
 Clericus non ordinatus ministrans in aliquo ordine in apparatu irregularitatem contrahit cū quo solus Papa dispensat. eod. capit. num. 4. pag. 46
 Adde sex egregias limitationes p silues in summ. in nerbo irregularitas. uel duodecimo queritur autho. regu. & fallen. regu. 357
 Clericus excommunicatus ordinem recipiens illo ordine est deponendus, cum quo solus Papa dispensat. cap. 13. num. 1. pag. 47
 Clericus illiteratus priuari debet suo beneficio. capitul. 18. numer. 4. pag.

59
 Hodie autem clerici illiterati, si parochialium ecclesiarum rectores steterint, si alias laudabilis & pba te uitæ fuerint: coadiutores, aut uicarij pro tempore, cum sufficientis uictus assignatione, nulla appellatione obstante ab episcopis tanquã apostolica sedis delegatis sunt assignandi, ut in Concilio Tridentino Sessione. 21. cap. 6
 Clericus per saltum ordinatus, ordinis caret executione. ca. 20. nu. 2. pag. 63
 Clericus non ieiunus celebrans cui pœna sit obnoxius. cap. 29. num. 2. pag. 72
 Clericus, qui plures in die missas celebrauerit, iudicis arbitrio est puniendus. cap. 32. num. 1. pag. 83
 Clericus aliud altare erigens nisi quod ab episcopo sanctificatum fuerit, est degradandus. eod. cap. num. 2. pag. 84
 Clericus qui scienter se in beneficio curato intrusit, qualiter puniatur. cap. 44. num. 7. pag. 105
 Clericus in beneficio etiam modicæ aestimationis non residens, eo est priuandus. capitul. 47. numer. 3. pag. 110
 Adde tamen hodie singu. decretum de residentia praelatorum & aliorum inferiorum pastorum in Concilio Tridentino, Sessione 6. cap. 1. & 2. Sessi. 23. cap. 1. ubi multa magnæq; pœnæ contra eius transgressores insinguntur.

INDEX.

Clericus, qui legitima causa subsistente, non potuit intra annum promoveri, an à iuris pœna excusetur. cap. 48. num. 3. pag. 113
 Adde Concilium Trident. Sessio. 22. cap. 4
 Clericus officium diuinum non recitans, qua pœna puniatur. cap. 49. num. 1. pag. 115
 Clericus proxeneta illicitorum contractuum, quomodo puniatur. cap. 51. num. 1. pag. 119
 Clerici licet non possint generales laycorum procuratores esse, secus, in una causa tantum. cap. 52. num. 2. pag. 121. & ca. 55. nu. 1. pag. 127
 Clericis in sacris ordinibus constitutis tabellionatus officium per beneficiorum suorum subtractionem est interdendum. cap. 53. num. 1. pag. 123
 Clerici etiam in minoribus constitutis, habentes ecclesiastica beneficia, tabellionatus officio uti non possunt. ibi num. 2
 Clerici licet non possint nouas rogationes tanquam tabellionem recipere, ueteres tamã cõplere possunt. ibi num. 3
 Clericus tabellio si per episcopum pœna falsi fuerit condẽnatus & p eundem restituatur: si instrumenta confecerint, an sint ualida. ibi nu. 5.
 Clericus licet non possit esse uicere rex uel uice comes principis secularis, potest tamen in huius summo pratorio senatoris, munere fungi. cap. 56. num. 2. pag. 128

Clerici sine irregularitatis metu possunt in aliqua lege condenda interuenire per quam mortis pœna imponitur, quando casus non imminet per quem lex efficitur. cap. 56. num. 3. pag. 129
 Clericus si in suscepta ad ministratone secularium officiorum delinquerit, an à layco iudice puniri possit in annot. ad ca. 56. pag. 128
 Clericus qui non potest contra ecclesiam in qua beneficium habet ad uocare, an possit contra eam consuleri. cap. 57. num. 2. pag. 131
 Clericus, qui fidem tacitam dedit de hereditate incapati restituẽda, omni hereditatis cõmodo est priuandus. cap. 58. pag. 133
 Clericus, qui in Romanum pontificem linguam laxauerit, iudicis arbitrio est puniendus. cap. 60. num. 2. pag. 140
 Clericus maledicus ueniam postulare cogitur eod. cap. num. 1. p. 140
 Clericus murmurans, qualiter puniatur eod. cap. num. 5. pag. 145
 Clericus actione iniuriarum condẽnatus, infamie notã afficitur.
 Clericus iniurius palinodiam recantare tenetur. eod. cap. num. 7. pag. 142. & latius in addi. b. pag. 144
 Clericis adeo uenatio prohibita est, quod huic prohibitioni per contrariam consuetudinem non potest præscribi. cap. 61. num. 5. pag. 150.
 Hodie etiam sacrosanctum Concilium Tridentinum, Sessio 24.

INDEX.

cap. 12. ad finem, clericos mirum in modum monet ut ab illicitis uenationibus aucupijs abstineant.
 Clerici sanitatis, uel recreationis causa uenationibus uti non prohibentur. cap. 61. uum. 6. pag. 150.
 Clerici histriones, qua sint pœna puniendi. cap. 62. num. 2. pag. 152
 Clerici publici aleatoris pœna. cap. 64. num. 2. pag. 158
 Clericis ad taxillos ludere prohibitum est. ibi.
 Hodie à Cõcilio Tridentino clerici monentur ut à lusibus abstineant ad que ea morum integritate polleant, ut merito ecclesie senatus dici possint. sessione 24. cap. 12. ad fin.
 Clericus compelli potest ad restitutionem eorum quæ in ludo fuit lucratus, licet tempus, de iure regio præsfixum, fuerit lapsum. cap. 64. num. 4. pag. 160
 Clerici lusores non solum puniendi sunt sed etiã & ludi participes. eod. cap. num. 5. pag. 161
 Clericis uix citra peccatum licet uti ludis uetitis. ibi in addi. a. p. 161
 Clericis ad schacos ludere licet. ibi.
 Clerici patroni, qui res ecclesie alienat pœna. ca. 65. nu. 2. pag. 163
 Clerici in publicis spectaculis interesse non debent. c. 66. nu. 1. p. 168
 Clerici interesse non debent ludis ostentationibus, executionibus dãnatorum ad mortem, tauricidijs, seu alijs uoluntuosis humanis delationibus. eod. cap. nu. 3. p. 169
 Clerici qui in clandestino matrimo-

nio interfuit pœna. cap. 67. nu. 1. pag. 171
 Hodie uero parochus uel alius sacerdos qui cum minori numero quã duorum uel trium testium matrimonio efficere attẽtauerit, & testes qui sine parochio uel sacerdote huiusmodi contractui interfuerint necnon ipsi contrahentes grauitè arbitrio ordinarij puniendi sunt ut præscepit Concilium Tridentinum Sessio 24. cap. 1
 Clericus qui uirgata uel partita ueste utitur, qua pœna puniatur. c. 68. num. 2. pag. 275
 Clericus qui aliqua ex uestib⁹ prohibitis utitur, secrete tamen à pœna immunis est. eod. c. nu. 3. p. 175
 Clericus, qui paupertatis causa cõpulsus aliqua ex uertibus prohibitis utitur, à pœna liberatur. eod. c. num. 4. pag. 176
 Clericorum uestes illæ honeste dicentur quæ secundum regionis cõsuetudinem admiffæ fuerint. in annot. cap. 68. pag. 175
 Hodie uero decisum est in Concilio Tridentino, sessione 14. ca. 8. quod oēs ecclesiastica psona quãtũcunq; exempta, quæ in sacris ordinibus constituta fuerint, aut dignitates, personatus officia aut beneficia ecclesiastica obtinuerint, si postquam à proprio episcopo etiam per editum publicum monitæ fuerint, honestum habitum clericalem illorum ordini, ac dignitati decentem iuxta ipsius episcopi constitutionem non
 B de-

INDEX.

detulerint per suspensionem ab ordinibus, ac officio, & beneficio ac fructibus, & redditibus, & prouentibus ipsorum beneficiorum corripiantur & si semel correpti de nouo in hoc deliquerint priuatione officiorum et beneficiorum puniantur. Clerici nutrientes sene relaxantes comam quomodo puniantur. ca. 70 num. 1. pag. 177
 Clerici qui immoderate potionibus incubit poena. ca. 71. num. 2. p. 178
 Clericis tabernarum ingressus prohibitus est. cap. eod. num. 3. p. 179
 Adde Conci. Trident. Sessione. 24. cap. 12. ad fin.
 Clerici pro simplici fornicatione depodendi non sunt, sed iudicis arbitrio puniendi. cap. 72. pag. 181
 Clericus concubinarium quis dicatur. cap. 63. num. 1. pag. 183
 Clerici concubinariorum poena. eod. c. nu. 2. 3. pag. 185
 Hodie autem clerici concubinariorum puniendi sunt seruata forma sacrosancti Concilii Tridentini Sessione 24. cap. 14
 Clericus qui de facto matrimonium contraxerit quomodo puniatur. c. 74. num. 2. pag. 191
 Clericus qui sub figura matrimonij uirginem uiolauit poena stupri est puniendus. eod. cap. num. 4. p. 192
 Clericus beneficiatus in minoribus ordinibus constitutus, eo ipso matrimonio contracto amittit omnia ecclesiastica beneficia. eod. cap. nu. 3. pag. 195
 Clericus monialem carnaliter cognoscens in uno instanti tria delicta committit. cap. 75. num. 1. pag. 198
 Clerici monialem carnaliter cognoscentis poena ibi num. 2.
 Clericus qui crimen incestus commiserit qualiter puniatur. cap. 76 num. 1. pag. 201
 Clericus qui carnaliter comatrem suam cognouerit depositionem meretur. eod. c. num. 4. p. 204
 Clericus uirginem stuprans est deponendus. cap. 77. num. 2. pag. 235
 Clericus qui uirginem corrupperit ea uolente, an aliqua poena teneatur. eod. cap. num. 4. p. 206
 Clericus a nã dotis præstatione liberetur, si probauerit quod mulier ab eo corrupta inuenit uirum eiusdem conditionis ac si uirgo foret. eod. c. num. 7. pag. 209
 Clericus qui mulierem grauidam sine uirginitatis tamen corruptione effecerit, an ordinaria iuris poena puniatur. eod. cap. num. 10. p. 211
 Clericus propter crimen incestus deponitur. cap. 78. num. 2. pag. 212
 Clericus qui cum aliqua muliere fornicatus fuit, & postea eius consanguineam intra quartum gradum carnaliter cognouerit an poena ordinaria incestus sit animaduertendus. ibi num. 2.
 Clericus adulter etiam marito non accusante est puniendus. capit. 79. num. 6. pag. 217
 Clerici nefandi criminis rei poena. cap. 80. num. 2. pag. 221
 clea

INDEX.

Clerici sacrilegi poena. cap. 81. nu. 2. pag. 222
 Clericus usurarius ipso iure nota infamie afficitur. cap. 82. num. 1. pag. 224
 Clericus usurarius ab officio & beneficio suspensus est ibi num. 2
 Clerici furtum committentis poena. cap. 84. num. 1. pag. 227
 Clericus furti actione condemnatus infamie nota afficitur ibi num. 2.
 Clerici simoniaci poena. ca. 85. nu. 1. pag. 232
 Clericus propter periurium ab ordine, & beneficio est deponendus. cap. 86. num. 1. pag. 225
 Clericus qui promissionem fidei interpositione firmatam fregerit, an poena ordinaria periurij sit puniendus ibi num. 2
 Clericus propter periurium an sit ipso iure beneficio priuatus, uel per sententiam priuandus. eod. c. nu. 3. pag. 236
 Clericus qui falsum testimonium dixerit qualiter puniatur. cap. 87. num. 1. pag. 238
 Clericus qui falsum testimonium coram laico iudice dixerit ab eo puniri non potest. eod. cap. num. 2. pagina 236
 Clericus homicida qualiter puniatur. cap. 88. num. 1. pag. 241
 Clericus homicida non est ipso iure beneficio priuatus sed per sententiam priuandus. c. eod. nu. 2. p. ead.
 Clericus homicida in quibus casibus ab ordinaria iuris poena excusetur eod. cap. num. 2. pag. 243
 Clerici benefici poena. cap. 89. nu. 1. pag. 244
 Clericus parricidium uel aliud enorme crimen perpetrans qualiter puniatur. cap. 90. nu. 1. pag. 247
 Clericus per assassinos alios interfici mandans qualiter puniatur. ca. 91. num. 1. pag. 256
 Clerici membrorum truncationes facientes uel faciendas esse iudicantes quomodo puniatur. cap. 62. nu. 1. pag. 262
 Clericus qui in bello interfuit quando irregularis efficiatur. capit. 94. num. 2. pag. 262
 Clerici sacrilegi poena. capit. 100. num. 2. pag. 270
 Clerici blasphemii poena. cap. 103. nu. 2. pag. 281
 Clericus apostata qua poena puniatur. cap. 104. nu. 2. pag. 275
 Clericus simoniacus cui poene sit obnoxius. cap. 105. num. 1. p. 285
 Clericus hereticus ipso iure est priuatus beneficio. capit. 106. num. 2. pag. 287
 Clericus hereticus est degradandus & seculari curiae tradendus. capit. eod. num. 3. pag. 288
 Clerici literarum apostolicarum falsarij qua poena animaduertantur. cap. 108. pag. 294
 Clericus qui falsis apostolicis literis utitur officio & beneficio priuatur. eod. cap. num. 4. pag. 290
 B 2 Cle

INDEX.

Clericus pro crimine leui in carce-
rem detrudendus non est, sed perso-
naliter citandus. c. 113. nu. 1. p. 309.
Clerici propter crimina capi pos-
sunt & in uinculis detineri & etiã
si de criminibus ciuilitate agatur.
cap. 114. num. 1. pag. 311
Clericorum captura non nisi fideli-
bus ministris committenda est. eo.
cap. num. 2
Clericus sine sui superioris manda-
to an per laicũ capi possit. ibi. nu. 3
Clericus coniugatus cum unica &
uirgine, qui tamen tonsuram & cle-
ricales uestes non detulerit potest
per secularẽ iudicẽ capi. cap. eod.
num. 4. pag. 312
Clericus an ecclesiarum, sacrorum
quẽ templorum immunitate gau-
deat. cap. 115. num. 1. pag. 313
Clericorũ incarceration non passim
nec leuiter est faciẽda. ca. 116. nu.
1. pag. 316
Clericus afflictiuo corporis carce-
re detinendus non est nisi talis in-
formatio præcesserit quẽ secundũ
excesus qualitatem quæstionibus
sit subiiciendus. c. 116. nu. 4. p. 317
Clericus si ad custodiam solum in-
carceretur sufficit quod de crimine
præsumptiue constet. eod. cap. nu. 5
Clerici suspecti possunt ex causa
torqueri. cap. 117. num. 1. pag. 321
Clericus torture exponendus an
degradare prius debeat. eod. cap.
num. 4. pag. 323
Clericorum tortura non debet esse
ita seua sicut laicorum. eod. ca. nu.

6. pag 325
Clericus per laicum etiam sui præ-
lati iussu torqueri non potest. eod.
cap. pag. 326
Clericus assassinus per laicum po-
test torqueri. pag. 330. in addi. d.
Clericus potest per laicum ad tor-
turam ligari. ibi.
Clericus uacillans in testimonio, an
possit torqueri. eod. c. nu. 9. p. 327.
Clericus non nisi propter crimen
graue suo est priuandus beneficio.
cap. 123. num. 1. pag. 346
Clericus qui beneficio priuatur, an
ad fructuum restitutionẽ teneatur.
eod. cap. num. 5. pag. 348
Clericus ad fructuum restitutionẽ
condenatus, perceptos tantum, non
uerò qui percipi potuerunt, resti-
tuere tenetur. cap. eod. nu. 6. p. 550
Clericus de facto in exilium mis-
sus per eundem iudicem potest re-
uocari. cap. 126. nu. 3. pag. 371
Clericus pro nullo crimine deponi
potest nisi in iure exprimat. ca.
127. num. 2. pag. 327
Clericus depositus ab officio, cele-
brans qualiter puniatur. eod. cap.
num. 4. pag. 372
Clericus proter quæ crimina secu-
lari curiæ sit tradendus. capit. 130.
num. 1. pag. 381
Clericus incorrigibilis qualiter pu-
niatur. cap. 131. num. 1. pag. 381
Clericus incorrigibilis quis dica-
tur. eod. cap. num. 2. pag. 381
Clericus depositus est de ecclesiæ
iurisdictione. eod. ca. nu. 3. pag. 383

INDEX.

Clericus pro nullo crimine est de-
gradandus nisi expressum in iure
reperiatur. cap. 132. num. 1. p. 355
Clericus in minoribus constitutus
capax est degradationis sententiæ.
ibi num. 3.
Clericus qua ratione ex sacrorum
canonum institutis, membrorum mu-
tatione aut ultimo supplicio puni-
ri non debet. cap. 133. nu. 1. p. 360
Clericus qui nõ habet in bonis, cor-
porali pœna puniendus non est. c.
eod. num. 2. pag. 392
Clericus an ad trirèmes damnari
possit. cap. 135. num. 3. pag. 394
Clericus an possit condenari in ali-
quo pro soluendo salario fiscali, ad-
uocato, uel notarijs curiæ. cap. ulti-
mo. num. 3. pag. 425
Confessio extraiudicialis sufficit ut
laicus quæstionibus subiiciatur, se-
cus si fuerit confitens clericus. cap.
117. num. 2. pag. 322
Confessio clerici facta coram laico
an sit an torturam sufficiens. eod.
cap. num. 8. pag. 326
Confessio clericorum non uerifica-
ta, quando nõ ceat. cap. 119. num. 2.
pag. 334
Corpore uitiatus in criminali cau-
sa contra clericum testificare non
potest. cap. 120. num. 4. pag. 338

D.

Deflorans uirginem uoluntariam
non tenetur ei in animæ iudicio sa-
tisfacere. cap. 77. num. 5. pag. 208
Delator debet se obligare quod p-

uauit quod in denunciatione propo-
nit. cap. 6. num. 5. pag. 28
Delicta leuia, graua, grauiora,
grauissima, quæ dicantur. c. 11. nu.
1. pag. 43
Delicta an iure canonico præseri-
bantur. cap. 139. nu. 1. pag. 407
Denunciations coram iudice fie-
ri expedit. cap. 2. num. 1. pag. 16
Depositionis diffinitio. c. 127. num.
1. pag. 327
Differentia an sit aliqua inter offi-
cialem, uel uicariũ. ca. 3. nu. 1. p. 17
Differentia elegans inter suspicio-
nem quæ imponitur propter crimẽ
uel propter contumeliam. cap. 122
num. 2. pag. 342
Doctoris Ioannis Bernardi Diaz
de Luco Calagurritani Episcopi
summum.
addi. b. in cap. 4. pag. 23.

Doctoris D. Couarrubias à Leiuã
Episcopi Segobienensis laus. add. a.
in cap. 8. pag. 37. & alibi sepe.
Doctoris Ioã. à Medina laus add.
a. in cap. 66. pag. 170
Doctoris D. de Sandouall aus.
add. b. in cap. 60. pag. 146
E.

Episcopus quando possit cum irre-
gulari dispensare. cap. 13. num. 2.
pag. 47
Hodie autem in Concilio Tridenti-
no Sessione 24. cap. 6. permittitur
omnibus episcopis ut in omnibus ir-
regularitabus, & suspensionib⁹, ex
occulto delicto. prouenientibus, ex-
cepta ea quæ ex homicidio uolunta-

I N D E X.

rio oritur & exceptis alijs dedu-
ctis ad forum contentiosum dis-
pensare; & in quibuscunq; alijs ca-
sibus occultis etiam apostolicæ sedi
reservatis et quoscunq; delinquen-
tes sibi subditos, in diocese ppria
perse ipsos aut per vicarium ad
id specialiter deputatum, in foro cō-
scientiæ gratis absolvere, salutari
pœnitentiâ imposita idem quæ eis
permittitur in hæresis crimine in
eodem foro conscientie non uerò
eorum vicarijs.
Episcopi qui scienter seruum ordi-
navit pœna. cap. 1. num. 3. pag. 58
Episcopus qui scienter eum qui so-
lennem pœnitentiâ fecerit ordi-
naverit qua pœna puniatur.
Episcopus an possit cum clerico p
saltum promotum dispensare. capi-
20. num. 3. pag. 64
Hodie sanè nulla uertitur dubita-
tio cum in Tridentino Concilio,
Sessione. 23. cap. 13. Episcopis per-
mittatur ut cum clericis promotis
per saltum legitima causa subsisten-
te si non ministraverint possint
dispensare.
Episcopis in domibus celebrare nō
licet. cap. 34. nu. 3. pag. 88
Episcopus qui lese maiestatis cri-
men cōmiserit quomodo puniatur.
cap. 110. num. 1. pag. 300
Episcopus non potest clericum exi-
lio damnatum rebannire. cap. 126.
num. 2. pag. 307
Episcopus an fiscum habeat. c. 134.
num. 2. pag. 301

Episcopi possunt per statutū eadē
pœnas clericis imponere quas secu-
lares leges laicis inflingunt dummo-
do iuri canonico contrariæ non sint
cap. 139. num. 4. pag. 398
Estimatio damni illati ictu, uel uul-
nere qualiter per iudicem sit faciē-
da. cap. 138. num. 3. pag. 404
Excommunicati uera cōferunt sa-
cramenta, dummodo in forma eccle-
siæ gerant quod agunt. cap. 24. nu.
1. pag. 73
Excommunicatus maiori excommu-
nicatione affectus celebrans, ordi-
ne suo est degradandus. cap. 28. nu.
1. pag. 77
Excommunicatus minori excom-
municatione ligatus celebrans, irre-
gularis non efficitur. eod. cap. num.
3. pag. eadem.
Expēse illæ solvēde sunt quæ uere
consumpte fuerunt. ca. 134. nu. 2.
pag. 425
Extraneus an possit pro clerico in
iusto appellationem proponere, c.
133. num. 4. pag. 388
F.
Filij illegitimi apud ethnicos, hono-
ribus, & dignitatib⁹, & digni iudica-
bantur. cap. 14. num. 1. pag. 49
Filius etiam legitimus non potest
in beneficio patris succedere. cap.
43. num. 3. pag. 104
Filius illegitimus mortuo patre po-
test præfici in ecclesia in qua pater
præbendam uel canonicatum ha-
buit dummodo in beneficio paterno
non succedat. eod. c. nu. 4. p. eadem.
Ho-

I N D E X.

Hodie tamen in Concilio Tridenti-
no sessione. 25. c. 15. ad summā cleri-
corum incontinentiam coercendam
stabilitū est in hæc uerba. Ut pater-
ne incontinentiæ memoria à locis,
deo consecratis, quos maximè puri-
tas sanctitasq; de cetero, longissime ar-
ceatur non licet filijs clericorum,
qui non ex legitimo nati sunt matri-
monio, in ecclesijs, ubi eorum parē-
tes beneficium aliquod ecclesiasticū
habent, aut habuerunt, quodcunq;
etiā dissimile beneficium obtinere:
nec in dictis ecclesijs quoquomodo
ministrare nec pensiones super fru-
ctibus beneficiorum, quæ parentes
eorum, uel alias obtinuerunt, habe-
re. Quod si in præsentem pater, & fi-
lius in eadem ecclesia beneficia ob-
tinere reperiantur, cogatur filius
suum beneficium resignare, aut
cum alio permūtare: extra ecclesiā
intra trium mensium spacium: a-
lias ipso iure eo priuatus existat,
& super ijs quæcumque dispensa-
tio subreptitiâ censeatur. Ad hæc
reciproca resignationes, si quæ
post hac à parentibus clericis in fa-
uorem filiorum fient, ut alter alte-
rius beneficiū consequatur, in frau-
dem huius decreti, & canonicarum
sanctionum factæ omnino censean-
tur: nec collationes sequutæ, uigo-
re huiusmodi resignationum, seu a-
liarum quaruncunq; quæ in fraudē
factæ fuerint, ipsis clericorum fi-
lijs suffragentur hæcenus canon.
Fiscalis curiæ in principio officij in-

rare cogitur. cap. 4. num. 3. pag. 23
Fiscalis à prælato, uel iudice crea-
tus loco officij iudicis succedit. ca.
5. num. 1. pag. 24
Fiscales ex communi curiarum stil-
lo non notoria scelera denunciare
non prohibentur. capitu. 6. num. 3.
pag. 27
Fiscalis de quocunq; crimine potest
clericum accusare. eod. cap. num.
11. pag. 31
Forma actualis degradationis tra-
ditur remissiuè. ca. 132. nu. 5. p. 386
Forus domicilij omnibus est gene-
ralior. eod. c. num. 1
Furtiue ordinari quis dicatur. ca.
21. num. 1. pag. 65
Furtiue ordinatus nō potest in su-
periore ordinem ministrare, nec ad su-
periores ascendere ibi. num. 2
H.
Habens plura ecclesiastica benefi-
cia, residentiam requirunt, totidē
habet domicilia. cap. 10. nu. 2. p. 42
Habens plura beneficia cum dispen-
satione, sine causa tamen concessa
in animæ iudicio securus non est. c.
41. num. 4. pag. 106
Habens ecclesiam parochialem in-
tra annum promoueri tenetur, a-
lias ipso iure ea priuatus est. cap.
44. num. 1. pag. 113
Heres scriptus in animæ iudicio, an
teneatur data tacita fide de resti-
tuendis bonis incapaci, illa eidem re-
stituere, uel ad fiscum deferre. c.
58. num. 4. pag. 134
Heres qui hanc fidem testatori

INDEX.

præstitit iuramento facto de nõ re-
leuando, an teneatur uocatus à iu-
dice & rem ipsam exprimere. eo.
num. 5. pag. ead.

Hereticus quis dicatur traditur re-
missiue. cap. 106. num. 1. pag. 286

Hispani olim lege facta constitue-
runt ut quicumque cæsareas leges
in iudicio allegaret capite punire-
tur. add. ad cap. 136. c. pag. 397

I.

Illegitimus non potest sacris ordi-
bus insigniri. cap. 14. num. 2. p. 49

Illiterat⁹ nõ potest ad ecclesiasticos
ordines promoueri. c. 18. nu. 1. p. 57

Illiterati penitus, qui dicantur. ca.
eod. num. 7. pag. 59

Indicia procesus reo. ante confesio-
nem sunt manifestanda. ca. 18. nu.
5. pag. 312

Ingerens se in actibus clericorum
cum non sit, est falsarius. cap. 12.
num. 2. pag. 45

Inferior à Papa, ut delegatus, uel
episcopus, cum causa potest in habi-
litare aliquem ad beneficia etiam
in perpetuum. ca. 123. num. 3. p. 30

In publicatione generali bonorum
pecculiũ castrense, aut aduentitium
uel profeticium, an sit publican-
dum. cap. 124. num. 6

Intrusus in beneficio quis dicatur,
cap. 44. num. 1. pag. 106

Irregularitas licet contrahatur in
casibus ipso iure, pœna tamen depo-
sitionis, qua irregulares punian-
tur, inflingitur per sententiam. ca.
28. num. 4. pag. 77

Is cui ecclesiæ ingressus interdictus
est, celebrans, quando irregularis
efficiatur. cap. 121. num. 1. pag. 340

Iudex ecclesiasticus permittere nõ
debet, clericum de occulto crimine
sine dilatore accusari. cap. 6. num.
4. pag. 27

Iudex ecclesiasticus non debet ad
clericorum capturam, sine informa-
tione procedere. capitul. 6. num. 4.
pag. 27

Iudex ecclesiasticus accusare uolen-
tibus terminum præfixere tenetur.
cap. 6. num. 9. pag. 31

Iudex ecclesiasticus aomicilij de
suorum clericorum dilectis, alibi cõ-
missis cognoscit. cap. 9. nu. 1. p. 37

Iudex ecclesiasticus qui innocentẽ
clericum capi fecerit, puniendus est.
cap. 112. num. 2. pag. 306

Iudex ecclesiasticus excedens mo-
dum in tortura, ad quid teneatur.
cap. 117. num. 10. pag. 329

Iudices ecclesiastici in puniendis
clericorũ flagitijs mithrationis pœ-
na uti solent. ca. 135. nu. 2. p. 394

Iudices ecclesiastici in inferendis
pœnis delinquentibus consuetudi-
nes obseruare tenentur. cap. 137.
num. 1. pag. 397

Iudex ex officio proprio procedens,
infamia præcedente, cogere potest
reum ad iurandum de ueritate di-
cenda. 5. num. 2. pag. 25

Iudex originis procedere potest cõ-
tra subditum pro delicto alibi com-
misso. cap. 8. num. 2. pag. 35

Iudex qualiter debeat arbitrari do-
tis

INDEX.

tis estimationem corrupta uirgini
præstandam. cap. 77. nu. 8. p. 209

Iudex secularis, an sententiam ec-
clesiastici iudicis, sine aliqua causa
cognitione exequi teneatur. ca. 133
pag. 387

Iudex ecclesiasticus pro corrigen-
dis criminibus, pecuniarias pœnas
inflingere potest. cap. 134. num. 1.
pag. 360

Adde autorem in regu. & fallen.
regu. 546. & ibi scripsi in additio-
nib⁹ quas ppe diẽ in lucẽ mittemus

Iudex ecclesiasticus qui per statutũ
pecuniariam pœnam imposuit, eam
iuste poterit retinere. cap. 134. nu.
3. pag. 360

Adde autorem in regularũ. & fal-
len. tractatu reg. 542

Iudex ecclesiasticus delicti, potest
priuare clericum beneficio quod ali-
bi habet. 123. num. 4

Iudex ex proprio officio in quali-
bet causa criminali, post testium a-
perturam etiam ad offensam rei te-
stes recipere non prohibetur. cap.
143. num. 1. pag. 421

Iudex ex suo officio rationẽ dam-
norum partis læsæ habere potest.
cap. eod. num. 2. pag. 122

Iudex etiam officio eius, minimẽ
implorato, pœnam minuere potest.
cap. eod. num. 4. pag. 423

Iudex ueritatem pro absente inqui-
rere tenetur. ca. eod. nu. 5. p. ead.

Iudex ex eius officio criminosum
accusatorem repellere potest. eod.
cap. num. 6. pag. ead.

Iudex præcisse non tenetur in ex-
pensis reum condẽnare nisi petita
fuerint addi. ad ca. 144. a. p. 427

Iudex, legitima causa subsistente,
pœnam legis minuere potest. cap.
136. num. 1. pag. 396

Iudex si à pœnis in iure statutis re-
cedit, causam in sententia adscribat
cap. eod. num. 2. pag. 197

Iudex an arbitrium suum ad mor-
tem usque extendere possit. cap. 13.
num. 4. pag. 405

Ius hispanorum commune dicitur.
addi. ad cap. 139. c. pag. 397

L.

Laici clericos accusare nõ possunt.
cap. 4. num. 1. pag. 22

Laici in criminalibus causis ad te-
stificandum contra clericos non ad-
mittuntur. cap. 120. nu. 1. pag. 336

Laicus an sit legitimus testes con-
tra clericum in criminali causa, quã-
do ueritas aliter haberi nõ potest.
ibi num. 2.

Laicus legitimus est testis contra
clericum in notorio crimine nec
non in criminibus heretica praua-
tis, læsæ maiestatis, & simonia. eod.
cap. num. 3. pag. 337

Leges Cæsaræ olim ab Hispania ex-
pulsæ fuerunt. add. ad cap. 136. c.
pag. 397

Lite pendente apud iudicem eccle-
siasticum clericus prima tonsura
initiatu detineri debet reclusus
in carceribus. capitul. 116. num. 6.
pag. 317

INDEX.

Ludere ad taxillos clericis non licet. cap. 64. num. 1. pag. 158
Ludi plura mala. addi. ibi. b. pa. 161

M.

Mali & turpi nominis effectus aliquot remissive. cap. 7. num. 1. p. 34
Adde Gerar. sing. 75. Nicola. Eberar in locis lega. loco. ab ethymologia. fol. 1. uersic. primo quod ex bono nomine. Hyppo. in Pract. crim. §. expedit. num. 52. Bartho. Chaffan. in commentarijs in consuet. Burg. rub. 1. §. 6. num. 53. Ioann. Mont. in tract. de bigamia. quest. 2. num. 2. & doctissimum nostrum D. Perez in addi. ad segu. in l. imperator. num. 8. ff. ad Trebel.
Manifestus usurarius quis dicatur cap. 83. num. 2. pag. 226
Maritus post adulterium carnaliter uxorem cognoscens non potest sacris ordinibus insigniri. cap. 16. num. 3. pag. 53
Maritus clericum adulterum coram ecclesiastico iudice accusare potest licet uxorem coram seculari iudice non accuset. cap. 78. nu. 7. pag. 219
Mediatur criminis dicitur eiusdem criminis perpetrator. cap. 51. nu. 2. pag. 119
Membrum quod dicatur. c. 92. nu. 2. pag. 260
Missarum solennia non nisi in locis ab episcopo consecratis, uel ubi ipse permiserit celebranda sunt. cap. 34. num. 1. pag. 85
Missarum solennia à clerico publico & manifesto concubinario audienda non sunt. ca. 73. nu. 2. p. 184

Adde concilium Triden. Sessio. 22. decreto de obseruandis & euit. in celebra. missæ.

N.

Nefandi criminis summa de testatio cap. 80. num. 1. pag. 221
Nobilis an teneat iure regio palinodiã recãtare. addi. ad ca. 60. b. pag. 144

O.

Occupans beneficium uiuētis si postea impetret illud à Papa non facta mentione de inuasiōe præterita, non ualet collatio. ca. 45. num. 5. pag. 108
Offensus si dixit se nolle accusare & ideo ad inquisitionem iudex processerit accusare postea uolens audiendus non est. cap. 6. nu. 10. pa. 31
Officium tabellionatus uile reputatur. ad ca. 53. nu. 1. pag. 123
Officialis ex generali mandato potest inquirere. cap. 3. nu. 3. pag. 19
Officia secularia sub annuo censu locari non possunt. addi. ad. cap. 4. b. pag. 24
Officiales infames uel criminosi à denuuciatione repelluntur. cap. 6. num. 2. pag. 27
Ordinatus extra tempora, uel ante legitimam ætatem, uel ab alieno episcopo executione ordinis est suspensus. cap. 22. num. 1. pag. 66
Ordinatus à simoniacō non recipit ordinis executionē. c. 23. nu. 1. p. 72
Ordinatus ab excōmunicato characterē ordinis recipit nō uero executionem. cap. 24. num. 1. pag. 73

INDEX.

Ordinatus ab episcopo heretico, ecclesiæ forma seruata, characterē ordinis recipit, non uero executionem. cap. 25. num. 1. pag. 74
Ordinatus ab episcopo suspenso nō recipit executionem ordinis, licet uere sacramentū conferatur ecclesiæ forma seruata. c. 26. nu. 1. p. 75
Ordinatus ab episcopo qui loco simul & dignitati renūciavit ordinis executione caret. c. 27. nu. 1. p. 75
Originis propriæ ratione quis forum sortitur. cap. 8. num. 1. pag. 35

P.

Papa, an in beneficiorū pluralitate possit dispēsare. c. 42. nu. 4. p. 100
Papa pœnam mortis imponere potest statuendo, non uero exequēdo. cap. 56. num. 4. pag. 130
Papa scribenti pro illiterato, etiam ex certa scientia obtemperandum non est. cap. 18. num. 5. pag. 59
Pœna tex. in cap. Felicis de pœnis lib. 6. an locum habeat contra illum qui contumeliosa uerba in cardinalem protulerit. ca. 60. nu. 3. p. 141
Pœna tex. in ca. 1. de homi. lib. 6. an in intersectoribus seu p̄cusoribus locum habeat. cap. 91. nu. 5. pag. 257
Pœna. d. c. an locum habeat contra mandantem, etiam si mors sequuta non fuerit ibi. num. 6
Pœna legalis, in foro cōscientiæ soluenda non est. addi. ad cap. 58. b. pag. 135
Pœna depositionis an puniendus sit clericus qui carnaliter cognouerit illam quã tenuit in sacramento con-

firmationis. cap. 76. num. 2. p. 202
Pœna carceris quando pro delicti pœna imponitur, nemo absq; plena probatione in carceribus est detinēdus. cap. 116. num. 9. pag. 319
Pœna mitior imponitur quando p̄ denunciationem proceditur, quam per accusationem, nisi de crimine per partis confessionem constet. c. 119. num. 4. pag. 334
Pœna priuationis à beneficio non potest imponi nisi à iure exprimat. tur. ca. 123. num. 2. pag. 346
Pœna priuationis bonorum rarissime contra clericos reperitur statuta. cap. 124. num. 2. pag. 352.
Pœna uerberorū in clericorum p̄sonis qua ratione iure p̄tificio reperitur statuta. ca. 125. nu. 1. p. 336
Pœna exilij, per eccl. stasticos iudices imponi potest cap. 26. num. 1. pag. 369
Pœna perpetui carceris quādo ab ecclesiasticis iudicibus sit imponenda. cap. 129. num. 1. pag. 376
Pœna corporalis rarissime clericis est imponenda. ca. 136. nu. 1. p. 393
Pœna delicti si in iure expressa nō reperitur, qua pœna tum sit clericus puniendus. ca. 136. nu. 2. p. 397
Pœna arbitraria, an ad mortē usq; extendi possit. capit. 138. num. 4. pag. 405
Pœna ea est imponenda quæ consueuit imponi. addi. ad cap. 137. b. pag. 402
Petri Rebuffi opinio quædam exploditur. cap. 90. nu. 2. pag. 254

INDEX.

Prælati cauere debet ne curie sue officia sub annuo censu locentur. c. 4. num. 2. pag. 22
Prælati subditum clericum ratione beneficii pro delicto alibi commissi in propria tamen diœcesi inuentum punire potest. cap. 10. nu. 3. pag. 42
Prælati qui cognouit quod clericus concubiniarius deterior efficitur si præcisse compeleretur concubinam dimittere, poterit ad tempus cum eo tolerare. c. 73. nu. 4. p. 187
Priuationo beneficii contra clericum homicidam, ipso iure non infligitur sed per sententiam. cap. 88. num. 2. pag. 241
Promotus ad sacros ordines ante 14. annum, si postquam peruenit ad legitimam ætatem continere cogatur. cap. 22. num. 4. pag. 69
Proprius sacerdos, qui filiam suæ parochiæ, nullo uinculo spirituali cõiunctam, carnaliter cognouerit, deponendus non est, quanuis seuerè sit puniendus. ca. 76. num. 3. p. 203
Publicæ denunciationis diffinitio. cap. 6. num. 1. pag. 26
Purgatio non nisi prius, infamato copia præstita, est indicenda. c. 118. num. 2. pag. 331
Purgatio canonica iudicis arbitrio relicta est. cap. 140. nu. 3. pag. 410
Purgationis canonice maxima uis annota. eiusdem cap. pag. 409

Q.

Quando de domicilio fit mentio in dubio de domicilio habitationis in-

telligitur. cap. 9. num. 2. p. 39. & dixi latius in addi. ibi. c.
Quæ crimina digna sint depositione. arbitrio iudicis relinquuntur. ca. 122. num. 6. pag. 304
Quæ sita per clericum ex illicita negotiatione, in usus pauperum sunt eroganda. cap. 50. num. 2. pag. 117
Qui solennè egerit pœnitentiam irregularis est & ideo minime ordinibus ecclesiasticis donari potest. c. 19. num. 1. pag. 61
Quomodo olim prohibitum fuit clericis secularibus officijs uacare, ex Cartagi. concilio ostenditur, ca. 52. num. 3. pag. 121

R.

Rebaptizatus non potest ad ecclesiasticos ordines promoueri. cap. 18. num. 1. pag. 51
Rebaptizatus si de facto, sacris fuerit ordinibus insignitus, qua pœna puniatur. ibi, num. 2
Religiosi qui sermonibus suis prælati ecclesiarum detrahunt, qua pœna puniatur. ca. 60. nu. 4. pag. 141
Remissio uirginis corruptæ, an clericum à dotis præstatione liberet. cap. 77. num. 9. pag. 240
Reus non potest sub iuramenti religionis interrogari de delicto sine semiplena probatione, aut expressus iudicij aut infamia, præcedente. cap. 118. nu. 4. pag. 331

S.

Sacerdos erigens aliud altare, nisi quod ab episcopo sanctificatum fuit est degradandus. c. 32. nu. 1. pag. 83

Sa

INDEX.

Sacerdos ad missarum solenia nõ aliter accedere debet quam orario utroq; humero circumseptus: alias excommunicatur. capit. 33. num. 1. pag. 84
Sacerdos sine casula & alijs uestibus sacris celebrans arbitrio iudicis est puniendus. eod. cap. num. 2. pag. 85
Sacerdos si instituatur in ecclesia in qua pater eius ministravit, ab ea est remouendus. c. 43. nu. 2. p. 104
Sacerdos dicitur reuelare confessionem, si diceret quod talis habet peccata, eum nominando, à quibus ipse non potest absoluerè, sed pœnæ ordinariæ in hoc casu locus non est. cap. 102. num. 3. pag. 275
Sacerdoti dicenti se habuisse licentiam pœnitentis ad reuelandam confessionem, an credi debeat. eod. ca. num. 4. fol. eodem.
Sacerdos an ecclesiarum sacrorũq; templorum immunitate gaudeat. cap. 115. num. 1. pag. 313
Sacerdo matrimonium impedit omnino & irritum facit. cap. 74. num. 1. pag. 190
Sacramentum Eucharistiæ summa decentia custodiendum est. cap. 40. num. 2. pag. 94
Sacramentũ baptismi nec iterandũ nec repetendũ est addi. a. c. 18. p. 51
Sacrilegij. 4. species. c. 18. num. 1. pag. 222
Scribitur egregia Cesaragustanæ ecclesiæ sinodalis constitutio. cap. 6. num. 12. pag. 32

Sententia absolutoria lata super denunciatis, prodest sicut super accusatis. cap. 6. num. 8. pag. 30
Seruus non potest ordinari. cap. 17. num. 1. pag. 54
Simonia nulla neq; mentalis, neq; conuentionalis, si modo alioqui non fuit realis inducit tituli priuatione ipso facto, neq; excommunicationis sententiã infligit. addi. c. in cap. 85. pag. 234
Sigillum de literis alterius remouens in falsi pœnam incidit. addi. c. in cap. 96. pag. 266
Solennitas quæ hodie in clericorũ degradatione desideratur. cap. 3. num. 7. pag. 21
Somnus nõ est de substantia digestionis. cap. 29. num. 3. pag. 80
Sortilegij qui dicantur. c. pag. 270.
Species sacramentales quandiu in suo uero esse remanent sub eis consistit inseparabiliter corpus Christi.
Suspensio alia temporalis alia perpetua. cap. 122. num. 5. pag. 343
Suspensio si propter crimen imponitur monitio necessaria non est. eod. ca. num. 1. pag. 342
Suspensus ab officio, an à beneficio suspensus esse censeatur. cap. eod. num. 3. pag. ead.
Suspensus à iudice, de facto celebrans irregularitatem contrahit. cap. eod. num. 4. pag. 343. & uide in cap. 22. num. 3. pag. 69

T.

Tabellionatus officium clericis interdicitur.

C 3

terdi-

INDEX.

ter dicitur. cap. 52. num. 1. pag. 123
 Tabellionatus officium uile reputatur. ibi. de cuius ueritate uide addi. ibi. b.
 Adde late D. Couarru. in practi-
 cibus. cap. 19. num. 5
 Tabernarum ingressus clericis in-
 terdictus est. ca. 71. num. 3. pa. 179
 Testes in assassinatus crimine, an-
 te litem contestatam recipi possunt
 cap. 91. num. 3. pag. 256
 Testes non potest esse laicus con-
 tra clericum in criminali causa. cap.
 120. num. 1. pag. 335
 Testes ad defensam rei ex iudicis
 officio, publicatis attestacionibus re-
 cipi possunt. capitul. 143. numer. 3.
 pag. 423
 Tortura etiam in secunda appella-
 tionis instantia peti potest. cap. 97
 num. 5. pag. 325

V.

Veneri preparatio animo occiden-
 di contingens an sit puniendâ, mor-
 te non sequuta.

Veneno occidês proditorie occide-
 re dicitur ibi. num. 1. pag. ad.
 Vir sine mulier alias conjugalem
 benedictionem receperit benedictio
 iterari non debet. capitul. 68. num.
 1. pag. 173
 Adde Sanct. Thom. in 4. senten. di-
 stinct. 42. quæst. 3. ad finem. Silue-
 strum in summa in uerbo nuptiæ.
 D. Couarr. in 4. decreta. 2. part.
 cap. 8. §. 11. numer. 2. & regiam le-
 gem. 2. titu. 12. parti. 4
 Vitiâs literas delegati apostolicis
 uel aliorum inferiorum iudicium
 qua pœna puniatur. cap. 108. nu.
 2. pag. 295
 V usufructus an comprehendatur
 tur in generali bonorum confisca-
 tione. cap. 124. num. 4. pag. 355
 Vsurarius manifestus quis dicatur.
 cap. 83. num. 2. pag. 226

Z.

Zaberele opinio quædam explodi-
 tur. cap. 117. num. 3. pag. 322

FINIS.

